

22

BIBLIOTECA DE LOYOLA
Sala H Estante 2 Plúteo 3

~~Handwritten scribbles~~

Del Sr. Goyri.

OFFICINAE
IOANNIS RAU-
SII TEXTORIS
EPITOME.

**

Tomus PRIMVS

*Opus nunc recens post omnes omnium editiones fidelissi-
me recognitum, & Indice copiosissimo locupletatum.*

VIR-
TUTE
DVCE,

COMITE
FORTVNA.

LVGDVNII
APVD ANTONIVM
GRYPHIVM.

1585.

INCULPATISSIMO VIRO,
SACRARVMQ. LITERARVM PROFESSORI
MERITISSIMO, D. IOANNI BOLVACO, NIVER-
nensi, Navarrensi Grammaticorum Gymnasiarcha, Ioan. Rauisius
Textor Niuernensis, S. D.

REQVENS fuit multis admiratio, vir inculpatisime, q̄ e-
go tuus alumnus, & prop̄e dixerim parrus, tuis semper adiutus
obsequiis, tuaq; opera literis innutritus, neq; beneficiū scriptis
agnoscere, neq; gratiam verbis vllis remittere. Nec defuerunt,
qui silentio meo tam diuturno inflatis etiā buccis & multo ira-
rescerentur stomacho, atq; hoc ipsum virio verterent, dicerentq;
me indignū de quo quisquā bene mereri debeat, quum vt causabantur, ple-
raq; expertes rationis animates abhorreant ab huiusmodi nota. Nā & eico-
nia parentes a quibus vitam accepit, senio festos nutrit & succollat, & glires
suis genitoribus dum senuerunt, eadē succurrunt pietate, velut meritum re-
fundentes. Alij item quibus eadē placebat sententia, conuiciis me incessa-
bant, & huiusmodi verbis alloquebatur: Ne tu es homo egregie malus Tex-
tor, dignūq; multis plagis & cicatricibus, qui magno fama tuae dispendio
non agnoscis, per quē profeceris? Hic (de te loquedatur) te nutriuit a puero.
Et, vt inquit Simo Terentianus, fecit ex seruo vt esses libertus, & quod ha-
bit summum pretiū, persoluit tibi. Tu tamen pateris eius memoria apud te
frigescere, quē velut numen aliquod terrenū deberes suspicere & reuereri,
cuiusq; effugie, si sapiens, domi haberes in larario, quum quicquid es, si quid
satis es, id totū sis eius officio, eiq; vitā cū doctrina referre debeas acceptā,
Adde q̄ magna est ambobus affinitas, eadē vtriq; patria, cuius ille flos est,
& primū specimen, & in qua tanti sit ab omnibus, vt inhumanus habeatur &
inciuitis, qui transeuntī compitatum non assurgit. Quānam ergo ratione ma-
eulis hanc elues? quōnam modo culpam deprecaberis, aut in quā excusatio-
nem rejicies delictum, si solus eū relinquas insalutatum, in quē omnes pleno
ore certatim laudes cōgerunt? His illorū verbis quum aures mihi calerēt &
circunsonarent, cepit me pudere vita, & pœnitere negligentia. Parūmq; ab
fuit, quin ipse mihi pœnam irrogauerim, lūmptōq; de meis Mutis supplicio,
abortiuas adolescentiæ meæ nugas Veneris marito deuouerim, vt cū Politi-
ano loquar. Vbi tamē diu sētis in ea pepeadi cruce, post longū tedium &
animi marorē, discussis hinc inde rationibus eadē cognoui nihil esse, quod
deberem trīstari, aut affici pœnitentia. Quinetiā me multo prudētius egisse,
quā si quid infra dignitatem tuā antea reposuissē. Præcedentia quidem
argumenta inspiciebant mihi pudorē. Contra vero alia emerferunt omnino
contraria, quæ postea suaserunt, vt non tantū nō me pigeret nihil ad te scri-
pisse, sed ne in posterū quidem scribere. Cōsideraui in primis quā multū
agat, qui suis ineptiis illustriū virorū maiestatem contaminant, exeplo il-
lius Chorrili, cuius scripta plus multo probri quā laudis pepererūt Alexā-
dro. Quāntū enim famæ parruriunt doctorū monumenta, tantū dede cortis
asserre solent pœnitendā & viles indoctorū nuge. Itaq; si quid hactenus
tibi

4
EPISTOLA NVNCVPATORIA.

tibi nuncupassem, plus multo fuliginis & tenebrarum quam lucis induxisset suo nomini. Nā nihil est in me, quod tuis laudib. respōdere valeat. Nihil neque scribo neq; loquor, quod semitarij & pagani magistelli nō nouerint. Nihil nisi truijali percussum moneta dico. Quāā igitur doctrina tibi, homini dico omnib. virtutū numeris absolutissimo satisfacere potuissē? Quod si potuissē, adhuc tamē mihi fuerat timēdū, ne irascereris, grauateq; ferres & dolēter, si te in ora vulgi cōiicerē, quum ea sis natura, vt malis laudū tuarū testimonia in prācordiis hominum delitescere quā linguīs versari. Ego te noui tanquā meos vngues. At si quid certi ex tuis morib. potui colligere & explorare, tu non es ex eorū numero, quib. anres inanib. prēconiorum fumis pruriūt, & titillātur. Futiles istā gloriolę nō plus te mouēt, quā lippū picte tabula, fomēta podagrā, auriculas citharę collecta sordē dolentes, vt inquit ille. Omnia tibi fordet, nisi quę merā olent virtutē. Suspiciari posses me hoc dicere adulandi studio, nisi tā alienū esset mihi assentari, quā tibi assentatorib. aurē prebere. Id ego ausim de me prādicare, nec vnquā placuisse mihi parasitos & blādiores, nec vllā pestē nunquā acrius refugisse me, quā parasiti personā, ne quis fortē suspicetur ā labijs meis dissentire prācordia. Et tu ipse eū me semper nosti, in primore cuius fronte legatur animus. Quod quāuis hac tēpēstate nō vsquequaq; sit vtile, non possem tamē infucātū illū naturę tigorē excutere, vel si vneo trahēdus ad scalas gemonias, aut insuendus culeo cū gallo, serpēte & simia. Vides igitur, vt ad institutū redēs, quę de vno me mouerit argumēta, vt nihil ad te scriberē, aut de re. Tandē tamē iniuriū me hęc recusantē expugnauit, & tuus in me amor, & mea in te beniuolentia, coegitq; epistolā hęc liminare adijcere, quāuis intelligerē titulū hęc, si modo laudis est titulus, fore tibi molestū & odiosum. Sed velis nolis, oportet vt xqui boniq; consulas. Hoc ego feci, nō vt par pari relatū cognosceres, quum, vt inquit Cicero, si vitā pro tua dignitate effunderē, nec minimam quidē tuorū in me meritōrū partem viderer assecutus, sed vt eorū calumnias declinarem, qui me suspendūt naso, q̄ nullo dū ac ne verborū quidem testimonio, exhibuerim me gratū. Porro nominis perpetuitatem magis mihi ex te polliceor, quā tibi ex hoc opere meo. Si autē percontaris, quale sit ipsum opus, & quid ego sentia, dicā id quod res est. ne quis euilletur factus meos mihi blandiri. Illud primū omnium non inficiabor, me omnia frustillatim ferē ab autoribus emēdicasse. Nihil priuato iuri prāter laborē tribuo. quē si quis improbet, nullā spē futurę laudis mihi relinquo. Et vt occurram censorū lituris & spongus, tota hęc Officina similis est Horatianę corniculę alienis plumis circumquaq; vestita. Quam licet pleriq; probēt, & in his Petrus Danescus homo plurimā doctrine & eruditionis, nō sum tamē adeo nesciens mei, neq; ita pendeo totus ab aliorū iudicio, vt eas laudes velim agnoscere, quas nec honestē possum, nec iure debeo. Nolo mihi Suffenus esse, aut si nias imitari, quę suos factus quālibet deformes pro formosissimis admirātur. Si quid tamē ex multis paleis fructus collegite & ceteros letores rogo, vt excipiatis plausibiliter. Cōtrā verō si quid per incuriā mihi non elimatu lapsū est, frequēter autē lapsū est, parte erroris quāso condonare meis occupationib. quib. quum hęc imprimeretur, nulla non hora obruebar, idq; adeo, vt vix otium esset ad scalpendum caput, aut ad mungēdas nas. Nā vt tu ipse omniū certissimē nosti, non poterā alsidue pręsentē typis, quū me oporteret totos dies erudiēdis inuenib. impēdere. Vixq; vt opinor, successim operi, nisi in emaculādis vteunq; typographorū erratis laborem meum iuuisset honestissimus, maturaq; doctrinā adolēscēs Guido Mommiwaldus Lutecianus patricius. Vale homo probatissime, Et me ama.

IO.

5
IO. RAVISII TEXTORIS

NIVERNENSIS IN SVAM OFFICINAM,
AD EXIMIVM, ET LITERATISSIMVM VIRVM,
D. Gaufredum Pompadorcum Petragoricensem Archidiaconum,
vtriusque iuris professorem acutissimum.

P R A E F A T I O.

MNIVM qui Latinam linguam suis hactenus iuuerunt monumentis, neminē propē vnū inuenias, Gaufrede literatissime, qui vbiq; suorum operū calumnias momorū, & obelos posteritatis effugerit; quiq; nullibi acceperit vulnus. Hoc docent autorū elegantissimi, quorum scripta quāuis inculcata, & omnibus eloquētiā calamistris decēter cōpta viderentur: plerisq; tamen in locis Aristarchorum lituris expuncta sunt. Hic arguitur vt nimis ieiunus, illius oratio plus cutis quā carnis habere dicitur, alius verbis cōfragosis ampullari, alius humi reperē in hoc affectata culpatur obscuritas, in illo stylus nimis languidus & enervius. In summa, nihil reperies quod suis dentib. liuor nō cōfigat. Et quod omnium molestissimē fero nō eruditi & frugi homines solū hanc prerogatiuam sibi vendicant, sed inepti quoq;, & qui carent naso eandē licentiam iuxta induunt. Ita, vt venatici canes, & villatici eodē modo ferinā olfacere videantur, velintq; caprę Rhinoceroti nasuto haberi similes. Sunt quineriā, qui laudi sibi vertunt cū egregio hoste pugnā suscepisse, vt aliena virtute (quod propria nequeunt) in opinionem vulgi quocunq; modo introrēpant, seq; in populi admirationem intrudant vteumque. Alij quum quid coram idiotis legunt, ne nihil scire videantur, audent tamen de Sibylla foliis indicare, suęq; censurę cum alius symbolum ferre. Sed falluntur haud dubie, & iuis eruribus asciam illidunt. Nam plura ipsi accipiunt, quā inferant vulnera. Inastū enim ab eruditiss. vni cum stigma instar multorum est, pręstātq; sexcentas ab huiusmodi latroribus plagas accipere, quā ā literatis vnam. Quicquid dicitur ab erudito, æternum est, & nescit finem. Quod ab insulis euanescit tam citō, quā ipsi sunt vani. Quod si vnquam primis seculis fuerit hoc malum, nunc inualescit maxime ita vt vix reperiat opus, quod vel non sit mancum ac mutilum, aut stolidis istorum nebulonum iudiciis planē corruptum. Quid est in causa, quamobrē Fabij institutiones oratorię nobis tenebrosę videātur,

Textoris Præfatio

rectoresq; omnes tertio quoque verbo suspensio retineat? Sola hominum temeritas, qui quum auctoris mentem non caperent, omnia invertere, & rotundis quadrata mutare ausi sunt, feceruntque oraculum, quod per somnium noctu viderant. Qua etiam face historiam Plinij naturalem vbiq; perunxerunt, dum non intellectam detorserunt in suum phantasma, ne lectorem destituisse viderentur, seq; ignorantia conuicisse. Ego, vt verè dicam ex alieno periculo mihi timeo, terroremque (vtinam vanum) confingo. Quis enim gregarius miles in dextram aurem securus dormiat, si videat principi suo malè esse? Quis vellicato Cicerone, suis auribus non timeat? Quem notato Vergilio, calumniae merus nò terreat? Atque eò magis quòd acrius, semper in neotericos sauiatur. Homines enim huius seculi propè omnes consueuerunt in seipfos furere, alter in alterum quadrigas conuiciis onustas iaculari, viperis nimirum similes, quæ parentes dicuntur impetere. Vide Apologias, vide occultas Satyras quæ nunc euentilantur, & excuduntur. Quotusquisque nostri temporis habetur in pretio, qui tot Archilochos non habeat, quot præcones? Paucis ab hinc annis Seruius de Latina lingua bene meritus floruit. Iam Beroaldinis annotationibus vapulauit. Beroaldus item nunc cum fœnore recipit talionem. Omnes enim (qui saltem corruptum non habent olfactum) quamuis laborem eius non improbant, sic tamen stylum auersantur, vt sibi suisque liberis eius lectione interdiciant. Nullus Grammaticorum pleniorè obsequio posteritatem demeruit, quàm Laurentius Valla. Nemo purius iudicauit, Mancinelli tamen iam passus est limam, qui & ipse postea limatus est. Politiano viro vtriusque linguæ doctissimo, Marullus pœta ià dedit vulnus, idemque lege talionis accepit. Quo anno hæc imprimabantur, nescio quis semidoctus Anglus, ausus est in Erasimum virum planè & sine lenocinio doctum insurgere, annotationesque (quas Mercurij cuiusdam opera Græcaneis referit laminis) euentilare. Audio & fuisse quandam nebulonem, qui opus doctissimi & eruditissimi Budæi de Assè dixerit esse velut otiosum, infrugiferum, ac nemini vtile, & non magni referre cognoscere q̄ sint partes assis, quàm variæ ponderum & nummorum species. Cuius nomen si cõperit habereim, peius cruce & furca lueret, nec ad cõmiserationem me flecteret, etiam si fletet sanguine. Tene oportuit nebulò perperà de tante Gilliæ môstro iudicare, tantumq; viri putida tua censura proscindere: qui tamè vnus inuidiosam Athenis reddit Lutetiam, factiq; vt omnes propè cæterè nationes palmã desperent eloquentie? Hic (si literis merces exolueretur) Regi deberet esse, quod Archelao fuit Euripides, Ennius Africano, Romano senatui Cic. Et te nò pudet immudũ ex ore tuo sterquiliniũ in hũc vomere? Nihil de te loq

Valla laus.

audeo

in suam Officinam.

audeo Faber modestissime. Plagæ tuæ mihi excutiant lachrymas, tã tũq; dolorè afferunt, vt amicis indigeã, q̄ me perinde ac te cõsolètur. Nescio cui te cõpare, nisi Actæoni, què vt sui canes laniantur, ita quoque q̄ ex tuis vigiliis fructũ & cõmodũ ceperunt, qui te præuio & antambulone, Philosophiæ latebras incolumes peruaserunt, in te rostro & dētib. sæuiunt. Sed sis bono animo. Aderunt, aderunt, qui vlciscètur, faciētq; tuos istos canes suorũ pœnitere latratuũ. Imò iã affuerunt. Nũquid enim prospicis pleròsq; ex illis (indigni sunt qui à me nominentur) iam nò pluris quàm hiltriones fieri, & ab eruditis haberi velut indoctos? Indoctos autè, imò & planè barbaros, ipsiq; adeò barbaris ineptiores. Luent, luent, & viui & mortui, flammãsq; (quib. scripta tua digna dixerunt) ipsi perferent. Impingent (ne dubites) in eruditorũ carnificinas, in quib. nullus futurus est cõmiserationis locus. Iã in epithetis meis tibi cõdoluerã, neq; tamè vrgentè beneuolentiã (quã habeo in literatos genuinã) potui nò iterũ miserrari, vt docerè, quod prius dixi, nullũ esse quantũuis doctũ qui huiusmodi Libitinarũ morsus & rabie declinet. Quis ergo tot eruditus vapulãtibus, securũ me putet dormire somnũ? Quis porrectis pedibus nihil timentè quiescere: quũ etiã si rosas loqueret, essent tamè, quib. meæ rosæ olerent vrticã. Omnium linguas cohibere velle, manifesta est dementia. Culpã apud omnes deprecari, tã difficile est, quàm facile à multis naso suspèdi. Ne multis agã, salubrius mea sententiã nò est cõsiliũ, quàm veniã præfari, & suscepti operis causam perçõtaturis dicere. Demũ si quis obloquatur, & me aspergat cõuiciis, pili & assis non facere. Primũ omnium nemo est (vt opinor) neque ex eruditorum turba, neq; ex plebeiorũ grege, qui manibus ac pedibus nò eat in Sallustij sententiã dicentis: Omnibus hominib. (qui sese studènt præstare cæteris animãtib.) summa ope enitendũ, ne vitã silentio trãseant, veluti pecora, quæ natura ventri pronã & obediētia finxit. Nos enim propter voluptates nati sumus, & aliorum accepimus animã, quàm vt otio Epimenidis somnũ indormiamus, vt proci Penelopes aliis certantib. soli nihil faciamus nisi numerũ. Quid à porcis differemus, si multos menses stertamus instar gliutiũ, & purissimæ aquæ sordidũ lutũ præferamus? Cõmodemus aures Catoni, qui dicebat reddendã esse vitæ rationè. Sequamur laudabilè Gymnosophistarũ cõsuetudinẽ, apud quos imprãsi abibant, qui nullũ diurnæ operæ fructũ afferbant. Egyptiæ adhæreamus iuuentuti, cui l. fuit caurũ, ne cibo priº vesceretur, q̄ cētũ & octoginta stadia percurreret. Adiciamus oculos morib. Spartanorũ, q̄ ablegatos à se pueros non priº domũ redire pmittebãt, q̄ parētib. honori, & patriæ vtilitati esse pòssēt. Fuit primis seculis tantũ virtutis studiũ, vt summã i labore fœlicitatè reponerēt. Qua causa Menãder dicebat Deũ otiosis nò ad-

2 4 esse.

Textoris Præfatio

esse Epicharmus bonos laborem sequi, timidos nihil vnquam assequi. Heraclides quoq; Lycius vnū librū laboris laudibus dicauit, quo aiebat nihil in rebus humanis magis frugiferum geri posse. Quib; persuasus argumentis, aliquem ex dactylothecca mea carbūculum in lingua Latinæ gazophylacium contere volui, q; hominem sic oporteat viuere, vt se aliquando vixisse doceat posteros. Qua enim per maximū Iouem opera rectius ingenium exerceret? Nōne prestat hoc ipsum facere, quam plebeculā ad medullas corrodere cū cauidicis, homines impune occidere cū medicis, mercatorū instar lucro immori, & honores aulicorū ritu ambire? Sequi volo Amasis Ægyptiorū regis edictū laudabile qui (vt est apud Herodotū) sanxit, vt singuli quotānis apud cuiusq; præfecturæ præsidē profiteretur, vnde viuerēt. Quod qui nō facerēt, illis pœna extremū supplicii esset. Sed fac meū hoc pensum nō esse magni momenti. Minore saltē præstabo culpā, quā qui nihil omnino parturient. Per me nō stat, quin melius agā. Natura est in causa, quæ eā mihi dotē nō dedit, quā fortunatis ingenijs, quib; in manu est, ex tēpore (si insperata declamādi necessitas occurrat) elegāter dicere, & copiose. Arguerē me pigritiā, nisi certo scire me plus olei multo cōsumpsisse, quā plerōq; alios, qui tamen multis præcurrunt parasangis, doctrināq; & eloquentia tantū me præcedūt, ante alios quantū Pegasus ibat equos. Si quis dicat iā nobis abūdē esse voluminū, quorsum tamē ppter ea cauillari eos attinet, qui multa scribunt, & cumulum augent: quum Theophrastus trecenta librorum

Qui multa volumina ediderit, Chrysiippus septingēta, Empedocles tria & quadraginta, Arceius Capito Cōsul sexaginta: Constat Seruū Sulpitiū cētū & octoginta libros de iure civili adidisse, Galenū de medicina centū & triginta. Debemus æreferre thesaurū nostrū augeri & arariū crescere? Sed admittendi sunt soli maxime eruditi. Cur ita? An qui habēt plenā auro crumenā argēteos quadrātes ab acervo reijciunt, & minorē respūit monerā? Hoc illis impropriadum, qui sunt vsq; adeo polypoli, vt olfactu prorsus careāt, neq; triticū ab auena & lolio possint internoscere. Nō est idē omnium gustus. Et quod ad huius stomachū facit, illi nauseam parit. Quod hūc excitat, alium sopit. Hinc fit vt alijs placeat breuitas, alij luxuriantē

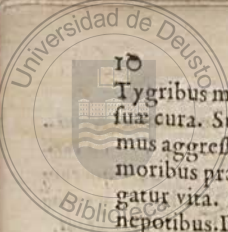
Styly diuersitas. verbis & sententijs malint orationem. Præterea si nihil vnquā recens imprimeretur, periculū esset, ne tandē literæ naufragium facerent, & periret ab radice. Vides enim vel iniuria temporū, vel hominū incuria, opera & vigilias multorū iam periisse, quorum nomina plurimi à nobis fiunt, & pleno ore ad cælum feruntur, atq; etiam frequenti omnium voto desiderantur. Vbi nūc sunt Accij, Paucij, Æschyli, Afranij, Anacreōtis, Archilochi, Philere, Aristophanis

in suam officinam.

nis poetarū & aliorū plus quigētorū monumēta? Vbi Annales Andronici, Tragediæ, Comœdiæ, & Satura Ennij, Plauti centum & triginta fabulæ, Saturnalia, Syluæ, Medea & Orpheus Lucani? Vbi Manlij Astronomica, Valgij & Cornelij Galli elegiæ, Licinij Calpurnij Quintilia, Varronis Leucadia, Et Cesēnia Getullicæ? Quis habet Iaberi, & P. Syri mimos, Cælij Bassi Lyricos, & Furij Bibaculi Iambos? Quis Porcij Licinij, Valerij Editui, Cinnæ, Domitij Marſi, Prædonis Albinouani Epigrammata? Perierunt magno posteriorū dispendio, grauiq; iactura. Et quī legamus nō paucas oratorū centurias olim floruisse, vnicius propē Cicero diis calamitatē nostrā miseratibus, nobis remāsit. Euanuerunt M. Æmylij Lepidi, Spurij & Lucij Albinorū, Albucij Sili, Licinij, Calui, duorū Carbonū, ac totidem Gracchorum orationes cum Asinij Pollionis declamationibus. Nec minore damno historiographorum opera exciderūt. Q. Curtius, Diō Cassius, Herodianus, Linius, Ammianus Marcellinus ad nos peruenerunt, sed fracti, māci, mutili & laceri. Amisimus bellum Numātinū Asellij Sēpronij, Germanicū Aufidij Bassi. Ex quadraginta libris Polibij quinq; tantū superuerūt. Quæ omnia quāto posteritatis incōmodo, quātaq; ruina perierint, vel cæco appareat. Hæc ergo eladē qualibuscunq; subsidijs resarciamus, & quāuis maiores lōgo sequamur intervallo, audeamus tamē. Propius ibimus, si ad summa nitamur, quā si præsumpta desperatione circa ima subliterimus. Faciamus quod à tribunis militū solet, qui quū egros bellatores miserint, copias tamē dispalatas quibuscunq; pol sunt homūculis instaurāt, ne omnino victoria cecidisse videantur. Crescet nobis maior gloria, quā si nullā nostri memoriā posteris relinquamus. Vide cui probro se reddāt obnoxios, quib; perpetua sunt ferriæ, quiq; cōpressis manib; sedent, & in otio cōtrahunt marcorē. Cōtra verò quātū fama: sibi cōparauerint, in quot annos suum propagauerint nomē, qui nullū tēporis punctū fructū vacuū permiserint fluere. Plin. iunior perire omne tempus arbitrabatur, quod nō impertiretur studijs. Apelles nullā diē dūcebat sine linea. Porcius Cato detestari solebat, si qua dies inanis per incuriā effluisset. Qu. Hortensius orator nullū diē abire sinebat, quin vel in foro diceret, aut extra forū meditaretur. Tantū erat gloriæ & virtutis studiū apud maiores. Quorū vestigijs si vellemus insistere, magna passim foret expectatio, bonas artes iure quodā postliminij desitu in nitore redituras. Sed omnia pessum eūt, qua nos Gulæ mācipia, & Epicuri de grege porci, nihil aliud studemus, quā vt paciscamus ventrē, corporū tenus curiosi. Satis est, si probe saginati appareamus populo, posteritatis nulla cura: quasi verò nobis tantum nati simus, neque patriæ aut amicis quicquam debeamus. Sumus

Nomi- na eorū quorum operano extant.

Otiūm ritūū.

Textoris Præfatio

Id Tygribus masculis non multum dissimiles, quibus nulla est sobolis suæ cura. Superest vt aliquid de Historia dicamus, quam ideo sumus aggressi, quod apud Gellium dicat Phavorinus, viuendum esse moribus præteritis, qui cognosci nequeunt, nisi maiorum intelligatur vita. Intelligi autem non potest, nisi per manus relinquatur nepotibus. De cuius vtilitate multis verbis non est dislerendum. Hoc omnes tanquam suos vngues tenent. Facit in primis, vt dum eorū vitam legimus, qui sua culpa in discrimen aliquot ceciderunt aliena fruamur insania, & pedem ab his reuocemus, quæ aliis naufragium attulerunt. Nunquid suaue est alieno infortunio sibi præcauere? In transitu fluuiorum qui primi tentant vadum, aleam fortunæ periculosam subeunt. Qui a tergo sequuntur, possunt periculū declinare, si velint. Si nihil haberemus de antiquitate, quam viuendi consuetudinem sequeremur? Essemus vetustissimis illis Arcadibus similes, quibus quoniam nulla erat rerum experientia, nulla cognitio, belluino more debebant, ac nudi vagabantur. Quos qui ad meliorem cultum redegerunt, in deorum indigitamæta relati sunt. Præterea nulla est ars aut disciplina, quæ maiorem sine tædio voluptatem afferat. Medicinam plerique obducto supercilio contræstisque naribus auersantur vt immundam, & olentem puide, ipsosque medicos cum nausea refugiunt, velut scarabeos stercori bubulo se impenetrantes, & cum vulnerariis aliquid habentes commune, qui saniosa tractant vlcera, & admotis manibus ipsum pus exprimunt. Vtriusque iuris & legum studia plerisque non admodum probantur, quod lucri magis quam virtutis causa appetantur. Theologiam fastidiunt quàm plurimi, vt laboriosam & nimis tetricam, quod nihil habeat festiuum, nihil marcentem lectoris stomachum irritans. Cuius etiam sectatores in contemptum, & risum venerunt, quod mortaliū videantur insolentissimi, & neminem præ se ducant hominem, seque primos omnium rerum esse velint. Contrà vero Historiam nulli refugiunt, amplectuntur omnes, nulli non libenter audiunt. Cuius scriptores tanto quondam in pretio fuerunt, vt ad audiendum Liuium, non humiles solum & gregarij homines, sed clarissimi quoque principes ab extremis Hispaniarum finibus Romam vsque turmatim venerint. Iosepho propter libros de captiuitate Iudaica scriptos, Romani statuas erexerunt. Antipater Hieropolitanus Seuero principi, Clitarchus Alexandro, Dexter Theodosio, Amyntæ Macedonum regi Hellenicus Mitylenæus, Eratosthenes Cyrenæus Ptolemæo Euergeti, ob scriptas historias ceperunt familiare scere. Nec aliam ob causam Demetrius Poliorcetes Hieronymum Rhodium magna mercede sibi domesticum fecit. Si quis dicat iam esse nobis astatim autorum, qui hoc scribendi ge-

Historia vtilitas.

Historia in prelio habiti.

Familia rescere.

di ge

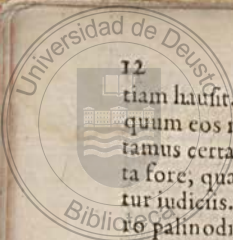
in suam Officinam.

di genus secuti sunt, respondebo nullum propterea detrimētum ex copia nasci. Si quem pœniteat meæ lectionis, aliò se conferat. Nolo quęquam iurare in verba mea. Insulsus est, & caret naso, qui nequit eligere, quod est sibi vsui, aut refugere, quod detrimento. At carere potuissimus hoc opere. Et maximo possemus autore. Vna & altera vestis possunt homini sufficere, aliæ tamen propterea non reijciuntur. Scripserant de gestis Alexandri Clitarchus, Polycratus, Onesycritus, Antigenes, Iustus Aristobolus, Cares, Philippus Calcidenis, Ptolemæus, Antidides, Philo Thebanus, Antisthenes, Menechmus Sicyonius, Nymphis Heraclotes, Potamon Mitylenæus, Sotericus Asiotes, Arrianus, Plutarchus. Neque tamen probro datum est Curtio, quod eandem retexerit telam. Vide quod habet præcones Imper. vitæ, vt præter alios obscurioris famæ, Tranquillum, Dionem Cassum, Ælium Spartianum, Iulium Capitolinum. Ælium Lampridiū, Vulcatium Gallicanum, T rebellium Pollionem, Flauium Vopiscū, Sextum Aurelium Victorem, Eutropium, Paulum Diaconum, Ammianum Marcellinum, Pomponium Lætum, & nostra ætate Baptistam Egnatium. Qui tamen omnes eundem torserunt funem, incudem omnes eandem tuderunt. Vitas quoque Rom. Pont. scripsere quàm plurimi, vt Damafus, Anastasius, Guido Rauennas, Sigibertus monachus, Hugo Florianus, Sicardus præsul Cremonensis, Gotfredus Viterbiensis, Martinus Carsulanus, Landolphus Carnotensis canonicus, Sazomenus presbyter, Geruasius Ricobaldus, Ptolemæus Lucensis, Antonius præsul Florentinus, postremo Platina, Latini omnes, præter Græcos, Eusebium Cæsariensem, Sozomenum Salaminium, Socratem Constantinopolitanum, & Zonaram. Quos si secutus fuero, quis erit obiurgationis locus, quæ mei culpandi ratio? Qui causabitur plura nunquam scriptorum, quàm nunc extitisse monumenta, ibo iniurias. Vnde ergo septingenta voluminum millia sibi collegisset Ptolemæus Philadelphus? Vnde tria millia Tyrānion grammaticus? Cui etiam opinioni si accederem, propterea tamen non faterer mittendum esse literis & labori repudium. Stulte mihi suadere videntur, qui aiunt tantisper suppressenda esse opera, dum concederimus fato. Quis meum defuncti opus emaculabit? Quis addet aut retrahet, vbi postulabit locus? Quis inuertet, si oporteat, aut in his recantabit, quæ non probabuntur populo? Quis cum laruis luctantium calumnias refellet? Ad hæc palam est multos esse ardeliones, qui quum studio laudis immoriantur, neque tamen aliquid dignum laude parturire valeant, instar Horatianæ corniculæ plumas suffurantur alienas, vt nescio quis mihi notus, cuius nomini parco, qui ex aliquot meis qualibuscunq; Dialogis se gem sibi fecit, laudem præripuit, & alieni laboris solus gratiam

Gestoria Alexandri scriptores.

Vitas Roman. Pontif. qui scripsit.

Bibliothea memora biles.

Text. Præf. in suam Offic.

tiam haufit. Quod omnium confessione tam turpe est, quam ini-
 quum eos metere, qui sementem non fecerunt. Sed vt hæc omi-
 tamus certam in spem vocor multa in hoc opere culpatur iri, multa
 fore, quæ prodigiosa aut etiam incredibilia hominum videbun-
 tur iudiciis. Quæ si recta videantur, non pudebit me cum Stesicho-
 ris palmidiam canere, aut certe incudi reddere. Capita plerunque
 modicis de rebus adieci, vt de lenonibus, ancillis, abstemiis, cocis,
 & multis eius farina. Quod si quis rideat & noter carbone, ad cau-
 sa meæ patrociniū iubebo eos in medium prodire, qui ex mini-
 mis itidem rebus scribendi argumenta desumpserūt. Edidit Anto-
 nius librum de sua ebrietate: Homerus vnū de laudib. vini, alterū
 de bello ranarum: Ephrem Syrus de vituperatione visus: Marcion
 Græcus de raphano, Pythagoras de bulbis, Diocles de rapo, Pha-
 nias physicus de vrtica. Quod si nō arguantur fecisse, nec adscribē-
 dum erit vitio, si minimarū rerū quandoq; historias collegero. Ne
 tamē erratis meis vbiq; patrocinari & fauere videat, vnum est in
 quo ipse culpā agnosco, q̄ Græcas historias Latinis, Latinas barbaris,
 & oratoria poetiis, passim cōfudero. Quod à me factū est, non
 inficitia, sed laboris magnitudine, cui quum nequiret superare, pa-
 rendum fuit necessitati. Iam satis luctatū est cum maledicis. Nunc
 superest, vt ad te nostra dirigatur oratio, Gausfrede literatissime, di-
 camque quid me mouerit, hanc operis mei præfationem egregio
 tuo nomini cōsecrare. Hoc fecit illud literarum & virtutis studiu,
 quo à teneris annis totus prurire cœpisti, & cōflagrare, doctōsque
 omnes genuina quadam beneuolētia prosequi. Existimabam præ-
 terea fore mihi vituperio, si non reminiscerer tuæ beneuolentia,
 qua me tyrunculum, & primis literis collegā tuum supra fidē ama-
 bas, idq; adeo, vt ceteros omnes condiscipulos præ me vno nihili
 faceres. Vbicumq; tibi occurrebā, nunquā sine risu me alloquebaris.
 Dextrā (quod dici solet) à tertio vtiq; iugere mihi porrigebas,
 magnum euidēs tui candoris, tuæq; amicitia argumentum. Præ-
 terea, Blasius Madronetus Securiacus, tuus cliens, bonarum litera-
 rum audissimus helluo (vt de Vticensi Catone scribit Cicero) no-
 minis tui præco assiduus, nō desisteat quotidie me præsentem mul-
 ta de virtutibus tuis, multa de literarum & literatorum amore, im-
 modice prædicare, meiq; amorem in dies tibi crescere affirmabat
 iuramento. Quo ductus argumento docere volui me non esse ex
 eorum grege, qui beneficiū nunquā agnoscent, & apud quos in-
 terit statim gratia. Quod famuli tui manus tam synctra fronte ac-
 cipies, quam beneuolo datur animo. Vale homo perpauorum ho-
 minum, clarissimæq; virtutis & literaturæ. Et scribendum in calce
 huius operis tuo nomini Epigramma expectes aliquantisper.

MOR

MORTEM QUI SIBI VARIIS
 MODIS CONSCIVERUNT, AVT
 se aliis commiserunt occidendos.

LUCRETIA puella, rarum Romæ, castitatis lumē,
 ægrè ferens purissimum suæ pudicitiaæ florem ab
 infami & turpissimo tyranno Tarquinio iuniore
 Tarquinij Superbi, Romanorum propterea regum
 vltimi filio fuisse corruptum, & stupratum, impa-
 tiens acceptæ iniuriæ palam se occidit, fecitque, vt
 populus scelus vlcisceretur, & regum principatum excuteret. Cu-
 ius mortis quotiescunq; venit in mentem, lacrymis nequeo tē-
 perare, sed nec puellæ satis misereri, aut stupratorem conuiciis ad
 furitatem aspergere, ac deuouere. Claudian. lib. i. in Eutropium,
 Visceribus frustra castum Lucretia ferrum Merit. Stroza pater li.
 i. Eroticon. Vltā nefas animo, propriaque Lucretia dextra, Inuictō
 occurret clara pudore tibi. Sabellicus. Nec ferro occumbens casto
 traiecta cruore Fœdasset patrios moriens Lucretia vultus.

Juuius lib. 1.

Lucretius poeta Physicus sumpto amatorio poculo, eò furoris
 raptus est, vt manum sibi intulerit, natus annos plus paulò quadra-
 ginta. Quinetiam eo, priusquam moreretur, delirio, diu antè fertur
 laborasse: neque ad scribendum carmen animum appulisse, nisi in-
 terfecta, interuallataque infania. Politianus in Nutricia,
 Nec qui phyltra bibit, nimioque insanus amore,
 Mox ferro occubuit, sic mentem amiserat omnem.

Celius lib. 9. c. 36. Eusebius in Crinitum.

M. I. Brutus vnus ex his, qui Casarem xxiii. vulneribus in se-
 natu confoderunt, ab Augusto & Antonio Iulij mortem vlciscen-
 tibus apud Philippos expugnatus, desperata iam victoria manum
 sibi intulit, iuuante Stratone thetore, anno suæ ætatis trigesimo, ne
 in manus inimicorum veniret. Pamphilus Saxus:

Se gladio fodit Brutus Caro fodit & ille,
 Quem timuit Casar, quem coliere patres. Qui rei histo-
 riam audius scriuerit, eat ad Plutarchum.
 Portia filia Catonis, audita morte Bruti mariti apud Philippos
 interfecti, ferrum poposeit ad inferendam mortem. Quod quum
 amici recusassent, carbones haufit, & inaudito mortis genere vi-
 tam finiuit. Auctores Plutarchus & Val. Max. Marcial. lib. i. Epist.
 Coniugis audisset fatum quum Portia Bruti,

Et

Mortem qui sibi

Et substracta sibi quæreret arma dolor,
Nondum scitis (ait) mortem non posse negari,
Credideram satis hoc vos docuisse patrem.
Dixit, & ardentes auido bibit ore fauillas.
Inunc, & ferrum turba molesta nega.

C. Cassius post interfectum Cæsarem ab Antonio & Augusto bello petitus, castra cum Bibulo iunxit apud Philippos. Verum quum inclinatam videret aciem, vltro sibi mortem intulit, eodem pugione quo in Cæsarem vsus fuerat, autore Plutarcho, vel (vt alij malunt) Pindato liberto iugulandum se præbuit. Quod probat Iouianus de fortitudine bellica, dicens: Potuisset Cassius (etiam si Brutus ceciderat) reparare exercitum, nec tam repentino consilio, famulo iugulum suum præbere.

M. Antonius audita per falsum rumorem Cleopatæ morte, se ipsum gladio confodit, partim amore vxoris, partim desperatione rerum, quòd ab Augusto victum se ægreferret. De hac morte Paulus Orosius sic inquit: Antonius se ferro transuerberauit, ac semianimis ad Cleopatram in monumentum (in quod se mori certa considerat) perlatus est, Item Propertius lib. 3. Castraque Pelusi Romano subtrata ferro, Antonique graues in sua fata manus. Item Suetonius in Augusto: Obsessaque Alexandria, quò Antonius cum Cleopatra confugerat, breui potitus est. Et Antonium quidem seras conditiones pacis tentantem, ad mortem adegit, viditque mortuum. Itē Eutropius lib. 7. rerum Romanarum: Victus est, inquit, ab Augusto nauali pugna clara & illustri apud Actium, qui locus in Epyto est, ex quo fugit in Ægyptum, & desperatis rebus, quum omnes ad Augustum transirent, ipse se interemit. Hoc multis verbis prosequitur Plutarchus in eius vita.

Cleopatra mortuo Antonio marito, vbi intellexit se ab Augusto in triumphum referuari, causa declinandæ eius ignominie, brachium aspidi mordendum præbuit. Cæsare Psyllos veneficos, qui serpentis venenum è vulneribus haustu reuocarent, & exurgerent, frustra admouente. Plutarchus scribit eam habuisse venenum in lamina quadam concaua, quam sub erine occultabat: sed tamen neque corpus deformatum, nec aliud vllum apparuisse veneni signum: nec aspidem ab vilo inspectam, sed tractus duntaxat violos, ipsiusque brachium duas notas habuisse leuiter impressas, & humidas. Quibus Cæsar videtur fidem dedisse. Nam in triumpho, Cleopatæ imaginem tulit cum aspide mordicus affixa. Propertius de ea lib. 3. sic inquit: Fugisti tamen in timidi vaga flumina Nilii, Accepere tuæ Romula vincla manus, Brachia spectauit sacris æmorla colubris. Et trahere occultum membra soporis iter. Item

Horat

consciuerunt.

Horat. lib. 1. Car. Fortis & asperas tractare serpentes, vt atrum Corpore combiberet venenum. Deliberata morte ferocior sauis Liburnis, scilicet inuidens Priuata deduci superbo Non humilis mulier triumpho. Vide Plinium libro 21. cap. 3.

Neera & Charmione Cleopatæ ancillæ, spontaneam dominæ mortem imitatae sunt, autore Plutarcho. An semiuivæ repertæ reginæ iam mortuæ coronam capite delapsam reponentes, in modico magni animi argumento.

Cato Uticensis minor, primi pronepos, dolens & grauatur ferens Pompeium (cuius patres fouebat) à Cæsare (cui aduersabatur) superatum, suo quoque gladio incubuit, lecto prius Platonis Phædone de Animæ immortalitate, cuius audita morte Cæsarem dixisse ferunt, & se Catonis inuidere gloriæ, & suæ Catonem inuidisse. Sic autem abiit de vita, vt testimonio Ciceronis, causam moriendi nactum se esse gauderet plurimum. Dicitur est Uticensis ab Utica vrbe Africae, in qua occidit, autorib. Plinio lib. 5. & Gellio lib. 13. De eius morte plerique meminerunt. Lactantius: Multi ergo, inquit, ex his qui æternas esse animas suspicabantur, tanquam in caelum migraturi, sibi ipsis manus intulerunt. Ex Romanis Cato, qui fuit in omni suauitate Socraticæ vanitatis imitator. Item paulo post, Homicida, inquit, illi omnes philosophi, & ipsæ Romanæ sapientiæ princeps Cato, qui antequam se occideret, perlegisse Platonis librum dicitur, qui est scriptus de Æternitate animarum.

C. Carbo propter perpetuam in populari ratione leuitatem, morte voluntaria se à seueritate ciuium vindicauit. Quoniam autem duo eiusdem nominis fuerunt, ambo magni oratores, non constat mihi satis, vter duorum vitam sponte reliquerit. Cic. de clar. Orat.

P. Crassus Crassi oratoris frater iniurperitus, quum factionem sequeretur Marianam, ne in manus inimicorum incideret, seipsū interemit.

P. Licinius Crassus consul contra Aristonicum Eumenis filium profectus, exercitu suo profligato barbarum quendam ad inferendam sibi mortem prouocauit, ne ab hostibus traheretur captiuus.

App. Claudius Regillianus, stuprata Virginia Virginij Centurio nis filia, in carcerem à populo crimen vlciscente coniectus, sibi manus intulit.

Cox. Merula flamen dialis, partium Syllanarum, ingresso vrbe Mario, venas, in Iouis æde sibi succidit, vt contumeliosæ mortis damnationem effugeret. Autor est Valerius Maximus.

Dolabella Cæsarianus, interfectorum Cæsaris hostis acerrimus, multis præliis in Syria cū Cassio cōgressus est, à quo postremo victus, gladio se transuerberauit, causa declinandæ maioris ignominie.

Flo. Fimbria ciuis iniquissimus, Asiam prouinciam ingressus, arrept

Cato vn
de dici?Cic. li. 9.
Epist.

Volater.

Idē Vo-
la.

Lin. li. 3.

Appia-
nus. lib.

4. bell.

ciuium.

arreptis imperij insignibus, à Sylla postmodum Pergami oppres-
sus est, & à corrupto exercitu destitutus. Itaque rerum desperatio-
ne sibi mortem intulit.

Lucinius Macer prætorius, repetundarum postularus, vbi per nun-
tium intellexit Ciceronem sibi aduersari, faucibus laqueo constri-
ctus voluntaria morte pœnam præuenit. Autor Val. Max. de Mor-
tibus non vulg.

T. Manlius non is qui filium securi percussit, sed alter Iuris pœ-
tificij peritus, iudex inter Macedones accusatores & filium Silanũ
cõstitutus, audita causa ita pronuntiauit: Quum probatũ sit, Silanũ
filium meũ, pecuniam accepisse, ipsum Rep. & prole mea indignũ
iudico. Itaque *Silanus* à patre repudiatus, dolore animi se suspedit
proxima nocte: cuius exequiis neq; pater interfuit, neque suaden-
tibus vt adesset, aures præbere voluit. Autor Val. Max. de Seuerit.

Fuit alter *L. Silianus* Claudij principis gener qui erepta sibi Octa-
uia, dataq; Neroni, præ dolore gladio suo incubuit, idq; die nuptia-
rum, ad augendam inuidiam. Autor Cor. Tacitus lib. 12.

Marius Iunior à Sylla è Mithridatica victoria redeunte cum
toto exercitu fusus, in oppidum Præneste se recepit. Vbi obsessus,
quum nulla effugij pateret rima aut via salutis, se Pontio Telefino
præbuit iugulandũ, autor Liuius. Priusquam autem Sylla rediret in
vrbem, Marius vniuersam propè nobilitatẽ interfecerat. Quæ res
fuit in causa, vt superatus veniã desperaret. Ferunt Syllam ex eius-
dem exercitu duodecim millia morti dedisse.

Gn. Gnobanus victus à Sylla exulauit apud Rhodios. Vbi compre-
hensus seipsum interemit. Ideo autem à Sylla bello peritus est, q̃
eius legatõs de pace violauerat, autore Liuius.

Oppia Vestalis stupri comperta, sibi mortẽ intulit, grauioris sup-
plicij metu, ne scilicet viua sub terra defoderetur instar Floroniæ
alterius puellæ.

Orestilla M. Plautium maritũ in Asiã cum 1. x. nauibus profectũ
secura, Tarseti ex morbo decessit. Cuius dũ celebraretur exequiã,
& cremaretur cadauer, *Plautius* doloris impatiens, & appetens mor-
tis, in rogam se cõiecit: quem togatum calceatũq; corpori vxor-
is iunxerunt amici. Autor Val. Max. de Amore coniugali.

Pomponius Atticus eques Rom. Ciceronis amicus, in vltima sene-
ctute morbo correptus, seipsum cibi abstinentia necauit. Multa
fuerunt in eo laude & cõmendatione digna, quæ quamuis ab insti-
tuto sint, aliena, placet tamen in mediũ afferre, vt legetium profint
moribus. Tanta imprimis fuit erga domesticos facilitate, vt iura-
uerit cũ matre nonagenaria se nunquã in gratiã rediisse. Cum so-
rore pariter nullã gessit simultatem: diçtitans cũ his minimè irasci
opor

oportere, quos diligas. Abstinentia præterea singulari, vitãq; à lu-
xu, ambitione & cupiditate rerum aliena, vt qui præter patrimo-
nium nihil vnquam appetuerit, nihil adificauerit, nihil emerit.
Fuit & litium maximè fugiens: popularẽsq; factiones Vatiniõ
prosequatur odio. Propterea quum vidisset Rempublicam tu-
multu Cinnano turbatam, Athenas cõcessit, vt illic tranquillè vi-
ueret, nemine studia interpellante. Eruditis omnibus mirum in
modum fauit, adeo vt pulsus ab vrbe Ciceronem, & Brutum fu-
gientem magna iuuerit pecunia. Mendacium nec dicebar, nec e-
tiam poterat pati. Quapropter omnes inimici res suas ei curan-
das dabant, & seruandas. Cor. Nepos in eius vita.

Tauca Inbelius, Campanus Capta à Fulvio Capua, coniugem
primum ac liberos, postremò seipsum ad pedes Imperatoris gladio
transfixit, nequid indignum aut ignominiosum captiuus patere
tur. Autor Liuius.

Fannius Cæpio deprehensus in conitratione aduersus Augu-
stum, sibi mortem consciuit. Martialis lib. 2.

Hostem quum fugeret, se Fannius ipse peremit.

Hic rogon furor est, ne moriaremõ

Aria mater (nã fuit eiusdẽ nominis filia) damnato Pato mari-
to fodit corpus gladio: quẽ vulnere educens ipsi Pato querenti de-
dit, vt idẽ post faceret. Mart. lib. 1. Casta suo gladiũ quum traderet
Aria Pato, Quẽ de visceribus traxerat ipsa suis, Si qua fides, vulnus
quod feci nõ dolet, inquit, Sed quod tu facies, hoc mihi Pate dolet.

Festus Domitiani amicus, dum mentagra vsq; ad desperatio nem
remedij laboraret, gladio se traiecit, prius tamen amicos consolã-
tus. Quam eius mortem Martialis lib. 1. sic describit.

Indignas premeret pestis quum rabida fauces,

Inque ipsos vultus serperet atra lues, &c.

Cor. Gallus poëta elegiographus, Vergilij amicus & cõxtaneus,
ab Augusto præfectus Ægypti designatus, Thebarum ciuitatẽ spoliã-
tã dicitur. Propter ea quum repetundã postularetur, furtiq; &
populatã accusaretur prouinciã, nobiliũ indignationẽ formidãs,
sibi mortem intulit anno suæ ætatis XLIII. Autor Ammianus Mar-
cellinus, qui lib. 17. rerum gestarum sic inquit: Lõgẽ autem postea
Cornelius Gallus res tenes Romanas, Ægypti procurator, exhau-
sit ciuitatẽ plurimis interceptis. Reuersusq; qui furtoꝝ arces-
seretur & populatã prouinciã, metu nobilitatis acriter indignatã
(cui negotium spectandũ dederat Imperator) stricte incubuit fer-
ro. Item Ouid. lib. 3. Eleg. Tu quoque si falsum est temerati nomen
amici Sãguinis, atq; animã prodige Galle tuã. Item Politianus in
Nutricia: -Ceu Galli Mima Cithæris Personam falsã lasciuia Ly-

Mortem qui sibi

coridos affert. In scenam, & docto clausam se iacter amanti, Dum miser ipse suo fodiat præcordia ferro. Itē Propertius lib. 2. Et modo formosa, qui multa Lycoride Gallus, Mortuus inferna vulnera lauit aqua. Alia tamen causa ad inferendam sibi mortem motum volunt plerique, quod scilicet Augusti domo ei fuisset interdictū, vt scribit Tranquillus. Alij ob linguam nimis effrenam. Quod, & Ouidius videtur probasse, vbi ait: Non fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo. Sed linguam nimio non tenuisse mero.

Syllius Italicus poëta, incurabilis morbi tædio, voluntariam optulit mortem annos natus L x v. Politianus in Nutricia de eo sic scribit: Ipse obiit plenusque equi, natoque superstes, A spera congenito fixus vestigia clauo.

Sophronia Romana, Christiana Lucretia, quā vim Decij principis sibi quotidie insidiantis non posset declinare, arrepto gladio per consensum mariti se confodit. Author Eusebius.

Nero Domitij & Agrippinæ filius, fax totius orbis, impuræque scelerum omnium sentina, post maiora numero flagitia hostis patriæ à Senatu iudicatus, nequid suis meritis dignum patretur, aut collo in furcâ coniecto virgis cæderetur (vt ait Eutropius) urbem egressus, sequentibus Phaone, Epaphrodito, Neophitōque & Spadone Sporo, semet ictu gladij trāsēgit, ad quartū vrbis milliariū adiuuante trepidantem manum impuro Eunūcho. Perit autem anno ætatis sue xxxi. Cuius interitu vniuersa Roma adeo gauisa est, vt plebs induta pileis manumissionum, tanquam sæuo exempta domino triumpharet. Aufonius: Matricida Nero proprij vim pertulit ensis. Sidonius: Matricida Nero proprio se percutit ense. Pontanus de stellis lib. 3. Sic errant miseri manes, atque vmbra Neronis: Sic Otho, qui que in se ferrum strinxere nefandum. Suetonius ait eum in inferenda sibi morte adiutum fuisse ab Epaphrodito à libellis, Eutropius à Sporo.

Otha Imperator quamuis mollissimè semper vixisset, adeo vt ad muliebres accederet munditias, victus tamen à Vitellio apud Bebricum, ausus est sibi mortem consciscere, quamuis multas haberet copias, possētque victoriam sperare. Quod fecisse odio beliorū ciuiliū dicitur. Propterea Martialis lib. 6. eius mortē Caronianæ antepōnit. Cato enim interfecit se Vtica, copiis iam profugatis, ne in hostes incideret. Otho verò adhuc integro exercitu, ne bella ciuilia gererentur. Verba Egigrammatistæ sunt hæc:

Quum dubitaret adhuc belli ciuili Enyo,

Forſitan & posset vincere mollis Otho:

Damnauit multo saturum iam sanguine Martem,

Et fodit certa peccora nuda manu.

Sic

conſeuerunt.

Sic Cato (dum viuuit) sanè vel Cæsare maior:

Dum moritur, nunquid maior Othone fuit?

De huius Imperatoris morte alij quoque, meminērūt: Iouianus li. 3. de stellis, vt supra. Item Sextus Aurel. Victor: Hic (inquit) à Vitellio primū apud Placentiā, dehinc apud Bebricū victus, semet gladio trāsēxit, anno ætatis suæ x x v i i. Adeo amabilis militibus proprius, vt pleriq; corpore eius viso suis manibus mortē sibi cōſciuerint. Itē Aufonius: Mox Otho famosus, clara sed morte potit? Trāquill⁹ quoque; in eius vita sic inquit: Post hæc sedata siti, gelidæ aque potiōe, duos arripuit pagiones, & explorata vtriusq; acie, qui alterū puluino subdidisset, forib. adopertis arctissimo somno quieuit. Et circa lucē demū expergefactus, vno se traiecit ictu infra læuā papillam. Irrumpētibusque ad primū gemitū, modò celans, modò detergens plagam, exanimatus est, & apud Veliternam (ita præceperat funeratus, xxxv i i i. ætatis anno, & x cv. die imperij).

Petreius dux Pompeianus à Cæsare in Hispania superatus, se fer. *Apianus* lib. 2.

Labeo Marsus in calamitate Macedonica (quum celer hostis premeret) seque natū, que gladio traiecit, ne victoris Octauij vulntum sustineret. Autor Pontanus de fortitudine bellica.

Gordianus senior audita filij morte (qui pro patria in bello occubuerat) laqueo se suspendit iam octogenarius: partim dolore amissi filij, partim ne traheretur captiuus, Ammianus Marcellinus lib. 26. In Africa inquit superior Gordianus in imperium raptus, aduentantium periculorum angoribus implicatus, vitam laqueo spiritu intercluso profudit.

Galerius Imperator, quum Christianos omnibus quibus potuerat) tormentis affecisset, tandem in morbum incidit, cuius impatientia, gladio sibi latus aperuit. Baptista Egnatius ait illud tædium vitæ ei irrepſisse ex genitalibus paulatim putrescentibus.

Valerius dum cum Valeria Tusculana filia nescius concubuisse agnita postmodum culpa, se præcipitauit. Autor, Aristides apud Plutarchum.

Papirius Romanus quum sororē Canusiam grauidam fecisset, & illa gladio à patre misso sibi corpus cōfodisset, seipsum quoque mortuæ sorori dedit comitem. Autor Chrysippus lib. 1. Rerum Italicarum apud Plutarchum.

P. Catiemus Philotius patronum adeo dilexit, vt hæres omnibus bonis institutus in eius rogum se cōiecerit. Autor Plin. lib. 7. ca. 36.

M. Lollius infamatus regū muneribus in toto Oriēte, interdicta amicitiā à C. Cæsare, Augusti filio venenū bibit. Plin. lib. 9. cap. 35.

Ideū Plinius lib. 36. cap. 24. scribit *Cn. Procnletum* Augusti

Mortem qui sibi

Cæsaris familiarem in maximo stomachi dolore, gypso potō conseruisse sibi mortem.

Catulus Luclatinus orator, qui Marij collega fuerat in consulatu, & de Cymbris vnâ triumphum egerat, ab eodem postea mori iussus, in clusis domi, accensis carbonibus se suffocauit. Autor Plutarchus in Mario, & Valerius Maximus.

Agrippina à Trierarcho, alijsq; Neronis satellitibus interfecta, Menester eius libertus se ferro transegit. Incertum charitate in patronum, an metu exitij. Autor Cor. Tacitus lib. 14.

Annotatum est in Chronicis M. Porcium Latronem præstanti virum memoria, duplicis quartanæ tædio manum sibi admouisse, atque ita functum fato.

Labienus poëta videns libros suos ob nimiam carpenti libertatem publico decreto comburi, suis superiuiere non potuit monumentis, ac propterea spontaneam oppetit mortem.

Messala Coruinus orator, ante biennium quàm moreretur, ita memoriam ac sensum amisit, vt vix pauca verba coniungeret. Ad extremū verò enato circa os vlcere, inedia se cōfecit. autor Cæli.

Longinus Adriani imperatoris legatus, à Decbalo Daconum rege (in quem certabat) circumuentus, ebibito veneno seipsum interemit. autor Dion Cassius.

Adrianus Imperator Mastorem quēdam barbarum (quo propter robur & audaciam plerumq; vsus fuerat in venationibus) partim minis, partim pollicitationibus impulit & cōegit, vt eadem sibi inferret, circūscripsitq; locū sub mamilla, quē Hermogenes medicus demonstrauerat. Quo letaliter percusso, siue dolore expirauit. testis idem Cassius. Hoc autem fecit incredibili mēbrorū omnij cruciatu impulsus, qui etiam morbi subtercutanei dolore multos è Senatu prius extinxerat, vt scribit Sextus Aurelius.

Sabina Imperatrix eiusdem Adriani vxor, seruilibus prope iniurijs ab eo affecta, ad mortē cucurrit voluntariā, q; tā immane ingenij, humaniq; generis perniciē perulisset. autor idē Aure.

Florianus imperator, qui Tacito successit, dolens Probum militiā peritum à magna exercitus parte fuisse electum, sibi ipsi venas incidit, effusoq; sanguine cōsumptus est. autor idem Aurelius.

Iulianus Imperator factus in Italia, acto per costas pugione in ignem se abiecit, eodem Aurelio teste.

Diocletianus Imperator à Licino & Constantino graueriter literis obiurgatus, quod Maxentio diceretur fauisse metu ignominiosæ mortis venenum hausit. testis idem Aurelius.

Maxentius à Constantio Imperatore apud Lugdunum superatus, ad moeto parieti gladio (vt iētū iuuaret) corpus sibi confodit

Quo

consciuerunt.

Quo audito, Decentius eius frater præpostera laquei morte vitam finiuit apud Senonas. autor Pomponius Laetus.

Pater Licinij Cecinna, vir prætorius, ob diuturnæ valetudinis tædium ac dolorem, sese opio necauit.

Plinius lib. 20. cap. 18.

Empedocles Siculus poëta immortalitatem nouo mortis genere affectans, se in Aetnam cōiecit. Vnde Horatius in arte: Dicam, Siculq; poëta Narrabo interitum. Deus immortalis haberi Dum cupit Empedocles, ardentem feruidus Aetnam Insuluit. Item Ouidius in Ibin: Aut tu Trinactij salias super ora Gigantis, Plurima qua flammæ Sicanis Aetna vomit. Item Lactantius lib. 3. de falsa sapiētia, cap. 18. Multi ex his qui æternas esse animas suspicabantur, tanquam in cælum migraturi essent, sibi ipsis manus intulerunt, vt Cleanthes, & Chrysiippus, vt Zeno, & Empedocles, qui se in ardentis Aetnæ specum in tempesta nocte deiecit, vt cum repēdē non apparuisset, abisse ad Deos crederetur. Item Politianus in Nutricia: Ceu maximus ille Ærisonas, &c.

Sardanapalus Assyriorum rex ab Arbactō, seu Arbace præfecto, ob molitiē, muliebresque munditias (nam habitum mētibus fœmineum inter puellas suos tractabat & pēsa, omnesque lasciuia anteibat, & libidine) bello petitus, vbi vidit res suas profligari, & pessum ire, & ita ad triarios redigi, ne captiuus traheretur, pyram in regiam ingentē struxit, eoque comportata supellectile, ductisq; amicis domino superesse nolentibus, in cœdium se dedit: & hoc solo virū se docuit, quod nō expauerit mortē. Iustinus hæc. Ouidius in Ibin: Inq; pyram tecum clarissima corpora mittas: Quem finem vitæ Sardanapalus habet.

Sidonius: Non Medis caput Arsacem profabor, Nec quàm diuitem refugit hostem) Arsit Sardanapalus in fauilla. Sabellicus in Hunnij originem:

Vltimus ille fuit regni corruptor auiti,
Cuius delicias, & mollia scepra superbus
Non tulit Arbactus, sed fortia comparat arma,

Aggrediturque senem, victū que ad no bile, fatum Compulsi.
Archilochus poëta Parius, repudiū ac repulsā passus in nuptiis Neoboles Lycambis filia sibi promissa. Iambis tum primum à se repertis satyricè adeo & graueriter Lycamben ipsum deuouit, & in sectatus est, vt eum cum filia ad furcā impulerit. Vnde Horatius: Archilochum proprio, rabies armauit Iambo. Et Ouidius in Ibin: Post modo si perges, in te mihi liber Iambus Tincta Lycambæo sanguine tela dabit. Politianus in Nutricia: Licet acrem effusus in iram, Ore Lycambidas rabioso occiderit ambas Archilochus.

Iudas (vt omnes compertum habet) quem Christū Iudæis prob-

Mortem qui sibi

didisset, & exili pecunia exposuisset venalem, tãdem ad se rediẽs & sceleris pendens grauitatem, desperata venia (quæ tamen proditi clemẽtia sperari poterat ad laqueum properauit, & notissimo diuinæ vltionis argumento crepuit medius.

Cleombrotus, seu *Theobrotus* ex *Ambracia*, quum legisset opus *Platonis* de animarum immortalitate à *Socrate* inscriptum, spõrẽ se præcipitauit. *Ouid.* in *Ibin*: Vel de præcipiti venias in *Tarara saxo*, Vt qui *Socraticũ* de nece legit opus. *Lactantius*: Quid (inquit) *Ambraciotes* ille, qui quum eundem librum perlegisset, præcipientem se dedit, nullam aliam ob causam, nisi quod *Platonem* credidit? Quod si scisset *Plato* ac docuisset à quo, & quomodo, & quibus, & quæ ob facta, & quo tempore immortalitas tribuatur, nec *Cleombrotũ* impegisset in mortem, nec *Catonẽ*. *Cicero* lib. 1. quaest. *Tusc.* *Callimachi*, inquit, *Epigrãma* in *Ambraciotam* *Cleombrotum* est, quem ait quum nihil ei accidisset aduersi, è muro se in mare abiicisse lecto *Platonis* libro.

Annibal *Amilcaris* filius, dux *Carthaginensium*, post *L. Cornelium* *Scipionem* patrem *Scipionis* maioris superatum, *Sempronium* ad *Trebiam*, *C. Flaminiũ* ad *Trafimenũ* magnis cladibus affectos, *P. Aemilium* apud *Cannas* cum toto exercitu deletum, *Claudium Marcellum* occisum, à *Scipione Iuniore* postremo victus, & fugatus, ad *Antiochum* primũ, deinde ad *Pisiam* *Bithyniæ* regem cõfugit. De cuius fide dubitans, quoniam videbat *Flaminium* legatum à *Romanis* missum, ac se paulatim à militibus circumseptum, venenum (quod in annulo gerebat) hausit.

Asdrubal dux in tertio bello *Punico* à *Scipione Aemiliano* victus, in medias vrbis flammis sese cum filiis iecit. Sed quoniam multi eius nominis fuerunt vide vt de quo loquaris intelligas.

Aristarchus grammaticus *Alexandrinus* homo doctissimus, quum *hydropis* laboraret seipsum cibi abstinentia interfecit annos natus *L. xxi*. Hic ille est *Aristarchus*, qui sub *Ptolemæo* *Philometore* floruit, *Olympiade* *clvi*. cuius & filium erudit. Scripsit commentarios supra mille. Discipulus fuit *Aristophanis* grammatici. Fuit autem censura adeo critica seueròque iudicio, vt pro uerbo locum penè fecerit eos enim vocamus *Aristarchos*, qui nihil non examinant, & omnia diligenter expendunt. Duos habuit filios *Aristarchum* & *Aristagorã* degeneres, & patri omnino dissimiles. Fuit alter eiusdem nominis *Tegeates* poëta, *Euripidis* cõtemporeus, quem *Æsculapius* morbo liberauit.

Calanus *Indus* vnus ex *Brachmanibus* (quo nomine dicebantur *Indorum* philosophi) ex ipsa *India* ad *Perfidem* vsque *Alexandrum* secutus, vltro nullo cogente in rogũ se cõiecit. Quod videns *Ale-*

consciuerunt.

23

Alexander, percontari cõepit, vellent ne aliquid mandare moriens. Tum ille, *Nihil*, inquit *Propediẽ* te videbo. Nec multis post dieb. *Alexãder* veneno interiit. *Cic.* lib. 12. quaest. *Tuscul.* *Calanus* *Indus* (inquit) *indoctus* ac *barbarus* in radicibus *Caucasi* natus, sua voluntate viuus cõbustus est. Idẽ *li. i.* de diuina. Ad mortẽ proficiscẽs *Calanus* *Indus*, quũ incederet in rogũ ardẽtẽ, *O præclarũ discessum*, inquit, è vitã, quũ (vt *Herculi* cõrigit) mortali corpore cremato, in lucẽ animus excesserit. Quumq; *Alexãder* eum rogaret, si quid vellent, vt diceret: Optime, inquit: propediẽm te videbo. Quod ita cõrigit. Nam *Babyloniæ* paucis post diebus *Alexander* est mortuus. Testes etiam *Val. Max.* de *Miraculis*. & *Plutarch.* in *Alexand.*

Cleomenes dux *Lacedæmoniorum* ab *Antigono* victus, ad *Proleum* se recepit, à quo benignè primum exceptus postmodum à *Nicagora* proditiõnis accusatus, in carcerem detrusus est. Vbi cum aliquot aliis volutariã oppetiit mortẽ. Mortuũ rex pelle nudauit, & affixit cruci, autore *Plutarcho*. *Herodotus* ait *Cleomenẽ* à *furis* incipientẽ, se detruisse, carnesq; è tibiis ad femora, è femorib. ad coxarũ vertebrae proscidisse, atq; in rescindendo vtero expirasse. *Plutarchus* in *Apoph.*

Dinocrates *Messenius* victo primum *Philopomene* *Achæorum* dux, ab ipsis postremò *Achæis* superatus, mortem sibi intulit, ne in eorum veniret potestatem. autor *Plutarchus* in *Philopomene*.

Demosthenes *Atheniensis*, dum *Antipatri* (qui *Alexandro* successit) odiũ incurrisset, decerneretq; *Demades* vt capite plecteretur, aufugit in *Calabriam* *Ægæi* maris insulam. Vbi ab *Archia* *Tyrio* comœdiographo & *Antipatri* satellitib? deprehẽsus, sumpto *calamo*, quã prius epistolam ad *Antipatrũ* daturus venenũ illic inclusum ebibit. Habuit *Demosthenes* patrem eiusdẽ nominis admodum pauperem, vt qui cultellos factitaret. Hic quum non esset apta satis pronũtiatione, multitudinẽq; & tumultum expauesceret, prope littoris marini sonitũ dicere aluescebat. *Literam R.* difficile enuntiabat, quã calculi in os coniectis proferre conabatur. Nunquã dicebat, nisi præmeditatus: propterea de eo *Pytheas* prædicabat, *Demosthenis* enthymemata lucernã olere. Non ignoro plerisque hoc visum iri superuacaneũ: Dabitur tamen venia. Opera enim dedita excerpto, quæ ad doctrinam conferre video.

Eratosthenes *Cyrenæus*, *Callimachi* poëtæ discipulus, & præfectus bibliothecæ *Ptolemæi*, quũ diurno quoq; morbo torqueretur, neque remedium inueniret, cibum sibi substraxit, & inedia se peremit, anno suæ ætatis *L. xxi*.

Menippus *Phœnix* *Philosophus* *Cynicus*, quũ esset ex eorũ numero, q̄ auri cupiditate pruriit, & inexplibili rerũ libidine torretur, amissis diuitiis laqueo vitã finiuit. Autor *Diogenes Laërtius*.

Aristarchi censura.

Mortem qui sibi

Mithridates Junior, qui annis l. v. i. bellum cum Romanis variâ gessit victoria, post occupatam Asiam, Q. Oppium, & Aquileium in vincula coniectos, Rhodum oppugnatam, Athenas per Archelaum præfectum occupatas. à Lucullo primùm, demùm à Pompeio superatus, postremò à Pharnace filio adolescente ingratisimo (qui à patre ad Pompeium defecerat) bello petitus & obsessus, venenùm hausit. Quo nihil ad mortem propter sumptum antidotum proficiens, auxilio Galli cuiusdam militis Virigis nomine se interfecit.

Monima Milesia, & *Veronica* Chia, duæ Mithridatis vxores, audita eiusdem miserabili fortuna, per Bochidem eunuchum, ambæ vitam spontè reliquerunt. Nam Monyma primùm se suspendit. Sed quum corporis gravitate contractus esset laqueus, O execrandum, inquit, diadema, quo neq; in tam tristi ministerio uti possum. Bochidi postmodum se dedit iugulandam, Veronica verò calicem veneni hausit, quo per venas serpente, quum durius torqueretur & langueret, Bochidis quoque auxilio acceleravit sibi mortem.

Statyra quoque & *Roxana* Mithridatis sorores quæ annos ferè xl. virginitatem seruauerant, hausto veneno fraternam mortem committæ sunt. Potest tamen dubitari an eo perierint: quoniam Plutarchus scribit Roxanam à Statyra in puerum demersam, nisi fortasse hoc ad alias eius nominis sit referendum.

Critolaus dux Achaorum victus à Q. Cæcilio Metello apud Thermopylas, veneno sibi mortem consciiuit, auctor Liuius libr. 52.

Nicias Dux Atheniensis, Imperator cõtra Syracusanos cù *Demosthene* missus, rebus infelicitè gestis, captus est cù collega: ambòq; in carcerè detrusi, sibi manus intulere. ne hostib. esset ludibrio. Videt autè hic Demosthenes alter esse ab eo de quo iam sumus locuti.

Homerum poetarum omnium facile principem ferunt, quum iam senio confectus ad quosdam nautas diuertisset, propositumq; ab eis anigma nequisset dissoluere, pudore motum se suffocasse laqueo. Quod ego planè iudico fabulosum. Neq; enim credibile est, viuum illum philosophiæ peritissimum tanta rerum experientia præditum, tam leui, tamq; nullo argumento vitâ relinquere voluisse. Nã quæ fuerat ignominia inanè & friuolâ remigum questionè ignorare? Imò verò prudentiæ maiori tribuitur, nihil abiectis & semitariis hoc genus hominibus respondere, quum vulgò dici solet, Asinum plura posse percõteri, quam respondere philosophum, Quare neque hoc probò, neque comprobantibus pedariam sero sententiam.

Athenienses & *Lacedæmonij* quum de Tyrætiæ agro inter se contendere, tandem ita pepigerunt, vt trecentis militibus summam rei committerent, qui sua pugna omnium litem dirimerent. Vbi omnes, interfecti sunt, præter vnũ *Othryadem* Lacedæmonium

qui

conscierunt.

25

qui ne solus in castra rediret seipsum inter hostilia cadauera gladio confixit. auctor Val. Max. de fortitudine.

Ferunt *Pontium Pilatum* patriæ Lugdunensem, nefariae Christi sententiæ meritis dedisse pœnas, sibi que mortem intulisse. Auctor est Gregorius Turonensis.

Tum tibi sit mitis Ponti Pilate Megara,
Tàmque tuæ moueant lachrymæ Plutona ferocem,
Quàm merito perit fato te iudice Christus.

Themistocles Athenien. Nicoelis filius, inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerxem confugit. A quo dum in patriam pugnare cogere, vitam cum morte volens commutauit, hausto sanguine taurino, quem ideo pestiferum potu scribit Cælius, quòd celerrime, coecat, atque obdurecat. Porro sanguis taurinus recens, anhelitus difficultatem, ac putrefactionem infert cum spasmo præualido.

Plutarchus quoque scribit *Midam*, contracta ex somniorum diritate, animi ægitudine, quum formidabilis affectio in dies augetur, nec occurreret remedium mali, tauri sanguine copiosius hausto, concessisse ab humanis.

P. Terentius amissis e viii. Fabulis, (quas è Græcis Latinas fecerat, & conuerterat ex Menandro) se submersit. Quod quauis plerique falsum opinètur, credibile est tamen. Si enim permulti amisso thesauro ad mortem properauerint, quanta mentis ægitudine videtur tibi laborare, qui momento perdunt & in nictu oculi, quod improbo labore, diuturnis vigiliis, magna olei impensa, lógo antè seculo fabricauerunt, demùm acuratore studio incudi rediderunt, & ad vltimam reuocauerunt limam? Est (si periculum non fecisti lector) infania & rabies maior quàm vt fidem possit capere.

Theoxena mulier à Philippi Macedonum regis militibus in mari septa, quum nullum salutis effugium videret, in mare se deiecit, maritum (qui prius eadem morte perierat) secuta. Idq; ne in regis potestate veniret. Vide Bononiensem cõmentatorè in Suetonium.

Democles puer dubium maiore pudicitia an forma pulchriore, quàm à Demetrio Poliorcete ad stuprum traheretur, neque vim tyranni posset effugere, se in proximum aquæ feruens leberet coniecit, atque ibidem enecauit. Pulchrum dii boni facinus, omniumque facundiarum magni loquentia dignum.

Hipponax poeta lambographus & amarulentus, grauius ferens & indignus se à *Bubalo* pictore, deformi facie pictum, ad præpellendam iniuriam, tam grauius in eum scripsit & inuectus est, vt laqueo vitâ finire cõgerit. Vnde Horatius in Epodo. Qualis Lycæbe spretus infido gener, Aut acer hostis Bubalo. Et Hipponactem præconium pro infami nota posuit Cicer. in Epistolis familiaribus,

Adonit.

b s

Mortem qui sibi

ira scribens: Eumque addictum iam tum puto esse Calui Licinij Hipponaetæ præconio.

Cleantes philosophus cognita animarum immortalitate, vitam sponte reliquit, & voluntariam oppetit mortem. *Lactantius*: Multi (inquit) ex his qui æternas esse animas suspicabatur tanquam in cælum migraturi essent, sibi ipsis manus intulerunt, ut *Cleantes* & *Chrypsippus*, ut *Zeno* & *Empedocles*.

Cambyses & *Zary* Dianæ sacerdotes & Magis misi ad insinuandam *Taurino* episcopo idololatriam, quum operam lussissent, ac nihil proficissent, gladiis suis se confoderunt.

Sesostris Ægyptiorum rex seu senio, seu morbo, siue alia fortuna, oculis captus, seipsum interfecit.

Decabalus rex Dacorum à *Traiano* secundum victus, ne in Romanorum potestatem veniret, sua manu vsus interiit, mortuique caput Romam perlatum est, auctor *Dion Cassius*.

Anaxagoras Philosophus ab Atheniensibus in carcerem coniectus, quod Solem (quem illi pro Deo habeant) ignitum dixisset lapidem, venenum hausit.

Ecelinus tyrannus post infinita prope flagitia & crudelitatis exemplata, tandem in bello (quod contra *Martinum Turianum Mediolani principem* susceperat) vulneratus, more frèdents belluꝝ vulnus discerpfit, eoque miseram euomuit vitam.

Volateranus scribit *Petrus de vineis* ex Capua iurisperitum fuisse, qui dolens se ob suspicionem coniurationis à *Federico* secundo (cui prius erat charissimus) relegatū, capite parieti illiso, mortem sibi intulerit, composito prius de consolatione libello.

Iuba rex Mauritanie à *Cæsare* superatus, sibi quoque mortem conscivit. Cuius filius puer Romam in triumphum ductus est.

Circa *Celenum* Phrygiæ oppidum, quum hiatus terræ, & ingens vorago multos absorberet, essetque responsum ab oraculo, voraginem ipsam non prius clausum iri, quam ad pacanda numina aliquis eò se demitteret, *Anchurus* Midæ regis filius, datis genitori & *Cimotheæ* vxori complexibus, equum ascendit, & intro se demisit, auctor *Plutarchus* in *Parallelis*. Qui de *Curtio* adolescente Romano idem commemorat.

Cyane puella à patre *Cyanippo* incognito per vim stuprata, vbi tandem autorem sceleris agnouit, illum prius, demum seipsam interfecit. Auctor idem *Plutarchus*, testem aduocans *Dositheum* lib. 3. rerum Sicularum.

Vxor *Æmylij* adolescentis, zelotypiæ morbo affecta, dum suspicaretur maritū alterius puellæ rapi desiderio in sylvas profectū secuta est. Vbi quū ad explorandā rei veritatē, in dumis & vepribus

consciuerunt.

bus delitesceret, à canibus feram esse opinantibus laniata est. Re cognita, *Æmylius* seipsum interfecit. auctor idem *Plutarchus*, qui apud *Syphariam* Italiæ oppidum hoc commemorat factum.

Calluce filia Lyci hominis sanguinarij & hospites immolantis, relicta à *Diomede* (quem Troia redeuntem benignè susceperat, & à paternis liberauerat insidiis) laqueo se suspendit. Auctor, apud eundem *Plutarchum* *Iubas* lib. 3. rerum Africanarum.

Bylsaltia quoque puella à *Calphurnio* *Crasso*, (quem prodi patris victorem fecerat) relicta, sibi ferro iugulum transuerberauit.

Gidica *Pomminij* *Laurentini* vxor ad concubitum posset inducere, suspensio spiritum intercepit. Auctor *Dositheus* apud *Plutarchum*.

Anius rex Tuscorum dum filiam *Saliā* à *Cartheo* adolescente raptam nō posset comprehendere, in fluuium se demisit, quem à suo nomine fecit appellari *Anionem*.

Lactantius ait *Democritum* sua sponte caput obtulisse morti.

Superatis ab *Alexandro* Magno Atheniensibus, *Democrates* Atheniensis (qui *Macedonum* opibus semper obstiterat) venia desperata, gladio se transfixit. Auctor *Cur.* lib. 5.

Dioxippus Atheniensis surrepti inter epulas aurei poculi falso accusatus, dum oculorū coniectū & iniuria ferre non posset, gladio se interemit. Accusabatur autem nō sine inuidia. Nā egre ferebat *Macedones* *Horratam* *Macedonē* armatum ab eo inermi spectante rege, duello victum, & resupibatam. Auctor *Curtius* lib. 8.

Idem *Curtius* ait, *Boudiciam* Britannorum reginam & *Panimum* *Posthumum* eius præfectum à Romanis duce *Suetonio* superatos, mortem sibi intulisse, hunc gladio, illam veneno.

Plutarchus apud *Gellium* lib. 15. ait *Milesias* virgines repete sine vlla euidenti causa volūtatem cepisse obeundæ mortis, ac deinde plurimas vitam suspensio amisisse. Cui malo ut mederentur *Milesij*, decreuerunt, ut quæ corporibus suspensis demortuæ forent, nudæ cum eodem laqueo efferrentur. Quo facto ait virgines pudore tam inhonesti funeris deterritas, voluntariam amplius non petiuisse mortem *Plutarch.* de *Virtut.* mul.

Hippo & *Miletia* *Seedasi* *Bocoti* filia à iuuenibus *Spartanis* stuprata & in puteū coniecta sunt, occultadi sceleris causa. Quod vbi rescivit pater, ad filiarū tumulos seipsum coniecit. Auctor *Cælius*.

Xanthus apud eundem *Cælium* auctor est, *Cambleta* *Lydorum* regem, eò voracitatis progressum ut nocte quadam vxorem quoque absumpsit. Quumque summo mane illius manum in ore comperisset, semet iugulasse.

Timagoras quum *Meletem* Atheniensem liberali forma adol-

lescent-

Mortem qui sibi

Iscentem deperiret eiusdem iussu se dedit in præcepss, vt qui in omnibus puero veller obsecutum: cuius rei pœnitētia ductus *Meltes*, eandem quoque subiit mortem. Autor idem Cælius.

Timanthes Cleonæus Athleta quum & viribus senio defectis, & desuetudine ingentem arcum non posset intendere, quē iuuenis lunabat & fletebat, furori adeo indulgit, vt eam tantum ob rem gladio se perforauerit. Autor Cælius.

Idem ait *Tereum* perpetrato in Philomelam scelere ac Ityn, sibi mortem conscium, mortuoq; sacra instituta anniuersaria, in quibus ordeo loco, calculis utebantur.

Dereto Semiramidis mater, cum filiam ex adulterio conceptam in desertis exposuisset, tādē facti & sceleris pœnitentia in lacum se præcipitem dedit. Autor idem Cælius.

Laurentianus Florentinus citra vllum corporis incommodum, citraq; euidentem morbi causam, in puteum se cōiecit, autore Cælio & Crinito, qui ait se auditorē eius aliquando fuisse. Qua etiam morte se extinxit *Petrus Leonius* vir in philosophia excellens, & insigni prudentia. Idem Crinitus.

Nera quoque virgo in Salentinis ægrefereus se ab eo repudiatam, cui pro coniuge pacta erat, eodem mortis genere vitam finiuit. Autor Pontanus de fortitud.

Mithridates à Pompeio superatus, filiam nomine Diraptim Menophilo eunucho seruandam commisit in castello quodam, Sinthorio nomine. Quod quum Manlius Priscus obsedisset, defensorēque deditioem parantes *Menophilus* sentiret, gladium, in viscera sua compegit, veritus ne captiua puella raperetur, & violaretur. Autor Ammianus Marcellinus lib. 16.

Areobastes quū Valentinianū iuniore apud Viennā dolo strangulasset, vt eidē in imperio succederet, à Theodosio mortem vlciſcente superatus, sua se manu percussit. Autor Paulus Diaconus.

Almunda rege Danorum in pugna occiso, *Gunnilda* eiusdem vxor spiritum sibi ferro surripuit, virūque fato infecuta est. Autor Saxo grammat. lib. 1. hist. Danicarum.

Hadingus rex Danorum suspēdio se vulgo spectante suffocauit præ dolore, quem ex Hadingi Sueonum regis morte conceperat. Autor idem Saxo.

Rolno quoque Danorum rex exprobratæ sibi turpitudinis dolore voluntaria morte se consumpsit. Idem autor.

Starcarterus itidem rex Danorū pœnitentia ductus, quod Lennum quendam per nefas occidisset, eius filio Hathero se præbuit occidendum.

Galeatius Mantuanus, Papiæ quum hybernaret, puella (quam vnice

vnice amabat per iocum imperante, se in fluuiū deiecit, Autor Pontano.

Socrates Athenis capitis damnatus, volens hausit venenum, Vnde Ouidius in Ibin: Sollicitoque, bibas, veluti doctissimus, olim, Imperturbato quod bibit ore reus.

Adrastus Gorgij filius dum Athym Cræsi filium suæ fidei creditum in venatione apri loco percussisset, se super eiusdem tumulum confodit. Autor Herodorus.

Sargapiscus Thomiris filius à Cyro rege Persarum captus, dum manicas & brachiorum vincula eximi sibi impetrasset, seipsum interfecit. Autor Herodorus.

Idem ait *Praxaspe* virum inter Persas opibus & dignitate polentem, è turri præcipitem se dedisse.

Boges Persa, amicus Xerxis, ab Atheniensibus & Cimone Milciadis filio obsessus, licet accepta fide posset egredi, abnuuit tamen, & ad extremum persistit. Inde vbi in mœnibus nihil comæatus fuit reliquum, accenso rogo, liberos coniugem, concubinas, familiam interemit, eosq; omnes in pyram coniecit. Deinde omne aurum vrbis atque argentum è muris dispersit in Strymonem, ac postremo se in rogam coniecit. Autor Herodorus.

Petrus Traseas Patavinus, vir Catoniana disciplina & seueritate, propter suspicionem affectatæ libertatis à Nerone damnatus, sibi venas soluit.

Quis ambigit diuina factum vltione, vt *Herodes* rex Iudææ, Antipatri filius, post interfectos Alexandrum, Aristobolum, & Antipatrum filios, trucidatos item innocentes ad interceptum factum virgialis partum vermibus ad extremum toto corpore scætentibus mortem sibi consciuerit? Autor Iosephus.

Pyramus adolescens & *Thysbe* puella, incredibili amore flagrant: quum impediēte parentum suspitione suis votis satisfacere nequirent, pepigerunt, vt certo die in remotum locum se reciperent. Quò quum prior venisset Thy. be, metu lænæ ibidem reperta profugit in latebras relicto capitis tegumento. Quo arripens lænæ venienti post Pyramo coniecturam præbuit & argumentum deuorare amasiam, mortemque sibi propterea conscivit, Thysbe paulò post reuerſa, vbi mortuum amātem conspicata est, longioris vitæ pertasa, suo se gladio confodit, &c.

Stroza pater lib. 1. Eroticon, Pyramus exemplum præbet, miserandæque Thysbe, Quos rapuit simili mors violenta modo. Item Calentius in Epigrammatis.

Pyramus & Thysbe miseri sine crimine amarum,

Occidit hic propria lænus vterque manu.

Mortem qui sibi

Et quos vnus amor tetigit nox vna peremit,
Ensis & vnus, & hæc contegit vna duos.

Item Architrenius li. 4. Ibi serum Pyramus ense Vindicat egressum, Thysbe lugubria fati, & c.

Erisichonem poëta fabulantur ob neglecta Cereris sacra, in tantâ famem redactû, vt propria membra deuorauerit, seq; ipsum corrosierit. Addit & filiâ eius Metram nomine, in varias formas Neptuni beneficio mutari solitam. Vnde natû adagiû, Mutabilior Metra Erisichthonis. Ouid. lib. 8. Metra ipse suos artus lacero diuellere morfu Cœpit, & infœlix minuendo corpus alebat. Idem in Ibin: Veq; pater solitæ varias mutare figuras, Plenus inextincta cõficia re fame. Item Pamphilus Saxus in Ele: Talis erat ieiuna fames, Erisichthona quondam Impleuit miserum quum fera peste sua.

Adagiû.

Lychione *Dædalionis* filia, Dianæ (cui se præfererat) sagittis confossa est. Cuius dũ celebrarentur exequiæ, pater in puellæ rogum sese coniecit. Poëte fingunt eum ab amicis (ne in ignem desiliret) impeditum, fuisse mutatum in volucrum. Vnde Ouid. lib. II. Meta. Vt verò ardentem vidit, quater impetus illi, In medios fuit ire rogos: quater inde repulsus, Concita membra fugæ mandat.

Didonem suo gladio incubuisse pro cõperto est: sed non omnes eandem mortis causam afferunt. Scribit Ausonius (& ita se habet rei veritas) hoc ab ea factum, vt mortuo marito Sichæo castitatẽ seruaret vidualem, & furias Iarbae Gerulorû regis declinaret. Verba eius sunt hæc: Sed furias fugiens atq; arma procacis Iarbae. Seruauit fateor morte pudicitiam. Ausonium secutus Marullus Didonem sic inducit loquentem: Nec mihi Phryx nocuit, nec enim Phryga nouimus viliû, Cura sed antiqui casta tenâxq; tori: Quam ne coniugio Libyci violare tyranni Cogerer, hac cecidi fortiter vsa manu. Vtrique succinit Rhennius, seu (vt aliis placet) Prisciana in Geographia Dionysij de situ orbis dicit: Qua regnâs fœlix Dido per secula viuit, Atque pudicitiam nõ perdit carmine ficto. Contra verò Virgilius hoc ipsum ascribit impatientiæ doloris, quem ex *Æneæ* fuga conceperat. Quod tamen fabulosum est. Virgilius plerique omnes Poëta Latini secuti sunt. Ouidius in primis lib. 3. Fastorû & in Epistolis sic ait: Præbuit *Æneas* & causam mortis & ensẽ, Ipsa sua Dido cõcidit vsa manu. Itẽ 14. Meta. Item Syllius libro 2. Ipsa pyram super ingentem stans saucia Dido Mandabat Tyriis vlticia bella futuris,

Ardentemque rogum media spectabat ab vnda
Dardanus, & magnis pendebat carbasa fati.

Idem lib. 8. Item Angelus Politianus in Manto:
At Phœnissa rogum saeuo furiosa dolore

Incendet

consciuerunt.

31

Incendet moritura, trucẽsque in vota vocabit
Eumenidas, mox & Phrygium (prò tristia dona)
Ah niueum per pectusaget miserabilis ensẽ.

Anna Beli regis filia post mortẽ sororis suæ Didonis, Carthaginem ab Iarba occupatam relinquens, ad Batum Melitæ insulæ regem nauigauit. Quo demum relicto, mare ingressa in Laurentum litrus delata est, Ibiq; ab *Ænea* cognita, hospitio suscepta est, non sine mutui cum eo amoris suspicione, adẽ vt in odium Laniniæ veniret, Cuius insidias vt declinaret, se in Numycum fluium præcipitauit. Vnde Ouidius lib. 4. Fast.

Corniger hanc tumidis rapuisse Numycius vndis
Creditur, & stagnis occuluisse suis.

Item alibi: -Placidi sum nympha Numyci,
Amne perenne latens Anna perenna, vocor.

Euaadne Martis filia in rogum mariti sui Capanei apud Thebas mortui (dum celebrarentur exequiæ) se coniecit. Ouidius lib. 5. Tristium: Cernis vt Admeti cantetur & Hæctoris vxor, Ausâque in accensos Iphias ire rogos? Idem lib. 3. de Arte: Accipe me Capaneu, cineres miscbimus inquit Iphias, in medios desiluitque rogos. Item Martial. lib. 4. Epigram. Stadius libro 12. Propert. libro 1. Ouid. lib. 3. de Ponto. Iphias, & c.

Hylonome scæmina centaura & biformis, mortuo marito Cyllarogladio suo incubuit. Ouid. lib. 12.

Vt videt extinctum dictis quæ clamor ad aures

Arcauit ire meas, telo quod inhæserat illi

Incubuit, moriensque suum complexa maritum est.

Biblis Miletii filia ex Gyane, quum fratrem Caunum miserè deperiret, neq; eius cõcubitû posset assequi, vrgëtibus furiis se occidit, & in fontem postea naiadum beneficio mutata est. Ouid. 1. de arte:

Biblidam quid referam? vetito quæ fratris amore

Arsit, & est laqueo fortiter vltia nefas?

Hercules induta tunica Nessi Centauri cruore tincta, in tantas furias raptus est, vt præ impatientia doloris sese in Oeta monte combusserit. Ouid. ad Liuiam: Qualis in Herculeæ colluxit collibus Oetæ, Quum sunt imposito mēbra cremata deo. Claudianus in 111. consul Honorij: Iuga deferis Oetæ, Herculeo damnata rogo. Item Stat. ib. 12. Thebaid.

Theseo in Cretâ ad Minotaurum nauiganti *Ægeus* pater Athenarû rex præceperat, vt si cõfecto mōstro incolumis rediret, ad Ictiræ argumētû albis vteretur velis, vt prospectatibus è portu amicis superstitis vitæ fidẽ præstaret. Theseû tamẽ cepit obliuio mādanti. Propterea quum iisdem (quibus venerat) remigraret velis, fecit

vt

Mortem qui sibi

Vt pater nihil de filio sibi promittens, è scopulo in mare se deturbauerit, & aquis nouum imposuerit nomen Plutarchus. Quam fabulam vel (si mauis) historiam Catullus longo admodum prosequitur filio. Calentius quoque lib. 1. Elegiarum. Item Ouid. in Ibin:

Vt qui Theſea fallacia vela carinæ,
Vidit, & Iliaca miſſus ab arce puer. Huius rei etiam meminit Cælius lib. 10. Lectionum antiquarum. cap. 25.

Hæmon Thebanus iuuenis quum amore incredibili *Antigonem* *OEdipi* & *Iocasta* filiam deperiret, ad eius tumulum mortem sibi conſciuit. Fuerat autem *Antigone* iuſſu *Creontis* (qui veterat Græcorum cadauera inhumari) iugulata, quòd *Polynicem* fratrem mortuum noctu ſepelire voluiſſet. De huius adoleſcentis morte *Propercius* lib. 2. ſcribit.

Sappho puella ex *Lesbo* inſula, è *Leucade* *Epyri* promontorio ſe præcipitauit, quòd à *Phaone* liberali forma adoleſcète (quem ſupra fidem hominum deperibat) mutuo non redamaretur. *Statius* lib. 5. Sylvarum: *Saltuſq; ingreſſa viriles Non formidata temeraria* *Leucade* *Sappho*. Et *Politianus* in *Nutricia*: Sed tandem *Ambraſia* temaria ſaltat in vndaſ. Item *Politianus* in *Eleg.* *Mæſcula* quæque ſuos citat moritura calores, *Leucadij* *Sappho* crimen honò: que freti. Vide *Volater*.

Græcis *Thebas* obſidentibus: quum *Tyrefias* vates prædiſſet *Thebanos* expugnatum iri, niſi eorum (qui ſerpentinis dentibus prognati fuerant) aliquis ſe morti deuoueret: *Menæcaus* vt patriæ ſaluti conſuleret, in ipſis *Thebarum* mœnibus gladio ſe conſodit, conſollum ad hoſtes deturbauit. Quo viſo protinus abierunt Græci. *Stat.* lib. 1. *Theb.*

Iocasta filia *Creontis*: & vxor *Laij*, videns filios ſuos *Etheoclem* & *Polynicem* mutuis vulneribus interfectos, horrore tanti facinoris mortem ſibi intulit. *Stat.* lib. 11. *Theb.*

Annibale *Saguntum* vibem *Hiſpaniæ* Romanis amicam obſidente, *Mopſus* *Cretenſis* fauens *Saguntinis*, vbi filios vidit interfectos, temperare ſibi non potuit, quin ſe præcipitaret à turri, & filiis comitem daret. *Syllius* lib. 2.

Atque pater gemino natorum funere *Mopſus*, &c.

Phædræ *Hippolyti* nouercam furia *Veneris* vſque adeo torruerunt, vt laqueo ſpiritu ſibi intercepto: quòd priuigni (cuius amore æſtuabat impatienter, & pruriebat) concubitu non poſſet exorare. Moriẽs tamẽ ſcelerata mulier, literas reliquit, quibus *Hippolytum* ſtupri arguebat, ſuaq; mortis vocabat autorem. *Auſonius*: *Suaſi* quod potui, tu alioſ modo conſule. dic quos?

Phædra, & *Eliſa* tibi dent laqueum aut gladium.

Athamas

conſciuerunt.

33

Athamas rex *Thebarum* furis agitatũ, *Learchum* filium dedit morti. Propterea *Ino* *Cadmi* & *Hermionis* filia & eius vxor ſibi timens, cum altero filio *Melicerta* ſe in mare præcipitẽ dedit. Quos in deorum indigitameta *Poëtæ* retulerunt. *Cyprianus*: *Melicertes* & *Leucothea* præcipitatur in maria, & ſunt poſtmodum maris numina. *Ouid.* lib. 4. *Metamorph.* *Sèque* ſuper pòtum nullo tardata timore *Mittit*, onuſque ſuum.

Phyllis *Lycurgi* *Thracu* regis filia, ægreferens ſe relicta & ſpectam à *Demophonte* *Theſei* filio, quem vnice deperibat, & ab expeditione *Troiana* redeuntem hoſpitiõ exceperat, vitam laqueo præfocauit, in amygdalum poſtea (vt fabulantur poëtæ) cõuerſa. *Pamphilus* *Saxus*: Exemplum tribuit mortis mihi nobile *Phyllis*. Pendebat longa corpus inane trabe. *Pontanus* lib. 3. de *Stellis*.

Aiax *Telamonis* filius, ægreferens mortui *Achillis* arma (quæ ſupramodum appetebat) *Vlyſſi* data fuiſſe, inuidia motus, & in rabiẽm conuerſus mortem ſibi intulit. *Ouid.* lib. 13. *Metam.*

Hæctora qui ſolus, qui ferrum, igneſque, Iouẽmque, &c.

Iphis puer liberali facie, quum *Anaxaretẽ* puellam incredibili amore proſequeretur, neque tamen readamaretur ab ea, laqueo ſe ſuffocauit, atque onus infelix *eliſa* fauce pependit, inquit *Ouid.* lib. 14. Demum quum celebrarentur exequia, puella mortui miſerata, ſe quoque interfecit. *Pontanus* de *Stellis* lib. 3.

Auctolia *Vlyſſis* mater, quum falſo nuntio audiuiſſet filiũ apud *Troiam* occubiſſe, laqueo vitam finiuit.

Amphion *Iouis* filius interfectus ab *Apolline* quatuordecim liberis ſeipſum gladio interemit. *Ouid.* in *Ibin*.

Addit vt *ſidicen* miſeris ſua ſuera natis,

Sic tibi ſint vitæ tædia iuſta tuæ.

Althea * *Thyestis* filia, & *Oenei* *Ætolia* regis vxor, quum auidiuſſet *Meleagrum* filium ſuis fratribus intuliffe mortem, ſe præcipitauit, combuſto prius fatali ſtipite, quo cremato *Meleagrum* *Theſty* ex ſato periturum audierat. *Boccatus* in *Genealogia*.

Britona nympa *Cretenſis* quum eſſet formoſa, perpetuòq; virginitatũ voto, venationi vacaret, ad vim & ſtuprum *Minois* regis declinandum ſe in aquas dedit præcipitem.

Brotheus *Vulcani* filius propter oris deformitatem illuſus, in ro-gum deſiuit, ibique vitam incendio finiuit. *Ouidius* in *Ibin*:

Quòdque ſerunt *Brotheum* feciſſe cupidinẽ mortis,

Deſ tua ſuccenſæ membra cremanda pyra.

Eolus rex ventorum audito *Canaces* filia cum *Machareo* fratre in ceſtu, ad eam gladium miſit, vt ſcelus voluntaria morte dilueret, & viciſceretur. Quod illa fecit, *Plutarch.* in *Paral.*

6

Ceyx Alcyones maritus, ad oraculum nauigans naufragium fecit, & obrutus est aquis. Quod indignanter ferens *Alcyone*, mortem mariti secuta, in mare se deturbauit, & in auem sui nominis mutata est. Ouid. in Ibin:

Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in vndis,
Quam cui sunt visæ frater & vxor aues.

Deianira Herculis vxor, audita mariti morte, superesse noluit, ac propterea dolore animi se peremit. Ouid.

Impia quid dubitas Deianira mori?

Hesperie nympa, & *faci* Priami filiu, à quo adamabatur, persequente fugiens, moris colabri in herba latentis interfecta, fecit vt *Esacus* ipse vitam sibi acerbam putauerit, & aquis se obruerit.

Erigone audita patris *Icari* morte, laqueo se suspendit. Ouidius in Ibin. Statius lib. 5. Syluarum:

Nec enim Maratonia virgo
Parcius extinctum saruorum crimine agrestum
Fleuerat Icarium.

Euenus ægreferens *Marpissam* filiam ab *Ida* filio *Apharei* in certamine curuli superatam, ac propterea ex pacto nuptiis copulata, se in *Lycormam* *Ætolia* fluium demisit, cui & imposuit nomen. author *Domitius Calderinus*. Vnde *Ouidius* in Ibin. Vtq; vel *Euenus* torrenti flumine mersus, Nomina des rapida, vel *Tyberinus* aque. Ad hunc ferè modum *Plutarchus*, *Euenus*, inquit, *Martis* & *Steropæ* filius, ex *Alcippa* *OEnemai* filia *Marpissam* suscepit filiam. Quam ab *Aphareto* in *Chorea* raptam insequens, dum comprehendere non posset, in *Lycormâ* fluium se precipitauit.

Isurna *Dauni* filia post interfectum ab *Ænea* *Turnum* fratrem suum, meroris impatiens, se dedit in aqua precipitem.

Ilice *Libyci* *Lydijs* filia, dū amores *Martis* contēneret, deo factū vlciscēte ī furorē versa, ē scopulo se demisit. Ouid. ī Ibin: *Lydia* se scopulis vt virgo misit ab altis, Dixerat inuito q̄ mala verba deo.

Athenienses dum mortui *Herculis* tutarentur liberos, quos infestabatur *Eurystheus*, ab oraculo acceperūt se ab *Eurysthe* liberatum iri incurstatione, si quis ē liberis *Herculis* semet inferis deuoueret. Quo audito *Marcia* eiusdem filia sese spontaneæ morti obrulit. *Cælius*. & *Erasmus* in *Chil*.

Alcopsis filia *Perillai* seipsam interfecit, vt umbra sua contenti manes, & groto marito parcerent. *Seneca* in *Medea*. Con ugis fatum redimens *Pheræ* Vxor impendit animam marito.

Tyro mulier *Thestalia* mortuo marito, spontē oppetiit mortem. *Baptista Pius* lib. 2. *Eleg*.

Carmine conspicua est *Tyro* *Pagalæa* puella.

Quæ

Quæ uoluit proprij fata subire viri.

Hercules ab *Iole* connubio reiectus, *Oechaliam* puellæ patriam diripuit. *Dolore* facti *Iole*, se præcipitem ē muro dedit. Autor *Plutarchus*.

Charondas *Tyrius* quum legem tulisset, ne quis armatus veniret in concionem, & tamen ipse rure veniens, præter spem aliter fecisset, monitus legis ab eo, qui proximè sedebat, vitam spontè reliquit, & gladio suo incubuit, quum tamē culpam dissimulare potuisset, aut defendere. *Valer. Maxim.* de *Iustitia*.

De *Amata* *Lauiniæ* matre, quo modo & quam ob rem spiritū sibi laqueo interceperit: vide in eorum historia, qui suspendio & cruce vitam finiuerunt.

Quum *L. Opimius* *Consul* *C. Gracchū* *Agrarias* leges cōtra auctoritatem senatus ferre molientem sustulisset, *Herennius Sículus* (quo & *aruspice* & amico vsus semper fuerat *Gracchus*) comprehensus, dum in carcerem traheretur, capite postī carceris illiso spiritum deposuit. Autor. *Valer. Maxim.*

Coma latro, frater *Diogenis* latronum ducis ad *P. Rutilium* ductus, dum interrogaretur de genere belli à seruis & latronibus moti, capite in cura demisso, ubi ipsi spiritum intercluit. Autor *Valer. Maxim.*

PARENTES LIBERORVM INTERFECTORES.

Domeneus *Deucalionis* filius, & *Cretensium* rex, quum uouisset se immolaturum eum, qui primus *Troia* redeunti occurreret, filiam fortè fortuna repertam immolauit. *Volateranus*.

Darius rex *Persarum* *Ariobatsaneum* filium interfecit, quod is *Alexandro* promississet, se patri insidiaturum, & mortem intenturum *Plutarch.* in *Paral*.

Stesibrotus ab *Epaminūda* patre *Thebanorum* duce interfecit, quod contra mandatum patris manum cum hostibus *Lacedæmonii* conseruisset, quamuis parta victoria. *Ibidem* *Plutarch*.

Manlius *Torquatus* iridem filium securi percussit quod in *Samnites* contra edictū pugnasset, quamuis hoste prostrato ad suos victoria retulisset. Vnde *Verg.* lib. 6. *Sæuūq; securi*, & *C. Linius* l. 8.

Brutum à *Ro.* expulsus, quum filius proderet uouisset, paterna cecidit manu. Autor *Arid.* apud *Plutar*.

Romanis in *Latinos* certantibus, *Cassius* signifer *Crassum* *Brutum* filiu occidit, quod is patrem proderet, & hostibus portas aperire uouisset. Autor *Plutar*.

Persis *Græciam* infestantibus, *Pausanias* *Lacedæmoniorū* dux 50. auri talenta, vt *Spartam* proderet, à *Xerxe* acceperat. Quod ubi

c. 2

Parentes liberorum

reſciuit *Aegleus* pater, filium in templo Palladis incluſum inedia conſumpſit. Idem autor.

Medea ab Iafone (quem hoſpitiuſuſceperat, & modum rapiendi velleris docuerat) reiecta, filios ex eo ſuſceptos Dydimum & Theſſandrum interfecit. Verg. *Æn.* 8. Sæuus amor docuit natorum ſanguine matrem Cominaculare manus. Idem in *Culice*. Ouid. lib. 7. *Metam.* Vtroque Sanguine natorum perfunditur impius enſis. Idem lib. 2. *Elegia.* Idem lib. 2. de *Arte*. Propertius libr. 3. Nam quid *Medeæ* referam, quo tempore matris *Ira* natorum cæde piavit amor.

Athamas rex Thebarum furore correptus, *Learchum* & *Euryclæam* liberos pro leonibus occidit. Ouidius lib. 4. *Metam.* Deque ſinu matris ridentem & parua *Learchum* *Brachia* tendentem rapit, & bis terque per auras, *Mors* rota fundat rigidæque infantia ferro *Discutit* ora ferox. Idem lib. 6. *Fastorum*, *Stadius* lib. 2. *Sylvarum*: *Torus* adhuc *Athamas* inſanos flecteret arcus. Idem libr. 1. *Theb.* *Claudianus* lib. 1. in *Ruffinum*: *Hæc* *Athamanteæ* direxit ſpicula *Dextra*. *Bap. Pius*. 2. *Eleg.* Qualis ad abſumptum per tela paterne *Learchu*, *Deſiuit* *lachimis* ſauicia facta parens. *Plinius* quoque, lib. 34. cap. 14. de hoc non nihil meminit.

Tantalus (qui in *Phrygia* regnavit) deis hoſpitiuſuſceptis, *Pelopem* filium coctum membratum comedendum appoſuit, vt eorum diuinitatē experiretur. *Seneca* in *Thyeſte*: Exceptus gladio paruulus impio, Dum currit patrium natus ad oſculū, *Immatura* *focis* victima cōcidit, *Diuiſuſque* tua eſt *Tantale* *dextera*, *Menſas* vt ſtrueres hoſpitibus deis.

Læus Athenienſis ab oraculo monitus *Athenas* ipſas perituras niſi tres filias immolaret, maluit oraculo parere, quam ſuis parcere. *Volaterranus* autor.

Agave Thebana mulier *Pentheum* filium *Bacchanalia* deſpicantem, cum cæteris *Mænadibus* interfecit. *Vergilius* in *Culice*: Quo quondam victa furore, *Venit* *Nycticleum* fugiens *Cadmæis* *Agave*. *Inſandas* ſclerata manus, & cæde cruenta. Ouid. li. 3. *Meta.* *Stadius* lib. 12. *Thebaid.* *Seneca* in *Thebaid.*: *Egit* ſorores mater, & gaudēs malo *Vibratē* *thyriſo* prætulit fixū caput. Idē in *Oedipode*.

Progne *Pandionis* filia ægreſterens ſororem ſuam *Philomelam* à *Tereo* marito fuiſſe ſtupratam, *Itym* filium eidem comedendum appoſuit. Ouid. 6. *Meta.* *Tendentemque* manus, & iam ſua fata videntem, *Et mater* marer clamantem, & colla petentem, *Enſe* ferit *Progne*, lateri quā pectus adhaeret. Idem lib. 2. *Eleg.* Idem lib. 1. de *Remedio*. *Sidonius*: *Sive* *pradia* quis refert *Thyeſtæ*, *Diſcerptum* aut *puerum*, *cibumque* factum.

Perimele

Interfectores.

37

Perimele puella vim & ſtuprum ab *Archeloo* paſſa ab *Hippodamæ* patre deſtantē facinus præcipitata eſt. Ouid. 8. *Meta.* Quod pater *Hippodamas* ægrè tulit, inque profundum, *Protulit* è *ſcopulo* peritura corpora nata.

Althea ægre ferens fratres ſuos à *Meleagro* filio interfectos, fatalē combuſſit ſtipitem, de quo *Parcæ* prædixerat *Meleagrum* nō prius periturū, quam ſtipes ipſe igni fuiſſet abſumptus. Hoc itaq; modo natum emori fecit. Ouid. lib. 1. *Triftiū*: *Vtque* cremaffe ſuū fertur ſub ſtipite natum *Teſtias*, & melior matre fuiſſe ſoror.

Adona vxor *Zeti*, *Ithilum* noctu imprudens occidit, dum vnū ex filiis *Amphionis* (cuius vxori inuidebat) interficere vellet.

Artaxerxes *Mnenon* cognomento, *Perſarum* rex, *Darium* filium cum quinquaginta aliis filiis interfecit, quōd ab eis inſidiis peteretur. *Trogus* lib. 10.

Cambyses *Cyri* filius *Perſarum* rex, filium ſagitta occidiſſe fertur, furore correptus, quo prius fratrem & grauidam ſororem deſerat morti. *Sabellius*.

Conſtantineus Magnus *Criſpum* filium cum *Licinio* ſororis ſuæ marito, incerta cauſa, morti dedit. *Sextus Aurelius* prodit hoc eū feciſſe ſuaſu *Fauſtæ* coniugis.

Dioſorus pater beata *Barbaræ* filiam multis prius tormentis affectā, ad extremum ſupplicio capitis affectit, quōd ad idololatriæ ſecti non poſſet.

Euriſthenes quū malè in bello pugnaſſet, ac propterea domui ſuæ ignominiam peperiſſet, inedia conſumptus eſt à matre. Ouidius in *Ibin*: *Oſtrictuſque* necem patiaris limine tecti, *Vt* legem pœnæ cui dedit ipſa parens.

Ptolemæus Energetes à ſuis ob crudelitatem regno pulſus, filium quem ex *Cleopatra* ſorore ſuſceperat, in *Cypro* occidit, cuiuſque caput & pedes matri pro munere natalitio remiſit *Liuius* lib. 56.

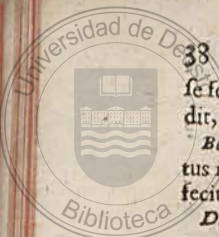
Ptolemæus Auletes regno ſuo redonatus (quo ob flagitia fuerat eiectus) *Cleopatram* filiam & *Archelaum* eius maritum quos *Ægyptij* in regnum aſciuerant occidit. *Strabo* lib. 17.

Deuteria mulier timens ne filia ſua (quam nubilem & formoſam habebat) à *Theodeberto* rege corum peteretur, eam in flumen præcipitavit apud *Viridunū* ciuitatē. Autor *Gregorius Turoneſis*.

Apteras vetuſtiſſimus *Græcorū* *Saturnus* patrē caſtrauit, filios interemit, fratribus bella & ſerimū intulit. *Annianus* in *Beroſum*.

Erichtheus bellum cum *Eumolpogeres*, quum ab oraculo accipiſſet futurā ſibi victoriā, ſi filia diis immolaret, paruit, & conſenſu *Praxithæ* vxoris puellam cecidit. *Euripides* apud *Plutarchum*.

Marius quoque *Cymbrico* bello proſtagatus, quū intellexiſſet

Parentes liberorum interfecti.

se fore victorem, si Calphurniam filiam diis daret victimam, dedit, vt patriæ consuleret.

Boges Persa ab Atheniensibus obsessus, vbi nihil habuit cōmeatus in castris, liberos cum vxore primum, demum seipsum interfecit. Autor Herodotus lib. 7.

Deiolarus cum multos suscepisset liberos, omnes, excepto tantū vno, iugulauit: vt qui supersuturus erat, potentior fieret, & maiestis augustioris. Autor Cælius.

Mithridates sanguinolentus ac crudelis in omnes fuit. Nam matrem, fratrem ac filios tres impuberes, ac totidem filias interfecit. Autor idem Cælius.

Antonius Caracalla Imperator Iuliam nouercam in vxorem duxit cuius filium Getam nomine paulō post interfecit. autor *Æli⁹* Spartianus.

Virginus filiam Virginiam Icilio desponsatam spectante populo & palam interfecit, vt *Appium Decemuirū* (qui eam stuprare velut seruam tentauerat) in odium & inuidiam populi traheret. Quod & factum est: Namque vt propter illatū Lucretiæ stuprum Romani reges defierunt, ita quoque immoderata *Appij* libido finem fecit Decemuirorum magistratui. Autor *Liuius Syllus* li. 13.

Herodes rex Iudææ præter innocentium cædē, tres quoque ex liberis sibi suspectos, *Alexandrum*, *Aristobulum* & *Antipatrum* morti dedit. *Macrobis* lib. 2.

Hippomenes Atheniensium princeps, filiam *Limonem* in adultério deprehensam, vnā cum equo feroci conclusit, nec huic, nec illi cibum præbens. Equus igitur fame in rabiem actus, puellam deuorauit. Hinc ortum adagiū à *Diogeniano* positum: *Magis impi⁹* Hippomene. *Ouidius* in *Ibin*:

Solāque Limone pœnam ne senserit illam:
Et tua dente ferox viscera carpat equus.

Pyreus insula quum maxima laboraret peste propter interfectum ibidem ab Atheniensibus aprum *Dianæ* sacrum, consultum oraculum, respondit: Finem mali futurum, si quis filiam immolasset numini. Vnus autem repertus est *Embarus*, qui filiam solenni ritu ornatam sacrificauerit. *Erasmus* in *Chil*.

Orchamus *Leucotheam* filiam ab *Appolline* stupratam, viam defodit. Autor *Domitius* in *Ibin*: *Ouid* item lib. 4. *Metamor*.

Lenogildus rex Hispaniæ, filium *Hermogildum*, quod à secta parentum abhorreret, ac *Childeberti* Francorum regis *Orthodoxi* filiam duxisset in vxorem, morte affecit. *Volaterranus*.

Lysimachus rex Pergami *Agathoclem* filium fortissimum (cuius præcipua opera, multa bella feliciter gesserat) nouerca *Arfinoe*

Prole

Adagium.

Liberi parentum interfecti.

Ptolemæi sorore instigante, veneno sustulit. Autore *Trogo*.

Aulus Posthumius Tiburtus filium securi percussit, quod occasione rei bene gerendæ, iniussus pugnam tentasset. Autor *Val. de Discip*. mil. *Liuius* lib. 4. Mauult tamen hoc credere de *M. Torquato* quam de *Posthumio*.

Arpiages filium comedit. *Ouidius* in *Ibin*: Vt puer *Arpiagæ*, referas exempla *Thyestæ*, Inque tui cæsus viscera patris cas.

Ethearchus rex Cretæ suauis secundæ vxoris *Phronymam* filiam per negociatorem quendam nomine *Themisonem*, submergi fecit. Autor *Herodotus*.

LIBERI PARENTVM INTERFECTORES.

Alcmaon *Eriphylem* matrē interfecit, quod illa *Amphiarum* patrem (qui in bello *Thebano* terræ hiatu absorptus est) *Polynici* prodidisset, accepto monili aureo. *Verg.* li. 6. *Mæstamq;* *Eriphylem* *Crudelis* nati monstrantem vulnera cernit. *Seruius* & *Diodorus* lib. 5.

Perrheborum rex *Triopas* dum tyrannicè nimis imperaret, à *Carnaba* filio tantæ feritatis impatiēte occisus est. Autor *Cælius*.

Orestes *Clytemnestram* matrem interemit, in vltionem patris *Agamemnonis*, quem à *Troia* redeuntem illa cum *Ægypto* adultero interfecerat. *Ouidius* lib. 1. *Eleg*.

Et vindex in matre patris malus vltor *Orestes*,
Ausus in arcanas poscere tela deas. *Horatius* lib. 2.

Nero quum *Agrippina* matre facta sua exquirente acerbis, & corr. gente grauaretur, eam variis modis tentauit perdere primò venenos: sed quum sentiret eam antidotis præmunitam, solutilem nauem (cuius vel naufragio, vel cameræ ruina periret) commentus est: simulatq; amicicia, *Baias* euocauit. Quam nado euasisse vt comperit, inops consilij eam interfici iussit, quam prius stupro contaminauerat *Suetonius*.

Trogo scribit *Thestilonicem* ab *Antipatro* filio interfectam, quum tamen vitam per verba materna deprecaretur, idque quod *Alexandro* fratri magis, quam sibi faueret.

Semiramidem à *Nino* filio interemptam produunt, quod eius concubitum & congressum optasset, quæ prius equi amore conflagrauerat. *Cælius* 37. lib. 12. & *Iustinus* lib. 1.

Ptolemæus *Euergeres* à *Ptolemao* filio interfectus est: qui propterea (inquit *Iustinus*) *Philopator*, id est patris interfector, vocari cœpit.

Ptolemæus filius *Epiphani* matrē *Cleopatram* dedit morti. Vnde & *Philometor* eadem ratione dictus est, quæ præcedēs *Philopator*

Liberi parentum interfec.

P. Maleolus teste *Liuius*, matre interempta primus omnium infuto culeo in mare præcipitatus est.

Mithridates autore *Cælio* tantæ fuit impietatis, vt matrem, fratrem, filios tres, ac totidem filias interfecerit.

Ioannes Maria *Ioannis Galeatij* filius, dux *Mediolani* Catharinâ matrem facta sua acerbius obiurgantem, in turri conclusit, & ibidem emori fecit. Volater.

Ouidius lib. 5. *Metam.* ait *Agyptam* fuisse quendam, qui patrem interfecerit. Regisq; *Thoaetes* *Arimiger*, & cæso genitore infamis *Agyptes*.

Redeuntem *Troia* *Vlysses* *Thelegonus* filius vt ignotum occidit. *Horatius* lib. 3. *Car.* Dechue contempleris aruum, & *Thelegonij* iuga parricida.

Oxias *Amos* prophetâ patrē suum veſte per tempora transfixit. quod contra mandatum *hierobaâ* regis verbū *Dominij* prædicaret.

Ab *Euandro* quoque occisum fuisse patrem quidam prodiderunt, vt scribit *Cælius* lib. 6. *Lectio*num antiquarum.

Polidice *Pterelam* patrem *Thebarum* regem *Creonti* prodidit, & occidi fecit: vt *Nisus* à *Minoe* obsessus preditione *Scyle* filiaz crimen amisit fatalem, atque ita interfecit, autore *Sciuio*.

Frisicus *Aetium* *Ferrariæ* principem patrem suum in carcerem coniecit, atque ibidem fecit emori, cum ob inductam nouercam, tum libidine dominandi. Volater.

Guillelmus *Iacobini Carrariensis* filius patrem occidit, quod ab eo spurius fuisset appellatus.

Orodes rex *Parthorum* amisso filio *Pacoro*, qui in bello contra *Ventidium* occubuerat, in furorem propè versus, ab altero filio *Phraate* occisus est. Volaterranus in *Geograph.*

Cosroes rex *Persarum* senio confectus, dum *Medorsein* filium regni heredem instituisset, ab altero *Siroche* natu maiore interfecit. Idem *Volat.*

Eraclius *Impe.* *Phocæ* patrē multis prius contumeliis affectum postremo interfecit, dominandi (vt credibile est) libidine. *Volat.*

Oedipus cum *Laio* patre ignoto apud *Phocidē* congressus, ipsum nescius interemit. *Ouidius* in *Ibini*: Nec plus aspicias, quam quem sua filia rexit. Expertus scelus est cuius verque parens. *Seneca* in *Thebaide*: Genitorem adortus impia strauit nece.

Cyane puella patrem *Cyanipum* (quod ab eo per vim stuprata fuisset) gladio confodit. *Medullina* quoque ab *Aruntio* patre ebrio violata, eidem mortem intulit. *Plutarchus* in *paral.*

Peliam senio confectum dum filia à *Medea* persuasa vellent adiuuentutem reuocare, lebeti feruenti impositum occiderunt.

Erasmus

Fratrum & sororum interfec.

Erasmus in *Chil.*

Post *Annibalis* bellum *L. Ostius* fertur primus patrem occidisse. Auctor *Plutarchus* in *vita* *Pomuli*.

Iulius *Mansuetus* ex *Hispania* rapaci legioni additus, impubere filium domi reliquerat. Is mox inter septimanos à *Galba* cōscriptus, oblatum fortē patrem, & vulnere stratū dum famianimē scrutatur, agnoscens, cognoscensque, & exanguē amplexus, voce flebili præcabatur placatos patris manes, ne te, vt parricidam interfecarentur. *Cor.* *Tacitus*.

Federicus imperator *Panormum* profectus, à *Mansueti* filiiis dolio interfecit, quum annos xxxiii. rebus præfuisset. *Baptista* *Egnarius*.

Nicomedes *Prusiam* patrem *Bythinia* regem dominandi libidine vita spoliavit.

Fabricianus matrem *Fabiam* interfecit, quod illa *Fabium* *Fabricianum* maritum suum occidisset, vt liberius adulterium cum *Petronio* adoleſcente cōmitteret. Auctor *Dositheus* apud *Plutarchum*.

FRATRV M ET SORORVM

INTERFECTORES.

Oedipus rex *Thebarum* moriens, filijs suis *Eteocli* & *Polinici* regnum alternis annis dimisit regendum. Verum quū *Eteocles* maior natu peracto anno fratri cedere noluisset, moto propterea bello, cōtractisq; vtriusq; copijs, ambo mutuis se vulneribus interfecerūt. *Vir.* in *Culice.* Ac discordates *Cadmo* sanguine fratres, lā triculēta ferunt infestaq; lumina corpus Alter in alterius, iāq; aduersatus vterq; *Impia* germani manat pro sanguine dextra.

Medea cum *Iasone* fugiens, *Aegyaleum* fratrem membratim discepsit, disceptū per agros passum protecit, vt *Aetem* patrem se persequentem in colligendis filij ossibus remoraretur. *Ouid.* in *Ibini*: Et tua sic latos spargantur membra per agros, Tāquam quæ patrias detinere vias. Idem lib. 3. *Tristium*.

Menalippus *Onei* filius, dum in syluis aprum *Calydonium* venaretur, à *Tydeo* fratre imprudēte occisus est. *Stadius* lib. 2. *Theb.* *Pollurus* placuit fraterno sanguine *Tydeus*.

Polites quoque fuit quispiam, qui fratrem peremit. *Stat.* lib. 7. *Theb.* Cæso quoque infamis fratre *Polytes*.

Ahila rex *Pannonia* reuersus è *Gallia*, *Budam* fratrem (qui regnum occupauerat) de medio sustulit.

Antiochus *Mag.* *Seleuci* filius mortuo patre fratrem vita exiit vt solus principaretur, & regno frueretur.

Aristobulus rex *Iudææ*, *Antigonum* fratrem (quem prius regni consortē fecerat) falso postea inſimulatum interfici iussit. *Volat.*

Fratrum & sororum

Romulus quum ad extruendos urbis muros, vallum aratro duxisset, vetuissetque, ne quis illud transfileret, Remus in ludibrium fratris ausus est transfilire. Quod iniquo ferens animo Romulus, eidem eripuit vitam. *Liuius*. Vnde *Lucanus*: Fratrem primi muros ausus transire recentes, Noxia sint capiti rustica tela tuo.

Theodebertus Chilperici filius Francorum rex, a *Theoderico* fratre bello petitus, & ad extremum interfectus est. *Volater*.

Fernandus rex Castellæ Sanctij filius, *Garsiam* fratrem regem *Nauarræ* peremit, vt *Nauarram* ipsam suo adiceret regno. Vique adeo libido principandi non præscribit sibi modum.

Helenus Priami filius dum venaretur, nescio qua fortuna, *Chaonem* fratrem (a cuius nomine *Chaonia* dicta est) imprudens peremit. *Seruius* in 3. *Eneid*.

Inuidia (quæ alienam prosperitatē oculo irretorto nescit prospicere) fuit in causa cur *Cain* fratrem *Abelem* (cuius victimas domino videbat gratas) nefariè interfecerit.

Mempricus filius *Maddam* rex *Britanniæ*, *Maly* fratrem exuit vita, vt eo mortuo principaretur. *Cunedagius* quoque non alia ratione fratrem *Morganum* occidit, quo tempore *Roma* condita est, vt supputat. *Volater*.

Canisignorus Veronensium princeps moriēs *Antonium* & *Bartolomæum* filios reliquit hæredes. Quorum *Antonius* *Bartolomæum* fratrem de medio sustulit, quem in principatu consortem, aut parem ferre non poterat. *Volaterranus*.

Cambysi Persarum regi visus est per quietem nuntius adesse dicens: Mergidem fratrem solio sedere regio. Qua ille visione cōsternatus, *Prexaspē* Persam ad eum interimendum misit, autores *Trogus* & *Herodotus*. Cui flagitio sororis quoq; mortē adiecit.

Canis grandis, Veronensium princeps, fratrem *Erganum* (qui dū abesset, Veronam inuaserat) foris reuersus, obsedit, obsessum victum dedit morti.

Henricus *Alphonfi* vndecimi filius, *Petrum* fratrem multis homicidiis famosum, tandē interfecit magno omnium plausu. *Vol*.

Perinus *Eregosus* *Genuensium* princeps *Nicolaum* fratrem, doctrina moribusq; insignem, ob suspicionem affectati principatus interfecit.

Pinus *Ordelaphus* *Foroliuensis*, vt solus regnaret, *Franciscum* fratrem trucidauit, eius liberis in exilium missis. Auctor *Volater*.

Ptolemeus *Philadelphus* *Argeum* fratrem (a quo insidias parari sibi intellexerat) interfecit, & alteri fratri *Magæ* nomine (qui *Cyrenis* imperabat) bellum intulit. *Pausanias* apud *Volaterranum*.

Ptole-

Interfectores.

Ptolemeo *Philopatori* non satis fuit patrem interficere, nisi in fratrem quoque & amico gladio sauiret.

Franciscus & *Ludovicus* *Gonzage* *Vgolinum* fratrem simulata amicitia, ad carnam inuitatum adorti sunt, & interfecerunt, sola ad facinus inuidia moti, quod *Guido* *Gonzaga* pater *Mantuanorum* dux, ei soli principatum reliquisset. *Volaterranus*.

Boleslaus *Vratislæ* *Bohemorum* regis filius fratrem *Vuenceflaum* æquitatis & religionis obseruantissimum, & *Abeli* iusto perfimilem, interfecit, *Draomitia* matre sceleris conscia. Idem *Volater*.

Adieus *Pamphylæ* tyrannus patrem senio confectum, & fratrem natu maiorem interfecit. Auctor *Plato* lib. 10. de *Rep*.

lam diximus tantam in *Mulhridate* rege *Ponti* fuisse feritatem, vt matrem, fratrem, & sex liberos interfecerit, auctor *Cælius* lib. 16. *lectionum* *Antiq*.

Iacius *Angelus* Imperator ab *Alexio* fratre (quæ a *Turcis* capti redemerat) per summū scelus, oculis, Imperio & vita priuatus est.

Frotho *Danorum* rex tres habuit liberos *Haldanum*, *Roem*, & *Seatonē*. Quibus mortuo patre æqua incessit regnandi cupiditas. Quo factum est, vt *Haldanus* natu maximus duos iuniores interfecerit & regnum patricidio susceperit. Auctor *Saxo* *Grammat*.

Fengo quoq; *Horuendilium* *Danorum* regē fratrem suum insidiis circunuenit, atq; vbi patricidio datus est locus, cruenta manu funestam mentis libidinē latiauit, vt eo mortuo regnaret. Idem lib. 3.

Idem *Saxo* lib. 6. *historiæ* *Danicæ*, meminit cuiusdā *Sarcatheri*, quem inuitata fortitudine, viribusq; prodigiōsis ait fuisse, vt qui nouem fratres *Athletas* simul pugnantes interfecerit, decem & septem vulneribus acceptis, amissaque maiori viscerum parte.

Hermi *nesfredus* *Bertarium* fratrem vi oppressit, vt soli sibi tranquillius & securius apud *Thoringos* liceret regnare. Auctor *Grego. Turonen*.

Orta inter *Dardanum* & *Iasium* contentione *Dardanus* senior fratrem peremit, adeo cōsortem nescit potestas, adeo rara est inter necessarios charitas, vbi illa dominandi libido mentes hominum titillat.

Bela rex *Pannoniæ*, *Polonorum* copiis instructus, *Andream* fratrem bello aggressus est, partæque victoriæ interfecit victum.

Learchus *Arcefilaum* fratrem *Cyrenæorum* regem ægrotantem veneno potauit, & eo modo strangulauit. *Learchus* deimū ab *Eryxo* *Arcefilai* vxore lege talionis interfectus est. Auctor *Herodo. in Melpo*.

Typhon *Ægyptius* fratrem suum *Ostridem* peremit, inuidia accecius. Auctores *Berosus* & *Seneca* de factis *Ægyptiorū*. *Diodorus* item:

Item: Compertum est (inquit) Osi ridē Ægypto iuste regnantem à Typhonē fratre impio ac nefario interemptū. Quem in sex viginti partes dissectū, cui libet eorum q̄ tāti sceleris participes fuerāt, partē dedit, vt ipsos defēsores custodēsq; regni fidos haberet.

Ipsi demum Osi ridis fratris mortem vltā, Thyphonē alterū fratrem auxilio filij (qui Oros dicebatur) occidit. Annius in Berosūm.

Henricus cognomento Clericus, Anglorum rex Robertum fratrem hostem habuit, quem in bello captum, oculis primum aulis fecit. Volaterra.

Orodes Phraatis filius, Parthorum rex, Mithridatem secundum fratrem suum Babylonix obsedit, factaque deditioe in conspectu omnium quamuis supplicem interfecit. Deus te perdat ambitio, Quæ fratres armas in fratrum viscera, quæq; Securam à nato non sinis esse patrem.

Ioram rex Iudæa: suā Athalia vxoris, fratres interfecit: & nulum sceleris genus omisit, à nullo abstinuit flagitio.

Ioannes Iudæa: pōtificis filius quintus Hebræorum pontifex fratrem Iesum nomine (quem affectatę dignitatis habebat suspectū) morti dedit.

Iugurtha Manastabalis filius nothus, fratres suos Aderbimstne & Hiempalem Micipsæ patrui sui filios interfecit, vt solus Numidis imperaret. Sallust.

Friola Alphonſi Catholici filius, rex Hispaniæ, ab *Aurelio* fratre interfectus est, quū annos duodecim regnasset. Volaterranus.

Leucon ab *Oxilocho* fratre rege Ponti interfectus est, quod cum eius vxore adulterij & incestus consuetudinem haberet. Ouid. in Ibin: Aut pia te cæso dicatur adultera, sicut Qua cecidit Leucon vindice, dicta pia est.

Mamertes quum Sisaphonis Corinthij fratris sui filios regnandi ordine peremisset, ab ipso *Sisaphone* membratim laceratus est. Ouidius in Ibin:

Trunca geras sauo mutilatis partibus ense,
Qualia Mamertis membra fuisse ferunt.

Hesiodus poëta Ascraus noctu iugulatus est ab *Antipho* & *Crimeno* fratribus: non tamen opera dedita, sed per errorem, dum illi sororis suæ interfectorem esse putarent.

Rhesus Maximi & Ameriæ filius, fratrem Simulum in venatione volens interfecit, ac propterea ei paterna domo interdictum. Aristides apud Plutarchum.

Anacharis philosophus, Scythia genere, dū Atheniensium leges ad suos introducere conaretur, vt patriæ consuleret, à *Caduido* fratre

fratre eius loci rege per liuorem sagitta confossus est. Auctor Laërtius.

Lucilla M. Antonij & Faustæ filia, à *Commodo* fratre, in quem cōiurauerat, deprehensa, ab eodē interfecta est. Auctor Herodianus.

Maximianus Diocletiani filius Artemiā sororem gladio percussit, quod relicta idololatriæ hæresi ad fidem se conuertisset.

Critolaus Tegeates sororē interfecit, quod sibi è victoria redcūti non gratularetur, quum tamen cæteri omnes ei applauderent: Auctor Demarathus apud Plut.

Primus apud Romanos *Noratus* ob sororē interfectā, perduellionis reus factus est, dein absolutus. Auctor Liuius.

Cambyſes sororem interfecit, quod illa Simerdis fratris sui à patre occisi mortem lugeret velut inultam, Auctor Herodot.

Polyphontes rex fratrem interfecit, quod ab eo infidias & mortem parari sibi intellexisset Auctor Gel. lib. 4. cap. 3.

MVLIERES QVÆ MARITOS

INTERFECERVNT.

Redeuntem ab expeditione Troiana Agamēnonem *Clytemnestra* vxor interfecit auxiliante Ægypto, quo cum stupri consuetudine habebat. Virgil. lib. 11. Æneid. Ipse Mycenæus magnorum ductor Achiuum, Coniugis (infandum) prima intra limina, dextra. Oppetit, deuicta Asia subsedit adulter. Senec. in Agamēnone: Rex ille regum, ductor Agamemnon ducum, Cuius securæ mille vexillum rates, Iliaca velis maria texerunt suis, Post dena Phœbi Infra deuictō Ilio, Adest daturus coniugi iugulum suæ. Idem alibi: Adest cruenta coniugis victrix sui Iuuenal. Satyr. 6.

Danaus Beli filius quinquaginta habuit filias, quæ totidē Ægypti filijs nupserunt factaque simul coniuratione omnes maritos nocte vna interfecerunt, præter Hypermetrā, quæ Lynceo viro pepercit: Seneca in Hercule Furente, Nunc nunc cruentæ regis Ægypti nurus Adeste, multo sanguine infectæ manus. Ouidius lib. 1. de Arte.

Scribit Volaterranus *Albinam* quandam Syriæ regis filiā duas & triginta habuisse sorores, quæ totidem maritos interfecerunt: expulsæque propterea à patre venisse in Britanniam, & à nomine Albinæ insulam vocasse Albionem.

Alexander Pheræus Theſſaliæ tyrannus quum vxorem *Thebem* cuidam barbaro nudam plerunque ostēdisset, ab eadem factum aggreferēte, dormiens iugulatus est. Ouidius in Ibin: Inq; tuo thalamo iuguleris more Phæxi, Qui datus est letho cōiugis ense suæ.

Albionus rex Longobardorum Cuningundo Gepidorum rege interfecto, eius filiam nomine *Rosmundam* sibi copulauit.

Cui

Cui quum aliquando inter pocula, patris caluaria per iocum propinasset, irata puella non prius machinari destitit, quam eum curauerit interficiendum. Quo mortuo alium maritum Helmgem nomine sibi copulauit, quem postea veneno suffocauit.

Antiochus Deus cognomento, rex Syriae, ab vxore *Laodice* veneno interfectus est, ob inductam alteram *Berenicem* Ptolemaei sororem. Val. Max.

Antonius Verus Imperator perit veneno à *Lucilla* vxore propinato, ob *Fabiae* consuetudinem, ad quam frequenter itabat. Volat.

Circe venefica mulier Sarmatarum regem (cui nupsit) veneno itidem fertur occidisse, arreptoque regno subditos multo oppressisse. Sabellicus.

Gandulphus (qui in Burgundia pro fide martyrium passus est) dum vxorem adulterij insimularet, eiusdem opera ab adultero interfectus est.

Galeotus Foroliuij princeps Ioannis Bentiuoli filiam duxit in vxorem. A quo dum sperneretur puella, simulata aegritudine sicarios subornauit medicos, qui eum adortu in cubiculo confoderunt. Volaterranus.

Semiramis quum à marito Nino impetrasset vt diem modo vnū in regio sederet tribunali, obiretque regum munus ini dicendo sciendūque quæ viderentur, exploratis satellitū animis, Ninum ipsum apprehendi iussit, & in vincula conici, ac postremo interimi. Autor Cælius.

Andreas filius Caroli Pannoniæ regis, à *Ioanna* vxore, regina Siciliae, interfectus est: quod ignauus & regno inutilis videretur. Volaterranus.

Fabia mulier Fabium Fabricanum interfecit, vt liberius posset lasciuire cum Petronio Valentino liberali forma adulescentulo, quo cum adulterij consuetudinem habebat. Plutar. in Parallel.

Agrippina Tyberium Claudium principem maritum suum veneno sustulit. Autor Plin. lib. 32. cap. 22.

Cur ius libr. 7. ait Barbarum quendam Spitamenum sumno & vino sepultum, ab vxore in castris Alexandri fuisse interfectum.

VIRI VXORVM INTER-
FECTORES.

Procris mulier existimans *Cephalum* maritum alteram deperire puellam, eundem in syluas profectum secuta est, vt obseruaret quid faceret. Quum ergo in dumis delitesceret, ac vepres conculceret, *Cephalus* opinatus esse feram, sagittis eam confodit. Ouid. lib. 7. Metam. Adagium est apud Erasimum Procridis telum, De certis iaculatoribus, aut ictu ex sententia iacto.

Procridis
telum.

Nero

Nero Sabinam *Poppeam* vxorem calcis ictu quauis prægnantem interfecit, nulla impellente causa, sed sola bile & iracundia motus. Autor Cor. Tacitus lib. 16.

Chilpericus Clotarij filius, *Glofindam* vxorem *Athanagildi* Gothorum regis filiam, suafu *Fredegundæ* pellicis noctu iugulauit. Volater.

Constantinus Imperator, *Constantij* & *Helena* filius, vxorē suam *Fauftam* (cum suafu *Crispū* filium prius interfecerat) in balneas ardentes coniectam interemit. Autor Sextus Aurelius.

Mithridates rex Ponti vxorem *Laodicem* (qua mortua *Hypsistrateam* duxit) cum sorore, matre, fratribus, ac liberis interfecit. Autor Herodot.

Plinius lib. 14. scribit *Egnatij Metentini* vxorem quod vinum bibisset è dolio, interfectam fuisse à marito, eumque cædis à Romulo absolutum. *Egnatius*.

M. Cæcilius apud eundem Plinium lib. 27. accusat *Calphurnium Bestiam*, quod dormientes vxores veneno peremerit.

Miratur Sabellicus, nec sanè mirum quod miretur, *Pariandrum* Corinthium inter eos numeratum, quos Græcia sapientes appellauit, qui *Lysidem* vxorem (alij *Melissam* scribunt) in pellicis gratiam interfecerit, sciens volensque cum *Cratea* matre concubuerit, filium relegauerit & *Corcyrensiū* natos *Haliarti* ex cæcandos præbuerit, vt docet Herodot.

Dacianus præfes *Alexandriam* vxorem à beato *Georgio* ad fidem conuersam, suspendi fecit, & interfici.

ALII PARRICIDÆ.

Proca rex Albanorum duos habuit filios *Amulium*, & *Numitorem*, quibus regnū alternis annis dimisit regendum. Quum autē prior *Amulius* regnasset, peracto anno fratri cedere noluit: quinetiam *Lausum* eius filium interimit, & illam eius sororem (ne qua inde manaret proles, quæ facinus vlcisceretur) inter Vestales inclusit. Ouid. lib. 4. Fastorum.

Xerxes ob res infeliciter in Græcia gestas, ad eum inter suos cuius, vt *Artabanus* spem nactus occupandi regni, eum in regia interfecerit. Autor Trogus.

Childebertus *Clodouei* primi filius, fratris sui *Clodomiri* filios pupillos & clientes suos ad se venire iussos, interfecit, vt eorum patrimonio potiretur.

Sigisbertus *Clotarij* filius, bellum cum *Chilperico* gessit, in quo *Theodebertum* eius filium post alia multa crudelitatis exempla interfecit. *Gagannus*.

Egebertus *Sicoberti* filius rex Anglorū, fratris filios (quos patre mortuo

mortuo educabat, impuberes occidit. Volaterranus. Mamertes Corinthius, filio fratris sui Sisaphonis regnâdi libidine. interfecto maximo suo malo. Nam vbi Sisapho factum rescivit eum membratim discerpit. Autor Quid in Ibin.

Sextus Aurelius scribit *Aurelium* Imperatorem suum fuisse & sanguinarium, vt qui sororis suæ filium interfecerit.

Orcanes rex Turcarum Celapini filius, à Mose patruo (cuius fidei se pupillum commiserat) interfectus est, & regno spoliatus.

Thyestes Pelopis & Hippodamiæ filius Europam, seu Ærope fratris sui Atrei vxorē stuprauit, & ex ea duos suscepit liberos, Tætalum & Plysthenē, quos *Atræus* ipse interfecit, interfectos fratri comedendos apposuit. Seneca. Tantalus prima hostia est, &c.

Pygmalium rex Tyri & frater Didonis, quum esset auri cupidissimus, Sichæum sororis suæ maritum agri inter Phœnicæ ditissimum interfecit, vt mortui diuitias arriperet. Virgil. lib. 1. Æneid. Ille Sichæum Impius ante aras, atque auri cæcus amore Clam ferro incautum superat, securus amorum Germanæ.

Childebertus Clodouei filius in Almarichum Gotthorum regem sororis suæ Clotildis maritum bellum mouit, ac victum victor obruncauit, quod Clotildem ipsam iurgis & verberibus propter cultum Orthodoxe fidei quotidie incesseret. Volater.

Constantinus Magnus Liciniu sororis suæ maritum pugna sæpius oppressum, & tandem apud Nicomediam victum interficere iussit. Eutropius.

Eduardus secundus rex Anglorum venatu rediens, ab *Alfrida* nouerca venenato poculo interfectus est. Volebat enim scelerata mulier Eceldredū filium suum septemem principari. Volaterran.

Nuceria vxor Hebij, quum Firmum priuignum maligno prosequeretur odio, filios suos ad inferendam ei mortem incendebat. Quod quum illi facere per pietatem abnuerent, dormientem gladio adorta est. Autor Dositheus apud Plutarchum.

Constantinus Heraclij filius, quum annum vnum imperasset, *Martina* nouerca, laborantis filius imperare, veneno interfectus est. Bapt. Egnatius.

Pelops Tantali filius, ex Hippodamia duos suscepit liberos, Atreū, & Thyestē. Ex Danaide puella Chrysiptum patri cæteris chariorē. Quem quum nouerca *Hippodamia* odio prosequeretur, eius cruore manus impias contaminauit. Dositheus apud Plutar.

Ptolemæus Auletes à Romanis regno Ægypti redonatus, quo propter flagitia eiectus fuerat, Archelai Cappadociæ regis filii. filia suæ Cleopatæ maritum (quem Ægyptij regem sibi delegerant) vnâ cum sorore interfecit. Strabo lib. 17.

Spoliante

Spoliante Capanos Annibale L. Imbricus filium Ruscium cum magno auri pondere *Valerio Bestio* genero suo seruandum commisit: quem tamen *Valerius* auaritia stimulante obruncauit, vt auro potiretur. Plutarch.

Eadem causa *Polymnestor* rex Thraciæ Polydorum Priami soceri sui filium iugulauit. Mantuanus lib. 1. de Cala. Verg. lib. 3. Æneid.

Agystus Thyestæ filius Atreum patruum suum adultus interfecit: mortemque Plysthenis & Tantali fratrum suorum ab ipso Atreio interfectorum vltus est.

Acrisius Abantis filius, quum ab oraculo accepisset se eius manu periturum, qui ex Danaë filia nasceretur: natum postea ex ea Perseum iussit exponi & submergi. Compertus tamen in litore *Perseus*, à piscatore quodâ nutritus est. Inde vbi adoleuit, suamque rescivit originem, Acrisium ipsum interfecit. Volaterr.

Draomitia Bohemorum regina, Ludimillam socrum religionis obseruantissimâ interficere iussit. Cuius suasu *Boleslaus* filius Vuenellaum fratrem iam interfecerat. autor Volaterr.

Io. Galeacius Barnabam socerum Mediolani ducem per prodicionem cepit, coniectumque in carcerem mori coëgit, vt eo mortuo principatum arriperet.

Tyberius Nero *Caligula* nepotis, imperandi libidine cõflagrans, astu & dolo perit, anno ætatis LXXVII. Imperij verò XXXII. Egnatius.

Albertus Imper. dux Austria, & filius Rodulphi Imperatoris, dum suasu Bonifacij Pont. exercitum pararet in Gallos, à *Ioanna* fratris sui filio interfectus est.

Domitianus, autore Tranquillo, Flanium Clementem patruem suum (cuius filios etiam paruulos successores palam destinauerat) interfecit.

Tydeus Oenei filius Alcatum & Lycothæum nepotes apud Calidonem interfecit, ac demum Argos aufugit.

A Q V I S S V B M E R S I

Hylas Thyodamantis filius cum Hercule (cuius erat amicus) reliquisque Argonautis Colchos nauigans, dum aquam vellet haurire, vnâ pondere submersus est, multisque clamoribus ab ipso Hercule, sed frustra acclamatus. Verg. Æglog. 6. His adiungit Hylam, nauitæ quo fonte relictum, Clamassent, quâ littus Hyla omne sonaret. luue. Et multum quæsitus Hylas, vnâque secutus. Fabulantur poëtæ eum à Nymphis ob formam excellentem raptum. Propert. lib. 2.

Tandem haurire patet demissis flumina palmis Inuixus dextro plena trahens humero, &c.

d

Aquis submersi.

Orontes Troia diruta cum *Aenea* in Italiā nauigans, naufragium fecit. Verg. lib. 1. *Aeneid.* Vnā, quæ Lycios, fidūmq; uehebat *Orontem*, Ipſius ante oculos ingens a vertice pontus. In puppim fertur excurrat, pronuſq; magiſter. Voluitur in caput: aſt illa ter fluctus ibidem Torquet agens circum, & rapidus vorat æquore vortex.

Leucaspis quoque eadem procella obrutus eſt, eodem Vergilio reſte, qui 6. *Aeneid.* inquit: Cernit ibi mæſtos, & mortis honor e carentes *Leucaspim*, & Lyciæ ductorem claſſis *Orontem*.

Palinurus gubernator nauis *Aenæ*, dum obrepente ſomno dormitaret incautus decidit in mare. Neque tamen tuſte primū ſubmerſus eſt. Sed quum portui (qui *Velinus* poſtea dictus eſt) adnaret, ab incolis pro bellua marina obrutus eſt. Vergil. in fine quinti *Aeneid.* Idem in 6. Ecce gubernator ſeſe *Palinurus* agebat, & C. Ouid. in *Ibin*: Aut vbi ventofum ſuperaris naufragus æquor. Contraſta pereas, vt *Palinurus* humo.

Aſacus Priami filius agrefereus *Hesperiem* puellam (quā fugientem inſequebatur) morſū colubri in herba latentis fuiſſe interfectam, in aquas ſe demitit: mutatus poſtea in *Mergū*, vt poëte fabulantur. Ouid. lib. 12. *Metamorph.* Dixit, & è ſcopulo (quem rauca ſubederat vnda) Decidit in pontum.

Iam diximus *Tyberinum* regem ſe in *Tyberim* præcipitaſſe, & *fluuiio* (qui prius *Albula* dicebatur) nomen impoſuiſſe. Ouid. in *Ibin*. & lib. 4. *Fast.* Idem lib. 14. Sed *Capys* ante fuit.

Anna ſoror *Didonis* ſe in *Numycum* fluuium demitit. Cauſam mortis vide in eorum hiſtoria qui ſe occiderunt. Ouid. lib. 3. *Fast.* Corniger hanc tumidis rapuiſſe *Numicius* vndis *Creditor*, & ſtagnis occuſaſſe ſuis:

Helle filia *Athamantis* regis *Thebarū*, inſidias noueræ cū *Phryxo* fratre fugiens, arietē auri velleris conſcēdit, vt eo modo *Colchos* ueheretur. Quos qui per mare ferret aries, cōtigit, vt puella perterrita in pontum caderet, & *Helleſpōto* imponeret nomē Ouid. lib. 4. *Fast.* Dicitur infirma cornu tenuiſſe ſiniſtra. Fœmina, quū de ſe nomina fecit aquæ. Idem in *Epistoſis* *Hero*. *Propert.* lib. 2.

Icarus *Dædali* filius à *Creta* cum patre fugiens, fretus alarum (quas fecerat pater) fiducia, dum altius in auras euolare, liquefactis à ſole pennis cereis in mare cecidit, quod ab eius ruina *Icarium* cepit dici. *Seneca* in *Hercule* *Oethæo*. Ouid. lib. 1. *Triftium*: Dū petit infirmus nimium ſublimia pennis *Icarus*, *Icaris* nomina fecit aquis. Idem lib. 8. *Metamorph.*

Leander ſpecioſus puer ex *Abydo*, quū in *Seſtōn* urbem non multū remotā nauigaret ad *amaſiam* ſuā *Ero* nomine, tempeſtate ſuborta periclitatus eſt. Ouidius lib. 3. *Triftium*: Si tibi tale fretum quon-

Aquis submersi.

quondam *Laandre* fuiſſet, Non foret anguſtæ mors tua crimen aquæ. *Stroza* pater lib. 1. *Eroticōn*:

Carelia mulier dum *Baias* nauigare, aquis obruta eſt. *Martialis* lib. 1. Dum petit è *Baulis* mater *Carelia* *Baias*, Occidit infani crimine merſa freti.

Argus *Theſei* pater ſe ſubmerſit. Cauſam vide in præcedenti capite.

Sappho quoque è *Leucade* *Epyri* promontorio ſe præcipitauit, *Statius* lib. 5. *Sylua*. Saltuſq; ingreſſa viriles. Non formidata temeraria *Leuca*. de *Sappho*.

Pharao rex *Ægypti* dum *Iſraelitas* perſequeretur, mare rubrum virga *Moyſis* diuiſum ingreſſus cum toto exercitu periit, & ſubmerſus eſt. *Politianus* in *Nutricia*: Vt rubras ſiccō pede trāſiit vndas, *Demerſo* inſignem cecini *Pharaone* triumphum.

Ino vxor *Athamātis* ſe cum *Melicerta* filio demerſit. Ratio iam poſita. *Val. Flac.* lib. 8. Attonito qualis pede proſilit *Ino* In freta, nec parui meminit conterrita nati. De *Melicerta* ſeu *Palæmone* *Statius* lib. 2. *Syl.* Talis in *Iſthmiacos* ploratus ab æquore portus *Naufragus* impoſita iacuit ſub matre *Palæmon*.

Cæſarius *Apher* genere, & *Iulianus* presbyter apud *Tertacinam* ſub *Claudio* in mare præcipitati ſunt *Calendis* *Novembris*.

Eupolis *Athenienſis* poëta *Comœdiographus* nauigans in *Helleſpōtum*, quo tempore *Lacedæmones* opprimebātur bello, naufragio periit.

Marcus Marcellus miſſus ad *Mafiniſſam* in *Aphricam*, periit naufragio paulō ante tertium bellum *Punicum*. Auctor *Liuius*. *Cicero* in oratione ad *Piſonem*: *Marcus Marcellus*, inquit, qui ter fuit *Conſul*, ſumma virtute, pietate, gloria militari, periit, in mari.

Milo tyrannus *Piſæ*, quum ſubditos multis afficeret tormentis & cruciatibus, ab eisdem in mare demerſus eſt. Ouidius in *Ibin*: Vtque *Milo*, ſub quo cruciata eſt *Piſa* Tyranno, *Viuius* in occultas præcipiteris aquas.

Menander *Græcus* poëta *Comœdiographus*, dum in exiguo nataret fluuiio, ibidem ſubmerſus eſt. Ouidius in *Ibin*:

Comicus vt liquidis periit (dum nabat) in vndis,

Et tua ſic *Stygius* ſtrangulet ora liquor.

Mifenus *Aenæ* tubicē dū *Tritonē* deū marinum ad tubæ certamen irritaſſet, ab eodē in mare deturbatus eſt. Verg. lib. 6. *Aeneid.* *Oenomaus* ab oraculo monitus ſe tuſce periturum, quū *Hippodamia* nuberet, prociſ eā petētibus certamē propoſuit, vt cū puella curſu contenderēt, quæ propter *Hapinnæ* & *Piſyllæ* equorum celeritate non videbatur inſuperabilis. Conuenerant autem, vt vidēt

Aquis submersi.

interficerentur, victores eam sibi haberent. Quum ergo Pelops puellam deperiret, eius aurigā *Myrtilum*, largione corrupti: quem propterea Oenomaus in mare (quod ab eo Myrtoum dictum est) demersit. Alij volunt Myrtilum ab ipso Pelope præcipitatum, dum suæ proditiōnis mercedem peteret. Quidius in Ibin: Proditor vt sanj peritque auriga tyranni. Qui noua Myrtōæ nomina fecit aquæ. Seneca in Thyeste.

De *Pub. Terentio* poëta comædiographo & *Theoxena* muliere, vide Historiam præcedentem.

Licet Vergilius dicat *Turnum* ab *Aenea* interfectum, sunt tamē argumenta quæ inficiantur; imò verò *Aenea* à *Turno* adactum ad mortem inferunt, submersumq; in *Numyco* fluuio dum insequētem *Turnum* fugeret. Quod & apud Verg. fateri videtur *Venus* p *Ascanio* louē orans, desperato iā *Aenea*, vbi ait: *Aeneas* sanè ignotus iactetur in vndis, Et quæcunq; viā dederit fortuna sequatur. Incolūmē *Ascaniū* liceat superesse nepotē. Quū mortē prius *Dido* ei imprecata fuerat, vbi ait: At bello audacis populi vexatus & armis, Finib. extorris, cōplexu auulsus Iuli, Auxiliū imploret, videatq; indigna suorū Funera: nec quū se sub leges pacis iniquæ Tradiderit, regno, aut optata luce fruatur: Sed cadat ante diē, mediāq; inhumata arena. Item *Iuuenalis* de *Romulo* fulminato, & *Aenea* submerso loquens: Alter aquis, alter flammis ad sydera missus. *Ouid.* quoq; in *Metam.* sic ait: Littus adit *Laurens*, vbi tectus arūidine serpit. In freta flumineis vicina *Numycius* vndis. Hunc iubet *Aeneæ* quæcunque obnoxia morti ablucere, & tacito deferre sub æquora cursu. Corniger exequitur *Veneris* mandata, suisque, Quicquid in *Aenea* fuerat mortale, repurgat, Item *Tibullus* lib. 2.

Decius Imperator à *Gorthis* cum toto exercitu profligatus fugā arripens paludis voragine absorptus est, nec postea inuentus. Autor *Sextus Aurelius*.

Argylophylus Imperator, *Zox* vxoris & *Michaëlis* *Paphlagonis* eius adulteri dolo, inter balneas aquis immerfus obiit. *Bap. Egnatius*.

Arelstanus *Edimundum* adolescentem Anglorum regem in nauigio sine remige fluctibus perdendum exposuit, vno tantum comite. Volater.

Astorius filius *Galeoti* *Foroliuici* principis, quum lōgam obsidiōne Cæsaris ab *Alexandro* pontifice patre missi sustinisset, ad extremum victus, & Romam ductus in *Tyberim* noctu præcipitatus est.

Eritona filia *Martis*, se in mare deiecit, vt stuprum *Minois* regis posset effugere.

Aquis submersi.

Cæx maritus *Alcyones* ad oraculum nauigans naufragium fecit, in aem postea mutatus, vt fabulantur poëtæ. *Quidius* in *Ibin*: Nec tibi sit tumidis melior *Neptunus* in vndis, Quam cui sunt vi sã frater & vxor aues *Seneca* in *Agamemnone*.

Clodomirus Francorum rex *Gundebaldo* *Burgundiæ* rege superato, *Sigi mundam* eius filium vnâ cū sorore in puteū demersit.

Sfortia *Attendus* dum vni è ministris in *Aterno* fluuio periclitanti vellet succurrere, cum eo naufragiū fecit. Fuit is pater *Francisci Sfortia*.

Fredericus *Aenobarbus* Imperator ad expeditionem *Hierosolymitanam* profectus, quum aliquot *Armenia* oppida iam cepisset in annis transitu periit.

Lycas quum venenatam *Herculi* tunicā attulisset, ab eo in mare *Euboicum* deiectus est. *Oui.* in *Ibin*: Quam qui dona tulit *Nessæ* tincta veneno, *Euboicâ*que suo sanguine tinxit aquas.

Phronyma puella ab *Etearcho* patre rege *Cretæ* suafu noueræ in aquas præcipitata est, *Themisone* quodam sceleris ministro. Autor *Herodotus*.

De *P. Malleolo* matricida *Galeacio* *Mantuanæ*, *Eueno* patre *Marpissæ* (qui omnes subuersi sunt) iam sumus locuti in præcedente historia.

Marnillus poëta *Pōtani* discipulus (qui à *Politiano* æmulo & hoste suo, *Mabilius* dicitur, & quem ipse *Ecnomū* vocat) in anre *Cecina* submersus est.

Propertius lib. 3. scribit *Pærum* quendam, in *Ægyptum* causa pecuniæ comparandæ nauigantem, fluctibus obrurum fuisse. Sic enim pecuniam alloquens ait: Tu *Pærum* ad *Pharios* tendentem *linthea* portus, *Obru*is infano, tēque quatēque mari.

Argynus puer formosus (quē *Agamemnon* habebat in deliciis) itidē submersus est. Idem *Propertius* lib. 3. Sunt *Agamēnonias* testantia littoria curas, Qua notat *Argyni* pœna minantis aquæ.

Quintianus præses (sub quo passa est beata *Agatha*) dum flumē cum equis transiret, ab eorū vno excussus, & in aquas proiectus miseram exhalauit animam.

Multi quoque ex martyribus eodem mortis genere extincti sunt, vt *Alcla*, *Anastasi*us *Aquileiēsis*, *Florians*, *Heiychius*, sub *Diolectiano*, *Theogenes* sub *Licinio*, *Claudius* *Tribunus* sub *Numeriano*, *Calixtus* *Papa* sub *Alexandro* Imperatore, *Symphorosa* sub *Adriano*. Item *Apollonius*, *Philemon*, *Bassus*, *Antonius*, *Protolycus* apud *Alexandriam*, *Calixtus* & *Charisius* apud *Corinthum*; *Iocundianus* apud *Africam*, *Palatinus* & maxima virgo, & infiniti alij hac morte cœlestem meruerunt lauream.

Ab equis occ. & discerpti.

Roxana & Statura Darij filia, quae fuerunt Alexandri vxores seu concubinae. Quarum alteram Roxanam praegnantem Statura in puteum demerit, solo ducta liuore, quod Macedones praecipuis honoribus eam cumularent. Autor Plut. in Alexandro.

Qui suis casibus aut naufragio nomina aquis imposuerunt. Aegus Atheniensium rex, mari Aegaeo. Erihra rex mari Eri-thraeo, seu rubro. Helle soror Phryxi, Hellespoto. Icarus Daedali filius, Icareo. Myrtilius auriga Oenomai, Myrtoo. Hesperides puella, Hesperio. Tyrrhenus rex Lydoru, Tyrrheno. Tyberinus rex Tyberi fluuio Tuscorum. Euenus Eueno. Marfyas tibicen Marfya. Anius rex Tuscorum Anioni, qui & Anienus & Anien dicitur. Absyrto frater Medae Absyrto Colchorum.

AB EQVIS OCCISI ET DISCERPTI.

Hippolytus falso accusatus & suspectus stupri Phaedrae nouercae illati, dum patris Thesei furorem fugeret, arrepta fuga ab equis discerptus est. Ouidius lib. 5. Meta. Excitior curru, &c. l. b. idem lib. 3. Fast.

Hic latet Hippolytus loris discerptus equorum. Vnde nemus, nullis illud aditur equis. Idem lib. 5.

Hippolyte infelix, velles coluisse Dionem, Dum consternatis diripereris equis. Ibidem lib. 6.

Exciderat curru, lorisque morantibus artus, Hippolytus lacero corpore raptus erat. Idem in Ibin: Vel tua (ne poene genus hoc cognouerit vnus) viscera diuersis scissa trahuntur equis. Sabinus in Epistola Demophoontis ad Phyllidem: Non fratrem Hippolytu, cecidit miserabilis ille, Praeceptis artonitis per freta raptus equis. Seneca in Hippolyto quoque meminit.

Fuit alter Hippolytus martyr Romanus, qui pro Christi nomine sub Decio principe, indomitis ite equis alligatus & discerptus spiritum Deo reddidit.

Glaucus filius Sisyphi (qui apud Potniam regnavit) dum equas humana carne aleret, ab eisdem postremo deuoratus est. Vergil. lib. 3. Georg. Scilicet ante omnes furor est insignis equaru, Me tem Venus ipsa dedit quo tempore, Glauci Potniades malis membra assumpere quadriga.

Metius Suffetius dux Albanorum, quoniam in bello Fidenatum pactum & foedus societatis cum populo Romano perfide ruperat captus postmodu viuis quadrigis in diuersa nitetibus. laceratus est iussu Tulli Hostilij. Autor Liuius, & post Liuiu Gellius lib. 20. c. 1. Vnde Verg. li. 8. Aen. Haud procul inde citae Metiu in diuersa quadriga Distulerant (at tu dictis Albane maneres) Raptabatque viri

men-

Equorum lapsu mortui.

medacis viscera Tull' Per syluas, sparso rorabat sanguine vepres. Diomedes rex Thraciae, dum equos suos humana carne aleret, ab Hercule illac iter faciente, equis ipsis datus est in pabulum. Oui. in Ibin: Ut qui Threicij quondam praesepia regis, Fecerunt dapibus sanguinolenta suis. Seneca: Suisque regem pabulum armentis datum. Claudianus: Diraque sanguinei vertit praesepia regis, Et Diomedaeos gramine pauit equos.

Neocles Themistoclis filius equi morfu interiit, Autor Plutar. in Themistocle.

Brunehildis Francorum regina, post multa flagitia spectante Clothario, indomitis equis alligata, & membrat. in discerpta est. Hoc scribitur in historia Adonis Viennensis.

Comminius a Gidica nouerca stupri falso accusatus, metu Comminij patris curru conscendit, & in fuga more Hippolyti ab equis raptim distractus est. Dositheus apud Plutarchum.

Caelius l. 11. Lectorum antiquarum scribit Taraxippum quendam fuisse in Isthmo ab equis interemptum.

Limona puella adulterij comperta, ab Hippomene patre data est equo famelico deuoranda. Ouidius in Ibin.

Licinius Imperator, quu Herinam virginem filiam suam (quod Christiana esset) equis dedisset coculcandam, ab eorum vno mortu interfectus est.

Hercules regem Euboeae Pyrrhemem Boeotiae bellum inferentem victum equis discerpendum exposuit apud Herachium fluuium. Autor Plutar. in Parall.

Abderus vnus fuit eorum, qui ab equis Diomedis Thraciae regis interfecti sunt & deuorati. Autor Aegydius Maserius in Valerij Argonautica.

EQVORVM LAPSV MORTVI.

Nipheus, Virg. lib. 10. Quin ecce Niphei, Quadringes in equos; aduersaque pectora tendit. Atque illi longe gradientem & dira frementem, Ut videre, metu versi retroque ruentes Effunduntque decem, rapiuntque ad littora currus.

Leucagus, Virg. lib. 10. Aeneid. Excussus cursu moribundus voluitur aruis.

Ligeris frater Leucagi eodem quoque modo excussus est. Idem Verg. ibidem, Frater tendebat inermes Infelix palmas, curru delapsus eodem.

Clonius: ib. id. illu in frans equi lapsu tellure iacentem Obtruncat. Remulus. Idem lib. 11. Orilochus Remuli (quando ipsum horrebat adire) Hastam intorsit equo, ferrumque sub aure Reliquit.

A serpentibus occisi.

Quo sonipes ictu fuerit arduus, alraq; iactat Vulneris impatie, arecto pectore crura. Voluitur ille excussus humi.

Thymetes quoq; equo suo excussus in bello interfectus est. Idem Virgil. lib. 12. Et sternacis equi lapsus ceruice Thymetem.

Amycus. Idem Virgil. in eodem: Turnus equo deiectum Amycum fratremque Diorem cōgressus pedes hunc venientem cuspi- de longa, Hunc mucrone ferit.

Antonius Vicius. Pamphilus Saxus: Non equus Antoni sœua te morte peremit, Vice, licet corpus presserit ille tuum. Fræna tra- hēs sed tu mortis tibi causa fuisti. Nō poteras fato cādidiore mori.

Agenor lapsu equi inserta ori manu extinctus est. Ouidius in I- bin: Vtq; loquax in equo est elisus gutture Agenor, Sic tibi clau- datur pollice vocis iter.

Bela rex Pannoniorum, frater Andreae, & filius Vazulis regum decessit lapsus equo membris luxatis & dilocatis, anno regni sui tertio.

Stenobæa Præti vxor, quum Bellerophontem ad coitum non pos- set inducere, eum coram marito stupri postulauit. Stenobæa ver- bis fidem adhibens Præti Bellerophontem periculis obiecit, ac primum ad superandā Chimæram inisit. Quam quum vicisset, elatus victoria in cœlum Pegaso equo alato voluit conscendere: sed vlciscente Nemesei decidit. Ouid. in Ibin: Quique ab equo præ- ceptis alienis decidit aruis, Exitio facies cui sua penē fuit.

Seleucus Calinicius Antiochi cognomento Dei filius, & Syriæ rex ex equo lapsus excessit.

Lego in Historiis Gallorum Philippum Ludouici Crassi filium equi lapsu itidem periisse.

Fulco Andegauensium comes, quintus rex Hierosolymarum, equo in caput verso occubuit, quum regnasset annis vndecim.

A SERPENTIBVS OCCISI.

Lacoön Troianus percussus in vterum fatali machina, pœnam luisse dicitur duobus filiis à Serpentibus occisis. Quibus dum prælidio esse vellet, eadem perit morte. Verg. lib. 2. Ouidius in I- bin: Quam puer Hipsiphyles, quam qui caua primus acuta Cuspi- de, suspecti robora lixit equi.

Eurydice Orphei vxor Aristeum (à quo adamabatur) fugiens morsu colubri in herba latentis interfecta est. Orpheus apud Ovi- dium lib. 10. Causa viæ est coniunx, in quam calcata venenum Vi- pera diffudit, crescētē que abstulit annos. Idem, Occidit in talum serpentis dente recepto. Idem in Ibin.

Hesperie puella Ælacum Priami filium (à quo itidem adamaba- tur) fugiens serpentis morsu perit. Ouid. lib. 11. Meta. Ecce larēs herba

Ab apris occisi.

herba coluber, fugientis adunco Dēte pedem strinxit, vulnūsq; in corpore liquit.

Orion cum se iectasset, nullum à terra monstrum produci posse quod non conficeret, terra ipsa peperit scorpionem, à quo inter- fectus est. Ouidius lib. 9.

Opheltes (qui alio nomine Archemorus dicitur) filius Lycurgi regis Nemeę, dum negligenter ab Hipsiphyle nutrice custodire- tur, serpentis morsu extinctus est. Ouid. in Ibin: Quam puer Hipsi- phyles, quam qui caua primus acuta Cuspi- de suspecti robora fi- xit equi. Statius lib. 2. Sylvarum, & lib. 5. Thebaidis.

Xanthus historiariū autor, tradit apud Plinium lib. 25. Tillonem à dracone interfectum, ac demum herba (quam Balim dicunt) re- stitutum saluti.

Sulpitius in Lucanum ait Canopum gubernatorem nauis Mene- lai, aspidis morsu apud Canopum Egypti vrbe occisum.

Politianus in Nutricia scribit Ampycidem in Lybia serpentis morsu interfectum, vbi ait: Ampycidemque pium, Libycis quem strauit arenis Vipera fatifero fauces accensa veneno.

Demetrius Phalereus, auditor Theophrasti, & præfectus Biblio- thecæ Ptolemæi Soteris, excessit ex morsu aspidis Ouid. in Ibin.

Orestes furore liberatus, quum Thisamenum filium imperio Mycenarum suffecisset, serpentis itidem morsu perit. Ouidius in Ibin: Vtque Agamemnonio, &c.

Seneca in Medea scribit Idmona à serpēte in Lybia cæsum ibiq; sepultum, vbi ait: Idmonem (quamuis bene fata nosset) Conscidit serpens Lybicis arenis. Ouidius tamē scribit ab apro interfectum vt postea docebimus.

Iam diximus Cleopatram ab Augusto superatam, mordendum aspidi porrexisse brachium, ne in triumphum duceretur. Proper- tior. lib. 3. Brachia spectauit sacris admorsa colubris, Et trahere occul- tum membra soporis iter.

AB APRIS OCCISI.

Adonis Cynaræ ex Myrrha filius, Veneri ob formam charissi- mus, dum venaretur, ab apro interfectus est. Ouid. lib. 10. Me- ta. Fixerat obliquo iuuenis Cynaræ ictu, Protinus excussit pã- do venabula rostro, Sanguine tincta suo trepidumq; & tuta petē- tem Trux aper insequitur, totq; sub inguine dentes Abdidit, & sulua moribundum strauit arena Proper. lib. 1.

Martialis lib. 1. ait Dædalem quandam feris obiectum, ab apro laniatum fuisse. Dædale Lucano quū sic lacereris ab apro, Quam cuperes pennas nunc habuisse tuas?

Idmonem vatem licet Seneca dicat à serpēte interfectum, Ouid.

Dæda- liss.

tamen in Ibin, & Politianus in Nutritia, ab apro occisum volunt. Ouidius sic: Quique Lycurgidem lanauit ab arbore tractum, Idmonaq; audacem, te quoq; rumpat aper. Sic Politianus: Quid loquar te Glauce senex plenumq; parente Idmona, fulminei prostratum dentibus apri?

Anceus filius *Astypaleæ* Phœnicis & *Neptuni* filia, rex Sami, dum vellet occidere aprum agros suos vastantem, ab eodem est interfectus. Volat.

Bruthem Lycurgi filium ex arbore detractum aper lanauit. Ouidius in Ibin: Quique Lycurgidem lanauit ab arbore tractum, Idmonaq; audacem, te quoque rumpat aper. Volaterra. tamen facit Anceum Lycurgi filium, Domitius verò Calderinus hoc ad *Bruthem* refert.

A LEONIBVS OCCISI.

Hæras Atlantis ex *Æthra* filius dum venaretur, à leæna interfectus est. Ouidius lib. 5. *Fastorum*: Dumq; perit larebras scæta catulôsq; Leænæ, Ipse fuit Libycæ præda crueta lææ Mater Hyæ, & Hyan mœstæ fleuere sorores, Ceruicq; polo suppositurus Atlas.

Paphages rex Ambraciæ, dum occurrisset leænæ canæ catulis suis stupata, ab eadē interfectus est. Ouidius in Ibin: Fata tibi occurrat patrio popularis in aruo, Sitq; Paphageæ causa læna necis.

Satyrus & *Perpetua* martyres, quum nullis tormentis nullisque comminationibus ob orthodoxæ fidei cultū diuerſi possent, leonibus deuoti sunt, & ab eis deuorati: *Valeriani* & *Galeri* temporibus sub præſide *Tarnutio*, Volaterranus.

Ignatius Episcopus Antiochenus, quū neglectis tormētis constans in fide perſisteret, iussu *Traiani* Imperatoris leonibus destinatus est, & ab eisdem præfocatus.

A CANIBVS OCCISI.

Linus filius *Apollinis* ex *Pſamata* *Crotopij* Argiuorum regis filia, à matre apud *Nemeum* fluuiū expositus, ibidem à canibus laniatus est. Ouid. in Ibin: Quiq; verecundæ speculante membra *Dianæ*, Quiq; *Crotopiadē* diripere *Linus*. *Statius* lib. 1. *Theb.*

Neanthus propter *Chelyn* *Apollinis* temere affectatam, Deo vindice à canibus discerptus est. *Politianus* in *Nutricia*: Improbis hæc stulte *Chelyn* affectare *Neanthus* Ausus, *Apollinea* pendente sustulit æder. Quē tamen indocto ferientem pollice chordas, Vindice discerpsit rictu nocturna canum vis.

Euripides poeta nocte rediens à cœna *Archelai* regis *Macedoniae*, canibus à *Promero* quodam æmulo immisſis, extinctus est. *Politianus* in *Nutricia*: Quēque tegit rabidis lacerum pia *Pella* molossis. Ouidius in Ibin.

Thraſos

Thraſus puer *Delius*, *Dianæ* chariſſimus, à canibus itidem interfectus est. Ouidius in Ibin: Prædaq; sis illis, quibus est *Latonia* *Delos*, Ante diem raptō non adeunda *Thraſo*.

Scribit *Plinius* lib. 7. *Conſyngem* reginam propter liberioſiorem cum marito *Nicomede* rege *Bithyniæ* ac laſciuorē iocum, fuiſe interfectam à regis cane.

Diogenes philoſophus deceſſit ex morſu canis eodem die, quo *Alexander Macedo* in *Babylone* mortuus est. Volat.

Heraclæus philoſophus quum eſſet hydropticus, ad remedium ſeuo bubulo ſe vixit atque ſoli ſiccandum præbuit. Sepultus itaque ſomno, à canibus laniatus est.

Acteon filius *Autonoës*, dum inter venandum *Dianam* in fonte nudā conſpexiſſet, dea vlcifcēte in ceruum mutatus est, & à canibus ſuis laceratus. Ouid. in Ibin: Itē lib. 3. *Met.* *Seneca* in *Thebaide*.

Lucianus Sophiſta *Samofatenus*, qui *Traiani* temporibus floruit, à canibus laniatus est, nō ſine diuina vltionis ſuſpicionē. Nā cum primum eſſet *Chriſtianus*, à catolica fide poſtea deſiciens, religionem inſectari cœpit. Volaterranus.

FERARVM MORſV

EXTINCTI.

Euocatus & *Felicitas* martyres, à leopardis comesti sunt, imperantibus apud Romanos *Valerio* & *Galeno*, sub *Tarnutio* præſide.

Miro *Crotoniates*, dum nimia roboris confidentia, arborem in geminas partes vellet diducere, manibus in medio conatu districtis ibidem retentus est, & à feris comestus. *Pausanias* apud *Cæliū* ait à lupis fuiſſe deuoratum. Ouid. in Ibin: Vtq; *Milo* robur diducere fiſſile tentes. Nec poſſis captas inde referre manus.

Saturinus episcopus *Tholoſanus*, dum acerrimē pro *Chriſtiana* fide pugnaret, ferocis tauri cornibus alligatus, membris conſractis & illiſo cerebro *Domino* ſpiritum reddidit.

Legimus apud *Sybarim*, paſtorem fuiſſe *Crathim*, qui quum in libidinē eſſet procliuor, capellam omnium formoſiſſimam deſperire cœpit. Quūq; *Veneris* incendio acrius titillaretur, eam frequenter inibat, ac vt amicam gratē amplexabatur, non ſine multa ſuauiſſione. Quinetiam munuſcula ei offerebat, pabulum videlicet latius amœniūſq; Molles quoque ſubſternebat accubitus, quibus velut *Nympha* decūberet, & molliuſq; quieſceret. Quod cōtemplatus dux gregis *hircus* cæſtro zelotypia agitatus, dormientem adortus est, eiq; ſinciput illiſit. Hoc ex hiſtoriis *Græcis* aduocant *Volaterranus* & *Cælius*.

Baſilius *Macedo* Imperator, quum annis xx imperaſſet, à ceruo

in

in venatione percussus cornu, interiiit.

Hatio archiepiscopus Maguntinus, à muribus in Rheno fluuio deuoratus fertur, non sine maxima diuinæ vindictæ suspicione, quòd multitudinem pauperum (quibus se elemosynam daturum simulabat) tempore famis in horreo fecisset concremari.

Euphemia virgo Philophronis senatoris filia sub procòsule Pri-
fco vrsis & leonibus obiecta, ab eisdem interfecta est.

Sylvanus Tyri præsul, sub Diocleriano Imperatore, more Christianæ pietatis non grauatius est feris exponi.

Priscus, *Malsus*, *Alexander* martyres apud Cæsaream Palestinæ passii sunt sub Valeriani persecutione, & pro Christi nomine à bestiis deuorati.

Florellus martyr temporibus Antonij Imperatoris passus est apud Augustudunum, & iussu Valeriani prædidis feris expositus, à quibus deuoratus est.

Germanicus sub M. Antonio, & L. Aurelio Smyrnæ passus est, ac post infinita propè tormenta, bestiis obiectus, à quibus fractim comminutus, vitam cum morte mutauit.

Pyrene puella Bebrycis filia, in Pyrenæo mōte ab Hercule compressa, atque à feris ibidem laniata est & sepulta. A cuius nomine monti quoque impositum nomen.

Catis regina Syria (quæ postea Atergatis vocata est) piscibus data & deuorata dicitur. Aut of Antipater Tarfensis apud Volar.

FVLMINATI SEV FVL

MINE PERCVSSI.

Enceladus gigas terræ filius, à Ioue fulminatus est cum cæteris fratribus quòd Iouem ipsum celo detrudere voluisset. Aut of Aetnæ: Gurgite Trinacrio morientē Iupiter Aetna Obruit Enceladum: vasti quoque pondere montis Aestuat, & petulans expirat faucibus ignes. Verg. *Fama est Enceladi sem'ustum fulmine corpus, Vrgeri mole hac, ingentēque insuper Aetnam Impositam. Seneca in Hercule Oetæo: Scindētque latus montis aperti. Nondum Enceladus fulmine victus.*

De *Typhæo* gigante, Ouid. lib. 3. *Meta. Nec quo centimanum deiecerat igne Typhæa, Nūc armatur eo Lucanus: Vndat apex Cæpana fremens, cui saxa vaporat Conditus Inarimes, æterna mole Typhæus.*

De cæteris gigantibus Verg. lib. 6. *Aeneid. Hic genus antiquum terræ Titania pubes, Fulmine deiecti fundo voluūt in imo. Seneca in Agaménone: Quale canebās quum Titanas, fulmine misso fregere Dei.*

Ajax Oileus ab expeditione Troiana rediens, à Pallade fulminatus

natus est, quòd in eius templo Cassandra virginem stuprasset. Verg. li. 1. *Aeneid. Ipsa Iouis rapidum iaculata è nubibus igne, Discitque rates, euertitque æquora ventis. Illum expirantē transfixo pectore flammæ Turbine corripuit, scopuloque infixit acuto. Syllius lib. 14. Valer. Flacc. lib. 1. Argon. Ouid. in Ibin, Politianus in Ambra quoque meminit.*

Phæton Solis & Clymenes filius, dum currum patris temere regendum suscepisset, equis insolitum aurigam non audientibus, fecit vt totus conflagraret mundus: ac propterea fulmine percussus, in Padū cecidit, qui ab eo Phætonæus dicitur Lucret. lib. 5. *Ignis enim superauit, & ambiens multa perussit, &c.*

Claudianus in quartum Conf. Honorij: *Sæuirētque dies, terrāque & stagna propinqui. Haurirent radij. Plin. lib. 7. Padus à Græcis dicitur Eridanus, ac pœna Phætonis illustratus. Idem lib. 37. Phætonis fulmine ic̄ti sorores mutatas in arbores populos poëtæ dixere, Ouid. in Ibin.*

Remulus filius Tyberini regis fulmine percussus est. Oui. lib. 14. *Remu. maturior annis, Fulmine perit imitator fulminis ic̄tu.*

Semele Bacchi mater Iouiali fulmine tacta est, q̄ Ioue ipsū orasset vt secū tantus, quantus cum Iunone iaceret. Propert. lib. 3.

Capaneus maritus Euadnes in bello Thebano fulmine percussus dicitur. Quod ideo fingunt poëtæ: quoniam qui scalis admotis muros vellet conscendere, iactu lapidum ab inimicis oppressus est. Ouid. lib. 4. *Tristium: Quū cecidit Capaneus subito temerarius ic̄tu. Idem lib. 3. de Ponto: Notior est factus Capaneus fulminis ic̄tu. Idem ad Liuiam. Et Propert. lib. 2.*

Marullus in Epigram. mortē *Autolemi* fulmine percussi sic describit: *Dixerat Autolemo flammæ consultus aruspex Die cauendas postero. Credidit, & rerum dubius demane, sub annis Delituit Heruscui vadis. Sed neque sic factum effugit. Nam dum innatat Arno Ictus crematur fulmine.*

Salmoneus rex Elidis quū Iouis fulmen in aëre mentiretur, vt propterea crederetur deus, ab ipso Ioue fulminatus est. Verg. li. 6. *En. Vidi & crudeles dantē Salmonea pœnas, Dū flāmas Iouis, & sonitus imitatur Olympi. Quatuor hic inuectus equis, & lāpada quasas. Per Graiū populos mediq̄, p̄ Elidis vrbē Ibat ouās, &c.*

Anastasius Imperator quum iam v 11. & x x. Imperij annum ageret, ic̄tu fulminis percussus interiiit.

Memius Lycaonis filius, quum patre in lupum verso, & domo conflagrante Iouem detestaretur, ab eodē fulmine percussus est Ouid. in Ibin.

Plinius lib. 2. ait *Martiam* grauidam partu fulmine exanimato super.

Padus
Phæton
theus di-
citur.
Padus E-
ridanus
à Græcis
dicitur.

superuixisse citra vllum corporis incōmodum. Idem scribit, *Heremium* decurionem, sereno die fulmine ictum fuisse.

L. Piso apud eundem Plinium autor est, *Tul. Hostilium* fulmine itidem suffocatum, quod quaedam parū ritē fecisset, & sacrificio Iouem ipsū cōlo deuocare voluisset. Autor etiā Plutarchus in Numa Pompilio.

Aesculapius Apollinis ex Coronide filius, Iouiali fulmine percussus est, quod Hippolytum mortuū ad vitam reuocasset, vt ait Plinius lib. 29. cap. 1. Vnde & Verg. lib. 7. *Æn.* Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbri Mortalem infernis ad limina surgere vitæ. Ipse repertorem medicinæ talis & artis, Fulmine Phœbigenam Stygijs detruisit ad vmbas.

Zoroastres rex Bactrianorum, Oromasi filius, & artis magicæ reparator, igne quoque cœlesti absumptus creditur. Volat.

Adimantus rex Philestiorum, quum Iouem suis indignum sacrificiis iudicaret, ad eodem fulmine percussus est. Ouid. in Ibin. Quæque in Adimantum Philestia regna tenentem, A Ioue venerunt, te quoque tela petant.

Astypus Oceani filius, dum propter Æginam filiam à Ioue stuprata bellu suis vndis in astra vellet gerere, ab ipso Ioue fulminatus dicitur. Statius: Donec vi tonitru summotus & igne trifulco, &c.

Aurelius Chærus quum biennio imperasset, in castris supra flumiū Tygridē exanimatus fulmine, occubuit. Autor Fl. Vopiscus.

Chore filius Isahar, cognatus Moysi ex leuitarum tribu natus, quum de sacerdotio cum Aaronē contēderet, igne cœlesti peritum.

Prestes filius Hippomenis, quum deos detestaretur, itidem fulminatus est. Sabellus.

Arax quoque quum Dosithoem violatam à Ioue prodidisset, deo vlciscentē ictus est fumine. De vtroque meminit Ouidius in Ibin: Aut Iouis infesto telo feriare trifulco. Vt satus Hippomenes, Dosithoësque pater.

Porphyrio filius Sisyphi paternam in deos imitatus impietatem, itidem cœlesti suffocatus est igne. Ouidius in Ibin:

Vt ferus Æolides, vt sanguine natus eodem,
Quo genita est, liquidis quæ caret Arctos aquis.

CRUCE ET SVSPENDIO

MORTVI.

OMnium qui cruce perierunt, nemo maiore ludibrio affectus est, nemo pluribus tormētis afflictus, nemo frequentior: plagis mutilatus, quàm intemeratæ virginis innocēs filius. Nulla in eo peccati scitilla reperta est, nihil deliquit vnquam, mūdus ex mūda matre natus est. Mundē vixit, iustitiam & æquitatem verbo semper

semper & opere docuit. Neq; tamen puduit verpos illos & recutitos caues luore & inuidia tabescētes causam machinari, qua cū morti traderent. Quam licet nullam reperissent, agnū tamen primum flagellis vbiq; mēbroru mutauērunt, frontē corona spinea perforauerūt, faciē immundis deformauerunt spūtis, colaphis in manibus totū caput cōtuderunt, latronis more vixerunt, vinctum ad maiore ignominiam traxerūt cōpitatum, & ad extremū inter latrones veluti latronē suspēderūt. Quod quū ad mortē non putarēt sufficere, manus & pedes clauis, latus lancca cōfoderunt.

Illum ego de Libyca natum iurabo leana,

Arcadia: que inter delituisse lupas.

Cui tua crux lachrymas non nouerit d bone Christer

Ille erit & ferro durior & chalybe.

Dismas Ægyptius natione, vnus fuit eorum latronum, qui cum Christo patibulati sunt. Huic autem dominus in cruce peperit, & statim post mortem sua clementia ad cœlum euocauit.

Achæus rex Lydiæ, quū dona tributa à populo vellet extorquere, in factione populari suspensus est, pedibus sursum versum erectis, & capite in aquas Pactoli demisso. Ouid. in Ibin: More vel intereeas capti suspensus Achæi, Qui miser aurifera teste pepedit aqua.

Hadingus rex Danorum regressus è bello Suetrico, vbi arariā pecunia Ipoliisque bellicis furto violatum comperit, custodem eius *Glumerum* suspendio affecit. Autor Saxo Grammaticus.

Dario in Græcos bellante, *Histiens* Milesius, ab Harpago Darij tribuno captus, & cruci affixus est. Autor Herodotus.

Artaystes vir Persa Sesti præfectus, ab Atheniensibus. Xantippo Antiphronis filio duce captus, stipiti suffixus est. Autor idem Herodotus.

Amata Launiæ mater ægreferens filiam Æneæ copulatam, quam contra vorum patris Turno nuptam dari volebat, seipsam suspendit, & vitam laqueo finiuit. Amabat enim Turnum, ad eō vt eum existimaret eum mortuum, ad mortē ipsa cucurrit. Verg. lib. 12. Infelix, &c.

Arachne Lydia puella, lanificij peritissima, ægreferens opus suum à Pallade (qua cum certamen susceperat) cōfractum, laqueo angulum præfocauit. Ouid. lib. 6. Metamorph.

Non tulit infelix, laqueoque animosa ligauit
Guttur: pendente in P. Has miserata leuauit:
Atque ita, vince quidem, pende tamen improba, dixit.

Marsya tibicen ab Apolline victus, pependit laqueo. Quod innuit Plin. lib. 16. cap. 45. Ibi inquit, Platanaus ostenditur, ex qua pependit Marsya victus ab Apolline.

Arnulphus septimus Gallorū imperator , Bergamo capta, *Am- brosum* eius loci principem suspendio enecavit. Sabell.

Ceponia virgo Vestalis stupri comperta , suspendio affecta est. Oportebat enim eas in virginitate persistere, quæ ministerio Vestæ allegabantur.

Helena post mortē Menelai à Megapentho & Nicostrato filiis Oretis fugata, in Rhodum ad Polyzo vxorem Theopoleni peruenit. Cui quū suspecta esset ob viri zelotypiam, eiusdem mandato arbori suspensa est. Autor Pausanias apud Volater.

Alexander Macedo mortuo Ephestione (quē vnicē diligebat) medicū eius *Glaucum* cruci suffixit. Autor Plutarchus in Alexand.

Beatus *Andreas & Petrus* pro Christi nomine arboribus suffixi sunt. Hic sub Nerone, ille sub *Ægea* proconsule: Hic capite deorsum versus demisso, ille sursum versus erecto. De vtroque Ioanne Fran. Mirandula sic scribit in hymnis: Extenditque alacer figendæque brachia lætus Porrigit Andreas, versæque sub arbore peder: Et caput in terram simili sub stipite, Petrus Præbuit, atque lubens protendit in aëra plantas.

Dorotheus & Gorgonius martyres pro Christiana pietate vitam suspendio finierunt sub Diocletiano imperatore: mortuorūque corpora famelicis canibus obiecta sunt, quæ illaesa remanserunt.

Simeon filius Cleophae, post Iacobum fratrem domini Ierosolymarum episcopus, sub Troiano imperatore, crucis patibulo spiritum emisit.

Zoe Nicostrati martyris vxor in furcam erecta, ibidem cum morte vitā mutauit: partim crucis tormento, partim fumo (quem carnifices ad arboris radicem posuerant) suffocata.

Petrus Aulanus tempore Diocletiani & Maximiani imperatorum, supplicio crucis vitam finiuit, sub Seuero præside.

Bomilchar Amilcharis filius Pœnorum dux, veniens in suspicionem Carthaginensium, cum Agatocle conspirasse, in medio foro patibulatus est. Ferunt autem cum cruce iam affixum magnis clamoribus, multisque conuiciis, subditorum ingratitude ob- iurgasse & inter clamores spiritum emisisse. Iustin. lib. 2.

Hanno Carthaginensis (qui Philippi regis Macedonum floruit ætate) quū ob potentiam tyrannum vellet induere, captus à ciuibus virgis primum cæsus est, deinde effossis oculis, fractisque cruribus & manibus, cruce affixus auctor Trogus.

V. al. Bestius à L. Imbrico affixus est cruce, quòd Rusciūm ipsius Imbrici filium, suæ fidei commissum interfecisset, vt eius auro potiretur. Arist. apud Plutarch.

Polyrates tyrannus Samiorum, & pater Silofontis, quum tota vita

vita felicissimus fuisset, ad extremum ab Orecte Persa cōprehensus, & in furcam erectus, docuit cum Solone nihil omni ex parte beatum. Autor Herodotus in Thalia, & Strabo lib. 14. Mantuanus de Fortuna Gonzaga, Inuenies vnum toto qui vixerit auro, &c.

Sataspes Persa Teaspis filius à Xerxe rege cruce affixus est, quòd Zopyri filij Megabyfi filiam virginē vitasset, quòdque etiam totam Africam non peragrasset, quod se fecisse ad diluendum stuprum dixerat. Autor Herodot.

Idem Xerxes *Leonidem* Spartanorū regē ac principem bellica virtute clarū inuisit abscisso capite in cruce tolli. Autor Herodot.

Simon puer Tridētinus sedēte Sixto quarto Pōrifice, die Veneris (quo Christus p nobis in cruce immolatus est) à Iudæis clā cōprehensus, omnibūque tormētis prius affectus, demū cruce affixus est.

Daphitas Gramaticus quum reges cōuiciis aspergeret, & probris notaret, cōprehensus in Thorace monte itidem erectus est in cruce. Vnde est adagium: Cauere Thoracem. Strabo lib. 14.

Narses rex Italiae *Sindualdum* Brentorum regem prius victum, donatūque venia, quum iterum rebellasset captum in trabe suspendit. Autor Paulus Diaconus. lib. 2. de gestis Longobardorum.

Alexander & Epipodius martyres passī sunt apud Lugdunū sub Antonio vero, & pro Christi nomine patibulo crucis affixi.

Claudius quoque *Asterius & Menos*, dum Christianā profiterentur religionem, & gētilem insectaretur haresim, post multa suppliciorum genera, tandem in cruce erecti sunt, eaque morte spiritum domino reddiderunt.

S. Agricola Vitalis magister, itidem pro fide orthodoxa suffixus est patibulo, tēporibus Diocletiani & Maximiani imperatorum. Sabellicus.

Iulia virgo Carthaginensis, dum idola & simulachra deorū cōtemneret: Christianamque profiteretur religionem, eodem mortis genere animam efflauit.

Nemesius martyr sententia Æmiliani iudicis apud Ægyptum inter latrones patibulatus est.

Nepos episcopus eandem subiit mortem sub Decio Imperatore, & Pollione præside.

Ludouicus Hurinus Philippi Pulchri filius rex Gallorum, *Enguer ramum* quendam inter Gallos autoritate & opibus pollutē crucifigi fecit. Volaterr.

Plerique alij vitam suspendio & furca clausurunt, vt Lycambes, Biblis, Phyllis Monyma Mithridatis vxor, Calluce, Anaxarete, Actoia, Bubalus, Silanus, T. Manhij filius, Iudas, Erigone, De quibus quoniam iam sumus locuti, nihil hic repetemus.

Vide
Erasmo
in Chil:

Siti & fame mortui.
SITI ET FAME
MORTVI.

Erisithon, vt iam diximus, propter neglecta Veneris sacra ad tantam famem adactus est, vt propria membra corroserit. Ouidius lib. 8. Metam.

Sic epulas omnes Erisithonis ora profani
Accipiunt, poscuntque simul, cibus omnis in illo
Causa cibi est, semperque locus fit inanis edendo.

Pausanias ab Agelilao patre inedia consumptus est, quod pecuniam a Xerxe accepisset, vt Spartam proderet. Autor Chrysermus apud Plutarchum.

Siganbis Darij Persarū regis mater inedia extincta est, quum cibo aliquandiu abstinisset. Curt. lib. 4. de gestis Alexandri, ait eā itineris continui labore, animiq; aegritudine fatigatam, inter manus filiarum cecidisse. Demum lib. 9. die quinto extinctam, quo mori statuerat, cibo & luce dedita opera, sibi subtraētis.

Euryshenes a matre inedia interfectus est, quod male in bello pugnauit. Ouid. in Ibin:

Obstricūque famem patiaris limine testis:
Vt legem pœnæ cui dedit ipsa parens.

Vgolinus Pisanorum comes, quum a suis expulsus patriam bello oppressisset, tandem captus per prodicionem, vnā cum liberis fame absumptus est.

Neocles Sycioniorum tyrannus, a suis ob crudelitatem fame & frigore extinctus est. Ouid. in Ibin:

Aut vt oliuifera quondam Sicione profecto,
Sit frigus mortis causa, famēque tuæ.

Aristo poëta ab Atheniētibz fame extinctus est, quod suis carminibus laudes fuisset insectatus. Ouid. in Ibin: Vtve parum stabili-
his qui carmine læsit Athenas. Inuisus per eas deficiente cibo. Solent luculenti scriptores his multum gloriæ comparare, quos suis dignantur monumentis. Contra vero inepti, qui suis modulis se non metiuntur, & multa supra vires audent, tantū probri & ignominia afferunt, quantum illi honoris & famæ. Propterea nō verito crimini Alexandro, quod inuisum verficatore *Cherilum* (quæ præconem suorum dedignabatur facinorum) inedia suffocauerit, dicente eodem Ouidio:

Inclususque necem cauea patiaris, vt ille
Non profectura conditor historiz.

Richardus secundus Eduardi filius, puer admodum ab Anglis fame extinctus est, quod inutilis regno videretur. O dura ceruicis populum, cui semper fuit moris secundū aut tertiu quemq; regū
crud-

crudeliter enecare.

Cleantes Philosophus Zenonis discipulus, dum cibum sibi subtraheret, vt cuidam morbo (quo laborabat) mederetur, nimia inedia se peremit **Laertius**.

Pomponius Atticus Ciceronis amicus, morbo quodā in senectute correptus, seipsum abstinentia cibi itidē suffocauit. Cor. Nepos.
Gabinus presbyter ciuis Romanus iussu Diocletiani Imperatoris in carcerem coniectus est, ibique fame extinctus, quod Christianam profiteretur religionem.

Orator, Fortunatus, Felix, & Silinus martyres, apud Alexandria pro Christi nomine fame & inedia interfecti sunt.

Murita martyr ab Elgideforo quodam Arriano in exilium missus, ibidem fame & frigore extinctus, vitam cum morte mutauit.

Volaterranus ait **Thales** philosophum (dum Gymnicum certamen prospiceret) æstu & siti absumptum fuisse.

Benedictus Sextus pontifex a Cincio ciue Romano in carcerem detrusus, ibidem fame enectus est, vel (vt alij volūt) strangulatus.

Bonifacius Octauus, dum inimicitias cum Philippo Gallorum rege exerceret, rex Sciarrem Columniensem in eum misit, qui captum Pontificem in carcere fame extinxit.

C O M B V S T I.

Perillus rogatus a Phalaride Tyranno Agrigentino, vt nouum tormenti genus ad plectendos reos commiseretur: taurum æneum excogitauit, quo inclusi flammis suppositis perirent, & boum mugitus imitarentur. Quam pœnam primus expertus est. Ouid. in Ibin: Ære Perillæo veros imitere iuuenos, Ad formam tauri cōueniente sono. Idem lib. 5. Tristiū: Ipse Perillæo Phalaris permisit in ære Edere mugitus, & bouis ore queri. Pli. cap. 8. li. 34.

Macedon mulier (a cuius nomine Macedonia dicta est) igne cœlesti vnā cum marito absumpta est. Ouidius in Ibin:

Vt Macedon icta est rapidis cum coniuge flammis,
Sic precor ætherei vindicis igne cadas.

Scribit **Plinius** lib. 7. Natu. histo. **Auiolam** consulem in rogo reuixisse. Sed quoniam subueniri non poterat, prævalente flamma viuum fuisse crematum.

Fama est **Cassum Bassum** poëtam lyricum in suis prædiis ardente Vesueo, lateque vagantibus flammis cum villa sua conflagasse.

Eustathius Traiani aulicus, dum ceruum in venatione sectaretur, viso inter eius cornua crucis simulachro, auditāq; hac voce: Cur me persequeris, statim conuersus est vnā cum **Theophia** vxore. Quod vbi postea resciuit Traianus, ambos in tauro æneo combussit. **Volaterranus**.

Macedonia
vnde
dicta.

Plin. Sec. pe- ruit in- cendio.

Plinius Secundus quum nihil in maiore negotio haberet, quam rerum naturalium causas scrutari, perit in Veteui montis incendio dum rationem vellet inquirere.

Polycarpus Ioannis discipulus & Smyrnae praeful, pro Christiana pietate palam & spectante populo in amphitheatro combustus est. Volaterran.

Valens Imperator frater Valentiniani, praelio superatus a Gothis, in tugurio (quod spe salutis confugerat) ab eisdem crematus est. Sex. Aur.

Alexander Milesius, Polyhistor cognominatus, liberius Cor- Lentuli grammaticus apud Laurentes ex incendio crematus est Syllae temporibus. Autor Suidas apud Volaterranum.

Alibiades Clyciae filius dum in Phrygia ab Athenesibus exulare, percussorū (qui immisi fuerant) decreto viuus in cubiculo crematus est. Ouid. in Ibin.

Clyciadae que modo circumdatus ignibus atris, Membra feras Stygiae semicremata neci. Iust. lib. 5.

Innocentius tertius iussit Americum haeticum (qui dicebat Ideas in mente diuina creare, & creat) apud Lutetia comburi. Volat.

Clotarius rex Gallorum, cum Conabro Britonum duce bellum gessit, victumque interfecit, & Crominum eius filium nothum, vna cum vxore ac liberis cremauit.

Medea, agrefereus se ab laione relictam, sibi que Creusam seu Glaucom Creontis filiam superinductam fuisse, noue nuptae dona quaedam misit nuptialia, quae eidem & toti domui incendium attulerunt. Propert. lib. 2. Aspice qui donis Eriphyla inuenit amaris, Arseri & quantis nupta Creusamalis. Nigidius tamen apud Maferium ait, Corinthi fontem esse Glaucom nomine, in quem se illa praecipitauit, quum aduersus Medae veneficia ignisque id sibi speraret profuturum.

Saxo lib. 7. historiarum Danicarum ait Frothonem regem incendio consumptum fuisse, & in antro, quo confugerat, flamma & fumo fuisse suffocatum.

Phalaris tyrannus Agrigentinus, dum ciues suos multis torqueret supplicis, a populo vna cum liberis & coniuge crematus est, & in eodem tauro, quo reos puniebat, lege talionis suffocatus. Ouid. in Ibin.

Vtque ferox Phalaris lingua prius ense resecta, &c.

Nicias fuit inter venatores, quispiam venandi ardore concitior, dum feras immisso canibus ardentius infestaretur, in carbonariam praecipit decidit fornacem. Autor Calus cap. 59. lib. 12.

Plutarchus scribit Pythagoram philosophum viuum fuisse a Cylo

Cylonis exustum. Laertius ait hoc factum fuisse in Nicoclis Crotonitae domo; a quodam, quem in disciplinam admittere noluisse.

Nigrinum quendam Ammianus Marcellinus fuisse scribit, qui propter excitatum bellum viuus sit exustus.

Laurentius & Tyburtius martyres pro Christi nomine incendiū volentes pertulerunt. Io. Fr. Mirandula lib. 2. Hymn. lucunda incēdia Laurens suscipit, Emphyrea muleum irroratus ab vnda, atque per Ardentis prunas illaesus abibat, Maiores in corde ferens Tyburtius ignes.

Emerita Lucij Anglorum regis soror, pro Christiana itidem pietate flammis extincta, spiritum domino reddidit.

Fuerunt & alij permul, qui incendio finierunt vitam, vt Empedocles, Dido, Euaadne, Hercules, Sardanapalus, Catul. Lucretius, Astrubal, Portia, Dædalion, Brotheus Quorum mortem reperies in eorum Historia, cui se occiderunt.

Martyrum quoque plurimi hoc mortis genere vitam reliquerunt, &c.

PRÆCIPITATI.

Troia diruta, Troianisque prostratis, ne quid superesset reliquiarum, quod in posterum urbis & populi ruinam vlcisceretur, Vlysses Aethyacle Hectoris filium in praecipit dedit mira quidem immanitate. Ouid. lib. 13. Meta. & in Ibin. Et Seneca in Troade.

M. Manlius (qui Gallos in obsidione Capitolij obrepentes per ardua depulerat) conuictus de regno occupando consilium misit, danatus, e Saxo Tarpeio praecipitatus est. Autor apud Gellium, M. Varro. Cor. Nepos scriptum reliquit, eum verberando fuisse necatum.

Thessalus (a quo Thessalia nomen sumptum) Hamonis filius, ab Euryalo quodam aduena ex Ossa monte praecipitatus est. Ouidius in Ibin: Vtque dedit saltus e summo Thessalus Ossa, &c.

Sabinis Romam obsidentibus, quum Tarpeia virgo Capitolium prodidisset, armorum & anullorum (quos illi gerebant) pactone vbi in arcem introducti sunt, obsequij immemores puellam praecipitauerunt. Plutarchus & Lilius testes.

Nicias ab Hercule praecipitatus est, quod ei tunica cruce Nesi tinctam, & veneno imbutam attulisset. Sabellicus. Ouid. in Ibin.

Euryalus Thracum rex (teste Lactantio) a suis in mare praecipitatus est, quod prius mero aquam misisset.

Aesopus fabulator Phrygius quum venisset Delphos, ibidem furti ab amulo filio accusatus (phalam enim argenteam inter eius sarcinatas elatum posuerant) de rupe insons praecipitatus est. Plur. de fera nominis vindicta.

Nauplius Palamedis pater quum intellexisset Diomedem & Vlysem naufragio liberatos (quibus tamen hoc malum per insidias

Scalarum ruina mortui.

machinabatur (seipsum præcipitavit. Seneca: igne fallaci moriturus Argis Nauplios præceps cedit in profundum.

SCALARVM RVINA

MORTVI.

Elpenor socius Vlyssis ebrius apud Circe factus, scalarum casu perit. Martialis lib. 11. Pene imitatus obit sæuis Elpenor fati, Præceps per longos dum ruit vsque gradus. Ouidius lib. 3. de Tristibus, & in Ibin.

Martialis ait Philostratum, quum in balneis Sinuessanis esset, nimio haustu vini in ebrietatem lapsus scalarum casu, non tunc primum sed paulo post extinctum.

Plinius lib. 7. ait Asclepiadem medicum Prusensem suprema in senecta scalarum lapsum fuisse examinatum. Sic qui ægrotis mereri consueverat, qui è funere retulerat mortuum, fati insidias vitare non potuit.

TERRA ABSORPTI.

Amphiaraus vates dum apud Thebas præliaretur, terræ hiatus cum curru (cui infidebat) absorptus est, Propertius lib. 2. Nō Amphiaræ profunt tibi fata quadrigæ, Idem li. 3. Tu quoq; vt auros gereres Eriphyla lacertos, Delapsis nūquam est Amphiaræ equis. Ouidius lib. 3. de Ponto quoque meminit. Plutar. in Paral.

Quum ingens vorago Romæ paulatim excresceret & terrā absumeret, responsum est ab oraculo, hiatum nō posse desinere, nisi quis intro se demitteret. Quo audito Curtius equo insidens illuc desiliit. Liuius lib. 17. Propertius lib. 3. Ouid. in Ibin.

Idem fecit Anchurius Midæ regis filius, vt iam diximus in eorum historia, qui se occiderunt.

Paulo Emilio in Pyrrhum Epirotarum regem rebellante, quū ab oraculo responsum fuisset Romanos fore victores, si quis eorum in voraginem se demitteret, Val. Torquatus spōte se obtulit. Autor Critolaus apud Plutarchum.

Chore, Dathan, & Abyron quum insurrexissent Moysen & Aaronem, excitassentq; populum ad auferendum huic sacerdotium, illi principatū, protinus (vt scribitur Numeri cap. 16.) dirupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suū deuorauit illos cum tabernaculis suis & vniuersa substantia eorū, descenderuntq; viui in infernum, operi humo, & perierunt de medio multitudinis.

VENENO EXTINCTI.

Conuenit Cæsarem Claudium Imperatorem veneno ab Agrippina vxore occisum: vbi autem, & per quem dato, discrepat. Alij ab Haloro spadone præministratū, alij domestico per ipsam Agrippinam conuiuio quæ boletum medicatum eidem talium ciborum

ciborum auido obtulerat. Quod confirmare videtur Martialis lib. 1. Epig. dicens: Bolerum qualē Claudius edit, sedas. Et Ausonius Claudius ambiguo cōcluit fara veneno. Item Plinius de Boletis loquens. Item Cor. Tacitus lib. 12.

Lotharius rex Gallorum Ludouici quarti filius decessit ex veneno, ab vxore adultera (vt fertur) præministrato. Eius quoq; filius Ludouicus V. Blanchæ conjugis opera eodem fato perit. Volat.

Mahometes ex Arabia ortus vastata Syria, expugnatq; Damasco eius regionis capite, quū Scænitæ & Arabas suæ adiecisset ditio, anno vite xl. veneno à domesticis dato, perit. Bar. Egnatius.

Constantius Imperator Heraclij filius, quum annum vnicum rebus præfisset, Martinæ noueræ dolo & insidiis venenum hausit, quo suffocatus est.

Ioannes Zimisces Imperator, post Nicephorum Phocam Constantinopolim profectus, ibidem post annum imperij sextum, & sex menses portionatus decessit.

Carolus Caluus Imperator & Gallorum rex veneno à Sedechia medico Iudaici sanguinis dato interit, quum Mantuæ in valetudinem incidisset.

Henricus ex Lucelburgo Imperator post Albertum à Clemente Pontifice designatus, dum superata Hetruria, Florentinis salutem iam desperantibus immineret, veneno in Eucharistia & pretioso Christi sanguine dato perit, anno Imperij quinto. Illud autē venenum datum est opera Roberti Siciliae regis. Egnatius.

Iulius Pollio tribunus, & venefica, nomine Locusta, Britannico iussu Neronis fratris venenum dederūt bibendum. Quod ita cūctos eius artus peruasit, vt pariter & spiritus eius raperetur. Autor Cor. Tacitus lib. 13.

Ferunt Diocletianum à Dalmatia oriundum, post annum xx. Imperij sui veneno extinctum. Cuius autē opera, non constat Volat.

Ludouicus Balbus dum biennio cum Carolo Crasso fratre suo imperasset, veneno sublatus est relictis Carolo Simplicem, & Carolo Magno liberis.

Socrates ab Atheniensibus iniusta de causa morti deuotus, tritū in calice venenū hausit. Cuius vis dum in præcordia & venas serperet, iacuit resupinus. Cicero li. 11. Quæst. Tuscul. Ouid. in Ibin.

Marullus in Epigrammatis scribit Biliotum astrologum aspersis veneno boletis instar Claudij periisse, vbi ait:

Dum cauet Astrologus perituris sydera nautis,
Dum sibi boletis non cauet, ipse perit.

Lucillum Imperatorem clarissimum amatorio poculo periisse testis est Plinius lib. 23. cap. 3.

Veneno extincti.

Annibal Amilcharis filius post multas clades Romanis illatas tandem victus, quum de Pruthia regis Bithynia (ad quem confugerat) fide dubitaret, venenum hausit, quod in anulo gerebat.

Aratus dux Sycionius, quum multos tyrānos sua virtute sustulisset, Philippo iuniori Macedoniae regi cepit esse formidolosus. Propterea veneno leto ac sensim dato, ab eo potionatus est. Plutarch.

Theramenes Atheniensis philosophus, iussu triginta tyrannorum instar Socratis in carcerem detrusus ibidem venenū hausit. Quo hausto, propino, inquit, Critiae, quoniam is erat, cuius insidias moriebatur. Valerius de Fortit.

Alexander Macedo ab Iola praeputatore Antipatri ad regnum aspirantis filio veneno potus est. Vis autē veneni, quod in Macedonia gignitur, tanta est, ut ferrum quoque exurat. Curtius testis est, venenum illud per Cassandram allatum fuisse, traditumque fratri Iola. Conuenit inter scriptores Aristotelis infamia & maxima nota excogitatum. Ouid in Ibin: Nec tibi fida magis misceri pocula possint, quam qui cornigero de Ioue natus erat.

Ladislaus rex Apuliae dū Florentinos bello aggredi, suaque ditioni submittere cōstitisset, eorum opera & insidiis veneno suffocatus est.

L. Vellius à Caesare subornatus, & praemiis inductus, ut se de inferenda Pompeio nece, à Bibulo, Curione, Catone, Lucullo, & Cicerone (quos oderat) sollicitatum profiteretur, quum vnum atque alterum, non sine fraudis suspitione nominasset, desperato consilij euentu, ab ipso Caesare interceptus veneno creditur. Auctor Suetonius, & Appianus lib. 2. bell. Civilium.

Rosmunda Cuius mundi Gepidarum regis filia, interfecto primo marito Albonio rege Longobardorum, secundum quoque *Helmigem* nomine, Rauennae principem, veneno praesentaneo perdere conata est. Cuius partem quā hausisset, ubi sensit contagium per venas serpere, euaginato gladio, eam coegit reliquam poculi partem bibere. Quo facto ambo suffocati sunt. Paulus Diaconus.

Antharis Longobardorum rex Theolinda maritus, quum sex regnasset annos, insidiis domesticorum apud Titium extinctus est venenato poculo, Nonis septembris. Auctor Paulus Diaconus lib. 4. de Gestis Longobardorum.

Cosmus eques Romanus amicitia Neronis notus quum Lichene laboraret vocatus Aegypto medicus, ut eius morbo mederetur, quum Cantharidū potu praeparasset interemit Plin. lib. 29. ca. 4.

* *Alius* Scribit Eratosthenes apud Caesium, * *Demosthenem* praesidio vltimorum casuum consuesse venenum gestare inclusum, quod etiam intrepide hausit, ne quid indignum sua virtute à Macedonibus pateretur. Nam quum in Antipatri (qui Alexandro successit

fit) odium venisset, sanxerat Demades, ut capite plecteretur Plutarch. & Plin. lib. 33.

Philopomen seu Philopomenes magnus Graeciae Imperator, quum apud Messenios in domicilium subterraneum, neque atra neque lucem exterius excipiens, fuisset impactus, hausto ibidem veneno perit. Venenum autem porrexit Democritus Messeniorum dux, parva de illo victoria Plutarch. in eius vita.

Seneca à Nerone praepatore coactus, ut quod vellet genus mortis eligeret, venas medico praebuit: veneno demum in balneo hausto, perit. Suetonius.

Victor tertius Pont. Max. quum vnicum annum sedisset, mortuus est non sine maxima suspitione dati ab Henrico veneni in calice, dum sacrifici caret. Volater.

L. Tubulus sacrilegus ab exilio (quo propter multa flagitia missus fuerat) reuocatus, ne in carcere necaretur, venenum auit. Auctor Asconius Pedianus.

Guillelmus dux Veronensium nocte quadam cum Florentinis Veronam ingressus, à Carrariensibus captus, & veneno sublatu est. Volat.

Anaxagoras philosophus, quum annis LXXII. vixisset, ab Atheniensibus in carcerem coiectus, quod Solem (quem illi reuerbatur) ignitum lapidē vocasset, ibidem epoto veneno interiit. Herippus apud Diogenem. Plutarch. in vita Periclis aliter sentit.

Aristobolus rex Iudaeae captus à Gabinio, & Romam ductus, in carcere portectum hausit venenum.

Conradus Imperator Friderici filius perit veneno, quod medici à Manfredi (qui Imperio successit) pecunia corrupti dederunt.

Constantina fama est, atque etiam Volaterranus scribit, *Carolus* VIII. Gallorum regem veneno suffocatum. Quod à veritate non abhorret, quum in Sphaeristerio praeter spem, ac nihil sibi timens, examinatus propē concidisse, ac paulo post expirasse dicatur.

Laodice regina Syriae, *Antiochum*, Deum cognomento maritum suum veneno extinxit, ob superinductam sibi Ptolemaei sororem Berenicem.

Themistocles quum annum aetatis quintū & sexagesimum absoluisset, praestantibus amicis epoto sanguine taurino vitam finit. Auctor Plutarchus in eius vita. Quod eum fecisse dicunt, ne in patriam (qua tamen pulsus fuerat) pugnare ab Artaxerxe cogeretur.

De Cleopatra, Lucretio, Baudicea Britannorum regina, & quibusdam aliis veneno itidem praefocatis, iam sumus locuti.

MORTE SUBITA MORTUI.

Plinius lib. 7. ca. 5. Nullis euentibus causis obire dū calcātur matutino, duo Caesares, praetor & praetura praefunctus di-

Etatoris Cæsaris pater hic Pisis exanimatus, illa Romæ.
Q. Fabius Maximus in consulatu suo pridie Calendas Ianuarij. In cuius locum *M. Orelus* paucissimarū horarum cōsularum petiit. Item *V. Pulcatius Gurgis* Senator. Omnes ad eō sani, atque temperstii, vt de progrediendo cogitarent.

Q. Aemilius Lepidus, iā egrediens, incusso pollice limini cubiculi. *C. Aufidius*, quū egressus in Senatū iret, offeso pede in Comitio. *Legatus* quoque (qui Rhodiorum causam in Senatu magna cum admiratione orauerat) in limine Curia protinus expirauit progredi volens.

Cn. Bebius Pamphilus, pratura & ipse functus, quum à puero quefisset horas.

A. Pompeius in Capitolio, quum deos salutasset.

M. Inuenicius Thalna Consul, quum sacrificaret.

Sernilius Pansa, quum staret in foro ad tabernam hora dici securada, in P. Pansam fratrem innixus.

Bebius iudex, dum vadimonium differri iubet.

M. Terentius Corax, dum tabellas in foro scribit.

C. Iulius medicus, dum inungit, specillum per oculum trahens.

A. Manlius Torquatus consularis, quum in cœna placentam appeteret.

L. Durus medicus Talla, dum multi potionem haurit.

Ap. Saufetus scriba, quum à balneo reuersus, mulsū bibisset, ouūque sorberet.

P. Quintius Scapula, quum apud Aquilium Gallum cœnaret.

Decimus Saufetus scriba quum domi suæ pranderet.

M. Ofirius Hilarus histrio, sumpta post cœnam calida potione. Hactenus ex Plinio.

Caninius quoque primo die sui consulatus interiit. Vnde exitit Ciceronis locus: Vigilātem habuimus Caninium Consulem, qui somnum in suo consulatu non vidit Macrobius, & Cice. lib. 7. epistol. famil.

Fuit & *Cn. Carbonis* mors multum insperata, qui dum ventrem exoneraret in latrina occisus est. Plutar. in vita Pompeij.

Sertorium inter epulas incautum iugulauit Perpēna. Idē Plutar. *Mithridates* quoque senior rex Ponti, morte repentina interceptus est.

Gandericus rex Vandalorum, dum capta Hispali, Beticæ vrbe, templum veller prophanare, mortuus repente concidit.

Alaricus Imperator apud Consentiam morte subita defunctus est. Paulus Diaconus.

Alphonfus septimus rex Hispaniæ in itinere sub arbore quadam repente

repente excessit.

Andebuntus rex Anglorum, in cœna nimio vini haustu cecidit extinctus.

Aegeas proconsul post affectum martyro Andream, à malo spiritu correptus, momento expirauit.

Nicanorem Parmenionis filium subita correptum morte, scribit Curtius lib. 5. de gestis Alexand.

Periit & subita morte *Andragoras*, autore Martiale, qui libr. 6. sic inquit: Lotus nobiscum est hilaris, cœnauit & idem, inuentus mane est mortuus Andragoras.

Argia sacerdos à *Cleodis*, & *Bithone* filiis ad Dianæ templum in curru vecta, quum deam orasset, vt illis præmium daret pro pietate, & quod homini videretur optimum, mortuos in lecto mane reperit. Quod fuit argumento, matura morte nihil esse melius. Autor Cicer. lib. 1. Quæst. Tusc. & Plutar. in Solone.

Trophonius quoque, & *Agamedes* dum ædificato apud Delphos Apollini templo. Deum mercedem laboris postulassent, quodq; homini esset vtilissimum, paulò post itidem mortui inuenti sunt. Idem Cic.

Ioannes Guilmerius Corbinicus (Corbinum oppidum est in finibus Eduorum) vir potens opibus, augusta maiestate, & Catoniana propè grauitate, dum in templo ad sacrificium & orationē se reclinarēt, incerta causa & inexplorato mortis argumento, repente expirauit, iam plenus annis.

Petrus Calceonus, vnus eorum, qui Ioannam puellam Gallicam Anglorum expultricē flammis deuouerūt, dum radendam tōtori barbam committeret in ipsa tonstrina repente decessit. Valerianus Varianus: Sic & Calceonus (qui censuit esse cremandam) Pendula dum tonfor secat excrementa capilli, Expirans cadit, & gelida tellure cadauer Decubat. vltrices sic pendent crimina pœnas.

GAVDIO ET RISU

MORTVI.

Immodica periit latitia Lacedæmonius *Chilo*, quum filium cōplexibus teneret Olympiæ coronatum.

Sophocles & *Dionysius* Sicilia tyrānus, vterque accepto Tragicæ victoriæ nuntio. Plinius ca. 2. 7. lib. 7.

Lucianus & *Sotades* apud Crinitum, contra Plinij sententiam, dicunt *Sophoclem* acino vix periisse. Val. Max. tamen & *Volatius* fouēt parte Plinij. Quorum vexillum sequitur *Politianus* in Nutricia scribens: Quēque senem meritæ rapuerunt gaudia palmæ. nisi fort. asse de Philippide intelligi malis.

Mulier Romana, filio post eladem Cannarum incolumi viso post

In venereo actu mortui.

post falsum nuntium.

Philippides Comœdiographus, quum in certamine poetarum prater ipem vicisset, ac propterea latissimè gauderet, inter illud gaudium repente mortuus est. Gellius.

Philistion Nicaus poëta Comicus (qui Socratis aetate floruit) nimio quoque risu mortuus est. Politianus in Nutricia: Implicitusque Sophron, risuque Philistio tandem perditus.

Diagoras Rhodius, quum tres filios Athletas eodem die vincere, & victores coronari vidisset, populûsque gratulabundas flores vindique in eum iacerent in stadio spectante populo in oculis & manibus filiorum animâ efflauit præ lætitiâ. Auctores Cicero lib. 1. Quæst. Tuscul. & Gell. lib. 3. noct. Attic. quibus in hac re idem est consensus, praterquam quòd Cicero duos tantum filios Diagoræ coronatos, tres Gellius dicit.

Philemon poëta videns afinûsicus mensæ paratas comedentem, tâto difflaxit gaudio, vt eo expirauerit. Auctor Valerius Maximus.

Aristoteles apud Gall. est Auctor, Polyxatam nobilem forminam è Naxo insula cognito repente in sperato gaudio animam expirasse. Plut. de Claris mulier.

M. Iuuentius Thalna consul, dum sacra diis exhiberet in Corsica (quam suis auspiciis subegerat) acceptis literis, decretas ei à senatu supplicationes nuntiantibus, dum intento illas animo legeret, ante focû præ gaudio collapsus, mortuus humi facuit. Auctor Valerius Maximus, de morte non vulg.

IN VENEREO ACTU MORTVI.

Cor. Gallus, & Q. Heterius eques Romanus in Venere obiit. Auctor Plin. lib. 7: Quorum autem (inquit Valerius) attinet eorû caullari fata, quos non libido sua, sed fragilitatis humanæ ratio abstulit.

Acibiades Atheniensis cum Timandra meretrice à Lyfandro interfectus est, in actu Venereo, vt credibile est: incertum tamen Plutarch. & Valer.

Phaon quum esset hominum puleherrimus à Mitylenæorum mulieribus ardentè appetebatur. Vnde f. c. ut in adulterio deprehensus iugularetur. Auctor Cœlius.

Tertullianus in Apologetico cõtra gentiles ait, Speusippum philosophum de Platonis schola in adulterio perisse.

Cornel. Tacitus ait, Tigillinum præfectum vigilum & prætorij inter stupra concubinarum & oscula, lectis nouacula faucibus inhonestam clausisse vitam.

Iouianus Pontanus in opusculo de Obedientia, ait Beltrandam cogno-

Cibo nimio mortui.

ægnomine Ferrerium, Barcellona (vrbs est Hispaniæ) in Venere expirasse.

Rodobaldus Longobardorum rex, in libidine deprehensus, cum matrona interfectus est. Paulus Diac.

Ioannes XII. pontifex in adulterio comprehensus, itidem interfectus est. Cuius mors eo turpior est, quòd sanctorem eum esse oportet, qui dignitate ceteros antecellit. Platina.

CIBO ET POTV NIMIO MORTVI.

Archelus Prytaneus immodico haustu vini perit, anno suæ ætatis LXXV. Hermip. apud D. ogenem.

Eusebius scribit, Demisium Aphrum, cibi superfluitate redudantem, in cena perisse.

Septimius Senerus Imperator dum membrorum omnium, maxime pedû dolorè pati nequiret, loco veneni, cibum plurimæ carnis incoctæ auidus deuorauit: quem dum coquere non posset eruditatem passus, expirauit auctor Sextus Aurelius.

Valentianus Imperator Quadorum legationi respondens, voce imperu sanguinis amissa, sensu integer expirauit. Quod ex intemperatiâ cibi, ac saturitate, qua artus diffuderat, accidisse multi detulerent. Idem auctor Sextus Aurelius.

Ferunt & Iouianum Imperatorem ciborum in stomacho incoctorum eruditate perisse. Testis Bap. Eguarius.

Iam diximus Anglorum regem Andebuntum in cœna quandoque tantum vini sumpsisse, vt eo suffocatus repente ex ceileret.

Gregorius Turonensis ait, Childericum Saxonem, quum aliquando ad ambas vsque aures cibo se ingurgitasset, eo suffocatu fuisse, & repertum in lecto mortuum.

Anacreon Teius poëta dum aliquando liberius Baccho indulgeret, acino vux pallæ strangulatus est. Politianus in Nutricia: Tandem acino pallæ cadis introceptus ab vux. Val. Max.

LAPIDIBVS OBRVTI AVT MVRORVM RVINA.

Cebrius Priami filius à Patroclo in bello Troiano saxo obrutus est. Auctor Homerus.

Cygnus Neptuni filius, quum à patre habuisset, vt ferro inuulnerabilis esset, ab Achille apud Troiam lapide extinctus est.

Atheniensibus in Eunolpû bellâibus, dum immineret fames, Pyander quæstor à populo saxis obrutus est, quòd triticum parce suppeditaret. Auctor Calisthenes apud Plutarch.

Romanus in Gallos bellû gerentibus, dum annonæ caritas inualesceret, Cima tritici largionem surripiens, regnû affectasse creditus.

Iouianus Andebuntus

ditus est, ac propterea saxis obrutus. Aristides apud Plutar. testis *Mardonius* Persa (quem Xerxes apud Salaminem victus cum exercitu reliquit, vt belli reliquias cōfoueret) ab Arimnesto Spartiata saxo obrutus est. Quo fato præmonuerat eum periturū Amphiarus. Autor Plutarchus in Aristide.

Neocles & Demopolis Themistoclis filij, quū Atheniensium memoriam refricuissent super legibus, quæ aduersus exules fuerant sancitæ, à paternis inimicis lapidibus obruti sunt. Cælius cap. 12. libro 8.

Chrysantus Alexandrinus vnà cum *Daria* vxore sub Numeriano imperatore pro catholica pietate saxis obrutus est. Volater.

Eusebius Sardus, præsul Vercellensis à Constantino principe factus. ab Arrianis lapidibus oppressus est.

Paulina virgo Romana, Artemij præfecti filia, saxis obruta est sub Diocletiano, cum *Candida* matre, idque pro Christi nomine, Volaterranus.

Polydamus Herculani roboris athleta, dum sub saxo ruinam minante cum aliquot cōiuius cœnaret, omnesque sibi timètes diffugerent, solus virium confidentia remansit, fore sperans, vt cadentem molem manibus sustineret, qua tamen oppressus est. Autor Pausanias apud Volaterranum & Val. Max.

M. Posthumus Regiennis, in Equos Italiæ populos bellum mouens, dum militibus vrbs prædam spondisset, ac postea vrbe capta eodem elusisset, certatim ab omnibus saxis obrutus est. Autor Liuius.

Macrobius autor est *Vatinium* in ludis gladiatorijs fuisse lapidatum à populo.

Scribit Herod. *Coem* vnum ex Alexandri ducibus à Mitylenæis comprehensum, & lapidibus interemptum.

Lycidas senator Atheniensis à suis interfectus est, quòd pecuniam à Mardonio Persa Athenarū inimico, accepisse crederetur. Autor Herodotus lib. 9.

S. Stephanus martyrum primus, pro Christi nomine lapidibus oppressus est. Io. Fr. Mirand. Et lapides Stephano dulces, torrentis amari Mancipij scelerum.

Elphegus Cantuariensis archiepiscopus, pro Christiana pietate eandem subiit mortem.

Vitalis quoque Mediolanensis, *Onesimus*, *Metranus*, *Mammes*, *Margus* & *Cyriacus* martyres eodem oppressi sunt tormento.

Pyrrhus Eptrota dum aduersus Antigonum Argos obsideret, tegula vel (vt mauult Trogus) saxo à vetula iacto interfectus est Ouidius in Ibin.

Aut

Aut vt Achillidem cognato nomine clarum.

Opprimat hostili tegula iacta manu.

Autor Plutarchus in eius vita.

Henricus, Alphonsi octauis regis Castellæ filius, dum vnà cum Pueris lusitaret, tegulæ casu perit apud Palantiam vrbein.

Ioannes X X I. pontifex, ruina cameræ (quam ædificabat) oppressus est.

Clemente v. Pont. Lugduni solenne sacrificium celebrante, tantus agminatim confluit populus, vt Ioannes Britannæ dux cum multis alijs muri ruina occubuerit.

Athenens philosophus, quum Romam venisset, ruina domus, quam habitabat, oppressus est. Strabo lib. 14.

Siluius & *Falconius* famuli Quintiani Siciliæ præfecti, eadem morte perierunt.

Audice, Alebæ Lorissæ filia, vnà cum viri *Lycoride* ruina domus extincta est. Ouid. in Ibin:

Lapsuramque domum subeas vt sanguis Alebæ,

Stella Lycoridae cui fuit æqua viro,

Tranquillus ait, Fidei theatri ruina duo & viginti hominum millia periisse.

IUGVLATI ET STRANGVLATI.

Sergius Galba, quum Pisonem in conflata inuidiæ remedium adoptasset, in medio foro ab Othone iugulatus est.

Gandulphus martyr, suam vxoris adulteræ (cum qua diuortium fecerat) noctu ab adultero iugulatus est.

Commodus post tertiumdecimum imperij annum strangulatus est. Læto auctore & Martia cōcubina. Sextus Aurelius ait Martiam prius tentasse, vt eum veneno perderet.

Lucilla Nemesij tribuni filia, Romæ in via Appia sub persecutione Valerianj iugulata est.

Bethesus, *Stratilius*, *Gabinus*, *Ceparius*, & *Lentulus* Catilinarij, in carcere iussu Senatus strangulati sunt. Sallust.

Gisonda Athanagildi Gothorū regis filia à Chilperico marito noctu iugulata est, sua uxor Fredegundæ pellicis. Volaterr.

Apisthus, auctore Plutar. in Senatu iugulatus est, quòd ob Pōpenim Syllanam sequi factionem videretur.

Dinarchus Corinthius, iussu Polypercontis iugulatus est. Plutarchus auctor.

Darius Caudemam Atheniensem (quem de apparatu sui exercitus percontatus fuerat) recta monentem, iugulari fecit. Curtius lib 3. de gestis Alexandri.

P. Cur. Lentulus Prætor vrbs comprehensus in coniuratione

Catili-

Catiline, iussu Ciceronis iugulatus est in carcere. Sallust.
Amalastuba Gorthorum regina, Atalarici mater, à Theodato (quem mortuo filio regni socium asciuerat) in balneo iugulata est. Paulus Diaconus.

Gerontius Comes à militibus suis iugulatus est, quòd Constantem Constantini filium fecisset perim. Idem autor.

Apries ab Amasi superatus, datus est *Egyptiis* iuguladus. *Hero-Albanus* martyr à latronibus hoc mortis genere iuffocatus est.

SAGITTIS CONFOSI.

Achillem poëta fabulatur nullibi membrorum præterquam in talo fuisse vulnerabilem, quòd eam partem mater Theris non abluisset Stygiis vndis, vt ceteras. Huc ergo iaculatus Paris, euerforem Troia peremit. Verg. lib. 6. *Æneid.* & Ouid. lib. 12.

Lycophron poëta lambographus à quodam æmulo traicctus est. Ouid. in Ibin. Vtque cothurnatum perisse *Lycophrona* narrans. Hæreat in fibris fixa sagitta tuis. Volat.

Acron rex Ceninenfium, à Romulo victus, & sagitta confossus est. Vide Tortellium.

Anacharsis Scythæ, à Sauleo rege eodem modo extinctus est, q. alienæ gentis sacrificia imitaretur. Autor Herod. Sunt tamen qui à fratre interfectum vehint.

Hyrene virgo à Sisinnio, p. Christi nomine hæc oppetiit mortem. *Christiana* virgo sub Iuhano hoc modo passa est.

Beatus quoque *Sebastianus* ciuis Mediolanensis, sub imperatore Diocletiano.

De *Procrude* sagitta à Cephalo confossa, iam sumus locuti in Patricidis.

PEDICULARI MORBO

MORTVI.

Honorificus Vandalorum rex, quum octo annis Christianam religionem infectatus fuisset, morbo pediculari miserè perit. Volaterr.

Anulphus Imperator post Carolum Crassum, quum ad rapinas & temploru spoliaciones animu conuertisset, iusta numinum ira paulo post pediculari morbo interiit. Bapt. Egnatius.

Speusippum Eurymedontis filium, Atheniensem philosophum, sunt qui dicant mortem sibi intulisse. Plutarchus tamen efferefcntibus toto corpore pediculis interiisse.

Plinius lib. 7. Nat. Hist. scribit *Syllam* erodente seipso corpore, & supplicia sibi gignente interfectum. Plutarchus scribit, cõtracta carnis corruptione in pediculos fuisse cõuersam: adeo, vt tunica omnes, thermæ, lauacra, dapes illius exudantis sordis imple-

rentur

retur, tanta vis repullulabat. Quo circa per singulos dies ingrediebatur aquam, sed nulla erat vilitas. Celeriter enim inualefcebat permutatio, & pædoris magnitudo omnia purgameta superabat.

Pherecydes quoq; rerum diuinarum scriptor, eodem perit morbo. *Pherecydes* Syrus, inquit Plin. copia serpentum ex corpore eius erumpente expirauit. De hoc extat *Q. Sereni* carmè. Sed quis nõ pauca *Pherecydis* fata Tragedi? Qui nimio sudore fluës animalia terra Eduxit, turpi miserum quæ morte tulerunt.

Alcman vnus ex clarissimis Graciæ poëtis hæc etiam fœditate perit: autoribus Plin. lib. 11. & Plutarcho in Sylla, scribete. Ex posterioribus autè, *Alcmanem* (qui mirificus componendis cætilenis artifex fuit) hoc morbo periisse ferunt. Politianus in Nutricia.

Ferunt ex antiquissimis *Acastum* Pelia filium hoc morbi genere (quem phthiriasim appellant) interiisse, Plutarch.

Callisthenes quoque Olynthius, dum carceris custodia teneretur: præterea & *Mumius* iurifconsulcus eadem tabe passim membrorum corrosi sunt. Idem autor. in Sylla.

Traditum est (inquit idem Plutarch.) eum qui in Cilicia belli ferulis autor fuit, *Eunum* nomine, captu, Romamque perductum, ex phthiriasi mortem obiisse.

Platonem Philosophorum haud dubiè principem, sunt qui dicat in celebrandis amici nuptiis, quum quietus decumberet, animam derepentè exhalasse. Nonnulli in morbum incidisse, quem à corruptione pediculorum phthiriasim vocant. Inquit idem autor.

Maximianus imperator, vlcere inguinibus innato, quum deessent remedia, nec medici ob hominis immanitatem opem ferre auderent, vermibus vndique erumpentibus obiit.

Herodes rex Iudææ post trucidatos innocentes, quum in Apostolos Domini seuiret, ad extremum tantæ feritatis luit pœnas. Eruperunt si quidem in toto corpore vermes, qui dum vniuersum passim corpus eroderent, tyrannum coegerunt, vt desperato remedio gladium arripere, eoque finiret vitam.

Herodotus in Melpomene scribit, *Pheretrimam* Barceorum reginam, immani crudelitate seeminam, Deorum vltione, tota vermibus putruisse, eoque morbo miseram euomisse animam.

Sunt qui dicat *Antiochum Epiphanem* Syria regem, quum Hierosolymas peteret, curru delapsum, in hanc sordem incidisse, vermibusque fuisse absumptum.

IN CARCERIBVS MORTVI.

Ivgurtha Manastabilis filius nothus, Micipsæ regis Numidarum nepos propter Adherbalem & Hyempalem fratres regni cõsortes occisos, à Mario bello petitus, victus, & in triuphu ductus

f.

In latrinis occisi.

postremo in carcerem coniectus est, vbi expiravit. Plaut. in Mario. *Aldogisius* Desiderij Longobardorum regis filius, a Carolo Magno victus, & in carcerem coniectus est. vbi & clauit vitam.

Celestinus v. quum summo pontificatu se abdicasset, a Bomfacio octauo (cui rei summam commiserat) successore, in carcerem detrusus, & ibidem extinctus est.

Syphax rex Numidarum, quum a Romanis ad Carthaginenses defecisset, victus a Scipione, & in triumphum ductus, Tyburi in custodia mortuus est.

Aristonicus ab Aquilio consule in triumphum ductus, & in carcere suffocatus est.

Henricus tertius, imperator, ab Herico filio captus, & Leodij custoditus. pædore carceris miseram exhalauit animam. Bap. Egnat.

Agatha virgo Catanensis sub Quintiano consule in carcere extincta est.

Romanus martyr sub Asclepiade præfecto in carcere præfocatus est.

Ioannes primus, Pontifex a Iustino in carcerem coniectus, ibidem pædore emarcuit, & extinctus est.

Ioannes XIII. a Romanis inedia & pædore in carcere itidem interfectus est.

IN LATRINIS MORTVI
AVT OCCISI.

LAmpridius ait *Heliogabalum* naturæ portentum, fato a tali monstro pænas reposcente, in latrina occisum fuisse, dum vêtrem exoneraret. Plutarchus.

Cn. Carbo dum in Sicilia ventris onus poneret, iussu Pompeij in latrina itidem occisus est.

Faelicula virgo quum nullis tormentis aut pollicitationibus a Christiana religione diuerti posset, iussu Flacci comitis in latrinâ detrusa est & ibidem mori coacta.

Valerianus Iuuenis & *Aurundinum* martyres in cloacâ detruâ, & ibidè emori fecit, quod sanctæ Concordiæ corpus inde extraxissent. **EXCORIATI.**

M*Artasias* ab Apolline (quem ad tibiam certamen prouocauerat) victus, & excoriatu est. Ouid. in Ibin: Mens quoq; sic furis vecors agitur, vt illi, Vnum qui toto corpore vulnus habet. Idem: Nudæ direpta pateant tua viscera pelle, Vt Phrygijs, cuius nomina flumen habet. Claud. lib. 2. in Eutrop.

Manes hareticus (qui diuinam solum in Christo naturam ponebat) a rege Persarum, ut direpta interfectus est, quod eius filium morbo laborantem interfecisset, quem tamen sanaturum se promiserat.

Autor

Fumo suffocati.

Autor Suidas apud Volaterranum.

Bartholomæus Apostolus, regis Syriæ filius iussu Aftyagis excoriatu est. Vnde Io. Fr. Mirandula in Hymnis: Hinc etiam pellem Ptolemæi filius ardens Deposuit.

FVMO AVT VAPORIBVS
SVFFOCATI.

M*Inos* rex Crætae quum Dædalum ad Siciliam vsquè persequeretur, a Cocalo eius loci rege (quem Dædalus multis obsequiis sibi demeruerat) per proditionem captus, & in thermis suffocatus est. Ouidius in Ibin.

Quintilianus orator, collega Marij, in consulatu, ab ipso Mario mori iussus, inclusus in cubiculo candentium carbonum vapore suffocatus est, Autor Val. Maximus.

Zoe Nicostrati martyris vxor a beato Stephano ad catholicam inducta pietatè, criminibus suspensa, fumo subter suffocate periiit.

Thurinum fumi venditorem fumo necatum fuisse scribit Erasmus in illius adagij explanatione, Termeria mala.

MVLIERES PARTVS DO-
LORE MORTVAE.

T*Vlliola* Ciceronis filia Dolabellæ primum locata est, demum Pisoni Crassipedi, sub quo in partu diem obiit. Volater.

Iulia Cæsaris filia, & Pompeij vxor, quum inuita esset vestem coniugis humano cruore respersam, atque ex iis comitiis, quibus Pompeius & Crassus magna ciuium contentione consulatû obtinuerunt, domum temerè delatâ, grauius aliquid viro accidisse rata, sub tunc partus dolore concidit. Valerius de Amore coniugali.

Iunia Claudilla, Caij Caligulae Imperatoris vxor, & Marci Syllani nobilissimi viri filia, itidem in partu diem obiit. Suetonius.

DE COLLATI.

A*Lebas* rex Larissæ vrbis Thessaliæ, a suis satellitibus ob crudelitatem obruncatus est. Ouid. in Ibin: Quosq; putas fidos vt Larissæus Alebas, Vulnere non fidos experiere tuo.

Cantharus fuit quispiam Atheniensis caupo, quem Athenienses ipsi ob maleficia & imposturas supplicio capitis affecerunt. Autor Zenodotus apud Erasmus. Valerius.

Philippus Maria dux Mediolanensis Italianum Foroliuiensem vnum ex suis ducibus securi percussit, quod cum Florentinis (in quos bellum gerebat) diceretur clam consentire. Volat.

Sp. Cassius affectatè dominationis suspectus, supplicio capitali affectus est, domo eius diruta. Valerius de Seueritate Liuius lib. 2.

Iulia comes Eulaliæ sub præfide Diacono capite trunata est. Volaterranus.

f 2

Febre mortui.

Margarita virgo Antiochena, sub Olybrio eadem morte affecta est. Volaterranus.

Sp. Melius ordinis equestris largitione frumenti ex Hetruria aduecti in plebem facti, ad regnū aspirare creditus est, ac propterea à *Serulio Hala* obruncatus.

Theodora, virgo Antiochena, sub Diocletiano hac extincta est morte.

Timogoras Atheniensis capitali supplicio affectus est, quòd *Darium* (ad quem legatus missus fuerat) more Persarum adorasset. *Plutarch.*

Victor præsul Carteix vrbis Hispaniæ sub maximo non procul Mediolano hoc supplicio vitam finiuit. *Sabellicus.*

Tidianus Iulianus Imperator à Septimo Seuero successore suo in abditas palatij balneas ductus, exteeta daminatorum modo ceruice, decollatus est. Autor *Sex. Aurel.*

Opilius Macrinus ab *Heliogabalo* victus, quinquagenario maior obruncatus est.

Patricius Senensis in factione vrbis Romæ securi percussus est. Plerique martyrum hoc supplicio vitam finuerunt, vt *Ansanus*, *Azaihon* &c.

FEBRE MORTVI.

Val. Max. xi. de Piracu.

Antipater Sidonius die suo natali semper febre laborabat, eòq; morbo perit vltima senectute.

Antonius Monachus febre itidem correptus quieuit in domino ætate beati *Gregorij.*

Guido Petramala Vbertinorum princeps, apud *Nigrum* motem hoc itidem morbo expirauit. *Volat.*

Columbanus monachus c. nob. j *Luxouiensis* itidem.

Serena, *Diocletiani* vxor, dolore martyrum à marito interfe-
ctorum in febrem incidit, qua extincta est.

Tacitus Imp. apud *Tarsum* febri itidem absumptus est. Autor. *Sex. Aurelius.*

Titus Vespasianus in agro *Sabino.*

Antonius Pius duodecim millibus passuum ab vrbe, apud *Loricos* in villa sua. Idem *Aurel.*

Leo *Constantini Capronymi* filius eodem perit morbo.

Gofredus primus rex *Hierosolymæ*, anno vno post ipsam vrbem captam.

Alexander Iudæorum pontifex quarrana.

VENTRIS PROFLVIO.

Traianus dum rediret ex *Perside* apud *Seleucia* *Mauriæ*, ex profluvio decessit, anno imperij *xx.*

Hen-

Intercutis morbo.

Hemicus septimus imperator itidem.

ARTICVLARI MORBO.

Septimus Seruerus Imperator decessit morbo articulari, septuagenario maior.

Iustinus iunior graui pedum dolore, anno imperij sui *xl.*

INTERCVTIS MORBO.

Heraclius Imperator periit intercutis morbo, anno imperij *xxxii.* *Volater.*

Michael Paphlago eo morbo laborans, *Michaelem Galaphatem* heredem instituit.

Cranior Solentis, *Xenocratis* auditor eadem periit morte. *Dio- genes Laërtius.*

PESTE MORTVI.

Domitius *Calderinus* patria veronensis, natus annos *xx.* decessit ex pestilentia. *Volat.*

Fatius quoq; *Pisanorū* comes vir iustissimus, eodē periit morbo. *Zoe* Imperatrix, & *Constantinus Monachus*, eius maritus eodem ferè tempore pestilentia interierunt.

Volaterranus ait beatum *Ludonicum* à secunda expeditione in *Saracenos* redeuntem, pestilentia passim castra occupante vnà cum *Ioanne* filio perisse.

Alphonsus vndecimus rex *Hispaniæ*, dum *Saraut* & *Zibatar* oppida obsideret, eodem periit morbo.

M. Antonius Imperator decessit pestilentia, sexta quàm ægro-
tasset die.

Michael Maurocenus dux *Venetorum* eodē periit modo. *Volat.*

Furius Camillus octogenarius, pestilentia Romę interiit. *Plutar.*

Oppianus poëta (qui de piscibus scripsit) *Roma* in *Ciliciam* patriam reuersus, ibidem ingruente pestilentia suffocatus est anno ætatis *xxx.*

Hosilianus Perpenna paulò post assumptum imperium, eodem perit fato. *Sex. Aurel.*

Cælius scribit *Paralium* & *Xantippum* eodem suffocatos exitio. *Plutar.*

Io. Andreas Ioānis *Cald.* præceptor decessit *Bononiæ* ex peste.

Lucius secundus summus *Pont.* anno sui pontificatus vndeci-
mo peste consumptus est.

Hermolaus Barbarus, eodem modo Romę expirauit, & in fata cõ-
cessit. *Crinitus lib. i.*

APOPLEXIA MORTVI.

Valentianus Imperator contra *Sarmatas* (qui *Pannoniã* oc-
cupauerāt) profectus, voce aliquãdiu amissi, apoplexia mor-
f 3

Sanguinis fluxu mortui.

tuus est. Paulus Diac.

Paulus Secundus Pontifex, dū post cœnam cum architecto Aristotele sermonem haberet, obruente crapula repente ex apoplexia mortuus est.

L. Annus Verus à M. Antonio ad imperij partem accitus, dum inter Altium atque concordiam iter faceret, apoplexia itidem extinctus est. Autor Sex. Aurelius.

Fr. Petrarca in agro Patauino, apoplexia itidem mortuus est.

SANGVINIS FLVXV MORTVI.

Grimoaldus decimus Longobardorum rex dum nono die post phlebotomiam in brachio factam, dum sagittā in columbā direxisset, erumpente continuo sanguine expirauit. Diaconus de gestis Long.

Alexander Imperator, Basilij filius erumpēte naribus sanguine.

Attila rex Pānoniæ multo vino potus, dum quiesceret, eruptione sanguinis (qui ei de naribus solius erat affluere) suffocatus est. Autor Paulus Diaconus.

PODAGRA.

Lycan seu Glycon Philosophus Socraticus periit podagræ morbo, annos natus LXXIII. Lætitius.

Tyrannion Grammaticus (qui tria librorum millia fertur habuisse) decessit iam senex morbo prodagræ. Volaterranus.

DYSENTERIA.

Albertus Austriae dux Pannoniæ & Bohemiæ rex, dum à Turcis in Austriā rediret, dysenterici morbo decessit, postquam biennio imperasset. Egnatius.

Theophilus Imp. post Michaelē Balbum, dysenteria itidem periit anno XII. Imperij sui. Idem.

Eodē quoq; morbo periit eius pater Michael Balbus, seu Traulus Saxonem Chilperici regis filium dysenteria expirasse, testis est Greg. Turonen.

Idem scribit Astrigildem reginam eodem modo periisse.

LATERVM DOLORE.

L. Crassus orator, Quæstor interiit ex dolore laterum, quum in senatu contra Philippum consulem acerrimè declamasset. Cicero lib. 2. de Oratore.

Bonifacius nonus, anno XIII. & mense IX. sui pontificatus, eodem periit fato.

CASIBVS ALIIS DIVERSIS MORTVI.

Aeschylus poëta in Sicilia in mœnibus vrbis (in qua morabatur) egressus, aprico in loco refedit. Super quem aquila testudinem

Casibus diuersis mortui.

dinem ferens, elusa splendore capitis (quod erat capillis vacuum) eadem perinde ac lapidi illisit, ut fractæ testudinis carne vesceretur. Quo istu mortuus est poëta. Autor Val. Max. & Politia. in Nur. Aeschylus aëriæ casu testudinis ictus.

Arius Alexandrinus. Armodij filius, dum suam hæresim (qua filium ab æterna patris substātia conabatur abducere) passim diffeminasset, acrisq; serperet, & eūdo vires acquireret, ipsum contagium suę tandem impietatis pœnas luit. Etenim dum Constantiнопoli secessum peteret, ventris exonerandi causa fluentibus in foricam intestinis, miseram euomuit vitam, eius postea iudiciū experturus, de quo perperam senserat. Vol. Sabell.

Constantinus Capronymus periit elephantia, quum annos xxxv. imperasset.

Orpheus Calliopes & Apollinis filius, quum propter liberalem formam à mulieribus adamaretur, ac nihilominus amore sui captus uerlaretur, vel quod esset castissimus, aut (ut al. quibus placet) procliuiore in mares libidine, à Menadib; inter Bacchi sacrificia occisus est. Quiq; saxa & arbores cātu dux erat. & leones exarmauerat, duras mulierū ceruices emollire nō potuit. Oui. lib. II.

Pius tertius Pont. Max. vlcere crucis (quo diu laborauerat) ad extremum periit.

Diodorus Cronus sapientiæ dialecticæ professor pudore expirauit. Isoria questione non protinus ad interrogationem Stilbonis dissoluta. Autor Plin. lib. 7.

Eupolis poëta, Nicæ Atheniensis filius, primo die nuptiarum ruina lecti, vñā cum vxore interfectus est. Ouid. in Ibin:

Lacides philosophus Cyrenęus excessit ex paralyi circa Olympiadem cxxxiiii. Diogenes.

Pericles Atheniensis, Thucydidis æmulus, in administranda rep. excessit morbo lento. Plutarchus.

Protopius tyrannus insurgens contra Valētem principem, apud Natoliam Phrygiæ ciuitatem victus, reflexis per vim arborum truncis alligatus & discerptus est.

Thimagenes Alexandrinus sub Pompeio captiuus Romam ductus, periit ex vomitu post cœnam. Volaterranus.

Amos Propheta ob Oxia filio veſte per tempora transfixus est.

Anatelia virgo iussu Faustianiani prasidiis gladio per latera transferberata est.

Gregorius XI. Pontifex maximus, dum annis octo sedisset, intolerabili vesicæ dolore concessit in fata Platina.

Calius scribit Minyæ cuiusdam filias eo furore percitas, ut humanis carnibus vesceretur, imò etiā filios ad eam rem fortiteretur

Castibus diuersis mortui.

ac *Leucippam Hippasum* filium (quem petierat fors) lanauerint.
Ioannem Scotum Christianæ Theologiæ disciplina præstantem (dum erudiendis in Britannia pueris operam daret) facta cõspiratione discipuli sui graphiis occiderunt. Crinitus.

Scribit Herodotus *Psammanitum* Ægypti regem poto sanguine taurino suffocatum.

Carolus Magnus Aquisgrani (vbi templum S. Martini extruxerat) accessit pleuresi.

Ibycus poeta à latronibus correptus spe prædæ, dum cultros iugulo vidit instare præteruolantes grues obtestatus est. Aliquanto post tempore dum homicidæ sederet in foro rursúmque grues superuolarent per iocum inter se susurrabant in aurem: Adiunt Ibyci vitores. Quo sermone audito homicidij suspectos habuerunt qui audiuerant, correptósq; tormentis, ad verus coegerunt, & ex eo quæstioné exercuerunt. Atque re comperta scelus vlti *Ausonius*: Ibycus vt perit, vindex fuit altiuolâs grus. Plu. Apud Era.

Carolus parvus Roberti Siciliæ regis filius *Ioannam* fratris sui *Andrææ* vxorem puluillo ori iniecto enecauit, quoddam illa maritum suum interfecisset. Volat.

Alexander Macedo Bessum Bactrianorum ducé bello victum, curuatis per vim arboribus alligauit: quas demum tanto impetu concitatas remisit, vt laniata passim membra defecerint. Autor. Plu tarch.

Dirce mulier dolens maritum suum *Licum* Antiopæ amore caprum, *Antiopam* ipsam tauri cornibus alligauit, ad cuius vociferationem protinus accesserunt *Zethus* & *Amphid*, eiusdem filij, qui ad vlciscendam iniuriam matri factam, tauro indomito *Dircem* alligauerunt, eamque morte extinxerunt. Propertius lib. 3.

Attilius Regulus Xantippi ducis Lacedæmoniorum insidiis ab *Asdrubale* captus missusque ad populum Romanum legatus, vt ex se vno & sene Carthaginensium captiui pensarentur, dato in cõtrarium consilio, ad inimicos iuxta præstitam fidem redit. A quibus in arcam ligneam coniectus clauis introrsum adactis, efferatam *Barbaræ* gentis seuitiã expentus est. Demum palpebris oculorum infernè & sursum versum confutis, Soli expositus, aliusque postmodum multis tormentis lento peremptus fato. *Claudius*: Prorogat æternam feritas tibi punica Palmam regule. Cicero Offic. Gell. cap. 4. lib. 6. & Val. de Crudelitare.

Arcadio martyri manus primùm, demum pedes, eóque modo cetera membra seriatim amputata sunt.

Andronicum martyrem *Maximus* Præses circa ventrem papyris inflammatis fecit exuri, incensos clauos eius digitis oppositum igniturum

Mortui qui reuixerunt.

ignitum ferrum in os immitti, dentes excuti, contractis maxillis linguam abscindid: ad extremum capite puniri.

Bastus episcopus à *Perennio* præfide in eculeo primum suspensus, demum laminis ardentibus circa latera appolitis excruciat, fustibus & scorpionibus cæsus, in igne missus, duobus postremò verubus à talo ad verticem capitis cõmixus, spiritum Deo reddidit.

Corona mulier sub *Antonio* Imperatore arboris ramis per vim reflexis alligat, eisdem in aëra remissis discerpta est.

Minutia Vestalis suspecta libidinis propter elegantem corporis cultum, viua defossa est. Liui. lib. 8.

Oppia quoque Vestalis, comperta stupri, obruta est terra. Liuius eodem libro.

Hely sacerdos, quum in filiorum *Ophni* & *Phinees* delictis cõnuerret, eosque relinqueret impunitos, de sella cadens, fracta ceruice expirauit, domino dissimulationem vlciscente. Sabel.

Adrianus quoque martyr extinctus est crurifragio, sub *Maximiano* Imperatore.

MORTVI QUI REVIKERVNT.

A *Viola* vir consularis, autore *Plinio*, in rogo reuixit. Et quoniam subueniri non poterat, præualente flamma viuus crematus est. Val. de Miraculis Idem de *L. Lamiæ* traditur.

Cælius Tuberonem functum præfectura à rogo relatum idem ait ex testimonio *Messalæ*.

Ait & *Corfidium* funere locato reuixisse, & locatorem funeris ab eo elatum.

Gabienus fortissimus classium *Cæsaris* à *Sext. Pompeio* captus, eiusdè iussu incisa ceruice iacuit in littore tota die. Deinde quum adueiperauisset, petiit vt *Pompeius* ad se veniret, testatus se ab inferis remissum habere, quod nuntiaret *Plinius* cap. 52. lib. 7.

Ferunt *Glaucum* quempiam mortuum præter omnium expectationem, gustato mellito pharmaco reualuisse. Alij multis accurrentibus medicis, herba (quam *Draconem* vocant) vitæ restitutum dicitur autor *Eras.* in explanatione illius adagij, *Glaucus* poto melle resurrexit.

Aesopum ex *Phrygia* fabulatorem, *Tyndarum* quoque & *Herculem* reuixisse, testis est *Cælius* lib. 8. *Lectio*num antiquarum.

Æschilus apud *Volaterranum* scribit, *Palios* Iouis & *Thaliæ* filios, mortuos semel iterum reuisse. *Macrob.* lib. 5,

Athena *Cataldi* (qui postea fuit episcopus) mater in partu mortua, ab ipso *Cataldo* primum nato ad vitam solo amplexu reuocata est. Quod si verum est, mirum in eo futuræ sanctitatis suius ostentum.

QVI IN MORTVOS

SÆVIERVNT.

Sep^{timus} Severus Clodio Albino (quem Cæsarem dixerat) tumultuanti caput abscidit, reliquumq; eius cadaver equo refugienti dedit conculeandum. Spartianus & Capitolinus autores.

Achilles Hectorem Patrocli sibi charissimi interfectorem occidit, occisum ter circum Troiæ muros raptavit curru. Quumq; instat frendētis belluæ immanitatē expleuisset, Priamo patri venale cadaver exposuit Cic. lib. 2. Tusc. quæst. Propertius lib. Et Verg. alibi. Apuleius Saturninus Tribunus plebis, quum Gracchorum leges Agrarias vellet asserere, à Caio Mario & Lucio Valerio consulibus in capitolio obsessus, deditonem tandem facere coactus est. Captus autem, fustibus & saxis coopertus, bidem expiravit. Mortui caput **C. Rabirius** senator per conuiuia in ludibrium circumtulit. Vide Suet. & Plin. de illust. viris.

Cyrus rex Persarum, dum Sargapisem Thomyris Scytharū reginæ filium bello captum ad mortem impulisset: irata mulier nō prius sinem fecit furori, quàm mortuum vltā sit. Contractis itaq; copiis ita confixit, vt maximam inimicorum partem, cum ipso etiam rege occiderit. Nec tamen hoc euentu propterea emolita est animi rabies. Mortui enim caput in vrē humano cruore plenum demisit, his verbis insultās, Filij mei sanguinem hausisti, & meū sitiisti: Cyre. At ego te cruore saturabo. Autor Hero. li. 2.

Cambyfes rex Persarum, mortuo Psammenito Aegypti rege (quē victum ad haustu cruoris taurini coegerat) in vrē Memphi in vrēmem Sain ab iitibiq; Amasis cadaver è cōditorio reuelli, reuulsum verberibus cædi & vellicari, stimulis denique pungi, & contumelia infestari, ac postremò comburi iussit. Herodotus author.

Idem **Cambyfes** Sisamenem iudicem (quod iniuste, pecunia corruptus, iudicasset) interemit, interempto corium detraxit, detractum in lora cōcidit, eoque tribunal (in quo perperam & inique iudicauerat) operuit, atque Oranem eius filium ibidē sedere iussit, & periculo patris, ab iniquo iudicio cauere. Idem author.

Oesilus Gorgij Salaminiorum regis frater, quoniam Cyprios induxerat, vt Dario se submitterent, cōprehensus ab Amathusiis (quibus id volebat persuadere) obruncatus est eiusque caput supra vrē portas suspenderunt. Author Herodotus.

M. Crassus facile docet inexplebilem hominum auiditatem nullis auri cumulibus, nulla bonorum myrmecia, aut drachmæ grandine expleri, sed crescere semper, & augeri copia. Nam quum esset ditissimus Romanorū, haberetq; tantū agri, quantū nec miluus oberret, sibi tamen modū præscribere, aut temperare non potuit. quin

Parthos

Parthos (quorum opes sitiebat) aggredere. A quibus cum toto exercitu fusus, immodicæ libidinis dedit pœnas. Nō solum enim à Pomaxarte occisus est, verum mortuo quoq; insultarunt inimici. Causam si quidem agnoscentes, qua bellū susceperat, in caput interfecti aurum liquauerunt, hūsq; irriserunt verbis: Aurū sitisti Crassum, aurum ad saturitatem bibe! L. Florus & Sex. Rufus.

Tarquinius Superbus Seruium Tullum sextum Romanorum regem (vt regno succederet) morti dedit, cuius filiam nomine Tulliam in vxorē prius duxerat. Scelerata mulier eadem regnandi libidine, qua maritus pruriens, vbi intellexit patrem interfectū, vehiculo se properē ferri iussit, vt interfectori gratularetur. Quum autē inter eundū, comperto cadavere, equi & auriga constitissent, erubescerētq; mortuum cōculcare, mulier nefaria currum super faciem mortui parentis duci iussit. Seneca in Octauia: Ouid. in Ibin.

Odio Ciceronis vque adeo exarsit **Antonius**, vt mortui caput in mensa apponi vluerit, perq; diem illud aspexerit, quousq; tali spectaculo animum exatallat. Autor Appianus libro 4. bell. ciuil. Antonij quoque vxor Fulvia caput ipsum maledictis primum, ac diris execrata est. Deinceps inspuēs, gremio suo apposuit acriusq; despiciens, linguam illi faucibus extrahit eamque acicula plerumque confixit. Vnde Quintianus in Cleopoli.

Latiam foderet nec Fulvia linguam.

Sylla rerum potitus corpus Marij iam defuncti reuellit, atque dissecit. Quapropter talionem formidans corpora cremari instituit. Autores Plinius, & Cic. lib. 2. de Legibus.

Cleomenes dux Spartanorū fugatus ab Antigono, ad Ptolemæū se recepit. A quo benignè primum exceptus mox Nicagoræ cuiusdam calumnia, insidiarum suspectus, se interfecit. Interfectum rex pelle nudauit, crucique affixit Plutarch.

Arolus rex Anglorum, Cuntonis filius nothus, patri successit: quod æreferens Andebū: hus (qui erat legitimus) mortuū Aroludum refodi iussit, refossum in mare proiici. Vola.

DE VARIO INHVMAN-

DI RITU.

Inexpiabile quōdam scelus creditū est sepulchra violasse, adeo vt lex sacrum esse locū iusserit, vbi corpus hominis demortui iaceret, dicereturq; minxisse in patrios cineres, cui omnia sinistra cadebant, & inauspicatē. Apud nos quoque Christianis damnatur caremonis, qui aut lorium in sepulchris egesserit, aut aliquid aliud ibidem fecerit immudū. Neq; hoc ipsum apud nos solū religio sum est. Nam nulla propē tam esserata gens est, quæ non senserit habēdam sepulchrorū rationem, præter paucos Barbaros, qui quumci

Minge-
re in pa-
trios
necis.

quum belluino propè ritu inter se degat, nihil mirum, si aliorum vestigiis nequaquam insistant. Nunc de vtriusq; loquendum: his scilicet, quibus nulla est funerum cura, & illis quibus maxima.

Lotophagi suos in mare defunctos abiiciunt, asseuerantes parum interelle, humone, an aqua, aut igne absumatur. Cælius ca. 41. lib. 9.

Albani olim nefas putabant, curam mortuorum agere. Idem Cælius. *Sebai* corpora defunctorum eodem quo sterco modo, ducebant: quinetiam reges reiciebant inter sterquilina. Cælius ibid.

Trogiditæ mortui cervicem pedibus alligabant, & raptim cum iocis & risu efferebant, nullaq; habita loci ratione, madabant terram.

Scytharum verò mos lögè melior, qui mortuos inter epulas, vorare causa honoris consueverunt.

Hircani non ad alium usum nutriebant canes, quam vt eis fun-

tos vita vorandos obiiicerent, auctor Cic.

Funeris cura.

Atheniensibus tanta fuit sepulchrorum cura, vt si quis dux bello peremptos sepulchro honestare neglexisset, capite plecteretur.

Macedonibus nullum fuit tam solenne militiæ munus, quam suos sepelire.

Apud *Hebræos* cautum fuit lege, ne insepultum hostem relinquerent. Cælius lib. 9. cap. 43.

Antiquitus nemini licebat in vrbe Roma sepeliri, nisi his tantum, qui optimè de Repub. meruissent: quod Val. Publicolæ, C. Fabricio, & Posthumio Tyburto concessum est. Cic. 2. de leg. Propterea ferunt *Adrianum* imperatorem aureorum quadraginta poenâ statuisse in eos, qui in ciuitate sepulchrū fecissent. Crinit. li. 21. ca. 12.

Aegyptij in domorum ædificatione negligentes miro sumptu superbaq; magnificentia construere sepulchra consueverant, operaq; prodigiosæ Pyramides, quod existimarēt defunctorum domos sempiternas: viuorum verò domicilia esse velut vitæ momento transeuntis diuersoria. Idem mortuos condiunt, & eos domi ferunt. Auctor Cicero lib. 1. Quæst. Tuscul.

Persæ cura circunlitos itidem condiunt, vt magis diuturna sint cadauera. Auctor Cicero.

Mos erat *Magorum*, non humare corpora suorum, nisi prius à feris lanata. Auctor Cicero.

Pleraque *Affriorum* corpora in locis palustribus fuisse condita feruntur. Cælius.

Apud *Gerros*, *Scytharum* populos, quum rex fato concessit, corporis auferunt intestina, positisque inibi aromaticis herbis ventrem demum consuunt. Idem. cap. 45. lib. 9.

Persarum in lectu mos est detondere lugubri veste coniuges ac liberos. Ibidem.

Indi-

Indi pulchrum putant diem sati præuenire: imò verò se viuos tremari iubent, coronatiq; deorum laudes concinunt. Nullus honos solutis senectute corporibus exhibetur.

Solebant plerique Ethnici diebus nouem mortuos flere, vnde *Novendialium* sacrorum manauit consuetudo.

Apud *Tauros* quum rex moritur, charissimi quiq; spòte simul commoriuntur.

Sindi tot pisces in sepulchra mortuorum mittunt, quot hostes interfecerunt.

Phryges marmoribus pro sepulchro suspendunt.

Majagete eos qui morbo pereunt, tanquam impios canibus dant in prædam. Bello verò interfectos honore maximo prosequuntur.

Mos fuit plerisque populis mulieres conductitias (præfixa vocabantur) comparare, quæ in eorum morte lugerent, quibus deessent parentes.

Mortuo apud *Græcos* vel principe, aut quouis alio magnæ autoritatis viro, duodecim hostes velut victimæ occidebantur, quæ admodum quosdam Troianorum Patroclo cõtumulauit Achilles.

Syllius Italicus lib. 13. varios funerandi ritus describit his versib.

Tumuli, & cinerum sententia discors.

Tellure (vt perhibent) is mos antiquus Ibera,

Exanima obscænus consumit corpora vultur.

Regia quum lucem posuerunt membra, probatum est

Hircanis adhibere canes. Ægyptia tellus

Clandit odorato post funus stantia saxo

Corpora, & à mensis exanguem haud separat vmbra:

Exhausto instituit Pontus vacuare cerebro

Ora virum, & longum myrthata reponit in æuum.

Quid, qui reclusa nudos Garamantes arena

Infodiunt? quid, qui sæuo sepelire profundo

Exanimis mandant Libycis Nefamones in oris?

At Celtæ, vacui capitis circundare gaudent

Ossa (nefas) auro, & mensis ea pocula seruant.

Cæropidæ ob patriam Mauortis sorte peremptos,

Decreuere simul communibus vrere flammis.

At gente in Scythica suffixa cadauera truncis

Lenta dies sepelit putri liquentia tabo.

Porro lege fuit olim sancitum, ne quis sepulchrū faceret operosius, quam quod decem homines triduo possent absolueret. Cicero lib. 2. de Leg.

Demetrius lege sanxit, vt mortui ante lucem efferrentur. Cicero ibidem.

Fune-

Animalia honor. sepulchr.

Funerare in bello corpora primus, docuit Hercules. In exequiis cupressu fores ornare fuit moris, quod hæc arbor sit Plutoni sacra. Blondus. Solon mortem suam lugeri iussit: contra verò Ennius vetuit. Cyrus apud Xenophontem inhibet, ne corpus suum auro aut argento includatur, sed terræ mandetur protinus. Tobias sepeliendis mortuis vacabat. Macabeus inimicorum interfectorum cadauera sepeliri iussit. Alexander Darij interfecti corpus matri tumulandum præbuit. Plutarchus. Pauli Æmilij cadaver Annibal hostis sepeliuit.

BRUTA, ALIAQVE ANIMALIA HONORATA SEPULCHRIS AVT STATVIS.

Alexander equum habuit Bucephalum nomine, qui regio intratus ornatu, nullum alium ab Alexandro sefforem admittit, alios passim reiiciens. Propterea rex defuncto duxit exequias, urbem que muro circumdedit nomine eius.

Cæsaris quoque dictatoris equus neminem alium dorso recepit. Idem hominis similes pedes habuisse fertur, hac effigie locatus ante Veneris genitricis eodem. Autor Plin. Statuam eius graphicè describit Statius lib. 1. Sylvarum.

Aequus Augusti Cæsaris mortuus, tumulo honoratus est. Agri genti complurium equorum tumulis superpositæ sunt Pyramides Plinius.

Simon Atheniësis equabus (quibus in olympico certamine tertium vicerat) sepulchra erigi prope suum monumentum iussit. Autor Plutarchus.

Romæ fuit Corvus qui humano sermoni affuefactus, omnibus matutinis euolans in rostra, Tyberium, Germanicum, & Drusum Cæsares nominatim, mox transeuntem populum salutabat. Quem quum postea nescio quis ira percitus occidisset, à populo factum ægreferente, saxo obrutus est, funusq; aliti innumeris celebratum exequiis. Plinius 43. cap. lib. 10.

Xantipus dux Lacedæmoniorum Canes familiares ac domesticos curavit humanandos. Vnum præcipuè in arce, cui loco Cynotaphium exitit cognomentum. Autor Plutarchus. Saxo lib. 5. Danicaru historiarum scribit Arfuitum Biornonis filium cum cane & equo fuisse humatum.

Cervus Sylviæ (qui vulnere violatus, causa fuit belli inter Troianos & Latinos) rosis & tumulo ornari meruit.

Herodotus lib. 2. scribit Felis mortuas magno læctu deseri ab Ægypt

Ægyptiis, demum ad sacra recta deferri, vbi salsa sepeliuntur in vrbe Bubasti. Canes quoque in sua quisque vrbe tumulant sacratis in loculis. Vrsos qui sacri sunt, & lupos non multò vulpibus grandiores eo sepeliunt loco vbi iacentes inueniunt.

Crocodilum (vbi mortem obiit) sale conditum sacris in vris sepelunt. Vienti gemmas & inares appendunt.

Leithargus Hippamonis equus mortuus cum mortuo domino inhumatus est.

Auram Atalantæ canem quum Caldonia sus peremisset, bruto ab indigenis sepulchrum erectum est.

Geryonis canis Gargitios Cerberi frater, ab Hercule cæsus, in Iberia monumentum habuit.

Marthes rex Ægypti cornicem habuit impendio mitem, adeoq; cicurem, vt quocunq; fuisset imperatum literas deferret, sciens quò transuolandum, vbi sidendum, quiescendumve foret. Propter quod obsequium adeo mite, nulliusque stipendij indignum, rex dignam putavit cui erigeretur tumulus. Quod quoniam apud auditores ægre capit fidem, si cui videor hoc finxisse, videat Cælium lib. 13. cap. 58. qui ex Græcorum monumentis hoc ipsum aduocat.

Apud Persas equi, apud Molossos canes sepulchra & exequias meruerunt. Vnde Stat. lib. 2. Syl. Gemit inter bella peremptum Parthus equum, fidusq; canes fleuere Molossi: Et volucres habuere rogam, ceruusq; Maronis. Irè Stroza filius: Suos de morte Molossa vetusto Condit terra canes, cineres nec lædit opertos.

PESTILENTIÆ MEMORABILES.

Leone Isauo imperante, tanta in vrbe Constantinopoli scuitura est clade, vt tercenta & amplius ciuium millia peste & fame consumpta sint. Volar. & Egna.

Anno à virginis partu. m. c. c. c. Florentia pestis triginta hominum millia absumpsit. Porro scribit Plinius Locris & Crotona pestilentiam nunquam fuisse.

SVPPLICIIS APVD INFEROS DAMNATI SECVNDVM POETAS

Abulantur poëtæ Tantulum diis hospitio susceptis, Pelopem filium appotuisse comedendum, vt eorum experiretur dignitate, ac propterea ad inferos perpetua siti ac fame torqueri, aquis & pomis ori imminentibus, quæ non possit arripere. Proper. lib. 2. & 4. & Horat. in Epodo. Seneca in Octauia.

Sisyphus Æoli filius, quoniam ex hospitibus alios saxo perimebat, alios calce in aquas præcipitabat, hanc apud inferos luit poëna, vt rela-

relabentem semper scopulum ad verticem mōtis cogatur volucre. Ouid. lib. 4. Metam.

Ixonem Thesalum rate perpetua volui dicunt, quōd se Iunoni gloriaretur concubuisse Tibullus lib. 1. Seneca in Hercule furete. *Tytius* Iouis filius propter tentatam stupri Latonam, ab Apolline sagittis cōfossus est. Hoc autem supplicio nunc torqueri dicitur, vt renascentes eius sibras iecūque vultur semper dilaniet. Ouid. 4. Metam. & lib. 1. de Ponto, & in Ibin.

Filiae Danaï (quæ ab auo Belo dicuntur *Belides*) propter maritos noctu, excepto Lino, interfectos, perforatis urnis, aquas apud inferos æternum hauriunt. Ouid. in Ibin. Tibul. lib. 1.

Prometheus Iapeti filius propter ignē Ioui surreptū, formatūque luto hominē, à vulturibus roditur sub Caucaſo. Propert. lib. 2.

Theſeus Ægei filius perpetuo damnatur otio, quōd cu Pirithoo Proſerpina rapere voluisset. Verg. lib. 6. Seder, æternūq; fedebit, Infelix Theſeus Seneca in Hippolyto: Rota resistat membra torquens, Tangat Ixion humū, & c. Idē in Agamēnone: Vbi ille celeri corpus euinctus rotæ In se refertur. Vbi per aduersum irritus, & c.

QVI SVIS INVENTIS

PERIERVNT.

T*hrasius*, seu Thrasillus quum ad exorandas à Ione pluias, Buitrim docuisset hospites immolare, interfectus est omnium primus Ouid. in Ibin: Vt qui post annos sacri monstrator iniqui, Elicuit pluias victima cæsus aquas. Idem lib. 1. de arte. Dicitur Ægyptus caruisse iuuantibus arua, & c.

Plin. li. 34. cap. 10. *Perillus* quoque in tauro æneo (quem ad reos torquendos excogitauerat) à Phalaride combustus est. Ouid. in Ibin: Ære Perillæo veros imitere iuuenos, ad formam tauri conueniente sono. Idem lib. 4. De arte amandi: Et Phalaris tauro violenti membra Perilli Torruit, infelix imbuit autor opus. Idem in Tristibus. Perillum, primò, deinde Phalarim sic inducit loquentes: vt munus munere penſes: Da precor ingenio munera digna meo. Dixerat, at Phalaris pœnæ mirandæ repertor, Ipse tuum præſens imbue dixit opus. Claudianus lib. 1. in Eutrop.

Sic opifex tauri tormentorūque repertor,
Qui funesta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno.
Sensit opus, docuitque suum mugire iuencum.
Phalaris quoque tyrannus eodem postea tauro inclusus & crematus est, quo alios prius suffocauerat. Ouidius in Ibin. Vtque ferrox Phalaris lingua prius ense reſecta, More bouis Paphio clauus in ære gemas.

Pygma:

Pygmalion frater Anthæi quum immolationem hospitem docuisset, deorum aras suo sanguine instar cæterorū imbuit. Ouid. in Ibin: Frater vt Anthæi, quo sanguine debuit, aras Tinxit, & exemplis occidit ipse suis.

Diomedes ab Hercule datus est in pabulum suis equis, quos humano prius sanguine ipse pauerat. Ouid. in Ibin: Vt qui terribiles programē habētibus herbis, Impius humano viscere pauit equos. *Sciron* latro in Attica à Theſco in mare præcipitatus est, quo prius hospites ipse deturbabat: cuius ossa mutata dicitur in scopulos.

Icarus pater Erigones, quū Atticos vsū vini docuisset, ab eis in ebrietatem lapidis interfectus est. Ouid. in Ibin: Muneribusque tuis læderis, vt Icarus, in quē Intulit armatas ebria turba manus.

Ægesta Siciliae fuit oppidum, in quo principatus est Æmylius Cæſorinus, qui noui tormētū inuētores muneribus cumulabat. Cui quum *Aruntius Paterculus*, equum ex ære factum ad fontes perimendos excogitasset, eiusdem iussu primus eo cōiectus est, & ibidem enecatus. Autor Aristides Mileſius apud Plur.

MORBI DIVERSI.

A*lbugo* est macula quædam in oculo, à colore subalbido, quæ ex glutinosa pituita procedit. Plin. Qua alligata, oculi albugines tolli dicuntur.

Alopæcia morbus est in capite humano ex vitio humorū proueniens, dictus à vulpe, quam Græci Alopæca dicit, quōd crebro hoc genus morbi patiat: vel ex proprietate vrinæ eius animalis, qua vt asperæ herbæ areſcūt, neq; renascuntur nouæ, ita quoq; pilos decutit hic morbus, qui postea non succreſcūt. Vocatur aliter *Alopæciasis*. Et Alopæcades vaſer seu vulpio dicitur. Plinius ait hunc morbū Linguae herbæ radice combusta & trita, emendari.

Angina morbus est acutissimus, fauces occupans & strangulās, qui aliter *Tonſæ* seu *Tonſilla* dicitur, ab Hippocrate & Galeno *Synanche*: tracto etymo ab ango verbo, quōd hominem angat. Plaut. Vellem me in anginam verti, vt huic aniculæ fauces præoccuparem. Fit autem quando nec tumor, nec rubor vllus apparet, sed corpus aridum, & vix spiritus trahitur. Aretæus medicus dixit morbum hunc ex frigore frigidisq; potionibus generari. Anginæ genera tria sunt, *Synanche*, *Cynanche*, *Parasynanche*. Iulius Modestus apud Macrobiū testis est Angeronæ deæ olim sacrificatum, quōd populus Romanus hoc morbo, præmissis votis liberatus sit.

Amphimerion febris est quotidiana, quæ ex humoribus corruptis, ac præsertim pituita, coalescit. Plin. cap. 10. 28.

Apoplexia, seu *Apoplexis* dicitur subita percussio, & velut quædā

consternatio:quam qui patiuntur,dicuntur *Apoplestici*. Hoc modo perijt Valentinus subiti sanguinis eruptione. Si fiat in parte corporis tatum,*Hemiplagia* dicitur. Huc morbum Latini *stuporem* vocant. Galenus ait in *Apoplexiis* totum corpus sensu priuari ac motu,solumq; superesse anhelitum, qui si prohibeatur, maxima est & acutissima *apoplexia*. Fit autem hic morbus interdum fulminis ictu,interdum morbo.

Argema est morbus oculorum, quum vlcus circulum oculi infestat. *Irru* Græci, & *Leucoma* à cado: e nominant. Latini *Albuginem*. Fit autem quado ex plaga tenui venis fractis sanguis suffunditur toti oculo,deinde nigrescit.

Arigo morbus est,qui aliter *Regius* dicitur nomen habet à colore auri, quem bilis per totum corpus diffusa repræsentat. Quo qui laborant, *Ariginosi* vocantur.

Arquatus morbus dicitur à varietate colorum arcus cœlestis, quos affectorum facies reddit. Plinius scribit hunc morbum & *Ictericum* eudem esse cum *Regio morbo*, ab icterone aue, quam nos *Galgulum* dicimus. De hoc Lucretius lib.4.

Lurida præterea fiunt quæcunque tuentur Arcati,quia luroris de corpore eorum.

Semina multa fluunt,simulachris obuia rerum.

Multaque sunt oculis in eorum denique mixta,

Quæ contage sua palloribus omnia pingunt.

Plutarchus scribit *Alphon* morbum esse quendam, quo quæris laboraret *Atossa* Artaxerxis filia, nihilominus à patre in vxorem ducta est.

Athritis dicitur articulorum affectio, sicut *Pleuritis*, costarum & *Nephritis*,renum.

Apophosis dicitur pruritus palpebrarum,quum pili earum decidunt, quarum *Diabrosis*, *Disbochi*, *sis*, *Phihiriasis* etiam sunt vitia.

Amaurosis morbus est visum impediens incolumi pupilla, ferè citra vllum dolorem.

Ambliopia idem propè est cum *Amaurosi*, quando ita premuntur oculi, vt exerti perseuerent, & plus iusto patentes sunt, vt cõtingit athletis in certamine compressis.

Aphibe vlcera sunt in ore summo, infantibus plerunque peculiaria vitio lactis(quo nutriuntur) calido humore corrupti. Oriuntur & in prouectis ætate, quando humoribus calidis concurrentibus tumescunt ora aspectu sanguineo.

Ancurosis tumor est arteriæ præclusæ è sanguine, & spiritu causam trahens. Fit autem quum vulnerata arteria pellis nequam superinducitur,

Anorexia est morbus quidam, quo affecti cibum respuunt, & fastidiunt:pelliturq; olfactu aceri,& aliis odoribus acutis.

Atrophia morbus est maciem contrahens, quando corpus nõ alitur; continuo aliquibus decedentibus, & nullis succedentibus.

Acrocordona vlcera sunt verrucis similia, vbi sub cute coit aliquid durius, & interdum paulò asperius.

Apostemata dicuntur corruptiones carniū, musculorum, venarum, & arteriarum, quæ initio rubra & dura sunt, demũ quum maturuerunt, multam emittunt saniem.

Branchus species est cathari guttur arripiens, quando fauces arteriarum asperitate læsæ sunt.

Bubonocœle morbus dicitur, quando intestinum vsq; ad inguenduntaxat eruperit, aut decubuerit.

Batrachus est tumor sub lingua maximè pueros infestans.

Bulimus dicitur morbus, quum ob famem stomachus deficit, paulatimq; adeò frigescit, vt extremæ partes destituatur. Curatur autem aceri aut panis calidi olfactu: aut si extrema membrorum calida aqua abluantur.

Cerium genus est vlceris, dictum à faui similitudine quam habet. Plinius: Ramorum fici teneri cauliculi cum melle vlceribus (quæ *Cæria* vocantur) illinuntur.

Cancer canceris, morbus est nascens in omnibus ferè corporis partibus, sed maximè in mammis malierum, quæ naturali menstruo non purgantur. Ouid. lib.2. Met. Vtque malũ latè solet immedicabile cæcer Serpere, & illæsas vitiatas addere partes. Cato de Re rustica, Cancer, cancri, ponit in masculino: Eadè (inquit) brassica vulnera putrida, Cæcrosq; purgabit. Aliter *Carcinoma*, seu *Carcinus* dicitur. Crinitus ait Cancrum differre ab Elephantias: quòd Cancer vnicum duntaxat membrorum occupet, Elephantias vero vniuersum corpus suo passim contagio depascatur.

Carbunculus est tuber, seu vitium proueniens ex inflammatione: diciturque ab igneo carbone ppter inflammationè. Super eũ pustulæ eminet maximè nigrae interdũ subliuidæ, aut pallidæ, in quib. sanies esse videtur. Hunc morbũ Græci *Anthrax* vocat. Plin. lib.26. ait, Carbunculum in Italiam primũ venisse L. Paulo & Q. Martio censoribus, ac esse peculiare Narbonensis prouinciæ malum.

Carcinoma sunt qui idem esse putent cum Cæcro, nisi quòd maximè in superioribus partibus circa faciem, nares, & aures prouenit. Cato ait hunc morbum sanari brassica trita.

Cephalea morbus est acutus & pestilens, qui totum caput infestat. Qui dimidia solum capitis parte laborant, hemicranici dicuntur. Cephalea caput significat.

Morbi diuersi.

Condiloma tuberculum est insanabile: nascens circa coronā pōdicis, proueniens ex inflāmatione: in quo sunt eminentes tumores figura rotunda, nunc molles, nunc duri. Tres autem præcipui pōdicis morbi sunt, Rhagadia, Hemorrhoides, Condyloma.

Cordapsus morbus tenuioris intestini, quem iuniores *Iliacum* nominant.

Coriaco morbus est pecoris bubuli, quū pellis ita tergori adheret, vt apprehensa manibus à costis deduci nequeat. Prouenit hic morbus, si bos ex aliquo languore maciem contraxerit, aut sudās in opere, postea refrixerit.

Corix morbus humore nasum obturans: Latine *Grauedo*.

Cyanche dicitur pituita crassa in fauces & ceruicem delata, qua maximè laborant canes. Vnde etiam tractum etymum. Tunc vox nihil potest exprimere.

Chiragra dicitur manuū morbus, quo qui laborant, *Chiragrici* dicuntur. Horatius: Modosa corpus nolis prohibere chiragra.

Chemosis morbus est oculorum, quando ex tumore vehemēti utraq; palpebræ connectuntur, vt vix liceat conuiuere.

Chrethe est tuberculum, quod nascitur in palpebra, hordei similitudinē. Vnde & *Hordeolum* vocatur.

Chalaxia morbus est, præcedenti similis, quando tuberculum album modo grandinis innascitur.

Cophosis aurium morbus surditatem afferens.

Cion seu Cronida tumor est in gutture, quando scilicet exeresces caro in faucibus ex rheumate impedit vocem.

Calculus morbus est in renibus proueniens ex defectu cōcoctionis. Fit etiam in vesica: tum appellatur *Lithiasis*.

Cardiacus morbus est in ore vētris, qui accidit cum febre acuta, & motu arteriarum frequenti, recreaturq; flabelli ventilatione.

Calicatus ventris morbus, quum emollita aluo, liquida egerūtur causa debilitatis. Causa morbi est, superfluis & frigidus cibus, cōtinua frigora, aut calores vehementes.

Cisfocele morbus est colorum, quum tumescētes venæ serotū implent, sitq; testiculorum alter maior altero.

Catoche & Cathalepsis morbus est inter Lethargum & Phrenesim medius, melancholico humore cum febre veniens, quo affectus oculos quandoq; apertos, quandoq; concretos & immobiles habet sine sensu.

Caros species est Lethargi, vehementem somnum inducens.

Cachexia est malus corporis habitus omne alimentū corrūpens quando corpus longo morbo extenuatū refectionē ob debilitatē non accipit. Prouenit etiam quandoque à retentione excrementi.

Comitia-

Morbi diuersi.

Comitialis morbus est tantam animi consternationem afferens affectumq; aded mente alienatum & attonitū reddēs, vt tremētibus membris, venisq; palpitantibus in terram decidat. Vnde & *Caducus* dicitur. Vocatur etiam *Herculeus*, quod eo laborauerit Hercules. Item *Morbus sacer*, quod in eā maximè partem scāuiat, quæ sit sanctissima. Comitialis autē quod primus Romanorū (qui eo laborauit) affectus sit in comitiis. Huic morbo præcipuè sunt obnoxij viri qui atra bile vexantur, & ingenio clarent.

Dysenteria est intestinorum exulceratio, qua qui laborant vocatur *Dysenterici*. Latine *Tormina* dicuntur. Prouenit quandoq; ex cibo, aut acuto, aut minimè concocto.

Dysuria vocatur urinæ difficultas, dum vesicæ passiones urinam ipsam supprimunt.

Dispnea est difficultas spirandi.

Discora appellatur difficultas auditus.

Dracontium, morbus est apud Indos & Ægyptios, proueniens in membris musculosis, vt gutture, brachiis, coxis, cruribus.

Diabetes est morbus, renum, qui inueteratus ex prauo humore congesto maximam inducit sitim. Curatur superflui humoris euacuatione.

Elephantus, Elephantia, seu Elephantiasis, morbus est similis lepræ crebras in summa corporis parte gignens maculas, ac tumores rubore paulatim sese in atrū vertente. Hoc affectis morbo omnes corporis partes nequulis quibusdam rubris inflantur. Nomen tractum ab elephanto animali, cuius cutis vlcerosis vallibus exaratur. Scribit Plin. morbum hunc in Italia non fuisse antè Cn. Pompeij tempora. De hoc Lucre. lib. 7. sic inquit: Est elephas morbus, qui propter flumina Nili gignitur Ægypti in medio, neque pretereā vsquā. Galenus Elephantiasim inter infantiles morbos numerat. Differt à lepra, quoniam lepra habet cutis impetiginē quandam, velut scabiem. Elephantialis verò non cutem solum, sed nervos & ossa vitiat.

Elephantiasis lepra dicitur.

Euchanthis morbus est oculorum, quum in ipsorum angulo tuberculum est, quod palpebras parum diduci paritur. Est autē nauis frequens.

Epialos species est febris ex pituita frigida procedens.

Epiphora morbus est oculorū, quum humoris descensu anguntur oculi. Plinius ait carnem peponum Epiphoris oculorum prodesse Columella, Magadarim contusam conuersa polenta ipsū morbum supprimere.

Epyniclis vlcus est acie hebetās, & in cingulo oculi perpetim humor emanans: quem morbum ait sanari illitis porri sectiui folijs.

Morbi diuersi.

Ectrophia morbus est oculorum Lagophthalmiæ contrarius, dum palpebræ deorsum conuertuntur.

Emphyfma seu *Sympyfis* dicitur tumor & inflatio palpebrarum. *Epicauma* vlcus est sordidum, ex cuius purgatione humida, quæ sunt intus, effluunt.

Epulis tumor est iuxta dentem genuinam, quandoque cum febre & dolore vehemente, aded vt hircere hominem prohibeat.

Empyema morbus est Thoracis, procedens vel ex sanguine cõmaculato, vel alicuius visceris vlcere.

Enterocelle morbus est intestinorum diffluentium in testiculo. Martialis libro 10. Enterocellarum fertur podalyrius Hermes.

Epicumatosi dicitur ventris inflatio humoribus pituitosis in vapores resolutis ex mediocri calore.

Emphyfma est spiritus inflatio sub cute. Fit quandoque in ventre & in intrancis.

Erotis morbus est melâcholiæ, ex nimia amoris ægritudine proueniens, qui curatur vini potatione, balneis, spectaculis, aliis rebus iucundis mentem ab eo tormento auocantibus.

Ephialtes morbus est, quo affecti noctu se strangulari putant, aut membris aliquibus detineri, aut alto cadere, aut voce & parata venere prohiberi. Hic si inueterauerit, apoplexiam, aut epilepsiam afferet. Prouenit ex atra bile, & crassis humoribus ad cerebrum tendentibus.

Febres sunt variaz: *Quotidiana*, quæ accidit pituitosis, quandoque pueris hyemali tempore, & senibus ob nimium cibum, vel in vita maximè otiosa. Hæc certū habet periodum & aliquâdo desinit. Hanc Græci vocant *Aphemerinam*. *Putris* febris cognoscitur ex pulsu arteriarum inæquali, calore magno & fumoso. Hæc sanatur missione sanguinis & humoris euacuatione. *Continua* nō habet remissionem febris. *Acuta* cognoscitur lingua affecti nigra, siccis excrementis, lutea & vehemente siti inquiete nocturna & mentis alienatiõne. *Tertiana* vno die perstat, tertio postea redit. Habet originem à flaua bile, horroremque ac sitim inferit ab initio, ac propterea tempore æstiuo plerūque venit. Curatur alui decoctione, vrinæ prouocatione & potione apij. *Quartana* oritur è frigido humore, & atrabili. Calore tertiana inferior est. Propterea plerunque solet esse autumnalis. Sanatur diæta, vino tenui & albo, ac tribus piperis granis quotidie ex aqua sumptis. Dicitur autè Febris à feritate. Ea affecti dicitur Febrile, Febricitare, & Febricitari.

Ficus vitium est oculis adnascens, quod non facillè potest auelli. Nasciturque ex nimio pruritu, in his maximè partibus, quæ pilis conteguntur.

Morbi diuersi.

Furunculus tuberculum est cum inflammatione & dolore, quod in pus veniat.

Ganglilium, est morbus in capite, quum humor quidam includitur. Est etiam nerui alicuius contorsio.

Ganurifam Plinius lib. 26. ait morbum esse inter digitos pedum nascentem.

Glaucoma genus est morbi cristallini humoris mutati in colorem glaucum.

Gonorrhæa est emissio vrinæ minimè voluntaria, ex debilitate proficiscens, cui occurritur abstinentia rerum infantium.

Gangrena est quædam scabies curatu difficilis, quando itidem tumor ingens afficit aliquid membrum.

Hæterocranea morbus est capitis, quum caput ipsum inæqualiter dolet tumetq; & inter pilos rotūda & tumida surgunt vlcera.

Hydron seu hydero genus est morbi, qui disteditur aqua cutis.

Hydrocephala est capitis morbus, vbi humor cutem inflat.

Hydrops, seu *Hydropsis* est morbus, aquens subcutaneus, quando scilicet sub cute est aqua, quæ facit ventrem turgescere & inflari. Quo morbo qui laborant, ex plere sitim nequeunt. Horat. Crescit indulgens sibi dirus hydrops, Nec sitim pellit, nisi causa morbi Fugerit venis, & aquosus albo Corpore languor.

Herculanus morbus est ex eorum numero, quibus nulla medicorum ope succurri potest. Nasciturq; quoties caro in humorē crassum & spumidum colliquefcit. Vocatur aliter *Diuinus* seu *Sacer*, quod diuinam, id est, rationalem animi partem violet.

Hydrocele morbus est, quum intestina desfluunt ac colliguntur. Martialis libr. 12. omnes quem modo colci timebāt, Dicentem tumidas in hydrocellas.

Hypisphasma dicitur ruptio venæ ex ictu & venæ plerunque procedens.

Hypstasms est conuersio stomachi ex humore imperante. *Harpe* est humor ex flaua bile proueniens, qui totum corpus latè corripit.

Hæmorrhoidis genus morbi, quo affecti sanguinis fluxum patiuntur. Plinius ait, Allium potu, vel cibo vel illitu priuatim contra hæmorrhoidas prodesse.

Icterus est diffusio bilis per totū corpus, quæ interdū nigra, interdum flaua est: diciturque ab ictero aue, cuius aspectu sanatur. Cognoscitur hic morbus ex colore oculorū, quādo quod albū est, fit luteū. Procodit tā ex splene affecto, quā ex hepate. Eo laborās nulla cibi appetētia mouetur, alba egerit excrementa. Vocatur aliter *Regius* *Arquatus*, & *Aurigo*. Martialis lib. 11. Dicit & icte-

ricam si forſitan altera mœcha.

Ileos morbus gracilioris inteſtini, quo affecti dicuntur *Ileoſi*. *Impetigo* eſt ſordatio cutis cum pruritu. Affert autem morbum ſquamioſum ſcabiei ſimilem, totum corpus dehoneſtantem. Serenus. Si verò vitium eſt quod dulci ab impete nomen, Hoc matutina poteris cohibere ſaluâ. Aliter *Petrix*, & *Petigo* dicitur.

Interigo fit quando nerui in aliqua corporis parte contrahuntur. Cato ait huc morbum ſanari poſſe ſi ſurculus abſinthij pōtiferatur ſub anulo.

Ignis ſacer numeratur inter mala vlcera. Cuius duo genera: Alterum ſubrubicandum, quod fit in pectore, lateribus aut plâtiſ: Alterum in ſumma cutis exulceratione, ſed ſine latitudine. Dicitur ſacer, propter admirationem, quod nihil habeat cum aliis morbis ſimile, vel ab Hercule, qui eo laborauit.

Lepora morbus eſt idē cum *Elephantia*, aut non multum diſſimilis. De quo intellexiſſe videtur Horatius, dicens: Vt mala quâ ſcabies, aut morbus regius vrget. Hunc alio exulcerari, ſanariq; cum Origano, teſtis eſt Plinius li. 20. Similitudinem habet cum *Pſora*, ſed altius aliquando penetrat, pulmonēmq; adeò corruptū & putrefacit, vt eo affecti raueſcant, ægręque loquantur, & reſpirent.

Lychenes maſculini generis dicuntur oris vlcera, ſurfurem cutis excitantia: Latine *Mentagra* dicitur. Marti. lib. 11. Non vlcus acre, poſtulatūe lucentes Nec triſte mentem ſordidiq; *Lychenes*. Fuit hic morbus Romanis ignotus vſque ad principatum Tyberij: auctore Plinio lib. 26. cap. 1. Aliter etiam vocatur *Lichen*.

Lithiaſis vocatur morbus calcularis. Alij ocularem faciunt in conuerſis palpebris. Si in renibus accidat, aut veſica, procedit ex defectu concoctionis.

Lycenteria vocatur inteſtinorum diſſolutio, quum cibus nō perficitur, ſed egeritur incoctus *Lycenteriam* qui patiuntur, dicuntur *Lycenſi*.

Lypitudo vitium eſt oculorum, humorem & lachrymas emittērium, quo Horatius fatetur ſe laboraſſe, vbi ait: Hoc oculis ego nigrâ meis collyria lippus, illinere.

Lagophthalmia morbus eſt oculorum: quando contractis ſuperne palpebris apertis dormitur oculis, inſtar leporis.

Leucomota macula: ſunt profundæ in oculis.

Lycantropia ſpecies eſt melancholiz, quum more luporum affectus noctu in ſomnis vlulat.

Lethargus morbus eſt Phreneſi contrarius dormitans, & ex atra bile proueniens. Cui conſanguineus *Veteruus*, alter obliuione, alter ſomno ſemiſepultus. In lethargo præter ſomni appetentiâ, eſt quadam

quædam mentis alienatio, & rerum propè omnium obliuio. *Boëtius*: Lethargum patitur communem illuſarum mentium morbum, ſui pauliſper oblitus eſt. Hoc affecti dicuntur *Lethargici*.

Leontheſtis capitur pro *Elephanſia*, quod hoc morbo affecti frontem leonis modo corrugatam habeant.

Mentagra eſt faciei morbus, nomen ſortitur à mento, à quo oritur: occupatq; interdum totos vultus, oculis tantum immunibus. Descendit nonnunquâm in colla, pectūſq; ac manus ſordo cutis ſurfure. Vocabulo Græco *Lichen* ſeu *Lichenus* dicitur, *Mentigo* verò morbus eſt pecorum.

Melatheam Plutarchus in Phocione ait eſſe morbum, quo laborauerit Dimarch? Corinthius: morbi tamē nō exprimit qualitatē.

Nephritis eſt renū morbus, qui inter acutos numeratur, de quo ſorte intellexit Horatius, dicens: Si latus, aut renes morbo tentantur acuto. *Nephritici* dicuntur omnes, qui hoc morbo laborant.

Naucea vocatur ſtomachi ſaſtidium, ob circumſtantem prauum humorē. Cui propè ſimilis *Anorexia*, id eſt, ciborum inappetētia.

Narce eſt alicuius membri torpedio, ſeu labore, ſeu frigore ſtupeſcētis. *Narcodes* dicitur qui hoc patitur. A Narco piſce hoc malum inferente, qui & Torpedo appellatur.

Oxenia morbus eſt, quum multa vlcera ac cruſtæ ſunt circa nares, quæ fetidum reddunt odorem, & olfactum impediunt.

Otalgia eſt aurium morbus, quum intus ſiunt quidam ſoni.

Pernio morbus eſt pedum ex frigore proueniēs, & maximè calcaneum infeſtans, quem rapo domeſtico, ſi ſeruens imponatur, ſanari, teſtis eſt Plinius.

Petigo maculoſus eſt morbus, totum plerunq; vultum præter oculos occupans. Aliter vocatur *Impetigo* ab impetendo.

Phreneſis morbus eſt conturbans mentem, & inſaniam plerunq; excitans. Fit autem quū quis vanas imagines accipit. Poſſidoniſ ſcripſit Phreneſim tumorē eſſe membranarum circa caput, cū febris acuta, qui mentem alienat. Prouenit autem ex ſua bile. Si humida eſt, ſomnos facit profundos: Si ſicca, vigilias: Si humida, cum paruo frigore ſtultitiam.

Phthiaſis appellatur morbus pedicularis, quo Sylla. Pherecides & alij plerique (vt iam diximus) perierunt.

Pituita eſt morbus capitis proueniens ex catharro: Græcè *Phlegma* dicitur. Eſt autem origo omnium lāguorum, qui ex diſtillatione ſiunt. Quum expirat extrinſecus, varios tumores producit. Intrinſecus verò cohibita, vrentes edacēſq; morbos parit. Horatius in epiſtolis: Præcipuè ſanus, niſi quum pituita moleſta eſt *Pituitoſi* hoc morbo affecti.

Pleuritis seu *Pleurēsis* est dolor laterū, quo affecti dicuntur *Pleurētici*. Quo morbo perit Lucius Crassus eloquētiū iuris peritissimus. Affert plerunque febrem, tussim, & anhelitus difficultatem.

Podagra est dolor pedū, quo affecti dicuntur *Podagrīci*. Martialis: Litigat & podagra Diodorus Flaccē laborat. Plin. ait hunc morbum rarū fuisse in Italia patrum, a uorūq; memoria, suāq; etiā ætate, nec esse incurabile. Nam in multis spontē desinit & in pluribus curatur. Vide remedia lib. 20. cap. 11. Quamuis Ouid. lib. 2. de ponto dicat: Soluere nodosam nescit medicina podagram. Si est in genu, vocatur *Gonagra* ab Hippocrate.

Porrigo genus est morbi, qui crescendo porrigitur & extenditur, vnde nomen traxit, Nascitur in capillo, barba, & supercilio. Lucius: Tristem & corruptum scabie & porrigine plenum. Qui hoc infestantur, dicuntur *Porriginosi*.

Priapismus morbus est, quo genitale membrum citra rei vereæ cupiditatem, extēditur. Cui rebus frigidis occurritur: quo perit Michael Verinus poēta Hispanus. Aliter *Prurigo* vocatur.

Pustula est tuberculum nascens in summitate cutis. Plin. Pustulas vocat eruptiones pituitæ. Quandoq; tamen pustula significat bractea argenti. Martialis lib. 8. Et niuē felix pustula vincit ebur.

Pterygium membranula est neruosa, oriens sub angulo oculi, quæ interdum ita augetur, vt pupillam operiat. Si inueterata sit Chirurghi manu indiget, si mediocris, tantum collyriis.

Ptilosis oculorū morbus, quum pili superioris palpebræ connēctuntur, vel quum decidunt, aut ordine duplici supernascuntur ex crassitudine palpebrarum.

Psorophthalmia dicitur pruritus palpebrarum.

Phthisis morbus itidem oculorum, quando pupilla angustior fit, aut latior ex aliquo capitis morbo, ex quo obiecta apparent esse maiora quā sint. In hoc morbo fit exulceratio pulmonis ex pituita distillante à capite.

Polypus est narium morbus, ita dictus à similitudine Polypi animalis. Qui vt acetabulis venantes inuadit, ita quoque nares iste occupat vsque ad sermonis & anhelitus impedimentum. Ponitur inter Carcinomata penē incurabilia. *Polyposi* sunt, quorum natus polypo morbo in fœdam magnitudinem excreuit. Martialis: Na sutum volo, nolo polypo sum.

Parotides morbi sunt narium, qui nascuntur ex capitis humore huc descendente & aggesto. Sunt & quandoque sine tumore.

Parulis dicitur tumor gingiuarum, cui nisi per pharmaca occurratur in pus veniunt.

Paristimia morbus est gutturis & faucium, quando loca gula angusta

angusta percluduntur, aut nimia vini portione, aut haustu subito alicuius rei acorem habentis.

Pneumonia morbus est pulmonis, quando tumescit: proueniens interdum ex vehementi catharro, vel pleuritide.

Phymosis vitium est membri genitalis, quando nudum est, aut contactum nudari non potest.

Psora species lepræ, quæ in summa pelle versatur. Hac qui laborat, vlcera siue pustulas supra modū cōtingere & scalpere cupiūt.

Paralysis dicitur neruorum dissolutio, & virium defectus, aliter *Parēsis*. Hoc morbo qui laborat, vocantur *Paralytici*. Arguitur autem in hominibus quum rectam seruare incessum non valent, & crura velut ardua conscendentes attrahunt, & sinistrum quandoque dextra circunferunt, quandoque è diuerso.

Reclusium morbus, quū circa vngues cutis se soluit. Huic similis est *Rediuisa*, quam lana succida lanat ex aqua frigida.

Ramex species est herniæ. Hoc affecti morbo vocatur *Ramicosi*. Sanatur syluestri ruta cum Axungia. Plinius lib. 10.

Regius morbus idem est cū Arquato, Aurigine, & lictérico, vide in præcedētibus. Appellatur autem Regius, quod eo morbo affecti, apparatus regio, vt cōclauī cultiore, ludisq; & lasciuiā sanētur.

Stranguria vocatur vrinæ difficultas, quando guttatim egeritur. Latine dicitur *Substillum*. Auctor Cato est de Re rustica.

Sacer morbus vocatur Comitalis, seu Caducus, quod eo laborauerit Hercules.

Strophos appellatur intestinorum dolor.

Sycosis morbus est, qui aliter *Ficus*, seu, *Marisca* dicitur. Vide indiētione Ficus: Fit quando caro excreuit.

Synanche morbus est spiritum, & fauces occupans, & strangulans. *Angina* Latine dicitur. Demosthenes pecunia à Mileis corruptus, cum postridie à concione flagitaretur, vt in eos orationem haberet, excusauit Synanchem. Vnus autem è turba suspicatus, id quod erat, exclamauit, non Synāchen eum pati, sed Argiranchem, quasi dicas argentanginam. Quibus verbis significauit silentium Demosthenis pecunia à Mileis emptum.

Sonticum morbum veteres pro vehementi, ac grauissima agitudine acceperūt, quam Plinius ait suffitu lapidis (qui vocatur *Gargates*) deprehendi. Habet autem vim nocendi grauissimē. Nam *Sontire* verbum, est vehementer nocere, vnde Tibullus li. 1. Causam sonticam vocat, dicens: Parce precor puero non illi sontica causa est. Hinc & *Sontes* rei appellantur.

Syriasis, morbus est puerorum, & instā matio circa cerebrū, vnde sequitur, sincipitis & oculorū incuruitas, cum pallore & siccitate corpo-

corporis. Plinius lib. 22. scribit Heliotropij folia, infantium distillationibus, quod Siriaim vocant, illita mederi.

Solerophthalmia est oculorum morbus, quando præ duritie palpebræ vix è somno aperiuntur, & sordes in oculis siccæ remanent, oculique propterea fiunt subruhi.

Synchysis est oculi confusio, ob plagam aliquam, ex qua pupilla turbatur.

Sympyxis tumor est & inflatio palpebrarum.

Spasmus morbus est, qui concreto ferè toto corpore, nascitur è frigido humore, maxime circa spinam musculorum. Et anteriore corporis parte Hemeproston, & posteriore Epistoton. Signa morbi sunt difficultas anhelitus, motus arteriarum paruus, ac tenuis rubor in vultu, oculi timidi, vrina ferè aquea, vel sanguinea. Spastici dicuntur, quibus aliquid intus conuulsus est. Et spasmus nihil est aliud, quàm neruorum distentio, siue rigor procedens è siccitate nimia in euacuato corpore.

Syntexis morbus est ventris, quando humoribus eò descendentibus, simile quiddam flauæ bilis excreatur. Generatur à febre vrente omnem intrinsicus humorè. Hoc qui laborat, dicuntur *Syntellici*.

Scotoma est morbus, quem nos Vertiginem appellamus, quum tenebræ ob oculos voluuntur. Procedit autem ex vaporibus ad cerebrum delatis. Affectis solet esse oculorum hebetudo, aurium sonitus, semisurditas. Accidit plerunque, quum surgitur è somno, vel quum fit circumaectio corporis, aut ex ebrietate nimia & saturitate.

Satyriasis morbus est de specie Elephantiasis. Quo affecti, vlcibus sciant, tetro sunt aspectu, ore squalenti non sine dolore & pigritia. Neq; vlla cibi aut potus voluptate mouentur. Sic autem dicitur, vel quod lasciuis hominibus (quales sunt Satyri) eueniat, vel quod ora Satyrorum pictorum referant.

Sphacelus morbi genus est, quod ex immodica defatigatione solet accidere. Quidam putant esse tormina articularum, quidam ossium tabem, quum scilicet membrum aliquod vsq; ad eò scabie corruptum est, vt sine sensu maneat.

Struma est tumor, sub quo coeretæ quædam ex sanie & sanguine quasi glandulæ nascuntur, maxime in ceruice, sub alis, & vnguibus manus.

Scytrum tumor est prædurus insensibilis, vix que curabilis.

Therionia vlcus est viriliu, interdum etiam aliaru partium, dum multo ac nigro sanguine mali odoris, atra sit caro, & corroditur.

Terrina morbus à torquendo lumpsit nomen, quum dolore torquentur intestina, exulceratione. Ex his cruor manat, frequens deiciendi cupiditas, dolor est in ano. Signu tunc est mortiferum si car-

si carnes egerantur. Nonius Tormines dixit in masculino. Medici dicunt Tormina non esse aliud, quam quum permordetur alius in intestinorum anfractibus, Si circa vmbilicum affligit & lumbos, nescit medicinam.

Tussis morbus est arteriaru, qui gignitur vel ex frigore, vel ex pituita in pulmonem descendente. Prouenit quandoque ex vehementi conatu vocis. Interdum & ex calore febris. Inueterata difficile tollitur. Sanatur herba, quæ propterea vocatur Tussilago.

Trichiasis est eruptio pilorum præter naturam in ordine palpebræ ex reumate procedens.

Trachoma vocatur palpebrarum asperitas.

Tonsillæ morbus est faucium, carne durata circa guttur. Dicuntur tonsillæ in homine, in sue glandulæ, autore Plinio.

Tympanites morbus est de genere Hidropisis, quo affectus timet, & tympani modo inflatur.

Veternus morbus est somnum & marcorem inducens ex nimio otio & torpore. Hinc pro pigritia & somno plerunque ponitur. Hinc *Veternosi*.

Vnguis morbus est oculorum, qui à Græcis *Pterygium* dicitur.

Vomica tumor excrecens in corpore, saniem plerique emittens. Vomica Plautus crumenam vocauit plenam pecunia.

Vredo morbus herbarum, arborum, fruticum, qui in vitibus dicitur carbunculus, in cæteris rubigo. Plinius: Adurit lactescentes germinum oculos, quod in flore Carbunculum vocant.

Vermina sunt dolores corporis, qui quodam minuto motu, & quibusdam veluti stimulis vermium instar scindere & pungere videtur. *Verminare* est vermibus scater. Celsus: Nihil perniciosius pueris, dum verminant.

Verruca sunt tumores in vultu, quos Græci *Myrmecias* vocant. Festus Cossos appellat, Serpunt vsque ad ceruicem, quandoque dolorem afferentes & prurimum.

Xerophthalmia est oculorum pruritus, tracto nomine à siccitate. Est enim arida lippitudo, quum nec tument, nec fluunt oculi, sed grauescunt.

A V C T A R I V M.

Alij sunt morbi numero propè infiniti, qui non doctrinam tantum & elegantiam in scriptore postulant, sed experientiam quoque. Nam plerique omnes qui de his loquimur, fumum solum attingimus, & nebulas pingimus in pariete. Non est hæc nostra mensis. Et dum hoc scribendi argumentum sumimus, nihil aliud asequimur quam quod peritoni linguas in nos ipsos acimus. Multi dum suæ doctrinæ ac famæ dilatare volunt, pomceriu, minus multo emocent

emerentur laudjs,quam si quos nouerūt,remos impellerent. Quō fit vt his relictis ad mea licia redire velim. Neque hoc ipsum de morbis (quantulumcunque est) delibassem, nisi fuisset animus his quadam tenus satisfacere, qui ex omni dolio aliquid studēt pitifāre, quōq; nihil indiscussum relinqua sibi volunt. Pergamus ergo & finem facturi breue auctarium consueamus.

Morbis induntur nomina quādoque ab affecto mēbro, vt Pleuritis à latere, Peripneumonia a pulmone: A cauis, vt Mania, Melancholia. A similitudine, vt Elephas, Leo, Cancer, Ictericus, Polypus: Ab artifice, vt Chironium vlcus: Ab his qui laborarunt, vt Tylosia, Herculanus.

APPELLATIONES EORVM QVI VARIIS LABORANT MORBIS.

A Poplectici, Aurigiosi, Anorectici, Apostematici, Astmatici, Aliosii, Aluini, Carbūculosi, Carcinomatici, Chiragrici, Chaziaci, Caleulosi, Cardiaci, Cœliaci, Comitiales, Colici, Dysēterici, Elephāiaci, Epiphoretici, Ectropici, Emphymatici, Entero-cellii, Erotici, Eliosi, Febriculosi, Glaucomatici, Hydrofici, Hydrocephali, Ictericus, Impetiginosi, Ischidiaci, Ischiaci, Leprosi, Liēterici, Lippi, Lagophthalmi, Leucomatici, Lycāthropici, Lethargici, Lymphatici, Mentagrici, Melancholici, Narcodes, Opisthonic, Orthopnoi-i, Phrēterici, Pthisici, Pituitosi, Pleuretici, Pediculosi, Podagricos, Porriginosi, Pustulosi, Psorophthalmi, Polyposi, Pneumonic, Paralitici, Peripneumōici, Suspiriosi, Splenetici, Stomachici, Strāgurioli, Sōtici, Spastici, Syntectici, Scotomatici, Strumosi, Torminosi, Tetanici, Veterinosi, Verminosi, Verrucosi, Xerophthalmi.

QVI MORBIS ALIQVIBVS INFECTI ET AFFECTI FERVNT.

EV nomius præsul Cyzicenus Arrianae hæreseos sectator (qui sub Valere imperat. floruit) lepra & morbo regio laborauit. *Galla* vidua Romana Symmachi viri Patricij filia, laborauit ex carcinomate in mamilla. *Volat.*

Plotinus Philosophus Platonis, natione Ægyptius, morbo sacro fuit obnoxius. *Crinitus* lib. 25.

Froila secundus, Alphonū magni filius, lepra correptus, ærumnosa morte vitam clausit.

Alistarchus grammaticus Alexandrinus (qui floruit sub Proletræo Philometore) hydropisi laborauit.

Smidas *Andragasina* virgo, vxor Ausberti cuiusdam, qui fuerat domeapud Vosticus Vandegyulli comitis Palatini, lepra laborans, cœnobio se later. incluāt. *Volat.*

Maria

Maria filia Amedæi Sabaudia ducis, vomica laborauit, ac propterea Philippo Mariæ vicecomiti marito suo nūquā cōgressa est. *Iulius Viator*, eques Rom. coactaneus Volaterrani, laborauit morbo intercutis.

Medeius vnus ex iis, qui Ioānam puellam Gallicam Anglorum domitricem flammis adiudicauerant, lepra infectus, miserè expirauit. *Valerius Varianus* lib. 4. Medeius si quidem lōgo sermone profatus, Astruit esse scelus flammis & morte piandum, Multaq; adulādi studio cōsingit, vt Anglos. Sic sibi conciliet, sed paucis inde diebus Corpus tabifico respergitur vlcere lepra.

Metrodorus philosophus, Epicuri socius, laborauit Tympanite. Est autem Tympanites species hydropiseos, vt iam diximus.

Ptolemaeus Philadelphus rex Ægypti podagrico morbo fuit obnoxius. *Plin.* lib. 7. ait & vomica laborasse, vulneratōque pectore, (quum mortem in acie quæreret) medicinam inuenisse.

Idem *Plin.* scribit perpetuā fuisse febrem *C Mecenati*, cui etiam triennio supremo, nullo horæ momento contigerit somnus.

Antipater Sidonius poëta omnibus annis vno die, natali tantū, corripiebatur febre, & ea cōsumpt' est satis lōga senectū. *Plin.* lib. 7.

Mamilius Cornutus mentagra laborauit. Ad cuius remedium inueniendum ducenta sestercia elocauit. *Plin.* cap. 1. lib. 26.

Seruius Claudius eques Rom. Podagra laborauit, cuius dolore coactus est veneno crura perungere. Quo factō sensu protinus caruit. *Suetonius.*

Ennius poëta itidem fuit podagricus, neque tamen propterea abstinebat à musis. *Pont. de fort.*

Cosmas Florentinus morbo podagrae coactus est domi se continere. Idem *Pontanus.*

Ferunt *M. Crassum* surdastrum fuisse. Autor *Cicero* libro quinto *Quæst. Tuscul.*

Valerius autore *Macrobio*, quāuis podagra laboraret volebat tamē videri vitiū discussisse, & mille pass' ambulare se gloriabatur.

Cambyses ab ineunte ætate morbo sacro affectatus, nunquam postea satis conualuit. Nā plerisque sibi familiares per insaniam occidit. *Cælius* cap. 20. lib. 9.

In eundem morbum (qui propterea dictus est Herculanus) incidit *Hercules*, vel propter immensos labores, aut imminēte lunone, adeo vt in ipsa animi dementia filios interficeret. *Crinitus.*

Iulius Cæsar extrema ætate animo linqui consuevit atque etiam per somnium exterreri. Comitiali quoque morbo bis inter se gerendas correptus est, autore *Tranquillo.*

Linus Drusus Tribunus plebis quum eo morbo laboraret, Anticy-

Anticyram profectus, sumpto ibidem Helleboro conualuit. Autor Gell. cap. 25. lib. 17.

Ioannes Venetus, discipulus Theodori Gaza, podagra oplerun- que laborat.

Theopompus Phthisi morbo laborans ab Asclepiade medico san- natus est.

Diodorum podagricum fuisse docet Martialis dicens: Litigat, & podagra Diodorus Flacce laborat.

Amedeus secundus filius Ludouici Sabaudia ducis, morbo com- mitali ad mortem vsque laborauit.

Carolus rex Pannonia articulari morbo plerumque afficiebatur. Volaterranus ait beatam Genouefam, ob vite abstinentiam multis annis ex lepra laborasse. Quod ego impium & fabulosum puto.

Beniamin Anachoreta (qui annis LXX durauit in Eremito) fuit hydropicus.

Heracitus philosophus hydropisi quoque laborauit, neque ta- men uti voluit medicis Laetius.

Pontanus scribit Mattheum Aquilanum pedibus & manibus captum fuisse: neque tamen a Theologia & Philosophia pro- fessione destitisse.

MVTI.

Quintus Pedius, nepos Q. Pedij consularis, fuit natura mutus: quem propterea Meslala orator pictura docendum censuit. Autor Plin. lib. 35. cap. 4.

Alys Crecsi filius principio mutus, vbi vidit irruentem in iu- gulum patris sui Cyrum, O homo, inquit, ne interficias patrem. Autor Herodot. & Gell. lib. 5. cap. 9.

Zoe vxor Nicostrati martyris septem annis muta fuit ex mor- bo. Demum a beato Sebastiano.

Egles Athleta quum fortitione inter pugilles facta vidisset fu- cum sibi fieri, ac dari verba: repente in eum, qui id faciebat, sese videre quid faceret, magnum in clamauit. Autor Gell. & Valerius de Miraculis.

HOMINES MALE OLENTES.

Eripides poeta oris graecolentia laborauit, quod quum ei ob- iectum fuisset a Dechannico Archelai aulico, excaduit poeta grauius, quam opinaretur quispiam. Caelius cap. 10. lib. 13.

De Gorgonio & Ruffino, Martialis: Pastillos Ruffinus olet, Gorgonius hircum.

LIPPL.

Herodotus in Polyhymnia scribit Euritu & Aristodemum ob extremam lippitudinem a castris a Leonida remissos.

Horat

Horatius Flaccus variis in locis lippum se fuisse docet, ut Satyra 5. Sic oculis ego nigra meis collyria lippus Illinere. Item: Lufum it Meccenas, dormitu ego, Vergiliusque: Namque pila lippis ini- micum & ludere crudis.

Complexiones quatuor, ut dicitur, humani corporis, Phlegma Cholera seu Bilis, Sanguis, Melancholia.

STRABONES, LVSCI, ET MONOCVLI.

Polyphemus Neptuni ex Thosa filius, qui duos Vlyffis comites deuorat, ab ipso Vlyffe simulata amicitia inebriatus est vi- no, & altero (quia prius erat monoculus) priuatus oculo. Tibul. li. 4. Cessit & Aetnae Neptunus incola rupis, Victa Maronæo fe- datus lumina Baccho. Verg. lib. 3. En. Et telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua solum sub fronte gerebat. Idem Mon- strum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum. Sido- nius: Atque Ithaci ingenio fraudatum luce Cyclopem.

Cocles Romanus alterum in bello oculum amisit, nomen pro- pterea inde sortitus.

De Phileni lufca, Martialis lib. 1. sic inquit: Oculo Philenis sem- per altero plorat: Quo fiat istud quaeritis modo? Lufca est.

Acacius orator socius Libanij sophista vnico tantu vidit oculo. Philippus macedo ab Astere milite sagitta percussus, alterum amisit oculum. Vnde & Aristides Philippum ipsum hoc ridebat scommate: Arimaspi cognatus es. Arimaspi enim populi sunt monoculi.

Plin. lib. 7. cap. 27.

CÆCI, ET EXCÆCATI.

Orta inter Iouem & Iunonem ludicra quaestione, vtri scilicet maior esset libido, virone, an foemine: Tyresias Thebanus iu- dex electus, quum pro Ioue sententiam tulisset, dixissetque mu- lierem esse lasciuiores, ab irata Iunone excæcatus est. Indignatus Iupiter, caecitatem vaticinio pensauit. Ouidius in Ibin: Qualis erat postquam iudex de lite iocosa Sumptus Apollinea clarus in arte senex. Idem lib. 3. Metamorp.

Politianus scribit eum ideo excæcatus fuisse, quod nudam vi- disse Mineruam, vbi in Ambra ait: - Baculum dat deinde pote- rem Tyresia: magni, qui quondam Pallada nudam vidit, & hoc rap- tam pensauit munere lucem. Senec. in Oedipod. Tyresias tremu- lo tardus accelerat gradu, Comesq; Manto, luce viduatū trahens.

Antipater Cyrenaeus fuit pariter desioculus. Cuius caecitatem qui muliercula lametarentur: Quid agitis inquit, An vobis nulla videretur voluptas esse nocturna? Autor Cic. lib. 5. Quæst. Tusc.

Appius Claudius quamuis caecus esset, tamen in illo suo casu

h

nec priuato nec publico muneri defuit. Autor Cicero.

Cæcus fuit *C. Drusus*, tamen domus eius implebatur consulto-
bus, qui in suis causis, cæcum adhibebant ducem. Idem Autor,
Val. de Studio.

Cn. Aspidius prætorius in cæcitate, sententiam in senatu dice-
bat, nec amicis deliberantibus decerat, & Græcam scribebat histo-
riam, & videbat in literis.

Diodorus Stoicus, in idem visu priuatus est. Versabatur tamen in
philosophia, & fidibus Pythagoræorum more utebatur, munusq;
tuebatur Geometria, discentibus præcipiens, vnde, quò, quamq;ue
lineam scriberent.

Alepiades nobilis philosophus, interroganti euidam, Quid ei
cæcitas attulisset? Respondit, Vt puero vno essem comitator.

Democritus quum existimaret animi aciem impediri aspectu o-
culo: um, oculos ipsos sibi eruit, vt philosophiæ & rerum natura-
lium causas profundius meditaretur. *Lucret.* lib. 3. Deniq; *Democri-
tum* postquam matura vetustas Admonuit, memores motus
languescere mentis, Sponte sua letho caput obuius obtulit ipse.
Tertullianus ait, ideò *Democritum* se exæcasse, quòd mulieres
sine concupiscentia aspiceret non posset. *Gell.* lib. 10. De cæcitate
Democriti ex *Laberio Mimographo* citat aliquot versus, quos
potes legere.

Hypsea mulier fuit notè cæcitat. Vnde *Horat.* lib. 1. Sermonum:
Ne corporis optima lyncæis Cõtèplere oculis, Hypsea cæcior illa.

Thamyra *Philamonis* filius exæcatus est à mulis, quas ad cer-
tamen cantus prouocauerat. *Propert.* lib. 2. Me licet & *Thamyra*
cantoris fata sequantur. Nūquam ad formosas inuide cæcus ero.
Politianus in *Nutricia*. *Pontanus* lib. 3. de *Stellis*.

Stesichorus poëta quum *Helenam* suis carminibus infamasset,
exæcatus est. Vbi tamen palinodiam cecinit, recepit visum. *Poli-
tianus* in *Nutricia*: - Et dånans *Helenã*, laudansq; vicissim, Amit-
tit, recipitq; oculos, eius *Imera* cuius *Stesichorus*. *Suid.* apud *Vol.*

Asionius *Pedianus* anno suæ ætatis LXXIII. captus est oculis.
Duodecim tamen postea vixit annis.

Daphnis pastor, qui carmen Bucolicum inuenit, luminibus car-
ptus est, quòd ebrius cum quadam femina concubisset. Autor
Suidas apud *Voluter*.

Dydimus *Alexandrinus*, præsul *Cæsariensis*, cæcus fuit à puero.
Nihilominus *Dialecticam* & *Geometriam* didicit, scriptiq; cõ-
mentarios in *Psalmos*. Autor *Volaterr*.

Luilla virgo, filia *Nemenij* tribuni, cæca fuit primo. Demù à *Ste-
phano* potinice recepit visum. Hæc sub *Valeriano* passa est. *Volat.*

Home-

Homerum cæcum fuisse fatentur omnes. Vnde autem cæcitate
illam contraxerit, nõ satis cõuenit. Sunt qui dicat hoc ei ex mor-
bo contigisse: alij ex longa senectute. *Ouidius* in *Ibin*, apum acu-
leis exæcatum scribit, & *Pontanus* de *Stellis* lib. 5.

Cedonius, vnus ex discipulis Christi, cæcus natus est.

Xenarchus philosophus *Peripateticus*, paulò ante mortem visu
orbatus est.

Sesostris rex *Ægypti* in extrema senectute oculis captus mor-
tem sibi conscuit. *Michael Anglicus*: *Niliaca* tali cæcus regione
Sesostris. Vltus adulterij est facta nefanda grauis.

Herodorus in *Euterpe* scribit *Pheronem* huius *Sesostris* filium,
casu fortuito exæcatum fuisse.

Herodorus in idem scribit *Anysim* regem fuisse *Ægypti* oculis
captum. Pro quo *Tortellius* *Amaum* legit,

Anchisam *Boccarius* cæcum fuisse scribit, ex *Seruij* testimonio,
ac propterea *Troianorum* consilijs non interfuisse. Cæcitate au-
tem contigisse ait, quòd gloriaretur se *Veneri* concubuisse.

Salbaerga puella ex agro *Laudunensi*, (quæ temporibus *Dago-
berti* *Francorum* regis vita & sanctitate floruit) cæcitatem ab v-
tero matris attulit.

Phanix *Amyntoris* filius, oculis caruit. Vnde *Ouidius* in *Ibin*: Id
quod *Amyntorides* videas, trepidusque minister, Prætendes bacu-
lo luminis orbis iter.

Oedipus vbi agnouit se *Iocaste* matri concubuisse, & patrem *La-
ium* dedisse morti, sceleris horrore, oculos sibi eruit. *Ouidius* in
Ibin. *Seneca* in *Oedip*.

Phineus ita numinum exæcatus est, quòd filios suos *Harpali-
ces* exæcasset. Sunt qui dicant *Phineum* *Idæ* filia *Dardani*, *Scy-
tharum* regis amore vsque adeò captum fuisse, vt eius suos filijs
ex *Cleopatra* susceptis oculos euulserit. *Ouidius* in *Ibin*. *Martialis*
lib. 9. *Phineas* inuites, affer & *Oedipodas*.

De *Phinidis* à *Phineo* patre exæcatis, Idem *Ouid.* inquit: Vt duo
Phinidæ, quibus idem lumen ademit.

Polymnestor, rex *Thraciæ*, quum *Polydorum* *Priami* & *Hecubar*
filium, fidei suæ tempore belli *Troiani* creditum, auri (quod ille
habebat) cupiditate occidisset, indignata mater *Hecuba* eidè, per
simulatam amicitiam conuocato, oculos eruit. *Ouid.* in *Ibin*: *Eur-
ripides* apud *Plutarchum* in *Parall*.

Polyphemus quum prius esset monocolus, ab *Vlysse* prorsus ex-
cæcatus est. Causam iam diximus, *Ouidius* in *Ibin*.

Pastor vt *Ærneus*, cui casus antè futuros

Thelemus *Eurimedes* vaticinatus erat.

h 2

Isacius Angelus Imperator, ab Alexio fratre (quem prius magna pecunia à Turcis redemerat) excæcatus est, & in carcerem comectus. Egnatius.

Polixellus Atheniensis, in bello contra Datim ducem Persarum incerto casu cæcus factus est. Author Plutar. in parall.

L. Metellus orbam luminibus exegit senectutem, amissis incendio, quum Palladium raperet ex æde Vestæ. Plin. lib. 7. cap. 43.

P. Cornelius Rufus, Manlij Curij in consûlatu collega, dormiens, oculorum visum amisit, quum id sibi accidere somniaret, Autor Plin. lib. 7. cap. 50.

Phanus fuit visurarius, quispiam cæcus: de quo Erasmus meminit in illo adagio, Phani ostium.

Timolens Corinthius (qui expulso Dionysio Syracusis redemit seruitute) ætate iam prouectus, morbo cæpit laborare, quo cæcus factus est. Autor Plutarchus in eius vita.

Ophioneum, Mellenorum vatem, Pausanias apud Cælium scribit, semper à natali statim die luminibus captum, & priuatim & publicè vaticinia peregrisse, & post vehementem capitis dolore videre cœpisse, ac mox relapsum ad cæcitatem denuo.

Iustinianus imperator ante Leontium *Gallinico* patriarchæ Constantinopolitano (cuius dolo prius imperio fuerat detrusus) oculos eruit. Paulus Diacon.

Constantinus Copronymos imperator. *Atabaldum* primæ nobilitatis hominem, imperatorem à Orthodoxis creatum, biennio post captum, oculorum visum cum liberis priuauit. Egnatius.

Constantinus Imperator. Leonis & Irenes filius, *Nicephorum* imperatoris stemmatis hominem (in quem suffragia multorum inclinabant) oculorum & linguæ visum priuauit. Egnatius.

Irene postea imperatrix rerum potita, filium *Constantinum* in potestatem redactum excæcavit. Egnatius.

Hæradum quandam principem fuisse scribit Saxo, qui præ senio amiserit visum. Quod etiam de *Gormone* testatur idem Saxo lib. 9.

Aribertus rex Francorum *Sigibrandum*, Asbraudi filium oculis priuauit, omnisque eius propinquos variis tormētis affecit. Paul. Diac. de gestis Longobardorum.

Nautiphilus puer natura cæcus, precibus sancti Senoch visum recepit. Autor Gregorius Turonen.

Belisarius præfectus copiarum Iustiniani imperatoris, deletis Vandalis, acto de Persis triumpho, Italia à Barbaris non semel liberata, propter prosperos successus ipsi imperatori formidolosus & suspectus factus est, ac propterea ab eodē oculis priuatus. Quo facto tugurionum in via frequenti sibi statuit, ubi victum à præteritibus

tibus mendicabat his verbis: Viator da obulum Belisario, quæ vitæ exulit, cæcavit inuidia. Autor procopius, & Crinitus, c. 6. li. 9.

Pontanus de fortitudine bellica ait, *Lippum* Florentinum oculis captum fuisse, ac nihilominus in cæcitate rhetorum ac philosophorum auditoria frequentasse.

Quum in Troia Mineræ templum arderet, *Ilus* demissum cælo Palladium eripuit, statimque oculis captus est. Postmodum placata ira deæ, pristinum recuperavit visum. Autor Dercyllus apud Plut.

Metellus quoque templum Vestæ incensum conspicatus, Palladium eripuit statimque oculis captus est. Postmodum dea placata visum recepit. Idem autor.

Valerius Bestius dum Ruscium L. Imbrici fœceri sui filium fidei suæ creditum, cupiditate auri interfecisset, ab ipso postea Imbrico correptus & excæcatus est. Plutarchus.

Herodotus in Erato ait, *Epixolum* Atheniensem in bello incerta causa luminibus captum fuisse neque faucium vlla corporis parte, neque ictum.

Kajilla Pannoniæ regina maritum suum Bazulem exoculauit.

Endra filius Bazulis Pannoniæ regis, Petro itidem Pannoniæ regi oculos eruit. Autor Volat.

Bela secundus Almi filius, rex Pannoniæ à Boricho filio notho Colomani itidem Pannoniæ regis, excæcatus est.

Colomanus rex Pannoniæ post Ladislaum, *Almo* fratri oculos eruit, & eundem occidit.

Fava virgo (quæ sub Heraclio Imperatore floruit) dum ab Hægerico patre ad nuptias cœpelleretur, in tantas prorupit lachrymas, vt inde cæcitatem contraxerit.

Maiolus patria Aruernensis, archidiaconus Matiscœncensis, ex morbo luminibus orbatus est: visum tamen compluribus prodigiōse restituit.

Lycurgus à Thracibus (quibus pricipabatur) excæcatus est, quod feminas quasdam sequentes Bacchum simulata cum deo amicitia interfecisset. Autor Diodorus.

C L A V D I.

Epicetus Philosophus Hieropolitanus claudus fuit. Vnde apud Macrobiū hoc modo inducitur loquens: Seruus Epicetus genitus sum corpore claudus, Paupertate Iruis, diis & amicus ego.

Colomanus rex Pannoniæ dicitur fuisse luscus, claudus, gibbosus lingua blesus, & ore improbo.

Damon Pædotriba fuit quispiam claudicans, qui cum crepidas furto amisisset, imprecatus est, vt furis pedibus maximè congruerent. Erant autem hæ non recte nec accommoda: illi tamen pro

pedum deprauatorum ratione in primis aptæ. Cælius.

Idem Cælius ait, *Androclidem* Laconem debilem crure & inutilem fuisse.

Cocles accepto vulnere claudus factus est: cui quum cruris vitium obiectaretur, Per singulos, inquit, gradus admoneor triumphii mei. Plutarch. in Publicola.

Philippus Macedo, accepto in coxa lanceæ ictu, incidit in claudicantem, quod laudi sibi vertebat aduersus calumniatores. Cælius lib. 8. cap. 5.

Nicomedem Cælius ait fuisse quendam claudum, alium à rege Bithyniæ.

Aristogiton Atheniensis fuit sycophanta, cuius conciones nihil non martium spirabant, ad eò vt ventosa sua lingua populum in discrimina plerùque coniceret. Proinde quum die quadam exercitum parari, & milites deligi intellexisset, innixus baculo claudicantem simulauit, ne ad bellum vocaretur. Vnde adagium fluxit in vulgus, Aristogiton claudicat. De his qui morbum simulant, ne militiam, aut aliud oneris genus subeant.

Perdix, capro fuit quispiam claudus, cuius clauditas pro uerbio locum fecit, Perdixis crura, in loripedes & distortos. Aristophanes apud Erasmus.

Artemon faber fuit machinarius tempore Periclis, qui quum claudus esset, suas passim machinas circūferebat. Erasmus in Chiliadibus.

Lambda mulier Corinthia, Amphionis cuiusdam filia, & *Ectionis* vxor, fuit etiam clauda. Autor Herodotus lib. 5.

Vulcanus à Ioue præcipitatus ob deformitatem, vel quòd matri opem ferre vellet, incidit in claudicantem. Ad quod alludit Valerius Flac. lib. 2. Argon. Accliuè scopulo inueniunt miserentq; fouentq; Alternos agro cunctantem poplite gressus. Pontanus in lib. Metro. Vulcani fama est cælo quum pulsus ab alto, Sub terris sine honore, diu, sine munere claudum. Vixisse, & Sicula exilium traxisse sub Ætna. Itè Martianus Capella. Quod etiam claudus faber venit. Lactatius: Tū faber claudus Mineræ nuptias postulauit. Germanus Brixius: Deumq; loripedem simul arma ad coniurata vocasse.

B A L B I.

Herodotus in Melpomene ait, *Battum* Polymnesti inter Thebæos opulenti, & Phronimæ filium balbum fuisse, ac propterea consuluisse Apollinem, qui hoc modo responderit: Batte venis vocis causa. Dux te iubet ire Lanigeram in Libyen habitatum Phœbus Apollo.

Cicero in Philipp. scribit, *M. Fundum* nescio quem cognominatum

natum Bambalionem, ab hæsitantia lingua.

Eodem nomine Fr. Philephus *Pogium* Florentinum ob vitium linguæ infestus est.

Euripides apud Cælium scribit *Alcibiadi* in dicendo balbutiè fuisse, quæ voci illius splendorem, & sermoni gratiam afferre videbatur.

Michael Imperator (qui Leoni Armenio successit) lingua fuit balbus, dictus propterea Thraulus à Græcis. Egnatius.

F V R I O S I , E T M A -
N I A C I .

Orestes Agamænonis & Clytemnestræ filius propter interfectam matrem furiosus factus est, donec ad aram Dianæ Taricæ expiauerit scelus. Vergil. lib. 3. *Æneid.* Et scelerum furis aggitatus Orestes. Ouid. lib. 4. de Tristib. Quò postquam dubiū est pius an sceleratus Orestes; Exactus furis venerat ipse iuis. Luca. lib. 7. Haud alios nondum Scythica purgatus in ara, Eumenidum vidit vultus Pelopeius Orestes. Hora. lib. 2. Serm. Nec ferro vt demens genitricem occidit Orestes, An tu reris eū occisa insanisse parente. Statius lib. 1. Theb. vel inanem mentis Orestè, Opposito rapidâ Pylade vitasse Megarâ. Cælius scribit Orestè vi furoris sibi digitū arrosisse & vorasse, eòq; facto, Eumenidas illi albas se in gessisse, quū prius nigro colore occurrerēt formidolosæ. Adagiū est apud Erasmus, Orestis palliū texere: in eū qui parat munus abufuro. Nā Orestes per insaniam vestes dilacerabat. Verg. lib. 4. *Æn.* Aux Agnamænonius, scenis aggitatus Orestes armatâ facibus matrè & serpentibus atris, Quū fugit, vlticèsq; sedent in limine Diræ.

Pentheus dum sacra Bacchi despiceretur, vlciscente numine in furore raptus est. Verg. lib. 4. *Æne.* Eumenidum veluti demens videt agmina Pentheus, Et solè geminū, & duplices se ostendere Thebas. Lucan. libro septimo: Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Quum furerēt Pentheus, aut quum descisset Agave.

Milo Epirota quum hastam in Laodamiam filiam Pyrihi coniecisset, quæ ad aram Dianæ velut ad asylum cōfugerat, dea vindicante, in furorem raptus est, quo intra duodecimum diem perit.

Athamas Æoli filius furis à Iunone immisissus, vsque adeo correptus est & aggitatus, vt Learchum filium interfecerit. Ouid. lib. 6. *Fastorum.* Hinc agitur furis Athamas sub imagine falsa, Tūq; cadis patria parue Learche manu. Plin. lib. 34. cap. 14.

Agave Cadmi & Hermionis filia Bacchico furore correpta, Penthæi filiū interfecit. Lucanus lib. 1. Ingens vrbē cingebat Erynnyis, Excursus pronâ flagrati vertice Pinū, Stridētēsq; comas, Thebanā qualis Agauè Impulit, aut seui cōtorfit tela Lycurgi Eumenis.

Idem lib.7.Nec magis attonitos animi sensere tumultus, Quum fureret Pentheus vel quum delcisset Agaue. Horatius lib. 2. Ser. Quid caput abscessum demes qui portat Agaue Nati infericis, sibi tum furiosa videtur. Seneca in Oedipode: Peior hac genitrix ad est, Furibunda Agaue.

Lycurgus Dryantis filius rex Thraciæ, à Baccho (cuius numen aspernabatur) in furoré versus, crura sibi amputavit. Lucanus Thebanam qualis Agaue Impulit, aut sævi contorsit tela Lycurgi Eumenis. Ouidius in Ibin: Utq; Dryantidæ Rhodopeia regna tentent, Ingenio dispar, cui pede claudus erat.

Marsyas dū Appolinē ad tibix certamē prouocasset, in furorem versus, & ab ipso deo excoriatus est. Ouid. in Ibin: Mens quoq; sic furis vecors agitur, vt illi, Vnū qui toto corpore vultus habet.

Hercules visa apud inferos Megæra, in furorem versus est, ynde regressus filios imprudens occidit. Lucanus lib.1.

Aut qualem iussu Iunonis ini quæ.

Horruit Alcides viso iam Dite Megæram.

Alcmaon Amphiarai & Eryphiles filius, propter interfectam matrem furis itidem agitatus est. Propertius lib.3. Aut Alcmaonia furie, aut ieiunia Phinei. Politianus in Nutricia, Oenidæ que facem, furis Alcmaona pulsum.

Axax Telamonis filius, propter arma Achillis mortui data Vlyssi in virtutis præmium, dolore animi & inuidia in furorē versus, armæta loro cædebat, existimās se interficere Græcos. Apulei? li.3. Meta. In insani modum Aiakis armatus, non vt ille viuus pecoribus infestus tora lanauit armenta.

Cleomedes Astypalensis, prodigiōsū homo viribus, dum Lachū Epidemnum, athletā, ictu pugni interfecisset, interfecti aperuisset latera, ac propterea iudices tantā perosi feritatem, in eum velent animaduertere, indignatus, & in furorem versus, columnam (qua ludī literarij domus fusciebatur) dissecit, eaq; ruina pueros omnes adobruit. Sunt qui dicant hunc furorem eidem irrepisse, quod d'victoriae præmio fuisset fraudatus. Plutarchus in Romulo.

Fuit alter Cleomedes seu Cleomenes, quem Herodotus in Erato scribit, à Lacedæmonis (quibus imperabat) primò expulsum, demum pristinae dignitati restitutum fuisse. Nec multo post in tantam insaniam incidisse, vt vnicique obuio sceptrum in facie impingeret. Quod eum facientem propinqui soleis ligneis illigauerunt, & in carcerem coiecerunt. Vbi arrepto custodis & ergastularij gladio, ab ima corporis parte ad verticē capitis sese dissecuit.

Prætidæ seu filia Præti Argiuorū regis, dum Iunoni se præferrent, in furias versæ, ac post modum mutatae in vaccas finguntur à Poëtis,

à Poëtis, Vergil. Prætidæ implerunt falsis mugitus agros. Vide Seruum.

Plutarchus in vita Artaxerxis scribit, Chærem fuisse quendam, qui in bello Cyrum vulnerauerit, succisa poplitis vena: quem ait infania postmodum fuisse correptum, nimia illari Cyro vulneris arrogancia.

Gallus Vibius vir fuit magna eloquentia, qui dum infaniā mentiretur, quod assimulabat ad verum redegit. Cælius lib.6. cap.45.

Cælius scribit Enagoram regem Cypriorum repentino furore correptum fuisse.

T. Lucretius poeta Physicus, sumpto amatorio poculo in furiam lapsus est, qua impellente mortem sibi consciiuit. Statius: Et docti fur arduus Lucreti. Cælius cap.26. lib.9.

Spartus fuit quispiam, quem Seneca scribit inter scholasticos insanum, inter insanos scholasticum fuisse. Vide Cælium.

Timanthus Cleonæus athleta, quū senio confectus, arcum non posset cōpicare, quē intendebat iuuenis, dolore animi in furorē lapsus est, ac propterea se interfecit. Autor idē Cælius li. 6. ca.55.

Acco mulier iam decrepita, quum faciē (quam ad speculum explorabat) senio deformatā cōspiceret, animi agritudine in insaniam lapsa est. Alij aliter sentiūt. Aiunt enim ipsam cōsueffe alloqui suā imaginē in speculo, eiq; subridere, cōminari, promittere, subblandiri, & quicquid confabulantes solent dicere. Idem autor.

Pisander eò vesaniæ lapsus est, vt timeret, necubi animæ suæ occurreret, à qua viuus esse destitutus. Cælius cap.26. lib.9.

Cambyfes quum Apim (quem Ægyptij pro deo colebant) violasset, vlcicēte numine, lapsus est in furias. Quibus agitur, vniuersam propē familiam deleuit. Autor Herodotus in Thalia. Postremò furorē victus seipsum interfecit.

Aio filius Arichis ducis Beneuenti, missus à patre ad Rhotharem Lōgobardorū regē, in Italia veneno potus est, cuius virtute corpit insanire. Autor Paulus Diaconus de gestis Longobardorū.

Harthbenus fuit athleta quispiā ex Helsingia nonē cubitis procerus, quem Saxo grammaticus in tantas furias testatur cecidisse, vt summas clypei partes corroserit, igneos carbones ventri mandauerit, raptas ore prunas in viscerum ima transfuderit, crepidantia flammaram pericula percurrerit, & ad extremum in sex athletarum suorum præcordia fuente manu secum conuerterit.

Vlysses quum esset Græcorum prudentissimus insaniam tamen simulauit, ne ad bellum Troianum proficisceretur. Vt autem persuaderet se esse verē insanum, salem seminabat variisque animalibus aratra iungebat. Astum hominis explorauit Palamedes, qui

aranti Telemachum filium obiecit. Quem ne lederet ipse Vlysses pater aratrum suspendit. Vide Cic. in lib. 3. Offic.

F V R I Æ T R E S.

Furias poëte Acherontis ex nocte filias vocat. Vergilius, Dicuntur geminæ pestes, cognomine diræ, Quas & tartaream nox intempesta Megarain, Vno eodémq; tulit partu. Propterea Galteus in Alexandreide decenti epitheto eas vocat *Noctigenas* libro decimo, vbi ait, Hoc ego si dea sum, qua nulla potetior inter Noctigenas, si me vestram bene nostis alumna. Eadem ratione Mantuanus eas vocat *Acherontigenas*. Apud inferos dicuntur *Canes* Lucanus. Iam vos ego nomine vero Eliciam, Stygiâsq; canes in luce superna destitua. Apud mortales vocantur *Furiæ*, quod furoris stimulos hominum præcordiis inculcent. Propterea etiam finguntur iis colubros immittere, quos ad Maniam trahunt. Vnde Ver. Caruleis vnum de crinibus anguem Coniicit, inque sinu præcordia ad intima subdit, Quo furibunda domû monstro permisceat omnem. Dicuntur & *Eumenides* sensu contrario, & per antiphrasim. Eumenis enim Beneuolês dicitur. Ouidius: Eumenides tenent facies de funere raptas. Feruntur & capillorû loco, redimita serpentibus & colubris. Catullus: Quare facta virum multatês vindice pœna Eumenides, quibus sanguineo redimita capillo Frons expirantes præportat pectoris iras. Huc huc aduêtate, meas audite querelas. Statius lib. 12. Et *Anguicomæ* ducent vexilla sorores. Mantuanus in apol. Exhibant de sede Erebi tererrima môstra Tisiphone, furiaq; aliæ multo angue comâtes, Quippe quibus dominabantur Plutonides umbræ. Appellantur etiam *Diræ*. Verg. At procul vt Diræ stridorê agnouit & alas, Infelix crines scindit Iuturna solutos. Idem lib. 4. *Æneid.* Vlticêsq; sedent in limine Diræ. Laëtantius lib. 6. de Vero cultu, de his in hunc modum scribit: Tres sunt affectû, qui homines in omnia facinora præcipites agût. Propterea poëta tres furias esse dixerunt, quæ mêtês hominû exagitat: Ira, vltionem desiderat; Cupiditas, opes; Libido, voluptates.

Furiarum prima est *Alecto*, quâ Verg. depingit li. 7. *Æne.* Lucrificam Alecto dirarum à sede sororum, &c. Quod autem sit Noctis filia, testis est apud eundem Vergil. Iuno hoc modo loquens Hunc mihi da proprium virgo fata Noctè laborem, &c.

Thesiphone, seu *Tisiphone*, secunda Acherontis filia, hoc modo ab Ouid. describitur: Nec mora Thesiphone madefactam sanguine sumit Importuna facem, fluidôq; crûore rubentê Induit palam, tortôq; incingitur angue, Egrediturq; domo, luctus comitatur euntê. Et pavor, & terror, trepidôq; insanîa vultu. Ouid. lib. 4. Trist. fecit inde adiectiuû *Thesiphonæus*, vbi ait, Cupiâsq; eradere

dere, vitæ Tempora, si possis. Thesiphonæa tuæ. Hanc filiam esse Noctis docet Syllius lib. 2. dicens: Ille palmas tendens, hos inquit Noctis aluna. Hos muros impelle manu, populûmq; ferocem, &c. Mantuanus li. 4. Agelar. dicens: Ite, canes adsunt Erebi, crinita colubris Thesiphone, spirâsq; venenum, ignemque Megara, &c.

Megaram terciâ Acherontis & Noctis filiam. Claudianus de laudibus Stiliconis describit: Improba mox surgit tristi de sede Megara, Quam penes insani fremitus, animique profanus Error, & vadantes spumis furialibus iræ, &c. Mantuanus li. 2. de Calatemporum: Per medias vrbes colubris crinita Megara, Sanguineisq; caput vitis intorta flagello, &c.

STULTI, ET INSIPIENTES.

Corabi filij Mygdonis Phrygij stultitia vulgi fabulis celebrata est, qui maris vndas numerare conabatur, quû nõ posset ultra quinq; numerare. Autores Eustathius & Lucianus apud Erasmum.

Bagas fuit quispiam stupidæ mentis, & attonitæ. Autor Plutarchus in Collectaneis apud Erasmum. Vnde ortum adagium: Vt Bagas constitisti.

Melitides fuit stultus, ab Homero celebratus: qui euerfa iam Troia venisse legitur, auxilium laturus Priamo. Lucianus apud Erasmum: Melitidem aut Coræbum me putas per deos?

Enthusiasmus est quidam mêtis stupor, quo laborauit *Mammachius* quispiâ sola insignis fatuitate. Vnde *Mammachuti* dicuntur hiantes & stupidi. Autor Aristophanes apud Cælium lib. 9. cap. 28.

Amphistides tantæ fuit stultitiæ, vt ignoraret, vtro ex parente prognatus esset.

Acon vetula eo laborauit delirio (sicuti iam diximus) vt solita sit ad speculum cum imagine sua, perinde ac cum alia muliere confabulari. Autores Cælius & Erasmus, & aduocatis Græcorum testimonis.

Cippius simulabat se dormire & stertere, quod facilius eius vxor morcharetur. Quod arguit eum à zelotypia lôgè fuisse alienum. Vnde natum videtur adagium Ciceroni in quadam ad Fabium Gallum epistola positum: Non omnibus dormio. Autor Lucius apud Beroaldum.

Zenophantus fuit quispiam stultus, qui quod magis risum cohibere nitebatur, hoc ridebat profusius.

Midas Gorgij filius, qui in agrestem Panos dei cantilenâ Apollinis carminibus prætulisset, indignat⁹ Apollo, asinas auriculas eidem indidit, quibus posteaque abiit in risum. Vide Ouid. lib. 11.

Phylli populi, dum Austrum ventum plus nimio haberent inuisum, vt sibi & suæ terræ noxium, sumptis armis in eum hostiliter profecti

profecti sunt, seu viuum alique hominem, & non rem incorporam peterent. Herodotus lib. 4. & Gellius lib. 16. cap. 11.

Inter stultos numeratur *Claudius* princeps, quod Domitium Neronem ad optauerit, quum Britannicum legitimo toro natum haberet. Sabellicus.

MEDICI, PHARMACOPOLÆ,
ET CHIRURGI.

Apollo Æsculapij pater medicinæ vti primus dicitur attulisse, ac propterea meruisse deitatem. Cuius lib. 1. Meta. Inuentum medicina meum est, opifexq; per orbem Dicos, & herbarum subiecta potentia nobis. Idem lib. 1. de Remedio.

Æsculapio Apollinis filio plerique etiam inuentum medicinæ referunt acceptum: in qua adeo excelluit, vt mortuū Hippolytum fingatur ad vitam reuocasse, & Androgeū Minois filium ab Atheniensibus interfectum. Propertius lib. 2.

Et deus extinctum *Crestis* Epidaurius herbis,

Restituit patriis Androgeona focis.

Acron Agrigentinus medicus, Athenis philosophatus est cum *Empedocle*. Fuit antiquior Hippocrate: scripsit de medicina librum unum. Suidas apud Volat.

Aristogenes Thasius medicus floruit temporibus Antigoni Macedoniae regis, ad quem libros plurimos scripsit de medicina. Suidas apud Volat.

Aristogenes alter Gnidius, Chryssippi philosophi seruus fuit, itidem medicus, qui magnam adeptus est famam ex curatione Antigoni Gonatae cognomento.

Asclepiades Prusiensis, Cn. Pompei familiaris, rationem primus reperit, qua vinum ægris mederetur, relato è funere homine, & conseruato. Dicebat salutem constare cibi potusque abstinentia: præterea gestatione, ambulatione, & fricatione. Scripsit ad Mithridatem volumina: autore Plinio. Mortuus est sealarum lapsu in extrema senectute. Idem blandimenta & lenocinia commetus est ad ægrotorum gratiam & iucunditatem. Siquidem & balneorum consuetudinem fecit, primusq; lectulos excogitauit suspensiles, quorum molli iactatione irritaretur & obreperet somnus. Autor Plin. li. 7. ca. 37. & cap. 3. li. 26.

Acesias fuit imperitus medicus, qui dum cuidam podagrico mederi vellet, morbū & dolorem auxit. Vnde natum adagium: Acesias medicatus est, vbi res in deterius vergit. Erasmus in Chil.

Arabs Apollinis fuit filius & Babyonis, quem Plin. li. 7. medicæ artis apud Ægyptios repertorem dicit.

Antonius Musa medicus fuit Augusti, de quo Horatius meminit lib.

nit lib. 1. Epist. dicēs: Nā mihi *Basias* Musa superuacuas Antonius. *Callius* Hemina apud eundem Plinium testis est. *Archagatum* Lyfania nium Peloponensem, primum è medicis venisse Romanum. L. Æmylii, & M. Lulio consulibus. Eique ius Quiritum datum, & tabernam in compito Acilio emptam. Ob id publicè vulnerarium fuisse eum tradit vocatum, miræque gratum aduentum eius ab initio: Mox à sæuitia secandi vrendique, nomen carnicis meruisse. Plin. cap. 7. lib. 25. & cap. 3. lib. 30.

Amychaon Melampodis pater inter claros medicos olim habitus est.

Apollodori duo fuerunt, Scyllæus, & Tarentinus, Ambo medici, De quibus Plin. lib. 20. cap. 4. loquitur.

Aræmon fuit medicus, qui calua interfecti, igneq; cremati propinavit aquam è fonte noctu comitialibus morbis. Autore Plinio cap. 1. lib. 28.

Aitalus medicus apud Plinium affirmat scorpione viso si quis dicat duo cohiberi nec vibrare ictus.

Alcon, seu Alcontius, medicus fuit vulnerum centū sestercii à Claudio cōdemnatus, & exul missus in Galliam, demū restitutus. Nescio an is sit, de quo loquitur Martial. lib. 6. Ostendit dignū sed impudicū Alconi, Darioq; Symmachoq; Aufonius de alio Alcone inde medico loquitur, qui Diodorum aruspice m vaniloquū fecit.

Aræon medicus fuit, qui pestilentia Athenas passim occupante, affectorum plerisque opem intulit salutarem, accensis in proximo ignibus. Cælius cap. 22. lib. 13.

Basilus Ancyranus professione fuit medicus. Floruitq; imperate Constantino. Apud Volat.

Chiron Saturni filius ex Philyra, herbarū naturas primus inuenisse. *Achillémq;* & *Æsculapiū* docuisse fertur: Phœnici Amyntoris filio oculis capto visum restituit. Propert. lib. 2. Tarda Phylotetæ sanauit crura Machaon phœnicis Chirō lumina phylliride s. Verg. lib. 3. Georgic. Quæsitq; nocent artes, cessere magistri phyllirides Chiron Amythaoniūsq; Melampus. Ab eo nomē sumpsit herba, quæ Centaurea dicitur. Plin. cap. 6. lib. 25.

Cornelius Celsus libros de medicinā scripsit oratorio more. Floruit paulò ante Fabium Quintilianum.

Critobolus medicus fuit, cui singularem peperit laudem sagitta ex oculo Philippi Macedoniae, citra oris deformitatem, euulsa, de quo abundè Curtius meminit, lib. 8. de gestis Alexandri. Plin. lib. 7. cap. 37.

Cleophantus, autore Plinio medicus fuit, qui vini rationem illustrauit. Hæc apud Plinium ait semen pastinacæ erraticæ dysenterys

tericis prodesse.

Idem autor scribit, *Chryssippum*, Erasistrati præceptorem, medicum fuisse, qui Hippocratis, Esculapij, & Prodicum medicorum placita ingenti garrulitate mutauerit.

Crimas Massiliensis fuit medicus, qui ad syderum motus ex Ephemeride mathematica cibos dabat, horasque obseruabat. Plin. scribit hunc centum sestercia reliquisse, muris patriæ non minore summa extractis.

Charmis ex eadem Massilia fuit medicus: qui priores medicos & balnea damnauit. Frigidâq; hybernis algoribus lauari peruasit. Merit ægros in lacus, adeo ut Plin. dicat, se uidisse capulares senes vsque in ostentationem rigentes.

Castor medicus docuit Piperitum herbâ (quam alij Siliquastrum vocant) bibi contra morbos comitiales. Autor Plin. lib. 20. Idem scribit succû radicis ferularû, oculorum claritati multû conferre.

Cherias Atheniënsis fuit medicus, qui apud Plinium testis est, radicem cardui ex aqua de cocta potatoribus sitim facere, stomachû corroborare, & vuluis aliquid conferre, ut mares gignantur.

Chrysermus fuit medicus, qui Bulbi radice in vino decocta Parrotidas curabat.

Cleompum Plin. scribit fuisse medicum, cui Pythagoræ librum de magicis herbis nonnulli ascripserunt.

Democides medicus Polycratem Samiorum tyrannû curauit talentis duobus, scripsitq; librû de medicina Herodotus in Thalia scribit Democidê Taliphontis Crotoniensium principis medicû fuisse, atque duobus aurearum cõpedum paribus à Cario donatû.

Dexippus Cous, Hippocratis fuit discipulus, qui scripsit librum vnum de medicina.

Diocles Caristius floruit temporibus Darij Histaspis: reliquit cõmentarios. Plin. in multis locis.

Democrates Seruilius citatur à Plin. lib. 25. Primûsq; medentium herbam dicitur inuenisse, quâ appellauit Hyberidam.

Idem lib. 24. ait *Democritum* fuisse medicum, qui in valetudine Confidæ, M. Seruilij consularis filia omnem curationem, austera recusantis, diu efficaciter vsus sit lacte caprarum.

Dafus medici nomen est, cuius meminit Martialis lib. 6. dicens: Ostendunt digiti, sed impudicû, Alconi, Dafioq; Symmachoq; & c.

Epicarmus Cous fuit auditor Pythagoræ. Scripsit de rerum natura ac medicina cõmentarios, quos adhuc extare in bibliotheca Vaticana. scribit Volater.

Erasistratus medicus fuit, qui primus cognouit morbû Anthiochi ob amorê Stratonices nouerca. Plin. scribit hunc fuisse discipulum

pulum Chryssippi, ex Aristotelis filia genitum, cui Antiocho rege sanato, centum talenta donauerit filius eius Ptolemæus. Huc citat Gell. lib. 16.

Euphorbus medicus, Euphorbia herbæ nomen imposuit. Autore Plinio lib. 25.

Eribotes Teleontis fuit filius, medicinæ peritissimus, ut qui Oilei vulnus à Stymphalidibus illatum sanauerit. Testis Orpheus apud Aegidium Maserium in Argonauticis.

Galenus medicus è Pergamo ciuitate Asiaticæ, floruit Traiani temporibus. Hunc Auicenna, cæteri que omnes medicorum principem fatentur. Scripsit de medicina libros complures, & in opera Hippocra. Cælius lib. 16. cap. 19.

Glaucias medicus fuit in agnoscenda cadauerû natura diligentissimus. Plin. & Cælius cap. 29. lib. 16.

Hippocrates Cous Democratis fuit auditor, vixit in summa familiaritate apud Perdicam Macedonû regem: Suscepit filios Thepsalum & Draconê. Hunc Artaxerxes magna mercede summisq; honoribus in familiam suam inuitauit, autore Valerio. Familiaris fuit Democrito, quem ut infania curaret, plerunque ad eum scripsit. Amavit Græciam, ex qua nunquam egressus est. Mortuus est Larissæ, natus annos ciiii.

Hermogenes, fuit medicus, qui Adriano Imperatori, se interficere volenti, circumscripsit locum sub māmilla, quo letaliter percusso, celerius expiraret. Autor Dion Cassius.

Iulianus fuit quispiam Pharmacopola herbariæ artis peritissimus, quem Volaterranus ætate sua floruisse scribit.

Lucas Antiochenis medicus fuit, Pauli apostoli sectator, à quo edoctus, scripsit Euangelium, & Acta apostolorum. Excessit natus annos lxxxi.

Lycus Neapolitanus Atriplicem (nomen est herbæ) contra cantharidas bibendum censet, apud Plin. cap. 20. lib. 20.

Meneceates Syraculanus medicus, nullam ab his mercedem accipiebat, quibus medebatur. Curabat imprimis morbum sacrum hac lege, ut liberati se esse ipsius seruos faterentur, eumq; Iouem appellarent. Feruntq; in id tumoris fuisse euectû, ut quâdoque ad Agesilaû Spartæ regem hoc modo scriberet: Meneceates Iupiter Agesilao regi salutê. Subridês Agesilaus respondit: Agesilaus Meneceati sanitatem. Plutarchus in Apoph. & Cælius cap. 38. lib. 6.

Marçion Mitylenæus de simplicibus affectib. scripsit. Item apud Plinium rumpi scolopendras marinas sputo, rubetas item, aliâque ranas scribit.

Mycos apud eundem testis est aduersus serpentes nihil esse efficacius

ficacius hippomarthro.

Machaon Æsculapij filius, & frater Podalyrii, medicus fuit clarissimus. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Cura Machaonia maior & ista manu est. Hic Philoctetem Patantis filium Herculis sagitta Hydræ veneno tincta, vulneratum sanauit: Propert. lib. Tarda Philoctetæ sanauit crura Machaon.

Melampus Amythaonis filius, filias Præti Argiuorum regis ab infania purgauit. De hoc Vergil. lib. 3. Georgic. Cessere magistris, Philyrides Chyron Amythaoniúsque Melampus. Meminit & Herodotus in Euteipe. Et Plin. lib. 25.

Meges fuit chirurgus quispiam, quæ Volat. citat in Philologia.

Nicias Pyrrhi medicus fuit, qui ad Fabricium veniens promisit se domino mortem illaturum. Quod flagitium auersatus Fabricius, Pyrrhum, quamuis inimicum, literis monuit, vt à Micia caueret. Gellius videtur hoc ascribere Timochari, apud Gellium. Quadrigarius Niciæ. Vter fuerit, parum refert de nomine. Claudianus lib. 3. in Rufinum.

Nicomachus Stagiritis Machaonis fuit filius, & Æsculapij nepos Scripsit de medicina libros sex. Fuerunt eius nominis duo alij pater & filius ambo medici. Quorum filius scripsit Commentarios in Physicam patris, & octo libros Ethicorum ad Eudemum. Autor Volaxer.

Nicerotiana. *Nicerotes* vnguentarius fuit Syrius, à cuius nomine Martialis vnguenta vocat Nicerotiana. lib. 6. dicens: Quod semper Casia, Cynnamosq;. Et nido niger altris superbæ, Fragas plumbea Nicerotiana. Idem lib. 10.

Oribasius Sardinus, Iuliani principis familiaris, scripsit libros medicinarum quinquagintatres ad ipsum Iulianum. Suidas apud Volaxer.

Ocularius medicus fuit in Ægypto præstantissimus, qui floruit sub Amasi rege. Autor Herodot. in Thalia.

Philippus medicus fuit Alexandri eiq; summa familiaritate & amicitia iunctus: nã quum Parmenio literas ad Alexandrum dedisset, quibus eum monebat, vt ab insidiis Philippi, velut ab hoste Dario corrupti, sibi in agritudine caueret: Alexander exploratã habens medici fidem, poculum ab ipso Philippo datum hausit, deum literas Parmenionis eidem legendas concessit.

Pæon vir medicæ artis peritissimus, à cuius nomine Pæonia herba nomen sumpsit. Architreuius lib. 2. Pæoniis animo medicina potentior herbis.

Plin. ait lib. 20. *Petricidium* fuisse medicum, qui Ophiaca scripserit. Eodem autore *Prodicus* fuit medicus, Æsculapij discipulus, Selymbriæ natus, qui medicinam instituit, quam Iatralēptice vocant.

Iatralēptice.

Phili-

Philistion Locrensis fuit medicus, quæ Gell. lib. 17. cap. 11. citat.

Philon medicus fuit nobilis qui quum medicameta quadam ad medendi vsum exquisitissima concinnaret, & regias quasdam Alexipharmacas potestates, eas Deorum manus appellabat, velut diuinas & salutare. Cælius lib. 16. cap. 10.

Podalyrius filius fuit Æsculapij, & frater Machaonis, medicæ artis peritissimus: qui cum Grecis ad Troiam profectus dicitur. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Deposito non præstat opem Podalyrius agro.

Sinalus fuit medicus quispiam, de quo Syl. Italicus li. 5. sic inquit: Ipse olim antiquo primũ Garamaticus Ammon Scire pater dederat Sinalo morsuq; ferarũ, Teloruq; graues ictus sedare mededo.

Themison medicus fuit magni nominis, Asclepiadis discipulus, autore Plinio, quæ plerisq; in locis citat Plin. ipse. Iuuenal. Quod Themison ægros autũno occiderit vno. Baptista Pius lib. 4. Eleg. Omnibus hoc anno morbis, noxãq; carebis, Cõtēpnẽsq; piã sic Themisonis opem. Fuit eius nominis alter, quæ Martialis scribit consuetudinẽ Veneris habuisse cum sore, vbi lib. 12. ait: Quare non habeat Fabullã quæris vxorem Themison, habet sororem.

Theombrotus fuit medicus, quem Ptolemæus rex Megalensibus sacris donauit centum talentis, seruato Antiocho rege. Autor Plinius lib. 7. cap. 37.

Thesalus eodem autore, medicus fuit Neronis temporibus, qui cuncta maiorum placita transiit, & rabie quadam in omnes aui medicos perorauit.

Vellius Valens adulterio Messalinæ Claudij Cæsaris nobilitatus, pariter que eloquentiæ affectator, suo tempore nouam medicorum instituit sectam.

Sunt & plerique alij, quorũ nomina & placita quandoque aduocatur à Plinio, vt Aristogiton, Athamas, Callimachus, Cleoplin lib. 29. cap. 1. Iemus, Damion, Diuces, Diodorus, Petronius Dorotheus, Dionysius, Sallust, Hecius, Hiccius, Herophilus, Icethidas, Iollas, Lais, Leneus, Metrodorus, Nymphodorus, Opion, Praxagoras, Plifonices, Seltius, Simus, Solimenes, Sotacus, Q. Stertinius. Quorum nuda nomina ad nos peruenerunt.

Porrò multiplex est medicina: *Pharmaceuticæ*: quæ medicamentis curat. *Empyricæ*, quæ solum experimentis constat. *Iatralēptice*, quæ vnguentis. *Clinicæ*, quæ victu & venenis corporibus medetur.

VNGVENTA QVÆDAM

ET PHARMACA.

*E*laterium Plinius ait esse medicamentum, quod fit ex cucumere syluestri, succo expresso è semine.

Crocium species est vngueti, quod efficitur Croci commixtione. Propter. Sit mensa ratio, vixq; inter pocula currat, Et Crocino nares murtheus vngat Onyx. Alio nomine *Crocomagma* dicitur. Fiebat autem ex croco trito, & vino dulci. Hoc Romani non solum corpora delibuebant, sed & spargebant pulpita. Vnde idem Propertius: Pulpita solennes non obluere crocos. Crocinu, autore Plinio, in sola Cilicia diu maxime fuit laudatum, mox Rhodi.

Epilma vnguentu est vilissimu, quo passim utebantur veteres. *Malobathrum* vnguentum est odoris fragrantissimi, quod afferebatur ex Assyria. Eo Romani suos capillos vngabant in deliciis, vt videtur in nuce Horat. li. 3. Car. Od. 7. Malobathrus a Sidonio vocatur, qui hoc vnguetu delibutus est. Malobathru, teste Plinio, vrinam cit. Oculorum Epiphoris vino expressum vilissimè imponitur. Item frontibus, dormire volentibus.

Mendisium est vnguentu, quod fiebat in Medeso Aegypti vrbe. *Mithridaticum*, seu Mithridatios vocatur antidotu, quo Mithridates rex Ponti aduersus insidias venenorum consueuerat se tutari. Eius compositio fit è duabus nucibus siccis. Item ficis totidem, & rutæ foliis viginti simul tritis, addito salis grano. Quod qui icarius sumet, cum veneno securum fore toto die promittit Plinius lib. 23. cap. 8. Antidoti nomen adhuc nostra manet ætate.

Nardus. *Nardinum* dicitur vnguetum, quod fit ex Nardo, quod alio nomine vocatur *Foliatum*. Est autem Nardus seu Nardum frutex odoris optimi. Tibullus: Illius puro distillent tempora nardo. Frequens est in Perside. Vnde ab Horatio in Epodo. vocatur Achæmeniu, vbi ait: Nunc & Achæmenio Perfundi nardo iuuat. Indicunt Plin. lib. 12. vocat: Inueta, inquit, nuper in Thracia herba est, cuius folia nihil ab Indico nardo distant. Pótanus Arabum vocat, Hieronymus Balbus Assyrium Lucret. lib. 2. Et nardi florem nectar qui naribus halat. Alias *Foliatu* & *Spicatu* dicitur. Cõstat Omphacio, Iunco, Balano, Costo, Nardo, Amomo, Myrrha, Balsamo.

Foliatum.
Spicatum.

Narcissinum vocatur vnguentum, quod componitur ex Narcisso flore delicatissimo. Constat generibus odorum. Sed iam componi desit. Autore Plin. lib. 13.

Nicerocianum vocatur vnguentum odoratissimum, cuius autor fuit Nicerotes Pharmacopola. Martia. lib. Fragras plumbea Nicerotiana. Idem lib. 10.

Odontostimma vnguentum est, quo confricantur dentes, vt albescant, & exuant rubiginem.

Oenanthinum vnguentum est, quod fit ex Oenante, id est labruscæ flore. Laudabile fuit in Cypro, deinde in Aegypto prepositum. Autor Plinius.

Panathæ-

Panathænicum fuit vnguentum Atheniensibus peculiare à quibus nomen sumpsit Plinius lib. 13. Panathænicum suum Athenæ perseueranter obtinuerunt.

Amaracinum Amaraco flore odoratissimo conficitur. Vnde adagium natum: Nihil cum amaracino sui. Lucretius: Potèsq; superbos lungit amaracino, & foribus miser oscula figit. Idem li. 2. Porro *Sampsucinum* aliter vocatur, quoniam Sampsucus eadem est herba quæ & Amaracus de qua Verg. lib. 1. Ane. Vbi molis Amaracus illum Floribus, & dulci aspiras complectitur vmbra Amarcus fuit puer regi vnguetarius, qui casu lapsus dū ferret vnguetu, maiore ex confusione odorū creauit odor è, inquit Seruius. Vnde optima vnguetu dicitur Amaracina. Laudabile fuit hoc vnguetu in Co insula. Postea eodè loco prælatum est Melinu. Optimum est & Mythylenis & in Cypro, vbi plurima est sampsucus. Autor Plin. *Metopium* fuit vnguentum, cuius præcipuam laudem meruit Aegyptus, mox abstulit Phœnicia.

Amaracino.

Pardalium laudabile in Tarso cuius compositio & mixtura obliterata est. Dicitur autem à Pardali animali, cuius odorem reddit.

Balanus herba est vnguentaria, cuius succo vnguentum coponitur *Balaninum*, quod expeditissimum olim fuisse, scribit Plin. Resinaque solitu miseri. Balanatus, à Persio dicitur oleo delibutus, vbi ait: Tum cū maxillis Balanatu Gausape pectis. Myrobalanum vocat Martialis vbi ait. Quod nec Vergilius nec carmine dixit Homerus. Hoc ex vnguetu cõstat & ex Balano. Glàs autè qua cõficitur, præcipue bonitatis est in Troglodytis, Thebaide & Arabia.

Balanus.

Melinum vnguentum fit è malis Cotoneis, & struteis admixtis Omphacino, Cyprino, Samio, Balsamo, Iunco, Casia, Ambrotano, *Susinum* cõstat ex Liliis, Balano, Calamo, Melle, Cynnamoto, Croco, Myrrha, & est omnium tenuissimum.

Cyprinum, vnguetum ex Cypro, fiebat Omphacio, Cardamomo, Calamo, Aspalatho, Ambrotano. Fuit optimum in Sidone, mox in Aegypto.

Telemum fit ex oleo recenti, Cypro, Calamo, Meliloto, Fenogracæ, Melle, Mello, Oraro, Amaraco. Fuit ætate Menandri poetæ celeberrimum.

Megalium successit ex oleo Balanino, Balsamo, Calamo, Iunco, Xylobalsamo, Casia, Resina.

Cynnatomum vnguentorum omnium est crassissimum. Vocatur ab eisdè nominis frutice, qui in Æthiopia, Sabæis, & australi India frequè est. Huic vnguetu adiiunguntur Balaninu oleu, Xylobalsamum, Calamus, Iuncus, Balsami semina, Myrrha, Mel odoratu.

Cynnatum eadem est arbuticula, quæ & Cynnatomum, qua etiã

Cynn-
amem.
Stacto.

cōficitur vnguentū eiusdē nominis. Hoc videntur habuisse Thracēs. Claud. de Nu. Honorij & Mariæ Cynnama vocat *Pāgea*, a Pāgeo Thraciæ mōte. A Cynnamo fit adiectiuum Cynnameus, quo vñus est Bapt. Pius: Cynnameos nūmū lacerare pharetriger artus. *Myrrha* per se vnguentum facit sine oleo, Stactē duntaxat, id est, distillatione. Nam Stactō verbum Græcum, id est, distillo, Vnde Catastagnos morbus a Græcis dicitur, quem nos Distillationem dicimus. Et Lucretius lib. 2. Myrrham appellat Stactam, id est, distillatitiam, vbi ait: sicut Amaracini blandum Stactæ quæ liquorē. Est autē Myrrha genus arboris odoriferæ, de qua succus emanat fragrantissimus. Ouid. lib. 10. & lib. 1. Fast. Hac abundant Arabia, Achaia, Orontes, Assyria. Propterea Verg. Myrrham vocat Arabā: Achaia, Columella: Orontidem, Sidonius: Oronteam Bapt. Pius A Myrrha fit adiectiuum Myrrheus Horatius lib. 6. Car.

Balsami
natura
& eius
proprie-
tates.

Balsamum arbuscula est soli Iudææ concessa, frequens in collibus vt vinea. Sustinet se sine adminiculis. Trima iā fructifera est. Proceritatem habet duorū cubitorum. Eius lignū vocatur *Xylobalsamum*: succus (qui habetur vnguenti loco) *Oyobalsamum*, vocat coagulans, & in veste nullas faciens maculas. *Carpobalsamum* vocatur eius arboris fructus. Hoc vnguentum viris conuenire scribit Martialis: quum Assyria vnguenta magis deceant mulieres. Sic autem ait: Ballama me capiunt, hæc sunt vnguenta virorum, Delicias Nani vos redolere nurus. A Balsamo fit adiectiuū Balsameus quo vñus est Sidonius.

Amomum etiam arbuscula est venosa frutice, palmi altitudine, cuius quoque succus inter magni pretij vnguenta numeratus. Frequens est in Assyria. Vnde Vergilius, Assyrium vulgō nascetur Amomum. Syllius lib. 11. Nec crinem Assyrio perfundere pugnet Amomo. Habet & Armenia. Mantuanus in Catharina, Circumfluus aer Fragrat, & Armenio carcer lustratus Amomo.

Pfilothrum vnguentum erat ad depilandū corpus: fiebatq; ex variis rebus modō ex thini sanguine, felle & icore: modō ex saguisugis coctis in vase fictili, & aceto illitis. Prius tamē euellbantur pili autore Plinio: post adhibebatur Pfilothrū, ne renascerentur ac repullarent. Martialis ad Gargilianum, Pfilothro faciēque lauas, & Dropace caluam: Nunquid tonsorem Gargiliane times?

Thalassomali vnguentū, quod sit æquis portionibus Matis, Mellis, Iambris, fictilique vase & depicato conditur.

Dropax vnguentū depilatorium, seu euellendis pilis idoneum. Martialis lib. 3. Pfilothro faciēque lauas, & Dropace caluam.

Ceroma erat vnguentum, ex oleo & cæno, quo vtebantur iuuenes ad robur lacertorū. Hinc *Ceromatici* eo delibuti vocātur. Martialis

tialis lib. 4. Seu lentum Cæroma teris, tepidūque Trigona. Idē lib. 7. Vara nec iniecto Cæromatæ brachia tendis.

Panchrestū genus est medicamētū. De quo Cicero actione quarta in Verrem, Quom (inquit) omnes eius comites iste sibi suo, ille Panchresto medicamento amicos redemisset.

Collyrion dicitur oculorum medicamentum. Horatius. Hic oculis ego nigra meis Collyria lippus Illinire.

Apyron vocatur vnguentum ex auro. Autor Plin. lib. 21.

Atharis medicamentum est vtilissimum infantibus, quod fit Olyra herba decocta. Idem lib. 22.

Botryon erat medicamentum compositum ex cinere excrementorū, quo *Æschynes* Atheniensis Anginis medebatur & *Tōsillis*. Autor Plin. lib. 28.

Irium Plinius vnguentum fuisse scribit, quod diu Corinthi placuerit, postea Cyzici.

Idem lib. 12. ait medicamentum esse, quod a Græcis *Euhemon* dicitur, singulari affectu contrahendis vulnerum cicatricibus.

Oporice medicamentum est, quod fit ad Dysentericos, stomachiq; vitia in cōgio misti albi, lento vapore, decoctis malis cotoneis quinque cum suis seminibus, Punicis cum totidem, & Sorborum Sextario. Autor Plin. lib. 24.

Stomachice medicamentum est vtilissimum oris vititiis, narium, aurum, oculorum caligini, Prerygiis, genitalibus. Plin. lib. 33.

Diaphasmata dicitur vnguenta ex ficcis odoribus: Martialis. li. 1. Quid quod olet grauius mixtum diaphasmate virus?

Mazmata verō dicuntur fæces vnguentorum, vt scoria ferri, Amurca olei.

Regale vnguentum vocat Plinius, quo parthorum reges vtebantur. Fiebat autē Myrobalano, Costo, Amomo, Cinnamomo, Comaro, Nardi spica, Maro, Myrrha, Casia, Styrace, Ladano, Opobalsamo, Calamo. lūco Syrico, Oenatē, Malobathro, Sericato, Cypro, Aspalatho, Panace, Croco, Cyprio, Amaraco, collato Melle, Vino.

AUCTARIUM.

Porrō vnguenta quandoque fiunt ex floribus, vt Rosacetum, Leucorum, Susinum: Aut ex foliis, vt Myrrhinū, Oenanthinū Aut ex radicibus, vt Nardinum, Amaracinum. Vnguentis veteres multis modis vsi sunt: Ad salubritatem, vt natantes, & lauantes: Ad necessitatem, vt certates Ceromate vnguebantur: Ad luxuriā, vt delicatū causa veneris & mensarum Græci mixtum vnguento vinum bibere non erubescabant, quod dicebatur Myrites. Bathilli populi vnguentis madent Huius luxuriæ inuentum Persis refertur acceptum, Vnde Horatius: Persicos odi puer apparatus. Eius rei fidem

facit serinium vnguentorum laudatissimorum, quod expugnatis Darj castris reperit Alexander. Cyprij quoque, Cyziceni, & Corinthij eadem mollitie efformati sunt. Constat vsum vnguentorum, aliarumque reru ad delicias reperarum vsque ad Iulij Caesaris tepora Belgis fuisse ignotum: cum Imperator ipse Belgas fortissimos dicat, quod ad eos non commencent mercatores, qui quae ad efformandos animos pertinent, illuc comporter. Inuasit hic luxur totam paulatim Italiam adeo, vt M. Orho Neroni monstraverit vestigia pedum vnguētis tingi, hisq; balnearu parietes quandoq; aspersi sint. Caum quoque principem ferunt vnguento solitum lauari. Anno post vrbein conditam d. lxxv. P. Licinius Crassus & Iulius Caesar Censores edixerunt, ne quis venderet vngueta exotica. Plotius, Plotij bis Consulis frater, proscriptus a Triumviris, in Salernitana latebra vngueta odore peditus est. In cofesso est, Helioabalum Imperatore trichinia, quandoque lectos, & porticus, omn. floru genere strauisse, vt Liliis, Violis, Hyacinthis, & Narcissis, ac per eos ambulasse, seque vnguētis omniu fragrantissimis nudum saepenumero perunxisse. Quem secuti Imperatores, prope nullam molliem sibi non permiserunt, nulla voluptatis poculum reliquerut ingustatum. Quod ego in Romanis principibus quauis damneim plurimum, no tamen admodum miror, quum etiā apud eos abiectissimi homuiculi, idem sibi indulserint.

DE OLEO.

Reperit & portentosa hominu luxuries in Oleo voluptatem, quo plerique ad nitorem cutis, alij ad confirmandas corporis vires se perunxerunt. Fuit autē multiplex: *Amygdalinum*, quod ex amaris nucibus arefactis, & in offam cotulis, aspersum aqua, & iterum tuis exprimebatur. Mollit corpora, cutē erugat, nitorem commendat. Varos cum melle tollit a facie. Prodest auribus cum Rosaceo & melle, & punici mali germine decoctū. Autor Pl. Vide alias virtutes apud eundem li. 24. cap. 4. *Oenanthinum* fiebat ex Oenanthe herba. *Cicinum* bibebatur ad purgationes ventris cum pari caldæ mensura. *Lavinum* virilius est, quo recentius & viridius colore: Illinitur Paralyticis. Spaticis Ischidiacis, & plerisque aliis morbis. *Cupressinum* a Cupresso arbore, vt Myrteum a myrto. Citreum a citro. *Balaninum* ex Balano glande, de qua iam diximus, Repurgat Varos, Furunculos, Lentigines, Gingiuas. *Omphacium* prodest Gingiuis. Si contineatur in ore, colorem dentium custodit, magis quā n aliud, & sudores cohibet. *Narcissinum* dicitur a narcissis flore. *Raphanum* a raphano: Phthiasis tollit scabrics cuti in facie emendat. *Sesaminum* aurium dolores sanat, & vlcera, quae serpunt. *Balsaminu* contra omnes serpentes est efficac. *Lilinum* renibus

renibus vtilissimum est, sudoribusque euocandis. *Seleucium* neruis vile est. *Picenum* prodest ad quadrupedu scabiem. Hec omnia & multo plura his docet Plinius.

POTIONES DIVERSAE.

Amystis erat quaedam potio apud Thraces, quae clausis oculis bibebatur. Horatius li. 1. Car. Nec multi Damalis meri Bassum Thracia vincat Amystide.

Oxyhalme erat potio, quae fiebat ex sale & acero recenti aduersus serpentes.

Oxyaccaron potio ex saccharo & aceto. Saccharum autem est mel in arundinibus collectum, gummi instar candidum, ac fragile.

Promulsis potio ex mulso condita. Cicero: Non eum quem tu es solutus promulsidae conficere. Hinc Promulidaria vasa, quibus mulsum continetur.

Promulidaria vasa.

Pyratium fiebat ex Pyris, & loco vini fumebatur. Hieronymus contra Iouinianum: Thimotheo dolenti stomachum vinum stradet bibere, non Pyratium.

Bua, infantuloru potio a sono fictu vocabulu. Cato: Quu cibū ac potione Papas & Buas vocet: & matre mamma, & patre tata.

Ex frugibus, inquit Plinius lib. 22. sunt potus similes *Zithon* in Aegypto, *Galia* & *Cereain* Hispania, *Ceruisia* & plura genera in Gallia, quorum omnium spuma cutem scaminatum in facie nutrit. Idem lib. 14. Aegyptius, inquit, e fruge sibi potus similes excogitauit. Nullaque in parte mundi cessat ebrietas. Bibitur Ceruisia mera, non diluta inebriat instar vini.

Ptyjana est itidem potio a Graecis inuenta, quae hordeo ficti solet. Martialis lib. 12. Frumentum, milium ptyjanamque fabamque solebas vendere.

Sabaia est potus in Illyrico paupertinus, ex hordeo & frumento in liquorem conuersus. Autor Ammianus Marc. lib. 26.

DENOMINATIONES A VARIIS

ARTIVM PROFESSIONIBVS ORDINE LITERARVM.

Abietarj dicuntur fabri lignarij, ab abiete arbore. Abiegnē tres, abiete facta.

Acupictores vocantur Phrygiones, qui aurum & colores vestibus intertextunt.

Actuarij siue ab Actis dicuntur notarij, qui veloci stylo acta, actionesque describunt.

Acupedarij optimi cursores, a pedum acumine.

Alutarij sutores coriarij, ab aluta, id est, pelle, quae a luteo colore dicitur.

Amphorarij pincernæ, seu pocillatores, ab amphora vase vinario.
Apiarij qui curant apes. Aliter vocantur Mellatores.
Argentarij dicuntur capsores, seu nûmularij. Budæus: Argentarij Romæ tabernas in foro publico cõductas habebant. Aliter vocantur Mensarij, Mensularij, Trapezitæ, Collybitæ, Monetarij.
Afinarij qui afinos pascunt. Hoc vocabulo vtitur Cato de Rustica.
Agasones equorû ductores. Hor. Si patinâ pede lapsâ frâgat agaso.
Auiarij qui auium curam gerunt. Colum. Sic tamen vt illustra sint loca, quæ commodius habitet Auiarius.
Aurarij, qui aliquid inaurant.
Aurifices dicuntur aurarij. Aurificina, aurificis taberna.
Architectus, primarius faber.
Arienses custodes arriorum, seu Vestibularij.
Agrygnomones minutuli nûmularij: quasi pecuniæ spectatores.
Arcaij arcarum fabri. Autor Cælius. Appellantur & Scriniolearij Apud autores passim obuium.
Auarij qui aquam circumferunt venalem. Idem autor.
Aurige curruum & vehiculorum ductores.
Aucupes qui aues capiunt.
Arcularij arcularum & scriniorum fabri.
Aliptes corporum vñctor. Idem ferè significant Vespillo, Sandapilarij, Libitinarij. Iuuenal. Satyr. 3.
Bractearij, qui Bracteas faciunt, quæque aurum malleis trusum, & ad quamuis tenuitatè ductile rebus inaurandis reducant. Budæus. Bublæi, & Bublæquæ, bouum custodes.
Balneatores balnearum ministratores, Vnde & apud Erasimum est adagium: A sinu balnearioris.
Cellarij qui asseruando penû præstant.
Copiarj qui legatis foras profecturis pecuniam suppeditant necessariam.
Coronarij, qui coronas conficiunt. Plin. lib. Coronarij quidem & spinæ flore vtuntur.
Celeustes, qui remiges hortatur, quasi nauigationis moderator. Et Celeuma nauticus clamor dicitur. Budæus.
Conchyliarij qui conchyliâ in mari conquirunt.
Codonophori, id est, atrati anteambulones, & ferales, præcones rintinnabula gestantes. Budæus.
Collybitæ dicuntur nûmularij: Nam Collybus dicitur nummus.
Chirurgi, medici vulnerarij.
Cinclidarij, quibus atrij & vestibuli comittitur custodia. Cinclidas enim Græci appellant valuas duplices aut foramen, quo

immittitur

immittitur clavis.

Ceroplastæ cerearum imaginum artifices.
Cinifiones, qui modû docēt crispandorû capillorum calamistris.
Cosmetæ dicuntur vnguentarij, à Cosmo medico, vt opinor, sicut Coimiani.
Condi, qui recondunt in cellam penuariam bona domestica.
Carnicoctores, qui coctas carnes exponunt venales.
Crepidarij, qui crepidas conficiunt. Aliter vocantur, Calceolarij futores.
Calones, militum serui, qui clauas ligneas, hastas & fustes ferunt à tergo dominorum. Horatius: Hunc permixerunt calones atque caballi.
Clitelarii, quæ sarcinas ferūt clitellis. Aliter vocatur Muli mariani.
Cupedinarij, venditores ciborum lautiorû, qui vocantur Cupedia.
Cubicularij, cubiculorum famuli. Sueton. in Iulio: Mansitque apud eos non sine summa indignatione propè xl. dies cum vno medico, & cubicularijs duobus.
Cinerarij & *Cinifiones*, dicuntur tonfores, à conficiendis calamistrorû emeribus, in quibus calamistra ad iuuenû puellarûque capillos vibrâdos calefaciebant. Catullus: Nunc tuum Cinerarius todet os.
Crocatarij, qui Crocino colore vestes inficiunt. Plautus: Qui incedunt infectores Crocatarij.
Camentarij, dicuntur Camentorum, id est, ædificiorum (quæ ex lapidibus sunt) structores. Hieronymus vocat fabros murarios.
Calceolarij, qui calceos consunt & conficiunt. Vocantur aliter Alutarij, Coriarij, Crepidarij, Sandaliarij.
Capsarij, capsarum & crumenarum custodes, vel artifices.
Carnarij, carniû venditores, à Græcis Creopolæ dicuntur, & Creurgi.
Carpentarij, fabri lignari, qui carpenta conficiunt.
Caupones esculentorum, poculentorumque venditores.
Cestiferi, vasculorum, aut capsarum vectores.
Dulciarij dicuntur pictores placetarj, quos Pastillarios dicimus.
Decupa, qui vinum quotidie minutatim vendit. Cicero: Venum à decupa & propola quotidie sumit.
Dardanarij dicuntur propolæ, qui omnia præmittunt, vt carius postea vedat: à Dardanio quodâ mago, qui hoc facere cõsueverat.
Epibatæ dicuntur, qui ob hoc tatum sunt in nauî, vt vehantur. Autor Budæus.
Essedarij, dicuntur fabri essedorum vehiculorum. Suetonius in Augusto: Quum essedario (pro quo quatuor filij deprecabantur) magno omnium fauore indulisset rudem.

Fœnifex, qui secant fœnum. Columel. vitur.
Ferales præcones, dicuntur atrati illi anteaambulones, qui cada-
 uera (quæ efferunt) cum tintinnabulis præcedunt.
Fullones, dicuntur qui maculas è pannis detergunt, eorum ars
 vocatur Fullonica. Martialis lib. 7. Tam malè Thais olet, quàm nò
 fullonis auari Testa vetus.
Fartores, qui farcimina faciunt ex infecta carne & adipe. Teré-
 tius. Cupedinarij omnes, cetarij, lanij, coci, fartores.
Ferramentarius, ferramentorum confector. Iul. Firmicus vitur.
Flamearii, dicuntur infectores flamei coloris violæ luteæ, quæ
 flameola appellatur. Hinc Flamea, coloris lutei vestimenta.
Furnarij, qui ex furno, panisq; coctura quæstum faciunt. Vocan-
 tur etiam Fornacarij.
Gangaba, à Persis dicuntur, qui humeris onera portant. Autor
 Curtius lib. 3. de gestis Alexandri.
Gemmarii, gemmarum venditores. Cælius: Gemmarius quidam
 vitreas gemmas, vt legitimas verasq; Imperatoris vxori magno
 pretio vendiderat.
Hostiarii, custodes hostiorum. Plin. lib. 12. Nat. Hist. cap. 15. præ-
 ter has & custodes, satellitèsq; & hostiarij, & ministri populatur.
Herbarij, qui vires herbarum noscunt, aut ex his conficiunt vn-
 guenta. Idè Plin. lib. 13. Herbarij in vtraque pauca his & alia alijs
 miscèt. Item lib. 21. Scelus herbariorum aperitur in hac mètione.
Helciarii qui naues deducunt, subducunt vt ad officia inuicem
 adhortantes, & rudètib; corpori suo inuolutis trahunt instar e-
 quorum. Martial. lib. 4. Quem nec rumpere nauticum, nec clamor
 valet Helciariorum.
Hamiotæ, dicuntur piscatores, ab hamis, quibus vtuntur ad ca-
 piendos pisces.
Horuarij, appellantur horreorum custodes.
Institores, propriè dicuntur rerum delicatarum veditores & ne-
 gotiatores, quod gerendis insunt negotiis. Propert. lib. 4. Mûdus
 demissis institor in tunicis. Quid. Institor ad dominam veniet di-
 scinctus emacem.
Insularij, inquit Budæus, dicuntur ab insula, qui lingua vernacu-
 la Conciergi vocantur. Eiusmodi homines esse solent in domi-
 bus principum, quæ insulæ plerunque sunt, id est, à priuatorum
 domibus distinctæ.
Lactarii, qui cibos ex lacte conficiunt. Spartianus in Helioga-
 balo: Dulciarios & lactarios tales habuit.
Lachæopoles, olerum venditor, qui & Olitor, & Olearius di-
 citur.

Lanarij, qui lanas curant. Plautus: Stat fullo, Phrygio, aurifex, la-
 narius.
Lixæ dicuntur, qui aquas hauriunt. Seneca in Theb. Humilisque
 focerum lixa dominantem sequar. Syllius: Et inutile Marti Lixa-
 tum vulgus.
Libitinarij dicuntur, qui ex rebus funeralibus, & exequijs quæ-
 stum faciunt. A Libitina dea sepulchrorum, aut sepulchro ipso. Vi
 de Senecam.
Lintheones qui linthea conficiunt. Vocabulum est Vegerij.
Lithomi dicuntur lapidicæ: & Lathomix dicuntur lapidicinæ,
 vbi eruuntur & cæduntur lapides. Thomos enim Græcè, sectio
 dicitur Latinè.
Lenones, dicuntur illectatores, & productores meretriciû, ab al-
 liciedo. Et est communis generis, quamuis etiam dicamus Lena.
Librarij, qui libros vendunt. Aliter *Bibliopola*. Catullus: Nam si
 inserint ad librariorum Curam scriinia.
Libratores, qui aurum, aut aliquid aliud ad libram expendunt.
 Theoderitus per Zenobiû Acciaolum: Ille (inquit) qui scire amet,
 quod pondo censenda sunt, vel aurea vasa, vel argentea, vel nu-
 misinata quæpiam pendenda, ea libratoribus defert.
Lanius, seu Lanio, qui carnes vendit in carnario. Aliter dici po-
 test Bouicida.
Lecticarij, lecticarum curatores. Seruius Sulpitius. Meis que le-
 cticariis eum in urbem referre.
Lenobates, appellatur vix calcator.
Limborarij, qui limbos consuunt. Plautus: Textores limborarij.
 Est autem limbus vestimentû purpuram infernè consutâ habès. *Limby.*
Linthearij, qui linthea vendunt & conficiunt, vt Lintheones.
Lucernarij, anteaambulones, & rediferi. Appellantur & Lucerni-
 feri, & à Græcis Daduchi, & Dadurgi, Tedifices.
Metallici, qui metalla eruunt, aut conficiunt. Plin. lib. 13. cap. 16.
Mesonauta, nomen est vilis mancipij in nau: diciturq; is, qui iu-
 bente Nauarcho quæque munia subire cogitur.
Mediastinus est mancipium abiectum, quod vilissima, & sordi-
 dissima ministeria obire domi cogitur: vt domi verrere, purga-
 menta efferre, ligna cogerere, & huiusmodi alia facere. Ita autem
 dicitur, q; in media domo ad imperia omniû, nutusq; excubare
 soleat. Horat. in Epist. Tu mediastinus tacita prece rura petebas.
Mensari, & Mensularij dicuntur collybitæ, seu monetarij, &
 trapezitæ.
Muliones, qui mulorum habent curam. Apud Martialem Mulio
 capitur pro escedario, vbi li. 9. ait: Nec pigri rota quassa mulonis.
 Mansue-

Manusuarj, qui syluestria animalia mansuefaciunt, & eiecurant, & ex feris domesticos reddunt. Aliter Exarmatores dici possunt, Lampridius.

Mango-
nizare.

Mangones, dicebatur magistri, & cōptores formæ puerorum & puellarum, quos exponebant venales. Solebant enim artificio colorē corporis pulchriticare, quò facilius venderent quos volebant. Hinc Mangonizare, est aliquid ornare ad alliciendos emptores.

Moltores, vulgò molendinarij, qui frumenta molunt in pistrino. Aliter Pistrinarij dici possunt.

Mellatores, qui curam mellis & apum gerunt. Aliter vocantur Apiarij. Volater. Ad hæc propellenda diligens mellator remediis inlabat.

Macheropi, dicuntur fabri gladionum: quo nomine dictus est Demosthenis pater, quòd cultellos factitaret. Machæra Græcè Latine dicitur sica, seu gladius.

Macherophori, dicuntur hastiliferi. Cuiusmodi sunt regij stipatores. Cic. ad Q. fratrem: Machærophoris centum sequentibus mirros risus nobis edidere.

Margaritarij margaritarum, aliarumque gemmarum venditores, & negociatores. Dicuntur & Gemmarij.

Medicamentarij, & Medici, à medendo dicuntur, qui morbis afferunt remedia. Plin. Herbarias, & medicamentarias artes dixit.

Mellisones seu Mellarij, qui mella & apes curant. Aliter Mellatores & Apiarij, vt iam diximus.

Mercenarij qui causa mercedis operam nobis præstant, à mercede hostimento.

Myropola, vnguentorum venditor, & Myropolium, officina vnguentorum & pharmacorum.

Nautæ, seu Nauita magister & ductor nauis. Eodem etymo vocatur Nauclerus.

Nonacularij, qui nouaculas seu culeros rasorios conficiunt.

Organici & *Organarij* dicuntur organorum artifices. Lucretius lib. 2. Organici quæ Nobilibus digitis expergesta figurant.

Oeconomi, dicuntur custodes, & dispensatores frugum, pecuniarum, & omnium rerum quas dominus possidet. Vnde Oeconomia, rei domesticæ administratio.

Obstetricæ & *Obstetricula*, quæ parturientium curam habet, quòd sua peritia dolori obstet. Vnde Obstetricare, est partum adiuuare.

Odorarij, qui odores conficiunt, & vendunt: Græcis vocantur Aromatopole.

Oenopola, vini venditor: Oenopolium, taberna vinaria. Plautus: Quum à pistore panem petimus, vinum ex Oenopolio.

Olitores

Olitores, qui hortum oleribus confitum exercent, & curant. Aliter vocantur Hortulani: Olitor etiã dici potest, qui vendit olera.

Ostiarj, custodes ostiorum. Vocantur aliter Atrienfès, Aeditui, Aedituenses, Aeditimi, Claustrarij, Claustritimi, Ianitores, Liminarij, Lumina: chæ, Vestibularij.

Oxypropoli, qui cibos vendunt aceto confectos, quo Plin. vsus est. Et Oxypropoli seruant, addito dulci, ad crementū aceti temperantes. Et Oxypora dici possunt esculèta aceto condita. Vnde idem Plin. lib. 20. cap. 23. Id ipsum condimentis propè omnibus inseritur. Oxyporis etiã aptissimè.

Putearij, qui puteos excauant. Plin. lib. 31. cap. 3. Depressis puteis sulphurata, vel aluminosa occurrentia putearios necat, puteorum excauatores Græci Phreorychos vocant. Eorum instrumentum dicitur Teurelis. Organum quo ex puteo hauritur aqua Celonium, vel Ciconia. puteos aperire, apud Iuriconsultos est excauare. Cælius lib. 6. cap. 17.

Proreta dicitur, qui proræ præfectus est, quem admodum Gubernator, qui puppi. Plautus in Rudete. Si tu proreta isti nauis es, ego gubernator ero. Refero acceptum Budæo.

Pegasarj dicuntur cursores, qui stans locis mansiones suas positas habent: quorum diuersoria Stathi vocantur. Budæus.

Purpurarij purpurarum piscium piscatores, qui & Conchylarij dicuntur. Possunt etiã dici Insectores purpure.

Pollinctores, dicuntur funerum curatores. Pollincere enim est mortuum curare. Plaut. in prologo Pænuli: Eorum alter viuit, alter est mortuus: propterea apud vos dico confidentius, quia mihi pollinctor dixit, qui eum pollinxit. & in Stichus: Hodie pollinctura est. Martialis lib. 10.

Piscinarij, qui piscinas curant: cuiusmodi fuerant Sergius Aurata, & Licinius Murena, qui captorum piscium iactabantur vocabulis. L. quoque Philippus, & Hortentius piscinas habuerunt pretiosissimis piscibus refertas, quos propterea Cic. piscinarios appellat.

Piscatores, qui pisces inquirunt. Aliter vocantur Hamiota, ab Hamis, quibus esca operis pisces decipiuntur.

Piscarij, qui pisces vedunt. Varro: Inter piscarios nemo vedebat.

Propole, à Græcis dicuntur, qui à nobis Reuenditores, qui aliquid præmunt, vt carius postea vendant, Lampridius: Imitatus propolas circumforaneos, equos curules sibi comparauit. Vocantur aliter Dardanarij, vt iam docimus.

Pigmentarij, qui pigmenta vendunt, aut conficiunt, Hieronymus in Exod. Composuit & oleum, & sanctificationis vnguentum, & thymiamata de humidissimis aromatis opere pigmentarij.

Cælius

Propi-
wate.

Calius inter eos, qui corporis curam agunt, recenset Tonfor-
Balneatores, Pilicrepos, Alipilos, Mediasinos, Mangones, Coro-
narios, Colmetas, & id genus alios.

Promi dicuntur, qui praelunt promendis cibariis, aliisque rebus
domesticis, Avionius: Promus quam condus magis.

Pocillatores, dicuntur pincerna, & praeustatores, qualis poetis
fabulantur esse Ganyemedem assistentem Ioui. Aliter Propinato-
res dicuntur. Nam quamuis Propinare plerumque significet pra-
bibere, aliquando tamen est dare bibere. Plin. lib. 21. cap. 20. Me-
dici in vino decoquunt recens vel aridum, illinuntque, vel Splene-
ticis propinant ex aceto. Idem lib. 28. Artemon propinavit aquam
& fonte noctu Comitialibus morbis. Vbi (vt in plerisque aliis locis)

Propinare pro dare bibere ponitur. Sunt tamen nescio qui ridicu-
li, qui nihil probant, nisi quod in putidis quibusdam autoribus le-
gerint: quati vero lingue Latinae copiam debeant, aut possint cir-
cumscribere pomceris suae ignorantiae.

Pistores, seu Pitores dicuntur furnarii panifices, a pinsendo, qui
proprio, & decenti epitheto vocantur Fatulentii.

Pharmacopole, medicamentorum venditores. Et Pharmacopo-
lium amuletorum officina.

Pracones, enuntiatores publici, qui iussu magistratus publice ali-
quid enuntiant. Horatius: Vt praeco ad merces turbam qui cogit
emendans. Domesticus praeco dicitur, qui seipsum laudat.

Plumarij qui acu pingunt. Aliter vocantur Polimitarij. Opus
plumarium acu factum. Vitruvius lib. 6. de Architectura cap. 6. No-
minus inquit pinacotheca, & plumariorum textrinae, pictorum-
que officinae uti colores eorum in opere propter constantiam lu-
minis immutata maneant qualitate.

Panifices, seu Panifici, qui panem conficiunt. Panificium panis
confectio dicitur.

Pecuarij, pecorum custodes, qui & Armentarij vocantur, Pecua-
riam rem facere, est armenta gregisque alere.

Pelliones, qui vestes pelliceas, aut alia quaevis opera pellibus con-
ficiunt. Phrygiones dicuntur, qui acu pingunt, aut vestes auro in-
textunt. Phryges enim primi inuenerunt aurum telae intertexere.

Popinones, sunt quos Tabernarios dicimus, vel luxuriosos, qui po-
pinas amant: qualem Horatius villicum suum arguit, quod rure
velit redire Romam, desiderio popinae. Budaus decenti epitheto
delicias vocat popinales.

Porcarij dicuntur porcorum custodes. Alio nomine dicuntur Sua-
rij. Porculatio porcorum nutritio, & Porculena merces ipsius.

Portitores dicuntur transfratores, a portu. Verg. lib. 6. Portitor
has

has horredus aquas, & flumina seruat Terribili squalore Charon.
Vocatur aliter Telonarij. Portorium merces, & stipis, qua merentur.

Placentarij qui placentas & cibos dulciarios conficiunt, vocan-
tur etiam Officinarij.

Procones, licitatores vendendarum, comparandarumque mer-
cium mediatores.

Quadrigarij, qui quadrigas agunt, aliter vocantur Aurigae & Es-
fedarij.

Questores, pecuniae publicae collectores, & qui curam habent
aerarij. Magistratus vocatur Quaestura.

Ratiarij, a rate, vt nauicularij a naue, dicuntur negotiatores, qui
ex ipsa rate quaestum faciunt.

Salsamentarij dicuntur venditores ciborum sale conditorum
Alio nomine Salarij.

Sandapilarij dicuntur rerum funebrium & exequiarum curato-
res. Aliter vocatur Vespillones, Libitinarij, Necrophori, & Funerarij.

Est enim Sandapila, autore Fulgentio, ferru seu locus mortuorum,
quo non corpora nobilium, sed plebeiorum, atque damnato-
rum cadauera portabantur Sidonius: Hanc non vespillonu sanda-
pilariorumque ministeria ominosa simulauere. Suet scribit, cada-
uer Domitiani populari sandapila per vespillones exportatum.

Scriptuarij dicuntur tabelliones, quos Clericos & Commissa-
rios vocant: dicuntur & Scribae.

Suarij, qui sues pascunt. Aliter vocatur Parcarij, vt iam diximus.

Sagarij dicuntur, qui vendunt saga. Est autem Sagum vestis mi-
litaris, vt postea docebimus.

Salarij, qui cibos salios vendit. Martialis: Quod viles pueri sa-
lariorum.

Scoparij dicuntur ministri, quorum interest pauimenta scopis
deuerrere, & mundare domu. Propterea Hieronymus Aquilonem
viarum scopam appellauit, quod distillando perpurget quicquid in
via puluerulentum obiacet. Vulp. de Tit. de fundo instrumen-
ti.

Segmentarij, qui aurum vestibus intertexunt: a segmentis, id est,
bracteolis, orbiculisque variegantibus. Ouid. lib. 3. de arte:

Quid de veste loquar? non iam segmenta requiro:
Nec quae de Tyrio murice lana rubet.

Sellularij dicuntur, qui opus aliquod sedendo conficiunt: qui
& Sedentarij.

Sericarij textores sericorum. Sericati homines, pannis sericis
induti.

Solearij solearum sutores, qui & Crepidarij dicuntur Plautus
in Aul. Solearij astant.

Sanda-
pila.

Sagum.

Stentua-

Statuarij qui statuas fingunt, Græcè *Idoloplastæ* vocantur. Quales fuerunt *Lyfippus, Praxiteles, Myron, Polyclerus.*

Saffaranej dicuntur, qui farra & frumenta in castra conuehant, crebris & vilibus infutorum vecturis.

Sutores dicuntur calceolarij, aut vestimentorum artifices, qui melius *Sarcinatores* appellantur.

Sphæristerici, & *Sphæristæ* dicuntur studiosi ludipilæ, & periti. *Sphærizo*, id est ludo pila, *Sphæristerium*, ludus pilæ. *Lampridius* in *Alexan.* Post lect. opem operam palæstræ, aut *Sphæristerio*, aut cursui, aut luctam inibus mollioribus dabat.

Thermularij dicuntur, qui thermis præsunt, & ex his quæstum faciunt.

Tonsores, lanæ, aut capillorū dicuntur incisores. *Horat.* in *Epist.* Si curatus inæquali tonsore capillos Occurri, rides. Hinc culter tonsorius dicitur.

Telonarij dici possunt tributorum collectores, qui & *Telones* vocantur.

Vespillones dicuntur funeratores, & curatores cadaverum. *Suetonius* in *Domitiano*: *Gadaver* eius populari *Sandapila* per *vespillones* exportatum.

Vnguentarij, qui vnguenta exponunt venalia, aut conficiunt. *Plin. lib. 12.* Ipsique vnguentarij digerunt, haud diffi. culter. Idem *lib. 31.* Et vnguentarij propter colorem eo maxime vtuntur.

Visceratores dicuntur carniū distributores. Et *Visceratio* ipsa distributio.

Vulnerarij qui vulneribus medentur, vt *Chirurgi.*

Vascularij, qui vasa conficiunt, & vendunt, aurea & argentea. Nam inter *Adrifices* numerantur *Vascularij, Cælatores, Inauratores & Bractearij.*

Vinarij, vini venditores, à Græcis *OEnopolæ* dicuntur. *Sueton.* Quum de *vinariis*, aut *lanis* ageretur, exclamauit in curia.

Vinitores, rustici vinearum cultores. *Verg.*

Aut *custos gregis*, aut *maturæ vinitor* vix.

Vehicularij, vehiculorum ductores: *Carrucarij, curruæ: Effedarij, effedorum.*

Vexillarij qui in exercitu ferunt vexillum, dicuntur etiam *Antesignani, Primipili & Vexilligeri.*

Vestipici famuli, quorum interest mundare vestes dominorum. Et *vestipicæ* ancillæ, eodem modo dicuntur.

Veteramentarij dicuntur *sutores* *Crepidarij*, qui veteres calceos reficiunt. *Plautinus* *Euclio* multa eiusmodi commemorat in *Aulularia*, vbi ait:

Sta-

Stat fullo, Phrygio, Aurifex, Lanarius:

Caupones, Patagarij, Indusiarij, Flamearij,

Violarij, Carinarij, Manulearij, Myrobrecharij,

Propolæ, Lintæcones, Calceolarij,

Sedentarij, Sutores, Diabathrarij,

Solearij astant, astant Molochinarij,

Petunt fullones, Sarcinatores petunt.

Stropharij astant, astant Semizonarij.

Trecenti quum stant Phylacistæ in atriis.

Textores, Limborarij, Arcularij dicuntur.

DENOMINATIONES A NA-

TVRALIBYS, SEV AC-

cidentariis casibus.

A *Grippæ* dicuntur ab ægro partu, qui nascuntur in pedes quod *Plin. lib. 7. cap. 8.* Est contra naturam, autore *Plinio*: quomodo genitum ferunt *M. Agrippam.*

Vopsicum dixerunt vnum ex geminis, qui recenti vtero nascuntur, alio interempto abortu.

Plançi, qui supra modum pedes planos habent. Et *Plançæ tabulæ*, dicuntur *planæ.*

Panse, à *latis pedibus*, & *apertis*. *Pansum* enim *apertum* significat. *Syllæ*, vnde *originem* sumpserint, *Macrob. lib. 1. Satur. sic* refert *Bello Punico* hi *ludi* primum ex *Sibyllinis libris* sunt instituti, suadente *Cor. Ruffo*, qui propterea *Sibylla cognominatus* est: & postea corrupto nomine primus cepit *Sylla* vocari.

Burri, à colore *rosso Pyrrhi* Græcè dicuntur.

Galbæ, à colore *auis*, quæ *Galbula* dicitur.

Scæuri, qui *eminentibus* sunt talis.

Opiter appellatur, qui *patre mortuo*, & *auo viuo* gignitur.

Cordus qui *seruo nascitur*. Vnde *Corda frumenta*, quæ *sero nascuntur*. Et *autumnale scenum Cordum* dicitur.

Posthumi, qui nascuntur *patre humato*.

Cotta ab *iracundia*, & *oris toruitate* dicti sunt.

Scipiones à *baculo*, qui *Scipio* dicitur. Quoniam qui primus hoc meruit nomen *innitebatur baculo*.

Lenates à *frequenti vsu Lenæ vestis*.

Marcipor, puer, seu *famulus Marci*: vt *Publipor, Publij. Lucipor* *Lucij. Plin. lib. 33. cap. 1.*

Vari dicitur, qui *erura habet obrorta*, quiq; sunt *pedibus incuruis*, & in se *contractis*. Vnde etiam *varæ manus*. *Quid. lib. 9.* *Tenuiq; à pectore varas* In *statione manus*, id est, *decuruas*. *Horat. lib. 1. Sermonum*: Hunc *varum distortis* *cruribus*. *Martijal. lib. 7.*

k

Vara vocat brachia palæstritarum, quum aduersarium amplectitur. Vara nec iniecto cæromate brachia tendis.

Vacia dicuntur quibus pedes & crura in exteriorem partem flectuntur. Cuiusmodi fuisse legitur Seruilius Vacia vir prætorius, Seneca tēporibus. Varr. lib. i. de re Rust. Crurib⁹ rectis, ac potius varis, quàm vaciis. Hinc etiam Vacienorum cognomina fluxerunt.

Valgi dicuntur, qui diuersas vsuras habet, hoc est in diuersum actas, vt sunt Lacertorum pedes, quorum pars intra cōditur, pars extra procedit. Valgi contrarij sunt Varis. Habent enim suras atrinsecus prominentes, & in diuersum actas, vt cancri, & lacertæ ipsæ, autore Aristotele.

Varicosi, qui venas habent plus æquæ intumescētes in temporibus, ventre, testibus, inguine, sed maximè in cruribus. Quod ex nimio labore solet nasci.

Planti, & *Ploti* dicuntur à planis pedibus.

Pilumni, qui pilum pistrinis inuenerunt.

Pisones, à pisif leguminibus, quæ optimè ferebant, vt Fabij à fabis, Lentuli à lente, Cicerones à cicere.

Bubulci qui bubus optimè utebantur. Plinius.

Coclitæ vocantur, qui altero lumine orbi nascuntur, vt ille Horatius Cocles.

Lucini, seu *Lucinij*, qui paruos vtrinque habent oculos.

Petauri dicuntur homines agiles, qui per circulos se immittunt nascunturq; sub Delphine. Huiusmodi sunt Histrones, Funambuli, Funerepi, & Saltatriciuli. Vocantur & *Petauristæ*.

Labeones, *Labiani*, & *Labrosi*, à prominentioribus labris. Lucretius lib. 4. Simula Silene. At satura est labrosi Philæne.

Ætæpeli dicuntur, quibus aliquid accidit præter communē naturæ modū. Cuiusmodi fuit Eutimemis filius, quem Plinius scribit in tria cubita triennio adoleuisse, in celsu tardum, sensu hebetem, & iam puberem factum voce robusta, absumptum contractione membrorum subita, triennio circumactō.

Chilones dicuntur, qui sunt maioribus labris. Aliter *Labeones* dicuntur.

Cylones qui sunt fronte prominentiore, & quasi extatē. Synonymicè *Frontones* appellantur.

Simi, & *Simones*, qui habent nares introrsum reflexas. Quod genus homines facilius cæteris fiunt polyposi. His contrarij sunt *Aquili*, qui sunt naso forinsecus extento.

Bene nasuti homines à Lampridio dicuntur Mutoniaci, ac bene mentulati.

Lusciosi, qui propter vitium oculorum parum vident. Plautus in

in Milite: Edepol tu quidem cæcus es, non lusciosus.

Luscus, qui altero captus est oculo, qualis fuit Annibal. Vnde Iuuenalis, Quum Getula ducem portaret bellua luscum.

Cæcus qui vtroque, Aliter *Desio* oculus. Hinc *Cæcare* & *Cæcutire* verba descendunt.

Balbi qui linguam habent impeditam, nec verba debitè enuntiant, vt qui laborant *labdacismo*, & *Iotacismo*.

Blaſi iudem dicuntur qui lingua hærent, quum syllabam syllabæ iungere properè non possunt. Dicuntur à Græcis *Thraſili*, Porro *Blaſitas* non solum vitium est linguæ, sed etiam eorū, qui oblaesum gressum habent, vnde & *Blaſi* pro *Valgis* possunt accipi.

Alypi, qui non satis expedito plecto linguæ vitium, quasi acie nō ferientes, vel quasi verba nō exprimentes. Budæus in Annot.

Ancylaglosi, qui linguam habent astrictam membranulis quibusdam duriusculis & breuioribus quod vitium *Ancylaglossum* dicitur, tūcque naturale est. Est & accidentarium, quum vlcus sub lingua cicatricem durorem obduxit. Autor Budæus: Est autem vitium nervosum, quod *Filum* vulganter nuncupatur.

Vacij, qui pedes extrorsus obtortos habent. Dicuntur & *Vacia*.

Tragomascali qui virus alarum olent. Aliter *Hircosi*. Est enim *Hircus* foetor alarum, quem Plin. Alarum graueolentiam appellat, & aliquando *Virus alarū*, à Græcis dicitur. *Tragos*, vnde *Tragizontes* pueri.

Ventrosi dicuntur, qui sunt *Ventre* propenso & extante: dicuntur etiam *Ventrosi*, & *Ventricoli*.

Cæsares hoc nomen traxerunt ab Africano Scipionē, qui primus Cæsar, à cæso matris vtero dictus est. Desistat hallucinari, qui dicunt *Iulium Cæsarem* à cæso matris vtero nūcupatum: Nam quo tempore subigebat Gallias, matrem ipsam amisit *Aureliam* nomine, quæ superuivere nequiuisset, si cæso euidē vtero natus fuisset. Solinus lib. 4. de Mira.

Androgini dicuntur vtriusque sexus homines. Aliter vocantur *Hermaphroditi*.

Achili dicuntur, qui sunt sine labris. His contrarij sunt *Labeones*.

Ancus, qui aduncum habet brachium, nec exporrigi potest. *Ficus Pomp.*

Nonci qui sunt ore productō, & dētibus prominentibus. Autor *Nonnus*.

Buccones, qui sunt tumidiorib. buccis. *Plautus*: *Stulti*, *Stolidi*, *Fatui*, *Fugi*, *Bardi*, *Blemi*, *Buccones*. Sol⁹ ego omnes antea stultitia.

Epigryphi dicuntur, qui habent nasum aduncum.

Flauij, à flauo colore capillorum nomen traxerunt,

Gibbosi, seu *Gibberosi*, qui tuber & tumorem habent in dorso. Tumor autem *Gibbus* & *Gibber* dici potest.

Gutturosi, quorum guttur tanquam spongia quædam intumescit, aquarum (quæ potantur) plerumque vitio.

Hosini, qui nascuntur sine naribus, quarum loco habent foramina. Aliter *Simones*.

Maclici, qui habent magnas malas & os patens.

Monogrammi vocantur tenues, macri, & decolores. A pictura, quæ priusquam coloribus corporetur, lineis fingitur. *Monogrammos* enim pictura dicitur linearis.

Myopes, qui in luce parum vident, Latine *Lusciosi*. *Myopia* dicitur huiusmodi vitium.

Nyctilopes, qui vident interdum, Sole occidente parum, occasu nihil.

Obstipi qui sunt breui collo, quibusque colla in humerum inclinata sunt. Suet. in *Tyb*.

Spatiosi, qui maligno spiritu sunt correpti, quique eodem in loco nequeunt subsistere.

Nerve à fortitudine neruorum, & vestigiorum dicti sunt.

Hala à fœdo oris halitu. *Capella* à capillorum hirsutia.

Fenestella à caluitie. *Columella* à proceritate: *Nasica* ab obuncis naribus. *Statius* nomen est seruale. *Cælius* libro 13. cap. 5.

DENOMINATIONES

A GENERE.

A *V*us pater patris: *Proauus* auus pater. *Abauus* pater proauis, *Auue* patris vel matris mater: *Proauia*, *Loauia*, *Tritania*, vt *proauus*, *abauus*, *tritauus* se habent, *Pater* qui genuit: *Mater* quæ peperit. *Patruus* frater patris: *Patruales* fratres filij duorum patruorum, *Sorores patruales* filiarum duorum patruorum. *Matertera* soror Matris. *Fratria* vxor fratris. *Fratruales* duorum fratrum filij, qui & *Fratres patruales* vocantur. *Socer* vxoris meæ pater. *Prosocer* vxoris meæ auus. *Socrus* vxoris meæ mater. *Gener* filix meæ maritus. *Progener* generi pater. *Nepus* filij mei vxor. *Nepos* natus ex filio meo, vel filia mea. *Nepotis* filia filij mei, vel filia. *Nonerca* secunda vxor, quam pater ducit mortua prima, ex qua liberos habuerat. *Prinuigni* nati ex prima patris vxore: vt *Hippolytus* *Phedre* nouerca priuignus. *Amita* patris soror, *Consobrini* geniti ex duabus sororibus, quasi consororini. *Leuir* leuir, frater mariti mei. *Marius* vir vxoris. *Marrita* vxor viri. *Opiter* cuius pater mortuus est auo adhuc viuente. *Pappus*, est auus. *Aufonius* *Pappos* auusque trementes. *Patritius* seminatoris filius.

OFFI.

OFFICINÆ ARTIFICVM.

S *V*trina dicuntur Sutoris officina, *Constrina* tonforis.

Textrina textoris. Pl. Ipsa per se tenax ratio textrinæ.

Vstrina metallici. Plinius 36. cap. 21. In vstriga ter siccantur, ita vt torreatur carbone puro.

Onopolium officina vinarij.

Laniena laniorum & bouicidarum.

Myropolium vnguentariorum, & pharmacopolarum.

Thermopolium officina, in qua esculenta & poculenta calida venduntur. Plautus. Semper videas bibentes in thermopolio.

Pinotheca, seu *Pinacotheca*, pictorum est tabula, in qua picta tabulæ reponuntur. Vitruuius lib. 6. Non minus pinacothecæ & plumariorum textrinæ, pictorumque officinæ, vt colores eorum in opere propter constantiam luminis immutata maneant qualitate.

REPOSITORIA DIVERSARVM RERVM.

V *Estiari* dicitur vestimentorij repositoriij. Plin. li. 15. Vestiarium contra teredines, ac noxia animalia, amurca aspergi.

Dactylothea, gemmarum repositorium. Plin. li. 36. *Dactylothea*, inquit, primus habuit Romæ priuignus Syllæ Scaurus.

Panarium panis repositorium. Statius lib. 1. Syl. Hi panaria cadi dâsque mappas subuestant, epulâsque lautiores.

Granarium, id est, horreum, seu repositorium granorum. Varro de lingua Latina: Panarium vbi panem seruabant: Granarium, vbi granum: in quo aliqua conduntur, horreum.

Armentarium repositorium armorum & nauium.

Bibliotheca librorum.

Atramentarium atramenti.

Calamarium calamorum.

Castri instrumentorum nauticorum.

Myrothecium vbi vnguenta conduntur.

POPULI ET HOMINES RE

ALIQVA INSIGNES ET CLARI.

S *Cythe* equitatus & equorum gloria strepunt, inquit Plinius. Et quo insidere primi docuerunt *Thessali*. Vnde nata apud eas de *Centauris* fabula.

Seres orientales populi nobiles sunt vellere, vt iam docuimus. *Ituræ*, *Medi*, & *Parthi* sagittis. *Lucanus* lib. 7. *Tunc* & *Ituræi* *Medi*que; *Arabes*que; soluto *Arcu* turba minax nulsquâ rexere sagittas

Gentium propria epith.

Catulus: Seu Sacas sagittiferi que Parthos.

Thuscis aruspicio. Tibullus lib. 3. Vera monēt Thuscis extra pha-
ra viris. Vnde Hetruscū aruspice Vitruuius, Thuscū Sidoni vocāt.

Hylas cestu, Phegeus palaestra, Lycus stadiis & cursu clari fuerūt.

Aufoniu: Clarus Hylas cestu, Phegeus catus arte palestræ Clarus
Olympiacis est Lycus in stadiis.

Pollux palæstra. Statius lib. 2. Syl. Siue catenatis curuatus membra
palæstris Streret, Amyclæa conceptum matre putares.

Castor equis. Idem Statius lib. 5. Syl. Non tories victorem Casto-
ra gyro, Nec fratrem cestu virides plausere Therapna: Oui Tyn-
daridæ fratres: hic eques, ille pugil.

Clari quoque fuerunt Marsi, Umbri, Psylli venenis: Ægyptij, &
Babylonij. Astrologia: Lacones, breuitate: Scythæ Creteses, & Ge-
loni, sagittis: Curetes, ære: Ægyptij, fistro: Tyllageta, & Lyrcæ, ve-
natibus quibus viuūt: Bœotij, palæstra, & gymniciis exercitationi-
bus: Athenienses, naualibus Lacedæmones, legibus: Græci, ingenio:
Alexandrini, dolis. Berofus, Astrologia: Grammatica Apollodo-
rus: Hippocrates, medicina: Archimedes, geometria: Euclides, nu-
meris: Lyncæus, visu: Chirō, & Alcō, arcu: Cicero, eloquio: Cyrcæ,
yenenis: Cræsus diuitiis: Nireus, forma: Exceftides, peregrina-
tione: Amphion, & Orpheus, lyra: Aristæus, melle: Alcinoüs, hortis:
Amazones, peltis & securi. Argus, visu: Annibal, stratagemate. Ale-
xāder, magnanimitate: Plato & Aristoteles, philosophia: Arachne,
lanificio: Archilochus, iambis: Typhis, arte nautica: Cato, grauita-
te: Numa, religione: Regulus, fide: Scæuola constantia: Rhadamā-
te: Apollonius, temperantia: Cyneas, memoria: labore Cleares: Zo-
roastres, magia: Hyppolitus, pudicitia: Manzus Florentinus, spher-
isterio: Magiolinus, latrunculis: Scæuola, pila: Arte citharœdica,
Mitylenæi: Tibiarum modulis, Thebani: Alexandrini, grammatice,
Geometria, & Philosophia: arte statuaria, Athenienses: Crononia-
te, medicina: Eginitæ, athletica. Sidonius de quibusdā sic meminit
Pollux tum cestu laudatus, Castor habenis,
Pallas tum cristis. Delia tum pharetris,
Alcides claua, Mauros tum iussit in hasta,
Arcas tum virga, Nebrice tum Bromius. Item,
Axe Pelops, cursu Hippomenes, luctāque Achelous,
Æneas bellis, spectatus Gorgone Persens.

GENTIVM PROPRIA

EPITHETA.

A Pulcius eruditos appellat Ægyptios, sicuti Iudæos supersti-
tiosos, Nabathæos mercatores, Fluxos vestiu Arfacidas, Fru-
gum

Gentium insignia, & Deor.

gum pauperes Scythas, odorum diuites Arabas. Legimus Alexā-
dros esse fallaces. Vopiscus scribit Ægyptios esse vetulos, furi-
bundos, iactantes, iniuriosos, auidoſq; nouarum rerum.

T. Luuius perndiam Pœnis. Cicero calliditatem, vt numerū Hi-
spanis, robur Gallis, artes Græcis, Italis sensum, Romanis pietatē
alcribunt.

Ioan. Picus *Mirandula* ponebat in Hebræorum doctrina myste-
ria & prodigia, in Græcorum disciplinis ingenium, in Romana
academia politiam.

Horatius vocat Britannos hospitibus feros, Persas infidos.

Iulius Maternus ad Mouortium Lollianum scribens, quædam
(inquit) gentes ita à cælo formatæ sunt, vt propria sint morum
vnitate perspicuæ. Scythæ immanis feritatis crudelitate grassan-
tur: Itali sūt regali semper nobilitate præfulgidi, Galli stolidi, a-
cuti. Siculi, luxuriosi semper Asiatici, & voluptatibus occupati, Hi-
spani cetera iactantia animositate præpositi.

Blodius vocat Afros fraudulētos, Ligures duros, Căpanos superbos.

Christophorus Longolius Parthiēnis in oratione de laudibus diui
Ludouici & Francorum, vocat Britones duros, vastos Normanos,
Religiosos Francos, industrios. Flādros, mites Lothoringes. faci-
les. Andegauos, bellicos Vascones. Burgundos feroces. Picardos
alacres, frugi Sentones, atque Pictaous, Narbonenses fideles. for-
tes Aruernos, Hannonios pertinaces, magnanimos, Senones, ver-
sutos Cenomanos. militares Bituriges.

GENTIVM INSIGNIA.

Insignia Scytarū fulmē, Gallorū olim Buffones, nunc Lilia, Ro-
manorū Aquila. Sus Phiygum, gemine rotæ Corallorū, Thraciæ
Mars, arcus & pharetræ Perfarum, Anglorum leones & rotæ.

DEORVM INSIGNIA.

Fulmen Iouis, Tridens Nuptuni, framea Martis, Hercules claua,
Bacchi Thyrtus.

REGES DIVERSARVM GEN-
TIVM QUIBUS NOMINI-
BUS APPELLANTVR.

Argiuorum reges dicuntur Abantiada: Perfarum Achemedida,
Ægyptiorum Ptolemei & Pharaones, Latinorum Murrhani, Al-
banorum Syluij, Syriæ Antiochi, Arabum Arabarcha, Libicorū
Lybiarcha, Thebanorum Labdacida, Parthorum Arfacida, Ro-
manorum Imperatores, Augusti & Cæsares.

VOTA HOMINVM DIVERSA.

Scribit Plinius lib. 7. L. Metellum decem maximas res optasse,
vt pote voluisse Primarium bellatorem esse, Optimum orato-
k 4

rem, Fortissimum imperatorem, Auspicio suo maximas res gesti Maximo honore uti, Summa sapientia esse. Summum senatorem haberi, Pecuniam magnam bono modo inuenire, Multos liberos relinquere, & Clarissimū in ciuitate esse. Quę omnia illic cōtingerūt.

Pyrrhum Epirotarum regem ferunt (vbi immolaturus templa inuiseret) non regni ampliorem modum, nō de hoste victoriam, non gloriam illustrē aut diuitias, sed sanitatē modo à Diis comprecari solitum, seu parte hac bene constituta, prosperius cessura viderentur omnia.

Augustus Cæsar, quum **LIIII.** annum ageret, precatus est à Diis Scip omnis fortitudinem, beneuolentiam Pompeij, & Cæsaris fortunam Plutar. de for. Roma.

Oprabat *Caligula* vnicam esse populo Romano ceruicem, quo facilius vno ictu abscindi posset. Votum hominis carnificis, & sanguinarij, *Bap. Egnatius.*

Darius, oblato sibi malo punico, tot oprasse fertur Zopyros, quot illic essent granorum. Idem dicebat, se malle Zopyrum vnum incolumen habere, quam viginti Babylones occidere. Herodotus autor lib. 3.

Martialis libr. 1. ad Frontonem votum suum describit.

Oprabat *Horatius* Tyburi, aut prope Galesum Calabria: fluuiū consenescere, his verbis: Tybur Argæo positum colono, Sit mea: sedes vtinam senecta. Sit modulus lasio maris & viarum, Militicęq; Idem lib. 1. Car. oprat mentem sanam in corpore sano.

Beatus *Augustinus* tria habebat in votis, vidisse Christum in humana natura, Paulum de pulpito fulminantē, & spectabiles vrbis Romę triumphos.

Votum suum *Tibullus* sic exprimit:

Me mea paupertas vitę traducat inertī,

Dum meus assiduo luceat igne focus.

Cricias tyrannus imprecabatur sibi Scopadum diuitias, Liberalitatē Cymonis, & Agelilai Lacedemonij victorias. Autor Plutar.

QVI DIV VIXERVNT.

Vixit *Adam* annis 930. Eua totidem Seth. 912. Enos filius Seth 905. Caynam filius Enos 910. Malalehel filius Caynam 895. Iared filius Malalehel 962. Enoch filius Iared. 965. Mathusalem filius Enoch. 969. Vnde Mantuanus: Nestoreos annos & Mathusalemia secla. Lamech filius Mathusalem. 777. Noe 905. Sem filius Noe 600. Arphaxat filius Sem 338. Sala filius Arphaxat 433. Heber filius Sale 467. Phaleg filius Iectan. 239. Reuseu Ragau filius Phaleg 302. Struch, filius Ragau 230. Nachor filius Saruch 148. Thase filius Nachor 205. Aram pater Loth. 205. Isaac Abrahę filius

185. Jacob filius Isaac 175. Aaron frater Moyfi 123. Iosue 110. He- li index 98. Salomon 94. Iob 183. Abraham 175. Thobias 112. Sara 127. Iudith 105. Moyfes 120. Ex Plinio, Arganton Tartesiorum rex 150. Sylius libro 3. ait eum vixisse 300. ita scribens: Argantoniacos armat Carteia nepotes. Rex proavis fuit humani ditissimus æui. Terdenos decies emensus belliger annos. Mantuanus in Alphonso: Et vetus ille auri diues, ditissimus æui, Hesperius quondā rex Argatonijs oris Cyniras rex Cypriorum 160. Egimius 200. Epimenides Gnosius 157. Piçtoreus Aetolus 300. Reges Arcadum 300. Dando Illyricus 520. Impetris Pulviniorem insulę rex 800. Eius filius 600. Perpenna 98. M. Valerius Coruinus 100. Merellus Pontifex 100. Liuia Rutili 97. Stalilia 99. Terentia Ciceronis 107. Clodia Opheli 115. Luceia Mima centum annis in scena pronūtiavit. Emoharia vixit 104. Samnulla 110. Stephanio vltro centum. Hiero rector Siciliae 80. Masinissa rex Numidia supra centū. Gorgias Leontinus 107. Xenophilus Chalcedensis 105. Herodotus scribit Æthiopes 130. annos trāsgredi. Hipocrates Cous 104. vel 169. Isocrates 100. Orbilius Beneuentanus 100. Sibyllę Cumanę diuturnam vitam ascribit Ouidius libro 14. his verbis: Nam iam mihi secula septem Acta vides: superest numeros vt pulueris æquem: Tercentum messes, tercentū multa videre, Tempus erit, quum de tanto me corpore parua Longa dies faciet, consumptaque membra senecta. De ea Statius libro 1. Tu Troica dignus Secula, & Euboici trāscendere pulueris annos. Fertur enim annos ab Apolline petisse pro numero pulueris, quem manu prehēderat, Vnde idem Statius alibi: Vel quantos ego Demanum poposci. Ouidius patrē suum 90. annos vixisse ait lib. 4. Tristium dicēs: Et iam compleat genitor sua fata, nouemq; Addiderat lustris altera lustra nouem. *Narcissus* præsul Hierosolymitanus 116. *Nestor* 300. Iuuenalis Satyra 10. Rex Pylus (magno si quicquam credis Homero) Exemplum vitę fuit à cornice secūdę. Felix heu nimium, qui per tot secula mortē Distulit, at que suos iam dextra cōputat annos. Tibullus lib. 4. Vixerit ille senex quamuis dum terna per orbem Secula fertilibus Titan decurrerit horis. Idem: Terna minus Pylia miretur secula vitę. Propertius lib. 2. Nestoris est visus post tria secla cinis. Idem: At me ab amore tuo deducet nulla senectus, Siue ego Tirthonus, siue ego Nestor ero. Ouid. in Meta. Et si quem potuit spatiosa senectus Spectatorē operū multorum reddere, vixi Annos bis centum, nunc tertia viuunt ætas. Antonius abbas 105. Alexander episcopus Alexandrinus 98. Alexander episcopus Const. 94. Agilus abbas 100. Titus Pauli discipulus 101. Democritus 109. Paulus primus haremīta 113. Pao-

Qui diu vixerunt.

nus abbas 110. Prosdocim^e episcopus 114. Vádegifillus comes Pa-
 latinus 92. Florentinus presbiter 123. Guarinus præful Bononien-
 sis 110. Viuentius cofessor 120. Homerus poëta 108. Hieronymus
 98. Helias abbas 110. Hor abbas 90. Heroinus 304. Ioannes de té-
 poribus 361. De hoc Ioanne intelligit Mantuanus in Alphonio,
 dicens: Et quem fama refert hyemes vidisse trecentas. Maurus
 abbas 92. Maurilius episcopus 90. Romualdus hæremita 120. An-
 tonius castor 100. Cyrus episcopus 112. Zancles Samothracenus
 104. Pollio Romulus 100. Saturninus Volufius 136. T. Fullonius
 157. Artaxerxes 94. Plato 81. Cælius scribit Marin quendam vixisse
 annos 123. cuius antiqua corporis humana fuerint, postica equi-
 na. Hyperborei populi mille annis viuunt Galenus vixit 140. Ti-
 thonus (vt fabulatur poëta) ab aurora adamatus, & in cælum re-
 latus, illiusque succo perfusus ad tantam peruenit senectutē, vt tã-
 dem optauerit verti in Cicadam: Lucianus: Atq; vltra Tithonũ vi-
 uebat senex. Statius libro 4. Sylua. Annos perpetua geres iuuenta,
 Quos fertur placidos obisse Nestor: Quos Tithonia cõputat sese-
 ctus. Propertius li. 2. At nõ Tithoni spernēs Aurora senectam. Do-
 rothæus præful Antiochenus 119. Tyrõ Tullius Cice. libertus 190.
 Theremõ hæremita 100. Carneades philofophus 100. Cirnẽ Indo-
 rũ viuunt 140. Teretiũ Bononiẽsis 100. L. Tertuleia Ariminensis
 137. Symõ Cleophg episcopus Hierosolymitarũ 120. Cronius Ana-
 choreta 155. Apollonius Thyaneus 100. Seneca Cordubẽsis 114. Pa-
 tricius 2. Niuernẽsis epif. 122. Gartius Aretinus 104. Richardus qui
 dam temporibus Caroli Magni 400. Helias Anachoreta 120.

Hugo successõr S. Bernardi 117. Porrõ pleraq; sunt animalia, vñ-
 tam hominis longẽ superantia, vt Cornices, Cerui, Corui,
 Phœnices. De quibus sic apud Erafinum scribit Hesiodus;
 Ter tria secla hominis transmittit garrula cornix.
 Quatuor at peragit cornicis secula ceruus.
 Ceruinam ætatem coruus ter præterit ater.
 Coruinos annos nouies agit Indica Phœnix.
 Atqui crispicomæ soboles Iouis alma tonantis,
 Egredimur decies Phœnicia secula nymphæ. Item,
 Ter binos deciesque nouem superexit in annos.
 Iusta senescantum quos implet vita dierum,
 Hos nouies superat viuendo garrula cornix.
 Et quater egreditur cornicis secula ceruus.
 Alipedem ceruum ter vincit coruus: at illum
 Multiplicat nouies Phœnix reparabilis ales
 Quam nos perpetuo decies præuertimus æuo
 Nymphæ Hamadryades, quarum longissima vita est.

De temp. annis & diebus.
 DE TEMPORE, ANNIS,
 ET DIEBUS.

Quoniam autem de longis vitæ spatiis locuti sumus, cõmo-
 tum videtur, vt variam Annorũ, & Dierum obseruationem
 subiectamus. Annus triplex est. Magnus seu Platonice, solaris duo-
 decim mētiũ, Lunariseu mensuruus vnus mensis. Annum alij
 ætate vnũ terminabant, Alteru hyeme. Alij quadrupartitis tẽ-
 poribus, sicut Arcades, quoru anni trimestres fuerat. Quidam Lu-
 nae senio, vt Ægyptij, quorum anni fuerunt mensuru. Hinc fit vt
 apud eos aliqui singula annorũ millia dicatur vixisse. Sed hic ori-
 tur serupus fuerintne anni primi seculi nostris similes. Nã fabulo-
 sum videtur plerisque Mathusalem & alios prius enumeratos, vi-
 xisse tot annos. Constat imprimis, neq; mēstruos fuisse, neque tri-
 mestres, vel hoc vno argumento, quod legimus Salomonẽ anno
 XII. ætatis filiu suscepisse. Quare credibile est, aut pares nostris,
 aut nõ multo minores extitisse. Nec minus varia extitit Dierum
 quam Annorum obseruatio. Babylonij inter duos solis exortus
 diem faciunt: Athenienses inter duos occasus: Vmbri à meridiẽ in
 meridiẽ: Vulgus omne luce ad tenebras: Sacerdotes Romani, itẽ
 Ægyptij, & Hipparchus, à media nocte in mediã. Autor Plinius.

QUI MVLTOS HABVE-
 RVNT LIBEROS.

Adam præter Seth, Abel, & Cain habuit 30. liberos. Iayr 7. iur-
 dex Israel 30. filios. Thespis Atheniensis 50. filias, à quarũ no-
 mine Musæ Thespiades appellatae sunt. Roboã habuit vxores 10.
 Concubinas 30. filios 28. filias 40. Artaxerxes Xerxis filius habuit
 ex pellicibus 110. liberos, ex iusto matrimonio 3. Athila rex Hun-
 noru 60. liberos, Danaus 50. filias. Ægysthus toridẽ filios. Euryce
 mulier 20. filios. Cõbe mulier heroïna, cui cognomẽ fuit Chalci-
 di, viro cõiuncta centũ liberos enixa est. Vnde adagiũ apud Emf.
 Tanquã Chalcidice peperit nobis vxor. Niobe Tãtali filia habuit
 14. Masinissã rex Numydiæ 44. authore Eutropio. Puella quadam
 Longobarda 7. pueros vno partu peperit sub Agelmundo regẽ,
 quos omnes in piscinam coniecit. Autor Paulus Diaconus. Gilip-
 pus Arcadius 9. liberos habuit, quos (vt inquit Veig. lib. 12.) fida
 crearat Vna tot Arcadio coniux Thyrena Gilippo. Vix quisquã
 crederet Herotymum sexcentos ex diuersis pellicibus habuisse
 liberos, nisi Iustinus ex Trogo scriptum reliquisset, in epitome
 lib. 39. Priamus ex Hecuba coniuge habuit 19. liberos. Ex alijs pel-
 licibus 13. Gedeõ iudex Hebræorum 70. quos omnes Abimelech
 filius nothus Gedeonis occidi fecit. Achab 70. vt habetur sup. 10.
 quarti Regum. Barrabas vicecomes in Italia 30. liberos suscepit.

Statuas qui

Conradus Moscouiæ dux 80. ex quibus quatuor tantum legitimi fuerunt. Scilurus 80. mares filios habuit. Plutarchus in Apoph.

QVI SENES GENVERNT.

Adam filium Seth anno 130. Abraham anno 109. Sara. 90. Seth genuit Enos anno 105. Enos Caynam anno 90. Caynam Malalehel 70. Malalehel genuit Jared anno 65. Jared genuit Enoch anno 162. Enoch Mathusalem 65. Mathusalem Lamech anno 187. Lamech Noe filium anno 180. Noe Sem, Cham, & Iaphet, quum esset 500. annorum. Scribit Plinius Masanißlam post 86. annos generasse filium Methymathum. Catonem Cenforium octogesimo exacto è filia Salonij clientis sui Corneliam è Scipionum gente, Volufium Saturnium post annum 62.

FRATRES VTERINI.

Hercules, Iphiclus, Apollo, Diana, yterini fuerunt.

SPVRII, ET NOTHI.

Antiphates filius fuit nothus Sarpedonis. Verg. lib. 9. Æneidos Et primulu Antiphaten (is enim se primus agebat Thebana de matre nothum Sarpedonis alti. Plutarchus scribit *Homerum* natum ex adulterio Chritheidis matris. Et *Themistoclem* ex adulterio matris, cui nomen fuit Abrotonum.

Aeneas ex adulterio Anchisæ cum Venere apud Simoentem. Vergil. Tunc ille *Aeneas*, quem Dardanio Anchisæ Alma Venus Phrygij genuit Simoentis ad yndâ. *Aristonicus* rex Pergami filius fuit Eumenis ex pellice. *Aristæus* Apollinis, ex nymppha Cyrene, Pe nei fluminis filia. *Hercules* Iouis, ex Alemena Amphitryonis vxore.

Democoon & Doryclus Priami, itidem ex pellicibus.

Lihyefes nothus fuit Midæ regis. *Thescus & Romulus* (inquit Plutarchus) ambo quum spurij forent existimati sunt à Diis immortalibus procreati. *Inguritha* nothus fuit Manastabalis fratris Micipsæ regis Numidarum. *Mansfredus* Frederici Imperat. *Ioannes Andreas* patre Andraæ presbytero, & matre cõcubina natus est. *Petrus Commeslor, Gratianus, & Petrus Lombardus* itidem fuisse dicuntur nothi. *Albanus* martyr incestu patris cum filia.

DE VIRTVTVM ET DOCTRINÆ PRÆMIIS HISTORIA.

STATVAS QVI MERVERVNT.

Sesoftris rex Ægypti, statuam præclaris facinoribus, & bellica virtute apud suos adeptus est,

Arista-

Aristogiton, & *Armodio* statuæ ab Atheniensibus erectæ sunt. Quæ Athenas ipsas tyrannide Pisistrati liberassent. Plin. lib. 34.

Astyle Croroniatæ (quum tribus continens Olympicis vicisset stadio) posita est statua.

Antolicus Pæcratiastes statuam habuit in Prytanæo. Testis apud Volater. Pausanias.

M. Porcius Cato fuit Rom. adeo gratus, vt senatus statuam ei cõfularem in templo collocauerit, cum inscriptione restitutos ab eo mores, testante Plutar. in Catone Censore.

Titum Cornucanum quum Tensa Illyricorû regina liberius locutum occidisset, mortuû senatus statua decorauit. Plin. lib. 24. cap. 6.

Demetrius Phalerens, auditor Theophrasti, ab Atheniensib. (quorum Remp. summa virtute, ac prudentia decem annos administrauerat) ccc. lxx. statuis honoratus est. Quas quum postea inuidia discisset, satis habuit hæc dicere: At virtutes non euerterunt, quarum gratia eas crexerant. Laërtius, & Plin.

Eunomio Locrensi artis citharcedicæ præstantia statuam peperit, quam Volaterranus adhuc in Italia Locris ostendi testis est. Euthymius apud Plinium legitur.

Meruit & statnam Athenis *Fauorinus* philosophus, quæ (quum in odium Hadriani venisset) disciecta est. Philostratus apud Volat.

Verrius Flaccus grammaticus, nepotum Augusti præceptor, statuam habuit in Prænestæ oppido. Tranquil. de illust. Grammat.

Isocrates orator Atheniensis sua eloquentia statuam in Olympia meruit.

M. Claudius Marcellus, quum propter Gallos iuxta Padum, & Antibalæ apud Nolâ superatos, oppugnatas item Syracusas, in præmium virtutis statuam habuit in æde Palladis cû Epigrammate.

Mutio Scauola (qui coram Porfena Hetruscorû rege Româ obfidente dextrâ flammis admouerat, vrbemq; obfidionè liberauerat) Romani statuam crexerunt, eiq; prata dederunt trās Tyberim.

Ptolemæus Philopator *Homero* poëtarum maximo réplum cum statua dicauit, *Elianus* apud Volaterr.

Oppianus poëta, ex Anazarbo Ciliciæ ciuitate (qui de piscibus scripsit) à suis ciuibus magnifica statua honoratus est, cum hoc Elogio. Oppianus sum suauiloquus vates, quæ crudelis, atq; inhumani inuidia sati ante diè eripuit: Quod si longius in luce moras dedisset, nullas mihi par gloria mortalium in terris foret. Volat.

Horatio Coclitæ statua posita est, quod Hetruscorum aciem in Sublicio ponte solus sustinisset, donec pons à tergo intrumperetur, quo cum in Tyberium decidit. Plutarchus ait fuisse positam in æde Vulcani.

Pausa-

Pausanias Cleombroti filius, quum præclaris facinoribus *Lacedæmones* sibi demeruisset, statua ab eisdem honoratus est: quam tamen postea euerterunt, quòd arripere tyrannidem noluisse. *Thucydides* lib. 1.

Phryne meretrix statua donata est ob formam & pulchritudinem, cuius causa prius in iudicio fuerat absoluta, quum tunicam à pectore deduxisset. *Quintil.* lib. 2.

Claudio secundo Romanorum Imperatori statua cum aureo clypeo erecta est, quòd *Gothos* Macedoniam vastantes magna attriuisset clade. *Eutropius*.

Epicurus Atheniensem philosophum ob doctrinam statuis æreis patria decorauit. *Tortellius*.

Iosephus Iudæus propter libros de captiuitate Iudaica scriptos, statuam Romæ obtinuit.

Minutio Augurino statua extra portam trigeminam erecta est à populo stipe collata, quòd farris pretium in trinis nundinis ad aliam redegisset. *Plin.* lib. 18. cap. 3.

Trebius in Ædilitate assibus populo frumentum præstitit. Quam ob causam & ei statuæ in Capitolio & Palatio dicatæ sunt. *Plinius* ibidem cap. 3.

Notatum est ab autoribus *L. Actium* poetam in Camœnarum æde maxima forma statuam sibi posuisse quum breuis admodum esset. *Plin.* cap. 5. lib. 34.

Numa quoque, & *Seruius* statuas apud Romanos sua virtute meruerunt. *Autor* *Plinius*.

Hominum primus & auream statuam, & solidam *Gorgias* *Leontinus* Delphis in templo sibi posuit. *Plin.* cap. 4. lib. 33.

Mithridates *Platonis* gloria motus eidem statuam dicauit egregium Sylonis opus, qua hoc modo inscripta: *Mithridates* *Rhodoatæ* filius hanc *Platonis* imaginem *Musis* dicatam erexit. *Autor* *Plutarchus*.

Chælia virgini Romanæ equestris statua posita est in via sacra, quòd armata & equo insidens *Tyberim* traecisset, ad dechnandam vim *Porfennæ* *Hetruscorum* regi. *Liuius* li. 2. & *Plut.* in *Paral.* *Plutarchus* in vita *Publicolæ*, ait positam fuisse *Porfennæ* statuam iuxta curiam.

Athenienses *Phocioni* suo principi mortuo æream statuam dicauerunt, ob plurima in rempub. beneficia, inuentisque eius reliquias publicis sumptibus tumulo madauerunt. *Plutarchus* in eius vita.

Cheronenses statuam lapideam in foro prope *Liberum* patrem publicè *Lucullo* constituerunt. *Plutarchus* in *Cimone*.

Mortuo *Demostheni* Atheniensis populus erexit statuam, cui hoc inscri-

inscripserunt: Si pares ingenio vires *Demosthenes* habuisses nunquam Græciæ dominatus fuisset *Macedo*. *Plutar.* in eius vita.

Canon Atheniensium duci & *Euagora*, positæ sunt statuæ prope *Iouis* seruatoris simulachrum. *Plutarchus* in *Euagora*. Idè in *Alcibiade* ait multas Athenis statuas *Mercurio* fuisse erectas.

Polydamas Herculani roboris athleta, qui leonem in *Olympia* inermis iugulauit, & correptum inusitatae magnitudinis taurum, quamuis prærabido impetu profilientem retinuit, quadrigasque tota vi concitatas altera manu remoratus est, statuam meruit in *Olympia*. *Cælius* lib. 7. cap. 56.

Cylon quauis tyrannidem affectasset Athenis, nihilominus tamen ob excellentem formam (quæ nullum non allicit) statuam ænea honestatus est. *Cælius* lib. 13. cap. 7.

Octauio oratori Romano s. p. q. r. statuam erexit, quòd legatus ad *Antiochum* missus, regem ipsum respondere sine cunctatione & mora compulisset. *Plin.* hoc scribit *Cn. Popilio*. *Crinitus* lib. 7. cap. 3.

Vestritius *Spurinna* *Lyricus* poeta in *Bruetorum* regem Imperator constitutus parta victoria triumphalem meruit statuam. *Plin.* *Iunior* *Epist.* 7. lib. 2.

Nerua *Cocceus* Imperator statuas & imagines, *Sofie*, *Palme*, & *Celso* constituit, quos viros præ cæteris coluit, & summo in honore habuit. *Autor* *Dion Cassius*.

Archias *Hybleus*, quum tres ordine *Olympia* simul, & *Pythia* uicisset, statuam cum *Epigramaticis* inscriptione meruit. *Volat.* in *Phil.* *Arcadius*, & *Honorius* petente senatu statuam *Claudiano* poetæ *Alexandrino* in foro *Traiani* collocari iusserunt.

Iunio *Rustico* philosopho statuam erexit *M. Antonius* Imperator. *Capitolinus*.

Mantuani, mortuo *Vergilio* multis post seculis statuam in celebriore suæ urbis loco exererunt: tanti adhuc viri memores quem multis ante diebus suffocauerant *Pasæ*. *Pontanus* de *Obediætia*. *Beroso* ob verissimas rerum prædictiones statuam posuere Athenienses inaurata lingua *Plin.* lib. 7.

Antonio *Musa* medico Romana ciuitas statuam *Æsculapio* proximam locauit, ob Augustum morbo sanatum. *Suetonius* in *Augusto*. *Caia* seu *Tanaquil* mulier laudatissima, & *Tarquiniij* vxor statuam in templo meruit.

M. Atilius *Glabrio* quum apud *Thermopylas* *Antiochum* *Asiæ* regem deuicisset, compos voti factus, statuam auratam patri erexit in æde *Pietatis*, quòd nemini antea Romæ contigerat. *Liuius* lib. 4. & *Valerius* de *Institutis antiquis*.

Docti viri habiti in
DOCTI VIRI, HABITI IN
MAGNO PRETIO, ET
HONORE.

Quanti olim æstimata sint bonæ literæ quantumque doctus sit concessum, nullo certius argumêto, quàm sequentibus patet exemplis. Scipio Africanus statuam *Ennii* poetæ (quem in suis expeditionibus comitè semper habuerat) sepulchro suo imponi iussit, cui viuenti hortos suis proximos donauerat. Ouid. lib. 3. de Arte. Politianus in Nutricia.

Alexâder Magnus capto inter spolia Darij Persarum regis vnguentorum serinio (quod erat auro, gemmis, ac margaritis pretiosum) libros *Homeri* (quos tanto dignos loculo existimabat) inclussit. Plin. lib. 7. cap. 29.

Idem quum Thebas euertet, & in omnes sine discrimine sciret, *Pindari* vatis penatibus parci iussit.

Idem *Aristotelis* præceptoris sui nomini Patriam condidit, eique multa hominum millia parere iussit, ad scribendos rerum naturalium libros.

Archilochi poetæ interfectores Apollo arguit Delphis.

Sophoclem tragicum poetam defunctum sepeliri Liber pater iussit, obidentibus mœnia Lacedæmonis, & Lysandro eorum rege in quiete sepius admonito, vt pateretur humari delicias suas. Lysander vbi intellexit *Sophocle* mortuum, pacè funeri dedit. Solinus.

Platonem Siciliam venienti *Dionysius* tyrannus quamuis ad superbiam sauitiamque natus, vitatâ nauem misit obuiam, & egredientem in litore quadrigis albis excepit. Plutar. in Dione.

Annicetus Cyreneus eundem ab *Æginetis* captum, & inter mœcipia venalem expositum, nequid indignum pateretur, Minis aliquot mercatus est, & honesto comitatu Athenas ad suos remisit. Quam pecuniâ, quum à *Platone* sibi remissam intellexisset, profecto (inquit) peccatum videri potest, quod maiore summa non iuuerim tantum virum.

Platonem ipsum tanti fecit *Aristoteles* discipulus, vt nomini eius arâ in tēplo construxerit, statuamque cōsecrauerit: in qua scriptum erat hunc esse illum, quem probi omnes merito debeât & imitari, & commendare. Vnde extant *Crimini* versus in *Parthenicis*: Hæc illa est arâ floribus redimita suaue olentibus: Quam gratus bene merenti statuit discipulus seni. Tituloque hoc testatus animum suum, atque officium, *Platonem* probandū probè à probis.

Viginti talentis vnâ orationem vendidit *Isocrates*

Ælchines *Demosthenis* orationem (qua tamen in exilium pulsus fuerat) coram amicis laudauit in sua calamitate.

Athenien-

Quar-
nus Ve-
ronensis
& Po-
ni de li-
beralita-
te.

Athenienses *Thucydidem* rerum suarum scriptorē ab exilio reuocare, eloquentiam mirati, cuius virtutem damnauerant.

Menander Comœdiographus ab *Ægypti* regibus per legatos magnis præmiis inuitatus est.

Cn. Pompeius *Possidonij* sapientiæ professoris domum intraturus, fores percuti de more à lictore vetuit, & fasces lictorios ianua submisit is, cui se oriēs occidēsque submiserat. Vide Stra. lib. 11.

Augustus carmina *Vergilij* cremari contra testamenti eius verendum vetuit. Eidem in Theatro recitati vniuersus pop. Romam perinde ac Imperatori assurrexit. Hactenus Plin. lib. 7. Eiusdem *Vergilij* diem natalem (qui fuit Octobris idibus) quotannis celebrabat, & quibusdam velut cæremoniis venerabatur. Syllius.

Constantinus Imperator *Ablabium* *Ægyptium* philosophum prætorij sui præfectum, & vnâ cum Constantio filio Imperij rectorem constituit. Eunapius apud Volaterr.

Frontoni philosopho M. Antonius princeps statuam erigi fecit, Autore Capitolino quem Augustus quoque consulari ornauit dignitate.

Anaxenori Cytharædo è Tyana ciuitate M. Antonius tributa, quatuor ciuitatum legenda præbuit, Strabo lib. 14.

Augustus Alexandrinis (in quos bellū gerebat) tribus de causis factus est se pepercisse, Ob Alexandri memoriâ, Urbis pulchritudinem, & amorem *Ariij* philosophi. Plutarch. in vita Antonij.

Iam diximus erectam *Claudiano* statuam Arcadij, & Honorij imperatorum patrocinio.

Dionem Prusiæum sophistam, & philosophum Traianus curru suo plerumque dignatus est. Romam etiam ingressus cum triumpho. Suidas apud Volat.

Artaxerxes rex Persarum Hiscani præfecto Hellespōti, literas scripsit, vt *Hippocrate* medicum quibuscumque fieri posset præmiis in familiam suam inuitaret. Epistola ad hunc ferè modum se habebat. Rex regū magnus Artaxerxes Hiscani S. Hippocratis medici, *Æsculapio* prognati, ad me fama peruenit. Da igitur operâ, vt aurum illi tribuas, quantum cupit, aliâque ite quorum indiget & ad me mitte. Erit enim par honore summis in Perside viris. Et si quis alius fuerit in Europa vir clarus, hūc amicū nostrę domui rede, nec parce pecuniis. Eidē Hipp. ab Illyris redeūti eosdē honores (quos Herculi) decreuit Græcia ob prædictâ pestilentia. Suid.

Iunio Rustico philosopho M. Antonius Imperator publica omnia, priuataque consilia solebat credere: quem postea cōsulatu, & mortuum statuâ decorauit. Iulius Capitolinus.

Ciceronem ab vrbe pulsum Pōponius Atticus sestertiis ducentis

& quadraginta millibus iuuit, & profecurus est. Cor. Nepos in vita Attici.

Oppianus poeta, quā Antonio Imperatoris Seueri principis filio poema de piscibus nuncupasset, ab eo toridem aureis donatus est nummis, quot illic erant versus. Volat.

Daniel propheta Cyro rege (quem Theologiae mysteria perdocuit) familiarissimè utebatur. Autor Theodorus Cyrenensis.

Cleombrotum medicum Ptolemæus rex centum donauit talentis, seruato Antiocho rege patre suo, Habeo codicem Plinianum in alterutro libro mendosum. Nam lib. 7. & cap. 37. hoc de Cleombroto scribit. Libro verò 19. & cap. 1. de Erasistrato. Vide Budæi libro 2. de Asse.

Olim status erat artis oratoriae quaestus, vt *Gorgias* Leōtinus auream statuum & solidā sibi posuerit Delphis. Plinius cap. 4. lib. 33.

Athenienses (vt iam diximus) *Demetrio Phalereo* ccc. lxx. statuas erexerunt.

Zeus tantas opes arte picturae sibi comparauit, vt in ostentatione earum Olympiae aureis literis in palliorum tesseriis intextum nomen suum ostentaret. Plin. lib. 35. cap. 10.

Pamphilus pictor neminè docuit minoris talento annis decem: quā mercedē Apelles, & Melanthius ei dedere. Plin. lib. 35. cap. 10.

Apelles Alexandro Magno adeo charus extitit, vt rex Capaspen amatam suam liberali forma puellā eidem dederit. Plin. ibidem.

Attalus rex vnicam tabulam *Aristarchi* pictoris centum talentis emisse dicitur.

Argonautas, *Cyclicae* pictoris tabulam, talentis cxxl. mercatus est Hortensius orator. Plin. lib. 35. cap. 11.

Zenonem philosophū Athenienses tanto honore profecuti sunt, vt apud eum clauis urbis deponerent, ipsūque ornarent aurea corona, & imagine aerea. Laërtius.

Plinius iunior referebat potuisse se (quum procuraret in Hispania) vendere suos commentarios *Largio* Licinio quadringentis millibus nummum. Quis nunc regum (inquit noster Budæus) emere bibliothecam confertissimam decem aureorum millibus velit, quātiā Plinio cuius vnus priuatus regesta quādam extemporanea licitari ausus est. Plin. lib. 3. Epist.

Philippus Macedo Amyntae filius, quauis omni sermè tempore negotiis belli esset implicatus, nunquā tamen à liberali mufa, studiūque humanitatis recessit. Propterea scribens ad *Aristotelem* gloriabatur natū sibi Alexandrū tanti philosophi tempore, à quo doctrinā imberet cum virtute. Epistola autē extat apud Gell. lib. 9.

Lenaxus ludimagister in vrbe Roma à Pompeio ob ingenium manu-

manumissus est. Plin. de illust. grammat.

Ouidius quum septem annis apud Getas in exilio durasset, Diis iubentibus in fata concessit Cal. Ian. Cui mortuo gens illa, quamuis barbara, & inelegans, & a mansuetioribus minus profusus aliena, solennes tamen exequias celebravit, & sepulchrum erexit magnificentum. Pontanus de Magnificencia.

Quid? non-ne mirum est, histriones maiore quondam in pretio habitos, quā nunc habeantur vel egregiè literati: quum *Roscio* actori Theatrico annulum aureum cum censu equestri donauerit Sylla: Quem etiam ferunt mercedem diurnam de publico mille denarios sine gregalibus accepisse. Tullius quoque elegantissima oratione populum Ro. obiurgauit, quod Roscio gestum agere tumultum mouisset. Macrobi. lib. 3. cap. 7.

Decius Laberius quum in spectaculis mimos suos egisset palam, donatus est quingentis sestertiis, cum annulo aureo, qui erat insignae census equestris, autore Tranquillo.

Alcibiades ambitione quadam munera in *Socratem* congererat, dignam viri doctrinam multo amplioribus existimans. Caelius lib. 11. cap. 73.

Euripides Tragœdiographus Archelao Macedonum regi sola virtutis admiratione fuit familiaris, adeo, vt frequentibus conuiuiis ab eo exceptus fuerit, & aureo donatus poculo, In eius quoque gratiam Syracusani plerosque Atheniensium (qui apud se seruitutem seruiebant) libertate donatos, domum incolumes remisere. Caelius lib. 13. cap. 7.

Iulius Calidius poeta, quum à P. Volusio in proscriptorum numerum relatus esset, ab Attico propter ingenium, & elegantem eruditionem, absolutus est. Cor. Nepos in vita Attici.

Cor. Gallus Elegiographus fauore Augusti ad praefecturae gradū conscendit, tribunūque cohortium effectus est. Crinitus.

Vespasianus tantum concessit *Salcio Basso* poetae Lyrico, vt propter ingenium singularemque eruditionem auri quinquaginta sestertia eidem sit elargitus. Tacitus in Dial. de Orat.

Statium Domitianus magnifico atque apparatusimo donauit cōiuio, coronaque insigni, & aliis muneribus honestauit. Crinitus de Latinis poetis.

Eiusdem imperatoris beneficio *Syllius* ad tertium consulatum prouectus est. Vnde *Martialis*: Augusto pia tura vctimisque. Pro nostro date Syllio Camoenae. Bissenos iuber en redire falces, Nota consule nobilique virga, &c.

Sertinius vir clarissimus tantum concessit *Martilio* ingenio & doctrina, vt ei adhuc viuenti imaginem more veterum in sua bi-

bliotheca posuerit. Crinitus.

Ansonius Caesaris Gratiani (cuius filium Gratianum iuniorem erudierat) beneficio & honestissimis suffragiis dignitatem adeptus est consilarem. Idem.

Aurelius Prudentius beneficio Theodosij Imp. ad praefecturam militiae perductus est, Crinitus.

Lampaco vrbi Helleponti propter *Themistoclem* pepercit rex Persarum. Marcell. lib. 22.

Phalaris Agrigentinus tyrannus alijs scruissimus teplum *Sibesthoro* aedificandum curauit, suaditq; diuinos illi honores in vrbe patria habendos, quem tamen olim capitale inimicum habuerat. Poppo. de Obed.

Democedes medicus a Dario (quem sanitati restituerat) duobus aurearum compedum paribus & ab vxoribus ipsius Darij aureis phialis donatus est. Autor Herodorus in Thalia.

Matthias rex Pannoniae, *Ioan. Monteregium* hominem Germanum, & Ephemeridum scriptorem multis auxit honoribus & diuitiis. Volater.

Quum *Hermolaus Barbarus* Venetorum legationes obiret in Italia, & ad urbem Florentiam accederet, Laurentius Medices tanto viro cum multis amicis obuam processit, quamuis podagricus, cumq; in Caiana villa honorificentissime excepit, quam cum instructissima bibliotheca eidem obtulit. Crinitus cap. 9. lib. 15.

Robertus Siciliae rex *Fr. Petrarcam* omnesque eruditos viros in pretio habuit. Vol. in Philol.

Ptolemaeus Philadelphus senes lxx. Bibliacae historiae scientificissimos ab Iudaea vsque, in Aegyptum vocauit, quos regia vrbe acceptos, hospitaliter & benigne aluit, magniq; munerib. donatos dimisit. Sab. in exe.

Ioanni Campegio Bononiensi in Parauinum Gymnasium (quod ad publicam literarum professionem fuerat inuitatu) proficiscenti, ab vrbis magistratibus Gymnasiarumq; magna hominum frequentia obuam itum est. Idem Sab.

Vicentina ciuitas *Sabellium* argentea patera magni ponderis donauit.

Caesar Dictator duas *Timomachi* tabulas lxx. talentis emit, in templo Veneris genitricis dicaturus. Plin. lib. 35. cap. 11.

Candaules rex, *Balarchi* picturam Magnetum haud mediocris spatij rependit auro. Plin. cap. 8. lib. 35.

Quintilianus ex Hispania veniens stipendium a fisco accepit ab Eusebio sub Domitiano. Budaeus lib. 2. de Aste.

Thadens Florentinus medicus, tanta fuit nominis celebritate, vt ad

vt ad curam aegrotorum extra urbem vocatus, no & vilius quam quinquaginta aureorum mercede in singulos dies peregrinaretur: vocatusque ab Honorio quarto centum sibi statui voluit, a quo curato decem millia reportauit. Volaterranus.

Propter *Zalysi* imaginem, a Prothogene pictam, Demetrius Rhodion non succedit, ne simul tabula conflagraret. Plin. l. 35.

M. Popilius Andronicus opusculum quoddam annuum xvi. millibus nummum vendidit. Tranquillus de Gram. illust.

Arrianum historicum (qui historiam Magni Alexandri octo libris scripsit) Adrianus & Antonius propter literas ad honorem consularem euexerunt. Heliconius apud Volaterranum.

Asinius Pollio *Varonis* imaginem collocauit in bibliotheca.

Cyrus Pannopolita poeta beneficio Theodosij iunioris, & Eudoxiae eius vxoris, praesul factus est. Suidas apud Volater.

Democritus Diagoram Milesium philosophum seruum mille drachmis emit, vt eandem erud. ret. Apud eundem.

L I T E R A R V M E T L I T E R A T O -

R V M Q V I P V E R V N T

A M A N T I S S I M I .

A *Naxagoras* omne patrimonium suum concessit, remque omnem publicam & priuam neglexit, vt liberius vacaret philosophiae. Laertius, & Valerius de studio.

Nauigauit in Aegyptum *Democritus* in Persidem vsque ad ritum mare, vt & Chaldaeos consulere, & melius philosopharetur. Idem quoque oculos sibi eruit, quod rerum naturalium & diuinarum contemplationi impedimento esse viderentur. Existimabat enim cogitationes, commentationesque animi sui contemplandis naturae rationibus vegetiores, & exactiores fore, si eas videndi illecebris & oculorum impedimentis liberasset. Vt autem commo-

dus amplecteretur studia, diuitias omnes reliquit quae tamen tanta fuerant, vt pater eius Xerxis exercitui epulum dare potuerit. Autores Gellius cap. 17. lib. 10. Cic. lib. 5. de Finibus. Val. de studio.

Cyprianus diem nullum sine Tertuliani lectione permittit ef-

finere, cuius libros quum peteret, dicere solebat, Da magistrum. Autore D. Hieronymo.

Scipio Africanus Padium Cyri de manibus non ponebat. Beroaldus autor.

Gordiano Imperatori bonae literae adeo placuerunt, vt pluris fecerit librorum quam auri vel argenti, sibi thesaurum comparare. Habuit enim in bibliotheca XLII. millia librorum Iul. Cap.

Monymus Corinthij cuiusdam trapezita filius, quum philosophiae amore raperetur, cuperetq; magnopere dare opera Diogeni

neque tamen hoc ipsum à domino. posset impetrare, stimula infania monetam cepit spargere, eoque modo dimissus, ad philosophiam se conuertit. Diogenemque secutus est. Laërtius.

Pythagoras ad perdiscendam philosophiam, solum vertit exilio suscepto versus quam peregrinatione. Profectus ad Persas magnorum prudentiæ se formandum tradidit, à quibus syderum motus cursuque stellarum didicit. Cretam deinde & Lacedæmona nauigauit, quarum moribus & legibus inspectis ad Olympicum certamen descendit. Quod & de Empedocle scribit Plin. lib. 30.

Alexander quum esset legendi & discendi percupidus, Iliadem Homeri (quam rei militaris viaticum solebat appellare) Aristotele exponente perdidit, eam semper vnà cum pugione sub puluino iacentem tenere solitus. Onesicritus apud Plutarchum in Alexadro.

Eulides Megarensis, quum disciplinæ Socraticæ percipiens esset, neque tamen Athenas (ubi profitebatur Socrates) auderet ire, quod capitale foret, si quis Megarensium Athenis, aut Atheniensium Megaris, propter mutuum vtriusque vrbis odium, deprehenderetur, sub noctem tunica longa muliebri indutus ad ipsum philosophum cōmeabat, vt vel noctis aliquo tempore consiliorum sermonumque eius haberet participes. Rursus sub lucem eadem indutus veste redibat. Gellius lib. 6. cap. 10.

Ferunt *Platonem* quum tenui admodum esset pecunia, tres tamen Philolai Pythagorici libros decem millibus denarium mercatum, quod pretium à Dione quodam Syracusano acceperat. Idem octogenario maior moriens sub capite Sophronis numeros habuisse fertur. Sic nec extrema quidem eius hora agitatione studij vacua fuit, inquit Val. Max. de studio. Gell. lib. 4. cap. 17.

Aristotelem quoque traditum est poculos Speusippi libros post mortem eius emisse talentis tribus Atticis. Gellius lib. 4. cap. 17.

Fuit *Hippocrates* discendæ medicinæ adeo studiosus, vt eum non puduerit vel retrimenta gustare, vt inde morbi naturam persentiret. Quod tamen aliqui *Æsculapio* ascribunt. Autor Cælius cap. 12. lib. 16.

Adrianus imperator impense adeo Græcæ doctrinæ inuigilabat, vt à plerisque Græculus vocaretur. Sex tus Aurelius.

Cato Uticensis ne quid temporis absque aliqua exercitij parte efflueret, in curia Græcè lectitabat, tantisper dum cogeretur Senatus. Cic. lib. 3. de Finibus.

Tacitus Imperator *Cornelij Taciti* viri consularis historiam de Romanis imperatoribus, nō modo in omnibus bibliothecis iussit collocari, sed etiā edicto cavit, vt decies quotannis ad vsum publicū trāferiberetur, atque in bibliothecis poneretur. Flavius Vōspic^o

Beatus

Beatus *Hieronymus* Romæ primum, mox in Byzantio & Antiochia, demū apud Solymos, discendi studio variis præceptoribus operâ dedit. Habuit in literis Hebræis Barbanum & Nicodemum Iudæos, in humanioribus literis Donatum & Victorinū, in sacris Grægorium Nazanzenum, Apollinarem Antiochenum, & Didymum Alexandrinum. Crinitus cap. 6. lib. 6.

Augustus liberalibus studiis, præsertim eloquentiæ, in tantum incubuit, vt nullus, ne in procinctu quidem laboretur dies quin legeret, scriberet, declamaret.

Nemo studia bonarum artium fuit indulgentius, quàm *Carolus Magnus*, vt qui Parrhisiense gymnasium, & Papiense acceritis vndecunque doctissimis viris instituerit. Bap. Egnatius.

Fuit & *Carolo Crasso* singularis beneuolentia in literatos homines, quos ad scribendum solebat adhortari. Idem Egnatius.

Sigismundus Imp. doctos homines etiam fuit, & magnis honestauit dignitatibus. Accusauit etiam plerumque Germanos principes, qui Latinas odissent literas. Reprehēsis à quibusdā, quod non viros humile, sed literatos foueret: Ego (inquit) eos amo, quos virtutibus & doctrina, (ex quibus nobilitatem metior) ceteris antecellere video. Baptista Egnatius.

Scipio in medijs difficillimi belli apparatus bonarum artium studia non prætermisit, philosophorum scholas crepidatus frequentans. Et ne post insignes victorias animum sibi inolescere prosperis successibus rerum permitteret, cum literis & literatis frequens versabatur. Pontanus de fort.

Borsus Ferrariensium princeps, ingenijs magnopere fuit, quæ vndecunque accessita domi alebat, & in his T. Strocium poetā Florentinū, Ioannem Aurispiam, Hugonem medicum, & Petrum Bonum Lyristem egregium. Volat. in Georg.

Essarionis presbyteri Cardinalis (qui sub Eugenio quarto floruit) domus fuit liberalium artium officina, doctissimisque viros semper aluit, atque fouit. Nec minus ipse in literis versabatur. Platonem in primis obseruabat, in cuius defensionem commentarios edidit contra Trapezontium peripateticum. Volat.

Linus Drius ætatis viribus & acie oculorum iam defectus ius civile tamen populo interpretatus est, quod cupientibus discere utilissima composuit monumenta. Val. de studio.

Publius Crassus quum in Asiam ad Aristonicam regem debellandum Consul venisset, tantum Græcæ linguæ studium impendit, vt etiam in quinque diuisam genera per omnes partes ac numeros didicerit. Valerius, & Blondus lib. 4.

Carnæades philosophus quum cibi capiendi causa recubisset

philosophicis cogitationibus interdum vsq; adeo inharebat, vt manum ad mēsam porrigere obliuisceretur. Idem cum Chrysippo disputaturus helleboro se antē purgabat ad exprimendum ingenium suum attentius, & illius refellendum acrius. Val. Max.

Capris Syracusis Marcellus *Archimedis* philosophi precibus parci iussit, cuius tamen machinationibus victoriā suam multū ac diu inhibitam senserat. Plinius lib. 7. cap. 37.

Confectus senio *Socrates* fidibus tractandis operā dedit, vt tantis doctrinæ suæ diuitiis mūsicæ rationis adderet elementum. Cicero de Senectute.

Chrysippus LXXX. *Isocrates* quartum & LXXX. nati annos opera scripserunt: hic Panathenicon ille Logicon acutissimæ subtilitatis volumen. Valerius.

Cleantes quæstu extrahendæ aquæ nocturno tempore inopiā suam sustentabat, diurno Chrysippi præceptis percipiendis operam. dabat Idem quum centesimum attigisset annum, auditores tamen erudiebat.

Sophocles centum propè natus annos Oedipodem tragediam concrispuit. Cicero in Carone Maiore, Sophocles, inquit, ad summam senectutem tragedias fecit.

Simonides poëta octogesimo anno & carmina docuit, & in eorum certamen descendit. Val.

Carolus septimus, sexti filius, Gallorum rex solenni Episcoporum concilio Pragmaticam instituit sanctionē, vt qui magna olei impensa euasissent literati, ad sacerdotia prouerentur. Prius enim curæ animarum (quas vocant beneficia) milionibus, aut etiam lenonibus, præsulum dabantur: ita vt vtilius multo videretur, in aulica vita eius rei gratia parasitari, & scurrā agere, quā studiū literis impertiri. Afini enim portabant mysteria: Doctos oportebat sua fama contentos viuere, nec aliud sperare quicquam.

Antonius cognomento Pius, Rhetoribus ac Philosophis nō salaria modò, verum etiam honores ac prouincias decreuit. Pontanus de liberalitate.

Alexander Severus, non modò literarum genus omne, verum arripices, & architectos (in quo quisque elucesceret) prosecutus est. Idem autor.

Iulius Masaniensis Alphonſi regis censui rationibus præpositus, ita Iouianum Pontanum poëtam elegantissimum iuuit, vt Pontanus ipse omnia sua eidem referat accepta. Ibidem.

Ptolemæus rex Alexandrinus doctissimos quosque ad se vocatos, salariis donisque prosecutus est. Pōnt.

Abundauit viris doctis *Nicolai Quinti Pontificis Maximi*, & *Alphonſi*

Alphonſi regis aula: quorū hic Antoniū Panhormitam ob scriptum de dictis ac factis suis librum mille aureis donauit, Poggiū Florentinum quingentis, ob conuersum è Græco in Latinum Xenophontis librum qui Cyri pædia inscribitur. Idem.

Dionysius Syracusanus Heliconem Cyzicenum talento donauit, quod Solis deliquium prædixisset.

Lysander ob pauculos versiculos Antilochi poëta pileum argēto impleuit. Pontanus.

Ferdinandus rex grandem pecuniæ summam quotannis ex arario pendendam statuit Rhetoribus, Medicis, Philosophis, & Theologis, qui publicè Neapoli docerent. Egregium sanè factum (inquit Pontanus) ingenia profèqui, virtutes ornare, & ad excolendos animos excitare iuuentutem.

Terentius Varro annos seculi supergressus interijt scribendo. Blondus lib. 4.

Cato Censorius anno LXXXVI. ætatis causam pro se egit aduersus temerariam iuuentutem. Literas Græcas didicit, & ius ciuile. Defendit Galbam oratorem accusatum. Flavius lib. 4. Val. de studio.

Iulius Caesar (vt est apud Suetonium) omnes medicinæ & liberalliū artium professores ciuitate donauit, vt libetius urbē incolerent. *Vespasianus* Imperator, ingenia & artes maximè fouit: primūsq; è fisco Latinis Græcisq; rhetoribus annua centena cōstituit: præstantes poëtas muneribus ornauit: & bibliothecas incendio absumptas reparauit. Suetonius: & Blondus lib. 4.

IN DOCTI, ET QUI LITERAS ODERUNT.

Licinius Imperator, fuit literis adeo infestus, vt virus ac pestem publicā eas appellaret. Sed cur inquit Bap. Egnati⁹ eas nō odisset, quārū adeo expers erat, vt ne decretis quæ subscribere posset?

Valentinianus quoque imperator, Gratiani filius, magno literarum odio conflagrauit.

Cælius scribit, *Heraclidem* Lycium hebeti fuisse ingenio, & ad literas, politiorēque cultum ineptissimo.

Philonides fuit Melitensis quispiam prægrandi corpore, cæterū infusus & indoctus. Vnde adagium fluxit Erasmo positum: Indoctior Philonide.

Britanion (cui victo Constantius Imperator pepercit) adeo expers literarum est habitus, vt ne prima quidem elementa calleret. Bap. Egnatius.

Herodas Atticus quum ingenio & eloquentia nulli secundus haberetur, filium habuit adeo hebetem, vt ne prima perciperet elementa Philostratus in eius vita.

Transion grammaticus (qui floruit arate Magni Pomp.) supra tria librorum millia possedit. Gordianus Imperator coaceruauit in bibliotheca LXII. millia voluminum. Capitolinus.

Plutar-
chus in
Sylla.

Plutarchus in Antonio scribit Pergamenas bibliothecas habuisse ducenta librorum millia.

Porro ex antiquis Bibliopolis vnicus ferè Triphon celebratur. Martialis lib. 4. Non habeo, sed habet bibliopola Triphon. Hic ille est, ad quem scribit Fabius in liminari Institutionum oratoriarum epistola.

QVI MVLTASCRIPSERVNT.

Scripsit Theophrastus trecenta librorum volumina. Chryspus* septingenta, Seruius Sulpitius cLXXX. libros de iure ciuili. Atteius Capito. Lx. Empedocles tria & quadraginta. Galenus cxxx. Beda xxvi. Aristarchus grammaticus Aristophanis grammatici discipulus scripsit commentarios supra mille.

* Alias,
septua-
ginta.

LABORIOSI ET VARIARVM ARTIVM PERITI.

Cleantes philosophus inopia mercenarium se fecit, ac noctu quidem in hauriendis aquis victum sibi comparauit, interdium liberalibus studiis dedit operam. Pinsebat quoque farinas sepe numero, vt Pæniam illam, necessarium plerique malum, excuteret.

Pugnabat *Plautus* in paupertate dies & noctes: Scribebat enim fabulas suas interdium, noctu vero operam locabat pistori, & agendis molis (quas trufatiles vocant) qualemcūque faciebat quæstum. Varro apud *Gellium* cap. 3. lib. 3.

Turanus fuit quispiam exactæ diligentia senex, qui quum *Cæsar* post xc. annum procuratoris vocationem vltro indulsisset, id ægrè ferens, componi se in lecto, & velut exanimem à circumstante familia plangi iussit. Nec ante tristitiæ finem fecit, quam pristino labori sit restitutus. *Cælius* lib. 6. *Marcel.* 16.

Iulius Cæsar, consumptis in re bellica diebus, noctes tamen ad tripartita diuidebat officia: quietis scilicet, publicæ rei, & musarum. *Marcellus* lib. 16.

Legimus *Alexandrum* Magnum (quum dormitaret) brachio extra cubile protento pilam tenuisse argenteam supposita pelui, vt quum neruorum rigorem sopor laxasset infusus, gestaminis lapsi tinnitus abrumperet somnum. *Ammianus* *Marcel.* 16.

Iulianus Imperator dimidiata nocte semper exurgebat, non è plumis

plumis perdicum subalaribus, vt *Helogabalus*, aut stragulis fericis ambiguo nitore fulgentibus, sed ex asperis stratis, in quibus vix decumberent abiectissimi vernæ. *Marcellinus* ibidem.

Porcius Latro incœpta semel studia non poterat interrompere, vbi se ad scribendum concitasset: iungebantur noctibus dies, & sine interuallo sibi instabat, nec desinebat, nisi deficiebat. Quum se syluis & montibus tradiderat, omnes illos agrestes in syluis & montibus natos laboris patientia ac venandi solertia prouocabat. *Cælius* cap. 35. lib. 5.

Sophocles, *Plato*, *Isocrates*, *Hieronymus*, & alij complures ad extremam senectutem scribentes, labores subierunt, finemque dicendum vita fecerunt. *Volater*.

Helius Hippas sophista præter literarum studia (in quibus arate sua nulli fuit secundus) Olympicis ludis zonam, vestem, calceos, ampullam, annulum, gemmam (in qua signū inculperat) sibi fecit, habuitque artem multarum rerum, quæ mortales plurimos ornare potuisset. *Quintil.* lib. 12. *Instit. orat.*

Adrianus Imper. fuit Arithmeticæ peritissimus, & Geometriæ. Pinxit egregiè, Musicem tenuit, Astronomiæ scientia omnes ætatis suæ facile superauit.

Fuit *Aurelius Alexander* optimus Aruspex, excellens Augur, Musicus insignis, & vtrâque orationem eruditissimè scripsit. Quibus rebus tantam impendit operam, vt consueuerit in conuiujs vel legentes audire, vel alijs vescentibus legere.

Nihil vnquam legit *Plinius*, quin exciperet: nec in bibliotheca tantum, sed in mensa, sed in lectica, sed equitans quoque vel scribebat, vel scribendum aliquid dictabat.

Diodorus Siculus ne in descriptione orbis (vt alij plerique) erraret, bonam Asiæ & Europæ partem magno suo incommodo peragravit.

Virtuti maximæ tribuendum est *Nicaule* Ægypti & Æthiopû regina, quod audita *Salomonis* sapientia, ab extremo Arabiæ in Iudæam iuerit, vt eum audiret.

Apollonius Tyaneus vt Bragmanum scientiam haurire posset, Persas, Caucaum, Albanos, Scythas, & Massagetas prætergressus in Indiam penetrauit. Quibus auditis, per Elamitas, Babylonios, Chaldaeos, Medos, Parthos, Assyrios, Phœnicas, Arabes, & Palestinos, in Ægyptum rediit, vt quaquâ transfret, ibidem à doctis (si qui essent) proficeret, & aliquid decerneret. Transiuit & Æthiopiam ad Gymnosophistas.

Anisthenes audito *Socrate*, statim conuersus ad discipulos, monuit, vt alium quærent præceptorem, sibi se inuenisse dictans. Quo

Quo facto, relictis omnibus fortunis, Socratem secutus est.

Alphonsus Aragonius Siciliæ Rex iam quinquagenarius, præceptor tamen se submisit ne loquendi vsu carereret.

O T I O S I.

Attalus Eumenis frater otio adeo solutus est, vt saginæ traditus, Imperij onus in Philopomenem è familiaribus vni reiecerit. Cælius cap. 23. lib. 6.

Vatia Seruilius, vir prætorius, nulla alia re, quàm otio notus cõfenuit. Propterea à transeuntibus dici solebat, Vatia hic situs est, Seneca in Epistolis & Cælius.

Herondas, iuvm Athenis quidam otij damnatus foret, iussit eum sibi ostendi, qui in causa liberali cõuictus foret. Plutarch. in Apophtheg. Laconicis.

CORONÆ DIVERSÆ.

*V*aria fuerunt olim coronæ, quibus penitabatur hominum virtus, vt & ignavis torpor excuteretur, & in generosis virtus cresceret. Plin. lib. 22. numerat Gemmatas, Aureas, Vallares, Murales, Rostrales, Ciuicas, Triumphales, quibus nobilitatem suam se Gramineam dicit.

Coronæ *Triumphales* erant aureæ, mittebanturq; Imperatoribus ob honorem triumphi. Hæc vulgò dicitur aurum coronarium, inquit Gellius. Aureis postmodum successerunt Laureæ: erantq; eiusdem & virtutis & honoris præmia. *Obsidionalem* coronam dabant obsidione liberati, ei qui liberauerat. Ea fiebat gramine, vnde & Gramineæ dicta est. Hanc s. p. q. r. Fabio Maximo dedit, secundo bello Punico, quòd urbem Romam obsidione liberasset.

Ciuica dabatur ei qui ciuem à morte liberasset: fiebat fronde quernea, aut ilignea. Cælius: Aduchuntur, inquit, cum ilignea corona, & chlamyde. L. Gel. vir Censorius censuit Ciceronem cõsulem hac ornandum coronam, quòd eius opera atrocissima illa Catilinaconiuratio delata, vindicataq; fuisset. *Muralis* dabatur ab Imperatore, ei qui primus murum subiisset, & in oppidum hostium per vim ascendisset. *Castrensem* donabat Imperator ei qui primus hostium castra pugnans introiisset, habebat autem insigne valli. *Naualem* merebatur qui in maritimo prælio primus hostium nauem vitatus transiisset. Ea rostris ornata erat insignita. *Muralis* autem, *Castrensis*, & *Naualis* fiebat ex auro. *Onalis* corona erat Myrtea: ea utebatur Imperatores, qui ouantes urbem introibant. Ouatio, minor erat triumpho. Ouationis causa est non triumphus, quum aut bella non rectè indicta sunt, nec cum iusto hoste gesta: aut quum hostium nomè humile est, vt seniorum, aut pyrricarum: aut quum deditione facta, incruenta parata est victoria. Hæc fiebat ex Myrto

Dabat

Dabatur *Oleagina* ob conuersum hostem. De coronis vide Gellium lib. 5. cap. 5. Blondum Foroliuensem de Roma triumphante lib. 6. Volaterranum lib. 26. Philologia. Plinium lib. 16.

TRIUMPHATORES SEV QVI

DE DIVERSIS REGIBVS

& populis triumphauerunt.

L *Attilius* Galatinus triumphauit de Sardis. Cn. Domitius de Aruernis & Bathulo eorum duce. Liuius Salinator de Illyriis. M. Attilius Regulus de Salentinis. Paulus Æmylius iunior de Liguribus, & Perseo Menenius Agrippa Lanatus de Sabinis. M. Antonius triumphauit de Armeniæ rege. M. Aquilius consul de Aristonico rege. Iunius Bubulcus Brutus dictator Equos subegit, ac die octaua de eisdem triumphauit. Furius Camillus Veios decenniali obsidione domuit, ac de iisdem triumphauit. Sp. Calsio duo triumpho contigerunt. M. Curius de Samnitibus & Sabinis. P. Decius iunior de Samnitibus. Cn. Duilius primus de nauali victoria triumphauit. Fabius Rullianus de Appulis, Nucerinis, Samnitibus, Vmbriis, Maris, ac Thuscis triumphauit. Fabius Gurges de Sānitibus. Q. Fab. Max. de Liguribus. Cn. Fuluius Flaccus de Samnibus. M. Fuluius nobilior ouavit de Ætholis, triumphauit de Ambracensibus. L. Lucretius Tricipitinus de Volscis. Marius de Teutonibus & Iugurtha. Propert. lib. 4. Dij melius, quantus mulier foret vna triumphus ductus erat per quas ante Iugurtha vias. Q. C. Metellus de Iugurtha, & Numydis. L. Mumius de Achæis. M. Horatius consul de Sabinis, sine autoritate Senatus. L. Papyrius Cursor de Sānitibus. L. Papyrius Crassus, eius filius, de Priuernatibus. Cn. Pōpeius Magni Pōpeij pater, de Picētib. Pōpeius Magnus de Iarba, Mithridate, Aristobolo rege Iudæorū. Aul. Posthumus Tubero de Volscis. L. Æmylius Paulus de Liguribus. Q. Capitolinus, quinque consul, de Volscis. Scipio Africanus de Annibale, & Syphace. Sulpitius de reliquiis Brenni. L. Valerius Valesij filius, de Veientibus, & Sabinis. Valerius Coruinus (qui sexies fuit consul) de Sānitibus. L. Valerius Potitus de Volscis, & Equis, sine autoritate senatus. M. Attilius Glabrio de Antiocho, & Ærois. Aurelianus Imp. de Zenobia Palmyrenorū regina. Septimius Seuerus imperator de Arabibus & Adiabenis. *Dagobertus* rex Francorum de Saxonibus. Papyrius Naso de Corsis. Iulius Cæsar confectis bellis quinque triumphauit: primum triumphum egit Gallicum: sequentem Alexandrinum: deinde Pontificum: huic proximum Africanum: nouissimum Hispaniensem. Triumphauit Bacchus de Indis. Tattius de Sabinis. Gordianus de Persis. Augustus Curules triumphos tres egit. Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum, cōtinuo triduo. Antonius

Triumphandi mos.

174

Præcep. & pædagogi.

tonius Commodus triūphauit de Germanis Domitianus de Dacis, & Cattis. Papyrius Cursor de Corſis, in monte Albano.

Porro autem lege fuit cautum, ne quis triumpharet, minus quam quinque milia vna acie superasset. Nulli itē licuit triumphare, qui nec Dictator, neque Prætor, nec Consul res gessisset. Itē nemini prius decernebatur triumphus, quā regionē (de qua triumphaturus erat) successori pacatā reliquisset. Triumphantes auratis curribus uehebantur, quos albi trahebant equi. Pōpeij tamē currum in triumpho Africo traxerūt Elephantes, quem imitatus Cæsar, uictus est Elephantis quadraginta, dextra læuāque; lychnos gestantibus, autore Traquillo. Et Gordiano quadrigæ Elephantorū decreta sunt triumpho Persico. Habuit & Aurelianus currū quatuor ceruis iunctū. Moris quoque fuit, vt in triūphantū currū sederent eorundē filij. Vnde & Æmylius Paulus speciosissimo triūpho filium duxit, quē triduo post amisit. Triumphantem sequebantur laureati milites. Moris item fuit, Imperatores belli ciuilibus uictoria quantumuis magna, non triumphare, quia ciues non hostes occidissent. Itē, vt milites & abiecti missi qui que diuersis cōtuitibus triumphantes incesse: et, ne prospera illa fortuna plus æquo superbirent, & insolescerent. Sic triūphante Cæsare milites dixerunt: Gallias subegit Cæsar, Nicomedes Cæsarem. Item: Ramani seruare uxores, Mæchum caluā uobis adducimus. Veridū quoque Bassum in Parthico triūpho secuti milites decantarūt: Qui multos fricabat, factus est Consul, porro lege cautum erat, ne dux ante triumphii initium urbē ingrederetur. Paulus Orosius, & cum eo Blondus scribant, Rom. triumphos numero fuisse c c c x x.

Omnium uictimus triumphauit Probus Imperator. Hæc de triumphis, de quibus qui plura scire cupiet, uideat Blōdum Foroliuensem lib. 10. de Roma triumphante.

PRÆCEPTORES, ET

PÆDAGOGI.

Chrisyp^{us}, Erasistrati: Aſclepiades, Themisonis: Protagoras, Euthylis: Agonas, Zoroastris: Callimachus, Eratosthenis: Eratosthenes, Aristophanis: Volcarius, Cæselij: Anaxagoras, & Damon, Periclis: Molo, Ciceronis. Possidonū quoque Ciceronis magistrum fuisse, Cicero in lib. de Fato. Eum audiendi gratia Rhodum adit, vt in eius uita Plutarchus. Sociū, Senecæ: Seneca, Neronis. Cebeus Phedonis: Philetas Cous: Ptolemæi: Paphilus Amphipolita, Apellis: Empedocles, Gorgia: Plutarchus, Traiani: Donatus, & Victorinus. Hieronymi: Palemon, & Flauius Virginius, Persij: Architas, Empedoclis: Saccas Ammonius, Plotini: Serbidius Scæuola, Papi-niani: Arnobius, Lactantij: Linus, Hercules: Lyſias, Epaminundę Policet

Virorum illustrium patria.

175

zohicetus, Argij, Asopodori, Alexis & Aristidis pictorum: Agelades, Myronis: Softratus, Lyſippi, Phydias, Alcamanis, & Colotis: Myron, Lycij: Lyſippus, Phœnicis: Exinidas, Aristidis: Eupompus, Pamphili: Theophrastus, Demetrii phalerei: Chiron, & Phœnix: Achilles: Lynus, Orphei, Thamiræ, & Herculis: Pherecides, Pythagoræ: Marianus Mattheus Franciscus puteolanus, Beroald: Lyſimachus, & Leonides, Alexandri: Connidas, Theſei: Sarpedon, Catonis: Zopyrus, Alcibiadis: Achilles, Ptolemæi: Sadrageſilus, Dagonberu: Sicinus, liberorū Themistocles: Hopleus, Tyder: Acetes, Palantis: Hyagēnes tibicen, Marſi, Pontanus, Marulli: Silenus, Bacchi: Rainerius Foroliuensis, Bartoli: Bartolus, Baldi: Baldus docebat Ticini: Paulus Castrensis, & Antonius Rosellus Padua: Benedictus Capra, perusij: Barbatia Siculus, Bononia: Fuit & Victorinus Fertinus Gonzagarū pædagogus: Antonius Panhormita, Alphonſi Aragonis Sicilia regis præceptor: Andronicus Theſſalonicensis, Politiani: Chalcidias, Iouiniani grammatici: Andalus Genueſis, Boccatij: Amonius, Origenis: Anacreon, Smerdis filij Poly-cratis Samiorum regis: Thales Mileſius, Anaximadrus, Anaximenes: Anaximenes, Anaxagoræ: Philoxenus Antigēnis muſici: Socrates, Antisthenis: Antisthenes, Diogenis: Euphrator, Apionis grammatici: Aſclepiades, Apollodori grammatici Apollodorus, Pergamus, Cæsaris Augusti: Menecrates, Arati poëta: Anaxagoras Archelai Mileſij: Plato, Aristotelis: Socrates, Aristippi: Aristophanes grammaticus, Aristarchi: Crates Bionis: Hermocrates, Callimachi: Aristoteles, Callisthenis: Anaxagoras, Carneadis: Socrates, Cherephōtis: Herodotus, Chærili: Diogenes, Cratis Thebani: Paulus, Dionysij Areopagita: Prodicus, & Socrates, Euripidis. Docuit Aristoteles annis xxx. Quintilianus xx. Pomponius Latus Romæ, Campanus, perusia: Christophorus Landinus Florentia: bonas artes profelsi sunt, posse in infinitos huiusmodi congerere, quos prætermitto, quod hoc ipsum modici uideatur momenti: tamen etiam, quod putem posse fieri, vt quis ex maiori congerie fructum sibi faciat, cui hæc nihil profuerint.

PATRIA ET LOCUS NAT-

LIS MVLTORVM ILLV-

STRIVM VIRORVM.

Rvdia urbs Apulia, Ennij: Salsina Umbria: Plauti: Campania, Neuij: Brundisium Calabria, Pacuij Mediolanum, Statij Cæcilij: Pisaurus, Accij: Carthago, Terentij: Arunca, Lucilij: Roma, Lucretij: Bononia, L. Pomponij: Roma Decij Laberij, & Q. Catulli epigrammatistæ: Syria, Publij Syri: Roma Porcij Licinij: Verona, Valerij Catulli: Roma, Q. Cornificij: Cremona, Furij: Biba-

Bibaculi: Atax, vicus provinciae Narbonensis: Fab. Terentij Varronis Roma: Iulij Calidij: Mantua, Vergilij: Venuſiū Apulia: Ouidij Parma, Caſſij Seueri: Roma, Cæſaris Germanici: Verona: Æmylij Maeri: Gorduba Hiſpaniæ, Lucani, Sextilij, & Senecæ Roma, Afiniij Galli: Volaterræ: Herruræ, Perſij: Neapolis, Statij Papinij: Hiſpania, Syllij Italici: Setia Campaniæ, Valerij Flacci: Aquinū, Luuenalis: Bilbilis Hiſpaniæ, Valerij Martialis: Italica Hiſpaniæ, Voconij Victoris: Carthago, Alphij Auiti: Africa, Septimij, & Aurelij Olympij Nemeſiani, & Mauri Perſiani: Sicilia, Calphurnij: Alexandria, Claudiani: Burdegala, Auſonij Galli: Hiſpania, Damiani, Iuueci, & Prudentij: Africa, Licetij Hipponenſis: Gallia, Sidonij Apollinaris: Roma, Pomponij Secundi, Pedonis Albinouani, Arūcini, Stella, Sentij Auguris, Veſtrij Sparinæ, & Pauli Paſſieni: Salaminis, Solonis: Lacedæmon, Chilonis: Mytilenæ, Pittaci: Priene, Biantis: Lyndus, Cleobuli: Corinthus, Periandri: Scythia, Anacharſis: Cnoſos vrbs Cretæ, Epimenidis: Syria, Pherecidis: Miletus, Anaximenes: Clazomene, Anaxagoræ: Athenæ, Socratis, Xenophōtis Æſchinis, Critonis, & Glauconis: Cyrene, Ariſtippi: Elis, Phædonis: Megara Euclidis, & Stilponis: Thebæ, Cebetis, & Cratis: Athenæ Platonis, Polemonis, Ariſthenis, & Speuſippi: Chaleedo, Xenocratis: Soli, Crætoris: Cyrene, Lacydis, & Carneadis: Carthago, Clitomachi: Stagyra, Ariſtotelis: Lampſacus, Stratonis: Troas, Lyconis: Pōtus, Heraclidis: Synope, Diogenis: Syracuſæ, Monymi: Ægina, Oneficriti: Phœnicia, Menippi: Cyprus, Zenonis: Samos, Pythagoræ: & Meliſi: Agrigētum, Empedoclis: Tarentum, Architar: Croton, Alcæonnis: Metapōtus, Hippaci: Gnydos, Eudoxi: Ephēſus, Heracliti: Colophon, Xenophanis: Abdera, Democriti, Protagoræ, Anaxarchi: Elis, Pyrrhonis: Nicæa, Timonis: Athenæ, Epicurii: Calaguriū Hiſpaniæ, Quintilianii: Craſtus vrbs Sicilia, Epicharmi: Pella Macedoniæ Alexandrii: Melibœa, Philoctetæ: Panope, Epetauroris machinæ Troianæ: Afera, Heſiodi: Cheronea, Plutarchi: Megara, Theognis: Mytilene, Alcei: Lesbos Sapphus puella: Rhodos Panctij, Stratoelis, Andronici: Pylos, Neſtoris: Crotō, Alcmanis: Miletus, vel Phœnicia, Thaletis: Imera, Steſichori: Ithaca, Vlyſſis: Thebæ, Amphionis, & Pindari: Cos, Apellis: Thracia, Orphei: Alexandria: Appiani, Ariſtarchi, & Arri. Arpinum Ciceronis: Tyana Græcia, Apolloniij: Medaura, Apuleij: Caros, Archilochi: Athenæ, Ariſtidis: Rhodos. Ariſtophanis: Nicomedia, Arriani: hiſtorici: Methymna, Arionis: Seleucia Sicilia: Athenæ philoſophi: Chalcedæa, Berofi: Agrigētum, Cratini: Africa, Cypriani: Carthago, Clitomachi: Athenæ, Cratini, Eupolidis, & Demadis, & Demotheſis: Syracuſæ Dionis: Thebæ, Epaminūda: Hierapolis, Phrygiæ, Epicteti

Æteti: Cyrene, Eratoſthenis: Athenæ, Hermippi: Arelate, Fauorini: Chalcis, Syria, Iamblici philoſophi: Antiochia, Ioannis Chryſoſtomi: Iudæa, Iosephi: Elis, Hippia: Cos, Hippocratis: Athenæ, Iſocratis: Syracuſæ, Lyciæ: Athenæ, Menædri, & Periclis: Thebæ, Muſæi: Smyrna, Homeri: Anazarbum Ciliciæ, Opiani: Roma, Q. Hortēſij: Cæſaræa Cappadociæ, Prohæreſij: Ægyptus, Ptolemæi: aſtologi: Syracuſæ, Philemonis: Cos, Philetæ: Roma, Salluſtij, & Suetonij: Patanium, T. Liuij: Athenæ Sophoclis, & Thucydidis: Thracia Thamyra: Egreſſus vrbs Leſbi, Theophraſti: Leſbo: Terpandri: Carthago. Tertulliani Vmbria, Propertij, & Pontani.

FORMOSI ET FORMOSÆ,

EX HISTORICIS, ORATORIBUS & POËTIS.

Amaryllis puella. Verg. Formoſam reſonare doces Amaryllidæ Cyluas.

Alexis, Idē Eclo. 2. Formoſum paſtor Corydon ardebat Alexin. *Aegle* nympha. Idem Eclo. 6. *Aegle* Naiadum pulcherrima.

Adonis Myrthæ fuit filius, Veneri ob ſpecioſam formam dilectus. Verg. Ecol. 10. Et formoſus oues ad flumina pauit Adonis. Ouid. lib. 10. & Propert. lib. 2.

Auentinus. Verg. V. Etorēſque oſtentat equos ſatus Hercule pulchro Pulcher Auentinus.

Aſtur. Verg. Sequitur pulcherrimus Aſtur equo fidens & verſicoloribus armis.

Arys puer Phrygius, à Cybele (vt fabulatur poëta) ob formam adamatus eſt. Ouidius lib. 5. Meta. Erat Indus Arys, quem flumine Gange, &c.

Atalanta puella fuit in Arcadia venatrix. & laſij filia liberali ad modum forma. Ouidius lib. 8. Venit Atalante Schænei pulcherrima virgo, &c.

Ariadne filia Minois, forma fuit elegante, quam propterea Bacchus duxit in vxorem, cuiuſq; coronā ſtellis ornatam in aſtra retulit. Catul. de ea & Theſeo loquē, ſic inquit: Hunc ſimulac cupido cōſpexit lumine virgo, Regia quē ſuaues expirans coſtus odores. *Achillas* puer. Martial. lib. 3. Huic comes hærebat domini fugitiuus Achilles. Inſignis forma nequitiaque puer.

Antiopa filia Nyctæi, & vxor Lyci regis Thebarum, ſpecioſiſſimam propter formam à Ioue adamata eſt, ex quo Zetum & Amphionem ſuſcepit. Propert. Tu licet Antiopæ formā Nyctæidos, & tu Spartanam referas laudibus Hermionem.

Argia Adraſti Argiuorum regis filia, & vxor. Polynicis, fuit ætatem mirum in modum ſpecioſa. Statius lib. 2. Theb. Egregiam

Argiam, nec formæ laude secundam Deiphylem:

Antinoos Bithynico, mira pulchritudine adoleſceti, tanta, tamq̃ elegans fuit forma, vt *Adrianus Imper.* (à quo adamabatur) templum ei apud Mantineam conſtituerit, & ciuitatem apud Nilum eiusque imaginem fecerit inſculpi nummis. Propterea *Hieronymus Adriani* concubinum eum vocat. Volat.

Fuit *Achantus* puer ſpecioſus, quem poëta fingunt in florẽ ſui nominis conuerſum fuiſſe.

Aeginam, *Aſopi* regis *Bœotia* filiam, ob excellentem pulchritudinem adamauit *Iupiter*, iacuitque cum ea in ſpecie ignis. *Ouidius* *Aureus* vt *Danaem*, *Aſopida* luſerit ignis.

Forma imprimis viſenda & amabili fuiſſe ferunt inter Græcos *Alcibiadem*, ſicut inter Romanos *ſcipientem*, *Demetrium* cogonimento. *Plutarch.* in eius vita: Hoc, inquit *Alcibiadi* conceſſit natura, ſibiq; cum paucis commune, vt non modò in pueritia aut adoleſcentia, ſed etiam in omni ætatis gradu maximum ſemper de corem, ac formoſam hominis ſpeciem prætulerit.

Amaracum poëta fingunt in herbam odoriferam mutatum, idque propter elegantem formam.

Asterius, filius fuit *Cereris*, forma ſingulari, omnium tamen amores reſpuens. Vnde *Ouid.* in *Ibin*: Filius vt *Cereris* fruſtra tibi ſemper ametur, Deſtituaturque tuas vſque pëtitus opes.

Sex Aurelius ſcribit *Auguſtum* fuiſſe mitem gratum, ciuiliſ animi, toto corpore pulchrum, ſed oculis magis, quorũ facies chariſſimorum ſylerum modo promicabat.

Alphus filius fuit *Gygari* *Danortum* regis, quem tam excellenti forma, ac cæſarie extitit. ſc. ſcribit *Saxo Grammaticus*, vt argenteis nitere crinibus putaretur.

Amphimedon. *Calentius*: Formoſum *Phiale* prius arſerat *Amphimedontem*: *Amphimedon Phiales* maxima cura fuit.

Herodotus ſcribit *Agaristam*, *Clithenis* filiã, ad eò formoſam extitit, vt ad habendas eius nuptias, celebrata ſint procorũ ſpectacula, & certamina, quò ſpecioſiſſimi quique Græciã adoleſcentes confluxerunt.

Barynes meretricis formam commendat *Horatius* lib. 2. *Car. dicens*. Villa ſi iuris tibi pëierati Pœna *Baryne* nocuiſſet vnquam. Dente ſi nigro fietes, vel vno *Turpior* vnqui, *Crederent*, & c.

Bryſeis fuit ad eò formoſa, vt *Achilles* eius amore conſtagrauerit, eamq; quamuis ancillam, pluſquam puellas omnes adamauerit. *Horatius*: Prius inſolentem ſerna *Bryſeis* niueo colore Mouit *Achillem*. *Propertius* libro ſecundo: Omnia formoſum propter *Bryſeida* paſſus.

Credi-

Credibile eſt *Berſabeam*, *Vriæ* vxorẽ, eleganti fuiſſe forma quæ ſapientiſſimum illum regem, & prophetam ſanctiſſimum *Dauidem* vſque ad eò titillauerit, vt ſolitæ religionis oblitus, adulterio & homicidio (*Vriam* enim deuouit morti) ſuam contaminauerit ſanctitatem. *Stroza* pater, ille ſacri vates operis *Ieſſeia* proles, Præfecit populo quem *Deus* ipſe ſuo, *Berſabeæ* captus forma, & c.

Bellerophon à *Sthenobæa* *Præti* *Argiuorum* regis vxore propter formam adamatus, & ad *Venerem* (cui tamen aſſentiri noluit) poſtulatut eſt.

Fuit & *Baïllus*, *Anacreontis* poëtae amafius, liberali forma: Vnde *Pontanus* de *Stell.* *Nirea* ſic perhibent, & amatum à vate *Barylum*, *Pictum* oculis, fuſumque comã roſeumque labellis:

De *Caſtore* & *Polluce* *Oui.* lib. 8. *Met.* At gemini nondum cæleſtia ſydera fratres Ambo conſpiciui, niue cãldioribus ambo Vêtabantur equis.

De *Chione* *Dædalionis* filia idem *Ouid.* lib. 11. *Meta.* Nata erat huic *Chione*; quæ dotatiſſima forma Mille prociſ placuit bis ſeptem nubilis annis:

Cænis puella *Theſſala*, à *Neptuno* compreſſa. Idem *Ouid.* lib. 12. *Meta.* Clara decore fuit proles *Elateia* *Cænis* *Theſſalidum* virgò pulcherrima.

Cyllarus. Idẽ lib. 12. Nec te pugnantẽ tua *Cyllare* forma redemit; *Califro*. Idem *Ouid.* lib. 1. *Faſt.* Fc̃ dera ſeruaffet, ſi non formoſa fuiſſet.

Celeno. Idẽ lib. 4. *Faſt.* *Neptuno* *Halcyonẽ* & te formoſa *Celeno*; *Calypſo* *Oceani* & *Theryos* filia. *Ouidius* de *Ponto*. An graue ſex annis pulchram fouiſſe *Calypſon* *Æquoreæ* que fuit concubiſſe dea? Idem lib. 2. de *Art.* *Littore* conſtiterant, illic quoque pulchra *Calypſo*.

Cydlippe ab *Acontio* ob formam adamata eſt. *Ouid.* in *Epift.* Aut eſſes formoſa minus, peteretẽ modẽſtẽ, *Audaces* facie cogimur eſſe tua, & c.

Gefum puerum commendat à forma *Martial.* Quanta tua eſt probitas, quanta eſt præſtantia formæ *Gefte* puer, puero caſtior *Hippolyto*. Te ſecum *Diana* velit doceatque natare, & c.

Catulla. Idem *Mart.* lib. 8. Formoſiſſima quæ ſuere vel ſunt, O quàm te fieri *Catulla* vellẽ *Formoſam* minus, aut magis pudicam. *Propertius* formam ſuæ *Cynthiæ* ſic commendat: Et quacunq; tulit formoſi temporis ætas, *Cynthia* non illas nomen habere ſinat. Idem: Illic formoſe veniant chorus heroinæ, Quas dedit *Argiuis* *Dardana* præda viris: Quarum nulla tua fuerit mihi *Cynthia* forma *Gratior*, & c.

Herodotus ait Candaulis Sardiæ Tyranni uxorem sceminarum omnium fuisse pulcherrimam.

De *Daphnide* Verg. in Buc. Formosi pecoris custos, Formosior ipse.

Deiopia Nympha. Verg. l. x. Æne. Sūt mihi bis septem præstanti corpore Nymphæ, Quarum quæ forma pulcherrima *Deiopia* Connubio iungam stabili, propriamque dicabo.

Dido. Idem lib. 2. Æn. Regina ad templum forma pulcherrima *Dido* Incessit.

Deianira Herculis vxor. Ouidius lib. 9. Nomine si qua suo tandem peruenit ad aures *Deianira* tuas, quondam pulcherrima virgo, Multorumque fuit spes inuidiosa procorum.

Deiphyle vxor *Tydei*, *Adrasti* filia. *Statius* libro 2. Theb. Egregia Argam nec formæ laude secundam *Deiphylem*.

Didymus Augusti fuit prægustator. puer adeo speciosus, vt in formæ certamine (quod fiebat *Elidi*) meruerit palmam. Volat.

Democles puer Atheniensis, fuit adeo speciosus, vt ex pulchritudine sua pulcher *Democles* ab omnibus vocaretur. Cui (quæ paucis admodum formosis contingit) tanta quoque extitit pudicitia cura, vt ad declinandam vim *Demetrii* (à quo petebatur ad stuprum) se in plenum feruentis aquæ lebetem (quum aliter effugere non posset) coniecerit. *Plut.* in *Demetrio*.

Cælius scribit *Demetrium*, cognomento *Polioretum*, forma fuisse in primis amabili. Vide *Plutar.* in eius vita.

Euryalus Nisi amicus. *Ver.* lib. 5. Æn. *Euryalus* forma insignis, viridique iuuenta. Idem lib. 9.

Endymion Lunæ amansius, fuit admodum speciosus. *Vale.* *Flaccus* lib. 8. Tum quoque *Syderea* clarus procul ora iuuenta *Lathmus* & stiva residet venator in umbra, Dignus amore deæ.

Fuit in *Ephesione* augusta adeo facies, vt victi *Darij* vxor eum pro *Alexandro* salutauerit. Ob quam formam ipsi quoque *Alexandro* fuit charissimus.

Eurydice *Orphei* vxor. Ouidius lib. 2. *Metamorphoseos*, Hæc sita *Mercurio* *Eurydice* formosa, puellas tam visa est superare pares, celestibus aulis Quæ iucunda *Venus* dominas supereminet omnes.

De *Fabulla* *Martialis* lib. 2. Bella es nouimus & puella, verum est. Et diues: quis enim potest negare?

Scribit *Ælius Sabinus* tantam pulchritudinem oris fuisse in *filio Maximini*, vt etiam caput eius iam morte nigrum, iam maceratum defluenti tabo, pulcherrimum tamen videretur.

Galathea nympha. Ouidius libro 13. Candidior folio niuei. *Galathea* *Ligustri*, *Floridior* prato, Longa procerior alno. Splendidi-

dior vitro, tenero lasciuior hædo, Leuior assiduo detritis equore cõchis, Solibus hybernis, æstiuæ gratior umbra, Nobilior pomis, *Platano* cõspector alta, Lucidior glacie, matura dulcior vua, *Mollior* & *cygni* plumis, & lacte coacto, Et (si non fugias) riguo formosior horto.

Non aliam ob causam poëtæ fabulantur *Ganymedem* *Ioui* miscere pocula, quam ob elegantem speciem. *Ou. d. lib. 4. Fast.* *Horat.* lib. 3. Car.

Glycera. *Horatius* lib. 1. Car. Vrit me *Glyceræ* nitor splendentis *Pario* marmore purius, Vrit grata proteruitas, Et vultus nimium lubricus aspici.

Galates fuit adolescens forma speciosus, decensque; imprimis, regi *Ptolemæo* propterea vsque adeo charus, vt *Ptolemæus* ipse quibusdam (qui ad supplicium trahebantur) eiusdem patrocinio percerit. *Autor Cælius* lib. 7. cap. 53.

Gygis pueri formam describit *Horatius* lib. 2. Car. dicens: Vt pura nocturno renidet Luna mari *Gnidiusque* *Gyges*: Quæ si puellarum insereres choro, Mire sagaces falleret hospites, Discrimen obscurum solutis *Crinibus*, ambiguoque vultu.

Veteres fabuloso confinxerunt inuolucro *Gorgonem* propter eorum in v enustatis decus, mentis inopes & stupidos reddentē spectatores in saxa deformasse. *Cælius* lib. 13. cap. 9.

Hippolytus *Thesei* filius, fuit etiam pulcherrimus. *Vir.* *Ibat* & *Hippolyti* proles pulcherrima bello *Vibius*.

Hylam *Thiodamantis* filium ob formam adamauit *Hercules*, & *Nymphæ* rapuerunt. *Mar.* Pulcher *Hylas* teneram merfit in ora manum. *Propertius*: Cuius vt accensa Dryades candore puellæ, Mirata solitos destituere choros, & c.

Hyas *Athlantis* ex *Æthra* filius. *Ouid.* li. 5. *Fast.* Nondum stabat *Athlas* humeros oneratus *Olympo*, Quum satus est forma cõspicientis *Hyas*.

Celebratur etiam *Hermiones* *Menelai* filia pulchritudo. *Vnde* *Propert.* lib. 1. Tu licet *Antiope* formam *Nicteidos*, & tu *Spartanam* referas laudibus *Hermionem*. *Pont.* lib. 1. amorum.

Fuit tam elegans & concinna *Hippodamie* pulchritudo, vt ad inpetradas eius nuptias celebrata sint certamina procorum. In quibus quum victor euassisset *Pelops*, puellam duxit uxorem. *Propertius*: Nec *Phrygium* falso traxit candore in ritum *Aduerct* externis *Hippodamia* rotis: sed facies aderat nullus obnoxia gemis, Quæ *lis Apellæis* est color in tabulis. Idem lib. 2. vocat. *Ischomachæ*.

Hiera fuit vxor *Telepi*, mulier omnium (quas *Prothefilaus* vidit) maxima & pulcherrima.

Proposita de muliebri pulchritudine certamina plerisque in la-
cis legimus: sicuti in Cereris Eleufinæ fefto prope Alpheum, vbi
victrix Herodice meruit palmam. Cælius cap. 9. lib. 13.

Herodotus scribit *Hippolidem* Tylandri filii diuitis & forma
inter Athenienfes præcipuum fuiffe.

Hypsiphile. Statius lib. 4. Theb. Errantes subito pulchram in mœ-
rore tuantur Hypsiphilem. Fuit Thoantis filia, à quo Thoantias
appellatur.

Iulus, filius *Æneæ* ex Creufa. verg. lib. 7. *Æneæ*. Primique duces
& pulcher Iulus.

Inuentius Catulli amafius. Idem Cat. Mellitis oculos tuos, Iuue-
ci, Si quis me finat vsque bafiare. Vsque ad millia baficem trecetâ
Nec vnquam faturum inde cor futurum est.

Iafon. Medea apud Ouidium Iafoni loquens: Et formosus eras,
& me mea fata trahebant, Abftulerant oculi lumina noftra tui.

Iofeph. Mantuanus in Maria: Sic alacer Sapon, fic & formosus
Iofeph.

De *Laufo*, Mezentij filio, Verg. lib. 7. *Æn.* Filius hunc iuxta Lau-
fus, quo pulchrior alter Nô fuit, excepto Laurêtis corpore Turni.

Lautina forma fuit origo belli inter *Æneam* & Turnum, quo-
rum vterque eam fibi vxorem dari volebat. Vergil. lib. 12. flauos
eius crines & rofeas appellat genas.

Catullus de fua *Lesbia* fic inquit: *Lesbia* formosa est, quæ quum
pulcherrima tota est, Tû omnibus vna omnes furripuit Veneres.

Laodomia, Catullus: Quo tibi cû casum pulcherrima *Laodomia*.
Et Pont. lib. 2. de Amore coniugali.

Lais Corinthia meretrix fuit speciosiffima Qui. li. 1. Eleg. Qua-
liter in thalamos formosa *Semiramis* esse Dicitur, & multis *Lais*
amata viris.

Lycoris Cor. Galli amafia. Martialis libr. 6. Fœmina præferri po-
tuit tibi nulla *Lycori*. Propertius lib. 1. Et modo formosa quàm
multa *Lycoride* Gallus Mortuus inferna vulnera lauit aqua.

Musæus poeta formam *Leandri* pueri ex Abydo (qui Ero puellam
adamauit, & ab ea redamatus est) multis laudibus commédât.

Lucretie formam tanti fecerunt Romani, vt eam fuis monumē-
tis vbique celebrauerint, & vindicauerint à mortalitate: nec foli-
um ob eximiam pulchritudinem, verû etiam ob castitatē, quod
vix Tranquinij gladio fit vltæ.

Lycaste Priami filia tantæ fuit pulchritudinis, vt *Polydama* An-
thenoris ex Theano *Hecubæ* sorore filius, illam ex cõcubina vx-
orem fibi copulauerit. Fuit & alia *Lycaste*, quæ ob pulchritudi-
nem *Venus* vocabatur.

Lamia, autore Plutarcho, puella fuit speciosiffima, à *Demetrio*
adamata, quæ & tibiis optimè ceciniffe dicitur. Hæc primo canē-
di modulandiq; suauitate gratiam fibi apud omnes comparauit.

Ligwinus, Horatij fuit amafius, forma itidem eccellente, vt ip-
sius poetæ testimonio constat. Idem quoque *Lycum* celebrat di-
cens: Et *Lycum*, nigris oculis nigiq; decorum Crine.

Leda. Stroza filius, formosæ meruit quo Iuppiter oscula *Ledæ*.

Maia Altantis filia Ouid. libr. 5. Fast. Quarum *Maia* fuit forma
superasse sorores Traditur, & summo concubuisse Ioui.

Tibullus *Marathi* amafij sui formam versibus commendat.

Magnes Smyrneus fuit adolescens, omnium sui seculi pulcher-
rimus, cunctisq; propterea gratissimus, sed maxime *Gygi* Lydo-
rum regi. Quod ferentes ægrè patentes, capillos ei totonderunt,
vt aliquid de pulchritudine minueretur. Indignatus verò *Gyges*,
bellum mouit in *Magnesios*. *Pausanias* apud *Volat*.

Narcissus filius fuit *Cephisi*, & *Lyriopes*, à multis *Nymphis* ob
pulchritudinem amatus: cuius desiderio quû *Nymphæ* ipsæ inta-
bescerent, mutatus est in florem sui nominis. *Vergilius* in *Bata-
rum*: Nô illinc *Narcissus* abest, cui gloria formæ Igne Cupidineo
propriis exarsit in artus. Ouidius lib. 3. Meta.

Nisus Megarensium rex ob pulchritudinem capillos aureos fer-
tur habuisse. *Tibullus* libro 1. Carmine purpurea est *Nisi* coma.

Nireus filius *Caropi* & *Alagiar*, puer fuit è *Naxo* admodum spe-
ciosus, cuius formam *Homerus* fuis carminibus dignatus est. Ho-
ratius lib. 3. Car. Qualis aut *Nireus* fuit, aut aquosa *Raptus* ab *Ida*.
Idem in Epodo, Formæque vincas *Nireæ*. Ouidius lib. 4. de *Ponto*.
Prop. lib. 3. & *Pont.* lib. 3. de *Stellis*.

Nearchi formam commendat *Horatius* libr. 3. Car. Ode. 30. vbi
ait, Fertur & leui recreare vento Sparsum odoratis humeris capil-
lum. Qualis, ait *Nireus* fuit, aut aquosa *Raptus* ab *Ida*.

Omphale regina *Lydorum* fuit facie adeo præstanti, vt ei se sub-
iiceret *Hercules*. *Propertius* li. 3. *Omphale* in tantum formæ pro-
cessit honorem, &c.

De *Pyramo* & *Thybe* Ouid. lib. 4. *Metamor.* *Pyramus* & *Thybe*
iuuenum pulcherrimus alter, Altera, quas *Oriens* habuit, præ lata
puellis Contiguas habuere domos.

Fuit & formosus *Paris*, dicente Ouidio: Dux *Pari* *Priamide* da-
mno formose tuorum.

Hominum pulcherrimum fuisse prædicat *Phaon*, quem inter
hæctucas occultarie *Venus*, D: cunt que oblatum eidē ab ipsa *Vene-
re* alabastrū vnguētū, quo quū se obliuisset, factus est omnium for-
mosissim⁹, proptereaq; adamatus à *Mirylenæ* orū mulieribus, sed

maximè à Sappho poetria Scamandronymi filia. Cælius li. 5. cap. 43. Eius formam Ouidius sic describit: hunc ne pro Cephalo tæperes aurora timebam, &c.

Phædrus Eliensis, Socrati Platoniq; familiaris, à domino Lænone (dictu infandum) ob excellentem formam coactus est se prostituere, suoq; corpore quæstum facere. Volaterranus.

Plutarchus in Lucullo scribit, *Præciam* quandam fuisse in vrbe Roma fœminam, venustate formæ nulli secundam, quæ sua pulchritudine Cethegum sibi deuinxerit, aded vt nihil probaretur Cethego, quod *Præcia* non iussisset.

Parthenopæum, Meleagri & Atalantæ filium, seu (vt alijs placet) Martis & Menalippes, forma fuisse liberali scribit Statius: Pulchrior haud illi triste ad discrimen ituro Frons fuit in syluis, qualis iam casside missa Parthenopæus erat.

Panthea vxor fuit Abradatæ viri nobilis apud Persas, quam Cyrus expugnatis Assyrioru castris duxerat captiuâ. Abradata autè absente, & apud Bætrianos legatum agere, Araspæ Medo seruanda tradita est, qui apud Cyrum affirmavit nondum esse ortam, aut omnino inuentam tota Asia pulchriorem. Autor Xenophon apud Cælium lib. 7. cap. 53.

Psamniticus rex Ægypti *Rhodopem* meretricem ob pulchritudinem matrimonio sibi iunxit.

Magnus Alexander, totius Diapè Oriëtis victor & Imperator, *Roxanam* Satrapis barbari filiam matrimonio sibi iunxit ob solâ eius pulchritudinem. Vide Curtium lib. 5.

Q. Catullus poeta Epigrammaticus formam *Roscij* pueri amasij sui his versibus celebrat: Constiteram exorientem Aurorâ fortè salutans, Quum subito à læua Roscius exoritur. Pace mihi liceat, cœlestes dicere vestra, Mortalis visus pulchrior esse Deo.

Serranus Vergilius lib. 9. Et iuuenem Serranam illa qui plurima nocte Luserat insignis facie.

Sulpitia formam commendat Tibullus lib. 4.

Illius ex oculis quum vult exurere diuos.

Accendit geminas lampadas acer amor, &c.

Fuit etiam in *Semiramide* eximia pulchritudo, & facies imperio digna. Vnde & mortuo marito Persis imperauit vsque ad prouectam fil. j. ætatem Ouid. lib. 1. Eleg. Qualiter in thalamos formosa Semiramis esse dicitur.

Spirina fuit egregius adolescens, qui quum fœminas virosq; ad libidinem solo decore aspectu prouocaret, pulchritudinem oris spontè vulneribus deformauit. Valerius Maximus de verecûdia.

Sisygamis vxor Darij nulli suæ ætatis fœminæ pulchritudine cessit

cessit, teste Curtio: quam tamen victo Dario Alexander non solum non violauit, sed & summam adhibuit curam, nequis captiuo corpori illuderet.

Scribit Cælius, *Scipionem*, cognomento Demetrium, apud Romanos forma fuisse amabili & eleganti.

Saxo grammaticus lib. 8. Danicæ histor. scribit *Suauildam* reginam tantè fuisse pulchritudinis, vt quâ vincita loris exposita esset equinis calcibus obterenda, ipsis quoque iumëtis horror ifuerit, artus eximio decore præditos fordidis lacerare vestigijs.

Turnum à forma plerisque in locis commendat Vergilius, vt lib. 7. Perit ante alios pulcherrimus omnes Turnus auis, atavisque potens. Item: Ipse inter primos præstanti corpore Turnus Vertitur arma tenens, & toto vertice supra est.

Thysbe amasia Pyrami. Ouid. lib. 4. Metam. Pyramus & Thysbe iuuenum pulcherrimus alter, Altera (quas Oriens habuit) prælata puellis.

Ferunt *Albium Tibullum* poetam Elegiographum corporis forma admodum præstanti fuisse. Vnde Horat. de eo loquens: Nô tu corpus eras sine pectore. Dij tibi formâ. Dij tibi diuitias dederant.

Thetidem deam maris poetæ niueam & formosam faciunt, quod perpetuis aquis abluatur. Catullus: Tène Thetis tenuit pulcherrima Neptunine.

Paulus Diaconus scribit *Theodotem* puellam, genere Romanam, forma fuisse conspicua & mirabili, flauis promissisque capillis ad pedes vsque pendentibus, eaq; pulchritudine inescatum Cunibertum regem, amore puellæ exarsisse.

Tyro puella Salmonei filia ob formam Neptuno adamata est. De hac Propert. lib. 11.

Violantillam, Stellæ poetæ vxorem, multis verbis commendat Stat. lib. 1. Syl. Idem paulo post: At tu pulcherrima forma Italidum tandem merito possessa marito.

Habuit *Xerxes* in exercitu l. xviii. myriades, quæ ratio habet bis & quinquagies ceterum octoginta tria millia hominum. Herodotus tamen scribit in tanto mortalium numero neminem fuisse pulchriorem rege ipso, aut proceriore statura.

Sunt alij permulti pueri, & puellæ, in quibus elegans fuisse pulchritudo memoratur, vt Pyramus, Pelops, Idas, Castor, Pollux, Iason, Artaxerxes, Cyrus, Troilus, Patroclus, Hymé Ex fœminis Pærisphæ, Ariadne, Berenice, Hermione, Bryseis, Penelope, Deidamia, Erilia vxor Romuli, Ero, Virginia, Anaxerete, Antigone, Arachne, Arethusa, Arsinoe, Polyxena, Pelagia, Lycaste, Iocasta, Hecuba, Cassandra, Hesperie, Cleopatra, Chælia, Iulia, Sibyllæ, Vesta

les, Heroïnæ, & aliz propè infinitæ. Quas qui scire volet, autores reuoluat.

Helene forma poëtis omnibus cantatissima laudem meruisset maximam, nisi ea Troiæ ruinam, belliq; decennalis causam attulisset. At nemo est, cui non sit odio, qui tantæ cladis & calamitatis venit in mentem. Paris apud Ouid. formam illius *Veneri* comparat, dicens: His similes vultus (quantum reminiscor) habebat, Venit in arbitrium quum Citheræa meum, &c.

D E F O R M E S.

B*rotheus*, Vulcani & Mineræ filius, deformati facie dicitur fuisse. Ob quam dum plerisque, esset ridiculus, animi dolore se in rogam coniecit, teste Ouidio in *Ibin*: Quodq; ferunt *Brotheu* fecisse cupidine mortis, Des tua succentæ membra cremanda pyræ.

Hipponax poëtæ Iambographi deformitatem suis tabulis expresserunt *Bubalus* & *Anterinus* pictores: eamq; imaginem, quod notabili esset vultus scœditate, proposuere in ridentiu circulis magno suo malo. Indignat⁹ enim *Hipponax* utrûq; suis *Satyris* tâto retaliavit fœnore, vt ambo laqueo se præfocauerint. *Pli. ca. 5. li. 36.*

Aiunt & *Corytheum* quempiam fuisse hominè notissimæ deformitatis, quiq; liberos susceperit patrem infelicissima forma referentes: vnde fluxit adagium, *Corytheo* deformior. *Erasmus.*

Homerus scribit *Thersiten* omnium, qui ad Troiam venerunt, scœdissimum fuisse, totûmq; hominè à capite ad pedes ita graphicè depingit, & corporis vitia, & animi morbos, vt dicas pessimû ingenium in domicilio se digno habitasse, inquit *Erasmus*, vnde adagium, *Thersita* facies. *Ouid. lib. 4. de Ponto.*

Damon fuit prædortiba quispiam insigni clauditate deformati, qui quum crêpidas retortis suis pedibus congruentes furto amississet, imprecatus est, vt eius pedibus conuenirent, qui surripuisset. Autor *Cælius*.

Ferunt *Aesopum*, è Phrygia fabulatorem, omnium quoque turpissimum extitisse. Fuit enim nigerrimus. Vnde illi datû nomen: Nam *Aesopus*, & *Aethiops* idem ferè significant. Corpore præterea gibbosis, verum ingenio (quo deformitatem illam pensauit natura) clarissimus. *Cælius lib. 8. cap. 474.*

Aesopus
quid si-
gnificet.

Galbæ Imperatori corpus fuit gibbo deforme. *Macrobius.*
Epithetus veid philosophus fuit claudus: vnde & hoc distichô à *Macrobio* positum: *Seruus Epithetus* genitus sum, corpore claudus, Paupertate Irus, diis & amicus ego.

Hermippus poëta fuit Atheniësis, altero captus oculo. *Volater.*
Colomanus rex Pannoniorum post *Ladislaum* dicitur fuisse ore improbo, luscus, claudus, gibbosis, & lingua blesus. *Volater,*

Ver.

Vergilius scribit, *Polyphemum* cyclopem Siculum fuisse monoculum, vbi ait: Et telo lumen terebramus acuto, Ingens quod torua solugi sub fronte gerebat. Idem: Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen adeptum.

Poëtæ quoq; fabulantur *Vulcanum* claudum fuisse, ac toto deformatem corpore: dicuntq; propterea parentes infanti non risisse, suoque cubili admisisse. *Verg. Incipe* parue puer cui non risere parentes, Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est. *Ouid. libro 2. Eleg.*

Martialis *Philenem* puellam luscam fuisse, & altero lippam oculo videtur innuere, libro 1. vbi ait: Oculo *Philenis* semper altero plorat, Quo fiat istud quæritis modo? Lusca est. Item lib. 2. Cur non basio te *Phileni*? calua es: Cur non basio te *Phileni*? lusca es: Cur non basio te *Phileni*? lusca es.

Idem autor lib. 3. ait, *Vetustinam* tres habere dentes, tres capillos, pectus cicadæ, crus formicæ, rugosam frontem, mammæ araneæ casibus pares, os rictibus crocodili simile, cantum ranarum, & culicum, noctuæ visum, hirci fœtorem, & pleraque alias deformitatis inhonestas notas.

Olim creditum est eos septem diebus formosos fore, qui leporem esitassent. Propterea idem *Martialis* *Gellia* deformati illudens, ait eam nunquam esitasse leporem, his verbis: Quum leporem mittis, semper mihi *Gellia* mandas,

Septem formosus Marce diebus eris.
Si verum dicis, si verum *Gellia* mandas,

Edisti nunquam *Gellia* tu leporem.

Idem *Martialis* li. 12. *Zoili* sui deformitatem sic depingit: Crine ruber, niger ore, brevis pede, lumine læsus, Rem magnam præstas *Zoile* si bonus es.

Aiunt *Socratem* philosophum fuisse simis naribus, recalua fronte, pilosis humeris, & repâdis cruribus. Propterea quum duæ vxores *Xantippe* & *Myrtho* zelotipia quadam in contentiones venirent, illis inter se iurgantibus dicebat: Quid propter me iurgia simul exercetis quem adeo deformatem peperit natura?

Afferuntur & alia de forma philosophorum. *Zensippus* dicitur fuisse ceruice curua, *Aratus* panda, *Zeno* fronte contracta, *Epicurus* cute distenta, *Diogenes* barba comante, *Socrates* cadente, *Aristoteles* brachio exerto, *Xenocrates* crure collecto, *Heraclitus* oculis flexu clausis, *Democritus* labris risu apertis, *Chrysippus* digitis propter numerorum indicia constrictis, *Euclides* propter mensurarum spatia laxatis, *Cleanthes* propter vtrunque corrosus. Autor *Sidonius* lib. 9.

D E O.

DEORVM AMASII.

G*Anymedem* in primis fabulantur poëtae Iouis esse amafium, quem ob formam Aquila pedibus in Ida corripuerit, & in cœlum euexerit. Vergilius: Quem prapes ab Ida Sublimem pedibus rapuit Iouis armiger vncis. Ouid. lib. 10. Rex superum quodam Phrygij Ganymedis amore Arsit.

Endymionem formosum pastorem Luna fertur adamasse, adeo vt cœlo relicto in mœtem Lathmii eius osculandi gratia plerumque descenderit. Pontanus de Stellis Ouid. lib. 3. de arte Propertius lib. 2. Nudus & Endymion Phœbi cepisse sororem Dicitur, & nudæ concubuisse deæ.

Hylam Thiodamantis filium adamavit Hercules, secumque duxit cum *Argonautis*. Vbi quum aquas hauriēs puer vrnæ pōdere fuisset demersus, multis clamoribus ab ipso Hercule conuocatus est. Hinc natum adagium, Hylam vocare. Val. Flac. lib. 3. Arg. Rursus Hylam & rursus Hylam per longa reclamatione Auia, resonant syluæ, & vaga certat imago. Propert. lib. 2.

Adamavit etiam Hercules *Abderum* puerulum, non minori, quam Hylam affectu.

Hyacinthus Apollinis fuit amafius. Ouid. lib. 10. Te quoque Amyclide possidisset in æthere Phœbus, Tristia ponendi tempus si fata dedissent. Plu. 2. Hyacinthum comitatur fabula duplex, luctum præferens eius quem Apollo dilexerat.

Adamavit etiam Apollo *Branchum* puerum Thessalum, quem mortuum suis templis sacrum haberi voluit. Item Daphnē puellā. Penei fluminis filiam, quam fugientem in Laurum conuertit, Mātuanus. Quod studuit verbis Daphnē facidus Apollo Flectere.

Ampelos, puer speciosus, Baccho adamatus est. Ouid. lib. 3. Fast. Ampelon intonsum Satyro Nymphāque creatum Fertur in Ilianiis Bacchus amasse iugis.

Adonis Cynaræ ex Myrrha filius. Veneri fuit charissimus. Ouid. lib. 1. de Arte: Nec te prætereat Veneri ploratus Adonis. Propert. lib. 2. & Pon. lib. 1. de stellis.

Cephalus & *Tithonus* charissimi fuerunt Auroræ. De Cephalo, Ouid. lib. 3. de Arte: Lathmii Endymion nō est tibi luna pudori, Nec Cephalus rosæ præda pudenda Deæ. Propert. lib. 2.

Aty puer Phrygius. Cybeles fuit amafius. Catullus: Tenerum vidit Aty prope marmor Pelagi, facit impetum: Ille demens fugit in marmora fera, ibi semper omne vitæ spatium famula fuit. Oui. lib. 10. Hirsuto vertice pinus Grata deum matri, siquidem Cybeleius Aty: Exiit hac hominem, truncōque induruit illo.

Amavit *Hippolytum* Diana, cum ob formam, tum raram in forma

ma castitatem.

Pindari poëtae, eiusque carminum amatorem fuisse Pana fabulantur. Autor Plutarchus in Numa Pompilio.

Syrinx quoque Arcadica fuit Nympha, quam à Pane deo mirè adamatam scribit Ouidius.

HOMINVM AMASII.

Habuit imprimis Valerius Flaccus poëta Setinus in deliciis *Amazonicum* puerum, cuius formam commendat Martialis.

Tibullus suū *Cherinthum* de quo lib. 4. ait: Est qui te Cherinthie dies dedit hic mihi sanctus. Atque inter sanctos semper habendus erit. De quo lib. 2. sic ait: Heu heu quam Marathus lento in torquet amore.

Lygdum adamavit Pamphilus Saxus: vnde lib. 4. ait: Sed peterem Lygdum Lygdus mea vita, meum cor, Lux mea, qui facie vulnera mille gerit. Eius quoque formā multis locis magnopere extollit.

Batyllus fuit Anacreontis poëtae delictum: vnde Horat. in Epodo, Non aliter Samio dicunt arsisse Batyllo Anacreonta Teium. Ab eodem quoque adamatus est *Megysteus* puer. De viroque Politianus in Rustico, Nunc Samium celebras (iubet Adrastæa) Batyllum, Nunc teneram Eurypilem, tenerumque Megistea laudas, Tandem acino passæ cadit interceptus ab vna.

Lycum puerum adamavit Alcæus poëta Lyricus, de quo Horat. lib. 1. Carm. Liberum & Mutas, Veneremque, & illi semper harentem puerum canebar: Et Lycum nigris oculis, nigroque Crine decorum. Politianus in Nutricia.

Amavit Valgius poëta elegiographus *Mythen*, cuius mortē multis lachrymis descendit, dicente Horatio: Tu semper vrges flebilibus modis Mythen ademptum, nec tibi Vespero Surgente decedunt amores, nec rapidum fugiente Solem.

Afinius Gallus poëta, filius Afinij Pollionis viri consularis, pari quoque affectu dilexit *Hippolytum* liberali forma adolescentem.

Voconius Victor poëta, habuit in deliciis *Tethystum* puerum elegante forma. Vnde Martial. Thestyle Victoris tormentum dulce Voconi, Quo nemo est toto notior orbe puer: Sic etiam positus formosus amore capillis. Et placeat vati nulla puella tuo.

Lygurinus Horatij fuit delictum. Vnde lib. 4. Carm. scribit. Sed cur heu Lygurine, cur Manat rara meas lachrymas per genas? Cur facunda parum decoro inter verba cadit lingua silentio? Nocturnis ego somniis iam captum teneo, iam volucrum sequor. Amant & *Lycistū*, de quo sic scribit in Epodo: Nunc glorianis quamlibet mulierculam Vincere mollitia amor Lycisti me tenet.

Amavit *Roscium* adolescentem Q. Catullus Epigrammatista, de cuius

cuius forma hunc modum scripsit: Constiteram exorientem auro-
roram fortè salutans, Quum subita à laua Roscius exoritur: Pace
mihiliceat cœlestes dicere Vestra, Mortalis visus Pulchrior esse
deo. Amavit & *Theodimius*, de quo sic scribit: Aufugit mi animus: cre-
do vt solet ad Theotimum Deuenit: sic est, per fugium illud habet.
Arsit Euripides tragœdiographus *Agatonem* puerulum, què adul-
torem quoque amplexabatur arctius, suauitabatúrque etiam spe-
ctante populo, & in conuiuio.

Plutar-
chus in
Apoph.

Pari affectu Aratus poëta Cilix *Philinum* adolescentulum depe-
riit, pro cuius reditu è Chio insula, deos multa precatus est.

Catullus suos amores in *Iuencium* his exprimit verbis: Surri-
pui tibi (dum ludis) mellite Iuenci, Suauiolum dulcis dulcius am-
brosia. Verum id non impunè tuli, namque amplius horam Suffi-
xum in summa me memini esse cruce. Quæ carmina plena sunt
pruritus, multamque præ se ferunt lasciuiam.

Antinous puer fuit elegantissimæ formæ ex Claudiopoli Bithi-
niæ ciuitate, quem Adrianus Imperator ad infamiam vsque ada-
mavit, vt etiam mortuo ciuitate construxerit, templumque ere-
xerit cum ara, & eius effigiem curauerit imprimendam. Spartia-
nus ait: puerum illum ab Imperatore muliebriter desectum.

Dion
Cassius.

Paulanias Lacedæmonius, autore Cælio, *Argilium* speciosa pul-
chritudine adolescentem amore Venereo dilexit.

Cælius lib. 19. cap. 11. citat hos Platonis versus amatorios de suo
Agathone, quem vti meritiori dilexit: Suauia dās Agathoni ani-
mam ipse in labra tenebam, Ægra etenim properas tâquam abi-
tura fuit, Amavit quoque *Stellam* ob ingenij suauitatem, & elegan-
tiam, de qua, authore Plutarcho: sequentes versus lusit: Ardentes
stellas lucens mea Stella tueris, Cœlum vtinam fierem, te vt mul-
to lumine cernam. Item: Stella prius superis fulgebas Lucifer, at
nunc Hesperus ah fulges manibus occiduus. Hæc nouissima scri-
psit post eius mortem.

Mino rex Cretensium susceptus cum Atheniensibus inimici-
tias, ob mortem filij sui Androgei, lubens, deposuit amore *Thebes*
(quem deperibat) insecutus.

Laius à Pelope hospitio susceptus filium eius Crispippum ita ada-
mavit, vt secum Thebas rapuerit: Praxilla tamen apud Cælium
testis est, hoc à Ioue perpetratum.

Gyges rex Lydorum Magnetem Smyrnæum eximia pulchritu-
dine clarum vsque adeo dilexit, vt bellum in Magnesium mouerit,
quod pueri capillos totodissent, quo videretur deformior.

Aristogiton Atheniensis *Amodium* insigni forma adolescen-
tem etiam deperit: Author Thucydides, lib. 6.

Amavit

Amavit Epicurus *Philoclem* eximium adolescentem, ad quem
solutus erat hoc modo scribere. Consumor ac deficio amabilem
tuum ac diuinum ingressum sustinens.

Catullus facit *Aufilenum* Cælij cuiusdam Veronensis amasium,
vbi ait: Cælius Aufilenum, & Quintius Aufilenam Flos Veronæ-
sum depereunt iuuenum.

Inter meritorios pueros etiam ponuntur *Euryalus* Virgilianus,
Parthenopeus Statianus, *Cortallus* Siculus Anacreontis, *Harmodius*
Hippiæ, *Aster* Platonis, *Piso* Galbæ.

DEORVM ET HOMINVM

AMASIAE.

I Am diximus *Daphnem* Penei fluminis filiam adamatam Apolli-
ni. Sappho ad Phaonem: Et Phœbus Daphnem, & Gnotida: Bac-
chus amavit.

Tyro Salmonei filia adamata est à Neptuno, & ab eodem com-
pressa. Propert. lib. 1. Non sic Æmonio Sadmonida missus Enipeo
Tanarius facili pressit amore deus.

Hebem deam iuuenturis amavit Hercules. Idem Propert. lib. 1
Nec sic cœlestè flagras Amor Herculis Heben Sensit in OEtæis
gaudia prima iugis. Amavit quoque *Iolem* & *Omphalem* reginam
Lydorum. Idem Propert. lib. 3.

Alia Deorum & hominum amasiæ fuerunt, *Ariadne*, Minoi si-
lia, Bacchi: *Syrinx*, Nympha, Panos: *Ero*, Læandri: *Phyllis* filia Ly-
curgi regis Thraci, Demophontis: *Ariadne*, Thesei: *Atalanta*, Me-
leagri: *Cydippe*, Acontij: *Iphis*, Patrocli: *similax*, Croci: Author Plin.
lib. 16. cap. 36. *Glycera*, Pauliæ Sicitonij pictoris. Plin. lib. 21. cap. 2.
& lib. 35. cap. 10. *Sappho*, Phaonis.

Campsape, Alexandri, quam Alexander ipse muneri dedit Apelli
pictori. Plin. lib. 35. cap. 10. *Philace*, Stratoclis: authore Plutarcho.

Rhocane, Alexandri: Plutarchus, & Curtius. *Echo* Narcissi: Auso-
nius, Commoritur Narcisse tibi resonabilis Echo. Caletinus, Ri-
sit, Liriopes flagrantem filius Echo.

Thysbe, Pyrami. Stroza pater: Non magis infelix Thysbe dilexit
Amantem.

Tyro Salmonei filia, Enipei. Propert. lib. 1. Testis Theffalico fla-
grans Salmionis Enipeo.

Phæbe, Castoris, *Ilaira*, Pollucis, quæ fuerunt Leucippi filia. Pro-
pert. lib. 1. Non sic Leucippi succendit Castora Phæbe, Pollucem
cultu non Ilaira soror.

Chloris, seu Flora, dea florum, Zephyri, à cuius nomine dicitur
Pephyritis.

Galata Nympha Polyphemus, Propert. lib. 3. Quinetiâ Polypheme

me fera Galatea sub Ætna. Ad tua rotantes carmina flexit equos.
Berfabæa, Davidis, Idem Strofa, Ille sacri vates operis Iesseia proles
Præfecit populo quem Deus ipse suo, Berfabæa captus forma
tibi magne Cupido cessit.

Helena, Paris Propert. lib. 2. Ipse paris nuda fertur periisse la-
cæna, Quum Menelazo surgeret è thalamo.

Acme, Septimij. Catullus, Acmen Septimius (suos amores) Te-
nens in gremio, mea, inquit, Acme, Ni te perditæ amo, atque ama-
re porro Omnes sum assidue paratus annos, Solus in Libya, In-
diæque tosta Cæcio veniam obuius leoni.

Aufilena, Quintij. Catul. Cælitus Aufilenum, & Quintius Au-
filenum Flos Veronensium depereunt iuuenum.

Alalanta, Mimalionis Arcadici. Propert. Mimalion nullos fu-
gendo Tulle labores Sævitiæ duræ contudit lasidos.

Antigone, Hæmonis, Bæotij, quam quæ iugulari fecisset Creon,
Hæmō ad mortuæ tumulū se interfecit. Propert. lib. 2. Quid nū An-
tigones tumulo Bæoti? Hæmō Saucius ipse suo corrui ense lat?

Briseis, Achillis. Horat. Prius insolentem Serua Briseis niueo co-
lore Mouit Achillem. Propertius lib. 2. Omnia formosam pro-
pter Briseida passus, Tantis in erepro sævuit amore dolor. Item,
Nec non exanimem amplectens Briseis Achillem, Candida vefa-
na verberat ora manu.

Rhadope, Charaxi, fratris Sapphus. Sappho ad Phaonem: Arsit
inops frater victus meretricis amore, Mixtæque cum turpi damna
pudore tulit.

Andromeda, Persei. Sappho ad Phaonem, Candida si non sum,
placuit Cepheia Perseo Andromede, patriæ fusca colore suæ.

Hesperie, nympa, Æfaci.

Lesbia Catulli. Catullus, Nulla potest mulier tantum se dicere
amatam Vere, quæ tum à me Lesbica amata mea est. Hæc verò no-
mine vocabatur Claudia. Amavit etiam *Ipsithillam*.

Quintilia Calui Licinij. Catulli, Certè non tanto mors immatu-
ra dolori est Quintiliæ, quantum gaudet amore tuo. Propert.
lib. 2. Hoc etiam docti confessæ est pagina Calui, Quum caneret
miseræ funera Quintiliæ.

Lyde, Callimachi, Batthi. Philetæ. Ouid. lib. 1. de Tristibus. Nec
tantum Clario Lyde est dilecta poetæ, Nec tantum Coo Batthi
amata suo.

Beatrix, Dantis Aligerij, Aureta Petrarchæ. Lycina Horatij.
Horat. lib. 2. Car. Me dulcis dominæ musa Lycinæ Cantus, me
voluit dicere lucidū Fulgentes oculos, & bene mutuis fidū pectus
amoribus. Amavit & Glyceram. De qua libro tertio Carmin. Me

lentus

lentus Glyceræ torret amor meæ.

Stella, Platonis. Autor Plutarchus.

Violentilla, Stellæ poetæ. Hæc Græcè *Hiantis* dicitur. Martialis
libro 6. Perpetuam Stellæ dum iungit Hiantida vari Læta Venus
dixit, plus dare non potuit. Aliter vocatur *Asteris*, Vide Statium in
Syluis.

Leucadia, Teretij Varronis Atacini. Hinc fluxit illud distichon:
Hæc quoque perfecto ludebat lasone Varro, Varro Leucadiæ ma-
xima flamma suæ.

Delia Sulpitia. Nemesis, Neæra. Tibulli, De Nemese notum est
illud, Vrit amatorè Nemesis lasciva Tibullum, In tota iuuit quem
nihil esse domo.

Hostia, seu Cynthia, Propertij, Propert. ipse lib. 1. Illa vel angusto
mecum requiescere lecto, Et quocunque modo maluit esse mea,
Quæ sibi dotatæ regnū vetus Hippodamiæ, Et quas Elis opes an-
te pararat equis. Idem lib. 1. Cynthia prima suis miserum me cepit
ocellis, Cō tactum nullis ante cupidinibus. Martialis: Cynthia fe-
cūdi carmè iuvenile Properti Accepit famā nec minus ipsa dedit.

Melens Domitij Marfi. Martialis: Nota tamen Marfi fusca Me-
lenis erit.

Cesennia Cn. Getulici epigrammatistæ. Bissula Aufonij Galli.
Metella Ticiæ epigrammatistæ. Cytheris, seu Lycoris Cornelij
Galli. Hinc illud manauit: Gallus, & Hesperis & Gallus not' Ebis,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.

Pamphila, Valerij Æditui. De qua sic apud Gellium scribit: Dice-
re quum conor curā tibi Pamphila cordis, Quid mi abs te qua-
ram? membra labris abeunt: Per pectus miserū manat subito mi-
hi sudor. Sic tacitus, subitus, duplo ideo pereō.

Chrysis. Q. Tabæ comædiographi: de qua sic scripsit: De im-
provisō Chrysis vbi me aspexerit, Alacris obuiam mihi venit,
complexum exoptans meum Mihi se dedit, Fortunam ipsam an-
teibo fortunis meis.

Neæra, Lycinij Imbricis, itidem Cœmediographi: de qua affe-
runtur hi versus: Nolo ego Neæram te vocent sed Nerienem.
Quum quidem Marti es in connubium data.

Propertius lib. 2. de plerisque Poëtarum amastis scribit.

Item Sidonius Apol. lib. 2. de aliis meminit: Sisq; oppido memi-
nens, quod olim Marti Hortensio, Terentia Tullio, Calphurnia
Plinio, Pudentilla Apuleio, Rusticā Symmachio, legētibz me-
ditantibusq; candelas, & candelabra tenuere. Reminiscere quod
sæpe versum Corynna cum suo Nasone compleuit. Lesbia cū Ca-
tullo, Cesennia cum Getulico, Argentaria cum Luciano, Cynthia

cum Propertio. Delia cum Tibulo.

His addi possunt Lamia Demetrii, Phryne Timothei, Flora Pæpeij, Aspasia Periclis, Rhodope Pflamnitici, & Antonij Cleopatrar.

CINÆDI PÆDICONES,

ET PATHICI.

A Emlij cuiusdam cinædi obscenos amores mollisq; delicias, apotremò infinitas libidines notat Catullus.Idem in *Nasonem* quædam pathicum his inuehitur verbis: Multus homo es Naso, neque tecum multus homo, sed Descedis Naso, multus es & pathicus.*Phædon* philosophus quem adolescentulus Athenis esset in seruitute, a domino in lupanari cõstitutus est, vt prostaret, & corpore faceret quæstum.*Martialis* lib. 3. arguit *Gargilianum* quendam, vt Cinædũ & mollẽ, quem depilat: r̄ is vnguentis faciem lauare consueuisse dicit.*Armodio* & *Aristogitoni* apud Athenienses mutua erat Veneris consuetudo.*Cratinus* Atheniensis Comædiographus notatus est etiam Pædegraphia, seu obsceni in pueros amoris.*L. Quintus Flaminius*, vir consularis, puerum ardebat, à cuius latere nunquã discedebat. Quinetiã ad eius votum hominem quendam securi percussit, dum ille coram se aliqũe optasset interfici.Ferunt *Ibycum* historicum patria Reginum, infano puerorum amore exarsisse.*Hipparchus*, Pistrati filius, stuprator *Armodio* *Aristogitonis* puero vtriusque coniurationem in se concitauit.*Libanius* Sophista Antiochenus Constantinopoli ob impudicos amores puerorum pulsus est. Demum Nicomedia (quò se receperat) eandem ob causam detrusus.*L. Papyrius* Publium adolescentem in vinculis tenuisse, plagisque & contumeliis (quò stuprũ pati noluisset) affecisse dicitur: qua re ad Senarum delata, damnatus est, lege lata, nequis in corpora libera ob as alienum ius haberet. Volebat enim hoc sibi licere *Papyrius*, quòd *Publius* eidem esset debitor.*Theophrastus* philosophus *Nicomachum* *Aristorelis* filium ad præposteram vsque venerem adamauit.*Alexander Abonotichises* copiã sui corporis mercede faciebat. Autor *Lucianus*.Habuit *Pausanias* Lacedæmonius stupri consuetudinem cum *Argilõ* adolescente.*Eraſmus* in *Adagijs* ait *Cleocritum* veteris Comædiæ scriptorem maledictis profecissum, quòd Cinædus esset, Quam notam *Argy-*

rhio,

rhio cuidam inurit.

Catullus in *Thallum* adolescentẽ impudicum his verbis inuehitur: Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo, Vel auferis medulla, vel hinnula molli cella. Idem quoque *Portium*, & *Socratonem* suis verbis infamat, quòd stupri meritis a *Pisone* Prætorẽ præpositi sint duobus alijs adolescentulis, scilicet *Veraniolo* & *Fabullo*.Idem *Mamurram* *Formanum* & *Cæsarem* notat vt Cinædos & Pathicos, dum ait: Pulchrẽ conuenit improbis Cinædis, *Mamurrae* Pathicõq; *Cæsariq;* Nec mirũ, maculę pares vtriusq;. Sed & *Suetonius* ait, nihil famam pudicitia *Cæsaris* lauisse, præter *Nicomedis* regis *Bithyniæ* contubernium.Laborauit hac infamia *Pindarus* poëta, qui in gremio pueri admatu obdormiscens vitam efflauit, teste *Valerio*.

MOLLES EFFŒMINATI

ET ELEGANTES.

Theopompus scripsit *Siratonem* *Sidonium* mortales omnes superasse delicijs, & molliã. Ad quod alluuit *Miradula* in hymnis: Quam quæ *Sidonium* valebat purpura regem.*Augustus* ad *Mecænatẽ* scribens, eiusdẽ molliã & delicias multis expressit locis, sed hoc maxime: Vale *Mecænas* mel gentium, ebur *Hetrurij*, laser *Aretinũ*, *Tyberinũ* margaritũ, *Cilicorũ* *Smaragdę*, *Aspi*, *sigulorum*, *Berille* & carbũculũ *Poriseng*. *Annęus* quoque *Seneca* *Mecænatẽ* vocat discinctum, mollissimũque eius delicias, & portentosam orationem. Idem: Magnum, inquit, Romanæ eloquentiæ daturus exemplum, nisi illũ eneruasset felicitas.Aiunt *Artemonem* quendam fuisse mollem adẽ, & solum delicias, vt nunquam pedibus itaret, sed semper lectica circumferretur, haberetque duos vtrinque famulos peluum æream supra caput ferentes, ne quid superne noxiũ excideret. Propterea factus est prouerbio locus, *Artemon* versatilis.Fuit & *Aron* quispiam vitæ adẽ corruptæ, & effeminatæ, vt locum paræmiæ sequenti reliquerit: *Aronis* vitam agens. De molliã, ac deliciose viuentibus.*Clisthenes* Comicorum conuicijs laceratus est, quòd parum vir haberetur, seq; cultu indecõro velut in mulierẽ transfiguraret. Quod fecisse dicitur *Assyriorum* rex *Sardanapalus*, vt liberius interfeminas lasciuiret.*Syri* olim malẽ audierunt ob morũ molliã. Vnde adagium, *Syrus* quum non sis, ne *Syrissa*.*Lyssrates* abiit in vulgi fabulam, quòd iam senio confectus capillos fucaret, vt speciosus videretur & iuuenis. Cuiusmodi ridetur apud *Martialem* *Ollus*, apud *Horatium* vxor pauperis *Ibyci*.Marta
brius lib.
2 & Cr
nitus li
bro 24.Crinius
lib. 16:
ca. 11.

Syrissa

Erasmus
in Chl.

Masylienses luxu perditū muliebrem in modum ornabatur, eorum vnguento delibutis, capillisq; religatis. Hinc ortum adagium, E Masylia venisti in molles.

Agathus fuit dux quispiam effœminatus, nihil habens viri præter barbam.

Battalus fuit nescio quis tibicen, qui lasciuia, vinolenta carmine complexus est, fecitq; adagio locu, Battali similis. Cælius ait huc primum omnium calceis scæmineis in scena vsum fuisse, artēq; tibiarum omnino remolliuisse. A quo fluxos, exoletos, & parum viros Battalos vocant.

Cælius scribit *Nisurum* quendam fuisse, mollitie plusquam muliebris infamem.

Dionysius apud eundem Cælium testis est, *Aristodemum* tyrannum apud Cumas in Romanis antiquitatibus mollem fuisse cognominatum, quod parum vir esset, ac pudicitiam subtrauisset.

Ferunt *Andramytem* Lydorum regem omnium primum scæminas Eunuchas fecisse, eisque Eunuchorum vice vsum.

Gaudebat *Aristoteles* mundo cultu, & elegate, comamque delicatius cõrõdebat: annulis præterea digitos onerabat, & in hoc placebat sibi nimium. Quo factū est, vt mollitie suspectus haberetur.

Aristophanes *Philostratum* quendam lasciuuscule se ornantem Cynalopeca vocabat vocabulo ex cane & vulpe concinnato.

Demosthenem tradunt cultu corporis nitido nimis, & accurato fuisse, adeo vt molles (quibus lasciuiebat) tuniculæ ab æmulis probro datae sint. Quinetiam notatus est vt parum vir, quodq; polluto esset ore.

Eodem quoque modo *Hortensius* orator probrosis lacertatus est Satyris, quod circūspecte & morose indutus esset, quodq; manus eius inter agendū essent arguta, & gestuosa. Sed & L. Torquatus cum Dionysia saltatriculæ nomine appellabat. Auctor Gellius.

Traditum est *Heliogabulum* (qui supra omnia prodigia fuit molliissimus) versatilia triclinia habuisse, in quibus amicos quadoque ponere consuevit, eosq; violis & floribus opprimere, sic vt aliqui animam efflauerint. Auctor Lampridius. Idem quoque quaternos canes ad currum iunxit: processit & in publicum, iunctis quatuor ceruis: coniunxit etiam Leones, & Tygres, Cybelem se & Liberū patrem vocant: habuit vehicula gemmata, & aurata: atque vt infamiam libidini adderet, iunxit etiam quaternas mulieres, nudulque à nudis uestus est.

Aristogoras quidam Milesius quum in concionem prodisset, insolita apud Lacedæmones uestitus mollitie, quidam ex Ephoris hoc eum dicto submonuit: Domi Milesia.

Agathon

Agathon fuit quispiam tibicen, cantilenarum suavitate aures maiorem in modum delinens, quem infamia mollitie laborasse, testis est apud Erasimum Zenodotus.

Sardanapalus ob insignem mollitiam proverbio locum fecit. Fuit enim delicis vsq; adeo effœminatus, vt inter eunuchos, & puellas ipse puellari cultu delitesceret.

Attidius Melior Dimiriani temporibus tanta fuit mollitie vt nitidus appellari meruerit. Vnde Statius: Stat que perspicuas Nitidi Melioras opacet Arbor aquas.

Diadamenus fuit quispiam elegans iuuenis, cuius effigiem Polydectus expressit iuuenta molliore.

Fuit *Maraces* nescio quis concinnatulus, qui vnguentatos, auratosq; capillos fertur habuisse. De hoc Val. Flaccus lib. I. Argon. Simul armiger ibat Semiuir, impubemq; gerens sterilemque iuuentam.

Bacchi mollitiam Seneca in Hercule furente his exprimit verbis: Nō erubescit Bacchus effusus tener Sparisse crines, nec manu molli leuē Vibrasse thyrsum, quum parū forti gradu Auro decorum Syrma Barbaricum trahit.

Fuit *Iulius Caesar* adeo effœminatus, vt Curio pater quadam eum oratione omnium mulierum virum, & omnium viroꝝ mulierem appellauerit.

L. Sylla Imperator chlamydato sibi, & crepidato Neapoli ambulare deformem non duxit. Val. Max.

C. Duellius (qui de Pœnis triumphauit) quotiescunque epulaturus erat, ad funalem cæreum præeunte tibicine & fidicine à cœna domum reuerti solitus est. Auctor Valerius Maximus.

Clodius Pulcher eueruem & frigidam iuuentam egit, perditq; amore vulgatissimæ meretricis infamis fuit.

VIRI MULIEBREM HABITVM MENTITI.

GRæcis ad expeditionem Troianam proficiscentibus, quum Thetis dea præiuderet Achillem filium ibidem interficendum, eum ex antro Chironis dormiente rapuit, & puellaribus tunicis indutum, premonitumq; ne se masculū cuius proderet, inter filias Lycomedis regis occulit. Quarum vnam Deidamiam gravidam fecit, Pyrrhumq; ex ea suscepit. Verum quū Græci oraculo didicissent Troiā sine Achille capi non posse, missus est Ulysses, vt Græcorum omnium astutissimus, ad explorandam rei veritatem. Quoniam iam facti suspicio & rumor ferebatur. Vt ergo proderet Achillem, cistiferū se finxit, attulitq; mercatoris instar fufos, acus, monilia, & cetera id genus, quæ puellam decerit, cui arcu & sagittis, Quum ergo Achilles relictis puellaribus instrumentis

VIRI M

n 3

arcum intendisset, vires suas, & sexum prodidit, & eo commento repertus est. Ouid. lib. 1. de Arte: Turpe nisi hoc matri precibus tribuisset Achilles, Veste viri longa dissimulatus erat. Statius lib. 4.

Sicubi ynquam amor vires suas aut in mortalium villo docuerit, maximè probavit in *Heracle*, quem tot alloqui monstrorū dormitorem coegit relictū (quæ virum decet) virtute, ad muliebrēs transire delicias, seque in puellā transformare & fœminā mentiri, vt liberius cum *Omphale* regina *Lydorā* lasciuiret: qua etiam iubete fusos & lanas rudibus illis manibus (quibus portēta subegerat) atrectauit. Quod ei magno dat probro *Deianira* apud *Ouidium* loquens: Crassæ que robusto deducis pollice filia, Æquaq; formosæ pensâ rependis heræ. Item apud *Propertium* sic loquitur: Idem ego *Sidonia* feci seruilia palla Officia, & *Lyda* pensâ diurna colo: Mollis & hirsutum cepit mihi fascia pectus, Et manibus duris apta puella fui. *Statius* lib. 1. *Archil.*

Tranquillus in *Iulio* scribit *P. Clodium* inter publicas Bonæ deçaremonias penetrasse ad *Pompeiam* *Q. Pompeij* filiam, & *Syllæ* neptem, muliebri veste, & propterea *Cæsarem* cum ipsa *Pompeia* diortium fecisse. Præterea *C. C.* quidam ad *Lentulum* epistola scribit, *Clodium* ipsum non pluris fecisse Bonam deam, quam tres sorores.

Clithenes malè audiit, & *Comicorum* laceratus est satyris quòd parum vir haberetur seq; cultu indecoro in fœminam transfiguraret. Vnde adagia nata *Clithene* video, & *Clithene* intemperatior. Eadem nota inuritur *Cleorito* quòd ad maiorem lasciuam tunicis & vestibus fœminam mentiretur.

Euclides *Megaricus* quum *Socraticæ* disciplinæ cupientissimus esset, neque tamè aueret *Athenas* ire (vbi profitebatur *Socrate*) quòd capitale foret, si quis *atheniensium* *Megarum*, aut *Megarensium* *Athenis*, propter mutuum viriūque visibis odium deprehederetur, muliebri veste indutus ad audiendum philosophum sub ipsam noctem itabat, ac demum ipso auroræ diluculo reuertebatur. Auctor *Gellius* cap. 10. lib. 6.

Omnium (quos enervauit mollities & delicia corruperunt) principem locū maioremq; apud posteros ignominiam meruit *Assyriorum* rex *Sardanapalus*, qui eò illecebrarum se demisit, vt relicta maiestate (qua princeps tanto debet excellere quantò sublimior est cæteris) solitis masculi sexus indumentis, mētibus sit fœminam, interq; puellas & eunuchos curatior spadone deliuerit. Quæ fuit causa, vt ab *Arbactō* præfecto, lasciuam tam corruptam peroso ad incendium domus (in quam victus se receperat) & voluntariam mortem sit coactus:

MVLIERES HABITVM

VIRILEM MENTITEA.

Longè verò aliter fecit *Semiramis* *Assyriorū* regina, quæ quum certò intelligeret, graue esse populo fœmina pati principatē, mortuo marito, virum mentita est, vt tantisper imperaret, dum filius *Ninus* (qui per impuberem adhuc ætatem regnare nō poterat) adolefceret, regnòque foret idoneus. *Iustinus* lib. 1.

Laudabile fuit, nec minus astutum *Theodora* virginis *Antiochena* commentum, quæ militis ad se stuprandam missi libidinē & furorem adeò verbis emolliuit, vt non solum à flagitio deterruerit hominem, verum etiam mutatis cum eo vestimentis, exitum à carcere (quo per *Diocletianū* fuerat intrusa) & impunitatē meruerit. *Ambrosius* lib. 2. de *Virgin.*

Marina virgo, natione *Græca* sexum quoque dissimulauit, sed honesta de causa, vt scilicet admitteretur in cœnobium quoddā, in quo soli viri recipiebantur, vbi ad mortem vsque sanctissimè vixit nomine *Marini*. Volat.

Euphrosina virgo *Alexandrina* quū animæ tenus curiosa, corporis cultū nihili faceret, virū mētita, pfecta est in cœnobium, in quo pater degebat, vbi durauit xxxvi. ann. nemini nota. Idem. Volat.

Pelagia mulier fuit *Antiochena*, voluptatibus & illecebris primū deditissima, vt quæ nulli rei attentius vacaret, quàm corpori cōmodo. Tandem tamè meliore pūcta spiritu, vbi asperrari cœpit, quod pridem amabat maxime, virum se finxit. Et ne rediuuus aliquis pristinae vanitatis fomes denudè repullularet, relictis hominum colloquiis, secessit in solitarias nemorum latebras, vbi ad mortem perseuerauit constantissimè.

Scitum est ex *Chronicis*, & à maioribus scriptū *Ioannam* *Anglicam* ab *ephebis* sexum virilem simulasse, & tandem fato nescio quo, aut fortuna volente, ad *Pontificatum* peruenisse, in quo annis circiter duobus federit post *Leonem* quartum, neque prius innotuerit facti veritas, quàm à quodam ex domesticis imprægnata, tandem emiserit partum, *Sabell.* & *Calius*.

Dicæarchus apud *Caesium* testis est *Lastheniam*, *Mantineam*, & *Axiotheam* *Philiasiam*, *Platone* vsas præceptore, & ornatu virili auditorium nonnunquam intrasse.

Eugenia filia cuiusdam *Philippi*, inter Romanos potentissimi, virum quoque mentita est in cœnobio, quò se inclusit, vt *Domino* commodius seruiret.

MERETRICES QUÆDAM.

Rhodope meretrix fuit *Ægyptia*, quæ tantas opes meretricio quaestu sibi comparauit, vt superbam & magnificam in Æ-

gypto pyramidem construxerit. Eam Sappho Doricam vocat, & fratris sui Charaxi amicâ his verbis: Artit inops frater victus meretricis amore, Mixtâq; cum turpi damna pudore tulit. Sunt qui putent alteram fuisse Rhodopen Thraciam generè, quam Xanthus Samius in Ægyptum detulerit itidem meretricem Pyramidis illius autorem, & Æsopi fabulatoris Phrygij conseruam. Cui opinioni astipulatur Plinius lib. 36. Natur. Hist. de hac etiam meminit Plutarchus in Nicia, & Herodotus in Euterpe.

Baryne Romana fuit meretrix, quam Horatius suis carminibus illustrauit, dicens: Villa si iuris tibi peierati pœna Baryne nocuisset vnquam.

Simili modo Martialis de *Spatale* scribit: Nouit Loturos Dasius numerare, poposcit Mammotam Spatalen pro tribus, illa dedit.

Lais meretrix fuit Corinthia, ad quâ propter formæ elegantiam Græci omnes turmatim conuolabant. Claudianus in Eutropium: Haud aliter iuuenum flammis Ephyreia Lais, Et gemino ditata mari. Aristippo Cyrenaico cum ea fuit consuetudo: quod tamen flagitium philosophus sic defendebat, vt diceret, multum inter se & ceteros Laidis amatores interesse: Quod ipse haberet Laidem, alij verò haberentur à Laide. Autor Lactantius, qui etiam hoc ait: Quid ergo interfuit, quo animo philosophus ad meretricem famosissimâ commicaret, quum eum populus & riuales sui videret omnibus perditis nequiores? Ab hac meretrice quum Demosthenes petiisset, vt sui copiam faceret, & illa decem drachmarum millia pro cœcubitu poposcisset, pecuniæ magnitudine deterritus & expatius philosophus, Pœnitere, inquit, tanti non emo. Autor Gellius, & post hunc Macrobius.

Thais fuit itidem meretrix, quæ Articam iuuentutem in sui amorem pellexit. Hanc suis carminibus celebrauit Menander pœta Græcus, vnde & *Menandrea* dicta est. Proper.

Turbâ Menandrea fuerat nec Thaidos olim

Tanta in qua populus lusit Eriethonius.
Phryne meretrix Thespiensis (quæ ciuitas est Bœotia) olim in iudicium vocata, dum sibi timeret à sententia iudicû sublatis tunicis corpus denudauit. Cuius pulchritudine permoti iudices, liberam abire permisissent. Neque tam profuit puellæ Hyperidis actio & patrocinium, quàm venustas formæ. Autore Quintil.

Eidem quum praxiteles dedisset optioem eligendæ imaginis omnium (quas haberet) pulcherrimæ, nec tam ipse prodere vo-

Crinitus luisset quænam esset pulcherrima, hoc fabricauit commentum: *lib. 24.* Subornauit enim qui Praxiteli nuntiaret officinam cum signis & *cap. 10.* tabulis conflagrare quo tristi nuntio permotus Praxiteles peregrinari

tari cœpit, Effet ne salus suus Cupido. Hoc itaque dolo explorauit meretrix, quænam esset tabula omnium ditissima. De hac meminit Proper, li. 1. Nec quæ delectas poruit, &c.

Faucula Clunia meretrix fuit, alioqui tamen pietissima. Nam Annibale Capuam tenente alimenta captiuus egentibus furtim suppeditabat. Linius lib. 26.

Flora meretrix fuit, quæ populum Romanum constituit haredem. Vnde Floralia sacra eidem consecrata sunt: alio nomine *Laurentia* vocatur. De hac vide Gellium lib. 6. cap. 7.

Glycerium Trespiensis fuit meretrix, quæ tabulam Cupidinis (quæ à Praxitele gratis acceperat) Thespisibus quoq; dono dedit.

Leontium Gellius scribit fuisse meretricem, quæ Theophrasti libris doctissimè responderit.

Sinope scortum fuit nobile, celebrataq; lasciuia: hinc Sinopissa *Sinopissa* re verbum, est libidinari, & lasciuire, Erasinus in Chil. *Sinopissa*

Eriethon quidam Thessalus, quum absumptis facultatibus ad extremam deuenisset inopiam, coactus est filiam (quam habebat liberali forma) *Metram* nomine prostituere. Ad quam qui commebant adolescentes, corporis copiam non assequerantur, nisi equos, boues, amplissimæque deferrent munera, quia nondum id temporis repertus fuerat gemmarum vsus. Porro Thessali per iocum dicebant *Metram* Eriethonis verti in ea omnia, quæ illi ab amatoribus donabatur. Vnde fluxit prouerbium: Mutabilior *Metra* Eriethonis.

Niceta & *Aquilina* sorores, quum corporis quæstu mererent, missæ sunt à Rege Dagnæ ad corrupendum beatû Christophorum inculcandumq; ei falsæ religionis cultum. Verum aliter res se habuit: Nâ & ipsæ ad fidem cœuersæ sunt, & iussu regis interfectæ.

Aphra fuit meretrix in Creta, quæ vnâ cum tribus ancillis *Dimna*, *Eugenia*, & *Eutropia*, cunctis se prostituerebat. Tandem tamè à Narcisso Hierosolymarû episcopo, ad bonam frugem reuocata, voluprati repudium misit, & Christianâ secuta est religionem, pro qua etiam martyrium passa est.

Eodè modo *Maria Magdalena*. Sibi & Euchariz filia, Lazarique & Marthæ soror, aliquot annis voluptatibus indulset, adeo vt peccatricis meruerit nomè. Demû tamen vbi ad Christi in Somonis Le prosi domo recubètis, pedes se prouoluisset, suisq; rigasset lachrymis, capillisq; absterisisset, & delibuisset vnguero, venâ spetrauit.

Plinius scribit *Campaspen* meretricem fuisse formam admodum liberali, quam Alexander Apelli pictori eam depereunti dono dedit.

Autorum monumentis celebratur *Leana* meretrix, quæ nullis

tormentis cogi potuit, ut Armodium & Aristogitonem tyrannicidas proderet: in hoc Anaxarchum imitata, qui quum simili de causa torqueretur, præcisam dentibus linguam in tortores expuit. Autores Plinius & Lactantius, & Crinitus lib. 9. ca. 8.

Lyde scortum celebratur Horatio lib. 2. Carm. dicenti: Quis deuium scortum Eliciet domo Lyden.

Ferunt scortum quoddam fuisse nomine *Cyrenem*, quæ in peragenda Venere duodecim figuris vsa sit. Autor Erasmus in explanatione illius adagij. Duodecim artium homo.

Aspasia meretrix fuit, cuius gratia & suasu Plericles Samios expugnauit. Autor Plutarchus.

Idem in Photone scribit *Pythonicam* fuisse meretricem, quam Harpalus Alexandri domesticus supra modum adamauerit.

Eodem teste Alcibiades Atheniensis meretricem habuit charissimam *Timandram* nomine, quæ mortuo tumultum pro facultatibus suis magnificum erexit. Cum hac oppressus est Alcibiades ipse à Lyfandro.

Chione nomen est scorti apud Martialis lib. 1. dicentem. A Chione saltem, vel Laide disce pudorem, Abscondunt spurcas hæc monumenta lupas.

Apud eundem notatur *Lycisca*, ut fellatrix & lupa, his verbis: Facere in Lyciscam. Paule me iubes versus, Quibus illa lectis rubeat, & sit irata. O Paule malus es, irrumare vis solus. Item apud Iuuenalem, Nomen mentita Lycisca.

Philenis meretrix fuit, quam Philocrates poëta Græcus suis carminibus lacerauit. De hac etiam meminit Martialis lib. 7.

Verrius apud Lactantium testis est *Faulam* Herculis scortum fuisse.

Aleen quandam fuisse meretricem palam est ex verbis Gellij lib. 4. scribentis: Dicebat Pythagoras se Euphorbum primò fuisse, deinde Pyrandrum, deinde Callidenam, deinde forminam pulchra facie meretricem, cui nomen fuerit Alec.

Mandulia fuit meretrix cui Hostilius Mancinus diem dixit ad populum, quòd de ambulacro eius noctu lapide ictus esset. Autor Gellius.

Apollodorus prodit meretriculas quasdam fuisse *Asphas*, id est, *Aspas* cognominatas, quòd minutulæ forent, alba quæ oculis grædioribus. Nomina eis fuisse *Stageninum* & *Anthis*. Cælius cap. 19. libro decimo.

Scribit Cælius *Sapphon* è Lesbo meretricem fuisse, sed non poëtriam: quoniam Lyrica Scandronymia fuit filia altera à scorto.

Fingunt fabulæ *Mimbam* Plutonis fuisse pellicem, quem Proserpina dolis circumuenerit, & in hortensam mentem commutauerit.

Huius

Huius meminerunt Strabo lib. 8. Cælius cap. 22. lib. 6.

Pandemus meretriculæ cuiusdam fuit nomen. Cælius.

Aristophanes in comædiis scripsit *Cynnam*, *Salauachã*, & *Casaurium* fuisse Athenis celebres & forma exuperanti meretriculas.

Abrotonum meretricis nomen est quæ Themistocelis fuisse matrem, Amphicrates apud Cælium prodit, in libro de Viris illustribus.

Fuit *Anticyra* meretrix, quam inde nuncupata in ferunt, quòd cum mentis emota hominibus, furentibusque dissembleret: vel quòd Nicostriatus medicus moriens hellebori vim ei magnam reliquerit. Cælius cap. 6. li. 13.

Hermia fuit meretrix, cui præ nimio amore sacra fecit Aristoteles, eiusque laudibus hymnos dicauit. Vnde ab Eurimedonte seu Demophilo accusatus, relictis Athenis (ubi xxx. annos docuerat) Chalcidem se recepit. Autor Origenes.

Herodotus in Euterpe scribit *Archidicem* Græcam fuisse meretriculam cuius amore insanies Charaxus frater Sapphus Mitylenam redierit.

Inter Corinthias meretrices nominantur *Lais*, *Cirene*, *Leana*, *Sinope*, *Pyrbine*, *Sicyone*.

Martialis lib. 7. Epigrammaton, notat *Celiam*, quòd cuiunque petenti corporis sui copiam faceret. Vide versus in historia de libidinosis.

LENONES, ET

LENÆ.

Dipsas nomen est lenæ, quam Ouid. 1. Eleg. suis carminibus insectatur, quòd puellam suam meretricia arte instrueret. Sic autem scribit: Est quædam (quicunque uolet cognoscere lenam, Audiat) est quædam nomine Dipsas anus, &c.

Crobylus leno fuit scelestissimus: duo scorta domi alebat quorum lenociniis quamplurimos adolescentes in perniciem alliciebat, allectos compilabat furto. Vnde natum adagium: Crobyli *Crobyli* iugum, quod de conuentu & societate duorum hominum, qui *pagum* sunt improbitate dici conuenit. Erasmus in Chiliadibus.

Timeus apud Erasmum testis est *Cinnarum* quempiam fuisse, patria Selinusium, arte Lenonem, qui quoad uiebat, pollicebatur se facultates omnes Veneri consecraturum. Carterum moriens populo diripiendas exposuit.

Catullus inuehitur in quendam *Silonem*, quem ut lenonem arguit.

Aphra meretrix (quam diximus à Narcisso Hierosolymarum episcopo à turpi & immundo quæstu reuocatam fuisse) matrem habuit *Hylariam*, quæ solis lenociniis victum sibi comparabat.

P. R. O.

PROCI DIVERSARVM

MULIERVM.

Hippolides Tylandri fuit filius, qui cum multis aliis iuuenibus Clithenis Sicyonij filiam ambiuit. Autor Herodotus, qui filiam illam *Agaristam* vocat, aliosq; eius procos enumerat Smyndridem, Sybaritem, Syritanum, Damina sum, quos ab Italia ad certamen venisse scribit. Venerunt eodem teste ex Ionio sinu Amphimnestrus Epidamnus, Etolus, Meges. E Peloponneso Leocides Phidonis Argiuorum tyranni filius, Amianthus, Arcas, Laphanes, Heleus. Ex Attica Megacles Alemænis filius. Ex Hetruria Lysanias: E Thesalia Diactorides, Cranonius. Ex Molossis Alcon. Conuenerant autem in Græciam, vt in Olympico certamine vires suas ostentarent, quoniam pater, puellæ Clithenes Aristonimi filius proclamauerat, ei se daturum filiam, quem in certamine præstantissimum reperisset.

Proci *Hippodamiæ* Oenomai filie numerantur Marmax, Alcathus Parrhaonis filius, Euryalus, Eumachus, Crotalus, Acris Lacedæmonius, Capetus, Lycurgus, Lalius, Chalcodus, Tricolonus, Aristomachus, Prias, Pelagus Æolus, Cromius, Erythrus Leconis filius. Alij tamen enumerantur Merinnes, Hippotous, Pelops, Opontius, Acarnam, Eurymachus, Eurylochus, Automedon, Lalius, Calchon, Tricoronus, Alcathus, Aristomachus, Crocalus. Cælius scribit Marmaca omnium primū venisse Hippodamiæ procum, & ante alios ab Oenomao necatum, Equasque eius tradunt vocatas Partheniam & Eripham: quas quū iugulasset Oenomaus, iussit sepeliri.

Absente Vlyssæ proci ex diuersis locis conuenerunt, vt castitati *Penelopes* insidiarentur, fueruntque Dulichij l. ii. Samij xxi. i. Zacynthij xx. Ithacenses xxii. ex quibus hi ab Homero nominantur, Antinous, Eurinous, Eurymachus, Leocritus, Neso, Tylander, Hæstippus, Agalus, Leocles, Ampinomus, Demotholomeus, Medon præco, Euphemus citharædus. Quos omnes reuerfus Vlysses occidit. Ouidiana penelope nonnullos his verbis enumerat, Dulichij, Samiq; & quos tulit alta Zacynthos, Turba ruunt in me luxuriosa proci. Quid tibi Tylandrum, Polybum, Medontaq; dirus, Eurymachiq; auidas, Antinoiq; manus, Atque alios referant quos omnes turpiter absens: Ipse tuo partis sanguine rebus alis. Iru egēs, pecoriso; Melanthius autor edendi, Vltimus accedunt in tuadamna, pudor. De Antinoo proper. li. 4. mentitur, penelopem quoque, neglecto rumore mariti, Nubere lasciuo cogeret Antinoo.

Fuit *Hippomenes* vnus ex proci. *Atalanta* virginis Arcadiæ, quæ cum amato, ribus certabat cursu. Vnde Statius li. i. Syl. Vidi ego & immitti

immitti cupidum decurrere campo Hippomenem.

Claudianus lib. i. de Raptu, facit *Martem* & *Apollinem* Proserpinæ (priuspiam à Plutone rapta fuisset) procos, vbi ait; Personat aula prociis, pariter pro virgine certant:

Mars donat Rodopen, Phæbus largitur Amyclas:

Mars clypeo melior, Phæbus præstantior arcu.

Vergilius, Ouidius, & Ausonius inter procos Didonis numerant *Hiarbam* Getulorum regem. Propterea Dido ipsa apud Ausonium sic loquitur: Sed furias fugiens, atque, arma procacis: Hi-arba; Seruauit, fateor, moite pudicitiam.

Saxo grammaticus facit *Otharum* quendam fortissimū, procum Sirthæ virginis pudicissimæ. Hildigisleum verò Teutonicum Sygnis puellæ, Sigari cuiusdam filia.

RIVALES, SEV EIVSDEM PVEL-

LAE AMATORES.

A *Naufis* (de quo meminit Val Flacus lib. 6. Argo, riuales fuit Stiri Albani.

Excandescit Catullus in *Raudum* riualem, vt puellæ suæ furem, vbi ait: Quænam te mala mens miscelle Raude Egit præcipite in meos iambo.

Idem Catullus ægrefert *Lesbium* riualem sibi ob pulcritudinem à Lesbia præpositum, vbi ait: Lesbicus est pulcher, quidni, quæ Lesbia malit. Quam te cum tota gente Catulle tua.

Idem Catullus vocat Mamurræ Phormianū & Cæsarem socios riuales. Quam durum sit autem, & intolerabile riualem patij, Propertius docet illis versibus:

Te socium vitæ, te corporis esse licebit,

Te dominum admitto rebus amice meis.

LECTO te solū, lecto te deprecor vno:

Riualem possum non ego ferre iouem.

RAPTORES DIVERSARVM

PVELLARVM.

Rapuit *Pluto* Proserpinam Cereris filiam, vnde à Claudiano infernus raptor dicitur Ouidius: Raptor agit curus, & nomine quemque vocando Exhortatur equos, Sylus lib. 14.

Ewirus Centaurus Hippodamæ rapuit. Ouid. lib. 12. Metam. Eurytus Hippodamæ: aliquā quisq; probabat, Aut poterat, rapiunt.

Theseus Ariadnam Minois regis filiam, & Helenā ipsam prius quam Paris, non offensa tamen eius virginitate. Ouid. Te quoque qui rapuit, rapuit Minoida *Theseus*. Idem lib. 1. de Arte: For ma viros neglecta decet, Minoida *Theseus* abstulit, à nulla tempora comptus acu.

Paris Helenam, vnde fax belli Troiani secuta est. Ouid. lib. 12. Victus es a timido Graeae raptore maritae. Idem in Epist. Hermiones: Tyndaris Idaeo trans aequora ab hospite rapta. Argolicas pro se vertit in arma manus.

Tarquinius Sextus Lucretiae virginis Romanae pudicitiam per vim expugnauit: cuius rei dolore manum sibi intulit puella. Huc raptum graphicè describit Ouidius lib. 2. Fast. Seneca in Octauia Nita Lucreti stuprum scæni passâ tyranni.

Telamon Graecus Hesionem puellam Troianam, & *Achilles* Briseida. Ouidius in Epistola A contrij: Hesionem Telamon, Briseida cepit Achilles. Vtraque victorem nempe secuta suu. Idem Achilles rapuit Diomedam Phorbantis filiam è Lesbo.

Boreas Orithyiam filiam Ericthei Athenarum regis. Ouid. lib. 1. Eleg. Si satis es raptae Boreae memor Orithyiae. Propertius lib. 3. Infelix Aquilo raptae timor Orithyiae.

Romulus Sabinas, & Heresiliam. Ouid. de Arte: Primus sollicitos fecisti Romule ludo, Quum iuuit viduos rapta Sabina viros. Paphilus: Romani si fortè duces rapuere Sabinas.

Pyrhus Achillides Lanassam Herculis neptè, & Andromachen. *Aiax* Oilei filius Cassandram. Ouidius in Ibin: Vtque ferox perit & fulmine & æquore raptor.

Nessus Centaurus Deianiram Herculis vxorem, vt scite docet idem Ouidius lib. 9.

Euenus Martis & Stropæ filius, ex Alcippa Oenomai filia, Marpissam suscepit, quam *Aphareus* visam ex chorea rapuit. Autor Plutarchus in Parallelo.

Simili modo *Cabeus* nobilissimus adolescens Saliâ virginem, Anij Thuscorû regis filiam, admauit vsq; ad raptu. Idem testis.

Tlepolemus Astyothiam ex Ephyra Peloponnesi vrbe rapuit.

Aiax Telamonis filius Tegmessam Horatius: Mouit Aiacem Telamone natum forma captiuè dominum Tegmessæ.

Iafon Medeam, *Ætæa* Colchorum regis filiam, quam postea reliquit superinducta Creusa.

Hercules Pyrenem virginem Bebryciam, à cuius nomine montes Pyrenæi nomen sumpserunt Syllius: Nomen Bebrycia duxere à virgine colles, Hospitis Alcidae crimen, &c.

Iupiter Eginem rapuit prope Acrocorinthum.

Castor Phœben, *Pollux* Aleiram sorores Leucippi filias. Propert. lib. 1. Non sic Leucippi succendi Castora Phœbe, Pollucem cultum non Iaira foror.

Apollo Marpissam Eueni filiam, & Idæ vxorem. Idem Propertius: Non Idæ & cupido. quondam discordia Phœbo Auectæ ex-

termis

ternis Hippodamia rotis.

Aëus Oceani filius rapuit Perhibiam, *Iupiter* Europam Senecæ: Modo per fluctus raptam Europam, Taurum tergo portasse truce.

Hercules Augen. Idem Seneca Arcadia nempe virgo Palladios choros Dum necit Auge, vim stupri passâ excedit. *Dryopæ* nympha Hylam.

NUTRICES DIVERSORVM HOMINVM.

Prælix nutrix fuit Domitiani, quæ domini cadaver populari Sâdapila per Vespillones exportatum in suburbano suo Latina via funeravit. Autor est Suetonius.

Policha, nutrix fuit OEdipi, quem pater Laius deuouerat, quod eius manu periturum se ab oraculo didicisset.

Barca nutrix Sichei Phœnicum ditissimi, & mariti Didonis. Verg. libro. 4. Æne. Tum Breuiter Barcem nutricem affata Sichei, Annam chara mihi nutrix huc siste sororem.

Charma Scyllæ puellæ. Vnde Verg. in Cyrii: Illa autem quid nunc me inquit nutricula torques.

Caieta Ænæ. Verg. lib. 7. Æneid. Tu quoque littoribus nostris Æneia nutrix Æternam moris famam Caieta dedisti. Mart. Seu placet Ænæ nutrix, seu filia Solis.

Beroe Semeles, quæ fuit mater Bacchi. Ouidius lib. 3. Metamor. Ipsaq; erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.

Aceste nutrix fuit filiarum Adraſti. Statius li. 1. Theb. Tunc rex longæuus Acesten, &c.

Accam Laurentiam Romuli fuisse nutricem testis est Plinius lib. 18. cap. 2. Item Statius lib. 1. Sylliam secura parens Thuscis regnabat in vndis Ilia portantem lussabat Romulus Accam.

Nysa Bacchi fuit nutrix, quam Plinius ait sepultam fuisse prope Scythopolin.

Habuit Alcibiades nutricem nomine *Angelim* vel (vt alij legunt) Amydam, pædagogum verò Zopyrum, testis Plutarchus in Lycurgo & Alcibiade.

Fuit & *Hellanicæ* nutrix Alexandri, autore Q. Curtio.

Eupheme nutrix fuit Musarum, quæ filium nomine Erotum suscepit Parnasi incolam, & venationi deditum.

Amalthea & *Melissa* Iouem infantulum caprino lacte fouerunt. hinc orta fabula, qua poëtæ nutritum à capra fabulati sunt. Pont. Posthinc & pecus Olenium & Iouis inclya nutrix. Alij tamen dicunt Iouem ab Adraſtea & Ida Melissei filijabus nutritum, vt docet Erasmus in illo adagio, Copiæ cornu.

Ins fuit nutrix Bacchi. Ouid. in Ibin: Ut teneri nutrix eadem matertera Bacchi. Stat. lib. 2. Syl. Quid te post cineres deceptaque funera matris Tutus Inoo reptantem pectore Bacche? Ammonius grammaticus ponit *Fesulam* vnam è Bacchi nutricibus.

Archemorus filius Lycurgi regis Thracum nutricem habuit *Hypsiphilem*: quæ quum infantem in herba reliquisset, depastus est à lei pente. Statio autore.

C. phyma, seu Calphurnia Oceani filia Neptunum educavit vna cum Rhodius. Testes Annius in Berosum, & Calderinus in Statium.

Spæo nutrix fuit Cyri. quæ dictio quoniam Medorum lingua canani significat, factum est, vt Cyrus creditus sit nutritus à cane. Testis Herodotus in Clío.

Erietea, seu Euriclia nutrix fuit Vlyssis, de qua Ouidius in Epistola Penelopes intelligit, dicens: Hoc faciunt custosque bouum longatæque nutrix.

OBSTETRICES.

Plinius lib. 28. 7. *Sotiram* & *Salpem* obstetrices facit, quarum etiam placita in quibusdam morborum remediis citat. Idem lib. 32. cap. 6. de Salpe meminit.

ANCILLÆ QUÆDAM.

Cybale ancilla fuit pauperis cuiusdam Simili, cuius paupertatem Verg. describit in Moreto. Idem ibidem: Exiuit interea Cybale quoque sedula panem.

Lathris ancilla fuit Cynthiæ Propertianæ. Idem lib. 4. Deliciaeque mæ Lathris, cui nomen ab vsu est.

Cypassis ancilla fuit Corinæ. Ouid. lib. 2. Eleg. Comedis in mille modis perfecta capillis, Comere sed solas digna Cypassideas.

Phyllis Troiana Phocæi, *Bryseis* Achillis. Horat. Ne sit ancilla tibi amor pudori Xanthiæ Phocæi: prius insolentem Serua Bryseis nuce colore mouit Achillem.

Galanthis ponitur ab Ouidio ancilla Almenæ matris Herculis lib. 9. vbi ait: Vna ministrarum media de plebe Galanthis. Flaua comas aderat faciendis strenua iussis. Plin. lib. 36. cap. 27. facit *Oaisiam* Tanaquillis reginæ ancillam.

Tegmessa Aiæcis Telamonij, *Cassandra* Agamemnonis. Horat. mouit Aiæcen Telamone natum Forma captivæ dominum Tegmessa: Artit Atrides medio in triumpho Virgine rapta.

Naxa & *Charmione* duæ fuerunt Cleopatæ ancillæ, quæ spontaneam dominæ mortem secutæ sunt, ac suis gladius se confoderunt. Autor Plutarchus.

Agar ancilla fuit Abrahæ, à cuius nomine Agareni dicti sunt, qui & Sauceni à Sara eiusdem Abrahæ vxore nominantur: Iosephus

plus lib. 1. Antiq.

Gyge ancilla fuit Parysatis reginæ Persarum, & matris Cyri. Autor Plutarchus.

Thress: Thaletis fuit ancilla, quæ Thaletem ipsum in foueam collapsum obiurgasse dicitur, quod cœlestia scire cuperet quum ne prospicere quidem potuisset quæ ad pedes essent. Autor Theodorius Cyrensis.

Herodotus in Euterpe scribit *Rhodopen* Thraciæ ancillam fuisse Iadmonis Samij.

Elos, ancilla fuit Athamantis, à cuius nomine dicta est vrbs Acharæ Alos.

Chonia, beata Anastasiæ fuit ancilla.

Lardana apud Herodotum nomen est ancillæ à qua fluxerunt Heraclidæ.

Tiula seu *Philothis* nomen est ancillæ Romanæ apud Plutarchum in Camillo, & apud Macrobium lib. 1. Saturnal.

Plecula fuit ancilla Dianæ, de qua Mart. lib. 2. Et cecidit sectis icta Plecula comis. Apud eundem lib. 7. Lagopice nomē est ancillæ.

Preconnesia ancilla est apud Plinium, quæ eiusdem diei coitu alterum domino similem, alterum procuratori eius peperit.

EVNUCHI ET SPADONES.

Aristonicus fuit Eunuchus Ptolemæi. *Phileterus* Lysimachi.

Dorotheus Præsul Antiochenus natura fuit Eunuchus.

Fauorinus quoque philosophus, Arelate oriundus, fuit Eunuchus Hadriano principi maxime infensus. Propterea tria de se mira prædicabat, se Gallum Græcissare. Eunuchum, mœchum putari, inimicum Imperatori viuere.

Hyacinthus & *Prothus* Eunuchi fuerunt Eugeniæ filia præfecti sub Maximiano.

Narse fuit Eunuchus, Iustiniani principis cubicularius, è Cartulario & Bibliopola princeps copiarum factus post Belisarium, qui multis rebus præclare gestis, tædem siue inuidia, siue fortuna, siue populi accusatione, in odium Iustiniani & vxoris eius deuenit, adeo vt Imperator literas ad eum dederit plenas ignominia, quibus eum monebat, vt ad colum, pensum, & lanas rediret. Tum ille iratus, ducens (inquit) tale pensum, talenq; ordiar relam, quam non facile sit vobis explicare. Itaq; vt iniuriam vlcisceretur, Longobardos Romanam iamdiu inuadere cupientes conuocauit.

Parthenius & *Calocerus* Eunuchi Tryphonæ vxoris Decij, martyres facti sunt sub eodem principe.

Ananias, *Azarias* & *Misael* pueri nobiles, natione Iudæi fuerunt, quos Nabuchodonosor captos duxit Babylonem, & ibidem

Paulus
diaco-
nus.

castravit, deditque Aphanam Eunuchorum præfecto.

Paronetenus fuit spado, quem Plinius ait ingenti pretio fuisse emptum.

Arnaces Eunuchus fuit, quem Themistocles accepit in deditio- nem. Plutarch. in Aristide.

Tyreus Eunuchus fuit & cubicularius vxoris Darij.

Dydimus fuit quispiam Eunuchus qui vxoris suæ copiam om- nibus faciebat, vt eo ditesceret modo.

Photinus fuit Eunuchus Ptolemæi, qui in gratiam Cæsarîs victo- ris, Pompeium suavit interimendum. Lucanus: Ausus Pompeium letho damnare Phorinus.

Ganymedes fuit Eunuchus, & nutricius Arsinoes, de quo Lucanus lib. 19. A famulo Ganymede doli peruenit ad hoïtes Cæsarîs Ar- sinoe.

Bagoas fuit spado, qui Alexandrum obsequio corporis sibi de- uinxit. Autor Cælius.

Corn. Tacitus scribit *Pelagonem* fuisse spadonem, quem Nero Centurioni & Manipulo ministrum regum præposuerit.

Posidius fuit Eunuchus Messalinæ vxoris Claudij Tyberij, cui imperatrix ipsa post triumphum Britannicum inter militarium fortissimos arma insignia tãquam participi victoriæ dono dedit. Autor Sex. Aurelius.

Sporus fuit spado Neronis, quæ Nero ipse excetum formare in muliere tentauerat. Hic dominum iuuit ad inferendâ sibi mortem.

Fuit *Menophilus* Mithridatis Pontici regis Eunuchus. Autor Ammianus Marcellinus.

Amantius fuit Eunuchus Iustini imperatoris.

Hermotimus Xerxis. Autor Herodotus.

Candaces Æthiops natione, fuit Eunuchus, & Christi discipulus.

Sylla & *Cotta* cum vnico testiculo nati sunt. Blondus.

Halottus fuit Eunuchus Agrippinæ, & prægustator Cæsarîs Clau- dij, qui suauis imperatrici, boleto medicato dominum interfecit. Autor Suetonius.

Bochis Eunuchus fuit Statyræ & Rhoxanæ, sororû Mithridatis.

Hermias Eunuchus fuit trapezitaræ cuiusdam, qui Athenas profes- sus, Platonem, Aristotelémque audiuit. Strabo lib. 13.

INCESTUOSI.

Anchemolus filius Rhæti Marrubiorum regis, nouerca suam Casperâ stuprauit. Verg. lib. 10. Hinc Stelenû perit, & Rhe- ti de gêre vetusta Anchemolû thalamos ausum incestare nouerç.

Artaxerxes puellam Atossam perdit. Simè adamauit. Quo fa- ctam est, vt post frequetem Veneris cõsuetudinem, eam in inatri- monium

monium duxerit, contemptis Græcorum legibus. Plutarchus.

Tereus rex Thracum, Martis filius ex Bistonide nympa, Philo- melam filiam Pandionis regis Athenarum, vxoris suæ Prognès fororem, stuprauit. Ouidius libro 6. Meta. Falsusq; nefas & virgi- nem & vnâ Vi superat, frustra clamato sæpe parente. Ausonius Intulit incestam tibi vim Philomela ferus Thrax.

Menephron iacuit cum matre. Ouid. lib. 7. Meta. Dextra Cyllene est, in qua cum matre Menephron Concubiturus erat. sæuaru mo- re ferarum. Quintianus in Cleopol. Flagret si matris amore Me- nephron.

Caunus Mileti ex Cyane filius, quæ esset forma liberali, adama- tus est à sorore Biblide ad incestû vsque, cuius pœnitentiâ postea se interfecit. Ouid. li. 9. Biblis Apollinei correpta cupidine fratris, Nô soror vt fratrem, nec qua debebat, amauit. Idem lib. 1. de Arte.

Myrrha, Cynaræ Cypriorum regis filia, rem habuit cum patre, & ex eo concubitu suscepit Adanidem. Ouidius lib. 10. Accipit obscæno genitor sua viscera lecto Virgineosq; metus leua, hor- taturq; timentem. Plena patris thalamis excedit, & impia diro Se- mina fert vtero, conceptaque crimina portat.

Macareus filius Æoli rem habuit cum sorore Canacè. Ouid. li. 2. Trist. Nobilis est Canace fratris amore sui. Idè in Epist. Canaces: Cur vnquam plus me frater quàm frater amasti? Et tibi nò debet quod soror esse, fui: Idè in Ibin: Vtq; sua Macareus sic potiare tua.

Cleopatra à fratre (quem pro marito habebat) polluta est. Vnde Lucanus lib. 8. Degener incestæ sceptris cessure sororis. Et lib. 10. Misceuit incestam ducibus Ptolemæida nostris.

Martialis scribens, ad Fabullam lib. 12. arguit *Themisonem* quen- dam incestus cum sorore, vbi ait: Quare non habeat Fabulle que- ris vxorem Themison: habet sororem.

Oedipus mortuo patre Laico (quem ignotû occiderat) nescius & imprudens duxit locastam matrem suam, ex qua suscepit Etheo- clem, & Polynicem. Statius lib. 1. Theba. Scanderè quinetiam tha- lamos hic impius hæres Patris, & immeritæ gremium incestare parentis Appetit, proprios monstro reuolutus in ortus, Ouid. in Ibin: Nec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit, Expertes scelus est cuius vterque parens. Claudianus in Eutropium.

Statius lib. 9. Thebaid. ait *Cydonem* quendam adamatam à soro- re. Eius verba sunt hæc: Et malè dilectum miseræ Cydona sorori.

Tyestes rem habuit cum Europa fratris vxore, & cum Pello- peia filia. Ouidius: Filia si fuerit, si quod Pelopeia Thyesti, Myr- tha suo patri, Nyctimenèque suo.

M. Tullius Cicero postulauit *P. Clodium* inimicum incestus

cum sororibus. Ait enim eum non pluris fecisse Bonam deam quam tres sorores.

Secundus philosophus quum matri nescienti esse filium, se commiscuisset, & illa facto cognito, sceleris horrore intulisset sibi mortem: ipse quoque quum incestus poenitentia, tū dolore maternæ mortis æternum tacuit, vt vlsceretur vocem, qua in concubitu matri innotuerat. Autor *Diogenes*.

Anthiochus Soter rex Syriæ, quum *Stratonice* nouercam impatienter deperiret, indulgentia patris obtinuit. Volat.

M. Antonius imperator consuetudinem veneris habuisse dicitur cum *Faustina* sorore, ex qua & *Lucillam* genuit, quam *L. Antonio* fratri copulauit.

Antonius *Caracalla* Imp. quum *Iuliam* nouercam impotenti amore deperiret, Vellem, inquit, si liceret. Quibus verbis ostēdebat se eius concubitum appetere. Tum illa, Si libet licet, respondit. Leges dat Imperator, non accipit. Quibus verbis audacior factus *Caracalla*, nouercam ipsam sibi copulauit cuius filium *Getā* paulo ante interfecerat. Autores *Sex. Aurelius*, & *Ælius Spart.*

Ptolemæus *Euergetes* *Berenicem* sororem adamatam in matrimonium duxit.

Theodericus Francorum rex, fratris à se interfecti filiam duxit in uxorem.

Fuit & *Ioui* Deorum maximo stupri frequens consuetudo cum *Cerere* & *Iunone* sororibus, vt volunt poëta: qui quum Deorum furta carminibus suis detegunt, nihil aliud faciūt quam quod indicant non esse iis credendum quos stupris, incestibus, & adulteriis contaminatos docent.

Capronia virgo vestalis comperit incestus, laqueo suffocata est.

Caligula tres sorores suas stupro contaminauit: obquem incestum Ionem se vocabat. Autores *Sex. Aurelius*, & *Tranquillus*, cuius verba sunt hæc: Cum omnibus sororibus suis stupri consuetudinem fecit, plenoque conuiuio singulas infra se vicissim collocabat, uxore supra cubante. Ex his *Drusillam* vitiasse virginem prætextatus adhuc creditur.

Commodus quoque Imperator (qui natus est eo die, quo *Caligula*) sorores constuprauit, concubinâsq; sub oculis suis constuprari ab amicis iubebat. *Lamprid.*

Aufilena quædam præcinditur à *Catullo*, quod patruo se prostituisset, & ex eo genuisset liberos. Hæc sunt eius verba: *Aufilena* viro contentam viuere solo Nuptarum laus est laudibus eximitis, Sed cuius quamuis potius succumbere fas est. Quam matrem fratres efficere ex patruo.

Fabulan-

Fabulantur poëta: *Nereum* maris deum, iacuisse cum *Doride* sorore, & ex ea suscepisse *Nymphas*, quas *Nereides* vocant.

Phanix *Amyntoris* filius rem habuit cum patris pellice. Autor *Domitius Calderinus* in *Ibin* *Ouidij*.

Phineus duos habuit filios, qui nouercam *Cleopatram* *Dardani* *Scytharum* regis filiam violarunt. Vnde & à patre execrati sunt. Autor *Ouidius* in *Ibin*.

Ptolemæus *Philadelphus* stupri consuetudinem fecit cum *Arfinoe* sorore, vt *Herodes* *Antipas* cum *Philippi* fratris vxore.

Hypermestra concubitum fratris (quem deperibat) nocturno tempore assecuta est. *Ouid.* in *Ibin*: Quæque sui Venerem iunxit cum fratre mariti *Loecris* in ancillæ dissimulata necem.

Hæmon *Rhodopen* filiam pro vxore habuit: *Dius* incestum vindicantibus, ambo in montes couersi sunt. Ad quod alludit *Ouid.* in *Ibin*, dicens: Nec tibi si quid amas felicius *Hæmone* cedat.

Leucon interfecit *Oxilochum* regem *Ponti* fratrem suum, vt eius vxore frueretur.

Aruntius quū *Bacchi* sacra despicaretur, vlscente numine in ebrietatem lapsus, filiam *Medulianam* corruptit. Quod ægræferes puella, patrem ipsum interfecit.

Idem quoque contigit *Cyanippo*, qui vlscente *Baccho* (cuius sacrificia itidem spernebat) lapsus in ebrietatem, *Cyanem* filiam stuprauit, à qua postea interfectus est. *Plutar.* in *Parall.*

Valeria *Tusculana* *Valerio* patri (quem deperibat) fraude ancillæ concubuit. Quod vbi resciiuit *Valerius*, intulit sibi mortem. Idem autor.

Papyrius *Romanus* nomine, *Papyrij* *Volucris* filius, sororem nomine *Canusiam* grauidam fecit. Rei certior factus pater, vtrique gladium misit, quo se interfecerunt.

Gidica *Pomminij* *Laurentini* vxor, *Comminium* priuignum adamauit vsque ad incestum. A quo repulsam passa, laqueo se suspendit. Quo mortis genere periit *Phædra*, ab *Hippolyto* priuigno itidem spreta.

Tuciam virginem *Vestalem* incestam fuisse testis est *Plinius* li. 28. cap. 2.

Sysmithritas. *Perfarum* satrape, duos ex matre liberos suscepit. Nam, autore *Curtio*, apud *Perlas* parentibus stupro coire cum liberis fas est.

Scribit *Corn. Tacitus* *Agrippinam* se plerūque ad incestum obtulisse *Neroni* filio, quum per vinum & epulas incalesceret.

Perdix venator fuit infando matris *Polycastes* amore correptus, quâ & cōtaminauit. Vnde *Perdix* libido abiit in prouerbium

Sex.
Aurel.

pro efferata, turpi atque infami. Autor Cælius.

Claudius Cæsar Agrippinam Germani fratris filiam nouercam duobus liberis superinduxit, cuius intidiis & venenis postea interfectus est.

Ioannes Ariminenfis sororem suam duxit uxorem. Autor Pontanus de Obedientia.

Herodotus scribit *Cambysen* regem Perfarum, vni ex sororibus stuprum intulisse, eaq; mortua, alteram iuniorem itidem violasse, & uxorem duxit, quam postea interfecit.

Scythes, rex Scytharum, Opæam nouercam duxit in matrimonium. Autor idem Herodotus.

Philippus, frater Alfonso decimi Hispaniæ regis, Christianam Daciæ regis filiam & fratris sui uxorem sibi per vim copulauit, spreta religiõ, ac sacerdotio, quõ esset abbas, & præsul Hispaniæ, *Nictens* rex Æthiopiæ cum Nictimene filia concubuit.

ADULTERI, ET ADULTERÆ.

Paris, quod Helenã Menelai uxorem rapuerit: & *Helena*, quod martium reliquerit, inter adulteros numerantur. Ouid. in Epist. Sit facie quamuis insignis, adultera certè est, Deseruit socios hospite capta deos. Idem: Quid petitur tanto nisi turpis adultera bello? Horatius: Iã nec Lacenæ splendet adulteræ famosus hospes.

Clytemnestra amore *Aegysti*, quo cum mœcari consueuerat, maritum Agamemnonia Troia redeuntem interfecit. Propert lib. 3.

Martialis arguit *Leuinam* mulierem, quod castra venerit Baïas, & adultera redierit. Hæc eius verba: Incidit in flammam, Veneremque secuta relicto Cõuge Penelope venit, abiitq; Helene. Idem quoque arguit adulteri *Paulam* aliam sceminam.

Idem lib. 2. de *Thelesina*: scribit: Uxorem nolo Thelesinam ducere, quare? Mœcha est. Sed pueris dat Thelesina volo. Idem lib. 6.

Proculina quoq; *Lecloria*, & *Gellia* ab eodem notantur vt adulteræ, vt à Carullo notatur *Ausilena*.

Hippia. Iuuenalis: Pompeius expediam, quot amauerit Hippia mœchos.

Suetonius scribit Iulium Cæsarem diuortium fecisse cum *Pompeia* uxore. Q. Pompeij filia, & Syllæ nepte, quod fama ferret, eam à P. Clodio inter sacra Bonæ deæ adulteratam.

Iulia Agrippina mater Neronis adulterij consuetudinem fertur habuisse cum *Domitiano* Iuue. Quum tot abortiuis fœcundam Iulia vuluam Solueret.

Homerus poetarũ max. natus est ex adulterio matris *Crisheidis*, virginis Cumanæ. Autor Plutar.

Dauid lumen sapientiæ & religionis speculum, cum *Bersabea* uxore

uxore Vriæ adulterium commisit, cui sceleri adiecit ipsius Vriæ mortem, quem bello perdendum exposuit.

Conradinus Imp. Conradi filius, vt uxore comitis Casertani potiretur, virum honoris specie ablegauit.

Egica rex Hispaniæ Fasillam ducem Tudencem (vt eius uxore potiretur) interfecit.

Hippomenes filiam *Limonem* in adulterio deprehensam equo famelico deuorandam exposuit. Oui. in Ibin: Solãq; Limone pœnam ne senserit illã, Et tua dente ferox viscera carpat equus. Idẽ. Vtque nouum passã est genus Hippomeniæ pœnæ.

Quum turpissimũ sit ab his virtute nos superari, quos antecellimus dignitate, nihilominus *Ioannes* XII. Pont. Max. exuta morum honestate, relegatq; verecundia, greges meretricum aluit. Quibus flagitiis non defuit vltio. Ad extremum enim deprehensus in adulterio, ibidem interfectus est. Platina.

Vgolinus Gonzaga princeps Mantuæ cum Isabella uxore Iucini Vicecomitis Italiæ mœchatus est. Volater.

Lodouicum Ganzagam in adulterio deprehensum Mantuani capite punierunt.

Messalina vxor Claudij Tiberij primo clam mox passum, quasi iure, adulteris vtiebatur. Ex quo factõ plures metu abstinetes extincti sunt. Dehinc atrocius accensa nobilissimas quasque nuptas & virgines turpitudinis suæ comites delegit, coegitque mares vt adesset. Quod si quis recusaret, si cõto crimine in ipsu omnemq; eius familiã iubebat sauiari. Quinetiam (quod turpius est multo) prouocauit ad lecti palæstram vnam ex ancillis, quæ meretricio quæstu victum sibi quæritabat. Sex. Aurelius. De hac Iuuenalis Satyra 6. Claudius audi Quæ tulerit, dormire virum quum senserat vxor, & c.

Fabia Fabij Fabricani vxor dum *Petronium* Valentinum liberali forma adolescentem ('quo cum adulterij cõsuetudinem habebat) maxime deperiret, maritum interfecit, vt adultero frueretur securus. Plutarchus in Parall.

Plinius lib. 29. ait, *Vectium* Valentem medicum fuisse adulterio Messalinæ imperatricis nobilitatum.

Idem ait adulteria fuisse in domibus principum, vt *Eudemus* in *Liua*. *Drusi* Cæsaris & *Valentis* medici in *Messalina*.

Alciades Atheniensis cum *Thimeæ* Agidis regis uxore libidinari solitus est. Autor Plutarchus.

M. Varro apud Gellium testis est *C. Salustium* historiarum scriptorẽ deprehensum in adulterio ab Annio Milone, & Ioris casum datq; pecunia dimissum. Cicero improperat ipsi Sallustio, quod

paternam domum vendiderit, vt adulterij pœnam declinaret.

Cælius scribit *Phaonem* spectabili forma adoleſcentem à Mitylenæorum mulieribus ardentè adamatum. Vnde factum, vt in adulterio deprehensus iugularetur.

Hycus vir quidam Argiuis, *Molurum* quendam in adulterio cū vxore deprehensum interfecit. Idem Cælius.

Phaorinus philosophus, quū eunuchus foret, & Androgynus, adulterasse tamen viri. Consularis vxorē creditus est. Idem testis.

Qui Imperatorum vitas scripserunt, testantur *Phocam* Imperat. diuersis adulteris infamem fuisse.

Zoe imperatrix Romanorum Argypopylum maritū interfecit, quo liberius mœcharetur cum *Michaele Paphlagonæ*, qui imperio successit. Bap. Egnat.

Constantinus Monomachus Imper. concubinam egregia admodum forma loco legitimæ vxoris habuit, quam afflictum deperit. Idem Egnat.

Corrupti *Iulius Cæsar* plurimas illustres fœminas: *Posthumiam* Seruij Sulpitij, *Lolliam* Auli Gabini, *Tertulliam* M. Crassi, & Cn. Pompeij *Mutiam*. Sed ante alias dilexit M. Bruti *Seruiliam* matrem, cui sexages tertium gemmam mercatus est. Corrupti quoque *Seruiliam* filiam *Luniam* tertiam, M. Crassi vxorē. Dilexit & *Reginam*, vt *Euriam Mauram* Bogudis vxorem, sed maximè *Cleopatram*, cū qua & conuiuia in primam lucem sæpe protulit, & eadem naue thalamoque penè *Æthiopia* tenus *Ægyptum* penetrauit. Autor est Sueton.

Exercuit & *Augustus* adulteria, vt cum *Liuiâ*, quam quum grauidam reddidisset, regendi sceleris causa, nuptias festinauit, vt obiecit *Antonius*. Abduxit & fœminam consularē è *triclino*, viro coram, quam rursus ad conuiuium rubentibus oculis, & incomptiore capillo reduxit. Rem quoque habuit cum *Tertullia*, *Terenillia*, *Prusilla*, *Salvia*, & *Cipsicenia*. Autor Suetonius.

Saxo grammaticus ait *Friggam* Othini Danorū regis vxorem euidam familiarium se stupro subiecisse.

Gregorius Turonensis scribit, *Deuteriam* quandam fœminam à *Theodeberto* Fracorum rege adulteratam. Idem ait *Dagulphum* abbatem in adulteria admodum procliuem fuisse.

Scribit *Macrobius* *Æsopum* libertum *Demosthenis* consciū adulterij (quod cum *Iulia* patronus commiserat) tortum diutissime perseuerasse non prodere patronum, donec aliis consciis coarquentibus *Demosthenes* ipse fateretur.

Plato in II. de Rep. scribit, *Gygem* stuprasse *Candaulis* Lydorum regis vxorem, quod & confirmat *Herod.*

Aripet

Aripetus Clotarij filius Francorum rex, ob amorem in ancilas, cum vxore diuertiam fecit.

Solon suis legibus voluit fas esse deprehendenti mœchum interficere in ipso adulterio.

Adulterij pœnam apud Roman. vide Gell. lib. 10. cap. 23.

Zaleucus legem tulit, vt quisquis mœchus aut adulter deprehensus fuerit, erutus oculis pœnas lueret.

LIBIDINOSI, ET LASCIVI.

PAsiphae Solis filia, & vxor Minois regis Cretæ, taurum ad coitum vsque fertur adamasse, ex quo & biforme illud môstrum Minotaurum suscepit. Propert. Vxorem quandam magni Minois (vt aiunt.)

Corrupti torui candida forma bouis. Idem lib. 3.

Fuit in *Atacæ* Oilei filio tantus libidinis feruor, vt temperare sibi nequiverit, quin *Cassandram* Priami filiam in templo *Palladis* oppreserit. Quo factum est, vt *Dea* iniuriam vlciscete fulminatus sit in mari cum aliquot aliis Græcis, vt docet *Verg. li. 1. Æn.*

Immoderatam *Celiæ* libidinem notat *Martial. lib. 7.*

Das Catis, das Germanis, das Cælia Dacis.

Nec ciliicum spernis, Cappadocumque toros.

Et tibi de Pharia Memphiticus vrbe futitor

Nauigat, à rubris & niger Indus aquis.

Nec recutorum fugis inguina Iudaorum, &c.

Herodotus apud Cælium testis est, *Perfas* è Græcis didicisse pueris abuti. In quos debacchari solitū *Alexandrum* scripuit *Athenens* quum etiâ *Bagoan* inspectate theatro vniuerso suauari plerumque non erubuerit. Contrâ tamen plerique sentiunt, feruntque tâta castitate præditum fuisse, vt præter vxorem, & *Bersanem* è *Damasco* viduam mulierem, nullam aliam complexus fuerit.

Hipparchus Pisistrati filius, quum *Armodium* & *Aristogitonem* excellenti forma pueros per vim pædicasset, coniurationem in se concitauit. Iuuenes enim probra ægreferentes, non prius sine insidiis fecerunt, quàm eum de medio sustulerint, libidine hominis magis quàm tyrannidè perturbati. Autor apud *Thucydides*.

Iam docuimus, quomodo *P. Clodius* præter stupratas sorores, mulierem mentitus inter publicas Bonæ deæ ceremonias ad *Pompeij* *Q. Pompeij* filiam furtim penetraverit, eamque adulterauerit. *Plutarchus* in vita *Cicer.*

Q. Flaminius, vir consularis, puerum impudicè deperit, adeo vt quocumque proficisceretur, nunquâ ab eius latere discederet. Quoque magis insenuiret amasio, quædâ in conuiuio securi percussit, quum per aliquè se præsentè optasset interficere: licet hoc in formine gra-

tiam factum dicant nonnulli. Volat.

Coactus est Augustus *Iulias* filiam, & neptem, omnibus libidinum probris contaminatas relegare. Constat filiam infamen fuisse vulgatis per urbem adulteriis.

Ferunt *Palemonem* Grammaticum flagrasse libidinibus in mulieribus vsque ad oris infamiam.

L. Papyrius Publium adolescentem in vinculis tenebat, & afficiebat plagis, quod eius stuprum pati nollet. Re ad Senatum delata, damnatus est Papyrius, lata lege, ne quis in corpora libera ob as alienum ius haberet. *Liuius* lib. 8.

Idem in *T. Veturium* adolescentem fecisse dicitur *C. Plotius*. *Valerius Maximus*.

Habuit *Philippus Macedo* Alexandrum adolescentem Olympiadis vxoris suæ fratrem non ad alium vsum, quam ad stupri consuetudinem. *Trogus* lib. 8.

Semiramis Assyriorum regina, quæ masculam virtutem semper ferè præ se tulit, & omnium calculis laudata est, ad extremum tantis deliciis, tantò que pruritu libidinis incaluit, vt mortuo marito, nõ admiserit solum, at etiam prouocauerit pleròque ex suis militibus, qui forma essent elegantiore, quos postea crudeliter necabat. *Diodorus* lib. 3. Produt & nonnulli eam à Nino filio interceptam, quum eius congressum appeteret. *Trogus* lib. 2. Et (quod omnium longè turpissimum est) equum ab ea admatum vsque ad coitum, luba testis est apud *Plinium*.

Victorinus tyrannus (qui Galeni temporibus Gallias rexit) caussa libidinum in matronas interfectus est apud *Agrippinam*. *Trebellius Pollio*.

Aristo Ephesius genus scemineum perosus cum asina concubuit, ex eòque concubitu genita est puella, cui à cruribus asininis nomen inditum est *Onosceli*. Auctor *Plutarchus* in *Parall.*

Idem ait *Publium Stellum* (quem *Fulvium* alij vocant) mulierum odio eoque se commiscuisse, ex qua formosam suscepit puellam *Hipponam* nomine.

Demetrius Poliorcetes, *Antigoni* filius, *Democli* laudabilis formæ adolescentulo stuprum inferre voluit. Quod quum per inuidas etatis vires puer non posset aliter effugere, in proximum feruētis aquæ lebetem se coniecit, ibique mortuus est. Idem *Demetrius* *Lamiæ* aliisque scortis talenta ccc. erogauit. Auctore *Plutar.*

Aufidius crebris fuit adulteriis famosus, & matronarum frequentissimus corruptor apud Romanos. *Iuuenal.* Sat. 9. Notior *Aufidius* mæchus celebrare solebas. *Martial.* Procuratorem vultu qui profert ipso, Acrior hoc cuius non erit *Aufidius*.

Non erubuit Imper. *Caligula* sororibus suis congregari, quarum ambas exoleris suis prostravit, quò facilius eas in causa *Æmylij* condemnaret, tanquam adulteras *Liuiam Horestillâ* *C. Pisoni* nuptam, sibi iunxit, & intra biennium repudiavit, repudiatâ relegauit. *Lollia Paulinam* *C. Memmio* ablatam coniunxit sibi, breuique missam fecit, interdicto cuiusque in perpetuum coitu. *Cesoniam* admatuit, quam amicis plerumque ostendit nudam. *M. Lepidum* & *M. Nestorem* pantominum dilexisse fertur commercio mutui stupri. *Val. Catullus* consulari familia iuuenis, stupratum se ab eo, & latera sibi contubernio defessa vociferatus est. *Suetonius*.

Commodus Imperator sorores constuprauit, suasque concubinas videns, ac volens, ab amicis constuprari passus est. Adolescens infamauit omne genus hominum, quod erat secum, & ab omnibus est infamatus. Habuit in deliciis homines appellatos omnibus verendorum vtriusque sexus, quos libentius oculis suis applicabat Auctor *Lampridius*.

Idem *Commodus* cum ccc. concubinis, quas ex matronarum meretricumque delectu ad formæ speciem constituerat, ac trecentis alijs puberibus exoletis (quos ex plebe & nobilitate collegerat in palatio) bacchabatur & lasciuiebat. *Lampridius*.

Childericus Francorum rex ob libidinem in matronas regno pulsus est, demum tamen restitutus.

Gordianus iunior (qui cum patre imperauit) totus fuit mulierosus, ac libidini deditus. Concubinas habuit xxxi. & ex omnibus ternos & quaternos liberos. Vnde & *Piramus* sui seculi vocatus est, & à nonnullis per cauillum *Priapus*. Auctor *Iulius Capitolinus*.

Verginius princeps Florentinus interfectus est à ciuibus, ob procliuum in sceminas libidinem. Volat.

Xerxes rex Persarum eò lasciuia se demisit, vt *Spintrius* nouarumque voluptatum repertoribus præmia constituerit. Auctor *Valer. Max.*

Messalina *Claudij* Cæsaris coniunx ad certamen Veneris elegit nobilissimam ex prostitutis ancillam mercenariæ stipsis, eamque die ac nocte superauit, quinto ac vicesimo concubitu. Auctor *Plin.* lib. 10. cap. 62.

Idem *Plinius* scribit *Arellium* celebrem fuisse Romæ pictorem paulò ante diuum Augustum, qui semper alicuius amore scemias flagrauerit.

Craesus Romanorum ditissimus, vnde è fratribus mortuo, illius vxori congressus est, ex ea filios aliquot procreauit. Auctor *Plutar.* *Surinus* Parthorum ditissimus & secundus à rege, ducentas pellices habebat in castris. Idem auctor.

Appius Claudius decemuir *Virginiam* puellam plebeiam, sed forma

forma excellentem (quam Virginis pater M. Icilio Tribunicio viro, & expertæ virtutis homini desponderat) per vim stuprauit, quum nec pretio, nec spe possit allicere. Quæ fuit causa obrogandi magistratus decemvirorū, quemadmodum reges prius ob stupratam Lucretiam eiectioni fuerant. Autor Lilius, & Cic. lib. 2. de Finib.

Tigilinus fuit quispiam inter Romanos vitæ corruptissimæ, qui per impudicitiam multa à Nerone consecutus est, quem ad omne corruerat. Cor. Tacitus lib. 17.

Martialis lib. 7. taxat *Papillum* quendam velut cunnilingum, & irrumatorem.

Hofius princeps quidam fuit obscœnitatis perditissimæ, præferuidaq; libidinis, Augusti temporibus, utriusque Veneri masculæ scilicet, & muliebri deditissimus: qui fecit specula eius notæ, ut imagines multò redderent maiores. Quum ergo Veneri se daret, ea ita disponebat ut quum virum pateretur, omnes admittarij sui motus in speculo videret, ac deinde falsa ipsius membri magnitudine tanquam vera gauderet.

Agrippina filij Neronis concubitū desiderasse fertur. Cli. apud Tacitum lib. 4.

Aufonius inuehitur suis carminibus in quendam *Enumum*, quem ut liguritorem, & irrumatorem taxat.

Sotadica poemata.

Sotades poeta fuit Iabographus impurissimus, qui versus adeo Pathicos, Cinædicamq; Venerem spirantes cōscripsit, ut ab eius lectione casti abhorrerent oculi. Quo factum est, ut Sotadica poemata proverbio locum fecerint. Politianus in Nutricia: Pars quoque Sotadicos ceu prostituere Cinædos.

Conuenit inter multos *Socratem* (qui tamen Apollinis oraculo mortalium sapientissimus est habitus) Athenis in ius fuisse vocatum, & ab Anyto accusatum, quod puerorum mores corrumperet. Quod etiam Tertullianus confirmat.

Quum multa sint exempla crudelitatis in Nerone, libidinis quoque non pauciora turpissimam eius vitam infamant. Quorum hæc præcipua. Rubricæ Vestali virgini vim intulit. Puerum Sporum exectis testibus in muliebrem naturam transfigurare conatus est, quem & solenni nuptiarum officio ad se cum dote perductum pro vxore habuit. Propterea emanarat iocus, bene agi potuisse cum rebus humanis, si Domitius eius pater talem habuisset vxorem. Præterea matris concubitum appetiit, cum qua (dum in lectica vnâ veheretur) libidinatus est. Viros, & foeminas ad stipites quandoque deligauit, ut eorum inguina & inuaderet, & delambere, Doryphoro liberto (sicut ipsi Sporus fecerat) denupsit, voces & ciulatus vim patientium virginum imitatus. Hæc Tranquillus

De

de hac eius portentosa libidine Corn. Tacitus abunde scribit.

Fuit *Calua Crispillina* magistra libidinum Neronis, digna discipulo magistra. Idem Tacitus lib. 17.

Æschines criminosa & virulenta oratione *Timarchum* de impudicitia accusauit, apud Athenienses. Autor Gellius cap. 3. lib. 18. Cicero lib. 2. de Finib. ait, L. *Torium* Balbum ita vixisse, ut nulla tam exquisita possset inueniri voluptas, qua non abundaret.

Omnes libidinum voluptates experiri voluit Assyriorum rex *Sardanapalus*, dum Viriles petosus tunicas, in mulierem se transformauit, relietæque regni cura, lasciuia se totum deuouit, ac perdendum commisit. Trogus lib. 1. & Cic. lib. 5. Tus. quæst.

Quid iam mirum debet videri, si cōcinna & elegans puellarum forma viros torreat, & ad Venerem titillet, quum etiam reperiat, qui inanimatarū rerum amore, & desiderio intabuerint: Aiūt enim *Pygmalionem*, quendam fuisse, qui statuam formosam dilexerit, eamq; ceu egregiam aliquā Nympham, & frequentibus osculis suauitatus sit, & lecto dignatus: Vnde Quintianus in Cleopoli, Concedat honori Pygmalion, licuit cui eburnea membra puellæ complecti, & pulchro componere corpora lecto.

Adolescēs quoq; *Atheniensis* speciosum Fortune simulachrum, ad tantam adamauit insaniam, ut ipsum & arctissime complecteretur, & suauaretur blādistimè. Quo desiderio quū in dies acrius intabesceret, impatiens amoris perrexit ad senatum extantisque precibus rogauit fieri sibi statuæ potestatem, largum auri cumulum paratus erogare. Qua in re quū repulsam passus esset, ad statuam ipsam corpus confodit. Cælius cap. 32. lib. 7.

Est & aliud simile exemplum apud Pliniū de puero, qui Praxiteles simulachro cōgressus sit. Cuius concubitus relietæ macula fuerunt indices. De hoc Quintianus: Cedat Praxiteles, cuius muliebris imago procacem impulit ad coitum iuuenem.

Antonius, cognomento Caracalla, Iuliam noiercam in matrimonium duxit. *Ælius* Spartianus.

Dionysius iunior quum se in Loerensium urbem contulisset, per summam lætitiā virgines eius loci cōstuprabat, quas pulso paulo post in exilium tyranno ciues peremere, impactis sub vngues acubus, ossibusque in mortario atritis. Autor Cælius.

Ferunt *Orpheum* Thracia detestandæ in mares libidinis principē & repertorem fuisse, quum tamen aspernaretur foeminas. Ouid. lib. 20. Meta Cælius. cap. 30 lib. 8.

Catullus *Rufi* cuiusdam Bononiensis libidinem amarulentè læcerat, quod mulieris magæ eos irruaret.

Satyrius felle aspergit quendam *Gellium* patris sui irrumato-

reus

rem, matrisque fororis stupratorem.

Conticiis quoque prolcindit *Gallus* quendam, qui ut facilis posset fratrum suorum liberos & vxorē in suam libidinem allacere, ipse lenos eos supra committere docuit. Hęc autē Catulli verba: Gallus homo est bellus, nam dulces iungit amores: Cum puero, ut bello bella puella cubet. Gallus homo est bellus, nec se videt esset maritum. Qui patruus patruī monstret adulterium.

Nihil propē quod virum perfectum deceat, *Cæsari* defuisset, si pudicitia famam seruasset tenacius. Verū seu malis artibus, siue natura hoc cacoethes pestilensq; virus ei vsque adeo inhærit, ut Curio pater quadā eum oratione omnium mulierū virum, & omnium virorum mulierem appellauerit. Quod (ut cætera taceamus) exempla (portentofam eius libidinem satis arguit. Suet.

Sunt qui dicant *Thamyram* primum flagitiosis puerorum amoribus, ac præposteri concubitus sceditate pollutum, quū cœpisset afflētū deperire *Hymenæū*, *Calliopes*, & *Magnetis* filium. Alij amen *Thaloni* Cretensi rei tam probrofa initia contribuant, qui *Rhadamanthum* adamarit. *Cælius* lib. 8. cap. 30.

Aristoteles prodit permissam fuisse in *Creta* masculam *Venerē*, lata quoque de hoc lege. Traditum est, & *Calcidenses* in *Euboia* pueriles amplexari amores ad stuporem vsque. *Cælius* ibidem.

Sophocles & *Aeschylus* hac peste famam suam corruerunt, non tacentibus theatris.

Lusius Marij ex sorore nepos, quum *Trebonio* pudicæ sanctitatis militi vim & stuprum vellet inferre, ab eodem interfectus est.

Deiinxit sibi *Alexandri* *Bagoas* spado, nec alio obsequio, quam impudica sui corporis copia. Propterea quum *Orsines* *Perisā* nobilissimus *Alexandri* eiusque amicos muneribus cumularet, soli *Bagoas* nihil honoris detulit. Rogatus causam, respondit, se amicos regis non scorta colere. *Cælius* cap. 30. lib. 8.

Sallustius impingit *Ciceroni*, quod filiam habuerit pellicem matris. Sed inimici verba fidem non capiunt.

Testatum est *Græcorum* monumentis *Pindarum* nouem *Lyricorum* principem in gremio dilecti pueri mortuū in gymnasio repertum *Val. Max.* de mortibus non vulg.

Ferunt & *Agatoclem* *Siciliæ* tyrannum forma & venustate corporis præminentē diu vitam stupri patientia exegisse. Propterea *Timæus* dixit illum primæuo ætatis flore scortum promiscuum, impudentissimo cuique expositum *Iustinus* lib. 22.

Crathus pastor, quum in venerem esset procliuor, capram omnium formosissima deperire cœpit, cui congregiebatur frequenter, diemūq; uti amicā gratē amplexabatur, cum multa suauitate.

tionē. Quod contemplatus hircus *Zelotypia* cestro concitatus, dormientem *Crathim* cornibus inuasit, & interfecit. Hoc ex *Græcis* aduocant *Cæl.* & *Vol.*

Pausanias dux *Lacedæmonius* *Argillum* forma conspicuū adolescentem mirē dilexit, sed amore *Venerco*. Habebat enim puerum pro scorto. *Cæl.* cap. 62. lib. 16.

Proculus Imperator centem *Sarmatas* virgines bello captas intra dies quindecim (ut ipse gloriabatur) grauidas reddidit, magno libidinis argumento. *Flavius Vospiscus*, & *Sabellicus* in exemplis.

Collegit *Heliogabalus*, naturæ monstrum, lenones, meretrices, exoletos, & subactores propē innumeros, quibus adiecit nascatos homines, id est, mutoniatos, quoniam his ad libidinem, & flagitiū vtebatur scelestissimē. Quocirca *Lapridius* ad *Constantinum* Imperatorem de prodigio sua eius venere scribens, ait: Quis ferre posset principē per cūcta caua corporis libidinem recipientem, quum ne belluam quidem talem quisquā ferat *Romæ*? Habuit in super emissarios, quibus nihil aliud erat negotij, nisi bene nascatos sperquirent, eosq; ad aulam perducerēt, ut illis se cōpollueret.

Ferunt *Agellum* inter duodecim *Cataminos* totidemq; puellas accubare solitū. Idem abiecta vxore *Scribonia* amore alienæ coniugis possessus. *Liuiam* quasi marito concedente sibi cōiūxit. Quūq; esset luxuriæ mancipium, eius tamen vitis seuerissimus fuit vltor. Testis *Sex. Aurelius*. *M. Antonius* dicebat eū adoptionē auunculi stupro meruisse. Fertur & *Aulo Hircio* in *Hispania* trecentis millibus nūmūm se subtrauisse. Idem solitus est subure crura nuce ardenti quo mollior pilus surgeret. Suet.

Celmis vnus fuit ex *Idæis* *Dactylis*, qui matrem deorum *Rheam* violauit stupro. Suet. apud *Erasmum*.

Tiberius Cæsar autore *Tranquillo*, cellariam excogitauit sedem arcanarum libidinum: in qua accersiti puellarum & exoletorum greges, monstruosiq; concubitus repertores triplici serie conxi incertarent se coram ipso. In syluis quoque *Venercos* locos excogitauit cōmentūque est, quibus impetabat prostantes. Instituit & pueros primæ teneritudinis (quos pisciculos vocabat) ut natanti sibi inter femina versarentur, ac luderent, lingua mouēque sensim appetētes: eosque quasi infantes firmiones, nec dum tamen lacte depulsos, inguini ceu papillæ admoēbat. Fertur & in sacrificando quondā facie ministri acerram præferētis nequiuisse abstinere, quin penē vixdum re diuina peracta ibidem statim seductum cōstupraret fratremque eius libidinem: quibus tamen postea cura infregit, quod flagitium mutuo exproabant.

Exercuit imperator *Domitianus* assiduitatem nimix libidinis, quous

quam Clinopalē, id est, lecti palestram vocabat. Inter vulgarissimas meretrices quandoque natasse dicitur Fratris filiam adhuc virginem alteri collocatam viro corrupti: Suetonius.

Nicomedes rex Bithyniæ stuprum Cæsari intulit, non sine maxima utriusque nota, theatricisque cōiitiis: Extat enim C. Licini verus: Bithynia quicquid & pædicatōr Cæsar vnquam habuit. Dolabella quoque Cæsare ipsum pellicem regiñe vocabat. Curio stabulum Nicomedis, & Bithynicā fornitem. Et Bibulus proseripit collegam suum Bithynicam reginam, cui dicebat regem antea fuisse cordi, nunc esse regnum. Et C. Memmius obiecit ad cyathum & vinum Nicomedis sterisse, cum reliquis exoletis pleno conuiuio accubantibus. Gallico denique triumpho milites eius inter cætera carmina illud pronuntiauerunt: Gallias Cæsar subegit, Nicomedes Cæsarem. Idem Sueton.

Amythone, Thelesippa, Megara, Athys, Cidno, ancilla fuerūt *Sapphus*, quibus Sappho ipsa ad libidinē utebatur. Eas enim subagrabat, & mutuo ab eis patiebatur. Vnde in eius epistola ad Phaonem legitur: Vilis Amythone, vilis mihi candida Cidno, Non oculis grata est Athys, vt ante meis.

Fuit *Aristoteles* in amore tam infelix, vt pellici sacra faceret. Autor est Mirandula super hymnos.

Hercules tanta in scem inas licetia fuisse fertur, vt quinquaginta virgines vna nocte dicatur stuprasse. Autor Ioan. Franc. Mirandula.

Periander Corinthius (qui tamen inter septem sapientes Græciæ numeratus est) rem habuit cum Melissa vxore (vel vt aliis placet) meretrice mortua. Autor est Herodotus lib. 5.

Archidæus Rhodius formoso cuidam simulachro secōmiscuit, reliquitq; indices tam immoderate libidinis maculas. Autor Plin.

Anthia vxor Præti regis Argiuorum, Bellerophonem ad stuprum voluit inducere.

Gemellus Tribunicus lupanar domi suæ instituit in quo Mutiā, & Fuluiā feminas illustres, nobilēq; pūfū Saturnini prostituit. Fecit *Casilina* multa stupra cum virgine nobili, & cum sacerdote Vestæ. Postremo vt Aurelia Orestila fruerecur, filium eius veneno sustulit: quod is iam adultus terrori esset matri, nec secūdum nuberet. Sallustius & Valerius autores.

ANIMALIUM ET ALIARVM

RERVM AMATORES.

Semiramis adamauit equū, vt diximus. *Pasiphae* dilexit taurum. *Aristo* Ephesius aīnæ se cōmiscuit. *Fulius* e quæ.

Hortensius orator amauit murænam, quam atratus multos dies fleuit. *Aristomachus* Solcis tanto apum amore captus est, vt duo

de se

de sexaginta annis nihil aliud fecerit. *Hiliscus* quoq; Thasius apes coluit in desertis. Morum arborem ætate Plinij adamauit *Pasiphae* Crispus bis cōsul, cōsulari complectique eam solitus, atq; etiā cubare sub ea, vinumque illi effundere. Multorum quoque literis proditum est, amatam à *Xerxe* platanum. Iam diximus *Chrytidem* pastorem amore capræ exarsisse. *Puerum Atheniensem* & *Pygmalionem* statuas adamasse, *Alchidem* Rhodiū ad statuam se polluisse. *Iunius* Pisciculus simulachrum vnus è Thepiadibus pari feruore complexus est. *Antonia* Drusi murænam adeo dilexit, vt ei inaures & monilia addiderit. *Cyparisso* tātus fuit in Ceruam amor, vt ea mortua præ dolore quoque expirauerit. *P. Pilatus* legatus Caij principis, imagines Atalanæ & Helenæ nudas à Cleophātō Corinthio pictas earum libidine captus, rapere conatus est.

AB ANIMALIBVS DIVERSIS AMATI.

EGesidemus apud Plinium testis est, *Hermiam* puerum adama-
num à Delphino, Vectūque per maria: quūmq; tēpestare sub-
orta periisset *Hermias*, amatij perditū dolore piscē in sicco expi-
rasse. Varia sunt ibidem exēpla de pueris ab huiusmodi piscibus
adamatis. Argis puer *Olenus* nomine, adamatū est ab anserē. *Glau-
ce* quædā citharistria ab ariete. *Lucidy* philosopho anser adhæsit
perpetuus comes, nusquā ab eo non in publico, non in balneis, nō
noctū, non interdū digressus. Plin. cap. 22. libr. 10. apud Ciliciæ
Solos *Xenophontis* puerum forma præcellentē dilexit canis. *Cæ-
lius* lib. 7. Spartæ quoque adolescentem graculus. *Nicander* apud
Cælium testis est, gallo gallinaceo esse amoris intellectum in ho-
minem. Quod ne cui videatur fabulosum, ait, *Secundum* (qui pin-
cerna regius fuit in Bithynia) à Gallo amatum eximie, cui nomē
foret Centaurus. Pueri nomen fuit *Amphilocus*, genere *Olenus*. In
Leucadia virginem in tantum adamauit *Pauo*, vt ea mortua cō-
moreretur. Educata à virgine apud Seston urbem *Aquila* retulit
gratiam, aues primo, mox deinde venatus aggerens. Quin dum
mortuæ virginis cremarentur ossa, in defunctæ rogum se conie-
cit, volucris, simulque conflagrauit. Autor Plin. lib. 10. cap. 5. Vrsus
filiam cuiusdam patrisfamilias in agro Suetico cum ancillis lu-
sum egressam, deturbatis comitibus rapuit, exceptamque vngu-
ibus præ se leniter ferens, ad notam nemoris latebram deporta-
uit. Cuius egregios artus nouo genere cupiditatis aggressus, pe-
titam laniatu prædam in vsum nefariæ libidinis vertit. Effectus
enim ex raptore amator, famen concubitu soluit, ardoremque gu-
læ Veneris satietate Pensauit. Autor Saxo Grammaticus libr. 10.
Historiæ Danicæ.

ZELOTYPY.

Cyce, filia Solis, venetica, ægreferens Scyllam nymphā amatam à Gleuco deo marino, fontem (quo illa se lauare cōsueuerat) infecit venenis. Quo factum est, vt Scylla in monstrū marinum sit conuersa.

Phanus quum vxorem haberet adulterij suspectam, atrij fores sic occludit, vt non nisi cū stridore sonitūque possent aperiri. Verum quum illa per tegulas adulterum intrmitteret, vicini per iocum dicebant, Phani hostiū. Quo prouerbio innuebant aliquid seruatum frustra.

Procris suspicata maritum Cephalum alterius fœminæ amore captum, eundem in syluas secuta est, delituitque in dumis, vt obseruaret clanculum quid maritus faceret. Quum autem vepres (in quibus latebat) aliquantum mouisset, Cephalus arbitratus esse feram, eam iaculo confodit. Plutarch. in Parall. Idem memorat de vxore Cyanippi, & vxore Amylæ adolescentis.

Dirce vbi sensit maritū suum Lycum amore Antiopæ captum, puellam raptā tauri ceruicibus alligauit. Quo tormento cruciata Antiopæ, tantisper vociferata est, dū à vicinis sit cōcursum. Erat in Adag.

Memmius Romanus quum ageret Tarracina, deperibat in quādam mulierculam non sine Largio quodam riuali. Cum hoc igitur quum aliquando rixa incidisset, eō iracundiæ prouectus est Memmius, vt ipsi Largio brachiū mordicus arripuerit. Vnde fluxit adagium in vulgus, Lacerat lacertū Largij mordax Mēmius. Erat in Chliad.

Helena post mortē Menelai à Megapentho, & Nicostrato filiis Orestis fugata in Rhodū, ad Polyzo vxorem Tlipolemi peruenit, quæ iussit eam arbori suspendi ob viri zelotypiam.

CASTISSIMI.

Penelope Icarī filia, nullis procorum blandimentis, nullis pollicitationibus adduci potuit, vt absente per viginti annos marito Vlysse, castitatē corrumpere. Vnde Propert. lib. 3. Hæc etiam clausas expugnant arma pudicas, Quæque terunt fastus Icariorum tuos. Idem: Nec fida Euadne, nec pia Penelope. Idem lib. 2. Penelope poterat bis denos salua per annos Viuere, tam multis fœmina digna prociis. Ouid. lib. 3. Eleg. Penelope mansit (quamuis custode careret) Inter tam multos inmemerata procos.

Daphne, Penel filia, fuit, seruanda castitatis adeo studiosa, vt procos omnes reiecerit, ipsūque Apollinem, quamuis perpetua iuuenta, in tonsisq; crinibus speciosum. Ouid. lib. Metamor. Multi illum petiere, illa auersata petētes Impatiēs, expersq; viri nemora

auia

auia lustrat. Nec quid Hymē, quid amor, quid sint cōnubia curat. *Biblia* vxor Duilli Romani (qui primus nauali certamine triumphauit, tanta fuit pudicitia, vt suo seculo castitatis norma & speculum videretur.

Plato de Republica testis est *Asylum* athletā Crōtoniatā perpetua virginitate præditum fuisse ob studium cursus.

Martialis lib. 8. *Cæsti* pueri castitatem & formam commendat his verbis: Quanta tua est probitas, quanta est præstantia formæ; Cæste puer, puero castior Hippolyto. Te secum Diana velit, doceatque natæ, Te Cybele secum vellet habere Phryga.

Lucretia ob acceptum à Tarquinio stuprum, temerata inque pudicitiam, facinus sua morte vindicauit.

Alexandrum Macedonem sunt qui libidinis arguant. Contrā tamen reperiuntur exempla, quæ hoc ipsum refellant, & in eō doceant castitatem, Nam & victi Darij vxorem sibi atq; captiuas non solum non corrupit, at etiam edicto cauit, ne quis aliquid in eas moliretur. Præter vxorem & Bersanem è Damasco viduam, ac regiam mulierem, nullā aliam cōplexus est. Puerorū insuper abstinentissimus, quorum viginti millia ad militariē disciplinā iubebat erudiri, quū tamē ætatis illius homines mascula & præpostera libidine passim obbrutescerent. Curtius lib. 3. & Gellius lib. 6. cap. 8.

Democles puer, dubium maiore pudicitia, an forma corporis elegantiore, quum videret se ad stuprum sollicitari à Demetrio Poliorcete, nec aliter vim tyranni importunam possset effugere, in proximum feruentis aquæ lebetem se contiecit: ibiq; ad mortem durare maluit, quàm quid inhonestum perpeti. Plutarchus.

Amæbas citharæodus tanta fuit castitate, vt vxorem (quam habebat formosam) nunquam attigerit. *Alianus* apud Volater.

Apollonius Tyanæus philosophus à puero titillationes Venereas adeo repressit, & contudit, vt præignis in eo nōseretur castitas, à qua nunquam postea reclinauit. Cæli lib. 8. cap. 6.

Fuit in athleta *Clitomacho* tanta castitas, vt si fortē canes vidisset cōcūntes, statim vultum auerteret.

Chrysanthus Alexandrinus, eiusque vxor *Daria* nomine, virgines manserunt in coniugio.

Idus Tarentinus athleta nobilis, quum certō sciret corporis viret enuari libidine, toto vitæ tempore durauit expers veneris, vt palestra ludis esset accommodatior. Volater.

Hippolytus Thesæi filius, quum à Phædra nouerca adamaretur supra fidem, nullis tamen precibus adduci potuit, vt ei congrederetur. Seneca. Exosus omne fœminæ nomen fugit Inuitis annos cœlibi vitæ dicat.

Origenes Adamantius virilia sibi amputauit, ne molestam sibi Venerem experiretur. Imitatus Hierophatas Atheniensium sacerdotes, qui forbitione cicuta se castrabant, quo mundius in sacerdotio viuerent.

Publius adolescens, L. Papirij cliens & libertus, quū domini stuprū pati nollet in vincula & carcerē cōiectus, & multis postremo plagis affectus est. Maluit tamē egregius adolescens omnia tormenta corporis experiri, quā prapostera illa Venere contaminari.

Pausanias Macedo per vim stuprum passus ab Attalo prouocauit ad Philippum, iniuriāmq; non sine magna querimonia ad eum detulit. Quem quum ridentem facinus, eōq; risu probantem conspiceret, iram in eum conuertit, exegitq; vltionem ab iniquo iudice, quam à stupratore non poterat. Trogus lib. 9.

Sophonias Romana mulier, quum vim & stuprum Decij principis non posset effugere, gladium mariti consensu arripuit, eōq; corpus sibi confodit, Eui ebio teste.

Spirina adolescens, quū egregia sua forma decorōq; aspectu viros & mulieres ad libidinē concitaret, faciē & pulchritudinē oris spē vulneribus deformauit. Autor Valer. Max. de Verecundia.

Veturius carcerem, plagas, diuersaq; tormenta maluit pati, quā Cælo Plocio stuprandum se committere. Valerius de Pudicitia.

Zenobia regina Palmyreorum tanta fuit castitate, vt ne cum viro suo quidem, nisi prolis causa cōgredereetur. Trebellius Pollio.

Amos Ægyptius mulieri (quam in matrimonium duxerat) nunquam congressus est, quinetiam eidem amorem vir ginitatis in animum induxit.

Amianus Alexandrinus episcopus, beati Marci Euangelistæ discipulus, oculum sibi perforauit, quod intuitu parum pudico trāseuntes feminas aspexisset. Sabellicus in exemplis.

Alfonsus secundus, Alphonsi Catholici nepos, & Hispaniæ rex, nunquam vxori congressus est. Vnde & casti meruit cognomen tum. Volat. in Geogra.

Etelfrida Angliæ regina post primum partum abstinuit à viro.

Bellerophon Glauci Corinthiorum regis filius, quum à Stenobeæ vxore Præti Argiuorū regis efflictim adamaretur, nullis tamen precibus induci potuit, vt cū ea stuprum committeret. Tortellius.

Baldraca puella generis obscuri, peregrinæq; cōditionis, quamuis multarum rerum ob paupertatem esset indiga, noluit tamen

Volater corporis sui copiam facere Othoni Imperatori, quamuis montes in Geo- & maria (quod aiunt) promittenti.

graphia. *Xenocrates* philosophus, quum magnam castitatis opinionem sibi comparasset, accessit ad eū Phrynē meretrici, petitiq; partem lecti,

lecti, quam concessit. Nec tamē vllō noctis tempore attigit puellam, quamuis formosissimam. Hinc illi mane rediens, dixit se nō à viro, sed a statua venire. Quod argumentum est magna castitatis: nam proximæ voluptates magis utillant, & multos (quorum mores in tuto positi videntur) seducunt, & euerberant. Laërtius, & Val. de Continentia.

Dula maluit à milite quodā interfici, quā ab eodem violari. *Euphrosyna*, virgo Alexandrina, virum mentita, domum patris Pannurij reliquit ne ad nuptias cogereetur.

Edeltrudis regina, duobus in Anglia regibus nupta, castitatem semper illibatam serauit, vtroque ad pudicitiam inducto.

Eduardus, tertius Anglorum rex, vxorem (quam duxerat) nunquam attigit. Matrem Euiam (quam adulterij suspectam habebat) in cœnobium relegauit.

Petrus Vrsolus, dux Venetorum, post susceptum filium, vxorem nunquam attigit. Quod vtriusque voto factum est. Volaterranus.

Vandegifillo Comiti Palarino (qui sub Dagoberto rege floruit) quum per vim data esset vxor, eam ad amorem castitatis induxit. Quo factum est, vt vterque in cœnobio se incluserit.

Fara virgo fuit Gallica, clarissimis orta natalibus, Heraclio imperante, quam dum parentes Hagericus & Leodegunda per vim cogere vellent ad matrimonium, in tantas prorupit lachrymas, vt inde cæcitatem contraxerit.

Vuencestans filius Bursinoui regis Bohemorum perpetuam seruaui castitatem.

Caxmirus quoq; rex Poloniæ perpetuo cælebs & castus mansit.

Henricus primus Imperator, perpetuam in matrimonio seruaui castitatem cum vxore Sinegunda. Bapt. Egnarius.

Iulianus martyr, & Basilissa vxor impolluti quoque manserunt in coniugio.

Isacius Conuenus Imp. tanta fuit continentia, vt vxorem nunquā inire voluerit post prolem semel ex ea susceptam: quamuis tamen ad morbi remedium medici consulerent, vt coitu frequentiore vteretur.

Ludouicus episcopus Tolosanus, Caroli secundi Siciliæ regis filius ea fuit castitate, vt nulli prorsus feminæ præterquā matri, & sororibus, verba faceret: ne vel colloquio sanctitatem corrumpere.

Triptolemo Cereris filio, quum pleræque virgines amplissimam offerrent dotem, vt cum eo nuptias contraherent, aspernabatur omnes & reuiciebat. Ouid. in Ibin: Filius vt Cereris frustra tibi semper ametur destituatque tuas vsque peritus opes.

Pudicissima femina semel matronarum sententia iudicata est.

Sulpitia Patreculi filia. Plinius lib. 7. Valer. vlt. cap. 8. lib.
Melanio quidam odio mulierum in solitudinem demigravit, p[er]que auia montium & nemorum cane vno feras insectari solitus est, nec vnquam domum reuocari potuit. Vnde natum adagium, Melanione castior.

* *Alias Rhodope* * *Rhodogone*. Darij filia, mortuo marito, nutricem dedit morti secundas nuptias suadentem.

Coro. Tacitus scribit *Pontiam* quandam Romanam foemina nullis verborum lenociniis, aut sollicitationibus ad adulterium cum Octauiio tribuno plebis committendum impelli potuisse, quin ab eodem interfeci maluisset.

P. Scipio Africanus expugnata Carthagine Hispaniae ciuitate, virginem tempestiuam forma egregia, & nobilis viri filiam productam ad se, patri inuolatam reddidit. Auctor Gellius lib. 6. cap. 8.

Quandiu *C. Gracchus* Sardiniam prouinciam administrauit, nulla meretrix introiit eius domum, nulli pueri eximia facie ei ad cyathum steterunt. Idem Gellius.

Chia mulieres tanta fuerunt castitate, vt neque adulterium, neque illegitimus concubitus apud eas vnquam prodatur accidisset. Plutar. de Virtutibus mulierum.

Trebonius pudicae sanctitatis miles Lusium Marij ex sorore nepotem, castitati suae stuprum & insidias molientem dedit morti. Plutar. in Apoph.

Fertur *Euripides* perpetuo mulierum odio conflagrasse, siue quia natura esset talis, abhorreretq; ad mulierum coetu, siue quod duas habuerat uxores simul, pro Atheniensium decreto: quarum matrimonij quum pertaxuisset, toti sexui bellum indixit. Celsus lib. 13. cap. 10.

Julianus Imperator tanta enituit castitate, vt post amissam conjugem nihil vnquam Venereum attigerit. Auctor Ammianus Marcellinus lib. 25.

Syritha Synaldi regis Danoru filia, tanta fuit pudicitiae, vt quum ob elegantiam formae magna procorum frequentia peteretur, neminem tamen inspexerit. Saxo lib. 7.

Dryas Fauni filia, aspectum virorum vsque aded refugit, vt in publicum prodire nunquam visa sit. Quo factum est, vt vetitum fit, ne eius sacris interessent mares. Auctor Plutarchus.

Olim tanta fuit Patavinaru mulierum castitas, vt non nisi operata facie prodirent in publicum. Cels. lib. 7. cap. 27. Vnde Martialis: Tu quoque nequitias nostri lusisque libelli Vda puella leges, sis Patavina licet.

Diogenes Tragedus ab uxore perpetuo abstinuit.

Pontius

Pontius Aufidianus vbi rescivit filiam a Fannio Saturnino paedagogo suo corruptam, vtrunque puniuit morte. Val. Max.

Pub. Memius libertum (quem vnicè diligebat) propter illatum filiae iam nubili osculum interfecit. Idem de Pudicitia.

Q. Fabius Seruilianus quum suspectam haberet filiae pudicitiam eam morti dedit, demum voluntario secessu conspectum patriae vitans exulauit. Val.

Pub. Atilius Philiscus, filiam suam interemit, quod stupri se crimine conquinasset. Idem. Val.

Hippo, Graeca mulier, capta a nautis, quum pudicitiae suae stuprum & insidias parari sensisset, noctu se in aquas praecipitem dedit, maluitque mori pudica, quam impudica viuere. Val.

Captiuae *Thestoniorum* coniuges, Marium victorem orarunt, vt ab eo virginibus Vestalibus dono mitterentur, affirmantes aequae se, atque illas virilis concubitus expertes futuras. Quare non impetrata, laqueis sibi nocte proxima spiritum eripuerunt. Val. & Hieron. in epistola ad Gerontiam.

Anator (qui postea Altissiodorensis fuit antistes) quum vxorem elegantia forma clarisque natalibus ortam duxisset, eam tamen ad studiū castitatis induxit: tantū aberat, vt ei cogrederetur. Sabellius.

Leo Pontifex manum (qua aliquando osculum matronae contigerat) vltro sibi abscidit, quod inde secreta esset tacita quaedam libidinis appetentia. Sabellius.

Benedictus Abbas ad incestam recordationem mulieri a se visae castigandae, visus est crebra corporis volutatione super sentes. Idem.

Noluit beatus *Augustinus* habitare cum sorore, ne aliqua titillatio carnis aut pruritus suboriretur. Interrogatus cur hoc faceret: Quoniam, inquit, malum videre foemina, peius alloqui, pessimum attingere.

Nulla vnquam foemina a *Ioanne Anachoreta* visa est, nec ab vlla videri voluit.

Arsenius Abbas viros omnes iuxta & foeminas ad sanctiorem vitae cultum refugiebat.

Pion Ausonij Abbatis discipulus, dum congressum quoque mulierum sollicitè declinaret, precibus expugnatus, vt sororem morbo laborantem inuideret, alieno ducta clausisque oculis eius domum subiit, ac retro abiit, Sabellius.

Vrsinus Nursiae presbyter moriens, quum vxorem (quam multis ante annis, ad se venire nulla de causa permisisset) admotam sibi cognouisset, Faceffe, inquit, mulier, nondum penitus extinctus est ignis. Idem.

Hilario Abbas ingenitam corpori concupiscentiam alloquens,

P 4

dicere solebat; Conficiam te inedia, vt de cibo cogites, nō de voluptate.

Eugrius quoque Abbas ad reprimendam Veneris tentiginem, varia tormenta membris suis irrogauit. Nam & corpus inedia cōfecit, & hybernas plerunq; noctes in puteis egit, vt Bernardus Abbas in lacu, Animumarus Tamentis in vepribus, Franciscus Afisias in hybernis niuibus. Autor Sabellicus.

Indith mulier vidua, quum ad recens connubium impelleretur, cilicium ornatu prætulit, obiecitq; libidini ieiunium, vigiliis somno, & otio laborem, inquit Sabellicus.

Anna Phanuelis filia post septimum connubij annum vidua facta, ad quartum vsque & octogesimum castē vixit. Idem Sabellicus in exemplis.

Esseni populi Syriae, vitam olim duxerūt alienam ab omni mulierum commercio, Venere abdicata. Plinius lib. 5. cap. 17.

Timoclia mulier Thebana, stuprum à quodā Barbaro Thracum principe per vim passa, iniuriam hoc modo vlta est: Odio enim dissimulato, dixit stupratori se scire locum, vbi plurimū esset auri, perductusq; est ab ea ad profundissimum puteū, qui fuit in remotiore domus parte. Quo quū Thrax explorabundus venisset, & iamā pronus immineret puteo, à Timoclia (quæ à tergo stabat) deiectus est in præceps, & saxo obrutus. Autor Sabellicus.

Damon Polipolta, insigni forma adolescens, videns Romanum quendam præfectum Cherona, stuprum sibi per vim machinari, quia prius blandiendo nihil profecisset, ad pudicitia munimē aliquor socios conuocauit, qui omnes fuligine tincti, ne agnoscerentur, præfectum in foro sacrificantem obruncarunt.

Cyane virgo Syracusana, violatā ab ebrio patre in pudicitiam ægreferens, apprehensum capillis stupratorem ad aram traxit, eūq; pro victima cecidit, ad pacandam pestem, quapropter facinus Syracusæ laborabant. Autor Plut. in Parall.

Medullina quoque virgo Romana ab ebrio patre in tenebris violata, vt stupri autorem agnosceret, digito eius anulum detraxit. Vbi ex pignore patrem esse comperit, eundem ad aram gladio confodit. Idem autor.

Abalom Amon fratrem occidit, quod immodestē Thamar fororem communem deperibat, eique vim intulerat.

Constantinus Imp. Crispum filium capite puniuit, quod nouercam Faustam stupri compellasset.

Hieron Syracusanus Epicarmum poetam multauit, quod præsen-tem ipsius coniuge lasciuos recitasset versus.

Mancia, Varronis filia, quum suo seculo sculpendi, pingendi que

arte

arte insignis haberetur, abstinuit semper ab effingēda virili figura, ne pudibunda quoque exprimeret.

Eugenia virgo, Philippi proconsulis Alexandrini filia, quum ab imperatore Commodo stuprum sibi timeret, Monachi habitum mentita est, & nomen.

Ioannes Malatesta vxorem nomine Franciscam, in complexu Pauli Malatestæ fratris sui deprehensam, gladio transfixit vnā cum adultero.

Ludouicus quoque Normaniae seneschalus Carlottam vxorem cum Ioanne Lauerno eius adultero, morti dedit.

Franciscus Gonzaga Agneti adulteræ caput admi iussit.

Rodolphus quoque Gonzaga, quum vxorem adulterij cōpertam haberet, eam vnā cū adultero in concubitu deprehensam occidit.

Pastor presbyter & Anachoreta, matrem ad se venientem cella clausa repulit, causa seruandæ castitatis.

Hugo Carthusiensis per annos xv. mulieris faciem nunquam videre voluit.

MULIERES DOCTÆ.

Corinne tres fuerunt. Prima Thebana, seu Tanagrae, Archelodori & Procratiæ filia, & Myrtidis discipula quæ Lyricorum principem Pyndarum quinquies vicisse, & Epigrammatum quinque libros edidisse fertur. De hac Propertius lib. 2. Et sua cū antiquæ cōmittit scripta Corinnæ. Statius li. 5. Syl. Secūda fuit Thep-
pia, veterum quoque monumentis celebrata plurimum. Tertia floruit Ouidij temporibus, poetæ charissima.

Erinna poetria Teia, aut Telia (est enim Telos insula prope Gnydon) floruit Dionis Syracusani temporibus. Scripsit Dorica lingua elegans poemata, trecentis versibus absolutum. Aliaque item Epigrammata. Ferūt eius carmina ad Homericam accessisse maiestatem. Mortua est annos xix. nata. Propertius lib. 2. Carminaque Erinnes non putat æqua suis.

Sappho Lesbica Lyrica, floruit temporibus Alcæi & Stesichori poetarum. Maritum habuit Cercylam ditissimum virum ex Andro, ex quo filiam suscepit Clio nomine Scripsit Lyricorū libros ix. Præterea Epigrammata, Elegias, Iambos, & Monodias. Carmini Sapphico (cuius inuentrix fuit) dedit nomen. Sunt qui dicāt aliam fuisse Lesbiam, poetriam quoq; quæ adolescentem Phaonē adamauerit, & è Leucade in aquas se demiserit. Vtracunq; fuerit, vnā tantum commendant Latini poetæ. Statius lib. 5. Syl. Stesichorusq; ferox saltūque ingressa viriles, Non formidata, temeraria Leucade Sappho.

Polla Argentaria, Lucani fuit vxor, testimonio Martialis. Hæc

est illa dies, quæ magni cōscia partus Lucanū populis, & tibi Polla dedit. Tanta dicitur fuisse doctrina, vt maritū iuuerit, in emendandis tribus primis libris Pharsaliæ. Statius lib. 2. Syl. Huc castæ tituli, decusque Pollæ, Iucunda dabis allocutione. Eadē inceptos permultos versus perficiebat pari grauitate & elegantia.

Aspasia, mulier Milefia, magna doctrinæ fama claruit: in studiis philosophicis abundè promouit: Rhetoricen exercuit. Fuit Periclis magistra, & tandem vxor. Plutarchus in Pericle.

Cleobulina Cleobuli Lindij (qui fuit vnus ex septem sapientibus Græciæ) filia, scripsit ænigmata quædã versibus hexametris, quorum vnū adhuc extare fertur. Est vnus genitor, nati bona pignora bis sex, Triginta cuius natæ, sed dispare forma. Hæc nuae aspectu, nigraq; coloribus illæ. Atque immortales omnes moriuntur ad vnam. Laërtius.

Cornificia, soror Cornificij poëtæ, elegantissima scripsit Epigrā. *Cornelia*, vxor Africani, & mater Gracchorum epistolas reliquit ornatissimè scriptas, vnde & filiorū fluxit eloquētia. Vnde Quintil. Nam Gracchorum eloquentiæ (inquit) multum contulisse accepimus Corneliam matrem, cuius doctissimus sermo in posteros quoque est epistolis traditus.

Idem de filiabus *Lælij*, & *Q. Hortensij* sic inquit: Lælij filia reddidisse in loquendo paternam eloquentiam elegantiorē dicitur. Et *Q. Hortensij* filia oratio apud Triumuiros habitæ legitur, non tantum in sexus honorem.

Liciniam quoque in dicendo lepos à patre L. Crasso emanauit. *Mutia* duæ filia ab vtroque parente eloquentiam didicere.

Anastasia, discipula Chrylogoni martyris fuit, & vxor Publij Romani, cuius thorū simulato morbo euitauit. Scripsit epistolas ad Chrylogonum quibus conquirebatur facultates suas à sacrilego viro absumi, seque in carcere derineri. Hæc ad palum cremata est, quod sanctis ministraret. Volat.

Damophila Græca, vxor Pæphili, socia Sapphus poëtriæ, poemata scripsit amatoria, & Dianæ laudes. Theophrast⁹ i vita Apollonij.

Hypathia, mulier Alexandrina, Theonis Geometræ filia, & vxor Isidori philosophi, vixit imperante Arcadio. Scripsit in Astronomiam, professâ Alexandriæ varia disciplinarum genera magno & frequenti auditorio conuolantibusque turmatim, & vndecunq; discipulis. Suidas apud Volat.

Leontium, Græca adolefcentula, philosophicas disciplinas adeo sectata est, vt etiam nō dubitauerit cum magna sui nominis laude in Theophrastu philosophum, alioquin laudatissimū scribere.

Praxilla Sicyonia fuit poëtria, quæ in suis carminibus Adonidē inducit

inducit ab inferis interrogatū, quid apud superos pulcherrimum reliquerit: respondere Solem, cucumeres, mala. Quod quum vehementer insulsum videretur, cucumeres, & mala cum Sole cōponere, fluxit inde prouerbiū, Stultior Praxillæ Adonide. In homines nullius iudicij. Vide Erasimum.

Pheonoe prima Apollinis Delphici vates fuisse, carmenq; heroicū inuenisse dicitur. Suidas apud Volat.

Sospetra, vates fuit Lyda, multis disciplinis cumulatissima, quæ propterea creditum est à numinibus quibusdam fuisse educatam, Eugapius apud Volat.

Theano, mulier fuit apud Locros, in Lyricis præcellens. Alia fuit Metapontina, seu Cressa genere, mulier Pythagoræ, vxor Brotini Crotoniata: quæ scripsit commentarios in Philosophia, de virtute: Poëmata quoque & Apophthegmata Pythagoræ. Laërtius.

Zenobia, regina Palmyreorū, Græci Egyptiique sermonis fuit peritissima, & Latini nō ignara. Scripsit epitomen in Orientalem Alexandrinamque historiā, Herennianum, & Timolaum filios literis erudit. Elegantissimas orationes ad milites suos plerunq; habuit, quas Galeata recitabat. Pollio Trebellius.

Aspides virgo, quum religionem magno cultu amplecteretur, caelitus meruit, scripturæ sacræ bibliorūque sensum percipere.

Delbora mulier de tribu Effrain vaticinio claruit.

Ioanna Anglica ab ephebis virum mentita, Athenas se contulit, vbi literis studiosè adeo operam impertiuit, vt Romam rediens, paucos haberet doctrina pares in sacris literis. Vnde tantum apud omnes benevolentia & autoritatis sibi demeruit, vt artibus illis Pōtificatum sit adepta post Leonem quartum, quum vir esse crederetur. Sabell. lib. 1. 9. Æn.

Luceia Mima, autore Plinio centū annis in scena pronuntiauit.

Lastheniam Mantineam, & *Axiotheam* Phliasiam Platone vsas præceptore scribit Plutarchus, ornatūque interim virili auditoriū ingressas. Laërtius.

Michael, Centaura mulier, docuit Theffalas remedium amoris. Seneca.

Diotima & *Aspasia* mulieres adeo in philosophicis promoterūt disciplinis, vt alteram Diotimam appellare magistrā, alterius lectionibus interesse non erubuerit Socrates, philosophorum omnium longè optimus. Plato in Symp. & in Menexemo.

Lactantius ait, philosophus nullis vnquam mulieres philosophari docuisse, præter vnam ex omni memoria *Themistom*. Sed quænam hæc & cuius fuerit, non docet.

Arctè mulier eò doctrinæ conscendit, vt filium etiam institueret,

ret, qui appellatus est Aristippus fuit Cyrenaica, & Aristippi patris Sociatici dogma secuta est. Mortuo patre scholam rexit in philosophia magno & frequenti auditorio.

Dama Pythagoræ filia, & ipsa philosophiæ sectatrix, ingenium & doctrinam in exponendis paternis sententiarum inuolucris exercuit.

Thargeliam quoque feminam sola illustravit philosophia. Plutar. in Pericle.

Ferunt & *Muscam* poëtriam fuisse Lyricam, quæ & epigrammata scripserit, & lyricos nomos. Cæli. ca. 1. lib. 8.

Fuit & multorum carminum autor *Charixena*, cuius meminit Aristophanes comicus.

Celebratur item *Moro*, condito in Neptunum hymno.

Fuit *Ayallis* Corcyra illustris in arte grammatica, cui inuentum pilæ nonnulli adscribunt. Cæli. ibidem.

Talesillam in poëtica illustrè celebrat Pausanias, cui etiam apud Argos ante Veneris templi statua sit erecta. Hanc Fulgofus Thelesellidem vocat. Plut. in lib. de virtutibus mulierum.

Philosophicis quoque disciplinis valde excelluit *Hipparchia* mulier Græca Laërtius de Hipparchia.

Cassandra Priami filia, vaticinio & doctrina illustris habita est, & apud hostes in Lacedæmone templo fuit insignita.

Status Papinius vxorem habuit nomine *Claudiam*, magno ingenio, doctrinâque non vulgari præditam.

Eudoxia Theodori iunioris vxor præter egregiam formâ, singularémque pudicitiam etiam literis excelluit, adeo vt librû quendam emisserit. Egnatius.

Istrina Scytharû regina, Aripithis vxor, Sylem filium Græcam linguam literasque edocuit. Autor Herodotus in Melp.

Politianus magnis laudibus cõmendat *Cassandram Fidelem* Venetam puellam, quam ait pro lana librum, pro fusio calamû, stylum pro acu tractasse, Latinasque epistolas scripsisse. Sic enim de ea in principio cuiusdam epistolæ meminit. O decus Italiæ virgo, quas dicere grates, Quasve referre parem, quod etiam honore me tuarum literarum non dedignaris, & c.

Themistoclea, soror fuit Pythagoræ, cuius placitis & opinionibus plerisque in locis vsus est Pythagoras.

Proba Valeria, Romana puella, Græcis Latinisq; literis eruditissima, truncatos Vergilij versus, ad fidem & mysteria Catholice religionis conuertit, fecitq; de Christi gestis, & eius morte opus nobilissimum, quod Centones appellauit.

Amalthæe Sibyllæ Cumanæ libris non secus ac diuinis oraculis in im-

in imperij administratione populus Romanus semper vsus est.

Elizabeta, Abbatissa Germanica multas orationes ad sui conuentus sorores conscripuit, opusque de viis, quibus ad deum itur.

Baptista prima Galeatii Malatestæ Pisauriensis principis filia, & Guidom Montefeltrensi Vrbinatium Comiti matrimonio copulata cum doctissimis viris plerumq; magna sui laude disputauit: libros quoq; de humana fragilitate, & de vera religione conscripsit.

Iota Nouarrolla, Veronensis, philosophiam verbo & opere professa est. Scripsit quandoque ad Nicolaum quintum, & Pium secundum pontifices. Scripsit quoque dialogum, quo disputatur vter grauius peccauerit, Adamne, an Eua. Quibus literatum laudibus adiecit perpetuum virginis votum.

Minerva Iouis primi filia non aliam ob causam relata est in numerum deorum, quam propter bonarum artium (quarum fuit inuentrix) peritiã. Vnde & veteres illæ Athenæ sui nominis immortalitate inmutatæ sunt.

Manto, Tyreniæ vatis filia (quæ Mantuæ nomen indidit) doctrina quoque & vaticiniis, claruit, adeo vt ex pecudum fibris, extorrumque intuitu, futura præsentisceret, ac præfagiret.

Nicostrata, seu Carmentis, Græcas literas impense docta, plerasque ex Latinis primùm reperit. Quo coniectare licet mulierem versatili ingenio, variâque doctrina fuisse præditam.

Catarina virgo, Costi Alexandriæ regis filia, sacris literis partim studio, partim diuini spiritus afflatu adeo fuit imbuta, vt accessitos à patre vndequæque doctissimos viros & philosophos ad persuadendam idololatram refellendamq; vnius Dei religionem, viuacissimis tenuerit argumentis, suarq; opinioni atraxerit: nedum non succubuerit eorum rationibus.

Fabiola Romana mulier, quæ magno studio sacras literas amplecteretur, Prophetias, Euangelia & Psalmos frequentissimè reuoluebat, vt iterata plerumque lectio amorem diuinæ religionis (qua deflagrabat) augetet vehementius. Vnde & beatus Hieronymus librum de veste sacerdotali eidem nuncupauit.

Marcella Romana propter sacras literas (quas egregiè callebat) frequentibus epistolis à beato Hieronymo salutata est. Ad eam enim scripsit. De mundi contemptu. De decem nominibus, quibus apud Hebræos dicitur Deus, De fide nostra, & hæreticorum doctrina. De blasphemia in Spiritum sanctum, De studio Theophili episcopi Alexandrini, & alia id genus permulta.

Eustochium Paula: mulieris Romanæ filia, Latinarum, Hebraicarum & Græcarum literarum studiis plurimum excelluit. Vnde & suo tempore nouum orbis prodigium vocata est: Ingenium sacris

eris literis deuouit maximè, atq; adeò, vt Psalmos Hebraicè Iegeret cursim & mira celeritate. Qua in re amorem beati Hieronymi multum sibi demeruit,

Cenebria mulier natione Veronensis tempore Pij secundi pœticipis Romani, sua egregia eruditione meruit nomen immortale. Epistolas scripsit luculentas & maxima refertas doctrina. Recitabat decoro gestu, voce virili permixta suauitate.

Constantia, Alexandri Sfortiæ vxor numeratur inter claras mulieres, & excellentes doctrina. Ab infantia bonis disciplinis operam dedit, adeò vt imparata quoque disertissimè loqueretur. Habebat assiduè præ manibus opera Hieronymi, Ambrosij, Gregorij, Ciceronis & Laëtantij, Valebat etiam scribendis ex tempore carminibus, non sine magna multorum admiratione. Quod sine præceptore ferebatur didicisse. Nec defuit tam illustri sceminae germen simile. Habuit enim filiam *Baptistam* nomine, tanta doctrina, vt doctissimos quosq; sua terreret eloquētia. Politianus in Nutricia plerasq; mulieres doctas & eruditas carminib. enumerat.

MVSÆ NOUEM.

MVSÆ Poetæ fingunt esse Iouis & Meseumoriae, Mnemosynæ filias, quod doctum oporteat fœcunda esse memoria. Dicunt insuper has Musicæ præesse, & carminū inuentrices vocant, quod Musa cantum significet, & Poësis proximè ad Musam accedat, quum præsertim & numeris constet & prosodia. Fingunt earum sedem esse in Helycone, Bœotia monte, prope Phocidem, à quo vt à confinibus locis diuersa meruerunt nomina. Vocantur siquidè *Helycomides*, & *Helyconiades*, ab Helicone: *Parnacides*, à Parnaso Phocidis monte, vbi etiam finguntur habitare: *Aoides*, & *Aonia*, ab Aonia, quæ est propinqua Phocidi: *Cytheriades*, à Cytherone Bœotia monte: *Pierides*, à Pieria regione Macedoniae, vbi etiam Musarum domus esse dicitur: *Thespiades*, à Thespia oppido Helyconi propinquo: *Pegasides*, à Pegaso equo Bellerophontis, qui pedum vngulis fontem è terra dicitur elicuisse, sacrum Musis, nomine Hippocrenem, à quo & *Hippocrenides*, dicuntur: *Libethrides* à Libethro Macedoniae monte sibi sacro: *Pymphleides*, seu *Pymphlae*, vel à Pymphlæo Macedoniae fonte vel monte Oithomenorum: *Castalides*, quoque pari ratione dicuntur à Poëtis, à Castalio fonte Parnasi, quem etiam sacrum musis fabulantur. Superest vt hæc omnia testimoniis cõfirmemus: Vergilius in Bucolicis Nymphæ noster amor Libethrides. Columella lib. II. Nunc vos Pegasidum comites Acheloïdas oro. Ouidius in Epistola Sapphus. At mihi Pegasides blandissima carmina dicant. Idem ibidem: Nec mihi Pierides subeunt, Dryadèsvè puellæ, Nec me Thespiadum cætera

cætera turba iuuat. Lucret. lib. 3. Adde Helæconiadum comites, quorum vnus Homerus. Ouid. lib. 4. Fast. Pandite mandati memores Helyconis alumnae. Stat. lib. I. Syl. Nunc opus Aonidum comites tripodumq; ministri. Stat. lib. 2. Syl. Et superet Pymphlæa sitim. Sidonius: Hippocerni satar iungebar Pegasus alas. Dicuntur etiã *Aganippides*, & *Aganippeæ* ab Aganippe Bœotia fonte Marullus: Nec melior vita sciētia est, Exemploque Aganippidum. Item *Ilisiades*, à fluuio Athenarū: *Ligyæ*, ob canorum genus: *Corycides*, à colle vel antro apud Delphos: *Mnemoides*: à memoria. *Calliope* dicitur bona vxor: *Clio*, gloria, vel celebritas: *Erato*, amor, vel cantus amoris: *Thalia*, cantus lasciuia: *Melpomene*, cantus: *Terpsichore*, exultans choreis. *Euterpe*, cœcentus suauitas: *Polyhymnia*, multitudo cant. onum, & hymnorum. Varia sunt earum inuenta. Clio inuenit historiam, Thalia Georgiam, & circa plantas Pragmatia, Euterpe mathemata, Terpsichore Pædiã, Erato Orchestim. Polyhymnia lyram Melpomene cantum. Vrania Astrologiã. Calliope poësim. Musis in Helicone rem primum diuinam fecerunt Othus, & Ephialtes: sacrumque illis dixerunt montem, quas tres tantum intelligi voluere, *Meleten*, *Mnemen*, *Aoiden*. Nouem postea fecit Pierus Macedo, nominibus (quæ nunc habentur) impositis, inquit Cælius cap. 8. lib. 10.

GRATIÆ TRES.

Quas vocamus Gratiæ Latine, Græci Charithes vocant. Herodotus posuit *Aeglen*, *Euphrosimen*, & *Thaliam*. Homerus vnã ex his *Pasytheã* vocat De Euphrosyne Bap. pius: Gestib. Euphrosyne blandus amor oculis. Pinguntur autem facie virginum, hilaris vultu, vestibus lucidis & fluentibus: item vt iuuenes manibusque complexis seipsas inspicientes. Inducuntur à poëtis saltantes verno tempore. Vnde Horat. Iunctæque nymphis Gratiæ decentes Alterno terrã quatunt pede. Politian. in Rust. In mediis resoluta comas, nudata papillas Ludit, & alterno terrã pede Gratia pulsat. De Pasythea Stat. lib. 2. Thebaid. Non hoc Pasythea blandarum prima fororum. Finguntur Iouis & Eurynomes fuisse filia, & Veneris pedissequæ.

SIBYLLÆ DECEM.

FVerunt primis seculis puellæ vaticinio spiritu afflatæ, & futura præsigentes, quas Sibyllas dixerunt. Decem autem scribit fuisse Varro. Cumana proprio nomine vocatur Amalthea à Vergilio Deiphobe: Tyburtinam veteres Albuneam appellarunt. Politia. in Nutricia quasdam enumerat his verbis: Quin & veteres prospere Sibyllæ. Carmen Amalthea, & fati Marpetia diues.

Heroph-

Herophilæque Idea genus, prædoctaq; Sabbe,
Demoque, Phygôque, & veri gnara Phaennis.
Et Carmenta parens, & Manto, & Pythia longos
Phœmonoc commenta pedes, & filia Glauci.

Deiphobe Sed hæc forte nomina sunt aliarum Phœbadû, Herophile ex Ioue, & Lamia, Neptuni filia, genita est. Prædixit excidium Troiæ, & Helene raptum Lactantius scribit, Amaltheam eadem esse cum Herophile, seu Damophile. Qui omnium varicinia volunt cognoscere videant Lactantium.

F O E M I N A R V M Q V A R V N -
D A M I L L V S T R I V M
nomina. Vxores.

HEcuba vxor Priami, Andromache Hectoris, Creusa Æneæ, Artemisia Mausoli, Momya Mithridatis, Ersilia Romuli, Herpilda Aristotelis, Hipsicratea Mithridatis, Amastris Xerxis, Hermodice Midæ, Semiramia Nini, Fundania Varronis, Plotina Traiani, Cassandane Cyri, Atossa Darij, Penelope Vlyffis, Dido Sichæi, Porcia Bruti, Poppea Neronis, Eurydice Orphei, Pyrrha Deucalionis.

Matres. Perictione mater Platonis, Ceres Proserpinæ, Agrippina Neronis, Alcmena Herculis, Veturia Coriolani, Olympias Alexandri, Helena Constantini, Critheis Homeri, Beronice Prolemai Philadelphi, Illia Romuli, Elbia Ciceronis, Aurelia Iulij Cesaris, Alcimede Iasonis.

Filie. Cassandra filia Priami, Hefione Laomedontis, Helena Leda, Musa Iouis, Proserpina Cereris, Ægina Æsopi, Andromeda Cephei, Ariadna Minois, Hypermetra Danai, Niobe Tantalii, Polixena Hecubæ, Deidamia Lycomedis, Europa Agenoris, Hypsiphe Thoantis, Ino Cadmi, Lauinia Latini regis, Maia Atlantis Antigona Iocastæ, Manto Tyresæ, Vesta Saturni, Direptis Mithridatis.

Regine. Semiramis regina Assiriorum, Camilla Volscorum, Nicaula seu Saba Æthiopum, Athalia Hebræorum, Thomyris Scytharum, Hester Persarum, Cleopatra Ægypti, Zenobia Palmyreorum, Amalafunha Gothorum, Teolinda Longobardorum, Radegundis Franciæ, Cassiope Æthiopum, Harpalice Amazonum, Hippolyte Magnesiæ, Teuca Illyricorum. Item Minerua, Rhea, Iuno, Isis, Diana, Dalbora, Medea, Nicoftrata, Pêthesilæa, Sappho, Iudith Hebræa, Lucretia, Chœlia, Irene Imperatrix, Ioanna Gallica, Briseis, Phyllis, Dirce, Erigone, Iururna soror Turni, Oenone amica Paridis, Dionassa Lycurgi Æthiopum, Amazones omnes, Sibyllæ, Poëtrix, Atalanta venatrix, Nyssa, Scribonia, Victoria, Elpinice,

Elpinice, Faunia Hyparetha, Locris, Macaria, Metella, Myrrha, Nyxia, Olbia, Papyria Perictoria, Phestias, Phila, Phitais, Sandane, Seruilia, Sophonisba, Stratonice, Teretiana, Testa, Tymeia, Tymoclia, Nautica, Victorina, Sisigambis, Cæcilia, Panthea, Phedalia, Thragelia, Mamea, Theodora, Phya, Nitocris, Euriale, Hiera. Sunt & alia propè infinite, quarum nuda nomina crescerent in volumen. Nec ego cōmentarium hac in re volui contexere, quū quod esset operis propè infiniti, tum etiā ne alienis vestigiis inisterē. Nā hoc iam negotiū præmoliti sunt Boccatius, & aliquot alij. Si cui videbor inaudita confluxisse nomina, legat Plutarchi vitas. Reperiet eorum (quæ videntur inusitata) partem non modicam:

M V L I E R E S B E L L I C O S A E,
& mæculæ virtutis.

Penthesilea Amazonū regina, muliebrē aspernata mollitiæ opibus semper (quæ virum decent) nutrita est. Troianis fuit cōtra Gracos, fuitq; vexillifera, & turmas equitū duxit. Propert. li. 2. Ausa ferox ab equo quondā oppugnare sagittis Mæotis Danaum Pêthesilæa rates, Aurea cui postquā nudavit cassida frontē Vicit victorē candida forma virum. Verg. lib. 1. Æneid. Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Penthesilæa furens.

Cunabula *Camilla* Volscorum reginæ manifestū futuræ virtutis lumen promiserunt. Nā ab ipsa iam tū infantia, nō molliculis inuoluta est pānis, nō à blādientibus nutriculis educata, sed à patre Metabo in medijs syluarū latebris ferino lacte pasta est. Relictis demū crepundijs paulō prouectior facta, neque tractādis inueuit lanis, nec fusos aut pēsa manibus accepit, sed ferinis amicta pelli-bus, fundas cepit circumagere, cōplicare arcus, sagittas torquere, ceruos & capreas lassare cursu. Cui virtuti adiecit studiū virginitatis. Orto demum inter Turnum & Æneam bello, Ruilis adhaesit, fuitque ductrix copiarum. Quam eius virtutem Verg. in fine 7. sic describit: Hos super aduenit Volscæ de gente Camilla, Agmen agens equitum, & fulgentes ære cateruas, &c.

Cleopatra Ægypti regina, Dionysij auletis filia, quum mortuū iam Cæsare Antonium lasciuientibus momordisset oculis, & in amorem sui pellexisset, præter Syriæ & Arabiæ regnum ausa est Romanum quoque Imperium sperare. Quum ergo magis ac magis indies cresceret libido principandi, Imperiū ipsum ab Antonio perere non dubitauit. Quod quum exorasset. sumpris cum eo armis, in Augustū, eiusque generū Agrippā copias duxit, modiq; bellū, cuius fortuna anceps aliquandiu pependit. Victis ad extremū Antonianis effrænata mulier cecinit receptui, ac se in pedes dedit cū adultero. Quos secutus victor Augustus ita oppressit, vt

neglecta pacis conditione, Antonium ad inferendam sibi mortem compulerit. Quo extincto, ubi nullum rebus afflictis subsidium vidit Cleopatra, brachium aspidi mordendum praeiuit, ne in triumphum captiua raperetur. De hac Propert. lib. 3.

Scilicet incestu meretrix regina Canopi

Vna Philippæ sanguine adusta nota,

Ausa loui nostro latrantem opponere Anubim, &c.

Hilerna, Iani filia, mortuo patre apud Tyberim regnavit, praeiuit que viris sine viri auxilio.

Apud Meroen quoque principata est *Candaco* regina, & imperavit Æthiopum genti.

Semiramis regnandi libidine tota pruriens petiisse fertur a marito Nino, ut quinque dies tantum imperaret, & sceptro vteretur. Quod quum exorasset, satellitibus iussit Ninum ut interficerent. Hoc itaque modo regnum cōsecuta, Assyriis tantisper dominata est, dum a Nino rege iunioris filio interfecta sit, quod eius concubitus rogasset. Eadē muros Babylonis condidit, aut a Nitocri regina conditos auxit, & reparavit.

Hippolyte Amazonum regina quum instar cæterarum bello insuoceret, ausa est arma capere in Theseum, a quo expugnata, & in vxorem ducta est. Propert. Felix Hippolyte nuda tulit arma papilla, Et texit galea barbara molle caput.

Zenobia, Palmireorū regina, post mortem Odenati mariti sui Imperium arripuit in Syria, nec dubitavit arma capere in Aureliānum Imperatorem, a quo victa, & in triumphū ducta est. Quum autē probro daretur ipsi Aureliano, quod ea triumphasset, Nihil, inquit, me pudet de femina triumphasse, quæ virtute plusquam virili sit prædita. Pontanus: Qualis & Æthiopum quondam sitientibus aruis in sulcum regina gregem sese armat, & audet Sola pedes sese irato obiectare leoni. Insigniq; arce, & duplici Zenobia telo.

Hypsistrate Mithridatis coniunx in omni bellorum discrimine adiutrix assistit marito. Quin etiam capillos sibi rasit, ne ferendæ galeæ essent impedimento.

Valsia, Bohemorum regina, facta cum cæteris mulieribus cōiuratione de excutiendo virorum principatu, copiarum ductrix bellū mouit, interfectisq; viris, feminas omnes assensit libertati, adeo ut Amazonū instar multos annos principatū sint sine viris.

Regnante apud Gallos *Carolo* septimo, quum Angli omnia populibundi passim irrumperent, denastarentque omnia: & iam prospero fortunæ Zephyro adiuti, nihil sibi non polliceretur; desperatis Gallorum rebus adfuit Ioanna, magni spiritus virgūcula, quæ attritos Gallos animas ad vltionem, & libertatis gloriam, prima

bella

belli campum ingressa, non prius suos hortari & ipsa certare desiit, quam hostem in fugam verterit, reportata victoria.

Artemisiam reginam Caria, & Mausoli coniugē, miratur Græci, quod irruentes Rhodios classe exuerit, insula quoque domuerit erecta in vrbe statua, quæ ciuitati stigmata videretur inurere. Herodotus ad hunc modum de ea scribit: Verum (inquit) Artemisiam præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionē aduersus Græciā secuta, quæ defuncto viro, nulla adacta necessitate, sed præstantia animi atque virilitate in militiā concessit. Nomen ei erat Artemisiam Lydani filia: Paternū genus ex Halicarnasso, maternum ex Creta. Hæc Halicarnassæis & Cois, & Nisyriis, & Calydniis quinque cum naualibus venit omni copia instructis.

Vulgata est, & nota *Amazonum* virtus, quæ reiecto virorum & principatu & commercio solæ sibi imperauerunt, suamq; libertatem armis defenderunt.

Alanta venatrix fuit Arcadia, vibrandis iaculis, & arcibus complicandis assuesceta, quæ inusitata magnitudinis aprum, vniuersæ formidolosum Ætolia prima aggressa est, & vulneravit vna cum Meleagro. Pontanus libro 3. de Stellis, de hac puella, cuiusque virtute sic meminit:

Qualis in Ætolū campis Meleagria virgo
Stravit aprum, primamque manu stringente sagittam
Intorquens, ausa est spumanti occurrere monstro,
Mox lata & spoliis, famosa & cæde superba.

Thomyris Scytharum regina potentissimo Persarum regi Cyro bello congressa est, ipsūque & vita & castris spoliavit. ad vlciscendam, filij mortem, quem ille prius occiderat. Herod. lib. 1.

Delbora mulier bellatrix imperavit Israelitis, quos ab incurfionibus vicinorum plerumque tutata est, quorumque remp. & imperium variis auxit honoribus.

Virtutē *Habites* formig bellis exercitū sic describit Syllius li. 1.

Hæc ignara viri, vacuōque assueta cubili,
Venatu & syluis primos defenderat annos,
Non calathis mollita manus, operatave fusō.

Dyctinnam & saltus, & anhelum impellere planta

Cornipedem, ac strauisse feras immittis amabat.

Idem lib. 2. ait, *Tyburnam* Sagunthinam fuisse feminam Murhii vxorem & bellatricem.

Tenca Illyricorum regina viris fortissimis imperavit, & Romanorum vires fregit saepenumero. Fuit Argonis vxor.

Lacene mulieres virorum obibant munera, sese in gymnasio, in bello, in venatione exercentes. Hæc cum viris in certamē aduersus

Messenios fortiter descenderunt.

Margarita, Henrici sexti, Britannia regis coniunx, acie viri deficientem restituit.

Gaditanae mulieres à partu statim surgunt, ministeriaq; domus obeunt.

Olim Germanorum mulieres, inclinata aciem, & iam ad Triarios vergentem, restituerunt.

Bellouaca mulieres à Carolo Burgundiorum duce longa obsidione fatigata, moenia defenderunt, & obsessorem è scalis in fossas urbis detruserunt, reportatis ad suos vexillis.

Lesbia puella murorum parte machinis Turcarum deiecta, opidanis fugam aut deditioem meditibus salutem peperit. Oblit enim se primam impetui, & iaculis inimicorum, pro tutandis ipsis muris.

Amalafuntha, Gotthorum regina, principata est apud Rauennam Burgundiones, & Alemannos Liguriam populates Italia pepulit, adiuuante Theodato, quem regni consortem susceperat. Volat.

Maria Puteolana, à Puteolis Capanae vrbe nomen adepta, bellica virtute maxime floruit ætate Francisci Petrarcha. Erat laborum apprimè patiens ab ipsa iam inde adolescentia: abstinebat vino: erat parca cibi & verborum: reiciebat colos, pensa, fusos, & lanas, & cetera quae muliebrem decent molliem: gaudebat arcibus, iaculis, pileo, galea, scuto. Noctes perpetuas quadoque vigilabat, nec dormiebat, nisi coacta, idque sub dio & humi, reclinata caput in scutum pro puluinari: inter armatos versabatur: quod quavis impudentiae speciem praeferat, nihil tamen vehementius curauit, quam studium virginis, in qua permansit ad mortem usque: cultum corporis aspernabatur: Quibus artibus bellicosa admodum facta est.

Bona Longobarda, bellatrix itidem puella, floruit anno domini M. CCCCLXVIII. Nupsit Brunorio Parmensi, egregio bellatorum teneris annis lustrabat sylvas venatoribus stipata canibus: maritum in omni discrimine comitabatur: quem quum Alphonfus rex Sicilia aliquando certa de causa in vincula coniecisset, miserta captiuam foemina ad diversos principes instar Pegafarij cursoris ecurrit, ut ab eis literas & patrociniū obtineret pro viri salute, quae obtinuit.

A M A Z O N E S.

Amazones Scythicae fuerunt mulieres ad Tanaim & Thermoodonta fluuios habitantes. Vnde Claudianus: Thermoodontica Tanaim fregere securi, Syl. lib. 8. Perstrepit & tellus, & Amazonius Thermoodo. Haec quum nuptias seruitutem esse, non matrimonium opinarentur, animum nubendi omiserunt. Duxerunt remp. sine viris. Solebat inire finitimos, ne gens periret. Si qui marres nascerentur, interficiebant, Virgines non otio neque lanificio

sed

sed armis, equis, venationibus, & sagittis exercebant. Infantibus dexteriores inurebant mammam, ne sagittarum ictus impediretur. Duae primam his reginae fuerunt, *Marthesia*, & *Lampedo*, quae maiore Europa parte suis armis potenter subacta, Asia quoque nonnullas ciuitates occupauere, Marthesiae successit *Orithya*, seruata in omne æuum virginitate commendabilis. Hac principate cum *Anthiope* sorore, bello petitae sunt ab Hercule, quas quum vicisset, *Anthiope* & *Menalippen* rapuit Hercules, Theus *Hippolytem*. *Orithya* successit *Penthesilea*, quae dum Troianis suppetias ferret, ab Achille iuxta multorum opinionem interfecta est. Quae mortua reliquae iam ægre se tutantes ad Alexandri ætatem dura uerunt. Huius *Minithia* concubitus per dies XIII. obtinuit, ut filium haberet paternae virtutis haeredem. Ceterum *Pelta* & *Securim* primae omnium inuenerunt, unde *Securigeræ* & *Peltiferæ* dicuntur. *Pelta* quoque & *securis* Amazoniae & *Penthesilae* dicuntur. Quid in epistola Phedre: Prima securigeras inter virtute puellas. Val. Flaccus lib. 5. Statius lib. 12. Horat. lib. 4. Car. Quid. lib. 2. de Ponto.

Harpalice Verg. lib. 1. Æneid. Vel qualis equos Threissam fatigat Harpalice.

Penthesilea Idem, Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis Penthesilae furens, mediisque millibus ardet.

Hippolyte Seneca in Agamemnone: Vidit Hippolyte ferox petore è medio rapi Spolium & sagittas.

Harpe Val. Flaccus lib. 6. Qua pelta vacat, iamque ibat in Harpen: *Menalippe*, Verg. Threiciam sexto spoliavit Amazona baltheo. Porro autem *Stephanus Byzantius* scribit Amazones *Sauropatidas* Graecis fuisse appellatas, quod lacertis vescerentur, quas illi *Sautas* vocant. De earum moribus pauca admodum *Curtius* refert lib. 5. de gestis Alexandri his verbis, Vestis nototo Amazonum corpori obducitur: nam laeva pars est ad pectus nuda, cetera deinde velatur, nec tamen sinus (quem nodo colligunt) infra genua descendit. Altera papilla intacta seruatur, ut muliebris sexus liberos alant: aduritur dextera, ut arcus facilius intendant, & tela vibrent.

BELLA, ET ALIA QVÆ DAM

MALA, A MULIERI-
BUS ORTA.

Bellum Graecorum in Troianos ortum est ab *Helene* raptu. Quid. lib. 1. Eleg. Qualis ab Europa Phrygiis aduecta carinis coniugibus belli causa duobus erat. Proper. li. 2. Olim mirabar, quod tanti ad Pergama belli Europa atque Asia causa puella fuit. Idem lib. 2. *Pelops* quum Phrygiae regno successisset, bellum mouit in *Oenomaum* patrem *Hippodamiae* propter puellam ipsam adamatam, &

negata sibi in matrimonio.

Alia fuit *Hippodamia* Attacij filia & vxor Pyrihoi, quam quum mero calefcentes & astuantes libidine centauri rapuissent bello petiti sunt à Pyriho. Vnde puellâ ipsam Propertius *Iscomaché* vocat. Isco enim Græcè significat habeo, & mache dicitur pugna. Verba eius sunt hæc: Qualis & Iscomache Lapithæ genus heroinæ, Centauris medio grata rapina mero.

Archelaus rex Macedoniae interfectus est ab adolescente Crateua nomine, quem habebat in deliciis, quod ei promissam filiam alteri posthabuerit. Volat.

Archilochus poeta Iambographus Lycambem socerum ad præproperam laquei mortem impulit, propter eius filiam sibi in matrimonio denegatâ. Vnde Ouidius, Postmodo si perges, in te mihi liberi iambus Tincta Lycambæo sanguine tela dabit.

Pericles propter *Aspasiam* concubinam Samios infestos Milesiis debellauit.

T. Corruccanum liberius in legatione ad *Tencam* Illyricorum reginam locutum, regina ipsa interfici iussit, violato gentium iure. *Liuius* & *Florus*.

Propter *Chryseidem* filiâ *Chryseæ* (qui sacerdos fuit Apollinis) ab Agaménone raptâ, Apollo peste in castra Græcorû immisit, quæ p̄ prius desit serpere, quam patri suo reddita sit puella.

Propter *Launiam* Latini regis & *Amaræ* filiam ortum est bellum inter *Aeneam* & *Turnum*, dū vterque eam sibi in matrimonium dari euperet. Pont. lib. 4. de *Stellis*.

Roma condita quum *Romulus* ad augendum vrbs populû Sabinorum feminas rapuisset, inde bellum ortum est, & motum à maritis, raptum vlcisci & raptas repetere volentibus. Prop. lib. 2. Cur exempla petam Graium ita criminis autor Nutritus duro Romule lacte lupæ. Tu rapere in tactas docuisti impune Sabinas, Per te nunc Romæ quidlibet audet amor.

Mortuo *Menelao* *Megapethus* & *Nicostratus* *Orestis* filij, *Helenam* in Rhodum fugauerunt, vbi à *Polixo* Tripolemi vxore arbore suspensa est, ob zelotypiam. Volat.

Lysimachus filius *Agathoclis* filium *Agathoclem* (cuius auspiciis multa bella feliciter gesserat) veneno sustulit instigante *Arsione* nouerca *Ptolem. sorore*. Volat.

Lucretius poeta amore feminae in furorem versus amatorium hausit poculum, quo spiritum efflauit. Idem.

Tullia procurauit, vt maritus suus *Seruius Tullius* à *Tarquinio* Superbo interficeretur.

Sanfon quum *Dalide* vxori crinem fatalem ostendisset, in quo prodigi-

prodigiola vires consistebant, dormiens ab eadem rasus incidit in manus inimicorum.

Iphis egregia forma adolescens spretus ab *Anaxarete* puella se suspenderit.

Deianira autor fuit duelli inter *Herculem* & *Nessum* Centaurum, atque etiam mortis ipsius *Herculis*. *Seneca*: O turpe fatum, femina *Herculeæ* necis autor feretur. Fuit etiam caula belli inter eundem *Herculem* & *Acheloum*.

Achab rex *Israelitarû* suasu *Iexabelis* vxoris, occidit prophetas. *Chilperichus* *Clotarij* filius opera *Fridegundis*, seu *Fridegunda* vxoris, dum venatu rediret, interfectus est.

Seleucus *Callinicus* rex *Syriæ*, cum nouercam *Berenicem* *Ptolemæ* sororem expulisset, ab ipso *Ptolemæo* bello petitus est. *Iustinus* lib. 27.

Deiphobus insidiis *Helene* (quam post mortem *Paridis* coniugem duxerat) occisus est, toto corpore inhonestis plagis deformato.

Amphiarans vates quum præuidisset se periturum *Thebis*, si eò ad bellum proficisceretur, coniecit se in latebras & occuluit. Eum tamen prodidit vxor *Eryphile*, spe habedi monili aurei, quod gerebat *Polycenes*. Itaque vxoris fraude coactus ire *Thebas*, hiatu terræ absorptus dicitur.

Euander *Palantis* *Arcadum* regis nepos, suasu *Nicostrate* matris occidit patrem suum. *Tortellius*.

Eduardus *Anglorû* rex & martyr, vxoris suæ fraude occisus est.

Pterelas *Thebanorum* rex, proditione filia *Polydicees* interfectus est à *Creonte*.

Nisus quoque *Megarensium* rex obsessus à *Minoe* rege *Cretæ* proditione *Scyllæ* filie (quæ *Minois* amore tenebatur) fatalè amisit crinè, atq; ita ab hoste interfectus est. De vtroq; *Ouid*. Filia néve magis capiti sit fida parétis, Quâ tua vel *Pterela* vel tua *Nise* fuit.

Cleopatra causa fuit belli inter *ptolemæum* *rhilopatorem*, patrem suum & *Alexandrum* *Syriæ* regem.

Gandolphus martyr dum vxorem adulterij increparet, eiusdem insidiis interfectus est ab adultero.

Hippolytus à *Phædra* nouerca stupri falsò accusatus, dum *Thesei* patris furorem vellet declinare, discerptus est ab equis.

propter *Hermionem* *Orestes* *pyrrhum* occidit.

Ottarus rex *Bohemie* insimulatus ignauitæ & timoris ab vxore *Magareta*, quod cum *Rodulpho* *Cæsare* fœdus inisset, bellum mouit, in quo profigatus est.

Ioram *Israelitarum* rex suasu *Athalia* vxoris infinita propè commisit flagitia.

Isia causa fuit, Cur Mercurius mandato Iouis Argum occiderit. Luchinus, Italiae comes, mouit bellum in Vgolinum Gonzagam, propter Iabellam vxorem suam, ab ipso Vgolino vitiatam. Vol. Martio meretrici Antonum Commodu Imper. (cuius erat concubina) fecit occidi ab Athleta quodam, quo cum adulterij consuetudinem habebat. Sextus Aur.

Rodericus Gothorum rex, quum filiam Iuliani cuiusdam praefecti (qui Tingitanam prouinciam administrabat) adulterasset, dolore animatus pater, Sarracenos conuocauit, mouitque bellum, in quo septingenta vtrinque millia hominum perierunt. Volaterra.

Alexander instinctu Thaidis meretriculae Persepolim urbem combussit. Curtius lib. 5. Ebrio (inquit) scorto de tanta referente sententiam, vnus & alter & ipsi mero onerati assentiuntur: rex quoque fuit auditor, quam patientior. Quin igitur vlcescimus Graeciam, & urbi faeces subdimus? Omnes incaluerant mero. Itaque surgunt remulenti, ad incendendam urbem, cui armati pepercerat. Primus rex ignem regiae iniecit, tum coniuuiae, & ministri, pellicisque. Caellus cap. 35. lib.

Violata Lucretia causa fuit exigendi regnum principatus, quem admodum per Virginiam Decemviri deserunt.

Oclania soror Augusti ab Antonio repudiata, causa fuit belli Civilis.

Antiochus dum bellum gereret in Romanos, vino & Veneri dies multos indulgit, cum puella quadam Chalcidensi, qua deperibat. Ex quo factum est, vt mollitiae illa, delitiusque corruptus, hosti victoriam reliquerit. Liuius lib. 36.

Ouidius lib. 2. Eleg. de quibusdam bellis & aliis multis malis, quorum autores extiterunt foeminae, ad huc modum scribit:

Nec belli est noua cura mei: nisi rapta fuisset

Tyndaris, Euro pax, Asiaeque foret.

Foemina syluestres Lapythas populumque biforem,

Turpiter apposito vertit in arma mero:

Foemina Troianos iterum noua bella mouere

Impulit, in regno iuste Latine tuo.

Foemina Romanis iterum nunc vrbem recenti

Immisit foceros, armaeque saeva dedit.

Vidi ego pro niuca pugnantes coniuge tauros,

Spectatrix animos ipsa iuuenca dabat. Item Horatius libr. 1.

Sermonu: Nam fuit ante Helenam cunus terribilis belli causa, &c.

Idas & Lynceus, Aruernes & Apharej filij, pro Leucippi filiabus

Phoebe & Ilaira aduersus Castora & Pollucem prope Spartam dimicauerunt. In quo congressu periit Castor, Polluci autem profuiss

immo-

immortalitas.

Contra tamen nonnullae reperiuntur foeminae, quae maxime quandoque boni auctores extiterunt, sed breui admodum numero.

Dominica vxor Valentis Imp. Gothos, ad euertendam Constantinopolim irruentes, pacauit.

Anno verbi incarnati circiter ccccxii. constituerat Ataulphus Gothorum rex, urbem Romanam vel diripere, vel expugnare saltem, eamque Gothiam appellare: nisi Placida, Honorij soror & vxor ipsius barbari ferocientem animum, & iam paratum sceleri verbis emolliuisset. Paulus Diaconus.

Inguldis soror Childeberti, Hermogillum Lemigildi Gothorum regis filium, & maritum suum ad Christianam conuertit pietate. Volaterranus.

Clotildis, regina Franciae, Clodoueam regem maritum suum, Childeberti filium, eodem modo ad cultum sacrae religionis induxit. Idem Volaterranus.

Pompeia Plautina Iulianum Imp. maritum suum auertit ab extorquenda populo pecunia, & colligendo fisco. Auctor Sex. Aurel. His adduntur Helena Constantini mater, Monica Augustini, & nonnullae aliae.

NOVERCAE QVAEDAM.

IN Phryxi, & Helles Athamantis filiae, fuit nouerca: Hippodamia, Chryssippi: Casperia, Archemoli: Phaedra Hippolyti: Sratonice, Antiochi Soteris: Iulia, Anton. Caracalla: Gidica, Cominij: Ida, Phinidarum: Iuno, Herculis: Opoea, Scyllis regis Scytharum: Eriboea Mercurij: Alfrida, Eduardi secundi Anglorum regis: Martina, Constantini Heraclij, quem veneno sustulit: Nuceria, vxor Hebij nouerca fuit Firmi, quem morti dedit. Auctor Plutar. in Parallellis.

TEXTRICES, ET LANIFICAE.

PHOLOE Cretensis fuit foemina lanificij & texturae admodum perita. Ver. lib. 5. An. Olli serua datur operam haud ignara Minervae, Cressa genus Pholoe geminique sub vbere nati.

Prima telas texere, easque retorquere inuenit in Coo Pamphile mulier, Plaris filia. Auctor Plinius lib. 11. cap. 22.

Arachne (vt fabulantur poetae) quum esset lanificij peritissima: ausa est Minervam eius artis inuentricem ad certamen prouocare. A qua victa, in araneam mutata est: quae nunc quoque nere non desinit, suisque filis haeret adhuc pensilis. Architrenius: Nobile surgit opus leuius quam torsit Arachne: Pollice Lyda manus & vestibus impluit aurum, Pectinis ingenio nulli cessura.

Fulos in lanificio reperit Closter, filius Arachnes: Linum, & retia,

Arachne ipsa, Autore Plinio.

Fuit & optima textrix *Penelope* poetarum testimonio. Ouidius: Nec mihi quærenti spatiosam fallere noctem, Lassaret viduas pèdula tela manus. Vnde & Tela *Penelopea*, & *Icariotis* dicitur, quòd *Icari* filia fuerit *Penelope*. Idem Ouidius lib. 3. de Pontos Morte nihil opus est, nihil *Icariotis* tela.

VESTALES QUÆDAM
VIRGINES.

Oppia vna fuit ex Vestalibus, quæ còperta stupri viua defossa est. *Stroza* filius. Vestalis virgo læsi damnata pudoris, Còtegor hoc viuens *Oppia* sub tumulo. *Liuius* 22. Duæ quoque fuerunt *Claudia*, Vestæ caremoniis addictæ. Fuit & *Fonteia* Vestalis soror *M. Fonteij*, qui quum *Galliæ* exercitui præfisset, accusatus est prouinciae malè administratæ. *Martia* item incesti damnata. *Minutia* propter elegantem corporis cultum venit in suspicionem libidinis, vnde & viua defossa est. *Floronta* conuicta stupri sibi mortem intulit, metu grauioris supplicij. *Posthumia* vestalem nimius corporis cultus stupri quoque suspectam fecit. Pontificu tamen absoluta est sententia. *Liuius* li. 4. & 2. & 22.

Stupri dånata est *Sextilia*, vt etiam *Tutia*. *Liuius*. *Thraciæ Caius* siue *Suffesia* statua posita est. *Plin.* *Plutarchus* in *Gracchis* ait. *Liciniam* fuisse vnã vestalibus. *Vidia* vestalis fuit, quam *Messalina* misit ad pacandum *Claudium* maritum suum, quem iratum sibi intellexerat.

EXERCITVS NUMEROSI.

Bela quarto *Andræ Hierosolymitani* filio, apud *Pannonios* regnante, *Tartari* cum quingentis armatorum millibus *Pannoniam* ingressi sunt, à quibus superatus *Bela* aufugit. *Volat.*

Pompeij in *Cæsarem* dimicantis acies habuit xl, millia peditum, equitum in sinistro cornu septem millia, in dextro quinque. Præterea *Orientis* auxilia, totam vrbs nobilitatem, Senatores, Prætorios, Consulares.

Cæsar in acie habuit peditum xxx. millia, equites non amplius mille. Autor *Eutropius*.

Mardonius *Perisæ* (quæ *Xerxes* apud *Salaminem* reliquit, vt dispersatos milites resarciret) habuit in exercitu peditum duceta millia, equitum viginti millia. Victus est tamè apud *Plateas* à *Pausania* *Lacedæmonio* turmis lögè minoribus stipato. *Cælius* cap. 62. li. 16.

Hieroboam rex *Israëli*tarum in exercitu (quem contra *Abiam* *Iudæorum* regem duxit) habuit lxxx. millia bellatorum, *Abias* vero xl.

Senonum dux *Brennus* (qui primus Romanam superbiam retudit)

tudit) habuit ccc. millia.

Theodericus *Clodouei* primi filius in *Italiam* cum lxxx. millibus traiecit, quibus impetu repentino *Behisarij* copias fregit, omnèmq; *Transpadanam* subiugauit regionem. *Volat.*

Tamburlanus *Scytharum* rex *Euphratem* fluium cum sexcentis peditum millibus, equitum vero trecentis traiecit, quo numero *Asiã* minorem obtinuit, Regem *Turcarum* *Paz* item captiuum duxit, *Scythas*, *Medos*, *Albanos*, *Mesopotamiam*, *Parthiam*, *Perisiam*. *Armeniam* sibi subiugauit. *Volat.* in *Geog.*

Exercitus *Antigoni* habuit peditum xx. millia. Equites trecentos. Exercitus *Antiochi* ccc. millia armatorum, quibus Romanos inuasit. *Falcatis* etiam curribus, & *Elephantis* aciem instruxit. Autor *Plut.* in *Ruffo*.

Idem ait certum non esse quantæ fuerint *Annibalis* copia. Alij centum millia peditum, & viginti equitum fuisse dicunt. Quidam aiunt addita ex *Gallis* & *Liguribus* lxxx. millia peditum, decem equitum. Quamuis autem exactus ad fidem numerus dari nequeat, hoc tamen argui potest numerosum habuisse exercitum, quòd amissis in *Alpium* traiectu triginta millibus, adhuc Romanorum potentiam non expauerit.

Acheorum exercitus in *Cleomenem* ducem *Spartanorum*, fuit viginti millium peditum, equitum mille.

Anthenienses in *Syracusanos* certaturi duce *Alcibiade*, habuerunt supra cxl. triremes, centum, & quinque millia peditum, tum sagittarios, & funditores mille & trecentos. *Tormentorum* præterea ac machinarum expugnandis vrbsibus copiam ingentem. *Plutar.* in *Alcibiade*.

Exercitus *Artaxerxis* regis *Perfarum* in *Cadusios* habuit triginta peditum millia equites mille. *Sabell.*

Certaturus in *Alexandrum* *Darius* habuit sexcenta hominum millia. *Plutarchus* scribit, *Dario* fuisse decies centena millia militum. *Q. Curtius* minorem illi facit copiarum numerum li. 4. cum ait: Summa totius *Darij* exercitus equites xl v. millia, pedestris acies ducenta millia expleuerat.

Copiarum *Alexandri* qui minimum asserunt numerum trecenta millia peditum, equitum vero quinque fuisse tradunt. Fertur in *Asiam* traiecitse cum millibus armatorum non amplius xlviij. *Volaterranus* *Iustinus* lib. 11. scribit eum tantum habuisse peditum xxxij. millia, equitum quatuor millia & quingentos: naues centum octoginta duas.

Antigonus *Philippi* filius, & pater *Demetrij* *Poliorectis* *Macedoniae* regis, habuit in exercitu contra *Seleucum* *Syriæ* principem, & alios

& alios reges supra Lxx. millia peditum, equitum verò decem millia. Item Elefantos Lxxv.

Seleucus verò, & *Antiochus* eius filius, armarunt in ipsum *Antigonum* xciiii. millia peditum, equites supra decem millia, Elefantos quadringentos, currus centum & viginti.

Bellans in Parthos *M. Antonius* habuit Lx. Romanorum peditum millia & his auxilia equitum adiuncta Hispanorum, & Gallorum decem millia. Cæterarum nationum equitum peditumque trecenta millia. *Plut.*

Parthorum verò exercitus in Antonium habuit cccc. millia equitum.

Exercitus *Antonij* contra *Cæsarem* habuit peditum centum millia. Equitum xxi. Naues quingentas.

Exercitus *Cæsaris* cõtra Antonium habuit naues ducentas quinquaginta: peditum octoginta millia: equitum vigintiduo. Idem *Plutarchus* in *Cæsare*.

Exercitus *Crassi* contra Parthos habuit peditum legiones septẽ, Equitum quatuor millia, ac totidem velites.

Carthaginenses Siciliam cum septuaginta millibus militum, ducentis tremibus, & mille nauibus inuaserunt. Quos tamen superauit *Timoleus* dux Corinthiorum, eorumque castra diripuit desideratis decem millibus.

Demetrius *Antigoni* & *Stratonices* filius & *Macedoniæ* rex, habuit in copiis peditum decem millia, equitum decem, naues quingentas.

Exercitus *Marij* & *Catuli* contra *Cimbros* habuit quinquaginta hominum millia cum ccc. militibus. *Plutar.*

Mithridates rex *Ponti* habuit peditum centum millia, equitum decem currus falcatos nonaginta. Cælius ad hunc modum de *Mithridate*: Habuit (inquit) equitum quinquaginta, peditum ccl. millia. Machinarum verò ac omnis bellici instrumenti per eius summa. Depugnabant cum eo reges *Dynastæq;* *Armenicæ*, ac *Scytharum*, qui circa *Pontum* incolunt, supraque *Mœotidæ* paludẽ.

Pompeius in bello contra *Pyratas* habuit quingentas naues, peditum cxx. millia quinque. *Plutar.*

Pelopidas, dux *Thebanorum* duxit contra *Syracusanos* septuaginta millia militum.

Heluetiorum in *Galliam Aquitanicã* irumpere volentium tempore *Iulij Cæsaris*, exercitus habuit trecenta hominum millia. *Volat. in Geog.*

Credibile est *Arionistum* *Germanorum* regem numerosas habuisse copias, vel hoc vno argumẽto, quòd à *Cæsare* victus octoginta militum suorum millia amiserit, *Authore Plutarcho.*

Neruij (quos *Lucanus* rebelles vocat quique nostro tẽpore *Tornacenses* vocatur) in bello contra *Cæsarem* sexaginta hominum millia amiserunt.

L. Luculli copias in *Mithridatem Armeniæ* regem, fuerunt triginta millia peditum, equitum duo millia cum quingentis.

Perseo *Macedoniæ* regi in *Paulum Æmylium* dimicaturò fue-re quatuor millia equitum, peditum verò xlviii. millia.

Tigrani regi *Armeniæ* fue-re ducenta quinquaginta quinq; armatorum millia contra Romanos, qui è tanto exercitu peditum centum millia, equitum verò quinquaginta *Lucullo* duce interfecerunt.

Terentius Varro consul, & *Emylii Pauli* collega, habuit in exercitu octo & octoginta hominum millia contra *Carthaginenses*.

Quintius Flaminius in bello cõtra *Philippum Macedoniæ* regem habuit xxv. millia hominum.

Habuit *Eumenes* rex *Pergami* in exercitu contra *Macedones* xxxv. millia bellatorum.

Aadagasus *Gotthorum* rex (qui floruit *Arcadij* & *Honorij* Imperatorum temporibus) habuit in exercitu supra ducenta bellatorum millia. *Autor Paulus Diaconus.*

L. Æmylius, & *Atrilius* cõsules, principio sui cõsulatus quatuor legiones vrbanas in Gallos armauerunt, quarum singulis quinque millia & duceti pedites, equites verò treceti inerat. Habebat & ex sociorum auxiliis triginta millia peditum, equitum verò duo millia. Cui numero *Tusci* & *Sabini* septuaginta addiderunt millia, vbi primum *Galli* *Apenninũ* transire nuntiati sunt. Post hos *Vmbri* & *Sarfannatæ* *Apennini* incolæ xx. millia contulerunt. *Samnites* Lxx. millia peditum, Equitum septẽ millia. *Lapigenes* & *Mesapij* quinquaginta millia peditum, Equitum xv. millia. *Lucani* xxx. millia peditum. Equitum tria millia, *Marsi*, *Marcini*, *Ferrẽtani*, & *Vestini* peditum xx. millia. Eòq; modo ceteræ totius *Italiæ* vrbes suas suppetias cõtulerunt, ita vt numerus excreuerit ad species cõtenta millia peditum Equitum verò Lxx. millia. *Autor Polybius.*

Veltiges rex *Gotthorum*, post *Artalaricum* filium *Amalathinthe* regi-næ, ad obsidionem vrbis *Romæ* cum ducentis armatorum millibus profectus est. *Volat.*

Soli *Aruerni* (modica *Gallorum* Portio) duceta bellatorum millia obiecerunt *Æmyliano* *Maximo* ad *Isarã*, & *Rhodani* confluentem *Strabo.*

Sejostri rex *Egypti* (qui insuetam seruitij *Arabiam* subegit, maximam *Libyæ* partem occupauit) habuit in peditibus copiis sexcenta peditum millia, equitum verò xxxiii. curruum bello a-
ptorum octo millia & viginti. *Diogenes lib. 2.*

Ninus Assyriorum rex, armavit in Bactrianos decies septies centena millia peditum, Equitum ducenta curruum centum millia.

Xerxes rex Persarum, in Græcos dimicaturus, habuit de regno suo septingenta millia, de auxiliis trecenta, Rostratas naues mille & ducentas, Onerarias ad tria millia. Toto numero habuit tria millia nantium in quibus fuerunt hominum Myriades x x ii i. Terrestris autem exercitus fuerunt centum & supruaginta Myrades, equitum octo. Herodotus lib. 7.

Ad vindicandum Helenæ, raptum *Græci* armauerunt in Troianos D C C L X X V I bellatorum millia. Contra verò *Troiani* habuerunt D C L X X V I millia. Carinas circiter mille. Auctor *Dares Phrygius*.

Exercitus *Mose* habuit D C I I I. millia. Imbellis autem popelli D L. millia. Tota summa millies mille & centum quinquaginta *Ioseph*, lib. 3.

Obsessis à *Vespasiano* Hierosolymis vndecies centena millia ferro & fame perierunt. Auctor *Iosephus*.

Carollo Martello Gallorum regi fuerunt trecenta armatorum millia.

Porrò autem *Lacedæmones* prodibant in bellum cum tibiarum modulatione, vt suauissimo cantu deliniti non reminiscerentur periculi.

Pari modo *Cretenses* canebant cithara.

Massageta tubras inducunt tunicas, ne vulneratorum cruor terrorem cæteris afferret.

Parthi in fuga sagittas à tergo iaculantur. *Lucanus*:

Ocyor: & missa Parthi post terga sagitta.

BELLA IN QVIBVS MVLTVM
CRVORIS EFFVSVM EST.

A bias Iudæorum rex bellans in Hieroboam regem Israelitarum quinquaginta millia ex eius exercitu deleuit. *Iosephus* lib. 8. Antiquitatum Iud.

Phæceas rex vno die deleuit ex copiis Achab Iudæorum regis post *Ioathan* ex x. millia bellatorum, & ducenta vtriusque sexus millia captiua duxit.

In bello *Benadab* Syriæ regis contra Achab Israelitarum regem perierunt ferro hominum centum millia.

C. Cæsar dictator prædicare solitus dicitur vndecies centum & nonaginta millia, præter eos qui civilibus bellis perissent, suo ductu, & auspiciis cæsa. *Sabellicus* in exemplis.

Gedeon nocte vna apud Iordanem centum & viginti millia *Madianitarum* interfecit.

In agro

In agro Tolosano *Abila* rex Hunnorum congressus est cum *Etio* & *Theodorico* Gotthorū regibus, In quo conflictu CLXXX. millia virorum decubuere. *Paul. Dia.*

Quantà suorum stragem accepit *Ladislaus* rex Pannoniæ, dum in *Amuratem* regem Turcarum confingeret, hinc suspicari licet, quòd ex ipsis etiam victoribus quadringenta millia post pugnam desiderata sint. *Sabel.*

Carollus Martellus, Gallorum rex, *Abidirannum* Visigothorum regem (qui in Galliâ hostiliter irruerat) ad *Burdègalam* domuit. ceciditque eius exercitus c c l. millia: quum tamen *Franci* non amplius mille perierint. *Sabel.*

Cyrus, Persarum rex, traiecto *Araxe* cum ducentis millibus in *Scythas* profectus, tam infelicitèr bellauit, vt ne nuntius quidem tantæ cladis superferret. *Idem.*

Milciades, Atheniësiū dux, in *Marathone* Atticæ campo centum millia ex *Darij* Persarum regis exercitu profligauit. Sunt etiã qui ducenta dicant deleta. *Sabel.*

Claudius Nero, & *Linus* Salmator sexaginta Pœnorum millia apud *Metaurum* *Vmbriæ* fluium ceciderunt, dum *Asdrubal* fratri suo *Annibali* suppetias ferre conaretur. *Plutarch.*

Vscodaniam, seu *Hadrianopolim*, *Traciæ* vrbe, quum cepissent *Scythæ*, in ea centum hominum millia iugulata sunt.

M. C. Claudius, & *C. Cornelius* consules, quinquaginta Gallorum millia profligarunt. *Volat.*

Friola filius *Alphonfi* Catholici regis Hispaniæ l. millia *Saracenorum* in bello occidit. *Idem.*

In bello *Eduardi*, quarti Anglorum regis, contra *Scotos*, perierunt *Scotorum* lx. millia, Anglorum septem solum.

Claudius princeps c c c. millia *Sarmatarum* cecidit ad *Martianopolim*.

Cofroes, rex Persarum, *Palæstinâ* cum *Hierosolyma*, ac nongentis millibus Christianorum euertit.

In bello *Roderici* regis Gotthorum cõtra *Sarracenos* D CC millia hominum vtrinque perierunt.

Q. Fauus *Allobrox* de exercitu *Bituiti* *Aruernorum* regis cxx. millia hominum cecidit. *Liui* lib. 6.

Cæsa sunt ab *Alexandro* ex *Darij* exercitu supra vndecim millia. Cæsa sunt à *Crasso* duodecim millia de *Spartaci* exercitu. Cæsa ad *Cannas* Romanorū l. millia. Cæsa ad *Granium* flumē à *Lucullo* ex *Mithridatis* copiis hominum viginti millia, præter captos.

Cæsa sunt à *Pompeio* ex liberis lx. millia. Cæsa à *Sylla* ex *Marianis* xx. millia. Decē millia ex *Mithridatis* exercitu a *Põpeio*.
Cæsa

Cæsa à Ptolemæo ex Demetrii exercitu l. millia. Cæsa ab Alexandro Persarum xxii. millia. Cæsa à Parthis Romanorum decem millia, duce Crasso. Cæsa ex Scipionis & Catonis exercitu, à Cæsare quinque hominū myriades. Cæsa à Mithridate septem Romanorū millia. Cæsa à Lucullo ex Tigranis Armenię regis exercitu pedum centū millia, equitum quinquaginta. Cæsa octo millia Ciliicum à Lucullo. Cæsa lxxx. millia Germanorū sub Ariouisto duce à Cæsare. Cæsa Pænorū xl. millia à Scipione. Cæsa xv. millia Romanorū ad Thrasymenum. Cæsa lx. millia Neruiorum à Cæsare. Cæsa xxx. millia hominum de exercitu filiorum Pompeij à Cæsare. Cæsa in bello Macedonum contra Lacedæmonios quinque millia, & trecenti, ex Macedonibus trecenti & nō amplius. Cæsa in vrbis Hierosolymitanæ excidio vndecies centena millia. Cæsa à Britannis Romanorum lxx. millia, ducibus Petilio & Suetonio. Autor Cor. Tacitus. Cæsa paulō post à Romanis Britannorum lxxx. millia. Quā cladem agrefereus Boudicea eorū regina veneno clauit vitā. Cæsa à Gratiano Imp. triginta Alemanorū millia apud Argentarium oppidum. Autor Sex. Aurelius.

BELLICOSI VIRI CVM

illustribus victoriis.

Alexander Macedo Philippi ex Olympiade filius tantum nomen bellicæ virtute sibi cōparauit, vt recēs quoque sit semper eius memoria. Viginti natu annos Thebas euertit. Traiecto Hellesponto Ilium profectus, vb animaduerso Achilles sepulchro Achillem ipsum fœlicem prædicauit, quod laudū suarū præconem habuisset Homerum. Darium Persarum regē ad Granium flumen perdomuit, caesis viginti Persarum millibus, vbi Darium ipsum cum vxore, & filiabus captiuum dūxit, quem tamē iterum donauit venia. Verū vbi tertio redintegrasset copias, victo regnum eripuit. Eius tamē interfectorem Bellum supplicio affecit, Scythas demum lacessiuit. In India Porum regem numerosis armatum copiis, & quatuor cubitis cum palmo procerum fudit, cui & pepercit. Curtius & Plutarchus autores.

Xerxes rex Persarum centena millia armavit in Græciā Athō mōtem aceto dirupit, diruptum fecit peruum velis. Cū Themistocle congressus est, & apud Salaminem ab eodem victus. Post aliquot annos cum Cimone Atheniensium duce manum conferens quū fortunā vbiq; nouerā experiretur, vōiuptati se dedit.

Asfaxes, obscuræ conditionis homo, collecta Scytharū exilium manu, Parthos subegit. Syriæ regem Seleucum & Hircanos redigit in seruitutem.

Tamburlanus, Scytharum rex Medos, Albanos, Mesopotamiam, Persiam

Persiam, Parthiam, & Armeniam subiugauit. Traiecto cū d. c. milibus pedum, equitum verō trecentis Euphrate Asiam minorem obrinuit. Regem Turcarum Pazaitem captiuum in laqueis cōiecit, tanta feritate, vt eum instar belluæ clatris inclusum secū semper duxerit, & sub mēsa, in modum canis, micas & frustilla comedere iusserit, equūque ascensurus, eius humeros pro scabello pedibus conculcauerit.

Amurathes, rex Turcarum, Thessalonicam vrbem vi captam diripuit, Epyrum & Ætholiam subiugauit. Pannoniā cum centum armatarum millibus ingressus est. Pannonios bello bis fudit.

Seleucus Nicanor, rex Syriæ, Babylonem cepit, Bactrianos expugnauit, Penetrauit ad Indiam. Compositis in Oriente rebus Lysimachum domuit, & interfecit. Trogus lib. 5. & Volat. in Geog.

Antiochus maximus Syriæ rex, Babyloniam, Ægyptum, & Iudæam patrio adiecit Imperio. Græciam cum sexaginta millibus intrauit.

Cyrus Astyagem regno Persarū expulit, translato in Persas Medorum imperio, Babylonios cū Cræso Lydorum rege domuit, quem primo venia donatum, ac secundo rebellatē ita & regno spoliavit. Subacta Asia, ac toto Oriente, aggressus est Scythas, vbi à Thomyri eorum regina victus est, & interfectus.

Darius Istaspis fili⁹ Babylonios perdomuit. Ionas nauali Prælio superauit. Atheniēsis congressus est, sed magno suo incōmodo.

Mithridates, Phraatis filius Parthorū auxit imperium, Armenios nūquam antea sub iugum missos adortus est. Babylonios accepit in deditionem fratre interfecto, quem subditi regno præfecerat ob ipsius Mithridatis crudelitatem. Cum Romanis bellum gerēs Crassum cum filio, ac toto exercitu deleuit.

Annibal Amilcaris filius, viginti annos natus, Saguntum expugnauit. In Italiā quinto mēse, superatis Alpibus, ab Hispania peruenit. Apud Ticinum Corn. Scipionem, patrem Africani maioris, occurrentē superauit, Sempronium consulem apud Trebiam ingenti clade affecit. C. Flaminium quoq; profligauit ad Thrasimenum, interfectis ex eius copiis xxv. millibus. P. Emiliū, & Teretium cōsules cum exercitu deleuit apud Cāna, vbi senatores xc. alij ad xl. v. millia perierunt: vbi & annuloiū modij tres reperti sunt. Inde omniū metu accessit proximē Romā, & ad tertium vsque lapidē Claudium Marcellum Romanorum ducem iterum fudit, & ad extremum victus à Scipione Romam liberauit metu. Linius.

Aratus, dux Sicyoniū, collecta coniuratorum manu patriā seruitute liberauit, expulsiq; Nicoclem tyrannum. Cōposito patriā statu dux Achæorum factus, eorum Rempub. annos xxiij. felix

cissimè administravit, Locridem, & Calydoniam depopulatus est, Acrocorinthum expugnavit, Macedonibus inde repulsis Argorum tyrannos Aristonicum primò, deinde Aristippum bello iustulit. Ætholos Achis inimicos plerumque debellavit. Sublatus demum dicitur, & veneno potus à Philippo Macedonum rege, cui erat formidolosus.

Cleomenes dux Lacedæmoniorum Aratum ducem Achæorum multis affecit cladibus. Argos antea nulli expugnatum in potestatem recepit. Annos xiiii. felicissimè imperavit, suisque reliquit multas illustres victorias.

Demetrius Poliorcetes. Antigonis Macedoniæ regis filius, traiecit Euphrate Babyloniam occupavit Athenas à Cassandri & Ptolemæi Imperio redemit. Cyprum expugnato Ptolemæo, navali bello recepit. Bœotios accepit in deditioem. Pyrrhum ab oppugnatione Thessaliæ represit. Ad extremum fortuna insidiante venit in manus Antiochi.

Epaminondas, Thebarum princeps, cū Lacedæmoniiis congressus, multas victorias retulit. Traiectus læcea in castra semianimis relatus, vbi audiuit saluum esse scutum suum, nec ab hostibus raptum. Bene res habet, inquit, mortem hanc morior lubens. Atque ita veluti gratulabundus expiravit.

Lysimachus, Agatoclis filius, leoni famelico, Alexandri iussu datus in prædam (quod Calistheni captivo ad remedium calamitatis dedisset venenum) manum amiculo inuolutam in os leonis intulit, arreptaque lingua feram exanimavit. Quo illustri facinore conciliatus est Alexandro. Trogus lib. 15.

Pyrrhus, Epirotarum rex, Levinum consulem apud Heracleam bellorum novitate turbavit. Ad vigesimum ab vrbe lapidè castra posuit, Curio, & Fabricio congressus est, Argos obsedit, vbi regule iactu ad extremum fertur perisse.

Philippus Macedo Athenienses vicit, Traiecit in Illyricum, Larissam vrbe cepit expugnavit Thessaliã, & Methonè Magnesiæ vrbe. Dux à Thebanis delectus contra Phœcenses, eos diripuit, Olynthios deleuit, Arisbã Epiri regè regno deiecit. Byzantiũ obsedit, vbi longa mora consumptus ad Pyriticã se cõuertit. Scythas stratagemate superavit. Rebellantes iterum Athenienses domuit.

Timoleon dux Corinthius Syracusas à Dionysij tyrannide liberavit, tyrannũ in exilium misit. Leoninorum principem nomine Icerem bello captũ interfecit. Marmercum Catanæ tyrannum in fugam vertit. Leptinum (qui Apolloniam per vim ceperat) captũ & vincitum Corinthum misit. Carthaginenses in Siciliam irruentes superavit, eorumque castra diripuit.

Cæsar Thessalus quũ multis interfuisset præliis, nunquam tamen lædi potuit. Hinc natum proverbiũ, Inuulnerabilis vt Cæneus. Nestor apud Ovidium lib. 12. Vestro fuit vnicus æuo Contemptor ferri, nulloque forabilis ictu Cyncus, at ipse olim patientem vulnera mille Corpore non læso Perrhæbũ, Cænea vidit, Cænea Perrhæbum, qui factis inclytus Othryn incoluit.

Archidamus, Lacedæmoniorum princeps, Methonem ad Athenienses deficientem recepit in bello contra Pylon primus è nauis proficiens, nec vulneratus est, nec scutum amisit. Aduersus Amphipolim strenuè decertavit. Tandè in simulatus, quod Agnoni Thraciæ regi faueret, damnatus est.

Codrus, Atheniensium rex, quum in bello Peloponnesiaco, accessisset ab oraculo victricem fore gentem, cuius princeps bello periret: relictis vestibus imperatoris, gregariũ se finxit militem, eoque modo inimicis occidendum se præbuit.

Idanthyrsus Scytharũ rex, bello res magnas gessit, multum Asiæ subiugavit, & totam propè Ægyptum peruagatus est.

Arturus, rex Britannia, adeo bellica virtute excelluit, vt quadringentos & sexaginta viros in prælio solus interfecerit, ac regna plurima suæ adiecit ditioni. Vtebatur galea aurea, in qua sculptum draconem præferebat. Ferebat clypeum, in quo picta erat Christi parè genitricis effigies, vt omni discrimine, rebus omnibus, eam semper haberet præ oculis, veluti adiutricè. Vtebatur lancea ardua, & inusitati pòderis, quam secum deferri semper volebat. Cantatissima est eius virtus, & eius recens propè memoria, frequensque fama in ore omnium:

Leonidas Spartanus quatuor, nec amplius, suorum millibus stipatus, ausus est manũ conserere cum numero illo, omnium post homines natos populosissimo Xerxis Persarum regis exercitu, apud Angustias Thermopylarum, vbi parta victoria immortalè quoque sibi nomen peperit. Idem quoque milites solebat hortari, vt pranderent, tanquã apud inferos cœnaturi: quo verbo volebat eos esse vacuos metu. Iustinianus lib. 2.

Clodouens, Gallorum rex, Alemanos domuit, Gothos regno suo expulit, Alaricum eorũ regem cecidit. Aliãque permulta egit facinora, quibus docuit gentem suam ad arma natam.

Huius filius *Theodericus*, Turingiam cum rege subiugavit. Traiecit in Italiã cum lxxx. millibus armatorũ, Belisarij copias repentino fregit impetu. Transpadanam regionem vicit. Decent Burgundiorum millia Gothis auxilio misit.

Carolus Martellus, Pipini primi filius, Aurelianos vno impetu fudit. Traiecit Rheno Alemanos, Sueuos, Banaros, regno Fran-

corum adiecit. Saracenos ab Eudone duce in Aquitaniam vocatos profligauit, caesis ex eorundem exercitu ccc lxx millibus. Amorem alterum eorum regem, supplicatis Athimo apud Narbonem obfesso ferentem deleuit. Gothos (qui Hispaniam citeriorem Galliae partem annos iam ccc turbauerant) profligauit. Omnem potestremo Galliam Francorum regno subiecit. Volat.

Carolus Magnus Pipini secundi filius, euidem virtutis Gallicae reliquit argumentum. In primis Aquitanorum regem Himuldum in deditioem accepit. Accersitus ab Adriano Pont. Longobardos cum duce Desiderio, Italia expulit, quam annos iam d d i i i i. possederant. Domum reuersus bellum Saxonum (quod annos propè xxxiiii durauerat) quamuis interpolatum, profecutus est. Quos sub iugum redactos, ad Christianae quoque pietatis cultum induxit. Aigolandum Sarracenum, Hispanosque male de Christo sentientes, subiugauit Beneuentanorum (qui duce Araiso in Romanum Pontum tumultum parabant) repressit. Taxilonem Bauariae ducem, res nouas molientem, sola pacauit legatione. Hunnos (qui Pannoniam occupauerant) magnis affecit cladibus. Godefredum Normanorum ducem, Francorum socios vexantem in potestatem suam redegit. Leonem tertium Pont. a Romanis expulsum, suae sedi restituit. Cui tanta virtuti adiecit amorem literarum, quas vsque adeo & amabat & mirabatur, vt Parrhisiensem Academiam primus instituerit. Erat corpore procerus, vastis praeter consuetudinem viribus.

Gedeon iudex Hebraeorum percussit quatuor reges Madianitarum, Oreb, Zeb, Zebec, & Salmanam. Interfecitque ex eorum exercitu cxx millia hominum apud Iordanem nocte vna. Iosephus lib. 5.

Fecit *Themistocles* filium suum *Cleophantum* in equestri facultate adeo strenuum, vt equis rectus insisteret, & rectus iacularetur, aliaque permulta efficeret stupenda. Caesius cap. 12. lib. 8.

Conon, dux Atheniensium, fuit bellica virtute clarissimus, qui Lyfandrum Lacedaemoniorum ducem terrestri praelio vicit, & Athenarum restituit libertatem. Vnde factum adagium, Bellum Cononi curae fuerit. Iustinus lib. 5.

Pompeius magnus Syllae primum partibus adhaesit. Domitium expugnauit. De Iarba rege Mauritaniae triumphauit, nondum patientibus annis. Contra Sertorium in Hispaniam profectus, Metelli copias se coniungens, eum cum nota factione sustulit. Pyraei cum bellum tribus cofecit mensibus. Triumphauit de Mithridate rege Ponti. Tigranem vicit regem Armeniae, quem tamen ad genua sua prouolutum regno restituit. Iberos, Albanos, Iudaeos debellauit, capto eorum rege Aristobolo, & triumphum vnam cum filio Tigranis ducto. Reuersus ex Oriente triumphum egit biduo, praenotatis

notatis victarum gentium titulis. Ad extremum verso fortuna Zephyro vctus a Iulio Caesare in campis Philippicis, coactus est velut profugus ad Egypti regem Ptolemaum se recipere, vbi hospitis (cui se commiserat) perfidia interfectus est.

Victor Pompeij *Caesar* Galliam omnem decennio subegit, eamque redegit in prouinciae formam. Germanos, ponte super Rhenum fabricato, maximis affecit cladibus. Aggressus est Britannos ignotos antea, superatisque pecunias & obsides imperauit. Macedoniae transgressus, Pompeium per quatuor penes menses, maximis obfessum operibus ad extremum Pharsalico praelio fudit, & fugientem Alexandriam persecutus, occisum vt deprehendit, cum Ptolemaeo rege bellum difficillimum gessit. Victor Egypti regnum Cleopatrae, fratrique eius minori permisit. Ab Alexandria Syriam, & inde Pontum transiit, vrgentibus de Pharnace nuntiis, quem Mithridatis Magni filium multis iam successibus praeferebat intra quintum (qua affuerat diem) vna profligauit acie. Dehinc Corn. Scipionem Pompeij foecerum, & Iubam reliquias partium Africa refouentes deuicit, & Pompeij liberos in Hispania. Cofecit bellis quinquies triumphauit. Primum triumphum egit Galliae, cum Sequentem Alexandrinum, ex victo & interfecto Ptolemaeo. Huic proximum Africanum ex Iuba de bellato. Deinde Ponticum de Pharnace. Nouissimum, Hispaniensem de Pompeij liberis. Restante domum Fortuna, quum optimatum partibus esset formidolosus, Bruti, Casij, & aliorum conuratione, tribus & viginti vlnneribus in senatu confossus est. Suetonius, & Plutarchus.

M. Antonius Triumuir, interfecto Caesare foedus cum Lepido, & Augusto contraxit. Bruti & Cassium Caesaris interfectores vicit in Macedonia. Profectus in Asiam, multos in Oriente reges debellauit. Antigonum Iudeorum regem securi percussit. Phraati Medorum regi congressus, quum victor equasset, vctum ad Araxem vsque persecutus est. Armeniae regem Alexandriam duxit in triumphum. Quum ergo vidit se positum in gremio luxuriantis Fortuna (in quo parum sibi cauet mortalitas) deliciis captus, incidit in amorem Cleopatrae, quam repudiata Octauia Augusti sorore sibi copulauit. Hinc orta fax belli ciuiliis. Hinc Augusti nata indignatio, cui apud Actium congressus, & ad extremum victus, profugit in Alexandriam, ibique gladio se confodit.

Atilius Regulus consul suus Salentinis triumphauit. Primus Romanorum ducum in Africam classe traiecit. Quassata Amilcharris classe naues longas lxxi. oppida ccc. ac totidem hominum millia cepit. In Africa portetose magnitudinis serpentem occidit. Captus demum insidiis Xantippi Lacedaemonij mercenarij militis,

miserabili exitu ab inimicis enecatus est.

C. Acilius Caesaris miles, nauali ad Massiliam prelio, iniecta in puppim hostium dextra, & obruncata eā leua apprehendit. Nec ante dimicare desit, quam captā profundo mergeret, Atheniensem illum *Cynegirum* imitatus, qui in consecranda Xerxis classe, idem legitur fecisse, Herodotus lib. 6.

Acilius Belisarij miles, solus ad portā Pintianam Gothorum repressit impetum. Procopius.

Furius Camillus Faliscos obsedit. Veios decēnali obsidione domuit. Gallos Senones Roma pepulit, eisque vexilla Romanorum extorsit. Quinto dictator Celtas iterū Romam petentes ad Anienem fluuium superauit.

M. Curius Dentatus triūphauit de Samnitibus. Iterū de Sabinis, Tertio de Lucanis quans urbē ingressus est. Pyrrhum Epyrotarum regem ex Italia pepulit. Legatis Samnitū aurum offerētib⁹, respondit se malle imperare aurum habentibus, quā accipere.

T. Q. Flaminius (eius Flamini filius, qui ad Thrasymenum Annibali in auspicate congressus cecidit cum exercitu) Philippum Macedonię regem prelio fudit, castris exiuit. Thessaliam, iuuantibus Ætholis, & A carnantibus, vexauit. Ciuitates quę sub Philippo erāt per precone liberat esse pronuntiauit Demetrium obsidem accepit quę postea pecunia mutata in regnum restituit. Labin Lacedæmoniorū tyrannū subegit. Legatus in Graciā cōtra Antiochū & Ætholos ad confirmandas in fide Roma. ciuitates missus est.

T. Sempronius Gracchus, Gracchorum pater, Celtiberos in dedicationem accepit. Prætor Galliam domuit. Subiugauit Sardiniam, cuius incolas plurimos exposuit venales.

Manlius Capitolinus ob Capitolium a Gallis defensum nomen sortitus, annos xvi. natus militem voluntarium se obtulit. Militaribus donis xxxvii. a suis ducibus donatus est. Cicatrices habuit xxxiii. in corpore. Plin.

M. Claudius Marcellus (Gallos qui se Insubribus iunxerant) iuxta Padum vicit, interfecto eorum duce Viridomaro. Annibalem iniustissimum duce primus apud Nolam superauit. Contra Syraculas profectus, triennio urbem oppugnauit. Tandem interfectus est ab exercitu Annibalis apud Venusiam.

C. Martius septies consul, Iugurtham captum in triūphum duxit. Cimbros in Gallia, Teutones in Italia oppressit, deque his triūphauit. Apuleium & Glauciam prætores seditiosos interemit. Syllam victum coegit Minturnis delitescere inter paludes. Spiculatorum Gallum ad inferendam sibi mortem missura, vultus maiestate deterruit, Plutarchus, & L. iuius.

Porfenna

Porfenna rex Hetruscorum dum Tarquinius in urbem restituere tentans Ianiculum cepisset, *Horatius Cocles* pro ponte subito stetit, substernitque hostile impetū, donec pons a tergo frangeretur, quo cum Tyberim decicit. Sabellicus: quinque sibi pontē passus post terga reuelli, Ipsa licet contra staret Hetrusca phalanx.

Scipio Africanus anuum agens xvii. principio secundi belli Punici ductus in castra, circumuertum ab hostibus patrem liberauit. Post Cānensem eladem quum iuuentus de relinquenda Italia cogitaret, ipse gladio supra capita erecto iurare singulos coegit, se non relicturos patriam. Mortuo in Hispania patre, quum omnes id bellum refugerent, sponte se obrulit, natus annos x x i i i i. vbi Carthaginē nouam vno die expugnauit. Adrubalē superauit. Ma sinis nepote in bello captum auo remisit. Syphacem regem vicepit. Annibalē ex Italia accersitum superauit Carthaginemque Romanis fecit tributariam. Reuersus Romam triumphauit. Consul in expeditionem Asiaticam profectus, omnia suis auspiciis rexit. Antiochum subiugum misit. Accusatus demum quod prædā Asiaticam non totam in ararium contulisset, Linternum secessit in villam suam, perthesus ingratitude in urbis. L. iuius.

Scipio *Aemilianus*, Pauli *Emilij* filius, Numantiam euerit, Carthaginem penitus sustulit.

M. Scaua Centurio Caesaris in Gallia solus in acie restitit. Quū in hostes rueret, & iam telo femur transfixus esset, conuulsusque caput icū saxi, clypeo & galea dissectis, gladioque fracto, duplici lotrica munitus, se in mare proiecit. Et quum natādo peruulisset ad suos, Parce (inquit) imperator. Arma perdidit. Tranquillus scribit eū effosso oculo, transfixisque humero & femore, ac clypeo centū & viginti foraminibus terebrato, castelli cōmissi portā nō reliquisse.

Paulus *Aemilius*, *Emilij* Pauli consulis, collegæ Terentij Varronis, filius, de Liguribus triumphauit. Persicum Macedonia regē cepit, demum in triumphum duxit. Proconsul in Hispania cum Vascetaniis & Lusitanis aduerso Marte pugnauit. Anno tamen sequenti Lusitanos fudit, caelis ex eorum exercitu xviii. millibus. Captis verò d. xxx.

Aurelianus Imper. irrumpentes in Italiam Sarmatas bello fudit, e quibus vno die octo & quadraginta sua manu interfecit. Zenobiam quoque Palmyræ reginam in triumphum duxit. Profectus in Galliam, Petricum subiugauit. Mox in Ægyptum traiciens, regionem pacauit, sublato Firmo, factiones ibidem suscitāte. Romā postremō reuersus, de his omnibus triumphauit. Fla. Vopiscus *Iustinianus* Imp. Persas domuit. Vandalorum gentem deleuit. Africā Rom. imperio totam restituit. Gothos iterum in Italiam

irrupentes fudit. Mauros Africam infestantes cum Artala rege subiugavit. Quæ magna ex parte auspiciis Belisarij gessit. Propter tot victorias dicebatur Alemanicus, Gothicus, Alanicus, Vandalicus, Africanus. Paulus Diaconus lib. 18. rerum Rom.

L. Sicius Dentatus propter ingentem fortitudinem Achilles Romanus vocatus est. Pugnavit in hostem cxx præliis. Cicatricem aversam nullam, duersas xlv. tulit. Coronis donatus est aureis viri Obsidionali vna, Muralibus tribus, Civicis xiiii, Torquibus Lxxxi, Armillis plus centum & sexaginta, Hastis xviii, Phaleris item quinque viciesque. Triumphavit cum imperatoribus suis triumphos novem. Autor Plin. & Gellius.

M. Sergius (vt scribit Plin.) secundo st. pendio dextram manum perdidit. Si pedis duob. ter & vicies vulneratus est. Bis ab Annibale captus. Bis vinculorum eius profugus xx. mensibus nullo die in cathenis & compedibus custoditus. Sinistra manu sola quater pugnavit, duobus equis insidente eo suffossis. Dextra ubi fecit ferream, eaq. rehgata præliatus est. Cremonam obsidione exemit. Placentiam tutatus est. Duodena castra hostium in Gallia cepit. Vicit etiam Fortunam. Solinus & Pontanus de Virtute bellica.

C. Tacitus prodit. V. spasiannum consuesse antiere agmen. Locum capere, cibo fortuito, veite habitusq. vix a gregario milite discrepare, legiones habuisse exercitas bello, nocta iterisse in excubiis, milites stratagematibus, dolisque bellicis instruxisse.

Manlius Torquatus, Gallu prouocarem, scuto, & gladiis duobus armatum, ornatumque torque, & armillis, viribus adolescentia, magnitudine, & virtute antestantem ceteris, occidit, mortuo torque detraxit. eamq. sanguinolentam collo suo imposuit. Quo facto, ipse posteriq. eius Torquati cognominati sunt. Autor Gelli. ca 13. li. 9.

Augustus Imp. Cantabros, Aquitanos, Rhetos, Vindelicos, Dalmatas Romano subiecit imperio. Suenos, Carthagos, deiecit. Sicam brosin in Galliam transtulit. Panonios stipendiariis adiecit, Getarum populos, Basternasq. laessitos bellis ad concordiam impulit. Obsides accepit a Persis, creandi que regis arbitrium. Ad eum Ethiopes, Indi, Scythæ, Garamantes legatos cum donis miserunt. Bella civilia quinque gessit, Mutinense, & Actiacum aduersus M. Antonium, Philippense in Brutum, & Cassium, Perusium aduersus L. Antonium Triumviri fratres. Siculum aduersus Sextum Pompeium Cn. Pompeij filium. In bello Mutinensi non modo ducis, sed etiam militis functus est munere. Nam aquilifero legionis suæ grauer vulnerato, ipse aquilam humeris subiit, diuque portauit. Quod fuit argumentum & indicium magnæ fortitudinis.

Probus Imperator, bello Sarmatico tribunus, transmissis Danubio

bio multa fortiter fecit. Donatus est hastis puris quatuor, Coronis valaribus duabus, ciuica vna, vexillis puris quatuor, armillis aureis duabus, torque aureo vno, patera vna librarum quinque ad rem diuinam. Sabellicus in Elegis Romanos quosdam bellicosos his verbis enumerat:

Et quem deceptæ plectentem crimina dextræ

Cernere magnanimus Porfenna non potuit.

Tercentum Fabios, assertoresque Camillos.

Nec quibus agnomen Africa terra dedit.

Non Catulps, Dec. ôque duos geminosque Catones,

Non Capitolini nomina magna laris:

Nec taceat Cossium, nec te Marcelle relinquat.

Non Curios, Porcos Fabriciumque senem.

Tollat in immentum Syllam Mariisque feroces,

Pompeiosque duos, Cæsaremque domum.

Gylippus vir Lacedæmonius, bello strenuus, Athenienses multis bellis, multisq. cladibus affecit. Tibullus lib. 4. Non magni potior sit fama Gylippi.

Sunt & alij plerique virtute bellica memorabiles, vt ex Troianis Priamus, Æneas, Hector, Paris, Deiphobus, Troilus. Ex Græcis Agamènon, Menelaus, Achilles, Ajax vterque, Patroclus, Vlysses, Nestor, Diomedes. De Achille, Catullus: Non illi bello quispiam se conferet heros. Horatius: Scriptor honoratum si forte reponis Achillem, Impiger, iracundus, inexorabilis, acer, Iura neget sibi nata, nihil non arroget armis.

Bellicam Æneæ virtutem Diomedes apud Vergilium libro 11. his aperit versibus.

Munera, quæ patriis ad me portastis ab oris,

Vertite ad Æneam: stetimus tela aspera contra,

Contulimûsque manus: experto credite, quantus

In clypeum assurgat, quo turbine torqueat hastam, &c.

His adduntur, Adrastus, rex Argiuorum, Agefilaus, Brennus, Cambyfes, Catilina, Cimon Atheniensis, Crætus, Euander, Iugurtha, Iason, Hercules, Pacorus rex Parthorum, Perseus, Theseus, Pyrrhus, Pyrrhus Achillides, Tydeus, Thrasibulus, & alij plerique poëtarum carminibus cantatissimi.

FORTISSIMI, FORTITV-

DINE CORPORA.

Vergilius lib. 2. Æn. fingit Herulum tres animas habuisse, ter letho sternendum fuisse. Nec aliam ob causam (vt coniectur est) quam propter inusitatas, & portentosas hominis vires. Sic autem loquitur Euander Maronianus:

Et regem hae Herilum dextra sub tartara misit:

Nascenti cui tres animas Feronia mater

(Horrendum dictu) dederat: terna arma mouenda;

Ter letho sternendus erat, cui tunc tamen omnes

Abstulit hae animas dextra, & totidem exiit armis.

Gratianus pater *Valentiniani* Imp. funarius est appellatus, quod venalitiu funem portanti quinque milites non possent extorquere. *Sex. Aurel.*

Clomedes *Astypaleus* *Lacchum* *Epidamnium* pugilem armatu vnicu ictu inermis occidit, occisi latera aperuit, & iniecta manu eduxit intestina. Ob quam feritatem, quum a iudicibus in ius vocaretur, per forum abiens, columnam qua ludi literarij domus fulciebatur) discicit, eaq; ruina pueros omnes adobruit. Alij dicunt fugientem in *Mineruae* templo arcem ingressum operculo se obtexisse, vbi nusquam repertus sit. *Plutarchus* in vita *Romuli*, & *Crinitus* cap. 1. lib. 15.

Milonem Crotoniatam, dum constitisset, nemo vestigio educebat. Malum tenenti nemo digitis poterat extorquere. In *Olympia* bonuem per stadiu retento anhelitu portauit, quem ictu pugni interfecit, & vno die integrum deuorauit. Quum autem nimia nervorum fiducia arborem vellet diducere, brachiis hinc inde constrictis, & deficiente conatu retetus, lupis fuit praeda. *Iuuenalis* *Satyr. 10.* Viribus ille Confusus periit, admirandisq; lacertis. *Caelius* cap. 21. lib. 5. De *Milone* meminit *Gellius* li. 15. cap. 16.

Titormus *Buse* qua fuit quispiam, procero corpore, viribusq; portetosis, cuius vires quum *Milo* vellet experiri, ille in *Euenum* descendens permagnum arripuit lapidem, quem ad se protraxit, & inde propulit, bisq; & ter hoc ipsum effecit, postea erexit, erectusq; & humero impositum ad quinquaginta vlnas vexit. Hunc autem lapidem vix emouebat *Milo*. Aliud item roboris sui argumentu exhibuit *Titormus*. Maximi enim tauri pedem corripuit, furentemq; & inde proripere se cupientem constantissimè retinuit. Quod videns *Crotoniates*, O *Iupiter*, inquit, an alterum nobis profeminasti *Herculem* hunc? *Caelius* cap. 69. lib. 11.

Poetae scribunt *Cacum* immanem fuisse latrone, *Vulcani* filium ignes, & flammam ore vomente, qui boues cauda raptos inuerlis vestigiis, causa regendi furti, in speluncam traxerit. Fabulantur quoq; tam prodigiosis fuisse viribus, vt cavernam suam obice montis praestrueret. *Quid. 1. Fast.* Ille aditum fracti praestruerat obice montis, Vix iuga mouissent quin; bis illud onus. Nititur hic humeris (caelum quoque federat, &c.

Monychus nomen est Centauri, qui arbores & saxa pro telis iacula

iaculabatur. *Lucanus* lib. 6. *Pharsa.* Asperate *Pholes* frangentem *Monyche* saxa. *Quid.* in *Ibin:* Quisq; trabes pressas ab humo mittebat in auras. *Iuue. Saty. 1.* Quantas iaculetur *Monychus* ornos. Idem quoque fingitur de *Rhato* Centauro. *Luca.*

Téque sub *Oeteo* torquentem vertice vultus

Rhete ferox, quas vix *Boreas* inuerteret ornos.

Sciniu latio fuit prope *Corinthum*, summas arbores in terram complicabat, hisq; alligatos homines discerpebat, truncis cu magno impetu in aera laxatis. *Quid.* in *Meta.* Occidit ille *Scinis* magnis male viribus vsus, Qui poterat curuare trabes, & agebat ab alto, Ad terram late sparsuras corpora pinus.

Quantae fuerint *Turni* vires hoc licet arguere, quod singulari certamine *Saxum* antiquu ingens (campis quod forte iacebat *Limes*) in *Aeneam* contorserit. *Autore Verg.* Vix illud lecti bis sex ceruice subirent, Qualia nunc hominum producit corpore tellus.

Iunius *Valens* (qui in pratorio *Augusti* meruit) vehicula cum culeis sustinebat. *Carpenta* comprehensa vna manu retinebat, contra nitentibus iumentis.

Rusticellus mulum suum tollebat, inquit *Varro* apud *Plinium.*

Iysimachus leonem (cui *Alexandri* iussu fuerat expositus) strangulauit, arrepta eius lingua.

Graecorum monumentis proditum est leonem insolita magnitudine confectum in *Olympo* monte a *Polydamante* athleta incrementi. *Eundem* quoq; scribunt in armenta bouum intrasse, vbi tauri magnitudine insignem, altero posteriorum pedum arripuerit, ferocientemq; & prae rabido impetu profilientem, no dimiserit prius quam in eius manu vngulam reliquerit. Narratur etiam *quadrigas* tota vi concitatas constantissimè retinuisse. Qua fortitudinis fama permotus rex *Darius*, *Artaxerxis* filius, virum magna mercedis pactione *Susa* pellicuit, Eo quu venisset *Polydamas*, tres omnium *Persarum* fortissimos (qui vna ex pronocatione arma, susceperant in aduersum) solus cotrudidauit. Cui inusitato robori confidens, dum forte fortuna cu aliquot aliis in spelunca recumberet ad mensam, conuulsusq; supernè scopulus ruina minaretur, & omnes ad fugam impelleret, solus ibide remansit, fore sperans, vt saxu decidens facile sustineret, quo tamè oppressus est. *Cal.* ca. 56. li. 7.

Sabinus *Syrus*, vir fuit memorandae fortitudinis, qui tempore *Titi Vespasiani* primus *Hierosolymae* muros ascendit. *Iosephus* lib. 7. *Sanson* mille quondam *Philistaeos* asini maxilla interfecit. *Ligatus* domum coeussit ac diruit, eaque ruina oppressit quam plurimos. *Portas* vrbis euellit. *Capillis* demum a *Dalida* meretrice raris, in quibus robor fatale continebatur, venit in hostium manus

T. aure

Taurus Iubellius Campanus, vir fuit memoranda fortitudinis, qui in castris Annibalis Claudium Aescilium Romanum in gentem hominem robore ad duellum prouocauit. Idem capta à Fulvio Capua, vxorem, liberos ac se postremo ante pedes imperatoris gladio confodit.

Tritanus hostem ex prouocatione dimicantem, inermi dextra vno digito superauit, & postremo correptum in castra transtulit. Plinius lib. 7.

Agato vir fuit Athenis monstrosæ fortitudinis, & magnitudinis octo pedum, in ipsa etiamnum adolescentia vasta coma, hirsutis oculis, & iunctis, vt vnus propè videretur. Lata facie, naso Aquilino, ceruice torosa, pectore vasto, cruribus breuibus, ac extra incuruatis: Erat ei tegmen lupina pellis. Frequens cum apris lupis & tauris certamen quorum vulnera ostentabat. Vescebatur lacte asinino. Cratera sibi iussu Herodis oblatum respuit, dicens: Haud purum esse, quod odore muliebri offenderetur.

Tydeus Oenei Calydoniæ regis filius, quum Mycenis moraretur, neminem sibi viribus conferendum reperit. Missus ad Etheoclem legatus, Thebanos ad quodlibet certaminis genus prouocauit, omniumque euasit victor. Quod quæ ægre ferrent, insidias in opportuno loco tetenderunt. Cõstituerunt enim iuuenes omnium fortissimos, qui transeuntem illac Tydeum interciperent, & obtruncarent. Quos omnes tamen interfecit. Tortellius li. 6.

Selencus Nicanor, Syriæ rex, corpore fuit ingenti & robusto, adeo vt taurum syluestrem in Alexandri sacrificio elapsum seie opponens, vtraque manu tenuerit.

Firmus Imperator (quem Aurelius Iatronem Ægyptium vocabat) statura fuit ingenti, oculis promicantibus capillo crispo, fronte vulnerata fusco vultu, reliquum corpus pilosus, & hirsutus, ita vt Cyclops vulgo diceretur. Robore autè adeo insignis, vt Triarium vinceret. Nam & incudem pectori superpositam, tondentibus fabris constanter pertulit, quæ resupinus, & in manus curuatus pendere magis videretur, quàm iacere. Crinitus.

Legimus **Maximum** Imp. (qui Thrax fuit) appellatum fuisse Milonem sui seculi, quod is hamaxas traheret. Rhedam onustam propelleret, aliæque item plurima perficeret, si dem vix capientia. Autor Capitolinus.

Aristomenes Messenius solus c c c. Lacedæmones occidit. Tandem vulneratus, & captus pœnam per cuniculos, subterraneasque cavernas effugit. Iterum captus, custodibus somno sepulcris, accessit ad ignem, & lora combussit. Tertio captum quum Spartani dissecuissent, introspexissentque qualis esset, repertus est hirsuto

hirsuto corde. Autor Plin. lib. 11. cap. 37.

Fusus Salmius duo centenaria pondera pedibus, totidè manibus, & ducenaria duobus humeris cõtra scalas ferebat. Plin. c. 20. li. 7.

Plinius ait se vidisse **Athanasium** quendam prodigiôsæ ostentationis, quinquagenario thorace, indutum, cothurnisque quingentorum pondo calciarum, per scenam ingredi.

Atilius, seu Atilius, Cæsaris miles, nauali apud Massiliam prelio hostilem ingressus puppim, abscissa dextra vmbonem sinistra retinuit eoque vultibus terrenis vt prostratis omnibus, nauem occupavit victor. Author Plutarch. in Cæsare.

M. Seruilus vir consularis, tricies & vigesies in singulari certamine pugnavit, ac semper trucidavit hostem. Idè Plut. in Aemilio.

Bithon quidam (vt apud Cælium testis est Pausanias) taurum humeris gestabat, cuius memorabilis & prodigiôsæ fortitudinis indicem habuit statuam Argis.

Cynegirus Atheniensis in bello Persico magna pertinacia in cõsectandis hostibus vsus est. Nã & nauim onustam dextera manu tenuit, ea amputata sinistram iniecit: quam & ipsam quum amisisset, nauem mordicus arripuit, morsuque retinuit furenti similis. Autores Trogus & Herodotus. Idem quoque dicitur accidisse **Lucio Glaucio** viro Romano, vt vtramque amiserit manum, quum **Asdrubalis** nauem detinere voluisset.

Skyoldus, **Vfso**, **Frescius**, **Starchatherus**, nomina sunt apud Saxonem Grammaticum, hominum magnis viribus & magno robore preditorum. Quorum Skyoldus Lothari Danorum regis filius, quæ ab adolescentia venandi studio flagraret, inmanem (cui nemo audebat cõgredi) belluam subegit, quæ futuram in eo fortitudinem ominata est. Idem postea repertum miræ magnitudinis visum, & insolitæ granditatis, cingulo detinuit, sociisque præbuit occidendum. Complures quoque spectatæ fortitudinis athletæ ab eodem superati sunt. E quibus Attalus & Scarus illustres fuere.

Vfso maiore erat corpore, quàm vt armis vti posset alienis. Oblatis compluribus gladiis, manu capulum stringens frustillatim singulos agitando cõmnuir. Nec erat tanti rigoris gladius, quem non ad primæ concussionis motum, in varias partes effringeret, ac dissolueret. Saxo lib. 4.

Vlbo Frescius, Haraldus regis miles, præter vndecim, quos in acie vulnerauerat, viginti quinque delectorum pugilum interfecit: Idè nemine propius cum ipso cõgredi audente, sagittis imperitus exiit. Etibus prius perforatus est, quàm lapis corporis viribus genua reclinaret.

Starchatherus iam senex, gemino cinctus ense, totidem baculis infir-

infirmam senectutem iuuabat. Cui quum popularium quidam illudis inutilem & superuacuum dixisset gladiatorū vsū, ac propterea alterum sibi donari per ludibriū petiisset, iussū accedere spe petitionis Starcheris gladio transfuerberauit. Ad cuius facti vltionem, quum duo Hatheri milites magnō equorū cōcursum aduolassent, vtrumque occidit, Facti causam percontanti Hathero, respondit, se semper pœnas ab irrisoribus exigere solitum, nec vnquam impunè sibi à proecibus insultatum.

Paulus Diaconus scribit, *Amelungum* Romualdi Longobardorum regis militem, quèdam Græcum equitantiem iestu baculi celula excussisse, & in aëra supra caput suum leuasse.

Ferunt *Odenatum* Zenobia Palmyreorum reginæ (de qua Antiochus triumphauit) maritum, primâ ætatem exercuisse in capiendis leonibus, pardis, vrsis, cæterisque syluestribus feris: Famem insuper, ætus, frigora, pluuias vbiq; pertulisse; quibus duratus bellicas postea difficultates tum aduersus alios, tum maximè aduersus Persas tulerit. Pollio Trebellius, & Pontanus de Fortitudine.

Smardis, frater Cambysis, solus arcum ad duos digitos cōplicabat, què nemo Persarum poterat incuruare. Author Herod. lib. 3.

Dioxippus Alexandri fuit miles fortissimus, qui provocatus à Gorrago milite, eundem claua interfecit. Q. Curtius.

Eutymus athleta, patria Locrensis, quum ingenti esset robore, saxum miræ magnitudinis allatū humeris porta Locrensiū statuit, quod miraculi gratia visebatur. Idem quoque Tenesēū quèdam reddere compulit, quæ cuique magno fœnore extorserat. Erasimus, & Volater.

Fuit *Carolus Magnus* (vt iam dictum est) procerō corpore, varisq; præter humanam consuetudinem viribus. Cuius rei haud dubia sanè reliquit argumenta tam præclaris, tamque multiplicibus victoriis.

Telamon propter insignem corporis fortitudinem Herculis æmicus habitus est, & Helionem possidere meruit.

Peleus feras omnes (ad quas discerpendas fuerat missus) viribus sustulit.

Perichlymenus congressum Herculis sustinere ausus est.

Nestor apud Ouid. lib. 12. vires suas sic exprimit: Tunc ego decueram capienda ad Pergama mitti, Tunc poteram magni, si non superare, morari Hæctoris arma meis.

Theus Ægei filius Herculeæ virtutis æmulus, Scyronem, & Procustem latrones, Scinin arbores complicantē, Creontem Thebarū tyrannum, Minotaurum monstrum biforme, Centaurōsque plurimos interfecit, & (vt fabulantur poëtæ) ad inferos descendit cum

cum Pyriphoo, vt Proserpinā raperent. Quæ omnia Phyllis apud Ouidium declarat his verbis:

Quum fuerit Seyron lectus, toruūque Procastes,

Et Scinis, & Tauri, mixtæque forma viri.

Et domite bello Thebæ, fusiq; bimembres,

Et pulsata nigri regia cæca dei.

Si poëtarum verba fidem capiunt, nemini dubium est, quin omnium (qui prodigiosis viribus extitere) laudem multis interuallis excesserit fortissimus ille Iouis & Alcmenæ filius *Hercules*. Qui odio noueræ Iunonis agitated, multa passus est, & plerisque naturæ portētis expositus, à quibus tamen semper rediit victor. In primis dum adhuc esset infans, duos angues arctatis gutturibus elisit. Prouectior factus in Læna palude certamen suscepit cum Hydra rediuiuis capitibus pullulante dum vnicus amputabatur vertex. Leonem Neimæum toti populo formidolosum, precibus Molochi pastoris (à quo susceptus fuerat hospitio) interfecit. Alterum item in Theffalia non minus terribilem. Aprum in Mænalo Arcadiæ monte cuncta vastantē itidem iugulauit. Cæteri arripedem, & aureis cornibus decorā, cursu arripuit. Harpyas volucres immundas, virgineum præferētes vultum, prope Styphalum Arcadiæ lacum sagittis confodit. Taurum furiosum & flammam vomentem distentis faucibus iugulauit in Attica. Acheloum in varias formas se cōmutantem vicit. Diomedem regem Thraciæ equos hospitum cruore pascentem occidit. Busyrum regem, Neptuni & Lybiæ filiū, hospites maectantem, & adiacentes Nilo regiones latrocinis deprædantē, itidem interfecit. Antæum Gigantē (cui terra mater suppeditabat vires) lueta sperauit. Abylen & Calpen columnas in Occidente posuit. Aurea mala sustulit Hesperidibus, interfecto (qui corū custos erat) Dracone. Gerionam tricorporē vita spoliavit & armento. Amazonū reginæ Balteum abstulit. Cæcum Vulcani filium & latronē, flammam ore vomentem de medio sustulit. Nessam centaurum Deianyræ raptorem, confodit iaculis. Hesionam Laomedontis filiam liberauit à monstro. Troiā deleuit. Lacinium latronem in Italia peremit. Cælum humeris (vt ad exprimendas vires fingitur) sustulit. Iunonem in papilla vulnerauit, velut laborum suorum autorem. Descendit ad inferos, ibique Cerberum rapuit, raptum, & cathenis vinctum, in auras eduxit. Theseum liberauit. Lycum Thebarum regem (quod Megarē vxori suæ stuprū inferre voluisset) morti dedit. Vnicum fuit monstrum, cui non potuit superesse, Amor. Vnde Ouidius: Quem non mille feræ, quem non Steleneius hostis, Non potuit luno vincere, vicit Amor.

GIGANTVM QVOR VNDAM NOMINA
ET ALIORVM INVSITATAE
magnitudinis hominum.

Quoniam de prodigiosis viribus facta est mentio, decens & congruum videtur, ut subsequantur Gigantes, & qui inuoluta faciunt corporum magnitudine, finguntur autem Gigantes terrae filij, vnde & Terrigenae vocantur à Luciano scribente: Aut si terrigenae tentarent altra Gigantes. Dicuntur & impetum fecisse in deos, eosque caelo detrudere voluisse, cuius rei causa Deo omnes mutatis formis delituerint. Vnde Ouid.

Emissumque ima de sede Typhoea terra,
Caelitibus fecisse metum, cunctisque dedisse
Terga fuga, &c.

Fuerunt ingentis staturae, vnde & ex his nonnulli caelum humeris dicuntur sustinuisse, ut Atlas Hercules: Fulmine omnes percussis sunt ob praedictam impietatem. Pugna illa vocatur Gigantomachia. Ipsi vero aliter dicuntur Phlegraei fratres, à Phlegra valle Macedoniae, vbi cum caelestibus pugnauerunt. Seneca in Thyeste: Nunquid struitur via Phlegraeos alta per hostes, & Thessalicum Thressa premitur Pelion Ossa. Dicuntur & Titanes. Idem Seneca in Hercule furente: Titanas aulos rumpere imperium Iouis. Antiquitus sic formabantur, ut eorum pedes in draconum volumina desinerent, quod ea ratione factum est, ut intelligeremus, eos nihil rectum aut sublime cogitasse, quum detorti eorum gressus ad inferna demergatur. Autor Vectius apud Macrobiu: Ea est causa, quam obrem vocentur à poetis Anguipedes, & Serpentinae. Ouid. lib. 1. Metam. Qua centum quisque parabat iniicere Anguipedum captiuo brachia caelo. Pontanus: Tunc deus, tunc Anguipedes victurae gigantes. Ouid. lib. 4. Trist. Sphingaeque & Harpyas, serpentinaeque gigantes.

Nunc seriatim dicendum est de his quorum frequentior est apud scriptores mentio: Verg. lib. 1. Georg. de quibusdam meminit: -Tum parum terra nefando caelumque Iapetumque creat, seuuimque Typhoea, Et coniuratos caelum rescindere fratres. Ter sunt conati imponere Pelio Ossam, Scilicet atque Ossa fradosum imponere Olympum. Ter pater extractos detecit fulmine montes.

De Iapeto Syllius lib. 12. Apparet procul Inarime quae turbine nigro fumantem premit Iapetum, flammamque; rebelli Ora reiectantem.

De Typhoeo, seu Typhone Verg. lib. 9. Tum sonitu Prochyta alta tremit, durumque cubile Inarime Iouis imperiis imposta Typhoeo. Valerius Flaccus lib. 2. Horror abest, Sicula pressus tellure Typhoeus. Vergilius in Cyri, Additur aurata confixus cuspidem Typho. Lucanus lib. 4. de hoc & quibusdam aliis: Nondum post geni-

tos tellus effreta gigantes, &c.

Inter Gigantes etiam numerantur *Alaus* Titanis filius, geminique eius filij, ex Iphimede à Neptuno violata geniti, *Othos* & *Ephialtes*, Verg. in Culice. Nam vincens sedet immanis serpentinibus *Othos*, Deuinctum moestus procul aspiciens *Ephialtem* Conati quodam quum sint incedere mundum. Idem lib. 6. *Aeacidae* *Hic* & *Aloidas* geminos immania vidi Corpora, &c.

Enceladum poetae fabulantur in Sicilia fulminatam, ut *Othum* in Creta, *Typhoeum* in Campania. De hoc Verg. lib. 2. *Aeneid.* *Fama* est *Enceladi* sem'ustum fulmine corpus. *Vrgeri* mole hac, ingentemque; insuper *Aetnam* Impositam ruptis flammam expirare caminis, Et fessum quoties motat latus, intremere omnem *Murmure* *Trinacriam*, & caelum subtexere fumo. Idem in *Aetna*: *Murmure* *Trinacrio* morientem *Iuppiter Aetna* Obruit *Enceladum*, &c.

Tityus *Gygas* fuit nouem iugerum, qui quum *Latonem* vim vellet inferre, ab *Apolline* sagittis confossus est, & ad inferos detrusus, vbi à vulture corroditur, fibris, & iccore semper renascentibus. Verg. lib. 6. *Aeneid.* Nec non & *Tityum* terrae omniparetis alumnum *Cernere* erat, cui tota noue per iugera corpus *Porrigitur*, rostrumque; immanis vultur aduoco *Immortale* iecur tūdens, foecundaque; poenis *Viscera*, nec fibris requies datur vlla renatis. *Ouid.* lib. 1. de *Ponto*.

Polyphemus *Cyclops*, *Neptuni* filius ex *Thoa* propter immanem corporis molem numeratur inter gigantes. De hoc Verg. lib. 3. *Aeneid.* Nam quantus, qualisque cauo *Polyphemus* in antro *Lanigeras* claudit pecudes, atque vbera prestat.

Aegeon gigas est, quem nonnulli eundem cum *Briareo* faciunt. Fuisse fertur centimanus, vndeque ictu centum scopulos in *Iouem* torfisse. Verg. libro 10. *Aeneidos*: *Aegeon* qualis, centum cui brachia dicunt, Centenasque manus, quinquaginta oribus igne *Pectoribus* arsisse, *Iouis* qui fulmina contra *Tot* paribus streperet *Clypeis*, tot stringeret enses. Hunc poetae fabulantur à *Neptuno* fuisse alligatum maris *Aegaei* scopulis. *Stat.* Audierat duros laxantem *Aegeona* nexus.

De *Briareo* *Claudianus*: Quae brachia centum *Briareus* aliis numero crescente lacertis *Tot* simul obiectis posset configere rebus. Verg. lib. 6. *Aeneid.*

Inter hos ponitur *Numas*, quem aiunt sub *Prochyta* conclusum. *Syllius* lib. 12. Apparet *Prochyta* saxum sortita *Numanta*.

De *Porphyrione* & *Adamastore* *Sidonius*: Hoc rotat excussum vibrans in *Lyndera* *Pindum* *Enceladus*, rapido fit missilis *Ossa* *Typhoeo*, *Porphyrion* *Pangaea* rapit, *Rhodopem*que *Adamastor*.

Anthem gigas fuit in *Libya* proceri corporis, cui *Hercule* lucta-

terra in ater augebat vires, quotiescunq; eā attigerat. Luca. lib. 4.
Hoc quoq; tā vastas cumulauit munere vires Terra sui fecit, q̄ eā
tetigere parentem, iam defecta vigent renouato robore membra.

Fuit & *Astræus* vnus è Titanibus, qui contra deos arma sum-
psere. Hic ex aurora ventos genuisse fertur.

Atlantem poëta fabulantur gigantem omnium maximum, qui
cælum humeris sustinuerit. Quod fingitur propter eiusdē nomi-
nis montē in Mauritania tantæ altitudinis, vt nubes contingere
videatur. Verg. Vbi cœlifer Atlas Axem humeris torquet stellis
ardentibus aptum. Ouid. lib. 5. Fast.

Gygem Heliodorus in Theogonia facit cœli & terræ filiū, & Briar-
rei fratrem. Ouid. Centimanūmq; Gygem. Pontanus lib. 3. de Ste-
llis, quōsdam enumerat.

Sunt & alij qui excreuisse dicuntur in Gigantæā propē mag-
nitudinem. Nam Agatho Atheniēsis (qui floruit etate Adriani prin-
cipis) adhuc adolescens fuisse dicitur altitudine octo pedum.

Fuit & *Porus* rex in India quatuor cubitis & palma procerus,
quem Alexander bello vicit.

Amathas Bebrycius octonis cubitis longus fuisse traditur.

Orestis corpus oraculi iussu refoillum septem cubitorum fuisse
monumentis proditur. Autore Plinio. Architreus: Staturam cu-
bitis septem distendit Orestes.

In Creta terræ motu rupto monte inuentum est corpus stans
xlv. cubitorum, quod alij *Orionis*, alij *Etionis* fuisse tradunt.

Etate Plinij visus est nouem pedum ac rotidem vnciarū homo
Gabbara nomine ex Arabia aduectus. Architreus: In bis quinq;
pedes produxit Gabbarus artus.

Fuerūt semipede maiores *Puffo* & *Secundilla*, quorū corpora mi-
raculi gratia asservata sunt in cōditorio Sallustianorū hortorum.

Goliath gigas fuit quem Dauid fundæ verbere deiecit in terrā
& interfecit. Politianus in Nutricia: Pfallentēque deo regē, qui
turbine fundæ Ictā Philisthæo secuit puer ora Giganti.

Quam procerus extiterit *Maximinus* Impera. hoc satis, argu-
mento constat, quod vxoris dextrocherio) id est ornamento Bra-
chiorum) pro annulo vteretur.

Saxo Grammaticus ait *Offatum* fuisse gigantem, & pastorem, cu-
ius armenta tutabatur canis Biornonis cuiusdam.

Berosus lib. 5. antiquitatum *Noa* reponit inter gigantes & astro-
logos. Facit. Tuiscōnem gigantem, cuius filius Mannus apud Sar-
matas regnavit etate Semiramidis.

Inter gigantes quoque numeratur *Hercules*, quem fossō Atlante
cælum humeris subisse fertur.

Artachees

Artachees vir fuit inter Persas procerissimus, etate Xerxis, vt
cui quatuor omnino digiti decissent à longitudine quinq; regio-
rum cubitorum. Autor Hierodotus.

Oromedon quoque nomen est gigantis apud Propertium lib. 3.
scribentē. Te duce vel Ioni arma canam, cœloque minantē Cœci
& Phlegraeis Oromedonta iugis.

Saxo Grammaticus ait *Harthbenum* fuisse quendam ex Helsing-
gia, qui raptas regum filias stupro fœdare glorię loco ducebat, il-
lum perimere solitus, à quo peragenda Veneris vsu prohibere-
tur. Atq; tantā in eo corporis magnitudinem extitisse, vt ix. cu-
bitis proceritatis eius dimensio tenderetur.

Fuit & *Gemagog* gigas cubitis duodecim procerus. Architre-
nius: Cubitis ter quatuor altum Gemagog Herculea suspendi in
aëra lucta. Idem: Gemagog arduitas Corineï fracta lacertis.

NANI, ET PUMI-

LIONES.

Nani dicuntur homunciones breuiculi, & modicè ab humo
extantes: vocantur aliter Pumiliones, & Pumili. Statius, Mi-
rantur Pumilos ferocios. Talis fuit Conopas, in deliciis Iulij ne-
pris Augusti, duos pedes & palmā longus, autore Plin. Cuiusmodi
etiam fuisse fertur Andromeda liberta Iulij Augustæ.

Manium Maximum & *M. Tullium* equites Romanos, binū cu-
bitorum fuisse, autor est Varro apud Plin.

Duo fuerunt *Molones*, nota corporis breuitate, quorū alter hi-
strioniam exercuit, alter latrocinijs famosus factus est. Inde na-
tum adagium: Pusillus quantus Molon.

Pygmeorum qui lbgissimi sunt, duos pedes & quadrantē non ex-
cedūt, hinc puerbiū: Pygmæo breuior: Mātuanus. Inter Pygmæos
nō pudet esse breuē. Habitat in extrema parte mōrium India: ho-
rum mulieres quinto anno pariunt, & senescunt octauo. Infestan-
tur maximè à gruibus, in quas turmatim prodeūt, & nihilominus
vincuntur. Claudianus lib. 1. In Entopium. Et Iuuenalis Satyra 13.

M. Antonius Sisyphum pumilionem habuisse fertur intra biped-
alem staturā, ingenio tamen viuacē. Augustus exhibuit specta-
culis Lucium, adolescentulum honestè natum, bipedali minorem.

A LOIDÆ, TYNDARIDÆ,

ATRIDÆ.

Aloidæ dicti sunt Othos & Ephialtes, ab Alceō gigante, cuius
vxorem Iphimediā cōpressit Neptunus, & ex ea suscepit
geminos qui quum Alcei putarentur esse filij, dicti sunt Aloidæ,
vt iam diximus.

Ho quoque modo *Tyndaride* vocati sunt Castor & Pollux, quod

crederentur Tyndari filij, quum tamen ex concubitu Iouis cum Leda geniti essent. Seneca: Hinc clara gemini signa Tyndaridae micant. Ouidius: Tyndaridae fratres hic eques, ille pugil. Simili ratione vocatur Helena Tyndaris.

Atrida vocatur Agamēnon & Menelaus, ab Atreo parēte. Horatius de Aga. Arsit Atrides medio in triūpho Virgine rapta. De Menelao Verg. li. ii. Atrides Protei Menelaus adulq; colūnas Exulat.

CYCLOPES.

Cyclopes ministri fuerunt Vulcani in Sicilia, quos poetæ Monoculos dicunt, Neptuni filios ex Amphitrite. Dicuntur Ioui fulmina conficere apud Liparam, quæ est vna ex Cycli insulis. Fabricam ferrariam primum in Creta repperunt. Omnium præcipui fuerunt Brontes, Steropes, Syragmon. De quibus Verg. li. 8. Æne. Ferrum exercebant vasto Cyclopes in antro, Brontesq; Steropesq; & nudus mēbra Pyragmon. Ouid. lib. 4. Fastorum. Claudianus de 111. Consulatu Honorij: & Statius lib. 4. Syll. Hos autem occidisse fertur Apollo, propter fulmina Ioui fabricata, quibus perierat filius Æsculapius. Hinc extrusus deorū conturbatio, exulauit in Thessalia, vbi Admeti regis fuit armentarius.

CVRETES.

Cvretes seu *Corybantes* ministri fuerunt Cybeles, quibus ferrariam fabricam nonnulli referunt acceptam. Horum nominat Erasmus ex Græcis carminibus, quæ Latina fecit: illic habitabant Montigenæ Phryges Idæi, gens arte celebris, Celmis Damnameneusq; ingēs, Acmonq; superbus Montanæ docti cultores Adrastæ: A quibus ars Vulcania primis esse reperta dicitur, & nigrum nemoroso in mōte repertum, In varios vsus monstratū eudere ferrum. Impositūq; ignis, miro splendescere cultu. Propter hoc inuentum (quod illis ascribitur) æra & ferra vocantur Corybantia. Verg. lib. 3. Æne. Hinc mater cultrix Cybele, Corybantiaq; æra. Tertullianus: Iuppiter Cretam suam Romanis fascibus conculci sineret, obfusus illud antrum Idæum & æra Corybantia. Horum præcipuus fuit Celmis, à quo ferrum solidissimum eudebatur. Hinc natum adagium, Celmis in ferro. De his qui præter modum suis fidunt viribus, tanquam inexpugnabiles, aut qui in sua arte magnopere excellunt. Cuiusmodi sunt hæc, Roscius in scena, Antæus in arena, Hercules in claua.

ATHLETÆ, PUGILES,

ET PALÆSTRITÆ.

Athleta dicuntur pugiles & luctatores, aliter Pancratiastra, à Pancratio ludo gymnico, de quo Propertius: Et patitur duro vulnere Pancratio. Gellius ait vnū ex liberis Diagora: Rhodij fuisse

fuisse Pancratiastem Athletarum nomine dicebatur, qui manibus pedibusq; quasi omni ope, omnibusq; (vt dicitur) vnguiculis cōnixa certabant. Vocantur etiam *Palæstrita* à palæstra luctatione, de qua Verg. lib. 6. Æne. Pars in graminei exercent membra palæstris. Palæstrici item dicuntur, qui motus gestusque formant, vt in palæstra brachia recta sint, nec indoctæ rusticæve manus, ne qua in proferendis pedibus inscitia, ne caput oculiq; ab alia corporis parte distendant. Hæc ars Chironomia dicitur, quam veteres ingenus liberis necessariam putauerunt, videturq; non nihil ad Histroniam spectare & oratoriam. Hanc qui non didicerunt, *Apalæstri* vocantur, quod motu flexuque corporis ac omni habitu nullam omnino venustatem leporemque præ se ferant. In Gymnicis artificibus sunt etiā *Pistæ*, id est pugiles, & *Dromis*, id est cursiores, quales à Virg. promuntur li. 5. vbi ad patris Anchisæ tumulū exequiales celebrat ludos. Sunt & alia per multa Athletarū genera, vt *Discoboli* qui discum in sublime iaculantur, qui frequēs erat antiquis ludus. *Haltici* qui cursus pernitate cōtendunt, qualis Vergilianus ille pedibus longe melior Lycus. De antiqua puerorū instructione Plautus: Ante solē (inquit) exorientē nisi in palæstrā veneras gymnasiū, pfectō haud mediocres pœnas penderes. Ibi cursu, luctando, haita, disco, pugilatu, saliendo sese exercebant magis, quàm scorto. Sed hæc fuerant Græcorū exercitia, quibus non utebantur Romani. Gymnici Agones dicebantur in quibus nudis exercebantur Athletæ, quos in Arcadia primus reperit Lycæō. Hic Gymnasia vocatur exercitij loca, quæ à corporibus ad animorū exercitia postea traducta sunt. Athenis tria fuerunt Gymnasia, Lyceum, Academia, Cynosarges. Fuit Liceum Aristotelis schola. Academia Platonis. Apud Cynosarges pueri exercebantur, qui nec à patre, nec à matre ciuitatis ius habebat. Porro moris erat, vt luctaturi caromate, id est oleo carato perfunderentur: quos qui vngēbāt, vocabatur *Caromatistæ*. Vnde Lucanus liquida vocat palæstrā li. 9. dicēs: Arcados autoris citharæ liquideq; palæstre, vincta Statius lib. 6. Theb. Ante alios erat vincta Palæstræ. Eadē ratione madidā oleo palæstram vocat Galentius. Post vinctiōnem demū inspergebantur puluere, vt corpora caromate & sudore lubrica mutuas luctantiū prehensiones admitterēt. Hinc fictus puerbio locus, Citra pulueris tactu: vbi dicimus re aliqua sine diti mine & labore partā. Puluis ille vocatur *Aphæ*. Cæterū vbi Fabius lib. 1. Inst. ait bonum esse, vt futurus orator Palæstricis det operā, nō de his loquebatur, quibus pars vitæ in oleo cōsumebatur, sed de illa Chironomia, quæ est formadorum gestuum ac motuum norma, quā ab Athletica palæstra multū distare constat. Palæstræ

nam appellacione rem athleticam omnem complectimur. Pugilatu (qui Græcè Pygmè dicitur) castibus fiebat. Cuiusmodi fuit illa Daietis in Entellum concertatio apud Vergilium. Qui saluta certabant, plumbeis quibusdam pilis & massulis (Halteres Græci vocant) utebatur, quibus utraque manu se librabant. Hoc adhuc nostri tēporis faciunt Histriones funabuli, qui ne corporis mole in hanc vel illam partem rapiantur, præpilatis perticis vacillationem impediunt. De his intelligit Iuvena. Et lassata manu ceciderunt brachia massa. Curforum alij *Stadodromi* vocabantur, qui stadium percurrerant, & quiescebant in limite. Alij *Diaulodromi*, qui peracta meta eodem demum reuertebantur, unde cursum inierant. *Dolichodromi* dicebantur, qui sexies stadium curriculo obibant. Inter athletas etiam erant *Acrochiviste*, qui summis inter se manibus depugnabant, nullo complexu hærentes. Qui quinque certabant generibus, Lucta, Pugilatu, Saltu, Cursu, & Pancratiō, *Pemathli* vocabantur. *Xystici*, qui per hyemem exercebantur in porticu. Nam *Xystos* latam porticum significat. *Sciamachi* dicebantur, qui sub tectis umbratilem pugnam fingebant, non veram, quæ fiebat in sole & pulvere qualis est Lanistarū pugna, qui digladiandi artē profiterentur, quique numeros omnes impetere, cedendi, in ferendiq; & vitandi vulnera, atque etiam ubi punctum, cœsimq; ferendum sit discipulos docent: ut si quando in pulvere prodeundū sit, & vulnificū certamē, tutenrus se melius & inimicos inuadāt cautius. Panis quo utebantur Athleta, dicebatur *Colyphium*. Nunc ad eorū nomina veniendū est, qui vel unico palæstræ genere, aut multis claris extiterunt.

Ouidius lib. 5. Metam. facit *Brotheam* & *Ammonem* pugiles castibus claros, ubi ait, Hinc gemini fratres *Broteas*que, & castibus *Ammon* Inuicti, vinci si possent castibus enses.

Ex duobus *Tyndaridis* alter fuit equitatu clarus, alter pugilatu. Ouid. lib. 3. *Tyndaridæ* gemini præstantes, castibus alter, Alter equo. Idem alibi: *Tyndaridæ* fratres, hic eques, ille pugil.

Fuit *Amycus*, *Bebrycorū* rex, filius *Nepruni*, castibus clarus, quibus aduenas in syluis interficiebat. Hunc occidit *Pollux*. *Sidonius*: *Sparta Terapnæa* pugilem cum *Gymnade* pinguem *Stratiū* *Bebryciis* *Amycum* suspexit arenis. *Valerius Flaccus*. lib. 4. Argō.

Castibus ergo valuerunt *Amycus* à *Polluce* interfectus, *Butes* *Amyci* filius, & *Eryx*, quem *Hercules* dedit morti.

Butes *Amyci* filius, & *Eryx* *Buteæ* illustres fuerunt pugiles. *Bute* *Dares* interfecit, *Eryx* magister fuit *Entelli*, cuius castus *Entellus* ipse in *Dareta* certaturus protulit. Fertur etiam *Eryx* in *Herculem* certasse, victusq; succubuisse. De utroq; *Verg.* lib. 5. *Victorem* *Buthen* immani corpore, qui se *Bebrycia* veniens *Amyci* de gente

gente ferebat. *Perculit*, & *fulua* moribundum extendit arena. Idē ubi nūc nobis deus ille magister Nequicquam memoratus *Eryx* *Eutimus* *Pyctes* fuit patria *Locrensis*, qui saxum miræ magnitudinis ad *Locrensium* portas humeris vexit, ut iam diximus.

Nestor (ut est apud *Homerum*) quum adhuc iuuenis esset, vicit pugnis *Clytomedea*, *Lucta* *Anceum*, *Iphyclus* pedū velocitate, *Phylea* & *Polydorum* iaculatione.

Agesidamus *Locrensis* fuit *Olympionica*, quem ab inimico propè vincit, quum vnisset. Ilas socius, acrior ad conflictū rediēs euasit victor. In cuius laudem *Pydarus* scripsit hymnum.

Fuit & *Agesias* *Syracusanus*, *Sostrati* filius, nobilis *Olympionica*. *Archias* *Hyblæus* fuit præco, qui tres ordine vicit *Olympiades*, & *Pythica*, statua cum *Epigrammate* virtutem illam decoratus. *Iul. Pollux* apud *Volater*.

Asilus *Olympionices* fuit *Crotoniata*, ter in *Olympia* continua serie victor, quem perpetua virginitate fuisse præditū ferunt.

Autolycus nobilis fuit *Pancratiastes*, cui statua posita est in *Prytaneo*: id erat locus *Athenis* in arce dignissimus, ubi iudices de negotiis reip. pertractabant.

Cleomedes athleta *Astypalensis* genere. De cuius robore iam diximus in cap. de *Viris prodigioso robore*.

Cleomachus fuit pugil *Magnesijs*, de quo nihil reperitur, præter quam quod in cuiusdam *Cinædi*, & ancillæ amorē incidens, corruptissimis euasit moribus.

Clitomachus *Palæstritā* nō tam comendat vires quā pudicitia: quod etiam cœuantes canes sine honore non possent aspicere, aut in conuiujs aliquid impudicū permittere. *Ælianus* apud *Volater*.

Corcebus, patria *Eliensis*, primus cursu vicit in prima *Olympiade*. *Democratem* athletam, factō in palæstra circulo, dimouere nemo poterat.

Ferunt *Demarchum* *Parrasium* *Olympionicam* gustatis pueri (qui immolabatur) extis in lupum fuisse commutaturū. Decimo demum post anno pristinae formæ restitutum.

Diagoras *Rhodius*, victor in *Olympia*, quum eodem die tres filios victores coronari vidisset, expirauit gaudio. *Gellius*.

Epitherses *Metrodori* filius, vicit in quatuor certaminibus.

Uto *Tarentino* palæstræ tanta fuit gloriæ libido, ut toto vitæ tempore castus vixerit, ne *Venero* cōcubitu corpus eneruaret, fieretque propterea inutilior ad certamen.

Ergoteli athletæ *Cretenſi* *Pindarus* hymnum consecrauit ob eximias vires. Cursu vicit in *Olympia*.

Hyppeus athleta primus diuulo vicit.

Marullus fuit athleta, qui relicta postmodum palaestra ludū Romæ aperuit, fuitq; Latini sermonis exactor diligentissimus. Vol.

De *Mylone* crotoniata, prodigiosisq; eius viribus, & stoliditate iam diximus.

Nicodorus Mantineus Pyctes ab adolescentia totum se palaestræ deuouit, ubi maximam promeruit laudem. Factus senior, cepit philosophari, legibúsque & institutis consulere.

Polydamas Pancratiastes leonem occidit inermis, taurum apprehenso pede retinuit, insiluit in equos aurigis deiectis, agitato miro impetu detinuit currus, saxo ad extremum in caeuerna oppressus est, dum eius ruina se satisfacere posse confideret.

Theibenus patria Thasius c. x. coronas è certaminibus retulit victor.

Androgeus Minois regis Crætae filius, quum omnes palaestra superaret, ab Atheniensibus & Megarënsibus, hac ei gloriã inuidentibus interfectus est. Cuius mortē Minos pater vlt. est bello. Tort.

Antæus gigas Libycus, & egregius luctator, ausus est cum Hercule in certamen descendere: cui quum Terra mater vires tactu augetet, constrictis in aere membris & faucibus ab ipso Hercule iugulatus est. Hanc eorum luctã describit Politianus hoc modo:

Incaluere animis dura certare palaestra

Nuptuni quondam filius, atque loujs.

Non certamen erant operoso ex ære lebetes:

Sed qui vel vitam, vel ferat interitum.

Occidit Antæus. Ioue natum viuere fas est,

Estq; magistra Pales Græcia, non Libya.

Pythodemos luctator fuit egregius, cuius statuam fecit Dynomedes. Plinius.

Daretem Vergilius finxit fuisse nescio quem iactantulū, fuisseq; viribus immo dicē fidentē, qui in ludis illis (quos ad Anchisæ tumulū celebrat *Aeneas*) quum sibi nimium blādiretur, vt vnūque maguifico sermone lacesseret, ad extremum coegerit Entellū, quamuis capularem, & prope viribus effortum, caestus arripere. A quo magna nominis infamia superatus, propē semianimis in castra suorum relatus sit. Vnde, natum adagium Hieronymo positum, Dares Entellum prouocat.

Corycus luctator, quum neminem reperiret priorem, aut parem, cuiusque viribus succumberet, etiam adagio sequenti fecit locum Luctari cum Coryco. De his qui aliquid supra vires moliantur.

Patrobis libertus Neronis, tanto palaestræ studio tenebatur, vt arenam à Nilo vsque iuberet sibi afferri in theatrum, qua spargeretur. Plin. cap. 12. lib. 35.

De *Aegles Hyla*, *Phegeo*, & *Lycō* Ausonius ad hunc modum scribit: Doctus Hylas cætu, Phegeus castus arte palaestræ, Clarus Olympiacis est Lycus in stadiis, &c.

Aegles Olympionica dū in sacro certamine fortitio inter ipsos & aduertiarios non bona fide fieret, repēte (quum prius esset mutus) in eum qui id faciebat sese videre quid faceret, magnū inclamauit. Orisq; vinculo solut, rectē postea semper locutus est. Gell.

Fuit *Glaucus* Carystius Pyctes coronatus x. v. Olympiade, quē Pythia ter vicisse ferunt, Isthmia decies. Is in agro colendo vomerem (qui ab aratro casu exciderat) manu loco mallei in suum locum restituit. Ductus postea à patre in Olympiam, quū ab aduersariis conficeretur plagis, & iam succumbēs deficeret, inclamauit profliens pater, percutere qua aratrū. Quo ille stimulo concitatus, irruensque violentius, velut impetu capto, aduersarium vicit, statūque meruit. Cælius cap. 28. lib. 6.

Fuit *Eurydamas* Pyctes Cyrenæus patria, qui aduersariis plagarum vi & frequentia dentes sæpenumero excutiebat.

Ferunt *Heraclidem* fuisse pugilem, infiniti propē cibi potūsque capacem. Non reperiebatur illi par in potando. Alios ad ientaculum inuitabat, alios ad prandium, ad cœnam alios, postremos ad comestationem. Recedentibus primis iungebatur secundi, omnibúsque sufficiebat solus Cælius lib. 16. cap. 16.

Lachus Epidamnius fuit Pyctes, quē in Cleomedes Astypalensis ictu pugni interfecit, ac demū interfecti lateribus apertis intestina exeruit.

Ishomachus Crotoniatae victor fuit in stadio, quo tempore M. Valerius, & P. Posthumius Tubertus consules Romæ creati sunt.

Topsius luctator fuit egregius, Dionis Alexandrini frater.

Buthus athleta vicit in Pythiis ludis. Idem bouem integrum vno die deuorauit, quod de Milone Crotoniata dicitur.

Starcatherum Saxo Grammaticus prodit athletam fuisse, qui nulli mortaliū suo tempore viribus & virtute cesserit. De cuius præclaris facinoribus multa commemorat.

Hama apud Saxones Gymnicis palmis clarissimus habitus est, adeo vt magno militaris pompæ tripudio ductus sit ad cōlictū, & Starcathero inter Danos fortissimo, sed capulari oppositus. Quū ergo in cōlictū ambō descendissent, astaretque hinc & inde numerosi spectatores, vt suæ partis victori gratularentur: Starcatherus primō quidē insultu propter inualidas vires penē resupinatus est. Verum ubi pudore resumpsit vires, & se sibi restituit, medium Hamæ corpus dissecuit. Saxo lib. 6.

Phaëlus fuit athleta fortissimus, in cuius honorem Alexander

Macedo multas exuias dono Crotoniatis misit.

Cylon fuit Olympionices Atheniensis affectatæ tyrannidis compertus.

Callias Atheniensis tyranni Pisistrati inimicus, in equorum cursu palmam obrinuit, in quadrigario fuit secundus, in Pythiis primas meruit.

Pyrethmen luctator fuit *Ætholus* qui *Degmenum* *Epeum* singulari certamine vicit. *Herod.* lib. 6.

Auenicon fuit Pancratiastes ex Antedone vrbe.

Phrynon dux fuit Atheniensium, Pancratiastes clarissimus, quem *Pyttacus* *Mityleneus* singulari contendens certamine, rete sub clypeo latente, inuoluit, atque hoc modo superauit.

Glycon nomen est luctatoris fortissimi apud *Hora.* in epistolis scribente: Et quæ desperes inuicti membra *Glyconis*, & *Nodosa* corpus noli prohibere chiragra.

In honorem defuncti *Archemori* (qui filius fuit *Lycurgi regis* *Thracum*) annui *Agones* instituti sunt. *Statius* lib. 6. *Theb.* quosdam enumerat ex his, qui ibidem certauerunt, quorum hæc sunt nomina, *Hippomedum* iactu disci præstans, *Phlegias*, *Alcidamas* *Laco*, *Capaneus* *Ætholus*, *Agylleus*, *Tydeus*, & alij nonnulli.

GLADIATORES.

Gladiatorum genera sunt *Ratiarij*, *Secutores*, *Mirmillones*, *Hoplomachi*, *Thracæ*. Horum magistri dicuntur *Lanistæ*: hi gladiaturam domi exercebant, instituebantque tyrones quos uidebant munerariis. Erant munerarij spectaculorum exhibitores, qui ludos gladiatorios populo exhibebant, à *Græcis* dicuntur *Agonothetæ*. *Martialis*: Suspectam uelut emptor aut *Lanista*. *Retiarij* pugnabant in *Mirmillonem*, uocabulo à rete deducto, quod sub scuto ferebant, ut inuoluerent inimicum. *Mirmillones* nomē habuerunt à *Mirmillio* genere armaturæ *Gallicæ*, quo utebantur. *Retiarij* tunica utebantur & fuscina. *Iuuenalis*, Vicit & hoc monstrū tunicati fuscina *Gracchi*. *Sueto*. *Retiarij*, inquit, tunicati quinque numero gregatim dimicantes sine certamine villo, totidē secutoribus succubuerant: quum occidi iuberentur, vnus resumpta fuscina, omnes interemit. *Secutor* *Galeam* ferebat, & clypeum falcemque supinam, *Retiarius* *galerum* tatum. De hoc *Iuuenalis* *Satyræ* octaua: Nec *galea* frontem abscondit, mouet ecce tridentē, &c.

Inter gladiatores præcipui habentur *Bithus* & *Bacchius*, qui pares fuerunt arte, & pares audacia. Hinc natū adagiū, *Bithus* contra *Bacchium*, quū duo equaliter improbi contendunt inter sese. *Horatius*: Ut nō compositi melius cum *Bitho* *Bacchius*. Nā quū multos interfecissent, tadē cōgressi mutuis vulneribus se cōfoderūt.

Ersenius

Ersenius & *Pasulianus* gladiatores itidem fuerunt nobilissimi. A quibus natum adagiū præcedenti simile, *Ersenius* cum *Pacidiano*. *Cic.* de perfecto Oratore: A me autem (quò maximis minima conferam) *Gladiatorū* par nobilissimum inducitur. *Æschines* tanquam *Ersenius*, non spurcus homo, sed doctus & acer. Cum *Pacidiano* hic componitur, optimus longè post homines natos.

Spartacus gladiator fuit, *Thrax* genere, magnis viribus præstas, qui vnā cum *Chryso* & *Oenomao*, effracto *Lentuli* ludo gladiatorio, *Capua* erupit cum lxx. gladiatoribus. Qui omnes collecto exulum & fugitiuorum non paruo exercitu bellum ingens cōcitarunt, ad eò ut mitti *Crassum* oportuerit, qui perditos eorū conatus reprimeret. *Horat.* *Æmula* nec virtus *Capuæ*, nec *Spart. acer*.

Turbo faciens genitium *Turbonis*, nomen est gladiatoris apud *Horat.* lib. 2. *Serm.* Corpore maiorem rides *Turbonis* in armis.

Martianus nomen est Gladiatoris apud *Plutarchum* in *Galba*.

Idem ait *Spiculum* fuisse gladiatorem, quem *Romani* *Neronis* statuis subiectum in foro perdiderint.

Hora. facit *Veianum* gladiatorem in principio epistolarum, ubi ait: *Veianus* armis *Herculis* ad postē fixis latet abditus agro, Nec populū extrema toties exoret arena.

Gracchus nomen est *Retiarij* apud *Iuena.* *Saty.* 8. Scribentem Nec clypeo *Gracchū* pugnantem aut falce supina: *Damnat* enim tales habitus, & *damnat* & *odit*.

HISTRIONES, ET ACTORES.

Histriones vocantur ludiones & gesticulatores, qui oculos spectatorum suis oblectat ludis. *Theatricorū* enim artificū alij vocantur *Gymnici*, alij *Scenici*. De *Gymnicis* nonnihil dictum est in *Athletis*. *Scenici* vocantur qui scenicos agones exercent, aliter *Dionysiaci* uelut patri *Libero* dicati. In his sunt *Comædi*, & *Tragædi*, id est, fabularū actores. Item *Mimi*, *Pantomimi*, *Archimimi*, *Ethologi*, *Ethopœi*, qui omnes significat aliene personæ simulatores. & *hypocritas*, Latine vocantur *Histriones*, uel ab *Histris*, ex quo primum uenerūt, uel quòd *Hister* uocabulo *Thusco* significet ludionem. *Mimi* dicuntur imitatores, qui dicta, facta, morēsque hominū & naturas imitantur. Quauis etiam *Mimi* dicantur poemata sine reuerentia lasciuia imitantia, ut apud *Quid.* *Scribere* si fas est imitates turpia *Mimos*. *Pantomimi* omnium personarū imitatores & effectores. *Suetonius* in *Calig.* *Nestorem* *Pantomimū* etiam inter spectacula osculabatur. *Bibaculus* scriptor egregius ob eximiam imitationē *Pantomimus* uocabatur. Si *Venus* leporē in horoscopo respexerit, faciet *Pantomimos*, & *Mimologos*, inquit *Iulius* *Mater-nus*. *Archimimi* sunt histrionū principes. *Ethologi* sunt effectores morum

morum & affectuū cuiuscunq; personæ. Cic. lib. 2. de Oratore: Miorum est enim Ethologorū, si nimia est imitatio, sicut obscœnitas. Quibus verbis Cicero nimiam & velut Mimicā in oratore culpā imitationē. Sunt & Ethopœ: histriones, qui mores imitatur eius personæ, quā sustinet. Vnde Ethopœia morum alienarum imitatio, quæ aliter vocatur Mimicis. Inter Scenicos quoq; ponuntur Thymelici, Saltatores, Chytronimi: Thymelici sunt Citharœdi, Citharistæ, Lyristæ, Tibicines. Thymelici actiones suas in Orchestra peragebant: Comici, & Tragici in scena. Tymelici autē dicuntur vel à Thymele muliere, quæ prima saltationē docuit, vel quodd apud Græcos histrionicā significet. Martial. li. 1. Chironomi sunt gesticulatores & Chironomia, saltatio gesticulatrix. Iuena. Saty. 6. Chironomō Lædā molli saltante Baryllo, vbi Lædā nomē est saltationis, Baryllus histrionis. Idē Saty. 5. Saltantem spectas & Chironomōra volāti Cultello. Saltationis species antiquitus fuerunt Pyrrhica, quæ & Enopolia à quibusdam dicitur, id est, pacata. Hinc Pyrrhicarij, Pyrrhicistæ dicuntur saltatores armati. Trāq. in Cæsare Dictatore: Furius Leptinus stirpe pratoria, & A. Calpenus senator quondam actorque causarum Pyrrhicā saltauerunt. Nomen autem sumpsit à Pyrrho inuentore. Cordax saltatio est obscœna & comica. Tertium genus saltationis Sicinnis appellatur, quæ satyrica esse dicitur. Plin. lib. 1. Saltationē armatā Curetes docuere. Pyrrhicē Pyrrhus. Vbi armatā à Pyrrhica distinguit, quas tamen eandem esse sentit doctissimus Budæus, à quo bonam horum fragmentorum partem emendicavi. Est & alia saltatio, quæ Eumelia dicitur, id est pacata. Produunt historia Romanorum histriones pulfos Italia à Nerone, quum propter eos variæ factiones ortæ essent, & adeo vehementes, vt ad compescendam fautorum contentionē milites teatro assidere iuberētur. Vnde & Trāquilus Pantomimorum, inquit factiones simul cum ipsis relegatæ. Restituti sunt demum per Neruā, sed iterū postea sublati à Traiano.

Paris histrio, libertus fuit Domitiæ, Neronis amicitæ, qui solitus erat luxu Neronis intendere tempore cœnæ, cuiusque animū demulcere, autore Cor. Tacito. De hoc intelligit Iuena. Esurit, intactam Paridi nisi vendit Agauen, &c. Tranquillus ait eum à Nerone occisum, quass grauem aduersarium. Idem scribit Domitianum repudiassē vxorem, Paridis histrionis amore perditam.

Genesius Arelatensis patria, mimus fuit apud Domitianum, qui Christianos turpissimis gestibus irridebat. Tandem & ipse sub Imperatore passus est.

Roscius Gallus comœdus fuit vt omnium peritissimus. Ita & notissimus, qui gestus & pronuntiationis exercitatioe eò venit præstantiæ.

stantiæ, vt si quempiā in arte sua perfectum velimus dicere, eū vocemus veluti Rosciū in scena. Persona primus vsus est in scena, quod obliquis esset oculis, turpique aspectu. Scripsit librū, quo histrionia cōparauit eloquentiæ Cicero grauissima oratione populū obiurgauit, quod agente Roscio tumultum mouisset. Idē lib. 2. de Oratore: Quam soleo, inquit, sepe mirari eorum impudentiā, qui agunt in scena gestū spectare Roscio. Quis enim se cōmouere potest cuius vitia ille non aduertat? Porro autē fuit Roscius L. Syllæ adeo charus, vt anulo aureo ab eodē dictatore donatus sit. Tanta præterea tum gratia, tum gloria, vt mercedē diurnā de publico mille denarios sine gregalibus acceperit. Horat. de eo scribit: Cla mēt periisse pudore Cuncti penē patres, ea quū reprehendere coner, Quæ grauis Æsopus, quæ doctus Roscius egit.

Æsopus fuit tragœdus amicus. Cic. qui ex histrionia tātas opes sibi cōparauit, vt patinā haberet d. c. festertius taxatā filiūque reliquerit adeo diuitē & prodigum, vt vniones aceto liquafactos cœnis apponeret Plin. ait patre posuisse in patina aues cantu aliquo aut humano sermone vocales millibus, sex singulas cœptas, nulla alia inductū suauitate, nisi vt in his imitationē hominis maderet, dignus prorsus filio, à quo deuoratas diximus margaritas.

Dion Cassius prodit, Neruā Cocceium gladiatoribus theatricis Mimisq; & saltatoribus maximē oblectatum, è quibus vnū præ cæteris (cui nomē erat Pylades) dilexerit. Fuit hic Pylades histrionica clarus. Hylam discipulum vsque ad æqualitatis contentionem eruditione prouexit. De vtroque abunde meminit Macrobius. lib. 2. Satur. Augustus Cæsār, autore Tranquillo, Hydram Pantomimum in atrio domus suæ nemine excluso flagellis verberauit, pratore licentiam Histrionis culpante. Pyladem quoque vrbe atque Italia summouit, quod spectatorem (à quo exūbilabatur) demonstrasset digito conspiciuū que fecisset.

Stephano etiā nomen est histrionis, quem Suetonius Togatariū vocat, quod primus togatus saltauerit fabulas, dicēte Plinio: Minus miror Stephanionem, qui primus togatus saltare instituit. Hūc Augustus per bina theatra virgīs cœsum relegauit, quod circumtonsam in puerilem habitū matronā ei ministrasse comperisset.

Rubrius apud Plinium histrio dicitur, cui L. Plancus cognomen imposuit.

Astydamaus fuit histrio Morsimi filius, cui statua in teatro ponenda decreta erat, q̄ in agendo Parthæneū sese gnauiter ac scite gessisset. Itaq; titulum conscripsit quo suas ipse laudes cōplectebatur. Vnde narū adagiū, Laudas te ipsum Astydama: in modum.

Nicostratus fuit Comœdiarum actor talis apud Græcos, qualis apud

Macrobius lib. 5.

cap. 7.

apud

apud Rom. fuisse traditur Roscius. Propter cuius artis peritiā reliquit locū sequēti proverbio, Ego faciam omnia morē Nicostri.

Cytheris fuit Mima, cum qua M. Antonius post Pharsalicam pugnam vectus est curru, quem generosi spiritus leones trahebant. Autor Plin. lib. 3.

Idem scribit *M. Ofilium* fuisse histrionem & comædum, qui quum populo admodum placuisset natali die suo, conuiuūq; haberet, edita cœna calidam potionē in pultario poposcerit, simulque personā eius diei acceptam intuens, corona ē capite suo in eā translulerit, talique habitu rigens nullo sentiente expirauerit.

Saculio nomen est histrionis apud Plutarchum, quem Brutus in bello contra Antonium captiuum cepit.

Fuit & *Satyrus* apud Græcos hystrio, qui Demosthenis lingua prepededit, ac propterea ingrati populo, sic formauit vocem, vt non prior Demosthenes, sed alter videretur. Plutar.

Thymele mulier prima saltationem docuit. Hinc Thymelici dicuntur saltatores mimi. Martialis: Qua Thymelen spectas, derisorēq; Latinum Iuuenalis: Attendit Thymele, Thymele tunc rustica dicit.

Polus hystrio fuit fama celebri in terra Græcia, qui gestus & vocis claritudine & venustate cæteris antestabat. Egit tragædias poetarum. Athenis etiam Electram Sophoclis poetæ vnam cum Orestis offibus gestantem. Quem actum serē adeo & doctē absoluit, vt imagines rerum verbis exprimēs, spectatores ad fletum & lachrymas concitauerit.

Fuit *Callipides* gesticularius & tragædiarum hystrio inter Græcos clarus, qua in re plurimum se mirabatur. Itaque vbi Ageila regi occurrisset, arrogantius eum salutauit, subinde illi se ostentans, arbitratus fore vt comiter à rege exciperetur. Verum quum seris rex intenderet, nec animaduertret ad Callipidem, Non admodum (inquit) nosse me videris ò rex. Tum subridens Ageilaus: An non es (inquit) Callipides ille dicelictas? id est, minus, Spartanorum vocabulo. Quibus verbis ludioni tumorem retudit. Fuit autem Callipides adeo gestuosus, vt Simia gesticulosiorem Græci eum dixerint. Quam ob rem pronuntiatio illa tam elegans & arguta, reddebat hominem tardiozem.

Fuit *Theocrinus* primus tragædiarum auctor, deinde calumniator & sycophanta. Vnde & Demosthenes in oratione pro Ctesiphonte, *Æschinē* tragicum Theocrinem vocat. Erasmus in Chil.

Cyliscus nomen est tragædi apud Plin. lib. 35. cap. 10.

Fano fuit Archimimus, qui in funere Vespasiani Imperatoris personā eius tulit, virique (vt moris erat) facta & dicta imitat⁹ est

Inter

Interrogatis itaque ab eo procuratoribus exequiarum, quāti constaret finis: vt audiuit, sestertium centies, exclamauit, ceterum si bis sestertia darent, ac se vel in Tyberim proicerent. Quibus verbis taxabat Imperatoris auaritiā, qui indignaretur tantam impensam in funere suo factam fuisse.

Spinter fuit hystrio, à cuius nomine vocatus est Lentulus Spinter, quod eius similitudinem referret maximē.

Castor & *Docilis* hystriorum sunt nomina apud Horat. in epist. scribentem: Ambigitur quid enim Castor sciat an Docilis plus.

LVDI ET SPECTACVLA

DIVERSA.

Actia ludi fuerunt quinquennales instituti apud Actium Epyri promontorium ab Augusto post Antonium & Cleopatram superatos in honorem Apollinis Actiaci.

Bubætiæ ludi fuerunt à bobus appellati, quoniā à veteribus gratia bouum instituti sunt, vocantur etiam Boalia.

Pythia vocabantur ludi Apollinares, instituti in honorem Apollinis post interfectum Pythona serpentem. Horat. Qui Pythiā cætat Tibicen, didicit prius, extimuitq; magistrum Sabellicus.

Cor. Tacitus scribit Neronē intuisse ludos *Iuuenalium* vocabulo, in quibus non nobilitas vlla, nō artas, aut acti honores erāt impedimento, quod minus Græci Latinique hystriones artē exercerent vsque ad gestus modōsq; parum viriles. Quin & scæminæ illustres deformia meditabatur. Fieri quoq; iussit cōuenticula, & cauponas, vbi posita erāt irritameta luxus, vnde corruptis moribus accessit libidinum colluies post natos homines longē maxima.

Olympia ludos in honorem Iouis constituit Hercules apud Elidem & Pisam Græciæ oppida, vbi Gymnicum certamen fiebat quinto quoque anno. In his qui dimicabat, vocabatur Olympionices. Hic Hercules stadium, fecit tantō cæteris maius, quantō mensura pedis eius cæteris præpollebat.

Mæmea fiebat in honore Archemori Lycurgi regis Thraci filij, quē ab Hypsipile nutrice in herba relictum serpens interfecerat.

Æecea fiebat de Æeaco apud Æeginam.

Marathonea ob taurum à Theseo interfectum, vbi Thiala argentea dabatur præmium. Thebis etiam fiebat Heraclea Oenomaus primus apud Elidem ludorū spectaculum, equorūmq; cursum edidit. Apud Romanos Romulus in Sabinarum rapu. Vnde Ouid. Primus sollicitos fecisti Romule ludos. Ad certamina Gymnica non admittebantur scæminæ. Vnde Stat. Exclusa que expectant præmia matres. In ludis illis certabatur quoque generibus. Discō, Hasta, Salto, Iaculatione, Luctatione. Qui in omnibus vincebat vocabatur

vocabatur Pentathlus.

Dionysii fiebant in honorem Bacchi, vbi maxima bibendi licentia permittebatur. His intererant populus, & Athletæ passim coronati. Omnium certaminū præcipua quatuor fuerunt genera Olympia, Pythia, Nemæa, Isthmia: quorū præmia erant Oleaster, laurus, apium, pinus fiebantque in honorem Pelopis, Apollinis, Archemori, & Palemonis. Aliqui ad Iouem & Neptunum Olympia & Isthmia referunt. Vnde Stat. lib. 1. Theb. Non aliter quàm Pisæo sua lustra tonanti. Quum redeunt.

Ludi Circenses, qui fiebant in circo, vbi loca erant, & subsellia equitibus partibusq; designata. Primus circo designauit Tarquinius Priscus. Spectaculum faciebant equi pugilesq;, ex Hetruria maximè acciti. De his Tranquillus in Cæsare, Circensibus, inquit, spatio Circi ab vtraque parte producto in gyru Eurippo addito, quadrigas, bigas & equos defultorios agitauerat nobilissimi iuuenes. Troiam lusit turma duplex maiorum & minorum puero-rū. Troia autè erat equestre simulachrum, seu vmbratica equitū pugna, in qua equi in orbe se inuicem petebant. Huius ludi originem Verg. lib. 5. describit.

Venationes erant spectacula, in quibus posita in theatro feræ, vt Tygres, Elephanti, & Leones Gladia oribus congregiebatur vsq; ad mortem & casum alterutrius partis. Suet. Venationes editæ per dies quinque, ac nouissimè pugna diuisa in duas acies, quingentis peditibus, Elephantis vicenis, tricenis equitibus hinc & inde commissi. In venationibus, & Gladiatoris soli cōducti, aut damnati & ambitiosi ad ostentationem suarum virum adhibebantur, quoniam maximum vitæ discrimen imminebat.

Ludi Seculares in honorem Apollinis, & Dianæ instituti, fiebant centesimo quoque anno præcone per compita clamante: Venite ad ludos, quos nemo mortalium vidit neq; visurus est. Hos instituisse fertur Val. Publicola propter exactos reges. Celebravit Philippus Imp. anno post urbem conditam millesimo. In quibus fuerunt Elephanti xxx. Alces x. Tygres x. Leones mansueti xl. Leopardi mansueti xxx. Hyenæ x. Gladiatorum fiscalium paria mille. Hippotamus quoque, Rhinoceros, Arcoleontes, Camelopardi Onagri, & Equi feri.

Tauri ludi fiebant in honorem deorum inferorum.

Plebei instituti sunt exactis regibus pro libertate plebis, quos postea L. Sylla instituit.

Gladiatorij instituti sunt ad exercendam armis iuuentutem, vt iuuenes ipsi (quādo res postularct) assuescerent non expauescere congressum hostilem.

Ludi

Ludi Scenici dicuntur à scena, in qua celebrabatur à theatricis actorib⁹. Instituti sunt ob pestilentia, accitis ex Hetruria ludionibus ad tibicinis modos saltantibus. Ludi scēici fiebāt in theatris, Venationes & gladiatorij in Amphiteatris. Ludicros & Scenicos actores Censoria dānauit nota, vt improbos mente & nihili homines.

Spectacula varij generis edita sunt à diuersis principibus. Cæsar exhibuit munus gladiatorum: Ludos etiā regionatim vrbe tota & per omniū linguarum histriones. Item Circēs Athletæ. Narmachiam in foro depugnauit. Furius Leptinus stirpe prætoris, & Q. Calpenus senator quondam actorq; causarum Pyrrhicam saltauerunt. Venationes edidit per dies quinque sublatis metis, quò latius dimicaretur. Athletæ cucurrerūt per triduum. Defossus est in mōre Cælio lacus ad nauale prælium, in quo biremes, ac triremes Tyria, & Ægyptiæ classis magno pugnantium numero cōfixerunt. Ad quæ spectacula tantum confluit hominū, vt præ turba elisi & exanimati sint plurimi, & in his duo senatores.

De spectaculis Augusti sic scribit Tranquillus: Spectaculorū assiduitate & magnificentia oēs antecessit. Fecit nonnunq; vicatim. Athletas quoq; extructis in cāpo sedilibus ligneis, Nauale prælium circa Tyberim. Ad scenicas quoq; & gladiatorias operas equitibus Rom. quādoq; visus est. Milites seceuit à populo. Multis è plebe ordinè assignauit, Prætextatis cuneū suū & proximū pædagogis. Fœminis Gladiatores spectare solū ex superiore loco concessit. Virginibus Vestalibus locū in theatro separatū cōtra Prætoris tribunal dedit. Voluit primū subselliorum ordinē vacuū senatoribus relinquere. Athletarū spectaculo muliebrem semouit sexum. Athletis priuilegia confirmauit. Histrionū licētiam cōpescuit. In Circo aurigas, cursorēsq; & cōfectores ferarū pduxit. Troiæ ludum edidit frequētissimè puero-rū delectu. Exhibuit Rhinocerotē apud septa. Tygrim in scena, Anguē quinquaginta cubitorū p comitio. Nulli Græco certamini interfuit, quo nō p merito certatium quēq; honorauerit. Spectauit studiosissimè pugiles, maximè Latinos: nec legitimos atq; ordinarios solum, sed & caterarios oppidanos, inter angustias vicorum pugnates temerè, ac sine arte.

Caligula Imper. munera edidit gladiatoria, quibus inseruit cateruas Afrorum, Capanorūq; pugilum ex vtraq; legione electissimorum. Nec spectaculis semper ipse præsedit, sed interdum magistratibus aut amici præsidētī manus iniūxit. Scenicos ludos varij generis fecit, quosdam nocturnos, accētis tota vrbe luminibus. Panaria cū obsonio viritum dedit. Edidit & Circenses plurimos à mane vsque ad vespēram interiecta modò Africanarum venatione, modò Troiæ decursione. Minio & Chrytocolla cōstruit cir-

f

cū Hasticos ludos egit Syracusis, in Gallia Lugduni Miscellos, id est, multiugis ludicris variisque ludionibus refertos. Itē certamen Græcæ Latinæq; facundia, in quo victoribus victi præmia contulerunt, & eorundem laudes cōponere coacti sunt. Qui autē maxime displicissent, scripta sua spongia linguæ delere iubebantur, nisi ferulis obiurgari, aut in p̄p̄inquo flumine mergi maluissent. Idem Imp. Mirmillionē rudibus secum dimicantē, & sponte prostratū confodit ferrea sica, & more victorū cum palma discurrit.

Cæsar Claudius fecit seculares ludos quasi anticipatos ab Augusto, nec legitimo tempore referuatos, Circo maximo marmoris carceribus aurariisque metis exulto, propria Senatoribus constituit loca promiscue spectare solitis, & super quadrigarum certamina Troiæ lusum exhibuit. Exhibuit & Thessalos equites, qui tauros per spatia Circi agebant, insiliebantq; defessos, & ad terribilibus cornibus detrahebant. Item Pantheras, qua conficiebat equitum Prætorianorum turmas ducibus tribunis.

Nero edidit Iuuenales, Circenses, & Scenicos ludos. Item Gladiatorium munus. Iuuenalibus senes quoque consulares, anūq; matronas recepit ad lusum Circensibus loca equiti secreta cæteris tribuit. Exhibuit & Camelorū quadrigas. Ludos p̄ eternitate imperij susceptos appellari maximos voluit, in quibus plerique ex utroque ordine & sexu partes ludicras sustinuerunt. Nouissimus eques Rom. per Ca. adromū decurrit insidēs elephāto, Fabulā Afranij togatā, Incendū nomine (quo Troiæ ruina cōtinebatur) induxit, cōcessitque scenicis, vt ardētis domus supellectilē diriperēt ac sibi haberēt. Sparsit & missilia omnium rerum, id est, varij functionum munera, quæ erāt occupantiū. Singula quotidie millia auū cuiusque generis. Exhibuit etiā ad ferrū quadringētos senatores sexcentosque equites Rom. ad cōficiendas feras in arena. Itē, Naumachia aqua ex mari proximo inducta, in qua innabāt belluæ. Item Pyrrhicas siltationes per ephēbos, quibus peracta opera, diplomata & priuilegia ciuitatis Romanæ singulis obtulit. Fecit etiā vt Taurus Pasiphaen in ligneo iuuecæ simulachro abditam iniret, quod multi spectantium crediderunt. Instituit & quinquennale certamen more Græco triplex, Musicum, Gymnicum, Equestre.

Domitianus spectacula edidit magnifica & sumptuosa in Amphitheatro cōmisit prælium equestre, ac pedestre, & in amphitheatro nauale quoque. Venationes & Gladiatores exhibuit, noctibus etiā ad lychnos. Pugnas præterea nō virorum modo, sed & sceminarum. Toto Gladiatorij spectaculi tēpore habuit ante pedes suos puerulum coccinatum, portentoso paruōque capite, cum quo plurimum

num fabulabatur. Edidit Nauales pugnas effosso circa Tyberini lacu, quas inter maximos imbres spectauit. Fecit & ludos seculares. Instituit quinquennale certamen Capitolino Ioui triplex, Musicū, Equestre, & Gymnicū. Fecit Certamen Græci, Latiniq; fermōnis: Celebrauit & in Albano mōte quotānis quinquatria Minerug.

Adrianus Imperator fabularum recitationem omnis generis in theatro ad scenam & arcestram dedit. Histriones aulicos publicauit. In Circo multas feras & sæpe centum leones interfecit.

Antonius Pius munerā edidit, in quibus Elephāti, Crocutæ, Rhinocerotēs, Crocodili, Hippotami, & omnia ex omni terrarū orbe animalia, etiam Tygres fuere. In munere publico tam magnanimus fuit, vt centum leones vna missione simul exhiberet sagittis interfectos.

Gordianus Imp. 12. populo Roman. spectacula per singulos XII. dies dedit, ita vt gladiatorū nonnunquam quingenta paria, & nūquam minus centum quinquaginta feras Lybicas vno die, quādoque mille ediderit. Erat ei sylua in qua habuit ceruos ducetos. Britannos equos feros xxx. Oues feras albas mille. Decem aureas capreas, quas inaurari fecerat. Struthiones Mauros miniatos ccc. Onagros xxx. Apros c. l. Ibices cc. Damas cc. Quæ omnia populo diripienda concessit, die muneris, quod sextum edebat.

Philippus Arabs Imp. seculares ludos & munerā edidit Circētia. In quibus dati sunt Elephanti xxxii. Tygres xx. Leones mansueti lx. Hyenæ c. Gladiatorum fiscalium paria mille. Rhinoceros vnus, Archolcontes x. Camelopardali x. Equi feri xl. Leopardi mansueti xxx.

Helioabalus quaternos canes ad currū iunxit, eōq; modo vectus est. Idē iunctis quaternis ceruis in publicum processit. Sed & leones coniunxit, se Cybelem appellans. Iunxit & Tygres, se Liberum patrem vocans. Iunxit etiam quaternas mulieres, nudasq; à nudis vectus est.

Firmus Imperator vectus est ingentibus Struthionibus, adeo vt magis volare, quā gestari videretur.

Sunt & singularium ludorum nomina, vt Astragalus, Sphæristerium, Latrunculi, Alea, Par impar, & alij id genus.

Astragalus Latine Talus ludus, ex ossiculorū pedis coniunctura, quibus Apollonius in Argonauticis puerum Cupidinem ludentē ponit. Volaterranus ait Germanos & Trāspadanos hunc adhuc ludū obseruare. Homerus scripsit Elpenora lapsu scalarum exanimatum esse, quū fregisset Astragalon, id est, iuguli cōiuncturam.

Ludus pilæ repertus est ab Astragali puella Cercyræ, vel à Pytho quodam se eundem Plinium, aut Lydis secundū Herodotum,

Vocatur aliter *Sphæristerium* Trāquillus in Flauio Vespasiano: Vultudine prospera vsus est, quamuis ad tuendā eam nihil amplius quā fauces ceteraq; mēbra sibi met ad numerū in Sphæristerio defricaret. Pila primū lusit Phacia iuuetus. De hoc ludo Homerus in *Odyssæa* locutus est, cuius versus Latinos fecit Volaterranus. Ille pilā dextra missurus ad astra reflectis Terga retro, rursusque ad magnū protinus iētū Cōsurgēs terrā procūbit pronus ad imam. est & *Ludus Latronū*, seu Latruncolorum, de quo Martialis: Insidiosorū si ludis bella latronū, Gēmeus est tibi miles, & hostis erit. Seneca: Latrūculis ludimus. Volaterranus ait Magiolinū Florentinū fuisse in eo ludo aded exercitatum, vt memoriter per alium luderet, minime respiciens, aduersario tamen diligenter aduertente.

Aleam Palamedes reperit in castris Græcorum contra Troianos, dum esset in otio. Luforia tabula vocatur Phimū, seu Aleatorium. Aleæ tessera duodecim habet puncta. Martialis: Hic tibi bleseno numeratur tessera pūcto, Calculus hic gemino discolor hoste perit. Aleatorium etiam quādoque pro aleæ ludo sumitur. Sardonius: Atque illic Aleatorū lassus cōsumpto Sphæristerio factus. Qui alea ludūt, vocantur Aleatores, & Aleones. Catullus: Nisi impudicus & vorax & aleo. Suctonius scribit, Domitianū imperatorem (quoties otium esset) alea se oblectasse. Alea Romanis legibus erat vetita. Horatius: Seu mauius vetita legibus alea. Hinc Cicero. Lenticulū collusorē Antonij, de alea condemnatum fuisse scribit. Quum autē Alea dicatur omnis ludus in varietate fortunę cōsistens, factū est, vt pro periculo periculūq; dubitatione accipiantur. Lucanus: Placet alea fati Alterutrū mēsurā caput. Linius: In dubiū imperij seruitūq; aleā imus. Cæsar dubitans an traiecerit esset copias vltra Rubiconem aduersus Pompeium, tandem relicta cōtatione, Earur (inquit) quō deorum ostēta & inimicorum iniquitas vocat, iacta est alea. Petronius Arbiter tradit Cæsarem dixisse: Iudice Fortuna cadat alea. Aleam iacere ille dicitur, qui se periculis Fortunæque committit. Dicimus ludere aleam, & alea. Traquillus in Augusto: Aliquando vt vincat, ludit assiduē aleam.

Turricula seu Fritillus, id est quod apud Græcos Pyrgus dicitur. Erat enim vasculū in modum turriculæ, quo inclusa tessera iactabantur ad tollendam ludentis fraudem. Martialis: Quarit cōposita manus improba mittere talos, Si per me misit nil nisi vota facit. Fritillus autem dicitur tabula luforia, quo tessera coniecta agitaretq; mittuntur in aluicolum. Iuuenalis Saty. 14. Paruoq; eadem monet arma fritillo. Martialis lib. 13. Hæc mihi charta nuces, hæc est mihi charta fritillus.

Ludere par impar, Moris fuit antiquitus, quod illo carmine Horatiano

tiano constat: Ludere par impar, equitare in arundine longa.

Ludere nucibus nostri temporis pueruli ab antiquis didicerunt. Nam & maiores hos vsos fuisse ludo, docet illud Persianum: Et nucibus facimus quæcunque relictis, Quū sapimus patruos. Noces autē relinquere, est omissis studiis & nugis puerilibus ad grauiora, magisq; seria conuerti. Hinc etiā ortæ illæ dicendi figuræ, Nunquā a nucibus recedere. Redire ad nuces. Noces abicere, Noces intermittere, Nucibus indulgere, Noces repetere.

Chartarum, Sortium, ac Diuinationis ludi a perditis hominibus inuenti sunt, qui quamuis nostro quoque seculo dāentur adeo, vt piaculum videatur, illis tamen adhuc luditur.

Sortiri digitis ludus fuit Italorum maxime pastorum, vt repente porrectis digitis vterque numerum diuinet: Mantuanus Eclog. 1. Sortiri digitis res inuicūda voluptas, Magna prius tāti dum mens erat incia morbi. Simile est illud: Micare digitis Cic. lib. 2. de Diuinatione: Quid est enim sortis? Idē p̄p̄modū, quod micare, quod talo iacere, quod tesseras. M. Varro: Micādum erit cum Græco, vtrum ego illius numerum, an ille meum sequatur. Nemesianus: Digitos iactare micantes. Vnde natum adagium, Dignus quo cū in tenebris mices, id est, cui secure credas, & iniurato fidē habeas, is enim quo cum in tenebris micamus, potest nos fallere, si velit.

Porro autem veterum monumentis proditur summos viros, & multa laude præsignes, lusu non abstinuisse: Nam *Herculem* illum portetorum domitorem, Iouis & Alcmenæ filiū, ferunt cum puerulis sapius collusisse, eoq; modo curas animi remisisse. Ab Alcibiade quādoq; deprehensus est *Socrates*, cū Lāpocle infantulo colludens. *Agessilaus* cū filio arundinē interdum equitabat, qui puerilis mos est, alludēte Horatio: Ludere par impar, equitare in arundine longa. *Tarentinus* Archytas cū pueris de famulicio lusus agitabat, hisq; oblectabatur plurimū, dū agitaret coniuuiā. Volaterranus ait *Cosmum Medicem* iam senem, & patriæ principem, nepotibus paruis collusisse, & ex his cuidam auenam in medio foro aptasse.

GYMNASIA.

Gymnasium propriè dicebatur locus in quo nudi palæstritz oleo peruncti concertabant. Nunc pro quocunq; exercitiij loco solet accipi. Vnde & Gymnastes præceptor. Gymnasiarcha gymnasiij magister.

Cranium gymnasium erat apud Corinthum.

Est & *Cillaraium* gymnasiij nomen apud Plut. in Cleomene.

Lycæum, *Academia*, *Prytanæum*, *Canopum*, *Pæcile*, *Tempe*, gymnasia Athenis fuere. Nam & Canopum agnoscit Philostratus, in Herodis Attici vita. Pæcile verò porticus varia à Latinis appella-

zur. Nobilitate etiam prætea picturâ Marathonicæ pugne, Zenonis stoici cõuentu. Vnde à porticu Stoici dicti. Lyceum Aristotelis, Academia Platonis scholæ fuerunt. Versus Ciceronis: Inq; Academia vmbrosa, nitidõq; Lyceo Fuderunt claras fœcundi pectoris artes, De Pyrraneo, Cicero lib. 1. de Oratore: Et vt ei victus quotidianus in Pyrraneo publicè præberetur.

STADIA DIUERSA.

Stadium XII. nostros efficit passus. Hoc est pedes DCXXV. Hoc Censorinus italicum vocat. Olympi cum pedibus DC. constabat. Pythicum circiter mille. Vitruuius stadias domorum porticus appellat prælongas, & magnificas.

TELORVM BELLICORVM,
ET GLADIORVM
NOMINA.

Telorum vocabula Gellius lib. 11. cap. 25. multa ponit ad hunc modum: Hasta, Pilum, Phalarica, semiphalarica, soliferrea, gessa, lancea, Rumigestri, faces, tragule, frameæ, Mesancule, Catei, Rõpheæ, Scorpis, Scibones, Silices, veruta, enses, sicæ, macheræ, spathæ, lingulæ, pugiones, Clauacula.

Lingulam veteres dixerunt gladiorum oblongum in specie lingulæ fictum. Cuius meminit Neuius apud eundem Gellium: Sine mihi gerere morem, videar lingula. Domitius in Martialem ait: lingulam etiam capi pro instrumẽto, quod ad similitudinem lingulæ confectum vsui esse potest ad aromata tractanda, vt in illo versiculo Martia. Gracileque lingula, cæreisque chartæque.

Romphea genus est teli Thraciæ nationis. Vale. Flaccus lib. 6. Argon. Equaque nec ferro breuior, nec Romphea ligno. Mantuanus mediam produxit dicens: Quam geris aduersus feriat Romphea cohortes.

Spara minimi generis sunt iacula, à spargendo dicta. Sunt autè rustica tela in modum pedis recurua. Verg. lib. 10. Agrestisq; manus armat Sparus. Nam vtrunque dicimus in masculino & neutro genere. Sallust. Cæteri que vt quosque casus armauerat sparis, aut lanceis, alij præacutas fides portabant. Lucil. Tum spara, tum murices portantur tragula porro.

Manobarbulus genus est teli, similis plumbeæ pilæ, quo utebantur milites, qui manobarbuli dicebantur.

Materis telum est oblongum, breuius tamen lancea. Sisenna: Gallia materibus Sueui lanceis configunt.

Runa teli genus latam habentis cuspidem.

Sibina, seu Sibinis, telum est venabulo simile, Illyriis peculiare. Ennius: Illyriis restant sicis, Sibinisque fodentes.

Veruina telum est simile veru. Sidonius: Cui noster sermo erit pro veruina.

Machæra Græcè gladium, seu cultrum Latine significat. Apuleius, Comminabatur sese concisurum eum machæra frustarum. Plautus: Si tibi est machæra, & nobis est vrbina domi. Quod adagium dici solet, quum malum malo opponitur. Vrbina enim etiã genus est teli.

Sarissa dicitur hasta prælonga, Macedonum genti peculiaris. Vnde & Alexandri stipatores Sarissophoros vocat Curtius. Liuius: Prælongas hastas Macedones Sarissas vocant. Luc lib. 8. Primi Pelasæ arcu fregere Sarissas. Ouid. lib. 12. Qui clypeo, gladiõq; Macedoniãque Sarissa conspicuus.

Harpe incuruus est Mercurij gladius, quo vsum ferunt Perseum. Lucanus. Et subitus præpes Cyllenida sustulit Harpen: Harpè alterius monstri iam cæde rubentem. Pontanus li. 4. de Stellis: Quæ Martem clypeo, galeaque adamantidæque Harpe instruit.

Acynacis gladius est Parthorum genti peculiaris. Horat. lib. 1. Cur. vino & lucernis Medus Acynacis immane quantum discrepat. Q. Curtius lib. 5. Strictõq; acynace interfecturus videbatur, ni prope Bessus Bactriani que deprecarentur.

Idem Curtius ait *Copidas* esse gladios leuiter curuatos, Falcibus similes quibus appetebant belluarum manus.

Framea gladius est Marti peculiaris. Iuuenalis: Et Martis frameæ & Cyrrhæi spicula vatis. Martianus Capella: Gradiui framea non ausus poscere falcem. Cor. Tacitus, vbi de populis Germaniæ loquitur, frameas pro hastis videtur accipere, dicens: Rari gladii, aut maioribus lanceis vtuntur Hastas, vel ipsorum vocabulo Frameas gerunt angusto, & breui ferro, sed ita acri, & ad vsum habili vt eodẽ telo prout ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnet. Et eques quidẽ scuto, Frameaq; cõtētus est; pedites & missilia spargunt.

Aegeneæ species est leuioris iaculi, autore apud Cælium Eustathio. Est & *Ancyle* iaculum quoddam quo qui vtuntur, vocantur Ancylistæ, quamuis etiam Aneyle significet ansam iaculi.

Sigymnum iaculi genus est. Autor Cæli. ex Lyophrone.

Geus, siue Geum, dicitur telum omnino ferreum.

Dolones tela sunt bellica, à lardendo dicta, autore Donato. Nã dolos Græcè læsio dicitur. Syllius li. 3. Nec te recti dextras impugnã armata Dolone. Traquillus in Claudio Cæsare: Reperti & equestris ordinis duo in publico cū Dolõ, ac venetario cultro præsolãtes.

Spatha genus est gladij. Iulius Capitolinus de Maximino Imp. Fecit & Spathas argenteas, fecit etiã aureas, & omnino quicquid pulchritudinem eius posset iuuare.

Culter, seu Cultrum (vtrumque enim dicimus) propriè dicebatur gladius v. Etimarium, quo scindebantur victimæ. Hinc Cultrarij dicebantur victimicidæ. Propertius: Quum fallenda meo pollice cultra forent. Eius propè generis sunt Clunaculû, & Seceſpita.

Clunaculû, dicitur à scindendis victimarum clunibus.

Seceſpita, à secando, gladius erat ferreus & oblongulus, manubrio eburneo rotundo, quo Flamines Flaminicæ, & Pontifices utebantur ad sacrificia. Tranquillus in Cæsare Tiberio: Nã & inter Pontifices sacrificanti simul pro seceſpita plumbeum cultrum subiiciendum curauit.

Sica, gladius est occultus, & inuasorius, qui inclusus ligno formã habet baculi. Hoc qui vtuntur, Sicarij vocantur. Horatius: Si quis erat dignus describi, q̄ malus aut fur, Quod mœchus foret, aut Sicarius. Martialis lib. ii. Inuasit medicus Sica Phœneticus Euclii.

Cateia, gladius est falcatus, Germanis olim frequens. Syllius: Parda manus est armata Cateia. Ponta. libr. 5. de Stellis: Armaque, Pilæque, Cateias.

Nonacula culter est rasorius, cuius artifices dicuntur nouacularij. Mart. de ferramentis tonsorij: Tondentis hæc arma tibi sunt apta capillis Vnguibus hæc longis, vtilis illa genis.

Paraxonium, gladij genus quod accingi solet zonæ.

Paliû, teli genus est, seu minoris iaculi, quod in itinere torquetur.

Pugio, genus teli, seu gladij breuiusculi, à pugando dicitur, vel quod punctim feriat, vel quod puncti teneatur. Hinc diminutiui, *Pugiunculus*. Cic. Hispaniensem pugiunculû Cn. Pisonẽ appellabat.

Hasta dicitur, quod stans vel à stante ferri soleat. Vnde & hastile deductum Moris erat antiquitus hastæ subiicere res, quæ exponerentur venales per auctiõnem. Hinc Hastarium, dicebatur auctiõnaria illa venditio. Tranquillus in Augusto: Ipsû, bonæque eius subiicitur hastæ. Hastici ludi, qui hasta conficiuntur. Idẽ Auctor in Caligula: Edidit & peregrè spectacula in Sicilia Syracusis hasticos ludos. Hasta pura, dicitur nullo ferro præpilata. Vergil. Ille vides pura iuuenis qui nititur hasta Suetonius in Claudio: Possidem spadonem Britannico triumpho inter militares viros hasta pura donauit. Hastis puris enim milites ob fortitudinem donabantur. Hinc scribit Plinius, Scinimum Dentatum donatum fuisse hastis puris duodeuiginti.

Triphorus, dicitur telû lógitudine trium cubitorum quod Catapulta mittitur. Ennius: Aut permaneret paries percussus triphoro.

Sagitta, iaculum quod arcu mittitur. Hinc Sagittare verbum, id est, iaculari. Hieron. Vt sagittent in occultis immaculatum. Sagittarius, qui sagittas intorquet, Tranquillus in Flauio Vespasiano: Sy-

Fia cum præmisit exercitum: Hinc xl. millia sagittariorum. Sagittarios equestres Græci Hippotoxatas vocant. Omnium optimi sagittarij sunt Parthi, qui fugientes & auersi iaculatur, & lædunt perinde ac aduersi. Lucanus Ocyor & missa Parthi post terga sagitta. Fiunt etiam composita Sagittifer, & Sagittipotens. Cicero in Arati Phænomenone: Menſe sagittipotens solis quû sustinet orbẽ. Ruffus Festus: Membra sagittigero cedunt postrema reuecto.

Iaculum, quicquid iaci potest. Hinc iaculari verbum. Iuuenalis: Satyra i. Et quantas iaculetur Monycus ornos. Dicimus etiam Iaculo & Eiaculo.

Tragula à traiciendo, vel quod infixæ scuto trahatur. Metaphoricè pro dolo capitur. Plautus: Tragulam in te iniicere adornant.

Pilum dici potest quinque pedum hastile. Sulpitius ait. Pila Romanorum esse missilia trium pedum vtrinque præfixa ferro trigono vnciarû nouem. Lucanus: Infestis que obuia signis Signa, patres aquilas, & pila minantia pilis.

Falces, Harpagones, Fundæ, Fustibalæ, Plumbatæ, Onagri, Scorpiones, numerantur, à Vegetio inter tela naualia. Fundis qui vtuntur, vocantur Funditores.

Catapultæ, dicitur velox iaculum, vel sagitta. Plautus: Atque ita te neruo torquebo, vt Catapultæ solent.

Aclides, Seruius ait tela esse adẽ antiqua, vt nec vquam commemoretur in bello. Legitur tamẽ, quod sint clauæ cubito & semis factæ eminentibus hinc inde acuminibus que ita in hostẽ iaciuntur religatæ loro vel lino, vt peractis vulnerib. possint ad dominos redire. Putatur tamẽ esse teli genº, quid per flagellû in immesum iaci pot. Verg. li. 7. Æn. Teretes sunt aclides illis Tela. & c.

Verutum est telum breue & angustum. Auctore Nonio. Salustius 3. Hist. Auxiliũque manebant in modum Veruti militaris.

Gesa Gallorû sunt tela. Verg. li. 8. Ænei. Duo quisque Alpina coruscant Gesa manu.

Venabulum venantium hasta lato præpilata ferro. Ouid. in epithedra: Siue te ges lato venabula cornea ferro.

Anſatæ sunt iaculamenta cum Anſis.

Sequentia iaculorû nomina enumerantur à Crinito, vbi de telorum generibus meminuit: Spari, Cateia, Framæ, Caiæ, Rumigeiti, Metanculæ, Sibini, Gesa, Veruta, Aclides, Romphea, Lanceæ, Pila, Sariffæ, Scibones, Tragulæ, Telones, Hastæ, Sudes, Phalaricæ, Iſſi, Faces, Semiphalaricæ, Castra, Soliferrea, Scorpj.

TELA PROPRIA GENTIVM.

Framæ, Germanorum: Romphea, Thracum: Lancea, Hispanorum: Vnde Varro apud Gellium ait, Lanceam non Latinum, sed

Hispanorum esse verbum. Pila Romanorum: Ipsi, Boiorum: Sarissa Macedonum: Sibini Illyricorum.

TELA, ET SCEPTRA DEORVM.

Harpe gladius est Falcatus Mercurij. Vnde & Ouidius Harpe vocat Cylleidem lib. 5. Meta.

Framam poëtae vocant Martis hastam.

Simulachro Apollinis apponebatur *Arcus, Sagitta, Clypeus, & Lyra*. Claudianus: Mars clypeo melior, Phoebus præstantior arcu. *Sceptrum & Fulmen* Ioui tribuuntur. Vnde & poëtae Iouem appellant fulminatorem, fulminigerum, fulguratoré, tonitrualem, sceptrigerum. Quintianus in Orpheo: Astant cœlicolæ intenti, quæ fulminiger rex præcipiat. Bapt. Pius: Iunxit Agenoridæ sceptrifer ipse tonans.

Claua fuit Herculis telú. Ouid. in epistola Deianyræ: Instruxitque manum claua domitricæ ferarum. Idem lib. 15. Vulnere clauigeri quæ fecerat Herculis arcus.

Fuscina telum fuit trifidum, in signe Neptuni, vt apud Priapeiam: Neptuni Fuscina telum. Mar. li. 1. Fuscina dente minax nexu fuit anchora curuo. Dicitur & *Tridens*, velut tres habens dentes Neptunus apud Verg. li. 1. Æn. Et Lucanus 4. Ouid. 8.

IMPOSSIBILIA FACTV.

Ioui Fulmen, Herculi clauam. Homero versum subtrahere: tria hæc olim credita sunt impossibilia. Autore Macrobio libro 5. Saturnaliorum. Quod etsi fieri posset, alium tamé nullum diceret vel fulmen præter Iouem iacere, vel certare præter Herculem robore, vel canere, quod cecinit Homerus.

MACHINÆ QUÆDAM BEL-
LICAE, ET TORMENTA.

Bombardam Galli vocant machinam à bombo & ardeo, vt auctor noster Nicolaus Beraldus: execrabile profus inuētum quo nihil fulmini magis simile, luce, impetu, & odore teterrimo. Cuius inuentori (vt inquit ille) robur & æstriplex circa pectus erat, illum parentis crediderim sui ceruicem, & penetralia sparsisse nocturno cruore Hospitis, &c.

Graphicam tormenti huius descriptionem, vide apud eundem Beraldum in Rusticum Politiani ex versibus Ioannis Mariæ Catanei. Ricardus Bartholinus Bombardam vocat turrifragam, nouo sed tamen cōuenienti epitheto. Volaterranus ait Bombardā primam à Germanis dono Venetis datam, quum hi apud Clodiam fossam Genueses obsiderent.

Vegetius *Testudinem* machinam fuisse bellicam, de materia ac tabulatis contexta, quæ ne exureretur incendio, coriis, vel ciliciis

centonibusque vestiebatur. Hæc intrinsecus accipiebat trabem aduoco præfixam ferro, quod *Falx* vocatur, ab eo quod incurua est, vt de muro lapides extrahat. Idem ait caput eius vestiri ferro, appellarique *Arietem*, quod frontem habeat durissimam, quæ subruat muros, & arietem more retro cedat, vt cum impetu vehemētius feriat. Habet autem testudo machina similitudinem cum testudine veram nam sicut hæc modo reducit, modo profert caput, sic illa interim reducit trabem, & quādoque exerit. Vide Ammianum Marcellinum quoque. De ariete Verg. Labat ariete crebro Ianua, & emoti procumbunt cardine postes. Ouid. li. 11. Meta. Nec læuius pulsata sonat, quàm ferreus olim: Quū laceras aries ballistave cōcutit arces. Hinc Arietare verbum, id est, cum impetu percutere. Ver. Arietare in portas & duos obice postes. De Ariete Pāphilus: Rūpo fores, muros quatit, demollit arces: cornua ferrata sub trabe dura gero.

Vinea (quas aliter *Cartos* vocant) fiebat hoc modo. De lignis leuioribus machina colligabatur, lata pedibus octo, alta pedibus septem, lōga xv. huius testu munitione duplici tabularis craribusque contexebatur: latera sepeiebantur vimine, ne saxorum telorumque impetu penetraretur: extrinsecus autem ne immisso cōcremaretur incendio, crudis ac recētibus coriis ac cētōnibus operiebatur: multis in ordinē iunctis se supponunt milites, qui tuti penetrat ad excavanda murorum fundamenta. De Vineâ Proper. li. 4. Dumque aries murū cornu pulsabat ahenō, Vineaque; inductū lōga tegebat opus.

Plutei contexebantur ad similitudinem callidis à vimine: ciliciis protegebatur, coriis, ternisque rotulis, quarum vna in medio, duæ in capitibus opponebatur: admouebatur in quacumque parte more carpenti, & applicabatur muris: horum munitione protecti obsessores, sagittis fundis, & missilibus obsessos, de propugnaculis ciuitatis exturbabāt, vt scalis ascendendi facilius pateret occasio.

Musculi dicuntur minores machinæ, quibus protecti obsessores vrbs fossatum (verbum est Vegetij) cōportatis lignis & lapidibus complent, & solidant, vt turres ambulatoriæ sine impedimēto admouebantur, & applicentur muris. Minores sunt vineis, & pluteis firmiores. Vocantur autem à similitudine musculorum piscium. Nam quemadmodum illi quum minores sint, tamen Balænis auxilium administrant que exhibent, ita quoque hæc machinæ subsidio sunt ambulatoriis turribus ad parandam viam, præmuniendaque itinera.

Turres ambulatoriæ, sunt machinamenta trabibus tabularisque compacta, crudis coriis, & centonibus communita, ne hostili crementur incendio. Fiebant interdum tanta proceritate, vt & muros & lapideas turres altitudine superaret. Voluebantur multis rotis arte mechanica suppositis. Quū muris admouebatur, præfens erat

ciuitatibus periculum. Nam sursum versum habebant scalas quibus irrumpebatur in urbem. Deorsum versum arcietes, quorum impetu duellebantur muri. In earum fastigio collocabantur sagittarij, qui obsessos cõtis, & saxis missilibus, protrudebant, eoque modo capiebant ciuitatē sine mora. Obsessis enim nulla spes erat auxilij, quum supra se aspicerent altiore hostium murum.

Sambuca, fiebat ad similitudinem citharæ. Nam vt in cithara sunt chordæ, ita in trabe, quæ turri admouebatur erant funes, qui pontem de superiori parte trocleis laxabant vt descenderent ad murum, exhibantque statim bellatores, & per eam transeuntes mœnia urbis inuadebant.

Exopstra, pons erat turris ambulatoriæ, per quem obsessores in muros obsessarum urbium transmeabant.

Obsessi ab obsessorum machinis tutabatur se ballistis, arbalistis, onagris, scorpionibus, fustiballis, & sagittariis fundis.

Telenon, machina fiebat hoc modo: Trabs vna in terram præalte defigebatur, in cuius vertice cõnectebatur altera longior, diemena mediæ parte eo libramento, vt depresso vno capite, erigeretur alterum. In vno quoque capite cratibus, & tabulatis contexebatur machina, in qua pauci collocabantur milites. Depresso itaque per funes altero trabis capite, altero verò (in quo erant) eleuato, imponebantur in murum.

Scorpiones, machinæ sunt quæ Vegetij tempore dicebantur Mænuhallistæ. Ideò autem nomē hoc traxerunt, quòd paruis, subtilibusque spiculis inferrēt mortem. Alter Scorpio vocatur Onager, quòd asini feri quum à venantibus agitantur, ita eminus lapides post terga calcitrando emittit, vt perforent pectora sequentium, aut per fractis ossibus capita ipsa displodant. Saxi autem per Onagrum contortis, non solum equi elidebatur & homines, sed etiã hostium machinamenta frangebantur.

Cochleæ, dicebantur rotundæ machinæ, in quibus per circuitum obsessores conscendebant in muros inimicorum.

Ballista, bellicum erat tormentum ex ferro, aut taxo, aut osse, quo magni lapides emittebantur, vt ait Sulpitibus. Ouidius li. i. de Trist. Quam graue ballistæ mœnia pulsat onus. Cic. li. 2. Quæst. Tuscul. Vt enim ballistæ lapidum, ita reliqua tormenta telorum. Ballista formabatur ea magnitudine, vt lapides ex x. pondo eiacularetur. Ballista maior saxa contorquet. Hæc à Phœnicibus reperta est. De hac Syllius lib. 1. Phœcis effundit vastos ballistæ molares. Ballista minor hastam iacit, & parua spicula. De hoc videtur intellexisse Lucanus libro 3. dicens: Nec enim solis excussa læcærtis Lanæa, sed tenso ballistæ turbine rapta.

Phala

Phalærica, genus erat teli quod ex phalis, id est, turribus ligneis intorquebatur. Erat autem præfixa valido ferro in modum hastæ intra tubum: cuius hasta sulphure, resina, bitumine, & stuppis conuoluebatur, infuso oleo, quod incendiarium vocabant, & è ballista emittebatur.

Inter nostri temporis machinas habentur *Colubrina*, & *Serpentina*, quòd oblongæ fiant, habeantque effigiem propè Serpentis & Colubri. Pamphilus Saxo: Vis, sonitus, rabies, motus, furor, impetus, ardor. Sunt mecum, Mars, hæc ferreus arma tuet.

Arcubalista & *Corobalista*, dicebantur minores machinæ, quæ curculis ferebantur.

Malleoli erant quædam missilia, quæ arcu iaciebantur, materiam habentia ad comburendum. Liuius: Alioqui venerunt ferentes stupam, picem, & malleolos.

Inter machinas etiam numerantur *Trifaces*, *Cataphratta*, *Plumbata*, *Tribali*.

Falces & *Harpagæ* armorum genera sunt apta murorum opugnationi. Sisenna apud Nonium. Falces iniectas comminuunt, Puteos propius collatis Harpagis deiiciunt, mittunt à turribus.

ARMORVM VARIA GENERA

& bellorum instrumenta.

Galea dicitur cassis, seu ferreum instrumentum: à galero, quo veteres vsi sunt. Ouid. in epist. Et galeam pressa sustinuisse comæ. Ea ornata cristis & pennis maiorem solet incutere terrorem, Vnde Verg. lib. 3. *Æneid*. Terribilè cristis galeam, flammâsq; vomentem. Idem significat *Cassis*, dicimus etiam *Cassida*. Propert. Aurea cui postquam nudauit cassida frontem.

Ancyle dicitur breue scutum Nonio. Hoc ex vtroque latere recisum erat, vt nullus videretur angulus, & summum infimumque latum medio pateret, Ferunt ancylia Principante Numa Pompilio cœlitus fuisse demissa. Ouid. li. 5. *Fast*. Ecce ancyle vocat, quod ab omni parte recisum est, Quæque oculis spectes angul^o omnis abest.

Parma fuit breue scutum, peditibus peculiare. Verg. lib. 11. Ense leuis nudo, Parmæque inglorius alba. Dicimus & *Parmula* Horat. *Tecum Philippos* & celerem fugâ Sensi relicta non bene parmula.

Pelta dicitur Clypeus Amazonum, in modum Lunæ recuruis Verg. Dicit Amazonidum lunatis agmina peltis. Stat. li. 5. *Syl*. Hinc peltiferæ dicuntur Amazones. Ouid. Quid modo peltiferas fudit Meotidas, &c.

Cætra scutum est loreum, quo vtuntur Afri & Hispani, Luca. lib. 7. Illic pugnaces commouit Iberia Cætras. Verg. *Lægas Cætra tegit*. Cætrati dicuntur qui vtuntur huiusmodi scutis.

OSRE

Ocreæ dicuntur crurum munimenta. Apuleius: Ille galea caput ille crura Ocreis inuoluit. Hinc Ocreati, ocreis ornati. Plinius: Ad reliquos vſus laborioſè euehitur ocreatis cruribus. Vegetius: Pedites ſcutati præter cataphractas, & galeas etiam ferreas, Ocreas in dextris cruribus cogerentur accipere. Verg. lib. 7. *Æneid.* Aut ocreas leues lento ducunt argento.

Thorax dicitur ferreum pectoris munimentum, & quicquid à collo ad coxedicem protèditur in anteriori corporis parte. Thoracati, thorace induti. Plin. Parrhatus pinxit Nauarchum, thoracatum. Fiebant olim thoraces cratibus costarum ferreis, vnde & nexiles vocatur Statio, & multiplices. lib. 12. Multiplicem tentus iterant thoraca cateruæ.

Phaleræ ornamenta sunt equorum, qui inde vocantur phalerati. Verg. lib. 5. *Æn.* Primus equum phaleris insignem victor habeto.

Ephippia sunt stragula, quibus equi integuuntur, vel sellæ eis ad insidendum posita. Caro: Fuit mihi equus sine ephippio. Equi ephippiarij dicuntur quibus imponuntur sellæ, ne graui incessu vulnerent cessorum. Ephippiati equi, suis phaleris ornati. Horatius adagium fecit: Optat ephippia bos, piger optat arare caballus. Vbi quis vult ea curare, quorum est ignarus.

Capistrum, & *Frenam*, vincula sunt capitis equorum. Martialis: Pareat purpureis aper capistris.

Stapedes, machinule sunt ferreæ, quibus pedes sustinet equitares.

Phaestra, repositorium sagittarum, quanquam & pro sagittis interim capiatur. Ouid. lib. 1. *Meta.*

Lorica dicitur ferreum corporis munimentum, quale apponebatur antiquis regum, & Imperatorum statuis. Dicitur autè *Lorica*, velut connexa loris. Squalebat ferri laminis, vt crustis coclearum. Vitruuius: Nò patietur lorica testacea lædi latera. Modestus: Centuriones nimium bellicosas loricas transuersis cassidū cristis (vt à suis facilius noscerentur) habebat Martial. Inuia Sarmaticis domini lorica sagittis, Hinc Loricare est armare, seu loricam induere. Plin. de Ichneumone in Aspidè certaturo: Mos (inquit) vbi pluribus eodem modo se coris loricauit, in dimicatione pergit.

Loricare.

Vmbo dicitur pars clypei eminentior. Capitur & pro toto clypeo. Verg. lib. 10. Sed sustinet areus umbo. Staturus lib. 18. Euboicum duris rumpunt umbonibus agmen.

NOMINA DIVERSA AD MILITIAM SPECTANTIA.

Exercitus dicitur magnus militum numerus, ab exercitatione. Cui præest qui legiones cum suis auxilijs cõministrat. Eiusq; officij consistit non solum in danda, sed etiam obseruanda disciplina

plinia. Is vocabatur à Romanis *Tribunus militaris*, cui iubebatur parere milites: eius intererat milites in castris contineret, ad exercitationes producere, clauis portare, vigilias interdū circuire. Annonæ & cõmeatibus consulere cõpescere tumultus militares, delicta secundū auctoritatem castigare, audire cõmilitonum querimonias, & multa id genus alia. Dicebatur autè *Tribunus* à tribu, quoniam Romulus primus milites ex tribu legit. Tribunorū militarium alij dicebantur *Ruffuli*, qui creabantur in exercitu: Alij *Comitiati* qui designabantur in comitis. Dicti sunt & *Kutuli* q; *Rurilius Ruffus* legem, de his creandis ab exercitu, quandoq; tulerit. Equestris ordinis nomen sæpe mutatum est. Nā qui ad equitatum trahebantur, primum *Flecurmines*, & *Trossuli* dicti sunt, quam oppidum in Thuscis eo nomine soli sine peditatu cepissent.

Miles liberat Centurioni: *Centurio*, Tribuno: *Tribunus*, Legato: *Legatus*, Consuli: *Consul*, Dictatori: *Centurio*, centum peditibus præerat. Is erat quem nunc primipilum dicimus. *Myrias* continebat decem millia. Hinc *Myriarches*, qui decem millibus præest.

Legio à delectu militum dicta est, autore Nonio. Romanorum legiones habebant singulæ sena millia, & interdum amplius, vbi res postulabat. Differebat autè ab auxiliatoribus. Nam, *Auxiliatores* conducebantur ad præliū ex diuersis locis, nec disciplina inter se, nec notitia, nec affectione consentientes alijsq; institutis, vitæ, & dissimili armorum vſu. Iungebaturq; legionibus administrati, nò principalis subsidij loco. Legio autem propriis cohortibus consistabat, habebatq; grauis armaturæ principes *Hastarios*, *Triarios*, & *Antesignanos*. Item leuis armaturæ *Ferentarios*, *Sagittarios*, *Fanditores*, *Ballistarios*, vt proprios vſoque animo, & pari consensu castra munientes. Erat in legionibus tanta armorū exercitatio & fiducia, vt nusquam legantur plures fuisse legiones, quam duæ. Qui legionum matriculis inferi volebant, hoc est, numerari inter legionarios, solebat iurare. Idque *Sacramentū* dicebatur. Iurabat autem per deos, & Imperatoris maiestatem, se fidè seruatoros iniuolatā, æternūque famulatum suo principi exhibituros, militiam nunquā deserturos, nec recusaturos mortem pro Rep. Habebat Legio decē Cohortes. Quarū prima habebat pedites M. c. v. Equites loricatoros cxxxi. Secūda pedites dlx. Equites loricatoros lxxvi. Tertia pedites dlv. Equites itidē lxxvi. Quarta pedites dc. Equites lxxvi. Quinta totidem. Hæ autem primæ ordinabatur in prima acie, tanquam magis strenuæ. Sexta pedites dlv. Equites lxxvi. Septima pedites dl. c. Equites lxxvi. Octaua, Nona & Decima singulæ totidē. His decē cohortibus perficiebatur legio, quæ habebat peditū sex millia, Equites dcxxxii. A numero & ordine legio-

legionum milites dicebatur Primani, Secundani, Decumani prima & secunda, aut decima legionis.

Cohors diuidebatur in quinquaginta manipulos. Manipulus in xxx milites. *Manipulum* autem Varro ait esse minimam exercitus manum quae vnum sequitur signum. De quo verbo Ouidius: Illa quidem foeno (sed erat reuerentia foeno. Quantum nunc aquilas cernit habere tuas) Pertica suspesos portabat longa maniplo. Vnde Manipularis nomina miles habet. Lucan. lib. i. Conuocat armatos extemplo ad signa maniplos. Hinc *Manipulares* milites, dicti a manipulo foeni, quod sequebantur.

Centuria dicebatur centenarius militum numerus, cui qui praerant vocabatur Centurio.

Constabat *Turma* ex trigintaduobus equitibus. Varro turmam ait dictam esse mutata e, in v, quasi ternam, quod terdeni milites ex tribus tribubus, Lucerum, Rhamnensium & Tatientium fiebant.

Phalanx dictio est Macedonica, quadrata aciem, & cuneum militarem proprie significans, quando pes pedi, clypeus clypeo, vir viro in acie conferebatur: qui mos erat Macedonum peculiaris. Curtius. Macedones, inquit, phalangem vocat peditum stabile agmen, quum vir viro, & armis arma conferta sunt. Capitur tamen pro quouis exercitu. Verg. lib. 6. At Danaum proceres, Agamemnonique phalanges. Quoniam autem vocabulum est Macedonicum phalanx, proprio epitheto vocatur Sarissigera, a Sarissis Macedonum hastis.

Porro autem *Hastati* dicuntur qui pugnant hastis: *Pilani*, qui pilis.

Ordinarij dicuntur, qui in praelio praesunt, & primos ordines ducunt.

Augustales dicebantur, qui ab Augusto ordinariis iuncti fuerant.

Aquiliferi, qui portabant aquilam Romanorum in signe. Lucan. Pares aquilas, & pila minantia pilis.

Imaginarij, vel *Imaginiferi*, qui imperatorum portabant imagines.

Signiferi, qui signa portant.

Tesserarij, qui tesseram per contubernia militum nuntiant. *Tessera* autem vocatur praecipuum ducis, quo ad bellum aut aliquod aliud opus mouetur exercitus.

Campigeni dicuntur antesignani, ideo quod eorum opera, atque virtute exercitij genus crescit in campo.

Metatores, qui praecedentes locum deligunt castris.

Beneficarij, qui tribunorum beneficio promouentur.

Librarij, qui in libros rationes referunt ad milites pertinentes.

Tubicines *Cornicines*. *Buccinatores*, qui tuba, aereo cornu, vel bucina committere soleant, praelium, vt *Liticines*, qui lituo canunt. Marcellinus. Post exactum iam diem occidente liticine reuocatus inui-

innictissimus miles, prope supercilia Rheni tenebat. Dicitur etiam *Abiutores*. Suet. in Caesare Dictatore: Inter eos, inquit, & aenatores rapta ab vno tuba profiliuit ad flumen. Marcellinus: Quum superesset exiguum noctis aenatorum clamore ductore urbe, vt mox casuram terribili corona cinxerunt. *Buccinatores*, autore Vegetio, ornamentum erat totius legionis in ingressu conflictus, & eius reditu. Hinc per metaphoram *Buccinator* pro laudatore solet accipi.

Mensores, qui in castris demeriturur loca, in quibus tentoria milites figant, vel hospitia in ciuitatibus praesent.

Torquati simplares, & *Torquati* deplares quibus torquis aureus solidus virtutis fuit praemium, quem qui meruisset, praeter laudem interdum duplas consequabatur annonas, duples, duas.

Candidati milites dicuntur qui priuilegijs munitur: reliqui vocantur municipes, quod propter munera facere militia cogantur.

Antesignani dicebantur milites qui erant ante signa, quos tanquam duces reliqui sequebantur. Apul. Antesignani nostri partem (qua manus humerum subit) ictu per articulum medium temperato profus abscidimus.

Vexillarij, & *Vexilligeri*, qui vexillum gerunt. Idem Apul. Tunc itaq; inquit, sublimis ille vexillarius noster Lamachus. T. Livius, Ordo, inquit, sexagenos milites duos centuriones, vexillarium vnum habebat. Idem autor est sub vno vexillo fuisse homines c l x x x.

Vexillationes antiqui nominauerunt alas equitum eadem ratione.

Aquiliferi dicebantur, qui aquilas, Romanorum signa, ferebant. Suetonius in Caesare: Inclinatam, inquit, aciem solus saepe restituit, oblidens fugientibus, retinensque singulos, & contortis faucibus conuertens in hostem, & quidem adeo plerumque trepidos, vt aquilifero moranti cuspide sic comminatus.

Draconarij, qui dracones ferebant in vexillis, vt aquilas. Claudia. Stant bellatrices aquilae, saeuisque dracones. Primum signum (inquit Vegetius) legionis est aquila, quam aquilifer portat. Dracones etiam per singulas cohortes a Draconarijs feruntur ad praelium.

Principilus, seu *Principilaris*, dicebatur Centurio, qui 1111. centurias ad est cccc. milites regebat in acie prima: eratque caput legionis. Traquillus in Tyberio: Quum, inquit, Pollentina plebs funus eiusdem principilaris non prius ex foro misisset. Idem in Caligula: Testamenta principilarium (qui ab initio principatus, neque illum neque se heredem reliquissent) vt in aera rescidit.

Manipli, seu *Manipulares* dicebantur signiferi qui imperante Romano, quum Romani & Latini sub vno centurione bellum aggressuri essent, Maniplo herbae haste alligato pro signo utebantur. Ouidius: Vnde Manipularis nomina miles habet.

Nauarcus dicebatur nauis princeps, qui in bello nauali remigi-
bus & militibus exercendis quotidianam curam, & iugem exhibe-
bat industriam.

Bellatores qui ad decertandum instruuntur, armisque aduersariorum
inuadunt.

Imbelles in exercitu dicuntur, qui sequuntur copias ad alium quam
confictus vsus: ut medici, tabernarij, & serui.

Velites dicuntur leuissimae armaturae milites. Hi lorica non in-
duebant, nec ocrea muniebantur. Non clypeum aut scutum graue
ferebant, sed talis tantum utebantur, & sagittis. Ouid. in Ibin. A Ve-
litibus fit Velitari verbum, id est leuiter contendere, & Velitatio, se-
uis contentio. A leui armatura Velites aliter dicebantur Expediti.

Peltati inter leuis armaturae milites numerabatur, a Pelta breui
paruoque scuto, quo utebantur cum ceteris Sarissa paulo breuioribus.

Catafracti dicuntur, qui non solum sua corpora, sed etiam equos
lorica vndique muniunt. Hos Marcellinus Catafractarios vocat, ubi
ait: Et ne qua interueniret mora, adhibitis Catafractariis solis &
ballistariis parum ad tuendum rectorem idoneis praecursore eodem
itinere ad arua Succorum peruenit. Est etiam Catafracta militaris
lorica siue thorax. De Catafractis Marcellinus: Sparsique, in quibus
catafracti equites (quos Clibanarios distant) personatum thoracem
muniti ligaminibus, & lumbis ferro cinctis. Idem: Inter quas, inquit,
catafractarij erant sagittarij, formidabile genus armorum.

Hastati dicuntur qui manus conferunt, & cominus hasta decer-
tant: vnde & Tranquillus in Caligula: Hasticos vocat ludos, qui
hasta conficiebantur.

Scutati, *Carrati*, & *clypeati*, qui scuto & clypeo se praemununt.
Cetra. Nam *Cetra* scutum est breue & loreum, quo (ut iam diximus) ute-
bantur Aethiopes & Hispani. Syllius: Barbarica plaudentem carmina
cetra. Frequens est apud Liuium *Cetratorum* mentio. Scutatos
Marcellinus & Scutarios vocat. Nec Scutarios, inquit, adesse didi-
cerat. Item Suetonius in Augusto: Affuit & clientibus sicut Scuta-
rio euocato quondam suo.

Scutigenus a Plauto dicitur armiger, qui gerit scutum domini
in bello. De clypeatis Marcellinus: Et incedebat hinc inde ordo
geminus armorum clypeatus & cristatus.

Ferentarij equites dicuntur, qui eminus solent dimicare: quorum
alii iaculis alij arcu utuntur. Ferentarij etiam dicebantur ab auxilio
ferendo, erantque leuis armaturae milites, ex casu leues armis graui-
bus non impediti, ense tantum & telis instructi. Sallustius: Postquam
euentum est, vnde a Ferentariis praelium committi posset.

Architenentes, & *Sagittarij*, qui arcu utuntur, & sagittas intorquet
vocantur

vocantur etiam Sagittiferi.

Vbi pugnabatur Elephantis, qui vni tantum praerat vocabatur
Zoarchus ab animalis praefectura, Qui tribus *Therarchus*, Qui qua-
tuor *Epitherarchus* Qui octo, *Ilarcha*, Generali vocabulo Elephan-
torum praefectus dicitur *Elephantarcha*. Auctor Alianus.

Chiliarchi dicebantur, qui mille militibus praerant. Chilas enim *Chiliarchi*
dicitur millenarius numerus.

Tyrones dicuntur noni milites, fortes tamen & robusti ad perfe-
rendos labores militiae, quorum prima exercitatio vocatur Tyrocinium
velut rudimentum, vnde & *Tyroculi* dicuntur etiam qui sunt
rudes in re aliqua. Tranq. in Caes. Tyrones neque in ludis, neque per
lanistas, sed in domibus per equites Romanorum ac etiam per senatores
peritos armorum erudiebantur. Hieronymus in femineo genere Ty-
rocinium, dicebatur ab eruditis quum adolescentuli togam sum-
mebant, & ponebant barbam, eloquentiamque in foro auspicaban-
tur. Nam tunc etiam dicebantur Tyrones. Seneca in decla. Ille in
foro primum dicitur, tyro dicitur est.

Classarij dicebantur buccinatores, qui cornu ducebant exercitum,
quique Classicum canebant imperatore praesente. Classarij etiam di-
cuntur remiges, & frequentius milites in classibus. Cor. Tacitus:
Anicecum centurione classario comitatu. Tranquillus in Caesare
Tyberio. Vnde danatos post longa & exquisita tormenta praecipitari
coram se in mare iubebat, excipientem Classariorum manu.

Rorarij, testimonio Varronis, dicebantur qui primi omnium in
conflictum prodibant, erantque leuis armaturae, ut velites. Nec di-
micabant acriter, sed leui quadam contentione praelium tentabant,
que madmodum ros prius inchoat, quam pluuia.

Exauctorati milites dicebantur, qui obligatione militari & stipendio
soluti erant, habueratque missionem. Hoc autem verbum quandoque in
vare quidam male parte capitur, ut apud Lampridium, qui scribit, Alexandrum rus-
sitas multas legiones exauctorauisse. Nam orta quondam seditione mi-
litari, non timuit conscendere tribunal, & oratione seuerissima tu-
multuantes increpare, quamuis omnes armati circumstiterent. Po-
stremo illis adhuc fremetibus quum inuicem clamasset: Discedite, arma
deponite, omnes depositis armis sagulisque militaribus ad diuersa
recesserunt. Tunc vnam legionem totam exauctorauit, quam mox loco
suo restituit. Simile est dictum Tranquilli de Caesare Dictatore
scribentis, Nonam legionem apud Placentiam quanquam adhuc
in armis Pompeius esset, totam cum ignominia missam fecit.

Gregarij milites dicebantur vulgares, non electi. Tranquillus in
Augusto: Nam quum spectaculo ludorum gregarium militem in

xiiii. ordinibus ſedentem excitari per apparitorem iuſiſſet.
Triarij milites erant omnium fortiſſimi, qui in poſtrema legio-
 num parte collocabantur, in his autem ſita erat tota ſpes, & vlti-
 mum perſugium. Erant omni armorū genere inſtructi. Genu po-
 ſito ſubidebant, vt ſi primam aciem vinci contigiſſet, ab his in-
 tegrato prælio victoria repararetur. De his Modestus ad hūc mo-
 dum ſcribit: Hi vt requieti & integri inuaderēt hoſtes, poſt vlti-
 mas acies ſedere conſueuerunt: & ſi quid in primis ordinibus ac-
 cidiffet, de eorum viribus reparationis ſpes tota pendeat. Hinc
 formatum adagium, Res ad triarios redit: vbi propē deſperatur
 victoria, reſque eō periculi redacta eſt vt extremo conatu, ſum-
 miſque viribus ſit eritendum, quibus ſi nihil proficiatur, iā nul-
 lus relictus eſt effugij & ſalutis locus.

Elaphri dicebantur equites leuiter armati, qui diſcurſu faciles e-
 rant, iaciebantque miſſilia ſeu ſagittas.

Accenſi dicebātur qui miniſterio ac ſeruitio publicē adiciebā-
 tur legionibus, quū ſas non eſſet milites (qui pecunia publica ale-
 bantur) cuiquam ſeruire, dicebanturq; *Accenſi* velut accedentes.

Dimacha dicuntur, qui duplici pugnæ genere decertant, equo
 ſcilicet, & vt pedites, vbi regio nō eſt apta equitatu. Hos primo
 ſerunt inſtitutos ab Alexandro, qui etiam triginta puerorum mi-
 lia ad militarem diſciplinam curauit inſtruenda.

Finguntur etiam quandoque huiusmodi nomina à nominibus
 telorum, vt *Lancearij*, *Doriphori*, id eſt ſpiculatores. Dori enim
 Græcè, lanceam ſignificat Latine. Tranquillus in Nerone, Et quū
 aſſatim deſcuiſſet, vt conſciceretur à Doriphoro liberto.

Machærophori à ferēdis Machæris gladiis. Cicero: Machæropho-
 ris centum ſequentibus miros riſus nobis edidere.

Enſiferi à ferendis enſibus.

Sariffophori à Sariffis, quas Macedonum haſtas eſſe diximus.

Spathiferi à ſpathis.

Mucronigeri, *Cultriferi*, *Cultelliferi*, *Teligeri*, *Teligeruli*, *Iaculiſeri*, *Iacu-
 latores*, *Spiculiferi*, *Spiculatores*, *Haſtigeri*, *Haſtiliferi*, *Vrbimſeri*, eadem
 forma dicuntur.

Tortores quandoque dicuntur, qui lapides tormentis iaciūt. Var-
 de & tortores balliſtarum vocat Ammianus.

Scorpionarij, qui ſcorpionibus, ſeu machinis iaculantur. Eiuſdem
 notæ ſunt *Balliſtarij*, *Arcuballiſtarij*, *Colubrinarij*.

Funditores, *Fundibularij*, qui funda lapides inrorquent: Saluſtius
 Ipſe cum expeditis cohortibus adhuc funditorum & ſagittarum
 rum delecta manu.

Pyrobolarij qui ignitas glandes tormentis eiaculantur.

Clauigeri

Clauigeri à ferenda Claua, Græcè vocantur *Corymophori*.

Sunt & quædam principatum & præſecturarum nomina, vt
Imperator, *Rex*, *Dominus*, qui in malam partem olim accipiebantur
 pro tyranno. Verg. Vendidit hic auro patriam, dominumque po-
 tentem, impoſuit.

Megiftanes dicuntur proceres & primates Cornel. Tacitus: Et
 Megiftanes Armenios, (qui primi à nobis defecerant) pepulit ſe-
 dibus.

Monarcha, ſeu *Monarches* vnicus omnium princeps, & *Monar-
 chia* principatus ipſe.

Hecatonarchus centum hominum vel ciuitatum princeps.

Dynaſtes dominus regni: *Dinaſtia* potentatus. Cic. ad Articum:
 Erit nebulo iſte cum iſtis Dynaſtis in gratia.

Navarchus princeps nauis.

Strategus dicitur præſectus militaris, & *Stratega* præſectura ip-
 ſa. Vnde & legimus Thraciam fuiſſe diuiſam in *Strategas* 50. Ita
 enim vocant præſecturas.

Archipolis princeps ciuitatis.

Demarchus tribunus plebis. *Demarchia* tribunatus.

Agoranomus apud Plautum vocatur ædilis, vbi ait in *Captiuus*:
 Hanc fecerunt ſibi Ætholi *Agoranomum*.

Eparchus dicitur prouinciæ præſes. *Eparchia* prouincia.

Ethnearches princeps gentis. *Ethnearchia* principatus.

Genearche generis princeps. *Geneſis* eſt generatio.

Irenarches, ſeu *Irenarcha*, qui præſectur in ciuitate ad auferendas
 diſcordias, pacandōſque tumultus ciuiles.

Philarchus amator imperij Latine dici poteſt Imperij candi-
 datus.

Cosmoarchus mundi princeps.

Democraticus qui fouet principatum populi. *Democratia*, popu-
 li principatus.

Ephorus dicitur præſectus, & ſuperinſpector. *Ephori* magiſtra-
 tus erant tales apud Lacedæmonios, quales apud Romanos *Tri-
 buni* plebis.

Dicæarchus iuſtus princeps.

Decarchus qui decem præeſt militibus.

Tetrarcha, qui quartam regni partem obtinet.

Dubenus Apud antiquos capiebatur pro domino. *Pacuius*: Tum
Dubenus ſeruos ligatos peſſime verberat.

Trierarchus præſectus triremis. Cic. *Actio* 3. in *Verrem*: Qua
 de re *Charidemum* *Chium*, teſtimoniū priore *actio*ne dicere au-
 diſtis, quam eſſet *Trierarchus*.

SAGITTARIJ, ET IACVLA-
TORES PERITISSIMI.

Inter sagittarios principem locum obtinet *Apollo*, quem *idēd* *Poete* Sagittiferum, & Sagittipotentē dicūt. Vnde *Claudianus*: Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu *Horatius* li. 1. Car. Nec te metuende certa Phœbe sagitta. *Valerius Flaccus*: Arcu potens aduerte precor nunc denique *Apollo*.

Hippocoon, *Adneſteus*, *Eurytion* sagittarij fuerūt, qui teste *Vergilio*, contenderunt de palma, & vnā iaculati ſunt in ludis illis ex equitibus, quos *Æneas* ad tumulum patris *Anchiſæ* celebravit, quum relicta *Africa* in *Italiam* nauigaturus rediit per *Siciliam*.

Item *Vergil.* li. 9. ait *Chorineum* Italum, fuiſſe peritum iaculatorē.

Aſylam vero *Troianum*, arcu & ſagittis nobilem.

Acaſtus venator fuit ſagittis clarus, qui cum *Melegro* ad occidendum *aprum*, (qui *Calydona* vaſtabat) profectus eſt. *Ouid.* li. 8. *Metam.* *Leucippus*que ferox, iaculoque inſignis *Acaſtus*.

Fuit *Paris* adēd ſagittandi peritus, vt *Achillem* ſolo pede vulnerabilem telo traiecerit. *Verg.* lib. 6. *Æneid.* *Dardana* qui *Paridis* direxit tela. *Ouidius* in *Epistol.* *Paridem* ſic loquentem inducit. Neve putes, non me niſi cominus eſſe timendum, *Figitur* in iuſſa noſtra ſagitta loco. *Statius* lib. 3. ſyl.

De *Lycota* *Ouid.* lib. 12. iaculatorēque *Lycotam* Sternit.

Mopſum *Cretenſem* ab arte ſagittandi commendat *Syllius Italicus* lib. 1.

Ilerdes fuit iaculator quiſpiam, qui tam certis iaculabatur iſtibus, vt etiam volucres in medio aere percuteret. *Syllius*: Iā ſocius volucresq; vagas deprehēdere nube *Aſſuetus* iaculis idem & bellator *Ilerdes*, Cui ludus nullam curſu non tollere damam.

Alcon *Cretenſis* fuit ſagittarius, cuius filium quū rapuiſſet *Draeco*, tanta arte ſagittam direxit, vt illa ſo filio, *Draconē* ipſum conſecerit. *Val. Flac.* lib. 1. *Argon.* *Vacua* nam lapſus ab arbore, paruum Ter quater ardēti tergo circūuenit anguis *Stat* procul intendēs dubiū pater anxius arcum *Sidonius*: *Vetuiſſes* *Caſtor* frānos, *Pollucem* caſtus, *Alconem* ſpicula noſſe. *Ang. Politianus* in *Epigrā.* Vidit implicitum puero pater anxius anguem, &c.

Saxo *Grammaticus* ſcribit *Enarum* fuiſſe ſagittarium magno corporis artiſq; robore præditum, qui tanto rigore arcum intēdebat, vt ex cuſſum ab eo iaculum nulla rerū duritia ſiſteret, quominus citato motu, vniuerſum penetraret obſtaculum.

Deucalion *Hyperæſij* filius ex *Hypſo* nympha. fuit etiā peritus ſagittarius. *Valer. Flaccus* lib. 1. *Argon.* *Deucalion* certus iaculis.

Aethatides præco fuit inſignis, qui propter eloquētiam *Mercurij*

rij filius creditus eſt. Hunc etiam telis claruiſſe teſtis eſt *Valerius Flaccus* lib. 1.

Catenes miles fuit, qui iſtibus adēd certis deſtinata feriebat, vt aues quoque ab ipſis nubibus exciperet. *Autor* *Q. Curt.* li. 6. de *geſtis Alexandri*.

Fuit *Domitianus* *Imp.* doctus adēd *Sagittarum*, vt inter diſtētos viri procul poſiti digitos tela trāſmitteret. *Autor* *Sex. Aurel.* *Trāquillus* ait centenas varij generis feras, in *Albano* ſeceſſu, ſagittis plerūque cōfoſſas multis videntibus. Ex industria ita quarundam capita nonnūquam figebat, vt duobus iſtibus, quaſi cornua effingeret. Nonnunquā in pueri procul ſtantis præbenſiſque pro ſcopo diſpenſam dextræ manus palmam, ſagittas tanta arte dixerit, vt omnes per interualla digitorum innocuē euaderent.

Toco miles fuit quiſpiā autore *Saxone* doctus adēd ſagittator, vt ſermone inter cōuiuas temulentius habito, iactauerit tanto iaculādi vſu ſe præditū vt exiguū quodlibet pomū, baculo procul & lōgiſſime remoto ſuperpoſitū prima ſpiculi directione feriret.

Pontanus *Aſparem* quendā *Garamanta* à præſtantia torquēdorū miſſiliū his verbis cōmendat: Hinc aſper *Garamas*, quo nō præſtantior alter *Aur* torquere manu iaculū, aut dare vulnera funda.

Docuit *Hercules*, quanta ſagittandi arte clareret dum *Cætaurum* *Nellum*, quamuis remotum, & ceruam *epipidē* certo traiecit iſtu, *Harpasque* volucres in medio conſecit aere, dicente *Seneca*: *Peſtiit* ab ipſis nubibus *Styphalidas*.

Euritus rex *Oechaliæ* pater *Ioles* *Herculem* ſagittandi artem docuit.

Commodus *Imperator* *Fauſtinæ* & *Marci* principis filius centum iſtibus in arena totidē feras ſtrauit, tam validis viribus, vt multas vno cōſiceret iſtu. Adēd certa fuit illi manus, vt quicquid oculo deſtinaret, iaculo & ſagitta contingeret. *Herodianus* lib. 1. & *Sabellius* in exemplis.

Nihil erat tam paruum tamque exiguum, quod plumbea aenei menti pila non concuteret *Andreas Agidarius*, ſi illud oculo cōſequi poſſet.

Getæ, *Scythæ*, *Ithuræ*, *Perſæ* ſeu *Parthi*, *Sarmatæ*, *Cretæſes*, *Arimaspi* & omnes propē *Orientales* arcu & iaculis claruerunt.

De *Getis*, *Scythiæ* populis, *Ouid.* li. 5. de *Trift.* *Sarmaticæ* maior, *Geticæ* que frequentia *gētis*, *Per* medias in equis itq; reditq; vias, In quibus eſt nemo, qui non *Coryton* & arcum, *Tela* que viperæ lurida felle gerat. Et lib. 1. de *Ponto* & 3. & in *Ibin*.

De *Scythiis* *Septentrionalibus* populis *Claudianus*: De ſpoliis *Scythicos* arcus, aut rapta *Gelonis* *Cingula*. *Plinius* lib. 4. vt ſit planē

arcus Scythici forma.

Ithura, seu *Ithura*, vrbs est in tauro monte Parthiam versus, cuius habitatores *Ithuræi* arcu & sagittis claruerunt, quod quemadmodum in cæteris arguitur poetarum epithetis, quum arcum vocat *Ithuræum* sagittas Parthicas, neruos Geticos, pharetras Sarmaticas, & ita in cæteris. Sabellicus in Oraculo: Quæ turba pharetris Certat *Ithuræas* sumptis imitantes artes.

Parthi, seu *Perse* Orientales populi sagittis adeo claruerunt, vt fugientes à tergo iacularentur, auersisque sequentes hostes læderent, perinde ac aduersi, vt iã diximus. Lucanus: Ocyor & missa *Parthi* post terga sagitta Catulus. Sive in *Hircanos*, *Arabásq;* molles, seu *Sacas*, sagittiferosq; *Parthos*. Ouid. lib. 1. de Remedio: Vince *Cupidineas* pariter, *Partásque* sagittas. Ioan. Fran. *Mirandula*: In mollis pharetrata *Perfido* vrbe.

A *Sarmatis* Scythiæ populis doctissimis iaculorum, Arcus vocatur *Sarmaticus*. Ouid. lib. 1. de Ponto: *Moris an oblitus patrij* contendere *discam* *Sarmaticos* arcus.

Cretenses omnes ac etiam arte clarissimi extiterunt. Vergil. in *Cyri*: *Artica* *Cretæa* sternebat rura sagitta.

Inter insula *Cretæ* populos, præcipui sagittarij fuerunt *Dictæi*, *Gnosiaci*, *Gortyniaci*, *Cydonij* à *Dictæ*, *Gnosio*, *Gortyna*, & *Cydone* vrbbus dicti. De *Dictæis* *Syllius* lib. 13. *Dictæa* per auras *Tranæ*, & in medium, perlabitur vrbs arundo: *Statius* lib. 4. *Thebai*. *Dictæa*que tela ipsam & *amyclæas* humeris aptasse pharetras.

De *Gnosio* & *Gortyna* vrbbus *Cretæ* *Lucanus*: *Gnosiosque* agitare *Pharetras* *Docta*, nec *Eois* peior *Gortyna* sagittis.

A *Cydone*, *Cretæ* oppido, tela *Cydonia* dicuntur, quod eius loci incolæ periti fuerint sagittarij. *Vergilius*: Ire libet *Partho* torqueri *Cydonia* cornu *Spicula*, tanquam hæc sit nostri medicina doloris. *Statius* lib. 7. *Thebaidos*: *Cydonias* anteibant *Gesa* sagittas. *Claudia*. Quæ vires iaculis, vel quæ *Gortynia* tédis *Spicula*, quam scælix arcu, certique petior *Vulneris*, & certum mentiri, nescius ictum, *Scis* quo more *Cydon*, qua dirigit arte sagittas *Armenius*, refugo quæ sit fiducia *Partho*.

De orientalibus populis *Val. Flac.* lib. 5. Quos neque *Iber* neque *tuta* suis *Aurora* sagittis *Sustinet*. Per auroram intelligit *Orientalis*. *Syllius* lib. 12. *Eois* quamquam ceter *Gortyna* sagittis. *Statius* lib. 3. *Syl.* Et *Eois* iaculo damnare sagittas.

Lycia regio minoris *Asiæ* populos habuit peritos iaculandi. *Vnde* *Vergilius* *Lycias* vocat sagittas, lib. 8.

Eriþre quoq; siue *Eriþra*, *Asiæ* ciuitas, arte sagittandi claruit. *Sidonius*: Forte sagittiferas *Euan* popularis *Eriþras*. *Crinetus* ait

Scotos

Scotos (qui vicini sunt *Britannis*) in dirigendis sagittis acres esse & egregios.

Paulus *Diaconus* ait *Gothorum* gentem nullo armorum genere magis quam arcubus vri confuisse.

Arimassii populi iuxta *Riphæos* in torquendis sagittis (quarum sunt peritissimi) alterum inflectunt oculum, vt altero melius cernant. Hinc & nomē traxerunt. Nam & ari *Scythicè* vnum, & *Maspōs*, oculum significat.

In *Balearibus* (quæ sunt insula maris *Hispani*) primùm repertus est vsus fundæ, & adeo celebratus, vt matres filios suos alis aubus vesci non paterentur, nisi quas funda fuissent adepti. *Vergil.* *Geor.* *Stuppea* torquentur *Balearis* verberere fundæ. *Statius* lib. 1. *Roboraque* & *graudas* fundæ *Balearis* habenas.

VENATORES.

Helymus & *Panopes* *Acestæ* regis *Siciliæ* comites, venatores fuerunt, teste *Verg.* li. 5. *Æneid.* Tum duo *Trinacrij* iuuenes, *Helymus*, *Panopésque* assueti *sylvis*, comites senioris *Acestæ*.

Fuit & *Laulus* *Mezentij* filius, ferarū debellator maximus. *Verg.* li. 7. *Æn.* *Laulus* equūm domitor, debellatorque ferarum.

Idem vocat *Amycum* ferarum vastatorem li. 9. vbi ait: Inde ferarum *Vastatorem* *Amycū*, quo non felicitur alter *Vngere* tela manu *ferrū*que armare *veneno*.

Idem lib. 11. *Ornithum* quendam inter venatores reponit, his verbis: *Procul* *Ornithus* armis *Ignotis*, & equo venator *lapi*ge *ferrur*.

Cephalus *Atheniensis* *Procridis* maritus, venator fuit, quæ poëtæ fabulantur ab *Aurora* adamatum. *Ouid.* in *Epist.* *Phædra*: *Clarus* erat *Cephalus* *sylvis* multaq; per herbam *Có*ciderant illo *percutiente* feræ: Nec tamen *Auroræ* male se præbebat *amandum* *Ibat* ad hunc *sapiens* à *sene* diua viro. & lib. 1. *Metam.* inducit *Cephalū* sic loquentem: *Sum* *nemorum* studiosus, ait, *cardis*que *ferina*.

Eius quoq; vxor *Procris* venationi vacasse arguitur, testimonio eiusdē poëtæ scribentis: *Montibus* errabat *studij* operata *Dianæ*. De *Cephalo* *Stroza* pater. *Venanti* *Cephalo* cura *minor*ve fuit.

Atalanta mulier fuit *Arcadica*, quæ tumentes vteros *feminarū* laborésq; conceptū *perosa*, *virginitati*, ac venationi se totam deuouit: adeo vt *immanem* aprum toti *formidolosum* *Arcadiæ* prima percussit cum *Meleagro*. *Oui.* lib. 8. *Venit* *Atalante* *Scœne* pulcherrima *virgo*, &c.

Asas Centaurus inter venatores reponitur verbis *Ouid.* lib. 12. *Scribentis*: Et *Pholus* & *Melaneus*, & *Abas* prædator aprorum. *Calisti*, *Lycæonis* regis *Arcadiæ* filia, venatrix fuisse dicitur quod dicit *Ouid.* li. 2.

Dianam poetæ fingunt perpetuo venâdi studio duci: quod idè fabulantur, vt doceant magnopere his cauendam esse defidiam quibus curæ est virginitas: Nam (vt inquit Seneca) amor iuuentutæ gignitur luxu, Otio nutritur inter læta fortunæ bonæ. Et Ouidius Onia si tollas, periere Cupidinis artes. De Diana idem Ouid. lib. 2. Fast. Mille feras syluis Phœbe venata redibat.

Ferunt & *Hippolytum* Theſei filium seſe in conſectandis feris exerciſſe, ſtudio virginitatis, & otij vitandi cauſa. Phædra apud Ouid. Si Venerem tollas, ruſtica ſylua tua eſt. Et apud Senecam in tragœdiis.

Ouidius li. 5. Faſtorum ait, *Cranen* fuiſſe nymphâ luſtrandis ſyluis deditam. Hæc eius verba: Inde ſata eſt nymphæ, Cranen dixere priores, Ne quicquã multis ſæpe petita procis: Rura ſequi, iaculiſque feras agitare ſolebat, Nodolâſque cana tendere valle plagas.

Adonis, *Cynaræ* ex Myrrha filius, dum venaretur, ab apio interfectus eſt. Ouid. lib. 1. de Arte: Cura deæ ſyluis aptus Adonis erat.

Carpophorus fuit Romanus quiſpiã, Imperatori Domitiano chariſſimus propter venandi peritiã. Nam Imperator ipſe eo ſtudio delectabatur adeò, vt ſi quãdo eſſet otii, nihil curaret ardentius, quam feras inſequi. De Carpophoro Mart. li. 1. Summa tuę Melæagre fuit quę gloria fame, Eſt quota Carpophori portio fuſus aperit. Idem lib. 12. ad *Prifcum* venatorem hoc modo ſcribit: Parcius vtaris moneo rapiere veredo Priſce, nec in lepores tam violentus eas. Sæpe ſatiſfecit prædæ venator, & acri Decidit excuſſus, nec editurus equo.

Acontem venatorem fuiſſe docet Statius lib. 7. Theb. Donec Flammatus Acontes Strage virum, cui ſueta feras proſternere vitrus. Syllius lib. 16.

De *Mopſo* Cretenſi venatore iam diximus in cap. de Sagittariis. *Orion* venator (vt fabulantur poetæ) quã viribus fidens gloria retur, nullam eſſe feram, quam non conficeret, diis inſolens verbum vleiſcentibus contigit, vt terra ſcorpionẽ pareret, à quo vulneratus occubuit. Pamphilus: Errauit, quoniam cecidit venator Orion. Idem: Valle ſequebatur iaculis venator Orion, Sæpe vagas iſta retibus atque feras.

Nota eſt *Alconis* fabula, qui Ariſteï filius, indignatione Dianę (quam inter venandum nudã repererat) mutatus in ceruum, & à ſuis canibus dilaniatus dicitur, vt ſcribit Ouid. li. 3. Meta.

Aretuſa virgo fuit venatrix Dianę comes. Vnde Ver. lib. 4. Geo. Et tandem politis velox Aretuſa ſagittis.

Animone, Danaï filia, & venatrix fuit, quæ dum in ſyluis iaculo ſe exerceret, Satyrum læſit, & poſtmodũ à Neptunõ ibidem com-

preſſa

preſſa eſt.

Britona nympha, Martis filia, inter venatrices puellas, & Dianę comites numeratur.

Crocum poetæ dicunt venatorem fuiſſe, Muſarum precibus in aſtra relatum.

Hippe mulier Chironis Centauri filia, in Pelio Theſſaliæ monte ſeſe exercuit venando, vbi deorum commiſeratione in equam mutata eſt, dum patris indignationem expauſceret. Alio nomine Thea dicitur.

Philoctetes quum cruciaretur non ferendis doloribus, propagabat tamen vitam aucupio ſagittarum, conſigebat tardus celeres, ſtans volantes, pennarumque contextu corporis tegumeta faciebat. Autor Cic. li. 5. de Finib.

Nicia fuit venator quiſpiam, qui dum venandi ſtudio feras immiſſis canibus præcepſe inſectaretur, in fornacẽ carbonariam decidit, vbi canibus circum gannientibus, & rapta veſte conantibus dominum educere, crematus eſt, autor. Cælio.

Perdix venator fuit, qui infanda correptus libidine matri cõgrefſus fecit, vt Perdix libido in proverbii abiret. Cælius c. 15. li. 16.

Ferunt *Melaniõnem* quendam odio mulierum, & ſeruandæ caſtitaris deſiderio cõſectandis feris ſe torum deuouiſſe: nec vnquam à ſolitaria illa, & vmbraſtili vita reuocari potuiſſe.

Endymiona paſtorem poetæ dicunt quandoque in monte Lathimo vacaſſe conſectandis feris. Val. Flac. li. 8. Argõ. Lathmius aſtina reſidet venator in vmbra, Dignus amore deæ.

Horatius li. 1. Episto. ait, *Gargilius* venatorem fuiſſe, qui ſpectante populo ceruos cum plagis & venabulis per medium forum iubebat tranſire, ac demum emprum aprum palam referre, vt cepiſſe aliqui d videretur. Hæc eius verba: Venemur, vt olim Gargilius qui mane plagas, venabula, ſeruos Diſſertum tranſire forum, populũmque iubebat, Vnus vt è multis populo ſpectante referret Emprum Mulus aprum.

Ferunt *Mithridatem* venandi ſtudio adeò intentum fuiſſe, vt ſeptem annis neque vrbis, neque ruris tecto vtiretur.

Cæterum *Cafſes*, *Plagæ*, *Retia*, *Venabula*, inſtrumenta ſunt venatoriæ. Eſt & *Podoftrabe*, venatorium inſtrumentum capiendis feris concinnum.

CANVM QVORVNDAM NOMINA.

Lyciſca nomen eſt canis apud Verg. in Bucol. dicentem: Excipere inſidiis multum latrante Lyciſca. Palladius Soranus: Nõ lepus intrepidum timido ſugat ore Lyciſcam.

Hylax,

Canum nomina.

Hylax itidem nomen est canis, Verg. in Buc. Nescio quid certè est, & *Hylax* in lumine latrat.

Vmber. Verg. lib. 12. Ac vuidus *Vmber* Hæret hîas. Sed fortasse *Vmber*, vocabulum est appellatiuum, pro cane *Vmbriæ*. Val. Fla. li. 6. Argon.

Lelaps canis est apud Ouid. lib. 7. Metamor. Poscor & ipse meum confenit *Laelapa* magno (Muneris hoc numè) iam dudum vincit. la pugnat Exuere ipse sibi.

Volantes. *Stroza* pater, ille pedum cursu præstans animoque *Volantes* Occubuit trucibus pestis acerba feris.

Gorgitus canis fuit, Cerberi Epyrotici frater, qui Geryonis tricorporis seruabat armenta. Hunc Hercules vnâ cū domino interfecit. Incola mortuo sepulchrum erexerunt.

Alcibiades inusitata magnitudine canem emit lxx. minis, què amputata cauda spectante populo ducebat vinctum, vt garrulorū & importunæ loquacitatis hominū linguas ea in re occuparet, ne quid deterius in eius nomen obloquerentur. Plutarchus testis.

Biorno quidā inter Danos spectata virtutis adolescens. canē habuit horredè acerbatis, & formidolose, què sola plerūq; bisenos viros appressit, & offoti gîgatis inter pascua tutata est armentū. *Pilaster* Pontanus in Lepidina. Quā canere inciperè, atrox hîc dente *Pilaster* Latrat, ibi ipsa fuga lepem insidiâque reliqui.

Vertagus canis est apud Martiale: Non sibi sed domino venatur *Vertagus* acer illasum leporem qui tibi dente feret.

Scymnus etiam nomen est canis sicutum à Baptista Pio scribente: *Vertagus*, aut Gallo nutritus *Scymnus* in aruo Præcipiti sequitur lustra ferina pede.

Graucis, nomen est catellæ, qua *Arethusa* absentis mariti desiderium solabatur. Propert. lib. 4. Graucidos & catullæ vox est mihi grata quærentis, &c.

Issa nomen est catellæ quā *Publius* habuit in deliciis. Martialis: *Issa* est passere nequior. Catullus: *Issa* est purior osculo columbar: *Issa* est blandior omnibus puellis: *Issa* est charior Indicis lapillis. *Issa* est deliciæ catella *Publi*.

Apud historicos legitur *Pæses*, fuisse catellus filij *Æmilij Pauli Chiron*, Canis fuit *Codri* poetæ pauperrimi. Iuuenalis: Et recubans sub eodem marmore *Chiron*.

Mera canis fuit *Icarij* patris *Erigones*, cuius ductu *Erigone* ipsa cadauer patris ab agrestibus intercepti reperit.

Durides, canis fuit *Lysimachi*, qui accenso domini rogo iniecit se flammæ. Autore *Plin.* li. 8.

Atalanta, *Arcaidica* venatrix, canē habuit *Aurem* nomine quam quum

Equorum & equarum nomina.

quæ interfecisset apud *Calydoni*, sepulcro ab indigenis ornata est. Ouid. lib. 3. Metam. Actæonis canes enumerat his verbis: Dum dubitat, videne canes, primūque *Melampus*, inde ruūt alij rapida velocius aura, *Pampagus*, & *Doreus*, &c.

Alia quorundam nomina ponuntur apud Cælium ex *Æschylo*: vt *Corax*, *Hæphtæ*, *Charon*, *Lycitas*.

Hylax, *Hæpalagus*, *Lycisca*, *Tygrina*, *Melampus* Falco, *Serpens*, *Ragonia*, *Lichinia*, *Helor* nomina sunt canum apud Mantuanum lib. 4.

Fuit *Hippocentaurus* canis *Xenochontis*. *Lethæus* *Hippamoni*, qui etia cum mortuo dño tumultus est.

Lampurus, apud Theocritum in *Daphuide* & *Menalca*, nomen est canis: apud Herod. *Syagrus*: apud Aristophanem *Acalanthus*.

Celebrantur etiam *Catenarius* & *Lucernarius*, & canis *Attale*, qui tanto fuit oris rictu, vt oblatum ebum deglutiret.

Fuit & *Aristogiton* canis *Cydimachi*. *Agrus* canis fuit *Vlyssis* qui reuersum ab expeditione Troiana dominum post annos viginti fertur agnouisse.

Canis *Pyrrhi* Epirotarum regis, in rogum domini se coniecit. De natura canum quoniam prolixè & abundè locuti sumus in *Eptichei* nostris, plura loqui nunc superfedimus.

Cætera nomina canum in præcedenti posita Catalogo: leguntur apud *Xenophonem*, in libro de venatione.

EQVORVM ET EQVARVM CELEBRIVM NOMINA.

Cyllarus equus fuit *Castoris* Verg. lib. 3. Georg. Talis *Amiclaei* domitus *Pollucis* habens *Cyllarus*, & quorum *Graij* mentire poetæ. Vbi *Pollucem* pro *Castore* equorū domitore posuit, poetica licentia: vt Quas illi *Philomela* dapes: pro *Progne*. Item, *Renocato* à sanguine *Teneri*, pro *Dardani*, inquit *Seruius*.

Mezentius pater *Lauii* equum suum, *Rhebe* nomine, his verbis alloquitur apud Verg. lib. 10. *Rhebe* diuites si qua diu mortalibus vlla est) *Viximus*, aut hodie victor spolia illa cruenta, Et caput. *Æneæ* referes.

Æthon fuit equus *Pallantis* *Euandri* filij quem *Vergilius* li. 11. ait in exequiis domini sui collachymasse. Post bell. troic. postis in ignibus *Ætho* It lachrymis guttoso; hinc metat gradibus ora. Equos *Turni* Verg. lib. 12. magnis laudibus commendat.

Pegasus, *Nepruni* & *Medusæ* filius, equus fuit alatus, quo *Bellerophon* expeditionem sumpsit contra *Chimæræ*. Hic saxo in *Hellicone* pedis vngula percussio fontis nomine *Hippocrenæ* aperuisse dicitur. Ouid. li. 3. Fall. Suspice, Gorgonei colla videbis equi: Creditur

ditur hic caesa grauida ceruice Medusa Sanguine respersis profusa
uisse comis: Hinc supra nubes, & subter sydera lapsa Caelum pro
terra, pro pede penna fuit. Idem lib. 4. Metam. & 4. de Ponto.

Arion fuit equus, quem Neptunus dedit Adrafto. Stat. lib. 1. Syll.
Hunc & Adraftus visum extimuisse Arion. Propert. lib. 2. Qualis
& Adrafti fuerit vocalis Arion, Tristis ad Archemon funera victor
equus. Statius huius equi virtutem & alacritate lib. 6. describit hoc
modo: Ducitur ante omnes rutila manifestus Arion Igne iuba, & c.

Pheloe, Iru, Thoos, nomina sunt equarum Admeti apud Stacium
lib. 6. Theba. scribentem: Nom. inibusque ciens Pholoen, Admetus
& Irim, Funalemque Thoen.

Alia equorum nomina ab eodem ponuntur his verbis: Rapi-
dum Danacius augur Ascheton increpitat, meritumque vocabula
Cygnum audit, & Herculeum Styrium Cromis, Euneon audit
Igneus Athion, tardumque Cydonia lacessit Hippodamus, Pha-
riumque Thoas rogat ire Podarcon.

De Tago Syllius lib. 1. iam Tagus auratis agnoscebatur in armis.

De Gargano, Idem Syllius lib. 4. Theb. Nos Gargane vocant superi
ad maiora. videtne Quatus erat Chrixus: iam nunc tibi premia pono.

Lampon, Panchates, Pelorus, Camphasus, nomina sunt equorum apud
Syllium lib. 9. De Lampone scribit hoc modo: Euolat ante omnes
rapidumque per aera cursu Callaius Lampon fugit, atque ingentia tra-
nat Exultans spatia, & ventos post terga relinquit. De Panchates
- Sed proximus ibat Astur Panchates, patrium frons alba nitent
Insigne, & patrio spes omnis concolor albo. De Peloro, Cyniphio
rector radiabat fronte Peloro Camphasus, ipse asper nec qui cer-
uicis amaret Applausae blandos sonitus, clausumque cruento spu-
meus admorsu gauderet mandere ferrum. At docilis frangi, & me-
lior parere Pelorus. Nonnunquam effusum sinuabat deuius axem.

Herpe, apud eundem nomen est equae matris Pelori, ubi ait, E-
daetum genitrix effuderat Heipe Nobilis.

Idem de Cereo, Percussus vocibus altis Spectantum Circus, fer-
tur sublime per auras.

Lamus, Sicoris, Ilerdas, Theron, etiam nomina sunt equorum apud
eundem lib. 36. ubi ait, Tum Lamus & Sicoris, proles bellacis Iler-
da Et Theron potator aquae sub nomine Lethes.

Equum Alexandri Bucephalum a capite bouis nominatum, & ta-
lentis XIII emptum, testis est Cares apud Gellium: Vbi ornatus ce-
rat, armatusque ad praelium, nullum alium fessorem, praeter domi-
num, admisit. Idem in bello Indico sagittis undiq; perfossus, regem
e mediis hostibus, licet exanguis, & moribundus, viuacissimo cur-
su retulit, atque ubi extra teli iactu portauit, domini iam supersti-

tis securus, ibidem expirauit. Quod beneficium Alexander pen-
savit oppido in honorem equi condito, vt docet Plin. lib. 6. & 8.
vbi ait, Propter quod Rex defuncto eidem duxit exequias, vrbem-
que tumulo circumdedit nomine eius, Curtius ad hunc modum scri-
bit Excepti sunt quidam, inter quos equus regis, Bucephalum vo-
cabatur, quem Alexander non eodem (quo caeteras pecudes) animo
aestimabat: Nam ille nec in dorso insidere suo patiebatur alia, &
regem (quum vellet ascendere) sponte sua genua submittebat, ex-
cipiebat, credebaturque sentire, quem veheret.

De Harpyia & Pesago Politianus in Ambra. Quos Zephyro pe-
perit geminos Harpyia Podarge.

Claudius in sextum Honorij consulatum equos Rhæti Thra-
cum regis commendat sequentibus verbis:

Gratiaque retulerat raptos ad castra iugales,
Quorum (si qua fides) argentibus omnia misis
Impetus excessit Zephyros, candorque pruinas.

Aethon apud Homerum lib. 8. Iliados, nomen est vnus equo-
rum Hectoris.

Harpyina & Phylla equae fuerunt Oenomai, quibus contende-
bat cursu in procos filiae suae Hippodamiae. Hos suis verbis di-
gnatus est Licophron.

Plinius ait equam Hecratidis Thessali, quamuis praegnantem
vicisse in Olympia.

Plutarchus in Arta xerxe scribit equum Cyro fuisse immitem,
& effraenem Pasacem nomine.

Cimon Atheniensis equabus suis (quibus ter Olympia vicerat)
monumenta crexit.

Equus Tyberij Caesaris videbatur flammis ore euomere, in-
dicio magna alacritatis. Caelius cap. 26. lib. 8.

Parthenia, & Eripha, equae fuerunt Marmacis, vnus ex prociis Hip-
podamiae, quas Oenomaius puellae pater iugulauit, & postmodum
sepeliri iussit.

Boristhenes equus fuit Adriani imperatoris, quo in venando pro-
pter alacritate plerumque utebatur. Dio Cassius ait, Imperatore mor-
tuo sepulchrum fecisse, columnamque erexisse cum epigramate inciso.

Iulius Caesar, autore Tranquillo, utebatur equo insigni, pedibus
prope humanis, & in modum digitorum ungulis scissis: quem ma-
xima cura aluit, honorauitque, statua, quod aruspices eo imperium
orbis terrae significati dixissent, tum etiam quod nullum alium
fessorem reciperet.

Biorno quidem inter Danos clarissimus, equum habuit prestan-
ti corpore, & tanta velocitate praepete, vt quem caeteri nequiret,
inde

indefessus obstrepentem vorticem solus superaret.

Artibius, Persarum dux, equum habuit qui primo pugnae congressu in hostes lamandos morsu assurgebat, calcibusque & impulsu longe lateque faciebat stragem. Autor Herodotus.

Gellius scribit, equum Cn. Sej. de genere equorum Diomedis primogenitum, & a Corn. Dolabella centum millibus sestertij emptum, si se inuitata magnitudine, sed eo tamen fato, ut quisquis eum haberet, is cum omni domo ac familia miserè periret. Quod experti sunt Marc. Antonius, Corn. Dolabella, C. Cassius eius possessores.

Equus Nicomedis regis Bithyniae, tanto fuit in dominum affectus, ut eo mortuo oblatum reculaerit cibum, & inedia se confecerit.

Equus Antiochi captus vel mortuo domino. Centareum quendam e Galathis, alumni sui victorem domitis fraenis excussit, & in terram deiectum pedibus ad mortem proculcauit. Plinius lib. 8. cap. 42.

Equus a Dionysio Syracusarum tyranno relictus in salebra & luto, ubi se expediuit, domini, licet ingrati, vestigia tamè securus est.

Nero equas habuit *Hermaphroditas* ex agro Treuerico, quas carpento suo sabinges ostendebat.

Equus Augusti sepulchrum a domino meruit.

Sythis primus fuit omnium equorum a Neptuno productus.

Hirpinus nomen est equi apud Martialem lib. 3. epigr. ut *Corinthia* nomen equae apud Iuuenal. Satyr. 8. de Hirpino Mart. Hirpini veteres qui bene nouit auos. De viroque Iuuenalis: Sed venale pecus Corinthae posteritatis, & Hirpini, si rata iugo victoria sedit.

Celebratur Maronis carmine equus Troianus, quem Graeci diuina Palladis arte edificarunt, acernisque trabibus contexuerunt. Epeo machine auctore. De hoc Propert. lib. 3. & Lucretius lib. 1.

Durateum, id est ligneum vocat, ubi ait: Nec clam Durateus Troianis Pergama partu infamit asslet equus nocturno Graiugenarum.

Equi Parthorum hippice herba pastu, famem sitimque multos dies perferunt ad quod alludit Propert. lib. 4.

EQUI ACHILLIS

DE *Balio* & *Xantho* Politanus in Ambra. Balium Xanthumque iugales Quos Zephyro peperit geminos Harpia Podarge: Et te capitulo funalem Pedale cullo Igneus extimulat. Claudianus. Et *Xanthum* spreuisset Achilles. Vergilius libro tertio Georgicorum. Martis equi biuges, & magni currus Achillis.

EQUI MARTIS.

HI duo numerantur a Seruio inter equos Achillis. Poetae tamen *Pauorem* & *Terrorem* Martis equos faciunt: vnde Statius: Fraena ministrat equus Pauor armiger.

EQUI

EQUI SOLIS.

DE his nominibus Ouid. lib. 2. Metam. scribit. Interea volucres Pyrois, Eous, & Aeto Solis equi, quartusque Phlegon hinnitibus auras Flammiferis implent pedibusque repagula pulsan. Pyrois, Pyroentis flectitur, ut Simois. Val. Flac. lib. 5. Argon. Et formidantem patrios Pyroenta dolores. Sunt qui dicat *Xanthum* inter equos Solis numerari, propter dictum Martialis. Quid cupidum Titana tenesiam Xanthus & Aeton Fraena volunt. Thomas Radinus: Equi quatuor: qui aurei licet forent, colore tamen quisque proprio nomenclatur. Pyrois rubens, Eous candidans, Aethon coruscans, Phlegon nigricans, hinnitibus flammiferis, elatis naribus auras implebant, erraticis cursibus vagabantur incerti. Sabellicus: Hic equidem ambiguitate vergit quae lucidus Aethon.

EQUI PLUTONIS.

DE quatuor primis nominibus, Claudianus lib. 1. de Raptu sic meminit:

Orneus crudele micans, Ethonisque sagitta

Ocyor & Stygij sublimis gloria Nycteus

Armenti, Divisque nota signatus Alastor.

Stabant ante fores iuncti, saeuumque fremebant;

Craetina venturae spectantes gaudia praedae.

A VRIGÆ, ET EQVORVM

DOMITORES.

AUTOMEDON fuit Achilles auriga. Verg. lib. 12. Aene. Vna ingens Periphias, & equorum agitator Achilles Armiger Automedon. Ouid. lib. 5. de Trist. Numquid Achillaeos inter fera praelia fidi Deseruit leuitas Automedontis equos. Idem lib. 1. & 2. de Arte.

Phaeton, Solis filius, dum currum patris regendum suscepisset: equis ignotum aurigam excurientibus, cecidit in padum, caelo passim conflagrante. Hinc equi Phaetontis, pro equis Solis solent accipi. Verg. lib. 5. Aeneid. Aurorae Phaetontis equi iam luce vehabant. Ouid. lib. 11. Metam. Hic situs est Phaeton currus auriga paterni.

Idem fuit auriga Priami. Verg. lib. 7. Aene. Idemque etiam currus, etiam arma tenentem.

Metiscus Turni. Idem lib. 12. Aurigam Turni media inter lora Metiscum excutit. Aufonius: Nec celeres multas ipse Metiscus agas.

Naubolus Laij regis Thebarum. Statius: Naubolus Hippalides tuus, o mitissime Lai hospes, adhuc currus securaque lora tenebat.

Cirrus Melampodis, Durus Pelori, Athlas Camphasis, Iberus Pauchatis equorum fuerunt auriga. De Cirno Syllius lib. 16. Quod Cirne tuus (na Cirnus agebat) Verberat dimitte, & reuoca moderatus habenas. Iberus ad Pauchatem apud eundem sic loquitur: Tene

Astur certante feret quisquam æquore palmam Erepto: cōsurge, vola, perlabere campum. Durius ad Pelorum: Quò ruis, aut quibā hic rabidi certaminis est mos?

Ferunt etiam *Iolauum* Herculis fuisse aurigam.

Arceptolemus, *Enipeus*, *Cabrion* Hæctoris aurigæ fuisse memorantur. Mortuo Arceptolemo, successit *Cabrion* eius frater.

Myrtilus auriga fuit *OEnomaï*, cuius ruina mari *Myrto* nomine imposuit. Quid in *Ibini*: Proditor vt sæui perit auriga tyranni, Quæ noua *Myrtoæ* nomina fecit aquæ.

Tortellius ait, *Menonem* fuisse aurigā *Idomenci*, *Anestem* *Dionedis*, *Midonem* *Pylemenis*, ducis *Paphlagonum*.

Amphitus & *Telchius* *Castoris*, & *Pollucis* aurigæ fuerunt, testimonio *Plinij* lib. 6. scribentis: Sunt qui condita eam ab *Amphitio* & *Telchio*, *Castoris* & *Pollucis* aurigis, putant. *Ammianus*: Vbi (inquit) inter ciuitates alias *Phæis* est nomine fluuij dictitata, & *Dioscorias* nūc vsque nota: cuius Autores *Amphitus* & *Telchius* *Spartani* traduntur, aurigum *Castoris* & *Pollucis*. Alij dicunt *Castoris* & *Pollucis* aurigas fuisse nominatos *Rhecæm*, & *Amphistratum*.

Legitur in *Troæni* historia *Sperum* fuisse *Pelopis* Aurigam quamquam alij in *Olympia* fuisse *Cyllam* tradant.

In *Illyria* ciuitas fuit *Harpyia*, prope *Encheliæ*, in quā *Amphiarai* auriga *Baton* absorpto domino se contulit. *Cælius*.

Cebares fuit equiso, cuius astu *Darius* regnum *Persarū* adeptus est. Nam quum magi inter se pacto cōuenissent, vt is, cuius equus primus hinniret, regno potiretur, *Cebares* manu vuluæ equinæ prius admotam nanibus equi præbuit olfaciendā. Quo odore irritatus equus primus dedit hinnitum. *Herodotus*.

Patyramphis fuit *Xerxis* auriga. Idem *Herodotus*: Postquam, inquit, ipse *Xerxes* uehebatur curru equorum *Niseorū* præcedente auriga, cui nomen erat *Patyramphi*, *Othonis* filio.

Poëtæ *Bellonam* *Martis* aurigam faciunt, flagello armatam sanguineo, vt docet *Stattius*.

Picus fuit equorum domitor, dicente *Verg.* lib. 7. *Læua* quæ *Ancyle* gerebat *Picus* equum domitor.

Idem de *Mesapo* lib. 7. *Æneid.* At *Mesapus* equum domitor *Neptunia* proles.

Anniceris *Cyrenæus* nobilis fuit equorum agitator, qui artem *Platoni* ostentaturus, ante *Academiā* currus iunxit, sæpèque eundem cursum iisdem vestigiis nihil delirando repetiit.

Erichthonius *Atheniensis* quadrigas primus iunxit. *Pontanus* libro 3. de *Stellis*: Qualis *Erichthonius* currus & quatuor ausus Iungere equo, rapidisque rotis insistere victor.

Astr

Astr *Memnonis* fuit auriga, à cuius nomine *Astures* popul^l *Gallæcis* proximi dicti sunt.

Constat *Felicem Rustatum* fuisse aurigam verbis *Plinij* libro septimo scribentis: Inuenitur in actis *Felicis Rustati* aurigæ, iā igne illato in rogam eius, vnū ē fauentibus iecisse sese.

Inter eos (qui equitatu claruerūt) *Castor* principem locum obtinuit. *Politianus*: Vixque bonum frænis *Castora* frater amet.

C V R R V S D E O R V M, Q V I B V S

A N I M A L I B V S T R A H A N T V R.

C V R R V S *Bacchi*. *Lyncibus*, & *Tygribus*. *Propertius* de *Ariadna* Crapta à *Baccho*: *Lyncibus* in cœlū vesta *Ariadna* tuus. *Quid* in *Episto*. *Phædra*: Inq; capistratis *tygribus* alta sedet. Idem lib. 3. *Meta*. Quæ circum *tygris* simulachrāq; inania *lyncum*. Idē lib. 4. *Meta*. & lib. 1. de *Arte*. *Verg.* lib. 3. *Georg.* Qui *lynce* *Bacchi* variæ

Currus Leucothoes deæ marinæ, *Delphinis*. *Verg.* in *Cyri*: Illa etiā magnum iunctis quæ piscibus æquor, Et glauco bipedum curru metitur equorum *Leucothoë*.

Currus Cybeles leonibus, *Verg.* lib. 3. & iuncti curru dominæ subiere leones. *Quid* lib. 10. *Dente* premunt domito *Cybeleia* frænæ leones. *Carull.* Vbi iuncta iuga resoluens *Cybelé* leonibus.

Currus Veneris, cygnis. *Quid* lib. 10. *Metam.* Iūctisq; per aëra cygnis *Carpit* iter. *Syl.* lib. 7. *Tum* matris curru niueos agitabat olores. *Stattius* lib. 1. *Syl.* *Thalamiq;* ingressa superbū *Limē* *Amyclæos* ad frænā citauit olores. *Stattius* lib. 3. *Dū* petit & molles agit *Venus* aurea cygnos. *Hora.* lib. 4. *Car.* ad *Venerē*: *Tempestinus* in domo *Pauli* purpureis ales oloribus *Commeslabere* maximi.

Currus Thetidis, *Delphinis*: quemadmodum & *Leucothoës*. *Tibul.* *Vesta* est frænato cærulea pisce *Thetis*.

Currus Neptuni, equis. *Verg.* lib. 5. Iungit equos curru genitor, spumantisque addit frænæ feris, manibūque omnes effundit habenas. *Syllius* lib. 3. *Extremam*que petit *Phœbea* cubilia *Thety* *Frænatis* *Neptunus* equis.

Currus Dianæ, cervis. *Claud.* *Dixit* & extemplo frondosa fertur ab *Alpe*. *Trans* pelagus, *Cerui* curru subiere iugales.

Currum Lunonis trahunt pauones. *Currum Lunæ*, boues. *Currum Nemesis*, gryphes. *Currum Solis*, equi. *Currum Saturni*, serpentes. *Currum Martis*, equi. *Currum Prothei* *Phocæ*. *Currum Oceani*, *Balenæ*. *Currum Tritonis* pisces. De his omnibus *Polipianus* in *Ambra*.

Bristoniis *Mars* instat equis. Tu iungis olores,
Phœbe *Terapneos*. *Getica* *Mars* fulgurat hasta,
Contendis tu *Phœbe* fides, arcūque retendis

x 2

Lyncas agit Bromius, Pauos Saturnia pictos.
 Tardos Luna boues, annosas Delia ceruas.
 Gryphes Hyperborcos Nemeſis Cytherea columbas.
 Fert pedibus pinnas puer Arcas, crine galerum.
 Item Ioan. Franciſcus Mirandula:
 - Paphios non iungit olores
 Cypria, terribilem non concinit ægida Pallas.
 Non volucres ſequitur ceruos pharetrata Diana,
 Neſtere odorifequos loris aſſueta Laconas.
 Non iunctis fertur Iuno ſuper æthera pauis,
 Dum Samon, aut teſta inuiſit Carthaginis altæ,
 Cynthia nec bobus charum Endymionæ fatigat.

NAVIGIORVM DIVER-
SA GENERA.

MToparo genus erat nauigij, quo vtebatur pyrata, autore Nonio. Cicero lib. 3. de Rep. Nam quum quæreretur ex eo, quo ſcelere impuſus mare haberet infeſtum vno Myoparone. Eodem (inquit) quo tu orbem terræ. Salluſt. lib. 4. Marique placido à duobus prædonum Myoparonibus circumuenta.

Erant & Parones, genera quædam nauium. Varro: ſamque duos Parones habebant inſtructos. Budæus ait Paronem hodie vocari Brigantinum.

Acatium nauis erat actuaria. Iulius Pollux ait fuiſſe velum in naui maximum, ſicut minimum Dolonem.

Anchitromachus nauigium eſt aptum ferendis anchoris, cæteriſque nauicis inſtrumentis.

Baris erat cymba, qua Ægyptij ſuorum cadauera ad tumultum cõportabant. Propertius lib. 3. Romanamque tubam crepitanti pelere ſiſtro Baridos & contis roſtra Liburna ſequi. Herod. lib. 2.

Cataſcopium dicitur nauis exploratoria, vt Cataſcopus circũſpector, quod ety mo diſtionis cognoscitur. Cæſar in commentariis: Literis celeriter in Siciliam conſcriptis, & per Cataſcopiũ miſſis.

Celox dicitur breue nauigium, à celeritate. Apuleius: Qui celocẽ regere nequit, onerariam petit. Plautus Aulu. Quò hanc celocem conferam? Varro. Nautæ remiugam mouerit celocem.

Corbata nauis eſt tarda, & grãdis. Plaut. in Pœn. Tardiores quàm Corbitæ ſunt in tranquillo mari. Dicuntur autem Corbitæ quòd in earum malo corbes pro ſigno ſuſpenderentur.

Cydarum Calepinus ait eſſe nauiculæ genus: ſed quale, vt in pleiſique, tacet.

De **Cymba** Verg. lib. 6. Æneid. - Gemuit ſub pondere Cymba Sutilis. Ouidius lib. 1. Metamor. Occupat hic collẽ, cymba ſedet alter adunca

adunca.

Cyrceus, nauis eſt prægrandis Aſiana. Plautus apud Nonium: Quæ percontor portitores, ecquæ nauis venerit ex Aſia: negant veniſſe. Cõſpicatus ſum interim Cyrcerum, quo me maiorem non viſiſſe cenſeo. Idem: Ædificat nauim Cyrcerum, & merces emit.

Faſellus eſt nauigium Campanum, eodem Nonio teſte. Salluſt. li. 3. hui. Et fortẽ in nauigando cohors vna, grandi faſello vecta, à cæteris deterauit.

Geſorta nauis eſt, quam nonnulli Proſumiam vocant.

Alius dicitur breuis ſcapha.

Horiam Nonius ait nauim eſſe piſcatoriam. Plautus in Rudente: Mea opera laboratur & Rete & horia. Diminutiuum eſt Horiola. Idem: Malo hunc alligari ad horiam, vt ſemper piſcetur, eſt ſi tempeſtas maxima.

Lembus dicitur nauicula breuis, & velociſſima. Plautus: Dum hæc aguntur, Lembo aduehitur tuus pater paucillulo. Verg. Lembũ ſi fortẽ remiſit, Atq; illum in præceps prono rapit aluceus anni. Pl. lib. 7. ait Cyrenenſes fuiſſe repertoſes Lembi.

Linter dicitur nauicula cauatis arboribus facta. Hac vtebantur quõdam Germani Danubium habitantes. Nonius ait Lintres nauces eſſe fluminares. Oui. ad Liuiam: Quem ſemel vmbriſera nauita Lintre tulit. Sidonius: In pugna Pyrata coit, pars Lintre cauata.

Monocylon dicitur nauis ex integro ligno, & non concifo in trabes. Monon enim vnum, & xylon lignum dicitur.

Pontanes dicuntur, quibus pontium loco vtimur in traiciendis fluuiis. Apuleius: Et ſi vado nõ poterunt, pontonibus tranſibunt.

Proſumia genus eſt nauigij ſpeculatorij. Cæcilius apud Noniũ: De nocte ad portum ſum profectus proſumia. Idem: Qui pro gubernatore ſe gerens prope vertit proſumiam.

Scapha, nauicula eſt in ligno cauata. Horatius lib. 3. Car. Tũ me biremis præſidio ſcaphæ Turum. Vegetius: Scaphas quoq; de ſingulis trabibus excavatas cum longiſſimis funibus, interdum etiã ferreis cathenis legio portat. Nonius ait, Scaphas nauiculas eſſe quæ maiores naues conſequentur.

Schedia nauigium eſt rude & impolitũ, & trabibus inter ſe connexis factum, cuiuſmodi ſunt rates.

Sorrilum, nauigium eſt Iſtricum, quod lino & ſparto conſeritur & condenſatur.

Silata, nauis eſt lata, quales fortẽ ſunt quibus equi & currus tranſuehuntur. Antiqui ſilarum, & ſlites pro latum & lites dicebant.

Trieris nauis eſt magna, quam remiges tribus vtrinque remorum ordinibus impellunt. Latine Triremis dicitur, & trium ordinum

nauis, quemadmodū Quadrirēmes & Quinquerēmes apud anti- quos legimus & apud Gręcos Epteres, Enneres, & Deceres, quę naues leprenū, nouenūm, denūm q; ordinū signifi cāt. Biremē pri- mū fecere Damastenes, autore Plinio: Trirēmē, Ammocles Corin- th. Quadrirēmē, Carthaginiēses: Quinquerēmē instituit Nesichto Salaminius: Sex ordinum, Xenagoras Syracusanus: Decemrēmē Nesigito. Instituit Alexander Magnus ad duodecim ordines. Pro- lemæus Sother ad xv. Demetrius Antigonis ad xx. Ptolemæus Philadelphus ad xl. Ptolemæus Philopator ad quinquaginta.

Plutarchus in vita Periclis ait, *Dapnem* esse quandam nauim rotundam & concuam, & in ventris similitudinē formatam. Ut in mare percurrere, ac celeriter conuerti possint. Atque hoc illi in- ditum nomen quod in Samo primum reperta sit, & à Polystrate tyranno ibidem ædificata.

Hippago seu *Hippagium*, nauis est lata & expensa, qua equi & currus transmittuntur.

Liburni dicebantur bellicę naues, & velocissimę, à Liburnia Dal- matię parte, cuius exēplo fabricantur, vel quod Liburni populi olim nauibus citissimis Ionium mare infulas que prædarentur. His naues leuitate præstantes Liburnicę dixerunt. Horatius in Epi- do: Ibis Liburnis inter alta nauium Amiceæ propugnacula. Dicim' & Liburnicę. Suetonius in Augusto: Utrobique parte Liburni æ- rum demersa. Dicuntur etiam Liburnę. Luc. Ordine contēta gemino creuisse Liburnę.

Vegetius lib. 4

Embolum genus est nauigij velocissimi, Alij ponunt pro rostro æreo, quod ex prora nauium eminet.

Lenunculus, dicitur nauis piscatoria Sallust. apud Nonium: Primo inducit forte per noctem in Lenunculo piscantis.

Onerarię naues dicuntur negotiatorię, & propter onera tardę. *Actuarię* verò dicuntur agiles & præstantes celeritate. Sallust. Hi: actuarię naues circiter triginta, Onerarię decem erant.

Napium appellationes apud Gellium lib. 11. cap. 25. sunt Gaudi, Corbitę, Caudicę, Hippagines, Cercuri, Celoces, Oxyę, Remiecu li, Actuarię, Profumię, Geseortę, Orioles, Cattę, Scapha, Pontones, Nuclucię, Medię, Phaselli, Parones, Mypparones, Lintres, Caupulica, Mareplacidę, Cydarum, Ratarię, Catafcoptium.

Porrò autem nauem primi excogitarunt *Tiphys*. & *Agonantę* vel *Tyrij*, ut maull Tibullus scribens: Prima ratę ventis credere docti Tyros. *Danaus* nauē primus in Gręciam ex Egypto adue- xit. Nam prius ratibus nauigabatur in mari Rubro ab *Eritbra* rep- pertis: Antiquitus fiebant ex corio circumsutę in Oceano Britā- nico, in Nilo ex papyro, cirpo, & arundine. Longa nauē primum

Lafone

Lafone nauigasse, testis est Philostephanus. Egesias hoc tribuit *Par- rhalo*, Cretias *Samira*, Stephanus *Semiramidi*, Archimachus *Ageoni*, Bibliographi *Noz*. Onerariam *Hippus* Tyrius inuenit, Lembum *Cyrenēses*. Cymbam *Phanices*, Celocem *Rhodij*, Cercurum *Cyprij*, Siderum obseruationem in nauigando *Phanices*, Remum *Caps*. La- titudinem eius *Plato*. vela *Icarus*, Malum, & Antemnam *Dada- lus*, Tetras longas *Thafij*, Roftra *Pisens*, *Tyrheni* anchoram, *A- nacharsis* Harpagones, Admnicula *Tiphys*, classe primus depu- gnauit *Minos*.

Naumachia vocatur pugna nautica: Naumachiarij, qui nauale prælium committunt. Sueto. in Claudio: Sed quum proclamanti- bus Naumachiaris, Aue Imperator, morituri te salutant.

Nauis vocabulum est generale. Naualia, nauium stationes. *Na- uarchus*, nauis princeps. *Naucerus*, seu *Nauceriacus*, ductor. *Nau- ta*, & *Nauita* idem.

Carina dicitur concauitas nauis, & capitur pro tota naui. Verg. Frondētēsq; ferunt remos, natat vnctā carina. Carinare instar ca- rinae formāre.

Carinā- re.

Puppis pars posterior nauis, *proa* anterior. *Proreta*, rector prorę.

Rates dicuntur rudes & impolitę trabes inter se connexę. Ra- tis tamen capitur pro naui. Ouidius lib. 4. de Ponto: Et freta veli- uolas non habitura rates. *Ratiarij*, ratis ductores.

Classis capitur pro multitudine nauium, & quandoque pro vni- ca naui. Verg. & *Lycię* ductorem classis *Orontem*.

Remiges nauitę qui remos agunt. *Remigare* remos agere.

Helciarij qui maiores naues funibus trahunt canabinis aduersus vndas.

Remiga- re.

Rudentes dicuntur funes nautici. Lucanus libro 8. Aut laqueum collo tortōsq; aptare rudentes.

Anchora ferrum est repandum, & vtrinque acutum, quo sistun- tur naues, vnde adagium, Nauis tua sulca est duabus anchoris.

Antemne instrumenta sunt amnē antefecantia, vñamq; nauibus facientia. Vergilius: Cornua velatarum obuertimus antemnarū.

Vela dicuntur linea vel canabina tegmina, quę dispassa malo nauis alligantur, vt ventros recipiant. Hinc mare veliuolum.

Carbasus linum est tenuissimum, quo vela nauium fiebant quō- dam: vnde & *Carbasa* pro velis accipi solent.

Transstra tabulę sunt in quibus sedent remiges, vel per quas ad regimen nauis deambulant.

Celeuma dicitur clamor nauticus.

Naulum & *Portorium* merces nauarum & portitorum.

x 4

Vrinatores dicuntur natatores subaquatiles.

Vrinari, seu vrinare, sub aquis natare.

PROPRIA QUÆDAM NA-
VIUM NOMINA.

Argo dicitur fuisse prima nauium, qua Iason, Tiphys, Castor, Pollux, & alij (quos vnde Argonautas dicimus) profecti sunt Colchos, ad rapiendum vellus aureum. Sumpsit autem nomē ab Argo architecto. Vnde Val. Flac. libro 1. Ad charum Tritonia deuolat Argum, Moliri hunc puppem iubet, & demittere ferro Robora, peliacas etiam comes exit ad umbras. Vel ab Argiuis qui in ea nauigant. Hanc nauim poëtæ multis ornant epithetis. Vocant imprimis fatidicā & loquaculā, quæ beneficio Mineruæ facta sit ex queru Dodonæ: quæ Sophocles tradidit fuisse non tantum verbosam, at etiā futuri præfagā, vt in periculis Argonautas moneret. Vnde Claud. Licet omnia vates In maius celebrata ferant, ipsamque secandis Argois trabibus iactent sudasse Mineruam & c. Arbore præfaga tabulas animasse loquaces. Val. Flac. Prima deum magnis canimus fret aperuia nautis, Fatidicāq; ratē. Vocatur præterea *Pegasea*, à Pegasa vrbe Thesaliæ, apud quam fuit edificata. Item, *Peliæ* à Peliō monte. *Tritonis*, quoniam beneficio Mineruæ & ingenio facta est. *Magnensis* seu *Magnesiæ*, à Magnesiæ regione Macedoniæ proxima. *Argoæ*, & *Argiue*, ab argiuis nautis. Hæc ex autoribus confirmari possunt. vt Ouid. li. 7. Meta. Vale. Flac. 1. & 8. Statius lib. 5. & Pontanus libro 5. de stellis. & Proper. lib. 1.

Pristis, *Centaurus*, *Chimera*, *Scylla* nomina sunt nauium apud Verg. lib. 5. Æne. De Pristi & eius rectore Mnesteo sic inquit: Velocem Mnesteus agit acri remige Pristim. de Chimera, Ingētēmq; Gyas ingenti mole Chimeram. De Cetauro & Scylla: Sergetūsq; (domus tenet à quo Sergia nomē) Centauro inuehitur magna Scyllaque Cloanthus Cærulea.

Apud eundem lib. 10. *Tygris* nomen est nauis, cuius rector fuit Massicus. Hæc eius verba: Massicus ærata princeps secat æquora Tygri.

Est & *Centaurus* nomen alterius nauis, cuius rectorē vocat Cupaonem, vbi ait: Filius æquales comitatus classe cateruas, Ingētē remis Centaurum promouet.

Triton nauis fuit cuiusdam Aulestis. Idem. Hunc vehit immanis Triton.

Cælius ex testimonio interpretū Aristophanis ait, duas Athenis naues fuisse publico muneri destinatas, ex quibus *Salamina* euogatos ad iudicium subucheret: *Paralus* verò aucheret Delphos ad rem diuinam.

ARGO

ARGONAVTARVM NOMINA.

Argonautæ (vt iam diximus) dicuntur heroes illi, qui in Argo naui Colchos profecti sunt ad rapiendum vellus aureū. Sunt qui dicāt fuisse duo & quinquaginta numero. Alij quatuor addūt. Sed parū refert de numero. Val. Flac. li. 1. seriatim multos enumerat. De *Zese* & *Calai*. Ouid. lib. 6. Meta. Vellera cum Minyis nitido radianda villo Per mare non notū prima petiere carina. Propert. lib. 2. Hūc duo sectari fratres, Aquilonia proles. Hunc super & Zetis, hunc super & Calais. Omnium summi & principes fuerunt *Tiphys* & *Iason*. Vnde Ouid. lib. 1. de Arte: Tiphys in Æmonia puppi magister erat.

NAVTE NONNVLII.

De *Tiphys* licet iā satis dixerimus, adhuc tamē testimonia adiciemus. Verg. Ægloga 4. Alter erit tum Tiphys & altera quæ vehat Argo Delectos heroas. Ouid. in Epi. Quid mihi cū Minyis, quid cum tritonide pinu: Quid tibi cū patria nauita Tiphys mea. Seneca in Medea: Quæq; domitorem freti Tiphyn nouam formare docuisti ratem. Idem: Ausus Tiphys pandere vasto Carbasia Pōto, legēsque nouas scribere ventis.

Mnesteus, *Sergestus*, *Cloanthus* nauitæ fuerunt Æneæ. Verg. li. 4. Æne. Mnestea Sergestūmq; vocat, fortēmq; Cloantum.

Fuit & *Palinurus* gubernator nauis Æneæ. Verg. li. 3. Ipse gubernator puppi Palinurus ab alta.

Telonem Massiliensem Læcanus à nauigandi astrorūmq; peritia laudat li. 3. vbi ait: Dirigit huc puppim miseri quoq; dextra Telonis, Qua nullam melius pelago turbante carinæ Audiuere manū, nec lux est notior vlli Craftina, seu Phœbum videat, seu cornua Lunæ. Semper venturis componere carbasia ventis.

Idem commendat *Phocœum* quendam vrinatorem aded natandi peritum, vt mergeret se, ac demum emergeret quum vellet. Hæc eius verba: Pugna fuit vnus in illa Eximius Phocœus, animam seruare sub vndis, Scrutarique fretū, si quid merisset arenis: Et nimis affixos vnci conuelleret morsus, & c.

Opheltis fuit nauita & circunuetor scelestissimus. Sidonius: Qui vigor in pedibus frustra tibi natus Ophelte. *Canopus* autore Plinio fuit gubernator nauis Menelai, à quo hostium Nili Canopicum nomen sumpsit, vbi ictu aspidis mortuus est ille.

Fuit *Saro* quispiam nauita, qui moribus suis inelegantibus & inurbanis sequenti adagio locum fecit Sarone magis nauticus.

Simonides apud Plutarchum testis est *Amarfyadam* Phereclum fuisse gubernatorem nauis Thesei in Cretam ad minotaurum nauigatis. Philochorus ibi ait *Nausthem* & *Phœacum* retores fuisse

x 5

eius nauis.

Idem in Themistocle ait *Ariomenem* Xerxis fuisse nauarchum. Eodē teste *Petitus* fuit gubernator nauis, in quam Pompeius post fugam conscendit.

Accessus fuit ignauus quispiam nauta, qui vt navigationē prorogaret, dicebat se Lunam magis opportunam expectare. Vnde natū adagiū: *Accessi Luna*, in cōperendinatos, qui semper causas comminiscuntur, quo negotium differant. Erasmus in *Chilid.*

Mandro fuit quispiā nauicularius, qui aspirante fortuna tandem factus est Imperator, vnde etiam factus adagiō locus, *Fuit & Mandroni* siculna nauis. In eos qui præter meritum ad opes euecti, pristinae conditionis non meminerunt. Erasmus.

Phrontis nauta fuit Menelai, filius Onetoris, casus à Phœbo.

Amyclas nauta fuit ad quē tempore belli civilis accessit Cæsar, vt ab eo transferebatur in Italiam. Lucanus li. 5. - Moli consurgit Amyclas quem dabat alga toro.

Herodotus Melpomene ait *Coleum* fuisse gubernatorem cuiusdam nauis Samiorum.

Phereclus fuit architectus, qui naues Paridis ad raptum Helenæ auri fabricauit, vnde & nauis proprio epitheto *Phereclæa* dicitur. *Peloros* fuit gubernator nauium Annibalis fugientis.

PORTITORES.

Cælius scribit *Phaonem* fuisse portitorem, eoque se fouisse artificio. Hic quum Venerem transuexisset, vnguentū ab ea fertur accepisse, quo delibutus factus est hominum pulcherrimus.

Phorus Græcè Porthmens, Latine portitor dictus est, quod per mare deferret colonias, teste Beroso.

Charon dicitur portitor inferorum. Ver. lib. 6. Portitor ille Charon. Idē: Portitor has horredus aquas & flumina seruat Terribili squalore Charon. Proper. li. 3. Portitorū, Porthemum, Telonarium Minerual, stirps Charontica, Naulū dicitur portitorū merces. Seneca de Charonte: Hunc seruat amnem cultu & aspectu horridus Pavidōsq; manes squalidus gestat senex. Idem in Oedipo: Quinq; capaci turbida cymba flumina seruat durus senior nauita Charo.

PISCATORES, ET VIRI-

NATORES.

Dælus fuit piscator quispiam, qui educauit Perseū, de quo Statius li. 2. Syl. Fluctuagus volucré comedebat Persea Dyctis. De *Herminio* Syllius li. 5. Nec minus Herminium primis obruncat in armis. Assuetum Thrasymene tuos prædantibus hamis. Ex haurire lacus, patriæq; alimenta senectæ Ducere suspensō per stagna latentia lino.

Herod.

Herodotus ait *Scylliam* fuisse vrinatorem Sicyonium Themistoclis ætate, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multa pecuniam Peris seruauerit, plurimāque sibi lucratus sit.

Nicolaus quidam *Calapiscus* cognominatus ex Appulia oriundus, à puero aquis assuetus, degebat inter marinas belluas multos dies cōtinuos illæus & profunda pelāgi scrutabatur, futurāque tempestates prædicebat.

Plinius ait *Ichthyophagos* populos, Troglodytis vicinos, natate ceu maris animalia.

PERICULA MARINA.

Charybdis periculum est marinum, in Sicilia, prope Tauromitanum litus, quod crebris aquarum vorticibus infremere, assiduūsq; fluctuū cōcuribus rapta absorbere dicitur. Ouid. lib. 4. de Ponto: Nec potes infestis conferre Charybdin Achais, Ter licet epotet, ter vomat illa fretum.

Scylla, saxū est in mari Siculo, mare ipsum reddēs importuosū & plenum periculi, quod assiduis aquarum concursibus latratum videtur emittere. Poëtæ fabulantur Scyllā Phœrci filia mutata in monstrū supernè virgineum, infernè verò piscē, & sex caninis capitibus latrās, quum se lauisset in fonte, quod Circe veneno infecerat. Ouid. lib. Met. Cinctāq; sæuis Scylla rapax canibus Siculo latrare profundo. Plin. li. 3. In eo freto est scopulus Scylla: Item Charybdis, mare vorticosum, ambo clara sæuitia. Cicero Actiōne 6. in Verrem, Nō enim Charybdin tam infestam, neque Scyllam nauis, quā istum in eodem freto fuisse arbitror.

Malea promontorium est Laconia scopulosum, quod per quinquaginta millia passuum in mare protensum periculosa reddiū navigationē, propter aduersos ventorum flatus. Hinc natum proterbium, Quum ad Maleā deflexeris, domesticos obliuiscere. Est autē penultima dictionis indifferens. Verg. Ionioq; mari, Maleaque sequacibus vndis Statius li. 4. Theb. Idem in Achil.

Caphareus mons est Euboiæ, altissimus, Hellepōtum versus, importuosus & formidolosus propter scopulorum frequentia, & crebros vndarum vortices. Hic Nauplius, rex Euboiæ, mortem filij Palamedis, Vlyssis dolo interfecti, vltus est. Nam quum Græci Troia redirent, Nauplius facem in vertice montis posuit, vt locus fidem portus faceret. Quō quum venissent, multi naufragium fecerunt. Stat. in Achil. Quum reduces Danaï, nocturnā que signa Caphareus Exeret.

Syrtis duo sunt loca in finibus Africae Ægyptum versus, vbi mare fertur esse vadōsū & importuosū, propter aquas reciprocas. Seneca: Ex amica nauis ante pmittet vada Incerta Syrtis. Syll. li. 17.

Et sum-

Et semper naufraga Syrtis.

Ouidius lib. 12. Elegiarum de quibusdam sic meminit.

Cum domina Libycas ausim prærumpere Syrtis,

Et dare non æquis vela ferenda Nothis.

Non qua virgineo portenta sub inguine latrant,

Nec timeam vestros curua Malea sinus,

Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis,

Fundit & effusas ore recepat aquas.

PISCINARI II.

Piscinarij dicuntur, qui piscinas habent refertas piscibus, easque magno studio curant. Ostrearum viuaria, primus omnium *Sargius Orata* inuenit, optimumque saporem *Lucrinis* adiudi caui.

Lucinius Murena reliquorum piscium viuaria primus instituit.

Lucullus ad piscium receptacula montem excidit iuxta Neapolim maiore impendio, quam villam ædificauerat, admissio mari.

Varro scribit, *M. Catonem* Uticensem (quum hæres testamentario

Lucilli seu *Lucilij* esset relictus) pisces de piscina eius XLIX. millibus vendidisse.

Murenarum viuaria excogitauit *C. Hirnius*, qui cœnis triumphantibus dictatoris *Cæsaris* sex millia murenarum mutua appendit & dedit in pondus.

Vedius Pollio, quum piscinas magno studio coleret, solebat seruos suos occidere, eosque piscibus vorandos præbere ut hominum cruore pasti delicatiores essent.

Curauit & piscinas *Hortentius Orator*, *Murenam*que adeo dilexit, ut mortuam multos dies atratus fleuerit.

Antonia *Drusi Murenæ*, quam diligebat, in aures addidit. *Cochlearum* viuaria primus instituit *Fuluius Hirpinus*.

PISCES DIVERSI.

Scripserunt de Piscium natura *Oppianus*, *Aristoteles*, *Plinius* & aliquot alij magnæ celebritatis viri, qui quoniã acutè adeo & diligenter negotiũ hoc attigerunt, ut nihil posteris reliquisse videantur, vacantis esset operæ, multa moliri velle post illos, quorum nec ymbra quidem possit quispiam pertingere. Propterea satis erit nobis quædam admodum pauca decerpere, quæ notiora & maiori emolumento futura videbuntur. Nã nihil indisciplinatum relinquere velle, illud esset retexere telam *Penelopes*. Dicam ergo de piscibus, quorum nomina apud autores frequentiora sunt. *Piscis* Græcè *Ichthys* dicitur, vnde *Ichthyophagi* populi *Trogloditis* vicini, qui vescuntur piscibus. *Ichthyopolæ*, piscium veditores, qui & *Cetarij* vocantur: *Ichthyopoliũ* forum piscariũ. Capiuntur pisces *hamis*, *nallis*, *tragulibus*, *excipulis*, qui piscatur *hamo*, vocatur *Hamiotæ*

miotæ, ut faciebat *Augustus* animi laxandi gratia. *Trãquillus* scribit *Neronem* aureo rete piscari solitum.

Piscium alij reguntur corio & pilis, ut vituli, *hippotami*: alij corio tantũ, ut *Delphini*: *Cortice* ut *testudines*: *Silicium* duritia, ut *Ostreæ*, *cõchæ*: *Crustis*, ut *locustæ*: *Crustis* & *spinis*, ut *Echini*: *Squamis*, ut *Carpio*: *Aspera cute*, ut *Squatina* qua lignũ & ebora ponũtur: *mollis* ut *murenæ*: alij nulla, ut *Polypus*. Quæ pilo vestiuntur, animal pariunt. *Spirant* pisces. Nam & pulmonem habent, aut aliqua pulmonis loco viscera. Annotata est enim in quibusdam æstiuo calore anhelatio, & in aliis oscitatio: Interim quoque dormiunt. *Oua* pariunt quæ squamis integuntur. *Coeunt* plerunque in occursum, paruo contactu, menses *Martio*, *Aprili*, *Mai*, *Autumno* pauci, ut *Salpa*, & *Sargus*. *Piscium* alij sunt plani, ut *Rombi* & *soleæ*: alij longi, ut *Murenæ*, *cõger*, *Placet* *Aristoreli* nullas esse piscibus mamas, nec meatum vllum genitalium perspicuũ, sed excrementorum tantum locum. Partes quoque audiendi, odorandi, sentiendi nullas esse perspicuas præter oculos. Sunt qui gregatim errant more armentorũ: volat alij, ut *accipitres*, *hirundines*, *cæpiæ*. Sentiunt hyemem procellosam, cuius horrore multi limo se prouoluunt, alij sub petris glomeratim conquiescunt, nonnulli ima petunt, quod sentiãt summa pelagi tæpestatibus obnoxia: Redeunt verò serenitate profiliunt, & libenter littus prospiciunt. Partu differunt inter se. *Lupus* bis anno parit. *Mulus* ter: ceteri semel ac diuersis temporibus. *Pregnantes* gaudent aquis dulcibus. In *Africa* tamen feruntur viuere nonnulli in feruenti palude. Sunt qui colorem mutant. Nam mens hyeme candidæ fiunt, æstate nigriores. *Muræ* & *Physicis*, reliquo tempore candida, vere varia. *Amicitias* inter se, & inimicitias exercent. *Inimici* sunt *Delphinus* & *Balæna*, *Cæstres*, & *Lupus*, *Murena* & *congrus*. Sunt & qui docilitatẽ nescio quam præferunt. Nã in *Lymira* fonte *Lyciæ* ter fistula euocati veniunt ad augurium, teste *Plinio*. *Hierapoli* *Syriæ* in lacu *Veneris*, ædituorum vocibus parent vocati, exornati auro veniunt adulantes. *Scalpuntur*, ora hiantia manibus inferendis præbent. In *Stabianò* *Campaniæ* ad *Herculis* petram *Melanuri* in mari panem abiectũ rapiunt, eidemque ad nullum cibum (in quo hamus sit) accedunt.

Acipenser piscis est qui squamis ad os versis contra aquam nando meat. Fuit olim in magna mensarum dignatione, & inuentus rarus, ut docet *Cicero* libello de *Fato*, apud quem dicitur *Scipioni Numantio* acipenserem esse paucorum hominum. Quod etiam docuit *Plautus* scribens, Qui mihi in mari *Acipenser* lauit, cuius latus in latebras dedam meis dentibus.

Miosa, piscis est de *Clupearum* genere, qui alio nomine *Chryssa* dicitur

dicitur Aloſæ dicuntur eſſe laudariſſimæ in Tyberi.

Atilus piſcis eſt inerti pingueſcens. Frequens eſt in Pado, adeo vt ad mille quandoque libras capi ſint, qui niſi iugis boui extra-
hi poterunt.

Aurata, piſces ſunt omniũ timidiſſimi, qui in maris reflexu ſub
lit. oralium a borum radicibus ſe occultit, ubiq; frondiũ agitatio-
ne exterriti, facile capiuntur, quadam velut deditioe. Eorũ viu-
tia primº inſtituit Sergius Aurata, inde nomẽ adeptus. Martialiſ:
Non omnis laudẽ pretiũque Aurata Meretur. Hic piſcis nomẽ
accepit ab auri colore. Commendantur Aurata, quæ ſunt ex Lu-
crino lacu. Coeunt attritu ventris, & oua concipiunt.

Anguilla piſces ſunt oblongi, volubiles, & ſerpentibus ſimiles
qui piſcium ſoli exanimes nõ fluitant. Dicuntur Anguilla, quod
angibus ſimiles ſint. Viuunt annis 8. durãt ſine aqua ſenis diebus
Generantur ſcopulorũ attritu, ſine coitu, ſine ouo nec eſt alia ca-
rum procreatio. Frequens habet lacus Benacus. Autore Plinio. Ve-
ſcuntur limo & edulis, ſiquis apponat, ſed plurimẽ dolci humore
viuit. Gaudet aqua ſemper affluente & effluente, quæ niſi lim-
pida fuerit, breui intereunt. Aſtitiõ tempore de lacu in piſcinam
translata viuere nequeunt: hyeme verõ mutationem loci tolerant
faciliſimẽ. Reperiuntur in Gange tam inuſitata magnitudine, vt
tricenos pedes impleant. Optimẽ & præpingues capiuntur in Ti-
mauo lacu. Reperiuntur etiam in limoſis locis prope Syracuſa, ta-
ta multitudine, vt piſcari volentibus lata adſit præda. De Anguil-
la Iuuenaliſ Satyra 5. Vos anguilla manet lögæ cognata colubræ.
Ariſtoteles ait anguillam neque marem eſſe, neque feminam.

Alec piſcis eſt qui ſola aqua nutritur. Martialiſ: Cui portat
gaudens ancilla Paropſide rubra Alecem, ſed quam proſtinus illa
voret: Diminutim eſt Alecula Col. l. 9. Daur Cammarus, & ri-
ualis Alecula, vel ſi quæ ſunt incrementi parui fluuiorum anima-
lia. Capitur etiam Alec pro falſo liquamine. Martialiſ lib. 3. Cappa-
rin & putri ceptas alece natantes

Aries piſcis eſt qui graſſatur vt latro, & grandium nauium in-
ſolo ſtantium occultus vmbra expectat, ſi quem nandi voluptas
inuitet, raptãque prædam abnatus megit.

Aphya piſciculi ſunt qui ex aqua & pluuia procreantur. Aphya
in ignem: Proverbium eſt de rebus, quæ celeriter intereunt & ab-
ſumuntur, vel quæ ſtatim conficiuntur. Nam Aphya piſcis
ad motus igni decoquitur.

Aſtracus piſcis eſt qui ſi longius à mari exportatus dimittatur,
ad eundem irrepit locum, vbi captus fuerat.

Acus piſcis eſt gracilis, iuſtum vteri tempus non expectans, ſed
abrum-

abrumpens vterum, & matrem interimens. Pariunt enim Aci cõ-
fracto vêtre, multitudine partus exigui pretij. Græcè dicuntur Bel-
lones. De his Martialiſ lib. 10. Et ſatius tenues ducere credis Acos.

Anthia piſcis eſt frequens apud Chelidoniaſ inſulas. Celeriter ca-
pitur, paruo nauigio & cõcolori veſte, eadẽmque ora per aliquot
dies continuos piſcator enauigat certo ſpatio, eſcãmque pronitit.
Solus hic multos dies ad piſcatores accedit incomitatus. Poſtre-
mò greges innumeros adducit, quos ſi inuolauerit Hamiota, par-
cit ductori. Præterea Anthiæ quũ vnũ hamo teneri viderint, ſpinis
(quas in dorſo ſerratas habent) lineam ſecare traduntur, ea quæ
tenetur extendente, vt præcidi poſſit.

Aeluri piſces ſunt, quorum oculi ad vices Lunæ aut ampliores
ſunt aut minores.

Anlopa piſcis eſt magnitudine ingētis, Thynni, ceruice firmiſſi
ma, oculis patentibus atque amplis, dorſo cæruleo, ventre alben-
te, corpore linea aurei coloris diſcriminato, quæ à vertice ad cau-
dam deſinit.

Barbo piſcis eſt geminam habens barbam in labro inferiore.
Alio nomine vocatur Mulus. Vnde & Cicero in Paradoxiſ Mu-
los vocat Barbatulos.

Bocas piſciculus eſt vocem quandã mugitui ſimilem reddens.

Balena piſcis eſt omnium maximus qui partum lacte nutrit ſpi-
rat non brachiis, ſed fiſtula quadam. In fronte gerit ora. Fertur
ſumma aqua, hebetatur ſenſibus ob corporis molem: propterea
duce indiget, qui prælongus & albus, & capite procerus, anguſta
cauda prærit, extremãque balenã cõtingit, & tanquam temone ad
eam regendã vtitur. Sole ardente Balenã interdum exit ad litus,
proſtrata dormit in arena. Reperiuntur Balenæ in mari Indico
quaternã iugerunt, & Elephantis quintuplo maiores. Sunt & præ-
grandes in mari Britannico. Iuuen. Satyr. 10. Quantum delphinis
Balenã Britannica maior. Balenã inſeſta ſunt Orca.

Carpio piſcis eſt nobis frequens, & in Bænaco laudabilis.

Cephalus etiã nomen eſt piſcis Ambroſius: Ille ſinus maris Ce-
phalos alit, lupos ille, ille laxatiles. Sordidi ſunt cephalo: ſummo
pelago quandoque vrinãtes ſeſe abluunt. Oua eorum non attin-
guntur: vnde & numeroſi ſunt. Quum adoleuerunt, corripuntur
à cæteris, Marini flumineis præſtant.

Concha eſt de genere canerorum. Conchæ & Oſtreæ dicuntur pi-
ſces teſtæ firmioris. Et teſtæ ipſæ duriores vocantur Cõchæ. Ouid.
Oſtæque & conchis tuta fuere ſuis. Columel. implicitis conchæ
limax Conchis optimis abundat Lucrinus, Bibaga indiæ inſula,
& mare rubrum.

Congrus seu *Conger* etiam genus piscis, quem inter saxatiles ponit. Plinius. Similis est anguilla duriore tamen carne, & sapore inferior: Grillum Nicander vocauit.

Cybius piscis est ita scissus, vt medium pateat æquè in omnes partes ad similitudinem tesserarum.

Coracini pisces sunt Nilo peculiare. Martialis: Princeps Nilia cis raperis Coracine macellis, Pelleæ prior est gloria nulla gulæ. *Coracinus* oculos frequenter mouet.

* *Citharæus*, piscis est, qui à cauda ad verticem lineas habet instar neruorum musici instrumenti distentas, vnde nomen accepit: frequens in mari rubro.

Cetus piscis est maximus in Atlantico mari. Ambrosius: Virtute mitigaui, mare, Disciplina Cetos strauit. Plin. lib. 32. scribit, Cetos sexcentorū pedū lōgitudinis, & trecentorū latitudinis intrasse in flumen Arabia. Sunt enim tantæ magnitudinis, vt si aquis supernarent, insula videantur. Dicimus etiam Cete in neutro genere, & plurali numero. Stat. lib. 1. Achill. Armigeri Tritones cunt, scopulosæque cete. Cetarij dicuntur maiorum piscium venditores.

Cyprinus piscis est fluuiialis palatum habes carnosum pro lingua.

Canna piscis est mollis carnis: Hyatulam Gaza conuertit.

Cantharus piscis est Zelotypus, qui pro conforte ad internecionem cum suo genere pugnat.

Cestrens piscis est, qui reliquis mutua deuoratione victitantibus, solus ab aliorum carnibus abstinet, ideòq; non capitur esca, sed in limum abdit sese, quo ibidè pascitur. Vbi verò in metū caput occluit, arbitratur totum corpus esse tutum. Nonnulli ferunt hunc piscem deuorari à Congro, vt Congrum à Murena. Theodorus Gaza Mugilem fecit Latine.

Cancr pisces sunt multipedes, & præposterè gradientes, vt Calentius in Croaco graphicè describit: Illis dena pedū vestigia, denaque in arcus Crura recuruantur, laterumque à margine ludunt Ambiguūque iter est, &c.

Reperiuntur in Phœnicia littorales cancri tantæ velocitatis, vt comprehendi nequeant.

Cordille pisciculi sunt de quibus Martialis. lib. 3. Ne nigram cito ratis in culinam Cordillas madida tegas papyro.

Camicula piscis est foetus suos à partu natantes deuorans, vt eos ab omni iniuria tueatur.

Coruus piscis marinus fuluus est, è stagno nigricans: alga vescitur, & bis parit in anno.

Callionymus piscis habet multum fellis in dextro latere, in sinistro verò iccur.

Charace piscis pinnas habet vtrinque maximas, caudam auri fulgore purpureis disiectam lineis.

Cochlee tam aquatiles quam terrestres exuunt se domicilio, binaque ceu cornua protendūt, contrahuntque. Oculis carent, ideo corniculis præterant iter.

Clupea pisciculus est, qui venâ quandam in Syluri faucibus mira cupidine appetens, Sylurum ipsum morsu exanimat.

Dactylus piscis est e genere cōcharum ab humanorum vnguū similitudine appellatus. Remoto in tenebris lumine, alio fulgore claret, lucet in ore mandentium, in manibus, in solo, & veste, deciditibus guttis: vt etiam natura illa videatur esse in succo, què habet in corpore.

Delphini pisces sunt puerulorū amatores. Fœmina mulieris instar habet vbera, quibus copioso lacte mares pascit: Parui vnâ gregatim natāt: Parentes foetus comitantur etiā adultos: Citò adolefcunt: Decem annis ad summā proueniūt magnitudinem: Agunt vere coniugia: Pariunt catulos decimo mense, & æstiuo tempore: Viunt annis xxx. In terrā quandoque erumpunt incerta de causa, & statim tellure tacta moriūtur. Linguā habent contra naturam aquatiliū, mobilem, breuem, & latam, non differētem suillæ: Hominem amant, arte musica mulcentur: Pro voce gemitum edunt humano similem: Dorsum habent repandum, & rostrum simum, vnde & Simonis nomine gaudent. Obuiam nauigiis veniunt, aludunt etiam & quamuis plena prætereunt vela: Nullū est animal quod celeritate nō excellant: Paruos semper aliquis grādiōr natu comitatur, vt custos. Plin. ait visos esse, qui defunctū portarent, ne laceraretur à belluis. Siquis eorū caprus fuerit, ceteri adnatāt, supplicatū specie captum reposcentes. Varia sunt apud Pliniū exēpla de eorum amore in pueros.

Draco marinus caput & oculos habet ad similitudinē terrestris, reliquū corpus, vt ceteri pisces: Squamas habet præduras, aculeosque solo tactu venenum relinquētes: Apprehensus dextrā manu renititur: Corruptus verò laua obsequitur.

Echeneis pisciculus est, qui naues quolibet impetuoso vento cōcitatatas, adhærens retinet: Plin. Est (inquit) paruus admodū piscis petris affluens, Echeneis appellatus. Hoc carinis adhærente, naues tardius ire creduntur. Inde Latini Remorū vocant, & Remiliginē. Lucanus 6. Non puppim retinens Euro tendente rudentes, In mediis Echeneis, aquis oculique draconū. Fertur hic piscis fluxum grauidarum vtero sistere, parrūsque ad puerperium continere.

Elops piscis inter raras delicias quondā habitus est alio nomine acipenser dicitur. Plinius cōmendat Elopem Rhodium. De Elope

sic scribit *Alianus*: *Eloper* quidam existimant esse, quem *Hoine-*
rus piscem sacrum appellauit, inuentum rarum, nec nisi in mari *Pa-*
philos: captus trahitur magno acclamantium plausu.

Echini pisces habent pro pedibus spinas: Ingredi est his in orbem
volunt: Propterea detritis saepe aculeis inueniuntur. Ora habent in
medio corpore in terram versa. Oua amara numero quina: Scitu-
tiam maris praesagiunt, ac propterea correptis se muniunt lapillis
& calculum arripiunt, ne fluctibus excutiantur. Oua habent ple-
nilunium hyeme. Frequentes sunt *Echini* apud *Misenum* promon-
torium *Horat*: *Miseno* oriuntur *Echini*. Captum *Echinum* si con-
cerperis in frusta, & in mare proieceris, paulo post partes conue-
nire ac reuiuiscere aiunt.

Exocetus piscis est in siccum somni causa exiens. Hunc habet
Arcadia.

Eneraules pisces sunt minutissimi, albo colore, praeda ceterorum,
qui tum matum conglobatumque adeo feruntur, ut scapha aut rem-
is vrgentibus dislocari nequeant.

Galeus piscis est, qui pastinacam piscem venenatum prosequi-
tur. Autore *Plinio*.

Glanij pisces sunt quorum frequentia *Glanio* *Cumarum* fluuii
nomen impositum.

Gobio piscis est praestatis saporis, & parui nutrimenti. Albus praes-
tat nigro. Laudatissimis olim mensis adhibebatur. De hoc *Iuuenia-*
lus Satyr. 11. Nec cupias mulum, quum sit tibi *Gobio* tatum. *Dici-*
mus & *Gobius*. *Mart*. In *Venetis* sint lauta licet conuiuia terris.
Principium coenae *Gobius* esse solet. *Gobiones* arena gaudet, greg-
atim degunt, vnde & inter pisces gregales numerantur.

Glaucus piscis est, qui tanta in sobole charitate teneri dicitur, ut
paruos foetus nunquam deserat, praestatque ad sit eis contra noxia. In
periculis solidos deuorat, deinde reuomit. *Aristoteles* eum ponit
in genere ferratorum & carnivororum.

Grues pisces frequenter sunt in *Corynthio* pelago, magnitudine
pedum xv. Os & ceruicem habent grui aliti similem, & squamas
foeminae libidine accensae maribus blandiuntur, eosque salientes
non patiuntur. Huic genitura in aquas decidit, ex mari velut pa-
rente procreantur.

Carus piscis est, cuius fel, recens & inueteratum vino auribus v-
tilissimum est. Autore *Plinio*.

Gerres pisces sunt vilissimi, & falsi, ex genere locustarum. *Mart*.
lib. 3. Teque iuuant *Gerres*, & pelle *Melandria* cana.

Hippocampus piscis est, cuius ventrem si quis ex aceto & melle
hauserit

hauserit, contra canis rabiosi morsum auxilium sentiet.

Hirci, pisces sunt in *Cyrenaico*, & *Sardoo* mari oberrantes cum
Delphinis. Mares alba vita frontem habent redimitam. Foeminae
vero sunt cristatae, ut galli gallinacei. Rapacissimi sunt, ut qui homi-
nes, nauigiisque inuolent. Spiritu graui & vehementi, quo odore velut
instrumento ad ceterorum praedam vtuntur. Vitulos marinos infe-
stantur maxime, quos profatu, perinde ac iaculo, expugnant.

Hygrophanix, piscis est in mari rubro, magnitudine lacertorum,
ore semper hianti, & oculis viridantibus, zonis distinctus binis, al-
tera a branchiis ad caudam aurea, altera argentea medium corpus
intercedente, maculis deinde intercrustantibus caeruleis.

Iulides, pisces sunt saxatiles, & morfu venenato.

Lampetra piscis est a lambendis petris nomen adeptus.

Loligo piscis est, qui extra aquam sese effertens volitat: caput ha-
bet inter pedes & ventrem, & cruorem nigrum instar atramenti:
Vnde *Horat*. Hic nigrae sicca loliginis.

Lutariae dicuntur testudines, quae in dulci aqua viuunt. Has *Graeci*
Emidas vocant.

Lupus piscis marinus dictus est a voracitate, & quod solus natus. Le-
nis est & mollis, Cancros marinos infectatur maxime. Habet ne-
scio quem lapidem in capite. Fluuialis potior est marino. Praestati-
ssimi saporis capitur in *Tyberi* fluuii inter duos pontes. Autore
Plinio. De hoc *Martialis* *lib. 9*. Appetitur posito vilis olina lupo.
Idem: *Laneus* *Euganei* lupus excipit ora *Timau*, *Aequoreo* dul-
ces cum sale pastus aquas. Hic piscis rete circumdatus, arenas arat
cauda, atque ita conditus euadit. Quum haesit in hamo, tumultuoso
discursu laxat vulnera, donec excidat insidia: *Lupus* & *Mugil* mu-
tuo flagrant odio. *Plinius* ait, *Luporum* laudatissimos esse, qui ap-
pellantur *Lanati*, a candore mollitiaeque carnis.

Lucerna, piscis est qui lingua ignea per os exerta serenis nocti-
bus lucet. Eodem *Plinio* teste.

Legnis piscis est sobolis amantissimus. Nam ubi foemina enixa
est, mas curat communes foetus, tutaturque ab insidiis, atque etiam
hamum deuorat. Similis est prope *Siluro*. Frequens reperitur apud
Mazandram & *Lycum* *Asiae*, itemque apud *Syrimonem* *Europa* fluuios.

Lepus marinus gignitur in limo vna cum *Aphysis*, quibuscum ali-
quando capitur. In magno mari reperitur omnia similis terrestri,
praeter villos, quos aculeatos, & erectos habet. Natus in summa a-
qua. Velocissimus est, ac propterea difficilis captus: ne vnquam ad-
nassas, aut hamos accedit. Si quis eum attingerit, aut manu, aut ba-
culo (dum in morbo est) animi defectum incurret.

Leo piscis regitur concha, *Carabo* similis, praeterquam quod

gracilior est. Eius brachia cancris similia sunt.

Locusta pisces sunt Polypis mimici, & Mur. n. s, qui obliquis cornibus procedunt in Metu. Gignuntur in limo, sed diuerſionem conoſo Ostrea, in arenoso Concha. Incola: Calij motis contra terrestres Locustas, Iouis auxilium implorat. Theſſali, Illirij, & Lemnij ab his etiam infestatur. Magnelij & Ephresij ordine militari in eas procedunt. In mari Indico locustae aquatiles quaterna impler cubita. Sunt in India tertium pedum longitudinis, eruribus & femoribus ferrarum vsum praebentes quum inauerunt.

Luscus piscis est dent. eulatus: de quo Ausonius: Luscus obscurat vulua cœnoque lacunas Obsidet.

Labrax, piscis est lato oris & ceta, qui escam totam vnâ cum arte faucibus corripit, atq; ob id facile capitur. Praegrandes autem Labraces apud Miletum Asiae ciuitate esse dicuntur. Vnde adagium, Labrax Milesius: in audum & voracem.

Mugil, piscis est capitulosus, omnium (q; squamis integitur) velocissimus, adeo vt tranuersa nauigia interim supernatet. Ridetur eius natura, q; abscondito in metu capite, totum se occultari putet. Cœtus tepore, mare lineæ alligatu, & in mare proiectu, scemine sequitur ad litus, & mares sceminam partus tepore. Bellu habent. Mugiles cum Lupis. Sciunt esse in esca hamum, insidiasq; nō gnorūt. Auditas tamen tanta est, vt cauda verberando excutiant c. bos.

Murena piscis est longitudine anguilla: parit quocunq; tepore, cuiusq; oua citissime crescent. Vocantur a Latinis Fluta, quod in superficialis aquatu fluant, & supernatent. Quū in summis aquis aspricantur, sole torrefacta, amplius se curuare, aut aquis mergere nequeunt. Vnde Martialis: Quae natat in Siculo grandis Murena profundo, Non valet exultam mergere sole cure. Fuit olim Murena in tantis deliciis, vt nomen Liciniorum familiae dederit, teste Varrone, & mortua defleta sit in piscina, & alia in aures ab Antonia Drusi meruit. Principatu obtinet in Sicilia, vbi pre pinguedine in summū pelagus erumpit. Habet etiā delicatam vrbs in pania Tartessus nomine, adeo vt inter cibos electiles numerata sit, auctore Gellio. Murena infestissima est ferulatu natura, hamum deuorata, admouentq; dentibus lineas, atq; ita erodunt. Licinius Macer apud Plinium ait, eas scemine tantum sexus esse, & concipere de serpentibus, & ob id sibilu a piscatoribus euocari. Animā habent in cauda, qua percussu exanimantur, verum ictu capitis raro. Laudantur inter saxatiles. Congros odio prosequuntur.

Murex est piscis marinus, ex genere concharum qui & Conchylium dicitur. Plin. Cōchylia & purpuras omnes ore atterit. Ex eius humore fit color purpureus. Vnde, & pro purpura solet accipi

Horat.

Hora. Te bis Afro murice tincta nestiunt lanq; Frequens est hic piscis, & nobilis apud Tyrum, vbi vsum purpurae ptebet Verg. l. lib. 4. Aenei. Tyriq; ardebat murice lana. Muricum cinis cū oleo tumores tollit, & mammas cum melle efficaciter sanat. Latet circa canis ortum tricenis diebus. Congregantur verno tepore purpurarum instar, mutuoq; attritu lentore cuiusda ceræ saluant. Parunt vere. De murice Martialis. Sanguine de nostro tinctas ingrate lacernas Induis, & non est hoc satis, esca iunus. Horatius: Murice Baiano potior Lucrina Feloris.

Mustella piscis est murenae similis, cui secundas in deliciis partes nonnulli tribuunt. Sunt qui hirudinem eam vocant, a similitudine palustris hirundinis, quae sanguinem sugit.

Mullus piscis ter anno parit. Maritimum voracissimus est. Alga vescitur & humano cadauere. Mories apparet versicolor cū multiplici squamarum rubentiu mutatione. Binas libras maximus nō excedit. Gemina habet barbam in labro inferiore. Hinc Barbatuli Mulli dicitur a Cicerone libro ad Atticum secundo, vbi ait, Nostri autē principes digito se caelum putat attingere, si nulli barbati in piscinis sint, qui ad manū accedant. Volaterranus putat Mullū eu esse quē hodie Barbum dicimus. De mullo Martialis l. 2. Mullum dimidium ludūmq; totum. Idē: Spirat in aduecto, sed iā piger equore mullus Lagueſcit: viuum da mare, fortis erit. Fenestella ait, Mullū accepisse nomē a colore molliorū calcamētorum. Quum exiit, a versicolori squamarū mutatione nitescit. A sinius Celer tepore Claudij Mullum octo millibus nummū emitt. Mullos septentrionalis gignit Oceanus, & pars Occidentis proxima.

Orphus piscis est oblongus, anguillae similis.

Myrus piscis est, seu serpens maximus, cui si eruatur oculus, frontique hominis appendatur, ophthalmiam dicitur sanare, pisci vero renasci. Ferunt praeterea altero eum capi lumine, qui viuente non dimiserit. Plinius & Gaza Oculatam cum vocant, Volaterranus putat eundem esse cum Lampræta.

Meryx piscis est, qui ruminare dicitur.

Melanur pisces sunt omnium timidissimi: nam tranquillo caelo & mari ima pelagi petunt, seque petris multa obductos alga condunt. Per brumam verò quum ceteros viderint pisces vndis agitato & ventis profundum petere, illi tunc confidentes superiora repetunt, iustaq; litus spuma tempestatis & procellarum operi feruntur ad ora piscatorum incogniti. Vescuntur obuiis quibuscunq; Ad hamum non accedunt, capiuntur sagena.

Mus araneis piscis est, qui visa orbis currus, statim vti pedicis impeditus capitur.

Mures marini exeunt in terram. Oua pariunt, quæ obruunt terrâ, ac demum trigesima die refodiunt, & fœtus ad aquas ducunt.

Musculus, piscis est qui iter Balanæ, oculis eius pondere superciliorum obtusis prænatans dirigit, oculorumque vice fungitur. frequens est hic piscis in Stympiali Arcad.æ.

Merula piscis pluribus sceminis sui generis congredditur, cæsq; in recessus petrarum abditas, tanquam in thalamis secum continet. Zelotypus esse dicitur. Puerperium & mas curat, assistendo, cibumque fœtæ ministrando.

Margari pisces sunt rotunda specie, qui gregatim natant, regé sectantes, more apum; quo capto, cæteri atroniti, capiuntur facillimè, in mari rubro, in locis prominentibus ac portuosissimis: condunturque in dolis salsamentariis, donec exsiccata carne durent in lapidem aurei coloris. Reperiuntur in Indico, & Britannico Oceano. In terra non inueniuntur nisi fossiles, & adulterini.

Melandria piscis est cæsis quernis assulis simillima.

Milago piscis est, quo, quoties cernitur extra aquam volitans, tempestates mutari. Trebius Niger apud Plinium autor est.

Myrinum Aristoteles ait esse murenæ marem, qui generat, sed tamen hoc differre, quod murena varia & infirma sit, Myrinus vnicolor, & robustus dentesque extra os habeat.

Mytilus piscis est in arenosis sponte proueniens. Nullius est saporis, sed crassitudini gingiuarum, sordidisque vlcibus medetur. Martialis lib. 3. Sumitur inciso Mytilus ore mihi.

Minutal piscis est maximus, quæ Apirius addito liquamine, oleo & vino condiebat. De hoc Martialis: Hinc exit varium coquo Minutal.

Narica piscis est minutulus, qui à nando nomen sumpsit. Plautus apud Festum: Naricam bonam atque Canitam.

Nautillus alius piscis, dictus quòd nauigantis effigiem habet, à quibusdam rompilus dicitur.

Ostrea, seu Ostreæ pisces sunt operiti concha, qui non vulgarem in cibis gratiam habent. Sergius Orata optimum sapore Lucrinis adiudicauit, quæ etiam commendat Martialis: Ebria Baiano veni modo cõcha Lucrino, Horatius: Nõ me Lucrina iuuerit Conchylia, Omnium ostrearum conchyliorũ & concharum corpora lunari potestate augeri & rursus minui, testis est Plinius.

Orca piscis est magnitudinis miræ, infestus balnæis. Plinius scribit Orca restatu depressum quãdoque nauigium fuisse & immersum in oculis, suis quam in Ostientiũ portu debellauerit Claudius Imperator.

Oreynus piscis est, qui mira sagacitate hamũ videorsum trahit
vt sese

vt sese illi dat petris, & absoluat laq̃o, aut laxato vulnere prosluat.

Orchis piscis est rotundus, & sine iquamis totũsq; capite constans & omnium durissimus. Autore Plinio.

Oxyringus os habet prælongum in modum rostri, oculos fulgentes, alba supercilia, dorsum viridã, pênas priores nigras reliquas albas, caudam prælongam & viridem, quam aurea linea mediam discriminat. Colitur Ægyptus vt Crocodilus.

Otia pisces aurem habent ventri coniunctam.

Pectunculus piscis est de genere mollium, extra aquam sese effert sagittæ modo. Pectunculus Chius inter cibos electiles numeratur à Gellio. Laudatissimi pectines reperiuntur Mitylenis, teste Plinio & Tarenti, dicente Horatio: Pectinibus parulis iactat se molle Tarentum. Mobiles, sunt pectines, adeo vt plerunque retibus exiliant & penè putentur volare.

Pelamides appellantur Thygni, quum annum tempus excesserunt: morantur in luto luena. Sat. 7. Quod vocis pretium, succus Pectunculus & vas pelamidum. Horum piscium copiam habent Alizonæ popul: reperiuntur & in augustiis Byzant. j.

Peloris piscis est de genere concharum, dictus à Peloro promontorio, vbi scætet. Hora. Murice Baiano potior Lucrina Peloris. Pelorides Plin. teste emolliunt aluum.

Physeter piscis est marinus inusitata magnitudine, de quo Rufus in Arati Phænomenone: Delphinos virides, & Physeteras anhelos Hos Plinius inter belluas marinas reponit.

Phoca pisces sunt qui à mugitu boues marini dicuntur. Verg. li. 4. Georg. Et turpes pascit sub gurgite Phocas. Hic piscis corio & pilis tegitur. Parit in terra pecudũ more, & coit instar canũ. In sono mugit, vnde & vituli meruit nomen. Spirat & dormit in terra.

Polypus piscis est de genere mollium, à pedum multitudine nomen adeptus. Fraudulentus est, & colorem mutat. Ita petris adherens plurimos pisces prædonẽ non agnoscentes, cassibus furtiuarum artis includit. Reddit enim colorẽ petrarũ, in quibus delitet. Tanta est in eo voracitas, vt nec à suo quidem genere absteineat. Carabum piscẽ expauescit, adeo vt coiectus in retia vbi ille fuerit, quãdoque captus statim exanimetur. Æstiuo tẽpore visi sunt Polypi exire in agros, maritimãsq; arbores fructuũ auiditate scandere. Tanta est salacitate, vt effecto corpore nulla sit ei aut natandi, aut prædã affectandi facultas. Fœminæ breuior est vita, & facilius capitur. Rapaces sunt eius pedes. Vnde natum prouerbiũ de hominibus furacibus, apud Plaut. in Asin. Ego noui hos (inquit) Polypos: quicquid attigerunt, tenent. Idem aliud: Polypi mentem habet, in hominem, qui moribus est versatilibus, est etiam polypus

narium morbus. Martialis lib. 12. Nafutū volo, nolo polyposum.
Pristis piscis est marinus angusti corporis & longissimi. Dicitur
 autem Pristis ab vndarum sectione. Scindunt enim fluctus mūtū
 in modum propter tenuitatem. Pristin Græci sectionem vocant.
 Plinius scribit Pristes esse in mari Indico c. c. cubitorum.

Pfita piscis est, quem nonnulli passerem dicunt. Aristoteles, Tor-
 pedo occultit sese piscis quandoque natans, interdum etiā volūtās.
 Rostrum habet præacutum & venenatum, & cui nullum ferē sit
 remediū. *Pastinacæ* iecur decoctum in oleo pruritur & scabie
 non hominum modo, sed & quadrupedū efficacissimè sedat. Eius-
 dem radius adalligatus vmbilico faciles partus facit. Pinnas non
 habet. Latrocinaur ex occulto transeuntis radio, quod telū est ei
 figens. Argumētum magnæ in hoc pisce solertia est quod quum
 sit piscium tardissimus, Mugilem omnium velocissimū in vete
 habere quandoque reperitur. Contra suum ictum remedio est ci-
 nere suo ex aceto illito.

Phagus nomen est piscis anguillæ simile, & saxatilis.

Pauo, piscis est varij coloris, tubentibus lineis, è genere serrato-
 rum & soltatorum.

Pholis piscis est de genere Rhomborum, qui mucore suo spu-
 mæque cubile sibi susternit.

Phuca pisciculus, solus piscium in alga nidificat.

Pediculus piscis est parasitus Delphini. Eius enim prædam & esca
 sectatur, quam libenter impertit, propterea pediculi pingues sunt,
 & obesi.

Porum Græci *Aktrogorscum* vocant. Quum capitur, more por-
 corum grūnit. Appio apud Pliniū maximum piscium esse tradit.

Pardalis piscis est similis terrestri, collore & maculis.

Physalus piscis est colore smaragdi, venenatus, qui si capiatur mo-
 re pilæ aut vesicæ intumescit.

Phari pisces sunt quos venerantur, qui Syenem incolunt.

Paguri pisces integuntur crusta. More serpentum senium exiūt
 renouata crusta. Vocantur à Palladio caneri marini.

Purpura (quam aliqui Porphyram vocant) conchyliorum vora-
 cissima est. Linguam habet prælongam, semperque vibrantē, per
 in tingedis lanis, præcipue si lapidis ictu cadatur. Purpurarum que-
 dam augētur insigni magnitudine, vt quæ ad Sigæum & Lectum
 Idæ promotoria gignuntur. Aliæ paruæ sunt, vt in Euripo, & Ga-
 ria. Marinae magnæ sunt & scabræ. Capiuntur tēpote verno, quā
 fauos extruūt, Flos inde extrahitur specie membranæ cādicantis, qui
 contritus

cōtritus manū inficit. Purpuræ viuunt annis septenis. Latēt sicut
 murices contra canis ortū tricenis diebus. Congregantur verno
 tempore, mutuoque attritu lentorē cuiusdam cere saluant. Succū
 (quo tinguntur lanæ) euomunt cū vita. Propterea piscatores viuas
 capere contendunt. Capiuntur paruulis ratisq; cōchis, textu velati
 nassis in alto iactis. Inest his esca, quā appetit purpuræ, porrectisq;
 linguis infestant. At illæ aculeo extimulatæ claudunt sese, cōpri-
 muntq; mordentes, ita prudētes auiditate sua purpuræ tolluntur.

Pompilus concha munitur, quam connexam turbato mari natā-
 do gerit, ne fluctibus oppleta testa deprimatur. Trāquillo resupi-
 nat carinæ modo, acetabulis vtrinque pro remis vtens, & cartila-
 ginē (quam in medio retinet) pro velis pendens. Si quando metus
 belluarum inuadentium ingruit, repleta cōcha sub vndis sese de-
 mittens, latitat. Rursus vitato periculo resilit. Profunda perit, ceu
 terram oderit. Adnata nanibus cum aliis suæ speciei, assultansque
 circa conglobatur. Eadem est ferē nauili natura.

Pinna immobilis inhaeret saxis, custodēmq; habet Pinnotherē,
 quo quum priuatur statim perit. Hiē ei dapes suggerit, piscesq; in
 prædam deducit. Plinius vbi de Cancris loquitur: Pinnotheres, in-
 quit, vocatur minimus ex omni genere, ideōq; opportunus iniu-
 ria. Huic solertia inanibus ostrearum testis se cōdere, & cum ac-
 creuerit, migrare in capacios.

Perna piscis est ex concharum genere, frequens circa Pōtias in-
 sulas. Stant autē Pernæ veluti suillo crure longo in arena defixa,
 hiantesq; qua limpitudo est pedali nō minus spatio. Cibū venan-
 tur, dentes in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. In-
 tus pro spondylo grandis caro est. Autore Plinio lib. 32.

Patanisæ rostrum habent & caudam Delphini. Reperiuntur in
 Gange Indicæ magnitudine xv. cubitorum.

Pulmones marini pelago dierum hyemem portendunt. Montiū
 item sonitus, nemorūque iugitus prædicunt. Eorū cineres
 adalligati profluua purgant. Pulmonibus si confrietur lignum,
 ardere videtur, adeo vt facula ita præluceat.

Passer planus est, nomen traxit à passere auicula. Optimus in ci-
 bis iudicatur. Passer & Rhombus situ tantum corporū differunt.
 Dexter resupinatus est illis, Passeri laeuus.

Rhombus piscis est planus, in deliciis quondam habitus. Laudatiss-
 simus fuit Rauennæ, Martialis: Quamuis lata gerat patella Rhom-
 bum, Rhombus latior est tamen patella. Commendatur etiā A-
 driaticus. Iuue. Sat. 4. Est etiam Rhombus instrumentum incanta-
 torum quo fila torquebantur, vt apud Mart. li. 9. Quæ nunc Thes-
 salico lunam deducere Rhombo.

Rana piscis est notissimus lato vêtre, caruleis variegatus maculis, Græcè Barrachos dicitur. Ranaſu terreſtriū quædam in vepribus tantū viuunt. dicunturq; Rubetæ, quibus in terra, & in humore vita eſt. Aquatiles cõeunt noctu extra aquam mare fœminam inuitante. Hydruſu maximè reformidant, quò accedere, clamore ſe glomerant & aduerſus eunt turmatim. Earum coaxatio ſolito maior pluuiã portendit in Seripho inſula mutæ ſunt. Hinc adagiuſi Rana Seriphia in lingues. Theophrastus aquarū eius regionis frigiditati hoc tribuit. Ranaſu inſidiantur apibus aquatibus nec eã iſtus ſentiunt. Prima lingua eis cohaeret, intima abſoluta à guttore qua vocè mittunt. Rana qua ab argumẽto piſcatrix dicitur, ſeras habet quaſdã à ciliis extates ac prolixas, quarū adminiculis natura mōſtrante ſtruit inſidias, latitās in linioſis, auisq; locis. Fronte cū ſetis videndã loco eſcæ piſciculis porrigit. Illi accurrentes, deceptiq; ac paulatim in arcum deducti ab ea rapiuntur. De eius vſu in medicinis, vide Plin. Eodem ferè modo *Raba* piſciculos agit in prædam, Cartilaginem habet pro ſpina. Autore Plinio.

Sepia venenoso eſt morſu. Qui videt inſidias parari ſibi, effuſo atramento (quod habet pro ſanguine) ſeſe abſcõdit. Perius: Nigra quòd inſuſa vanefcat ſepia lymphæ. Sepiarum mares varij ſunt, & nigriores, conſtantiaq; maioris, Percuſſæ tridente fœminæ auxiliantur. At fœmina iſto mare fugit. Sepiæ atramento tanta vis eſt, vt in lucerna addito, *Æthiopes* videri, ablato priore lumine, tradat *Anaxilæus* apud Plinium.

Scarus piſcium ſolus natando veſcitur, & ruminat. Hunc piſcẽ à Carpathio mari primò aduexit *Optatus Helipertius*, præſect. claſſis ſub *Claudio* principe, & inter *Oſtienſem* & *Capaniæ* oram diſſeminavit. Fuit quondã in honore menſarum. *Ælianus* hunc ſaciliſſimum piſcem eſſe teſtatur. Veneriſque gratia in prædã agit fœmina eius generis per littus ducta. De *Scaro Opian* inquit. Hic *Scarus* laxa frequentat, *Quin* mites inter piſces clamore tremèdo inſonat, & ſolus pallentes ruminat herbas. *Martialis* lib. 5. Hic piſcis incluſus naſſis non fronte erumpit, nec inſeſtis viminib. caput inſerit, ſed auerſus caudæ iſtibus crebris laxat fores, atq; retrorſum ita rumpit: quem luſtarum eius ſi fortè alius *Scarus* extrinſecus videat, apprehenſa modicus cauda nixum iuuat erumpentis. Tranq. ſcribit *Scarorū* iecinora fuiſſe in patina *Vitellij* inter lautiores ciborum primitias. In hac (inquit) *Scarorū* iecinora, phafianorum & pauonum cerebella, linguas phœnicopterū, murenarum lactes, à *Carpathio* vſq; fretòq; *Hiſpaniæ* per nauarchos ac triremes commiſcuit. Quòd autem iecinora *Scarorum* & viſcera itundioris ſint ſaporis, docet *Martia*. in *Xeniis* vbi ait: Hic ſcarus æquoreis

æquoreis qui venit obelus ab vndis. Viſceribus bonus eſt, cætera ſapit. *Quintilianus* ait, *Scarum* nõ capi in noſtro mari. At eundem capi *Siculo*, docet *Petronius Arbiters*, dicens: Ingenioſa gula eſt, *Siculo* *Scarus* æquore merſus. Ad menſam viuus perducitur. Habet etiã *Scaros* *Carpathium* mare. Vnde *Horatius*: Nõ me *Lucrina* iuuerint conchylia, Magiſve *Rhombus* aut *Scari*, Si quos *Eois* inſonata fluctibus *Hyems* ad hoc vertat mare. *Eois* fluctibus, dicit propter mare *Carpathium*, quod eſt in Oriente.

Sargus Mullum ſemper comitatur, antris inhabitat. Ex animalibus maximè capris ſolicitatur. Prodeſt eius caro contra *Preſteris* morſum.

Synodon piſcis eſt ſociabilis: Carne veſcitur, & mollia appetit. Euenit huic & hyatula, vt (quum piſces minores inſectantur) venter procedat, quòd is ori coniunctus ſit.

Silurus tanta eſt in prolem charitate, vt abſumpta fœmina, mas qua ſeruet, ſæpèq; vnã capitur, dum filios captos ſubſequitur. Peculiaris eſt *Nilo* quanquam & in *Danubio* reperitur. *Ambroſius* Captus eſt *Silurus*, & inutilis præda detecta eſt. Idem: Et *Silurum* qui minorum piſcium viſceribus aluum replet.

Scombrus de genere eſt *Thynnorum*, vnde ſalſamenta ſunt. In aquis ſulphureum præ ſe fert colorem: extra aquam verò, quem & cæteri. Ab huius frequentia & multitudine *Scõbrata* inſula maris *Hiſpani* meruit nomen. *Martialis*: *Hesperius* *Scõbri* temperet cura liquor. *Plin.* ait, *Scõbrū* laudatiſſimum eſſe in finibus *Carthaginis*.

Sphyrena (quam *Gaza* *Malleolum* conuertit) latiore in naſſis plagã, vnde proſiliat, querit. Palatum carnoſum habet pro lingua. *Salmus* fluuiatilis in *Aquitania* præfertur marino. Inuenitur in *Rheno*, & *Rhodano*.

Salpa piſcis coqui non poteſt, niſi ferula percutiatur. Reperitur apud *Ebuſum*.

Sola plana eſt & lata, numeratur inter cibos lautiores. *Lyeni* imposita medetur.

Stella inſidiatur conchylis. Eius natura tanti eſt feruoris, vt omnia contacta adurat. Paruam intus habet carnẽ, extra verò eſt duriore callo. Omnem peragit & concoquit cibũ. Aiuat mala medicamenta nocere non poſſe, *Stella* marina vulpino ſanguine illita, & affixa limini ſuperiori, aut clauo ianuar.

Scolopendra quam *Gaza* *Centipedem* vertit, terreſtri ferè ſimilis eſt. Si quis eã attigerit, excitabitur ei pruritus, perinde ac ſi contigisset vtricam. Viſæ ſunt inuſitata magnitudine, capite caudaque extantibus per vndas in modum *triremum* ferri, vrentes pro remigio pedibus ſublatis, quos habet plurimos. *Theophrastus* apud *Plinium*

Pliniū scribit, Otretieres populos à Scolopendris deletos. Porro Scolopendræ hamo deuorato, omnia intranea euomunt, donec hamum egerant, deinde resorbent.

Scorpius licioris est carnis, bis anno parit, alga vescitur. Vari⁹ est. Iccii⁹ medic⁹ dixit, stagnoru Scorpios nigrates esse, marinos vero fuluos. Similitudinē habet cū Scorpena, licet Ari. discrimē ponat.

Simia piscis, ore, & colore similis est terrestri, dorso testudine fuluis circa collum maculis. Pinnae auium modo pandit, volatuti similis.

Sagittarius Echini specie, oculos habet solidos & prolixos.

Spongiarum triplex est genus. Spissa, rara, aspera: omnes ad saxa nascuntur, aut iuxta littus, limoq; alūtur. Nā captæ, limo referre omnes cernuntur. Imbecilliores sunt spissæ quàm raræ, quod minus alte adhæreāt. Spongiæ molliissimæ sunt circa Lyciā, in Hellesponto asperæ densæ circa Maleam. Aluntur etiā conchis & piscibus. Intellectum inesse his apparet: quia vbi auulsores sensere contractæ multo difficilius extrahuntur. Quod etiā fluctu pulsante faciunt. Vivunt esca, quia minutæ in his conchæ repertæ sunt. Putrescunt in apricis locis. Idēq; optimæ sunt in gurgitibus videntibus. Fistulas habet quasdā, per quas pasci existimantur. Vivunt longo tempore. Pessimum genus est earum, quæ Aplysiæ vocantur, quia erui non possunt.

Strombi è genere concharum, regem habent, quem sequuntur, quocumque concesserit. Hunc capienti aut aspicienti, bonu omen portendi dicunt. Apud Bizantios Attica drachma proposita est illum expiscantibus.

Squatina de genere planorū, cutē habet rigidā, quæ ppter asperitatem ligna & eburnea poliuntur. Numeratur inter Cartilaginata.

Sparulus piscis est exiguus & vilissimus. Mar. Res tibi cū Rhombobō est, at mihi cum Sparulo.

Thymallus piscis est pretiosus, de quo Ambrosius: Neque te (inquit) in honorato nostra persequutione Thymalle dimittant, cuius flore nomē inoleuit, seu Ticini vada te fluminis, se amœni Athensis vmbra nutrierit, flos es. Quid specie tua gratius? quid suauitate incundius? quid odore fragrantius? Quod mella fragrant, hoc tu corpore tuo spiras. Cubitalis est eius magnitudo. Medius est inter Lupum & Cephalum: Naribus admotus, herbā vnde cognominatur spirat, ad hamum non accedit.

Tortio similis est Delphino, præterquā rostro. Distat & tristitia aspectus. Abest enim illa laciua maximē. Tamē rostro, canicularum maleficientia assimilatus. Hunc gignit mare Pontium.

Trochus est ingens corpore, ceruice & spina prominentibus, vt

supra vndas conspiciatur. Seipsum inquit: Quare Theodorus Gazæcum Maculo-fcemina vertit.

Triffē laudatissimę reperiuntur in Tyberi. Eas hodie vocari Roma, Lacias, Florentia, Cleopias, Neapoli alosas tradit Volaterranus in Ægypto circa Meroæ stagnum Triffas flebilibus numeris & melodis esca vice deceptas expiscantur.

Troctā piscis est voracissimus. Dentes habet continuos. Captus hamilneam præcidit. Stripatus multis suæ speciei piscibus Delphino congregitur, & depugnat.

Thynnus piscis est altero captus oculo, quare natādo partē (qua videt) terra versū applicat. Hic adagiū, Thygni more videre: quū quis oblique aspiciat. Vbi brumā deprehenditur, Thynnus hibernat ibidem: mox vere procedente multi vnā exeunt in Pontū Euxinum, ac maiores soli præeunt. Ceteri gregatim, veluti pecudes, subsequuntur connexis inter se corporibus, vt mutua iuuētur vmbra cōtra solis exitus. Strabo ait Thygnos miræ magnitudinis esse in Hispania, quos glande vesci prodit: Mēbratim cæli ceruice & abdomine cōmendantur edulio recenti, cetera asseruntur sale. Præcipua (inquit Plinius) magnitudine Thygnos inuenimus talēta x v. pendisse. Eiusdem caudæ latitudinem duo cubita & palmum. Thynnorum captura est à Vergiliarū exortu ad Arcturi occasum. Reliquo tēpore latent in gurgitibus imis, nisi tempore aliquo euocati aut plenisunt. Pinguescunt in tantum, vt dehiscent. Non excedunt Bienniū. Thynnotopos Budæus vocat homines à litore Thynnos speculati solitos, qui Latine Thynnarij dicuntur.

Trichius nonnulli Sardas vocant. Istrum subeantes non remeant. Plin. Intransitum, inquit, pontum, soli non remeant Trichia.

Tritonem Romæ se vidisse Pausanias dicit. colore ranarū palustris, squamoso corpore, branchiis sub auribus, naso & ore humanis, dentibus firmis, oculis glaucis, manibus digitisque similibus concharum testis, cauda sub alium vice pedum, vt Delphini.

Reperiuntur *Testudines marine*, & quæ in aquis dulcibus viuūt, quas *Lutarias* appellamus. Testudo oua gignit in terra quibus arena obrutis statim ad mare redit. Mox diebus lx pacis iterum ad oua reuertitur, quæ arena resosa, vt à animata cōperit, paulatim deducit in pelagus. Reperiuntur in India, quarū conuexum scaphę magnitudinē æquat. Et in Taprobane in sula vsū lecti domibus ligneis præbent. Chelonophagi populi testudinū superficiē casas integunt, & carne vescuntur. Trogloditæ cornigeras habent, quarum cornibus natādo, remigio se adiuuant.

Torpedinem si quis attigerit, morbo afficietur: à quo illa suū nomen traxit. Quo etiā modo pisces in prædā agit: Occultat enim se limo

se limo, & supra natantes facit torpere, quos emergens deuorat.

Trigla piscis est, qui à nostris Mullus & Barbo dicitur.

V ulgo piscis est à volando nominatus Aliter dicitur *Loligo*.

V itulus marinus, qui & *Phoca* dicitur, animal est amphibium, tã in aquis quã in terra degens. Fœtus parit in terra, paulatimque ad vndas assuefacit, sed nõ ante duodecimum diẽ. Breuissimus est à partu, postea tum euadit maximus, albus ventre, & dentibus frõdens. Ipse imbellis & animo degener non tantũ viribus quã vastitati corporis fidit. Vescitur piscibus, & humano cadauere, vnde & piscatibus struit insidias. Pedes habet à scapulis manibus similes modo vrinẽ, pedetque posteriores quinque discretos digitos. Nunquã percutitur fulmine. Nullum animal grauiore premittit somno. Vnde Mart. Dormitis nimmũ glres, vituliquẽ marini. Iuba apud Plinium tradit vitulos marinos ternas heminas capere. Mirrescunt interdum. Pilo vestiuntur. Canum modo cohærent. Nunquã plures geminis pariunt. Educant mãmis fœtum. Interficiuntur difficulter, nisi capite eliso. In somno mugiunt. Tenent disciplinam, vocẽque pariter & visu populum salutant. Pinnis quibus in mari vntur, humi quoque vice pedum serpũt. Aiunt dextris eorum pennis vim soporiferam inesse, somnõsque allicere subditis capiti. Eis oculi in mille colores transeunt sicut hyenẽ.

V ertibulum, piscis dicitur à testã duritie adhæret suã testã, qua contegitur, habet duo foramina exigua, quibus humorem recipit, & reddit.

V rtica adhæret saxi: Manũ in fame depascitur, vt *Polypus*. Ora in medio corpore continet, & de medio saxo quasi de testa vint. adnatantẽsque circa assultantẽsque pisciculos corripit. Noctu vagatur, noctũque mutatur. Vescitur carne. Vim habet pruritu mordacẽ, vt terrestri vrtica. Frontis est carnosã. Noctu pectines & Echinos perquirat. Dum admotam sibi manum sentit, colorem mutat & contrahitur. Tacta vredinem mittit, paulũmque si fuerit interuallũ, absconditur. Ora ei in radices esse traduntur, Excrementa per summa tenui fistula reddit.

V na marina i vino putrefacta, iis quẽ ibiberit, tẽdiũ vino affert.

Nõ reperiret sine hæc historia, nec etiam vires & ingenium sufficeret, si singulorum naturas verbis consequi vellẽ. Nam præter fluuiatiles pisces. Plinius ponit c l x x v i. genera animalium in mari viuẽtiũ. Multos dedita opera omisimus, quorũ hæc sunt nomina, Nereides, Elephanti, Rotẽ, Dromones, Cornutã, Gladij, Serpẽta, Hippotami, Percã, A selli, Alopeca, Box, Batis, Bãchus, Balanus, Vranoscopus, Cingdi, Chametrachea, Gliciamerides, Colycia, Pẽdactylides, Bales, Echinos horã, Cucumis, Cynopus, Cynosdextia Erythinus.

Erythinus, Hippius, Hippurus, Halipleurus, Mena, Merix, Mormylus, Mystocetus, Ophidion, Ostria, Phytarus, Tyndarides, Percides, Rhina, Sargus, Scylla, Purus, Scorpena, Sciadeus, Scena, Samyrus, Scepius, Simarides, Tornus, Thurianus, Thesã, Tethæa, Vrenne, Bophyrus, Orphus, Rhacinus, Mormyra, Teragus, Labrus, Epoda, Channe ex seipsa concipiens. Glaucus ætate nunquam apparet. Pomphilus semper nauigiorum cursus comitans, Chironus in aquis nidificans, & alia propẽ infinita huiusmodi.

POPVLORVM DIVERSI MORES

ET RITVS VARIJ, ORDINE LITERARUM.

A *Gathyris*, populi Scythiã vicini, abundãt auro: Capillos habet cæruleos, quos vnã cũ toto corpore diuersis coloribus insciunt. Verg. lib. 4. Æncid. Cretẽsq; Dryopẽsq; fremunt. pictique Agathyrii. Mantuanus in Apollonia, vique Melanchleius, vique ad Pictos Agathyrios. In cõmune cum mulieribus cocunt. Nihil liuoris aut odij mutuo exercent.

Aborigenes, antiquissimi Italiã populi, vagi erant: & sine laribus.

Alani Scythiã populi carne vescuntur, nec panem mäducant: semper sunt pugnaces. Vnde Lucan. lib. 8. Et sequeretur duos æterni Martis Alanos. Patientissimi sunt laboris: nam centum millia cursu continuo interdum conficiunt.

Amazones, Scythiã mulieres, dextras mammis nascentibus fœminis inurebant, ne ferendis armis essent impedimento. Maculi sexus liberos interficiebant. Imperabant sine viris: Vescẽbatur lacertis & testudinibus.

Ambrones, Galliã populi, quum subita maris inundatione sedes suas amississent, animum rapinis adiecerunt, & latrocinis.

Androgynæ, populi sunt in Aphrica, vtriusque naturã, vicibus inter se cocunt. His dextera mamma virilis est, laua muliebris.

Antropophagi, Scythiã populi, humana carne vescuntur. Bibunt ossibus humanorum caput.

Areopagite, Atheniensium magistratus, iudicabant in templo Martis de cæde, & de statu Reip. prouidebant, idque subdio.

Arimaspi, Scythiã populi vnum habent in fronte oculum, vnde & nomen traxerunt. Nam arima Scytharum lingua vnum signat, Spu verò oculum.

Arymphæ populi sunt prope Riphæos montes. iustitia & æquitatis obseruantissimi, & mira tranquillitate inter se degentes. Sedes illis nemora, alimenta bæccã: Capillus iuxta fœminis virisq; in p̄bro existimatur. Ab ipso natali dicitur esse calu. simisq; naribus, & ingenti mëtõ. Studiosi nõ sunt rei pecuariã. Sub arbore quisq; cubitat

cubitat. His nemo mortaliū iniuriā facit. Sacri enim dicitur esse nihilq; armorum possident. Controuersias finitimorū dirimunt. *Aegypti*, diuinarum rerū peritissimi fuerunt, vnde Macrobius *Aegyptum* vocat artium Matrem. Ab *Aegyptiis* Græci discipulas omnes mutuati sunt. Diem obseruabāt à media nocte in alia. Hominum sunt antiquissimi. Olim gaudebant vnguentis. Eorū mulieres septenos quandoq; vno edebāt partu. Serunt omni mensē vbicunq; imbres æstiu non sunt. Apud eos aliqui singula annona milia vixisse produntur, sed hoc intelligendum esse de annis mensuris, qui terminantur lunæ senio. Capas & allium inter deos habent: Apim bouem, colunt pro numine, & quædam animalia, vt canem, selem, accipitrē. Ibin, lepidotum & oxyrinchum pisces. Crocodilum etiā venerantur, quem mortuum in vris sepeliunt. Crocodili adipe egrotos vngūt. Brassicā nō edunt. Inuentores fuerūt picturæ. Mortuorū asseruant cadauera, vnguētis fetorem impediētibus referta. Solertes fuerunt in reperiēdis artibus, & in agnitione rerū indaganda sagaces. Furta omnia impunē permittunt. Ventrem mortuorum eximūt, vt omnium peccatorum causam. Flac. Vopiscus scribit *Aegyptios* esse versificatores, epigrammatarios, & ad cātilenas publicas propensos. Primi omnium Solem & Lunam deos putauerunt, Solem, Osirim, Lunam, Isim nuncupātes. Idem ait, *Aegyptios* esse ventosos, furibundos, iactantes, iniuriosos & auidos rerum nouarum. Imperator Adrianus ad Seruanum consule scribēs dixit, homines esse seditiosissimos, vanissimos & iniuriosissimos. Et Q. Curtius eos infamat vt gentē vanā, nouandis quā gerendis rebus aptiorem. Antiquitus frequentissimē ea obibant munia, quæ nunc geruli, & vestandis corpore oneribus quæstum faciebant. Vnde Aristophanes apud Cælium: Currus imposuit duos, ac mortuos totidem, quos nec *Aegyptij* quidem tollentur centum. Hinc adagium: *Aegyptius* laterifer. Erant & admirabiles in nectēdis machinis, procliues in vinum, cuius quum essent inopes, excogitauerunt potionem ex hordeo. Viginti milia vrbū habitauerunt regnante Amasi. Frequentissimē afficiuntur elephāti morbo propter calores & æstum. Sale abstinet, nec panibus vescuntur sale conditis. Ammianus Marcellinus, celebris auctor, vocat *Aegyptios* genus hominum controuersum, & alluetudine perplexius litigandi semper lætissimum: subfusci sunt, atrati, gracilentij, aridi, ad singulos motus excandescētes, conuersi & reposecentes accerrimi. Olim apud eos mulieres caupōnabantur, & institoria obibant munia. Viri intra domorum parietes texebāt, & operabantur muliebrer. Domi ventē exonerant, in publico verō vescuntur: dicentes ea quæ sunt turpia, in oculo fieri

fieri debere, quæ honesta, in propatulo. Mulier neq; Dei, neq; deæ vlla sacerdos est, sed viri deorum omnium & deorum. Sacerdotes derasi sunt in funeribus. Omnes capillos nutriunt, barbam tamē tōdent. Vescuntur cum feris, alij frumento, alij hordeo. Viri binas vestes habent, scēminæ singulas. Porant in poculis æneis quæ singulis diebus purgāt. Linea semper serūt vestimēta. Virilia circumcidunt munditiæ gratia. Sacerdotes lauātur quotidie, frigida interdū ter, noctu bis. Fabas neque ferunt, neque alibi natas comedunt. Robusta habēt capita. Salubri sunt corpore aëris beneficio qui nunquā mutatur. Pane vescuntur, quem ex farre conficiūt. Vicitant piscibus partim crudis sole arefactis, partim salugine conditis. Coturnicibus itē, anatibus, & quibusdam aliis auiculis. Minores maioribus natu cedūt, ac in via desleēt, veniētibusq; assurgunt è sedili. Anni rationē primi excogitarūt, deinde in portiones duodecim, quæ de Lunæ senio Mēses nuncupantur, distribuerunt. Primi aras excitarunt cōflauerunt simulachra, & tēpla construxerunt. Olim vescēbātur herbis, palustriq; caule, quæ Agrosim vocāt. Onera capitibus gestare virosum est, humeris scēminarū. Scēminæ stantes vrinā egerunt, viri sedentes. Maribus nulla necessitas alendi parentes, siliabus summa. Literas habēt bifarias, sacras, & populares. In deorū cultum magno ferūt feruore & studio. Sacerdotes amiculis vtuntur lineis, calceis papyraceis. Suillum pecus detestantur, adeo, vt si quis porcum attigerit, cum indumentis omnibus in flumine abluatur. Propterea subulcis interdicitur templis omnibus. Laneas vestes intulisse tēplo, pphanū. Scelus item, inuolutum eis cadauer cōdidisse. Decedente aliquo, muliebris familia caput & vultū sibi deformat luto, excurrit deinde per vrbē, ac plangit. Viri se cōuerberant nudatis pectoribus. Muliebre cadauer diutius domi asseruatur, ne Venerea foeditate à salinariis, quibus incumbit sepultura, inquinetur. Apud eos Amasis regis edicto cogebatur quotannis vnusquisque destinato magistratui ratiocinari, quo se foueret artificio. Quod si quis non faceret: pōna erat illi extremum supplicium. Proripiētes se electulis solebant suffire corpus resina, vt aërem expurgarent disgregatione.

Andabate, populi clausis pugnant oculis.

Atlantes, degeneres sunt humani ritus, neque vllorum nominum appellationem habent. Solem oriētem occidentemque dira imprecatione cōuentur, vt exitialem suis agris. Neque in somnia visunt, qualia ceteri mortales. Nullo vescuntur animante.

Arabes, mitrati degunt, aut intonso crine. Barbam abradunt præterquam in superiore labro. Duas habent ætates, ac totidem hyemes, solstitia quatuor, quæ sunt inter æquinoctialē & tropicū

Cancri. Sagittas inficiunt veneno. Fratres filios honore antecurrunt quia maiores natu. Confanguiui omnia habent cōmunia, maximus tamē atate in omni re præcedit ceteros. Cōmunis itē vxor imō verò vna omnibus. Ingressurus ad eā, baculum ante fores deponit. Omnes enim baculū gestant. Eo viso, reliqui cōgressus parant. Illa tamen noctes agit cū seniore. Matri coire nō cēsetur impū. Cōgressus cum alterius sanguinis fœmina censetur adulteriū, quod morte plectitur. In prædia inimicorū lapides aggerant, quo significant interituros mala morte, qui ea coluerint, infidiariorū, qui lapides posuerūt. Abundat balsamo. Præter ceteros mortales fidem seruāt inuiolatam. Dionysium & Vraniam solos deorum esse arbitrantur. Quisque permanet in patrio instituto.

Agriophagi, vescuntur leonum & pantherarum carnibus.

Arthabaitæ, instar ferarum quadrupedum sunt vagi.

Astomi, Indiarū populi sunt sine ore, corpore toto hirti. Vescuntur frondium lanugine. Halitu tantū viuunt in odore, quem naribus trahunt. Nullus illis cibus, nullus potus. Tantū radicū florūque variōs habēt odores, & siluestrium malorum, quæ secum portant longiore itinere, ne desit olfactus. Grauiore paulō odore non difficulter exanimantur. Plin. lib. 7.

Agriētini impendio & sumptu magnifico mensas parabant, & conuiuia. Propterea Plato dicebat, eos ædificare ac si victuri perpetuō forent; itēque conuiuari, velut semper morituri. Vrebantur lechyti & xistris argenteis, habebantque lecticas totas ex ebore.

Æthiopes, Hesperij solebant crines in nodum cōplicare. Maritima. Atque aliter tortis crinibus Æthiopes. Æthiopes ipsi omnium sunt nationū serui. Viuunt sine institutis & legibus. Finitimorum præda sunt, & ceterorum mancipia. Parêtes ipsi liberos vendunt mercatoribus, & frumento mutant. Olim nulla in re vrebatur aut ro quàm pœnalibus catenis. Qui sunt ab ortu Solis, promissos habent crines, qui ex Africa, crispissimos.

Axones, accolæ Axonis fluij, in sinibus Remorum, longis vrebantur hastis. Luca. lib. 1. Longisque leues Axones in armis.

Auerni, olim gloriabantur se oriundos à Troianis, ac propterea dici volebant Romanorum fratres. Lucan. lib. 1. Auernique ausi Latios se fingere fratres, sanguine ab Iliaco populi.

Aquilienses, tanta fide contra Maximinum pro senatu fuerunt, vt funes de mulierum capillis neccerent, quibus sagittas excuterent penuria neruorum.

Armenieses, crudelissimè sœuebant in eos, qui à sua ditione deficerent, adeo vt decreto iusserint manum dextrarum pollices abscondi Eginctis, quod rebellassent, ne amplius hastam ferre possent

possent, aut remis inter nauigandū vti. Mitylenæos verò eandem ob causam cum puberibus iugulari statuerūt, & Samiorū frontes, si corripereentur, inuri stigmatē. Apud eosdē tāta fuit sepulchrorū cura, vt perēptos bello, si quis dux honestare sepulchro neglexisset, capite plecteretur. Nefas nō putabāt sororē in matrimonium capere. Lanificiu, oleum, vini vsū, serendiq; frumēta docuerunt. Pueros statim ab initio erudiebāt, vt nādi vsū, propter bella naualia, & literas cōdiscerent. Laborarūt tamen auaritiæ nota adeo, vt proverbium fluxerit, Atticus moriēs porrigit manum. Fuerunt & impudentissimi. Vnde Atticus aspectus dedit etiam proverbio locū. Insuper adulatores maximi. Publicis consiliis diuinos quosdam sacerdotes adhibebant. Lubrici erant tum ad iram, tum ad misericordiam. Suspicionē arripiebant celeriter. Laudatibus ardebant ad opem humillimo cuique serēdam erant promptissimi: Si quem mortuum reperissent in via sepeliebant. Nunquam immolabant bouē, cuius opera in curru, aut aratro fuerant vti. Nulla prius puella tradebatur viro, quàm sacra dianæ obisset. Capillorum cincinnis aureas addebant cicadas.

Arj Germaniarū populi habebāt nigra scuta, tincta corpora: Nigra ad prælia noctes legebant, ipsaq; formidinē atque vmbra feralis exercitū terrorem inferebant, nullo hostium sustinente noium ac veluti infernum aspectum.

Albani curam mortuorum agere nefas arbitrantur. Corpore sunt prægrandi, nec inuenusto, ingenio minimè fucato, aut subdolo. Ultra centum numerādo non progrediuntur. Pōdera mensuras, modū ciuilitatis, & agricolationis non norunt. Linguarum apud eos varietates xxvi. Deos habent Solem, Iouem, Lunam. Sacerdos Lunæ primas habet post regem. Sacris præest seruus, & sacre religioni. Seruorum plerique numinis afflatu vaticinantur. Præcipuum ex his sacerdos annuis epulis saginat, mox ad immolationem producit. Ad motus aræ seipsum gladio confodit. Plurimus senectuti habetur honos. Pretiosa cum mortuis infodiunt licet meminisse mortuorum habeant sceleris loco.

Apud *Armenios* rubentes quandoque visuntur niues, quod loca, illa scateant minio. Perficis diis immolant, & Anatidem colunt, eiusque ministerio nobilitate præstantes dedicant filias, quæ inibi corporis pudicitia in vulgus data, mox traduntur viris velut augustiores factæ. Arcubus elarent Armenij: vnde Stæsius lib. 1. Syl. Arcūque horrenda fugaci Armenia.

Auses populi Africæ capronas è fronte demississe gaudent: Virgines quotānis in honorem Mineræ certamen edut. Arma sunt lapides, & fustes. Si qua ex ictu decesserit, falsa cœietur virgo. Quæ

omnium præstantissimè depræliata est, à cæteris, armis decorata subuehitur curru per ambitum Tritonidis paludis. Promiscuus illis cum muliere congressus.

Afri pastores quadrimis filiis verticis venas, adhibita lana succida inurebant compescendis è capite fluctationibus. Propterea inter omnes prospera vtuntur valetudine. *Afræ* mulieres super vestem nudas gestant caprarum pelles simbriatas, & rubrica litas. In Sica Africæ ciuitate matronæ corpore prostituto ex passiuo concubitu dotem sibi quærunt ex patria consuetudine.

Abydenis mos fuit si quem ciuè aut hospitem conuiuio exciperet, vt post vnguentù & coronas infantes à nutricibus inducerentur, circumferrenturque suauandi.

Arcades suis titulis sudq; auspicio nullù hostem vnquam superarunt, verùm aliis suppetias ferebāt persæpe. Eorum vetustissima est origo adeò, vt gloriètur se priores fuisse luna. Seneca in Hippolito: Aut te stellifero despiciès polo Sydus post veteres. Arcadas editum Colebāt Pana deum pecoris. Ouid. lib. 2. Fast. Pana deū pecoris veteres coluisse feruntur Arcades, Arcadiis plurim⁹ ille iugis.

Solebant *Ashryj* ægrotos in viis proponere, & exquirere à prætereuntibus, scirent ne remedium aliquod morbi. Coma vtèbatur nõ admodum magna. De functos melle condibāt, & cera. Clipeos gestabāt, & pugiones. Clauas itè ligneas ferro inductas ac lineas thoraces. deū què summū habēt, Adad vocāt, deā verò Adargatim.

Apud *Ariis* populos qui vel minima furātur. lapidib. obruuntur. *Alexandrini* fallaces fuerūt, alia semper cogitantes, alia simulantes. *Andrimarhide* virgines nupturas exhibēt suo regi, qui pulcherrim & gratiorem sibi deuirginat.

Asbita populi Libyæ quadrigis vehuntur.

Bisalta Scythiæ populi nutriuntur equorū sanguine permixto lacte, vt docet Vergil. lib. 3. Georgi.

Bathylli populi madent vnguentis. Autore Plin.

Borysthenide Scythiæ populi perpetuo frigore torquentur. De his Propertius: Gloria ad hybernos lata, Borysthenidas.

Britanni antiquitus omnes se inficiebant glasto. Est autem *Glastu*. stum herba similis plantagini. Propertius: Nūc etiam infectos demēs imitare Britānos, Ludis, & externo tincta nitore caput. Martialis, Barbaro de pictis veni Bascauda Britānis. Erant olim capillis promissis inhumani suis hospiti. Horatius: Vitam Britannos hospitibus feros. Nullam autem aliam ob causam se inficiebant, quā vt ea ratione horridiores viderètur hostib. Apud eos fratres cum fratribus, & cū liberis parètes, vxores olim habebāt communets. Præter vim & audaciā nullum habebāt ad prælia adiumentum.

Burgun-

Burgundiones dicti sunt, quòd olim vicos habitaret, qui eorum lingua Burgi vocantur.

Belge optimè regebāt currus cameratos. Lucanus: Et docilis rector mostrati Belga Couini. Cæsar in cõmentariis ait, Belgas esse Gallorū fortissimos, quod ad eos minimè cõmeēt mercatores, qui cõportent, quæ ad mollietiam, & effeminandos animos pertinet.

Bactriani horridis sunt ingeniis, & à Persarum luxu abhorrentibus, autore Curtio. Senio vel morbo confectos canibus deuorandos obiiciunt, ad hoc de industria enutritis, quos sepulcrales vocāt. Mille quondam vrbes habitauerunt. Apud eos qui pauca furantur, spuis dehonestari solent. Bellicosi & potentissimi.

Babyloniorum mores corruptissimi fuerunt, & ad irritandas voluptates aptissimi. Liberos & cõiuges cū hospitibus stupro coire (modo pretium flagitij daretur) parètes maritque permittebant. In vinum & ebrietatem maximè erāt effusi. Forminarum cõiuiua ineuntiu in principio modestus erat habitus, deinde summa queque amicula auferebāt profanato pudore. Ad vltimum opus ima corporum vela menta proiiciebant, nõ meretrices tãtum, sed matronæ & viri, apud quos comitas habetur vulgati corporis vilitas autore Curtio libr. 5. Duabus vtuntur tunicis, vna linea vsque ad pedes demissa, altera super hanc lanæ. Capita mitris velat vnguentis toto corpore delibuti. Annulū signatorium singuli gestāt. Vbi virgines factæ sunt nubiles, omnes vnum in locū cõgregāt, eãsq; circõsistète virorum frequetia, præco sigillatim vendit secundum ordinem formæ & pulchritudinis. Medicis nõ vtuntur. Sepulchra eisdè sunt in melle. Vbi vir & maritus coiuerūt, sub diluculum abluuntur ambo, nec vllum vas prius attingunt, quàm se aqua perfuderint. Autor Herod.

Bithyni cõscendebāt mōtiū cacumina, ibiq; Iouè cõsalutabant.

Bæotij rudes fuerunt & agrestes, malèq; audierūt stoliditatis nomine. Horatius: Bæotum in crasso iurares aère narū. Plutarchus scribit Bæotos ab Atticis fuisse notatos tanquā brutos, stupidos, & pingues, propter edacitatem.

Brachmanes Indorum sapientes dicebant. præsentem vitam esse veluti conceptum vitalem: Mortem verò egressum ad veram vitam. Item mundum habere tempus initiale, tenderèque ad interitum. Deū vniuersorum opificem per cuncta meare. In philosophiæ cõmunionem vxores nõ admittebant. Abstinebāt ab omni carnis cibo. Subdiales agebant, & veritatem præcipuè amplexabantur. Lanæ vtèbantur amiculis.

Byzanti notati sunt à Græcis vt acolasti & intemperantes, quòd in Venerem & vinum ferrentur præcipites, plurimum enim

versabantur in caupona.

Berbica certam ætatis metam transgressos perimunt, viros immolantes, mulieribus præfocatis.

Ferunt *Brutios* pastores pecudibus, equabûsque misceri solitos. *Butini* populi Scythiæ pediculos esitant. Cæsi sunt oculis. Rei pecuariæ dant operam. Libero patri agunt Trieterica, & Bacchanalia.

Barcæ mulieres gustu vaccinæ & suillæ carnis abstinent.

Cimmerij populi perpetua caligant obscuritate. Homerus apud *Eralmû*: illic sunt populi que & mœnia Cimmeriorû. Nubibus & cæca assidue caligine tecta: illos haudquàm radiis sol aspicit ardens, Nec quâdo astriferum curru petit arduus axë. Nec rursum ad terras magno deuectus olympo, Sed nox incûbit miseris mortalibus atra. Qui, finxit domum somni esse in hac regione, vbi ait, Est prope Cimmerios lógo spelunca recessu. Mons cauus, ignaui domus & penetralia somni. Quò nûquam radiis oriës mediûsve, cadénsve Phœbus adire potest, nebule caligine mixtæ. Exhalatur humo, dybigq; crepuscula lucis, De his *Tibullus* libr. 4. Cimmerion etia obscuras accessit ad oras, Queis nunquam candente dies apparuit ortu, seu supra terras Phœbus, seu curreret infra.

Chalybes habitant iuxta Paphlagoniam, in Ponto. Optimo abundant metallo. De his *Val. Flac.* libr. 4. Argon. Non ita sit metuenda tibi seuissima quanquam Gês Chalybum duris patiens cui cultus in aruis, Et tonat afflicta semper domus ignea massa. Idem libr. 5. Nocte sub extréma clausis telluris ab antris Peruigil auditur Chalybum labor.

Casyri Indorum ad Scythas versi humanis corporibus vescuntur.

Campani in Italia semper superbi fuerunt bonitate agrorum & fructuum, & yrbs pulchritudine.

Candei seu *Ophiophagi* vescuntur serpentibus, quarum fertilissima est eorum regio.

Cyclopes & *Læstrygones* humana carne olim vescabantur.

Choromande sunt sine voce stridoris horrendi, hirtis corporibus, oculis glaucis, dentibus caninis.

Cirmi qui Corsicam incolunt, viuunt annis centenis quadragesis. In *Calingis* Indiæ gente quinquennes concipiunt foemina. Octauum vitæ annum non excedunt.

Colophonij & *Castabaléses* propter bella cohortes canum habere, que prime dimicabant in acie, nunquam detrectantes.

Caucis septentrionales populi altos habitant tumulos & casus nunguis similes, à quibus quæ recedit mare, fugientes cum aquis pisces circa tuguria venantur. Nullas habent pecudes, neq; aluntur lacte

lacte vt finitimi. Vlua & palustri iunco funes nectunt ad prætexenda piscibus retia. Captum manibus lutum vêtis magis quam sole siccant. Potus non nisi umbre seruato scrobibus in vestibulo domus.

Celenophagi, Carmaniæ populi, non alia quàm testudinum carne viuunt.

Cimbrorum mulieres amicos suos & affinitate sibi coniunctos solebant interficere, quos videbant in bello turpi fuga salutem sibi querere, Autor *Plutarchus*.

Cirenei eò deliciarum prouecti sunt, vt legum conditorem habere Platonem concupiuerint. Qui tamen illorum admiratus ignauiam, indignos duxit, quibus obsequeretur.

Carthaginianses humanas hostias immolabât Herculi. Fraudulenti erant, & mendaces: nò genere sed natura loci. Non solum optimos, sed & ditissimos, censebant magistratibus admouedos. Impossibile enim putabant cum qui egestate premeretur, rectè & incorruptè magistratum gerere posse.

Cretenses ingrediebatur prælia præcinnente tibicine. Autor *Gell.* Apud eos erant sapientes, quos Prophetas vocabant, qui non tantum abstinebant carnibus, sed & coctis omnino cibis. Apud eodem lata quoque lege passim permittebatur Venus mascula, amplebanturque pueriles amores vsque ad stuporem. Navigandi peritiam, maritimarumque rerû vsu principatum olim tenuerunt. Hic natum adagiû, quod per ironiam dici solet, Cretensis nescis pelagus. Masculis amoribus in tantum flagrabant, vt adamatos vi corripere. Amorem concilabat non tam forma, quàm roboris præstantia. Infamati sunt improbitate, perfidia, mendacio, & ignauia. Liberæ conditionis pueri leges mandabant memoriæ, mox deorum hymnis animum adiciebant.

Cilices hircos habent villo tonsili, vnde vestes conficiunt, quas Cilicia & Cilicina dicimus. *Mar.* libr. 7. Qualem forpicibus mittit supinis Tonfor Cinyphio Cilix marito. Infames fuerunt immanitatis & crudelitatis nomine, ob assiduas hospitum deprædationes & pyratiam, quam exercebant.

Carei populi mercede ceperunt militare, ac proinde vt viliores passim infamati sunt. Hinc adagium, Homnuculus ex Caria. Canem diis immolabant: vnde & Carica victima transit in proverbium, de vili munusculo.

Cassij parentes inclusos fame necant, quum annum lxx. ætatis excesserunt. Si quem autè aduolâtes aues vnguibus ac rostris cõcepserint, felicitatis argumētum suspicatur. Si à feris aut canibus cõuellatur, non ita suspicantur. Quod si à nullo attingatur, desient

perinde ac infelicitissimum.

Coi lunoni sacrificantes seruos à contiuio reiciebant, vt sacrificarent liberius.

Curetes instar mollium puellarum comam fouebant, nec succidebant.

Chalcidenses ardebant nefanda puerorum libidine. Laborabant etiam auaritiæ nota.

Chaldæi vice numinis colebant ignem.

Calleci erant sine deo & numine. Mulieres monilia gestabant ferrea, comamq; circūnectebāt galericulo atri coloris superiecto.

Cantabrigæ mulieres oppressæ bello, filios leguntur interfecisse, ne in hostiles manus venirent. Opere rustico sumptū suum exercebāt. Puerperæ viris ipsarum vice decumbētibus administrabāt. Edidit infantem fluminis abluabant ripis. Ferunt etiam Cantabros olim iuris hostiū factos, & patibulo affixos, in tanta supplicij diritate nihilominus perinde ac gestantes Pæna cecinisse. Eiusdē quoq; gentis illud erat, vt viri vxoribus numerarent dotē, filiaq; ex assē heredes constituerent.

Carmanis fuit peculiare, vt percussa faciei vena profluentem inde cruorē vino permiscerent propinarentque, amicitia: finē statuentes, sanguinem gustasse mutuum. Mox vciō vnguentis caput collinere, repercutiēdis vini exhalationib. Apud eisdē nemini licebat vxorem ducere, nisi prius caput occisi hostis ad regem detulisset. Rex autem interfectorum caluaria in regia locabat. Linguas verò porrigebat degustandas, qui attulissent.

Chij calentes mero quum Spārtam venissent, itassentque ad curiam Ephorum, in curilibus magistratuum sellis, ventris onera per summam fœditatem deiecerunt. Hinc natum adagium, Chius omnia percaens.

Cercyreis populis quoniā crebris seditionibus agitabantur, moris erat gestare flagra ingentia ansis eburneis exornata.

Crotomata erant egregij athleta:, adeo vt in palæstra victoriam sæpenumero reportarent.

Cercopes populi fuerunt in Epheso notæ fraudulentia:, qui conati sunt ipsi etiam Ioui imponere. Hinc adagium, Cercopum cæcus de improborum conuentu.

Calabri quum pyris abundent, consueverunt ea hospitibus affatim apponere, deinde saturos bellariorum vice domū auferre iubent. Horatio teste.

Apud *Crestones* populos singuli plures habent vxores. Quum autem vir aliquis moritur, tunc oritur magna disceptatio inter scemi-

fœminas, quænam illum charius adamaret viuētē. Id vbi comperit, quæ benevolentia: & amoris palmam meruit, ad mortui tumulum ducitur exornata, ibique à propinquis mactatur, & humatur cum viro.

Cisi populi vicini Persis pro pileis mitram ferunt.

Cyziceni notati sunt timiditatis & mollitiæ.

Cadurci populi Gallia: in tomentis culcitrarum ex suo lino palmam obtinuerunt.

Apud *Dacos* & *Sarmatas* ipsi etiā mares corpora sua succis herbarum linunt.

Derbices delicta omnia, etiā minima, vltimo digna supplicio censeant. Tellurem deam agnoscunt. Rebus diuinis nullam adhibent fœminam, sed nec in mensam admittunt. Septuagenario gradiores ingulāt, aduocato ad epulas proximo quoque. Vetularum carnibus non vescuntur, sed præfocatas modò condunt. Si cui fatalis dies aduenerit ante metam præstitutam, sepeliunt.

Dardanei sub Illyride populi ter tantum in vita balneis operant dabant. Apud *Danos* fœminæ pleræque formam suam in virilem habitum commutantes, militiam adibant. Omnes perosq; delicias, corpus & animū patientia ac labore solebant durare: totamq; fœminæ leuitatis mollitiem abdicantes, virilem exercere sæuitiam. Bella pro basis intentabant: manus telorum, nō telarū obsequiis exhibebant. Autor Saxo Grammaticus.

Essedones, Scytharum Asiaticorum populi, solent parentū funera cantu prosequi, & cōuocatis vicinis cadauera ipsa aliis carnibus admixtis absumere, & ex ossibus capitum conficere sibi pocula. Apud eos quoties pater alicui decessit omnes eius propinqui pecora adducunt, conciduntque, & mortuum aliis commixtū carnibus ei exhibēt, à quo inuitati sunt ad conuiuium. Caput tamen defuncti denudatum, purgatūque inaurant, eòq; pro simulachro vtuntur, & quotānis caremonias eidem faciunt. Iustitiam obseruant diligentissime. Vxores æque fortes sunt ac viri.

Essi Iudæorum populi abstinebant vino, carnibus, & vxoribus: Ieiuniis ita assueverunt, vt ipsa in naturā verterint. Apud eos proprium nemo aliquid possidet. Omnib; in medio positis cōmuniter vtuntur. Habitant simul, & conueniunt quasi sodales. Quūque pro communi vtilitate faciant omnia, alia aliorum negotia sunt, quæ certatim peragunt, non frigus, non calorem, non aliquā mutationem aëris formidantes. Quum à laboribus mercedem ceperunt, apud Quæstorē deponunt: is omnia diligenter procurat, quibus egent. Pleriq; ex his nullas ciuitates colunt, neque ferros habent, quando omnes velut mater eadem genuit natura. Triplici

regula vitam tranfigunt, amore in deum ardentissimo, virtutis cultu diligentissimo, charitate in proximum feruentissimo.

Apud *Epiaphyrios* Locros si quis salutis causa vinum hausisset largius, medico non imperante, morte expiatur libera illa compositio, perinde ac grande aliquod scelus.

Apud *Eleusinos* capitale erat quicquam ex mysteriis in vulgus efferre, cuiusmodi erant apud Romanos sacra Bonae deae.

Ephesi habebant notulas quasdam & voces magicas, quibus tentes, in omni negotio victores tuadebant. Hinc adagium, *Ephesiis* uti literis.

Fanesti populi in Oceano septentrionali tam grandes habent aures, ut iis nuda integant corpora.

Fennis Germaniae populis mira erat feritas, & foeda paupertas. Non arma, non equi, non penates. Victus herba, vestitus pellis, cubile humus, sola in sagittis spes, quas inopia ferri ossibus asperabat. Idem venatus viros pariter ac feminas alebat. Passim enim comitabantur, partemque praedae petebant. Vixebant in syluis, quod beatus arbitrabatur, quam ingemere agris, illaborare domibus. Auctor Cor. Tacit.

Geloni Scythiae Populi solebant se pingere. Verg. li. 2. Geor. Eo ad domos Arabum, pictosque Gelonos. Claudianus: Membraque qui ferro gaudet pinxisse Gelonus. Sanguinem equinum bibebant cum lacte. Idem Ver. Bisaltae quo more solent, ac etque Gelonus, Quum fugit in Rhodopen, atque in deserta Getarum, Et lac concretum cum sanguine potat equino. Sidonius: Aut ad paludicolas Sicambros, aut ad Caucaigenas Alanos, aut ad Equimulgos Gelonos. Sunt praeterea sagittarij. Verg. li. 8. Hinc Lelegas, Carasque, sagittiferosque Gelonos Finxerat. Multas singuli habent uxores. Valer. Flac. lib. 7. Argo. Hei mihi vel saevo coniunx non vna Gelono. De hostium cutibus sibi indumenta, & equis tegmina conficiunt. Coequenti viuunt suis finibus. Hor. li. 2. Car. Intraque praescriptum Gelonos Exiguus equitare campis.

Getae nullos habent in agris limites, sed fruges liberas & communes. Hor. li. 3. Car. Viuunt & rigidi Getae, Immetata quibus iugera liberas Fruges & Cerere ferunt. Nec cultura placet longior annua. Gaudent sagittis & pharetris. Ouid. li. 1. Trist. Iuncta pharetratis Sarmatis ora Getis. Integunt ferarum pellibus. Idem Ouid. li. 4. de Ponto. Hic mihi in Euxino bis tertia ducitur aestas Littore, pellitos inter agenda Getas. Bibunt & equinum sanguine permixto lacte. Sidorumque cruentum Lac potare Getas, & pocula tingere venis. Non vescuntur carnibus. Solebat olim mortuus viris uxores interficere. Ouid. de Getis scribit: In quibus est nemo, qui non Corytho & arcu Telasque vipereo lurida felle gerat: Vox fera, trux vultus, verissima

mortis

mortis imago, Non coma, non vlla barba refecta manu. Dexteram non segnis fixo dare vulnera cultro, Quem vincit lateri barbarus onus habet. Mortem suorum lantia prosequantur.

Garamantes matrimoniorum expertes, passim cum feminis degunt, nullas certas habent sedes. Sub cilicijs semper agunt. Mulieres serulia ubique ministeria semper faciunt.

Gamphasantes nudi praetiorumque expertes, nulli externo congregantur. Obuios quosque fugiunt, ac reformidant. Habitant in parte Libyae.

Germani feminas quasdam fatidicas tanquam deas habuerunt. Magnas olim ferebant lanceas & hastas, angusto & breui ferro, quas frameas vocant. Hoc telo & scuto contenti erant equites. Pedites & mililia spargebant nudi, aut sagulo leues. Scuta lectissimis coloribus distinguebant. Corpora suorum etiam in dubijs praetis referebant. Scutum reliquisse praecipuum erat flagitium. Reges ex nobilitate, duces ex virtute sumebant. Nec regibus infinita erat ac libera potestas. Neque animaduertere, nec vincere, nec verberare quanquam, nisi sacerdotibus licebat. Ad matres & coniuges ferebant vulnera. Nec illae numerare, nec exigere plagas pauebant. Cibos & hortamina ferebant pugnantibus, adeo ut memorie prodatur, quasdam acies inclinat, & iam labantes a feminis restitutas constantia precum, & obiectu pectorum. Nec earum consilia aspernabantur. Mercurium colebant, cui certis diebus humanis litabant hostijs. Hercule & Martem concessis animalibus placebant. Lucos & nemora consecrabant, deorumque appellabant nominibus. Auspicia & sortes obseruabant maxime. Equorum quoque praesagia & monitus experiebantur, obseruatis eorum de hinc nitibus. Nec vlli auspicio maior habebatur fides. De minoribus principes consultabant, de maioribus omnes: ita tamen ut eorum penes plebem arbitrium erat, apud principes pertractaretur. Dierum numerum non computabant ut nos, sed noctium. Silentium per sacerdotes, quibus ius erat coercendi, imperabatur. Rex vel princeps dicturus audiebatur magis autoritate suadendi, quam iubendi potestate. Si displicebat sententia, fremitu aspernabatur: placerebat, frameas coeuebant. Erat distinctio poenarum ex delicto. Proditores & transfugas arboribus suspdebant. Ignauos, & imbelles, & corpore infames caeno, ac palude, iniecta insuper cratae mitegebant. In leuioribus delictis pro modo poenarum, equorum pecorumque numero coeuenti multabantur. Principes qui iura per pagos vicosque reddebant, nihil neque publicae, neque priuatae rei, nisi armari agebant. Nemini tamen prius licebat arma capere, quam ciuitas probasset. Tunc autem principum aliquis, vel pater, vel propinquus

scuto

scuto frameaq; iuuenē ornabat. Hæc erat apud illos toga, hic pri-
mus iuuetæ honos. In acie turpe erat principi à suis virtute vincere,
turpe comitatu virtutem principis nō æquare. Infame verò & per
omnē vitam probrosum ducebatur, si quis superstes discessisset re-
lictō principe. Princeps pugnabat pro victoria, comites pro prin-
cipe. Si aliqua ciuitas lōga pacē aut otio torpuisset, earum indige-
næ adolēcentes petebant vtrō eas nationes, quæ bellum aliquod
gererēt; quia ingrata erat gēti quies. Pigrū & iners putabāt suadere
acquirere, quod potuisset parari sanguine. Dum cessabāt à bellis,
non multum venatibus, plus per otium tranfigebāt dediti somno
cibōq;. Fortissimus quisq; sc̄minis senibūsq; & infirmissimo cui-
que rei domesticæ curā delegabat, ipse quiescēs. Gaudebāt sumē-
marum gētium donis. Nullas habitabāt vrbes, nec patiebātur in-
ter se iunctas eides. Colebant discreti ac diuersi, vt fons, vt cāpus, vt
nexus placuerat. Vicos locabāt, nō tamen cōnexis aut cohærenti-
bus ædificiis. Suā quisq; domum spatio circundabat, siue aduer-
sus calis ignis remedium, siue inscitia edificadi. Apud illos nullus
erat cæmētorum aut tegularum vsus. Materia ad omnia vtebātur
informi, & citra speciem, aut delectationē. Aperiebant & subterre-
neos specus, quos multo simo onerabant, suffugium hyemi & re-
ceptaculum frugibus. Tegumē omnibus erat sagum fibula vel spi-
na cōsertum. Locupletissimi veste distinguebātur, nō fluitante, vt
Sarmatæ & Parthi, sed stricta & singulos artus exprimēte. Gerebāt
& ferarum pelles. Nec alius sc̄minis quàm viris erat habitus, nisi
quod sc̄minæ sapius lineis amictibus velabātur, eosque purpurea
variabant, & partē vestis superioris in manicas non extendebant,
nuda brachia & lacertos. Contēti erāt singulis vxoribus exceptis
paucis, qui nō libidine, sed ob nobilitatem multas ducebant. Do-
tem non vxor marito, sed vxori marito afferebat. Interant parē-
tes & munera probabāt, nō ad delitias muliebres quatita, nec quib-
us noua nupta comeretur, sed boues, scutum cum framea & gla-
dio. In hæc munera vxor accipiebatur atque iniicē ipsa armorum
aliquid viro afferebat. In ipsis auspiciis matrimonij nupta mone-
batur venire, sed laborum periculorūmq; socia, idē in pace, idē in
prelio ausura passurāq;. Hoc iuncti boues, hoc paratus equus, hoc
data arma denuntiabāt. Literarum secreta viri pariter ac sc̄minæ
ignorabāt. Paucissima erāt adulteria. Adulterā accisis crinib; nuda
tā corā propi quis maritus expellebat domo per omnē vicum ver-
bere agebat. Nemo illic vitia ridebat. Infantes nudi erāt in domi-
bus. Sua quēmq; mater vberibus alebat, nec ancillæ, aut nutrici-
bus delegabātur. Nullum erat deliciarum discrimē inter dominum &
seruum. Inter eadē pecora, in eadē humo degebāt. Sera iuuenū ve-
nisti.

nus: nec nisi iam prouectis ætate & viribus cōcedebantur matri-
monia, sui cuique liberi erant hæredes sine testamento parentū.
Si defuissent liberi, succedebant propiores cognatione. Cōuicti-
bus & hospitibus indulgebant amicissimē, adeo vt nefas haberetur
quēcumque mortaliū arcere recto. Hospites externos pro fortuna
quisq; paratis excipiebat epulis. A beatibus si q; poposcissent, mor-
ris erat cōcedere. Separatæ singulos sedes, & tua cuique mēsa. Diē
noctēmq; continuatē potando nulli erat probro. Crebræ in cōpo-
tationibus rixæ, & quæ sapius cæde & vulneribus, q̄ conuiuii trā-
figebantur. Postea tamē cōciliabantur facili & deponēbāt inimic-
citas. Nuda erat omnium mens & secreta corporis aperiebant li-
cētia ioci. Potus erat his humor ex hordeo aut frumento in simili-
tudine vini corruptus. Cibi simplices, agrestia poma, recēs fera, &
lac concretu. Famē explebāt sine apparatu & blāmētis. Aduersus
sitim nō eadē tēperantia. Spectaculorum genus habebant hoc vnū.
Nudi iuuenes quib; ad ludicrum erat, inter gladios & frameas saltu
se coniciebant. Exercitatio parabat artē, ars decorē. Aleam sobrij
inter seria exercebant, tāta lucradi per dendive temeritate, vt quū
omnia defecissent, extremo ac nouissimo iactu de libertate, & de
corpore contenderent. Victus voluntariā subibat seruitutē: & quā-
uis iunior ac robustior, alligari tamē se ac venire patiebatur. Seruus
huius conditionis per cōmercia tradebant, vt se pudore victoriæ
exoluerunt. Verberare seruū ac vinculis & opere exercere, infre-
quens erat & rarū. Solebant tamē occidere, nō disciplina & seue-
ritate, sed impetu, & ira, vt inimicū. Fœn^o & vsuras nesciebāt. Agri
p numero cultorū per viscēs ab vnueris occupabātur. Funerum
nulla erat ambitio. Corpora clarorū virorū certis lignis cremabā-
tur. Struē rogi nec odoribus, nec vestibus cumulabāt. Sua cuique
arma iniiciebātur. Sepulchrū sepes erigebat. Monumentorū arduū
honorē aspernabātur. Lamētā & lacrymas citō ponebāt, dolorē ac
tristitiā tardē. Fœminis honestū erat lugere, viris meminisse. Hæc
precedentia de Germanorū moribus collegimus ex Cor. Tacito.
Priusquā pubertatē attigissent, nesciebant operimēta, corporum
nuditate gaudentes. Latrocinii nō abstinebāt. Crudis quandoque
vescebātur carnibus. Fœminatū congressum ante vicēsimū annū
sine probro nō apperebant. De his Seneca, Quid, inquit, Germanis
animosius? quid armorū cupidius quibus innascuntur innutrien-
tūq;. quorū vna illis cura est alia negligētib;. Quid induratus ad
omnē patiētia? Hoc tamen Hispani, Galliq;, nec nō Asia, Scythi-
que molles bello viri antequam lego visatur, cedunt ob nullam rē
aliam opportunos, q̄ ob iracundiam. Horatius Germanos vocat
Caruleos, propter Cælios oculos. Nā qui sub Septentrione agunt,
imma.

immanibus sunt corporibus, cædido colore, directo capillo & rufo, cælius oculis, & multo sanguine. Qui verò ad axem meridianum vergunt, breuioribus sunt corporibus, colore fusco, capillis vibratis oculis nigricantibus, cruribus inualidis, sanguine exiguo.

Gymnites Æthiopiæ nudi degunt.

Cor. Tacitus ait *Catti* Germaniæ populis dura esse corpora, striatos artus, minacem vultum, & maiore animi vigorem. Multum habet rationis ac solertia. Præponunt electos, audiunt præpositos. Noscunt ordines, intelligunt occasiones, differunt impetus, diè disponunt. Vallat nocte. Fortunam inter dubia, virtutem inter certa numerat. Plus reponunt in duce, quam in exercitu. Oblato elephantum pretio pudicitiam amatoribus substernunt feminæ nullo inde præfloratae famæ dispendio. Virgines quum esse nobiles ceperint, in publicum à patribus producuntur accurrate iuuenum multitudine ex qua datur illis optio eligendi, quem virum velint.

Gymnosophistæ torporem animi atque otium oderant. Nudi degunt in syluis, ab exortu ad occasum perstabant cõuertes solem immobilibus oculis. Feruentibus arenis toto die alternis pedibus insistebant. Apud eos omnes adolescentes ex diuersis locis & officis conueniebant ad cibum. Magistri perrogabant, quid frugis ab ortu ad illud diei tempus fecissent. Qui nihil habebant, quod offerrent impransis foras ad opus trudebantur.

Non erubescunt *Græci* vinum bibere in uincto mixtum. Mendacij notam præter ceteros mortales sibi cõpararunt. Claruerunt tamé ingenio, laudis audiores, quam pecuniæ. Vnde Horatius in arte: Grauis ingenium, Grauis dedit ore rotundo Musa loqui præter laudem nullius auaris.

Getulæ insidunt equis inornatis. Lucanus: Sempérque paratus In cultus Getulus equo.

Gnidænum populorum Africae vxores simbriarum copia perstreperunt. Pretium id concubitus est. Quò pluribus quæque uisitur exulta, eò plantibilior eius forma.

Galli sagittas helleboro collinebant, quæ is trans fixæ feræ multò uideretur ad cibum delictiores. Rescindebat tamé partes, quæ ambebant vulnus, propter hellebori cõtagium. Cicero scribit, Gallos iurandi, ac deorum religione non commoueri. Nam ceteræ gentes, inquit, pro religionibus suis bella suscipiunt. Galli contra omnium religiones. Quin imò & cum diis immortalibus, bella gessere, cum impetu hostili. Delphicum oraculum inuadere sunt ausi. Si quoniam verò metu perterriti propiciandos deos arbitrarentur, humanis hostiis tepla fœdarent. Strabo tamen ait Gallos esse simplices, & nulla morum malignitate. Vnde Mart. Et tumidus Galla crudelitate fruar. Cæsar Gallorum cõsilia incessit

cessit ut subita & repentina. Sed & Gallos omnes deditos religionibus tradit, verum affectos grauioribus morbis, aut periculis homines pro victimis immolare consueuissent. Hominem præterea diuinationi destinatum integre ferientes, ex ipso impatiencie & torquedi modo vaticinia concipiebant. Quosdam sagittis consuegebant, patibulo etiam in sacris adhibere suffixos. Arbitrabatur insuper se pignatos à Dite patre. Propterea temporum spatia metiebatur, non diebus, sed noctium numero. Vestes ferebant intonas, variisque coloris, quas Braccas vocant: Dicti sunt Galli à niueo lactis colore, qui Gala dicitur: quæ deorum corpora lactis instar albescerent, ob vehementem hyemem, unde Verg. Virgatis lucent sagulis, tum lactea colla Auro innectuntur. Mantuan. Ignea mens Gallis & lactea corpora, nomen à candore datum. Vt etiam Gallorum mores longe discrepant ab his, qui nunc viuunt. Liberos, non ad conspectum suum venire prius non patiebantur quam per ætatem adoleuissent, ac subeundis militari periculis essent idonei. Viuentes amicis mutuo cõcedebant, quæ apud in feros creditoribus exoluerent debitores. Viri quætas ab vxore pecunias nomine doris accepissent, tantum de domesticarum fortunarum æqua æstimatione cum dote cõferebant. Quicquid inde fructuum succrescebat, asseruabant, erantque eius, quæ alteri fuisset superstes: Viri in vxores sicut in liberos vitæ & necis potestatem habebant. Si qua ueneficij fuisset cõiuncta, à mariti sui propinquis incedio aliisque cruciatibus cõsumebatur. Quæ uiuentibus chara fuissent, cum eisdem defunctis in funere cremabantur, vel ipsa etiam animalia. De Rep. nisi in publicis conciliis, nemini licebat loqui. Qui ultimus in concilio venerat morti dabatur. Ei quæ tumultuatus esset, minister publicus vestes rescindebat, ad eum ut reliquæ partes prorsus essent inutiles. Prolixas nutriebant comas. Vestes auro pictas gestabant, & hirsutis utebantur sagulis. Promissis utebantur feminalibus. Pro tunicis scissos gerebant amictus, vix pudenda natesque velantes, lana quidem aspera & oblongis vilis: Vnde Martia. Me pinguis Gallia vestit. Et lib. 4. Accipe Sequanicæ pingue textricis alumina. Hastas alij, alij arcus plerique fundas nonnulli sustinebant, in bella ferebant, oblongisque utebantur gladiis. Humi corpora resupinabant ad quietem Strabonis ætate stramentis sedentes cenabant. Lacte & suilla carne vesciebantur, feroci omnes ingenio. Ducebantur maiore belli, quam agrorum studio, Torques aureos pensiles collo portabant. Victoria efferebantur, stuebant uicti. Eorum (quos in bello cecidissent) capita equorum suorum ceruicibus appendebant. Mercurium præter ceteros deos venerabantur, quem omnium artium prædicabant inuentorem. Iruri in pugnam quicquid manubiarum inde retulissent, uocabant. Mart. Fraudantes aliquid ex præda, graui supplicio puniebant. Nullum ab his philosopho-

philosopho faciebāt sacrificiū. Existimabāt enim, per diuinā naturā
re cōsocios sacra fieri oportere tanquā diis propinquiores. Horum
intercessione, bona a diis cōselebāt petēda quorum cōsilio in bello
& pace vrentur. Vnde & Draydā vetustissimi eorum sacerdotes,
solebāt curare sacrificia publica & priuata. Religiones item inter-
pretari, adolescentes disciplinis instituire, rerum naturalium causās
scrutari de eade, de finibus, ceterisq; cōtrouersis agnoscere, ita vt
si quis decreto nō stetit, eadem sacrificiis interdicerēt. Sacerdo-
tes ipsi hominū cōgressum, & sermonē declinabant, ne cōtagio-
ne pollueretur. Vnus omnibus præerat, in cuius defuncti locū sus-
fragio alius sufficiebatur. Animas credebant nō interire, sed in alia
migrare corpora. Multa de sideribus disputabāt, de mūdi & terra-
rū magnitudine, de rerū natura & potestate. Tanta fuit Gallicarū
mulierum virtus, vt inter infestas ciuiliū furoris acies quandoq; se
immiserint, & lacrymis præcibusq; oblitterata discordia pacē pro-
curauerint. Propterea quū de bello aut pace consultabāt, mulieres
adhibebātur. Hæc si qua incidisset cōtrouersia sedebāt arbitra. Ve-
hiculis vtebātur, quæ Esseda vocamur, apud Celtas primū repertis.
Verg. Belgica vel molli melius feret Esseda collo. Syl. ait, celtas ex
vacuis mortuorū parentū capitibus inauratis pocula sibi facta esse.
Hæc eius Verba: At Celta vacui capitis circūdare gaudēt. Olla
(nefas) auro, & mēis ea pocula seruiāt. Quāuis autē Galli artium &
disciplinarū ignari à plerisq; iudicati sint, atiqui tamē apud ipsos
quā Latinos aut Græcos floruerūt literæ. Nam vt scribit Beronius,
anno 1111. Nini literis & legib. Celtas formauit Samothes. Dis co-
gnomēto, & Celtiberos Tubal, à qb. demū mille post annis Græci
suas acceperunt, nō à Cadmo: Nā quas primū aduexit rudes patulō
ante excidiū Troianū Cadmus quitus, eas à Galatis traxerat, quas
Galatæ & Mæones primū à Gallis susceperāt. Nō ergo Galli à Græcis,
sed potius à Gallis Asia & Græcia cū coloniis etiā literas & discipli-
nas susceperūt. Aliquot deinde annis post repertū literarū vsum re-
gnauit apud Celtas Sarrō, q̄ vt hominū tū recētū ferociā cōtineret
publica primū instituit gymnasia, à quo Celta rū theologos & phi-
losophos vocauerūt, Sarronidas. Quinetiā dea illa dicēdi præses Py-
tho nomine quā alij Suadā, Suadelā, Lepōrē, Flexanimā. Græci Psy-
chagogē vocāt, maximi loco numinis habita est apud Gallos. Quo
tēpore Romani lōgē latēque imperabant, nulla gēs vixit Rom. po-
pulo magis formidolosa. Cū nulla vnquā gēte Rom. ipse populū
intra extrāque Italiam maiore hominum strage, maioribus ducū
& exercituum periculis debellauit. Nam licet ex eorum exercitu
cētum hominum millia quandoque desiderata sint, nihilominus
tamē animosi pugnam acris instaurabant, pudorē vlciscabantur.

ad vnum

ad vnum interfici, aut interficere volentes. Certarunt Rom. cum
finitimis de principatu cum Carthaginēsis. de imperio, cum Gal-
lis de vita semper. De his Strab. lib. 4. Vniuersa inquit natio, quam
hæc ætas Gallicam vel Gallaticā nominat. Martis studio, & armō-
rū ardet impetu, conferendæ pugnae alacritate impigra, semperq;
spectantes in Boream, aut Oceano propiores. conferendis pugnis
sunt audaciores. Florus de Senonib. ne inquit: Galli Senones gens
natura ferocis, moribus incondita, ad hæc ipsa corporū mole p̄inde
ac armis ingētib. adeo omni generi terribilis fuit vt plane nata
ad hominū interitum & vbiuam stragem videatur. Hi quondam
ab vltimis oris & cingente omnia Oceano ingenti agmine profe-
cti, qui media vastassent, positis inter Alpes & Padum sedibus, ne
his quidem contenti, per Italia vagabantur Romam quinētia ag-
gressi vniuersum populū in Capitoliū se suāq; omnia recipere o-
pulerunt. Quæ quæuis transiōat, non fulminates, sed planē ful-
mina videbantur. dolebantq; experte cœcis victoriam sibi cōcedi
ac sine ruina transitū patere. Tit. Luuius audas armorum Galli-
cas gentes semper fuisse scribit. De his etiā Trogius apud Iustinum
lib. 4. Galli, inquit, abundantū multitudinē, quum eos nō caperent
terræ quæ generat, trecenta millia hominū ad sedes nouas quarē-
das, velut peregrinatu miserunt. Ex his enim portio in Italia cōse-
dit, quæ & urbem Rom. captam incendit: & portio in Illyricos si-
nus p̄ strages Barbarorum penetravit, & in Pannonia confedit. Gēs
aspera, audax, bellicosa, quæ primā post Herculeum Alpiū inuicta
iuga & frigore intractabilia loca transcendit. Ibi donnis Pannonis
p̄ multos annos cū finitimis varia bella gesserunt. Hortate deinde
lucēssu, diuisis agminibus alij Græciam, alij Macedoniā, oīa ferro
p̄terentes, p̄tendere, Tāruq; terror Gallici nominis erat, vt etiā re-
ges nō lacessiti vltio pacē ingenti pecunia mercaretur. Lib. oīem
25. ante tempellate Gallorū iuuentus tantæ fecunditatis fuit, vt
Aīi omnē velut examine aliquo implerent. Deniq; neque reges
Orientis sine mercenario Gallorū exercitu vlla bella gesserūt neq;
pulsū regno ad alios q̄ ad Gallos cōfuge ut Tār terror Gallici no-
minis siue armorū in cuncta felicitas erat, vt aliter neq; maiestate sua
tuta neq; a nīlla recuperare se posse sine Gallica virtute arbitratē.
Hyperborei, septentrionales populi, ex coriatis belluarū pelles ha-
bent, pro vestimentis. Verg. lib. 3. Georg. Talis Hyperboreo lepte
subiecta Trionis, Gens ethiæna virum Riphæo tuditur Euro, Et
peuidu f. luis velatur corpora fetis Annofo viuūt auo. Domus
iis memoria, lucē, & deorū cultus. Discordiā & omnē agritudi-
nem ignorat, vitium gregatimque degentes. Sarati vita indiget
epulis & voluptatibus. Demum ex quadam rupe in mare deliuit,

A

Frugum primitias Delon mittebat Apollini. Vivunt annis mille.

Heruli populi nudi pugnabāt, verenda corporis duntaxat operiētes, siue vt expeditus percuterēt, siue vt illatū ab hoste vulnus viderentur nihili facere, Autor Paulus Diaconus.

Hedui olim dicti sunt fratres Romani. Cor. Tacitus ait, Heduos omnium primos senatorū in vrbe ius adeptos fuisse, datūq; id fœderi antiquo: quia soli Gallorum fraternitatis nomen cum populo Rom. vsurparent.

Hammonij, populi Africæ, dispersis tuguriis habitant. Mediū nemus pro arce habent, triplici muro circumdatum.

Hyporeæ Æthiopiæ populi atrii coloris, tota corpora rubrica illinunt.

Hellusij & *Oxiones* Germaniæ populi erāt, ore & vultu humano, reliquo corpore similes feris. Autor Corn. Tacit.

Hesseni populi in Occidentali Iudææ parte, viuunt sine scemina, omni Venere abdicata, & sine pecunia. Tanta libertatis ducuntur auiditate, vt principē vnū solūq; fateantur Deum. Specie mortis nullā expauescunt. Cognatorū negligunt supplicia. Amicorum interitus nō magnificiunt. Animas putant immortales, quas aiunt à corporibus absolutas tanquam ē longa & graui seruitute lœtia perfundi maxima, & ferri sublimes, vtrāque Oceanū degere in locis peramœnis, qui nulla infestantur intemperie.

Apud *Hebræos* lege cauebatur, ne hostem insepultum quidem relinquerēt. Doctrina his fuit secretior, & quasi diuinitas quædam, vt Moysis volumina, & prophetarum vaticinia docent.

Hirpiae familia fuerūt in agro Phaliscorum, quæ annuo sacrificio, quod fiebat in Soracte mōte, super ambustam ligni struē ambulantes non comburebantur.

Hispani, quōdam oblectabantur capillorum longitudine. Vnde Martial. Hispanis ego cōrumax capillis. Crinē sibi sine vllō artifice formosū quatebāt, nō aliter q̄ iubam generosa animalia. Historici scribāt Hispanos inquieto esse ingenio, auidōq; in nouas res. Olim hostē adoriebātur punctim magis quam cœlim. Propterea gladius vtebātur breuitate habilibus mucronatisque. Ibāt in bellum induti Prætextis purpura tunicis, candore miro fulgentibus.

Heptacometæ, Barbari sunt in Pōti regione, quorum nonnulli super arbores degunt, alij in turribus.

Hircani, canes nutriunt quibus obiciunt mortuos. Vescuntur venatibus, abundant tigribus: reguntur seminibus: plerique marinis muribus sustentantur.

Homolotti, populi dissecto in minimas particulas boue fœdus iungunt.

Heniochi

Heniochi, populi in Ponto, gaudebant humanis carnibus.

Halisjones, Scythiæ populi, vescuntur cæpe, lente, allio, & milio.

Indi, vxores plurimas habēt. Apud eos lex est, vt vxor carissima cū defuncto marito cremetur cum vscimētis & pristino habitu, quod Prop. lib. 3. laudat his verbis: Felix Eois lex funeris vna maritis, Quos aurora suis rubra colorat equis: Nāque vbi moriferō iacta est fax vltima lecto, Vxorū suscipit pia turba comis. Et certamē habet lethi, quæ viua sequatur Cōiugium, pudor est nō licuisse mori. Ardēt victrices, & flāmæ pectora præbēt. Imponūtq; suis ora peruista viris. Vnum cōficiunt ex palmis, ex castaneis oleū. Arboribus suis vescūtur. Arundines habēt amplitudinis arboreæ. Pane vtuntur hordeaceo. Corpora vsque ad pedes carbasis velāt. Soleis pedes, capita linteis vinciūt: lapilli ex auribus pēdent. Brachia & lacertos auro colūt. Tela quæ sagittatores excutiunt, sunt ferē triū cubitorū, ferriq; tāta vi, vt neq; clypeus, neq; thorax aut aliud pectoris munimētum queat obistere. Ante expeditionē Liberi patris, nullas habebāt domos, nullas vrbes, nulla deorum immortalium tēpla, nullā sacrorū curā. Viuebant in planctis. Tegebātur ferarū pellibus. Victi demū à Libero patre edificarunt vrbes leges acceperūt, tēpla cōstruxerūt, armis insueuerūt. Coluerūt Hercule Gigati nomine. Iustitiam tāto obseruarūt cultu, vt exteras gētes nūquā appetuerint bello. Defunctis sepulchra nō erigūt; Expertes sunt seruitutis. Capillum curant. Mētum habent intonsum, reliqua facie depilata. Furti se alligasse, scelus apud eos nefarium. Litem rarō norūt. Vestibus non indigent, aut ob signatione vlla. Vinum nesciūt, præterquam rei diuinæ causa. Potus illis ex oriza, ex hordeo ferē cibis. Incolumitatem exercitio quærunt, & perfrictionibus. Strigiles ex hebeno corporum expolitioni adhibent. Venerātur inter deos Iouem pluuium, Gāgem fluiuium, Indi cursū tempora metiuntur. Totū iter odoribus complēt, per quod rex trāsiturus est. Eius lecticā sequuntur armati corporisq; custodes. Apud eorum sapiētes occupare fati diem pulchrum est, & viuos se cremari iubent: Expectatam mortē pro dedecore vitæ habēt, nec vllus corporib. honos redditur, quē senectus soluit. Deos putāt quicquid colere cæperūt, arbores maximē, quas violare capitale est. Rex vbi se publicē visendum præbet, præcurrūt cum argenteis turibus ministri, qui vniuersum iter odoribus vaporant. Ipse aut gestatur lectica, margaritis hinc inde propendētib. Lucet amictus auro & purpura. Lecticā muniūt corporis custodes, circūpendētibus auiculis, quas ad hoc imbunt. Regia fulcitur auratis columnis, quæ nulla nō hora patet volentibus. Vbi rex incumbit

ornamēto capitis, tūc admittuntur legationes, & reddūtur, populis iura. Si quādo prodire velit in venationem, feræ leporariis inclusæ conficiuntur in conspectu meretricum. Si aliquanto longius eundem sit, meretrices ipsæ veſtātur curru, quæ ducunt elephantēs. Impudicis & prostitutis mulieribus vti solēt, dū volūt vacare genio. Itaque relictis domj vxoribus illas sibi asciscūt, nō proliis, sed voluptatis gratia. Vxores verò adhibēt rebus honestis tantū, vbi scilicet, aut proli vacāt, aut præter modū nō lasciuunt, ac nimio luxu corrumpant, quas esse pudicas volūt. Nec vnquam permittūt geniales illas & liberas voluptates corā vxoribus exerceri, quæ aliqua pudicitia iacturam afferre possunt, Vbi somni tempus accessit, regē vino grauem, dormientēmq; cubiculo inferunt pellices. Diis noctūm & tenebrarum patrio ritu aduocatis cum cātū. Filij sentio cōfectos patres interficiūt, & eorū carnibus veſcūtur, recte Herodoto. Matronæ celebres sūt pudicitia. Oblato tamē elephantri prætio, pudicitia amatoribus substernūt, nullo inde præſtoratæ famæ dispēdio. Virgines quæ esse nobiles cœperūt in publicū à parentibus producuntur. Accurrite adoleſcētū multitudinē datur illis optio deligendi sibi virum ex tota iuuenum turba. Fornus ignorāt. Maximum opinantur nefas, vel iniuriā pati, vel faceret familiares illū interimunt, ac demum epulantur. Nullum animātem occidunt. Nihil ferūt, herba victitant, domos parādas non putant. Coitus in propatulo est, sicut pecorum. Herod. lib. 5. cap. 5. moribus. Nequē enim abnuebāt ex lotio, quod intra cloacas djuſus dēricia sibi, & coniugibus querentes. Cubitabāt humi. Res diu cibum capiebāt. Erāt & Hydropotæ. Vestibus utebantur prætioſissimis. Mortui tot erigebāt obeliscos quot hostes interfeceſſerant illi, dum viuerent. Maleſſiciorum infamia laborarunt. Sernos flos Lunæ seruos mactabat Iberus, Captiui & iugulo fundebat carmina vates.

Iunum mollities quondam abiit in proverbium. Primi vnguenti, coronarūque in cōiuiis dandarum, & secundæ mensē concos Matura virgo.

Apud *Iudeos* quinquagesimo quoque anno debite relaxabātur pecuniæ, donabanturque serui libertate. Quæ vilis venissent, elibant ad possessores.

Lotophagi

Lotophagi, populi Africæ, veſcuntur fructu arboris, quæ dicitur *Lotos*. Politianus in *Nutricia*: Nec faciles *Ciconas* fortunatosque ciborum *Lotophagos*. Solebant hi populi suos defunctos in mare obicere, parum interesse asseuerates, humone, in aqua, an igne dissoluerentur.

Leſtrigones, humana carne veſcebantur.

Himantopodibus, natura est serpendo ingredi.

Vergilius lib. 9. de moribus *Latinorum* sic ait: canicem galea preminus tempereque recetes conuictate iuuat prædas, & viuere tæpro, Idem: Durum à stirpe genus, nat os ad flumina primum *Deferrimus* sæuōque gelu duramus & vndis.

Leuci, populi Galliæ Belgicæ, & *Remi* fuerunt optimi iaculatores. *Lucanus* libro 1. *Oprimus* excusso *Leucus*, *Remus*que lacerto.

Lacedæmonij, summi bellatores, non cornuum tubarūque signis, sed tibiarum modulis in præliis utebantur, nō vt excitarentur, aut euibraretur animi, sed eōtra, vt moderatiores, modulationēque fierent: nihil in principis præliorū ad salutē virtutēque aptius rati quam si permulti sonis mitioribus, nō immodicē ferociret. *Autor*, *Gellius*. *Furandi* vsum concedebant impune, non ob turpia lucra, neque ad sumptum libidini præbendum, cōparandam vel opulentiam, sed pro exercitio, disciplināque rei bellicæque & furandi solertia, & assuetudo acueret animos adoleſcentium, & ad insidiarum astus, & vigilandi tolerantiam & obrepenti celeritate aptos, procliuēſque redderet. Regibus suis augures dabāt assellores. Ante belli cōgressum. *Amori* sacrificabāt, quod is vnus victoriā pariat. *Lex* erat, vt senes iā effecti qui desperabant prolem, eligerent aliquem ex adoleſcentibus, eūmq; ad vxores suas admitterēt, & natum inde partum vt suū legitimū educarent. Gerebāt in scutis suis *Lambda* literā, insignioris notæ gratia. Solebāt insup liberorū suorū indolē experiri publicē verberib. admotis, illōsq; hortari, vt flagellorū ictus fortiter perferrent: itē lacertos, ac semianimes rogarē, vt vulneca præberent vulneribus. Vnde *Cic.* *Cretum* quidē leges inquit, itēmq; *Lycurgi*, laboribus erudūt iuuentutē, vt nando, currendo esuriendo, sitiendo, algendo, astuando. *Spartę* pueri ad aram verberibus sic afficiuntur, vt plerisque sanguis à visceribus exeat. Non nunquam etiā quū ibi essem, audiebam ad necem, quorum non modō nemo exclamauit vnquam: sed ne ingemuit quidē: *Literas* modo pro necessitate disciebant. Reliquarum disciplinarum nihil omnino admittebant. Parebant honestē, labores cōstantissimē tolerabāt pugnādo vincere volebant aut interire. *Furabatur* impune ex cibus, quicquid vellent. *Sordidi* tamē erāt & præparci omnes. *Nā* paria, & pretij propē nullius magnificiebāt, & admitabant.

tur, ardebantque auiditate pecuniae. Erant & inhospitales. Siquidem non omni tempore licebat peregrinis adire Spartam, sed praestitit diebus quoscunq; plectendos censebant, noctu plectebant. Auctor Herodorus, Praecones, tibicines, & coci in paterno succedebant artificio, & coquus ex coquo, tibicem ex tibicine, praeco ex praecone gignebatur, omnesque perseverabant in paterno opere. Ex institutis Lycurgi sponsus noctu clam accedebat ad sponsam, extincto lumine, & cum ea quadam velut religione timidus coibat, & verecundus. Antequam rex pugnam iniret, sacrificabat Musis, quod & oratione & memoria imprimis digna promerent facinora.

Leprei populi deprehensos in adulterio, per triduum vincitos citra civitatem ducebant, mox toto vitae tempore habebant contempribiles. Adultera vero mulieres diebus undecim in foro stare disinctae cogebantur tunica perlucida circumvestitae.

Lacones, brevissimi erant in sermone. Propterea vulgi verbum erat: Facilius multo esse philosophari, quam Laconum sermonem imitari.

Lucani, erant admodum iusti, & hospitales, Apud eos lege fuit sanctum, ne quis post occasum solis inuertentem hospitem exigeret. Quod si fecisset, agebatur reus, ei que dicebatur multa.

Lusitani, apti erant in iudiis, inspectis humanis extis futura coniectabatur. Dextras captiuorum praecisas offerebant numinibus. Erant Hydropotae. Mitrati pugnam inibat. Hircum habebant inter cularum delicias. Strabo lib. 3.

Lydorum mulieres passim substratae amatoribus, hospitali benignitate eosdem plerumque confouent, & pluribus afficiunt donis, quam ipsae accipiant. Solos tamen condignos in foedera turpitudinis admittunt. Priusquam coniugium inirent, seipsas prostituebant. Si post coniugium deliquissent, venae spes nulla.

Lydi primi omnium caupones fuerunt & inuitores. Alea lusum, tesserarum, & pilae excogitauerunt. Mancipati fuerunt auguriis & divinationum superstitionibus. Furaces erant adeo, ut non discerent, nisi re aliqua prius sublata. Fuerunt insuper molles & libidinosi, adeo ut non tantum noctu vacarent voluptati Venereae, verum etiam in meridie lasciuirent, foedum opus manibus peragentes.

Lesbii, foedissimi fuerunt in Venereis, adeo ut ne capiti quidem parcerent. Quam foeditatem excogitarunt ipsi, & in muliere experiti sunt primi. Vulgo quoque male audierunt ob vanitatem, Lesbiana verbum est irrumare, libidinari, & lasciuire, quod turpitudine felationis & irrumationis, quae per os agitur, primi inuenerunt.

Lesbiana

Libyci, quos in venatione vel pugna elephantes attriuerunt, magnifice sepeliunt, & hymnos concinunt.

Leonti-

Leontinos, Siciliae populos, quum expugnasset Phalaris, ademptis armis ad coporationes & voluptates eos reiecit, ne rebellionem pararent. Hinc adagium, Semper Leontini iuxta pocula.

Lacadae, seu Placadae, populi Atticae, raphanos in eorum pudenda membra impingebant, quos habebant adulterij compertos.

Lyciae, populi Scythiae, venatione visitant hoc modo. Conscendit arboribus, quas habent frequentes insidiantur feris. Singulis adest canis, & equus in ventre cubare edoctus, humiliter subidendi gratia. Vbi qui feram ab arbore vidit sagitta percutit: percussam si fugiat, conscenso persequitur, comitante cane.

Massagetae, Scythiae populi, quum per deserta discurrunt, equorum suorum sanguinem cum lacte bibant. Claudia. li. 1. in Ruff. Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax Massagetes. Seneca in Oedi. Lactea Massagetes qui pocula sanguine micet. Lucanus. Longaque Sarmatici soluens ieiunia belli. Massagetes, quo fugit equo. volucresque Geloni. Senio confectos in frustra consecant. Qui intereunt morbo, feris obiciuntur in praeda. Solem praecipue venerant, cui equum immolant, Reliquos deos habet neglecti. Singulis sua sunt coniugia, sed & cum alienis congressus, non tamen clandestini. Coeunt in propatulo. Morbo emori turpissimum putant. Claret equestri & pedestri militia. Arma illis arcus, gladius, thorax, & securis aenea. Aureis cinguntur zonis, gladiis diademate cultis, habent & aurea equorum ornamenta. Argento carent, habent modicum ferri, quum caeteris metallis abundet. Insulares visitant radicibus herbarum. Indumenta faciunt ex arborum libris, Potum succopomis expresso. Piscibus etiam aluntur. Tegumenta corporum e phocorum coriis sibi constringunt. Filij senio confectos parietes interficiunt. Quum afficiuntur desiderio libidinis, suspensa ad plaustrum pharetra palam cum mulieribus sine pudore coeunt Herod. li. 2.

Marsii, populi in Italia, a Circes filio orti, vim habuerunt naturalem contra serpentes, & venenarum adeo ut eorum salua ista serpentes, ut feruentis aquae contactu fugiant, Gellius libr. 16. cap. 11. Gēs inquit, In Italia Marsorum orta fertur esse a Circes filio Marso. Propterea Marsii hominibus vi quadam genitili datum, ut serpentium virulentorum domitiores sint, & ancantationibus herbarumque succis faciant medelarum miracula.

Madae Indorum locustis viuunt. Trecetos habent vigos. Quadragenos non excedunt annos. Eorum foeminae semel tantum pariunt.

Menismini Aethiopiae, viuunt lacte Cynophalorum, quorum armenta pascunt, maribus interemptis, nisi sobolis causa.

Myconij liguritores fuerunt, & alienae appetentes mensa. Hinc adagium: Myconius vicinus, in cum qui non vocatus ad conui-

uium accedit.

Mofmi, populi Asiae Septentrionem versus, turres ligneas subeunt. Notis corporum omne praesignant. In propatulo vescuntur. Pro miscuè Venere exercent. Palam reges diligunt, vincuntque, & altissima tenent custodia.

Massyli, populi Lybiae equos habet quos virga non frango gubernant. Martialis. Et Massyliæ & virga gubernet equum. Lucanus lib. 4. Et gens quae nudo relidens Massyliæ dorso. Ora leui flectit, fraenorum nescia, virga Massylienses luxu perdit, muliebrem in modum ornabatur, comis vnguetis delibatis, capillisque relegatis. Mulieres tamen erant Hydropotes vt in Mileto factum est, & quondam apud Romanos.

Molossi, populi Epyri optimos habent canes venaticos. Martialis lib. 12. Retia dum cessant, latratorisque Molossi.

Mazax, populus prope Nasamones, peritissimus est iaculandi. Lucanus lib. 4. Equatur usque sagittas Mædorum, tremulam quot torfit missile Mazax.

Magnetes, populi Thessaliae, optimi sunt equorum domitores. Lucanus. Et Magnetes equis Minya gens cognita remis.

Mardi Persarum populi, specus in montibus fodiunt, in quos se coniuges, aë liberos condunt. Pecorum & ferarum carne vescuntur. Naë feminis quidem pro naturae habitu molliora sunt ingenta. Comae prominent hircæ. Vestis est super genua. Funda vincunt frontem, hoc & ornamentum capitis & telum est. Fuit hæc gens cultu vitæ aspera & latuocinns assueta.

Macedonibus nullum fuit tam solemne militiæ munus quam suos sepelire. Eorum regibus lege cautum est, ne victis hostibus trophæum erigeret. Lege cauebant eos capistro cingi, qui nullum hostem interfecissent.

Myfi Deorum cultui adeo mancipati fuerunt, vt esitandis animalibus abstinerent. Vuebant mellem lacte, & casco.

Myforum populus vique fuit vilis & contemptus, vt sequenti pro uerbio locum fecerit. Myforum postremus. Finitimorum postea incurrationibus male vexabatur. Hinc etiã orta paucitia. Myforum præda, de his, qui impune à quibuslibet læduntur, ac diripiuntur.

Mædis operimenta corporum sunt. Tyara, Cyrris, Pileus, Manticae, tunicae, Anaxirides, & Stola. Clarè equitandi solertia. Sagittas doctè exedunt. Reges adorant. Regem est uxores multas sibi quaerere, mulieribus decorum viros habuisse complures. Paucitas deformat, & infelicitatis genus putatur, si quaternarium non excefferint. Qui ad Aquilonem vergunt, ex frugiferis arboribus alimenta sibi conquirunt, ex tostis amygdalis panem conficientes:

Poma

Poma perficiant, teruntque, inde coglobant in massas. Vinò vtuntur, quod ex certo radicum genere conficiunt. Vescuntur & ferarum carnibus: nam mitia pecora negligunt.

Mosynæci, populi è lignis desiliunt in peregrinos assultatione sanguinaria.

Messenij, M. litera nota se cognoscibiles præbebant. Lacedæmonij Messenios, quod iterum & neru desciussent, in seruitutè redegerunt, eosque durius etiam quam reliquos seruos tractarunt, ne detinuo res nouas molirentur. Hinc adagium. Seruitor Messena.

Mace summa capitis curiosius deradunt, relictis in medio capillis, quo succrescentes eadem cura teruntur.

Misihiles, populi Africae, coma in occipitio connutriunt, capillo que decutiunt in sinistra parte. Minio linunt corpora, seque à Troianis prognato, fabulantur.

Olum *Megarienses* male audierunt, tanquam fraudulenti, ac ficti, quod aliud sentirent, aliud loquerentur.

Melanchini, populi in Scythia, nigri integitur vestibus, ab esu humanae carnis non abstinent.

Mendesij, populi Egypti, capras & hircos venerantur, & caprarios præcipuo afficiunt honore.

Monomeri populi sunt septentrionales singulis eribus saltuatim currentes, viuacissimæ pernicitatis. Autor Gellius.

Numyde seu *Nomades* mappalia sua plaustris circumferunt. Propter ea vagi vocantur à Luciano. lib. 4. Alueos nauium inuertos etiã habuerunt pro tuguriis. Apud eos medius, locus erat honoris, locus autore Salustio. Lacte, serina carne, & elephantis vescuntur. Viuunt in tabernaculis. Omnis eorum vita occupatur in pascendis gregibus. Equos regunt non frango, sed virga, vnde Verg. in franos vocat Numydas. Syllius: Hic passim exultant Numydae, geos infesta frangi. Queis inter geminas per ludum mobilis aures, Quadrupedem flectit non cedens virga lupatis. Uxoribus perinde ac feris vtuntur. Nullas certas habent sedes.

Nigræ regem habent monoculum.

Noricæ populi sunt iuxta Pannoniã ferro nobiles. Martialis: Grato non pudeat referre versu Sæuo. Biblini optima metallo, Que viuic Chalibisque Noricæque, Et ferro Platam suo sonantem.

Neruij Galliae populi, vergentes in occidentem. Belgas quondam increpabant quod se populo Rom. dedissent. Vnde à Luciano dictum est: Multumque rebellis Neruius, & cæsi polluti sanguine Cortæ.

Nasamones, populi Africae, naues Syrtibus illas spoliant. Lucan. Quas Nasamon gens dura legit, qui proxima ponto Nudus rura tenet, quæ mudi barbara damais Syrtis alit: nã litoreis populator

A 5

arenis Imminet, & nullos portus tangente carina Nouit opes sic cum toto commercio mundo Naufragiis Nasamones habent. Et Mantuanus lib. 1. de Cala. Nasamonū singulis adsunt vxores plures, cum quibus palam congregiuntur, præterto baculo Nuptiali cœna discumbentiū singulos adit noua nupta Veneris gratia. Congrediuntur illi domo allatū donum contribuentes. Ad maiorum monumenta, futurorum scientiā aucupantur incubantes manibus. Fidei sanctio maxima, idem sibi propinasse poculū. Sedentiū habitu mortuos astituūt, id ipsum inter moriendū attedentes, vt sedentes expirēt. In diuinationibus sua sequūtur somnia. In præstida fide de manu alterius vterq; sumpto poculo bibit. Quod si defuerit humor, collectum ē terra cinerem lingunt.

Nabathæi dediti sunt cumulādis diuitiis. Apud eos multa dicitur publicē iis qui rem aliquo modo imminuerint. Crescētibus opib; augetur honos. Rara inibi seruitia. Ministris vtuntur plurimū cognatis, vel sibi vnusquisq; minister est. In cōuiuuiis plura duodenis exicasse pocula ignominiosum est. Rex quādoq; sibi & aliis ministrat. Vrbes habet nullis clausas mœnib;. Vtuntur camelis equorum vice. Perfuncta fato corpora habēt stercoris loco. Regis cadauer in sterquilinum deiicitur. Sol illis sacratissimum numen.

Ophigenes, populi sunt in Helleponto, qui serpentum ictus cōtactu leuant, & manu imposita venena extrahunt corporibus. Plin. lib. 7. cap. 2.

Pelasotæ nō comedunt cape. Capillū tondent senescente Luna.

Pyrate Cilices olim viuebant furto & marini, latrocinii.

Phœnices magnam meruerunt laudem in inuentione syderum, lierarum, naualiumq; ac bellicarum artium.

Pandæ, seu Pandæi, Indorum populi, soli regnantur fœminis.

Pamphagi omnia mandunt.

Pfylli populi sunt Africa, quorum corpori ingenitum fuit virus exitiale serpentibus, ex cuius odore sopirent eas.

Pygmæi sunt cubitales: infestantur à gruibus. Insidētes arietum caprarūq; dorsis & sagittis armati, veris tēpore vniuerso agmine ad mare descendunt, & ota, pullōsq; earum alituū consumunt. Ternis mēsis eam conficiunt expeditionē, aliter futuris gregibus non resisterent. Casas luto, pannisq; & ouorū putaminibus construunt. Nonnulli in cauernis degunt: Horum omnium longissimi, non longiores sunt, quā pedes duos & quadrantem.

Pandore, Indorum populi, degunt in conuallibus. Viuunt annos ducētos. In iuuetā cādido sunt capillo, qui in senectute nigrescit.

Parthi, & *Perse* vnguentis madent. Vinum conficiunt ex palmis. Gloriam in bibendo querunt, & quātō plus bibunt, tantō magis sitiunt.

sitiunt. Dediti sunt crapulis, vescuntur cicadis. Fortido sunt halitu propter indifferētos cibos, & nimum vini haustu. Quandoquē rex ad eos proficiscitur, vnusquisq; pro facultate salutatū, & cum muneribus, declinatīs poplitib; regum pedes osculatur. Cōmiserantur suis matribus, autore Tertulliano. Nam & parētibus cum liberis stupro coire fas est. Rex latet semper sub specie cuiusdā maiestatis. Multas habet vxores, quibus alternatim cōcumbit. Currū eius affectatur armatorū decem millia, hastis argento coruscantibus, spiculis auro præfixis. Regij currus latera ornatur deorum simulachris. Iugum collucet gemis. Eorum Magi nihil præter olea, & farinam in cibum recipiunt. Herodotus ait, Persas à Græcis didicisse pueris abuti. His quandoque imperauit Gallus, qui propterea vocatur auis Persica. Furta impunē permittunt. Vino hilarēs, de dubiis rebus consultant. Statuas non erigunt, non templa construunt, nō aras, licet regem instar numinis venerentur. Conscensis montibus Ioni hostias immolant. Rem quoque diuinam faciunt Soli, Lunæ, Telluri, Igni, Aquæ, & Ventis. Nefas & maximum ducunt probrum, aut vomuisse, aut egressisse corporis excrementa aliquo spectante. Liberorum disciplina ternario perficitur numero, vt equos agitent peritē, sagittas doctius excutiāt, & vera loquantur. Ante quinquennium, aut quadriennium, filius nō admittitur in cōspectum parētis, vt si in ipsa infantia cōtingat puerum perire, pater minus afficiatur. In honestum est referre, quæ factu sunt turpia. Turpe quoque, quicquā cuiquā debere, item in sumen vrinam profudisse, aut spuisse, vel omninō manus abluisse, piaculum opinatur. Fluitios enim colunt religiosissime. Natalitiā cœnā quotānis rex apponit. Eidem singulis annis ebrietas semel permittitur. Quum Mithræ Deo diuina res peragitur, saltat etiam num. Equitare insuper, & saltare discunt, existimātes, illum corporis motum robori plurimum cōferre. Nō prius potui & propinationibus indulgēt, quā se expleuerint cibo. Homines amat admodum eo naso, quod eiusmodi fuisse Cyrum regē prodant annales. Vbi licentius volunt indulgere cōuiuuiis, nō vxores, verum pellices admittunt. Cum regibus legitime mulieres ad mensam accumbunt & vnā comedantur. At quum lasciuire volunt, meretriculas adhibent. Qui regis filius regno succedit, eius natalē quicunque in regno sunt, celebrant, simulq; in posterum quotānis eandem lucem sacris & festis vniuersa Asia profequitur. Omnes ferē sunt subnigri, vel liuido colore pallentes, caprinis oculis toruis, & supercilii repandis, nō indecoris barbibus, capillisq; prolixis hirsuti. Oēs promiscue vel inter epulas festoq; die gladiis cincti cernuntur. Pro opib; q; asciscit sibi matrimonia plura, vel pauca. Nemo post

fatietatem superfluis accipit cibos. Abundant inanibus verbis, magnifici, graues & tetri, minaces iuxta in aduersis reb. & prosperis, calidi, superbi, crudeles, vitæ necisq; potestate i seiuos & plebeios vendicantes. Cutes viuis hominibus detrahunt. Nec ministrati apud eos famulo hiscere licet, vel loqui, vel sperere. Ingratos ante oia seuerissimè puniunt. Ad iudicandù, vsu rerum spectati & alienis nõ indigentes consiliis destinantur. Vtuntur armis & momibus aureis & gemmis, præcipuè margaritis. Fœminarum mira pulchritudo. Nihil apud eos pigritur vel fingitur, præter varias cædes & bella. Liberos instituunt, vt nõ nisi vera loquantur, & à mendacio abstineant. Metiri turpissimum putant. Regi non licet quempia interficere. Ab infantia vtuntur pileis & tyaris. Vnde & fragilia habent capita. Corruptissimi fuerunt luxu & deliciis, &c. Qui plura de Parthis scire vult, petat Herodot. Cælium cap. 2. lib. 5.

Pisones vberimos calce agros quondam fecere. Plinius.

Paramedicæ, agreste hominũ genus, Bactrianis ad occidentem coniuncti sunt. Tuguria latere primo struunt in môtibus, foramine superne relictò, vnde lumè accipiunt. Altis præmuniuntur niuibus.

Pharisæi deliciis & molliciei minime indulgebant. Prosequerentur quod dictabat ratio. Maiores natu venerabantur, vt ne verbo quidem læsos vellent. Fato geri omnia credebant. Neque tamè liberi arbitrij potestatem auferebant. Iudicium Dei futurum sentiebant: nam & animas fatebantur immortales: Bonas aiebant migrare in aliena corpora, malas transmitti ad æterna supplicia. Tantam suæ virtutis concitarunt opinionè, vt numerosi populi multitudo ad eos videndos conflueret. Dicti sunt Pharisæi ab instituto vitæ, quod à cæteris abiuncti purissimè viuerent. Nam Phares Hebræorum idiomate interpretatur segregatio. Quiescebant in angustis tabulis, aut etiã, spinis, vel lapidibus, ad comprimendas corporis titillationes. Decalogum scribebant in membranulis, legebantque in fronte. Hæc Cælius ex Philonis commentariis.

Phasilitæ populi in Pamphilia pisciculos salfos diis immolabant, & Cabro Deo salsamentis rem peragebant diuinam.

Paræmi populi in Helleponto. Amorem inter Deos venerantur. *Pedalij*. Indorum populi, nihil in sacrificiis aliud à diis petebant quàm iustitiam, arbitrati se omnium rerum compotes futuros, si eam consequerentur.

Pannonij feroces fuerunt, & idonei bello. Aufonius: Armiferis adij quos ego Pannoniis. Et alibi: Saluete: Augustum iubeo, natũque patremque Imperis grauidas qua seco Pannonias. Mira sunt eius gentis in victu lautitia, Omnes cuiusq; ætatis culinaria norunt artem. Audissimè erant audiendi, studendi non ita. Vestium in patria

tria neglectus. Alibi non ita erant negligentes.

Pontici populi aduersus frigoris iniuriã braccis utebantur. Quid. Pellibus & laxis arent mala frigora braccis.

Phygæi qui Messeniis adiacent, vino aded gaudent, vt nõ alibi quàm in cauponis habitent hospitibus domos elocantes cum vxoribus. Hostilistubæ ne in somno quidem sonum perferunt.

Quodam tempore quum in *Psyllorum* finibus Auster perquam validus & diurnus flauisset, eoque statu vniuersa eorum aqua exarasset, dolore mori constituerunt vlcisci iniuriã illam. Propterea cõmuni edicto omnes sumptis armis in Austrum perinde, quasi hostem, iure belli profecti sunt. Atque ita profectis vêtus magno spiritus agmine venit obuiã, & vniuersos cum omnibus copiis armisque cumulis arenarum & montibus operuit. Eaque ruina omnes ad vnum perierunt. Auctor Herodot. Romæ in publicum egressi togatæ cogebantur mœchæ.

Rhodienses sacrificium quoddam peragebant, vbi res iurgis, & verbis male ominatis peragebatur. Quum Dianæ Lyodiæ sacrificabant dies aliquot apud aram deæ conuiuia prorogabant, atque inibi perpetuo manebant.

Rhegini ignaui fuerunt in rebus bellicis, animique præpauidi. Hinc adagium, Rheginis timidior.

Seres, populi Orientales, ex suis arboribus depectunt lanas tenuissimas quas Bombyces vermiculi aranearum instar conficiunt ex tenuissimis filis. Verg. lib. 2. Georg. Vellerãque vt foliis depectant tenuia Seres. Aufonius: lam pelago volitat mercator vestifluus Ser. Seneca: Quæ Phœbeis subditus Euris, Legit Eois, Ser. arboribus. Idem: Et quocunque loco iacent Seres vellere nobiles. Iustissimi sunt, & decentissimum vitæ annum excedunt. Rutilus habent comas, oculos caruleos. Frugalissimi sunt, & pacatiori vitæ cultores, vitantes reliquorum mortalium cœtus. Aduenit illuc euntibus ad emenda filia, nulla sermorum vice, rerum pretia solis proponunt oculis. Nihil ipsi comparant aduectitium. De his Marcianus Capella: Seres, inquit, vndis asperguunt arbores suas, vt lanugo quæ Sericum creat possit admitti. Aliarum gentium homines aspernantur ac refugiant.

Scythæ populi domos habent volubiles in plaustris. Horatius libro 3. Carm. Campestris melius Scythæ, Quorum plaustra vagas rite trahunt domos, Viuunt. Vnde & Lucanus eos errantes vocat libro 3. vbi ait: Tinxere sagittas Errante Scythæ populi. Duodenas dies durant in fame & siti, virtute cuiusdam herbx quæ vocatur Spartania. Strerunt equitatus gloria. Quum vident se magnopere indultisse potui, arcum chordas pullare con-

fuscus

fueerunt, vt dissolutum voluptatibus animum ad pristinam continentiam reuocent. Vescuntur humanis carnibus. Hospites intromolant & interfectorum caluarias habent pro pateris. Vtuntur acie cuneata. Albi sunt, & animosi, propter frigidissimam regionem, quam inhabitant. Solent inter epulas honorum causa mortuos vocare. Sagittarum aciem tingunt viperina sanie, & humano sanguine, ad irremediabile nocumentum. Captas autem vipersas vbi iam perierunt, diebus aliquot sinunt liquefcere: mox vbi satis computruerunt in ollam sanguinem hominis vnus totum infundunt, adobruuntque sterquilinio vase diligenter obturato. Vbi verò sanguis ipse contabuit, eximunt, & saniei viperinæ commiscunt. Scythotauri furtorum licentia victum solent sibi comparare, Aduenas eadè hostiarum loco. Scytharum plerisque communia sunt omnia, præter enses, & Scythama. Vxores item & liberi sunt inter promiscua. Simplicissimi fuerunt olim, & æquitatis obseruantissimi. Eò demum improbitatis peruaserunt, vt cunctis ad quos accederent, nates præciderent. Iracundi sunt. Peculiaris est iis & Sarmatis, manibus defuncti viri vxores interficere. Pabulo & pecori, non aruo student, Tympana ex corio curribus suis alligant, hyemi & imbribus defendendis. Amiciunt ferarum pellibus. Furta maxime excreantur, vt qui communia habeant omnia & immunita. Ebrietas plus nimio frequens est. Hinc Scythifare verbum, est inebriari. In solennibus conuiuiis circumfertur ingens patera, quam nulli accipiunt, nisi qui ex hostibus aliquot interfecerunt. Nullas habent vrbes, nulla mœnia extructa. Domos secum ferunt singuli. Viuunt ex pecoribus. Simulachra, aras, & delubra non putant faciendâ, præterquam Marti. Inopes sunt lignorum. Propterea quum pecudes excoriant, ossa quoque carnibus denudant, & succensis ossibus carnes coquunt. Sues nolunt alere. In bello quem primum virum ceperint, eius sanguinem potant. Quoscumque in prælio interemerint, regi offerunt. Ablato enim capite sunt participes prædæ, quam arripuerint. Hostium homicidas in magno habent honore. Qui nihil præclari operis ediderunt, afficiuntur probro. Abundat vaticinatoribus, qui cum virgis diuinat. Quum rex aliquem afficit morte, omnes simul liberos interficit, illæsis fœminis. In faciendis fœderibus vinum sanguine mixtum epotant. Regi nullus venalitus ministrat. Eo mortuo quinquaginta ministrorum eius strangulantur. Ac toridem præstantissimi equi.

Sauromatae, seu Sarmatae, qui sunt inter Borysthenem & Istrum, vagi sunt, & mutant domicilia. Statius lib. 5. Syl. An iuga Pannonia, mutatorisque Sauromata quacies? Sanguinem equinum permixto

mixto potant lacte. Tanta sunt barbarie, vt pacem non intelligant. Promissa sunt barba & lógis capillis. Propterea vocatur intonsi. Seneca: Intonsis teritur qua via Sarmatis. Inepti sunt ad pedestrem pugnam. Autore Cornelio Tacito.

Sicambri Germaniæ populi ad vtramque Rheni ripam habitantes, flauos habent capillos: quos, vbi satis creuerunt, quodam artificio in nodum cõplicant. Martial. lib. 1. Crinibus in nodum tortis venere Sicambri. Claudia. Flauam sparsere Sicambri Cæsariem.

Siculi pollèt acumine, & vasititia. Propterea Maternus eos acutos vocat, & Apuleius lib. 11. Trilingues. Vnde Siculifare verbum Plantinum, est astute loqui.

Saryri nihil habent moris humani, præter figuram, Hirti sunt, & villosi toto corpore, gaudentque syluarum latebris, & hominum commercia refugium.

Suani gentes indomitæ auri tantum metalla fodiunt.

Sabei ditissimi sunt syluarum fertilitate odorifera, aut metallis, agrorum rigui mellis, caræque prouentu. Corpora defunctorum non pluris faciunt quam stercora. Quinetiam reges ipsos inter sterquilinia reiciunt.

Sarvate populi Æthiopiæ ex Africa parte, dicuntur esse octonum cubitorum.

Sciopodes in maximo estu humi iacentes resupini, vmbra pedum se protegunt.

Sorite Indorù piscibus viuunt, quos vnguibus dissectos sole torrent, & ita panem ex iis faciunt.

Sybaritæ, populi Calabria, deliciis & voluptatibus adeò indulserunt, vt luxuriosa omnia dicerentur Sybaritica. Hinc Sybariticus luxus, & Sybaritici libelli, id est impudici. Conuiuia celebraturi anno prius per vocatores fœminas inuitabât, quò luxu roseis gemis, auro, vnguëtis, & vestibus exquisiti impendij culta, omnium ora in se cõverterent. Erât & fastu præurgidi. Hinc adagium. Sybaritæ per plateas. Artes quæ sono cõstant, à ciuitate reiciebant, ne qua ratione interpellaretur quies. Quin gallos quoque in vrbe nutriti nolebât. Habebât in deliciis exiguæ staturæ homunculos, & catellos. Diuites, si quado rusticatum ire vellent, curru vehebântur adeò lente, vt diurnum iter tribus vix diebus conficerent.

Sardi, seu Sardiiani, venales olim pronuntiabantur quum quis ludos ederet in capitolio. Hinc adagium, Sardus venalis.

Solebant *Sueni* Germaniæ populi obliquare crinè, nodòque substringere. Principes habebât ornatiorem capillum, quam plebes. Quoidam eorum mores describit Pontanus lib. 5. de stellis dicēs, Heluetij, Viperetis; atque effera corda Sueui. Queis vnum prædè studium

studium, ac durare sub ipsis Corpora fluminibus, teloque assuescere dextrā: Non vrbis, non cura domus, agrive colendi: Venatu ducunt vitam, atque è lacte liquente: Et quod Marte sibi spoliato ex hoste pararint Bella placent, sicut que hostili è corpore sanguis.

Sabaria Indorum regebantur populi non regum imperio. Autor Curtius.

Sadducei dicebant mortalem esse animam, simul cum corporibus interire. Fatum negabant. Deum construebant extra omnem mali patrationem, inspectionemque.

Apud Indos duo erat Gymnosophistarū genera. *Samarci* & *Brahmines*. Samarci pomis, oryza, aut farina tantum aiebantur Rex eos colebat vt deos. Illorum precibus pacem regno conciliari existimans. Existimabant animam esse in seruitute, quandiu cōcludebatur corpore: Liberam verò vbi separata esset. Propterea voluntariam plerumque mortem oppetebant. Hos domestici beatos existimabant: eos verò qui superessent, desebant vt infelices.

Syri leues sunt & rebus nouandis magnopere procliuēs. Ludis præterea celebratibusque dediti. Perunguntur oleo pretioso, & linuntur vnguentis. Maximam diei partem in concenationibus absumunt & potu. Masculi à XIII. anno. Feminae à XII. vsque ad XV. tributo obligantur. Fortunam colunt. Proni sunt in cachinnis & scommata. Diuino cultui fati dediti. Vnde Stat. lib. i. Syl. Quod ramis pijs germinat Damascus. Operosissimi sunt in hortis. Hinc adagium. Multa Syrorum olera. Nec caruerunt mollitiei nota. Hinc Syriare verbum, est molliter viuere.

Sogdij populi prope Bactrianos, læti ad mortem festinant, alacri etiam corporis motu.

Sabinorum sacerdotes æneo cultro tonderi solebant.

Apud *Sardos* parentes senio confecti fustibus caedebantur à filiis, & mox contumulabantur. Turpe liquidem putabant multo senio confectum superesse diutius. Magistri autibus cogebantur rationari, vnde viuere.

Herodotus ait *Selenidas* mulieres oua parere, indèque nascentes homines quinquennes decies esse nobis amphotes.

Ætate beati Hieronymi *Scoti* veiebantur humanis carnibus. Et quum per sylvas porcorum greges, & armentorum reperirent, tamen pastorum nates, & foeminarum pupillas solebāt abscondere, & has solas ciborum delicias arbitrari. Iidem nullam propriam habebant coniugem, sed pro libidine morte pecudum lasciuiebant.

Sarabiyta sacerdotes Ægypti habitabant in foraminibus petrarum, induti porcorum & bouum pellibus, cincti funibus, discalceati, & sanguine cruentati. Cauernis demum exeuntes paupertatem & abstinentiam

abstinentiam prædicabant, & barbam spectante populo sibi peruellebant, nūmisque tali astu & cōmento adeptis remeabant in suas speluncas, & in summa latitia furtim dapibus epulabantur.

Syracusani olim erāt opibus florētissimi, voluptatibusque ac delictis addictissimi. Vnde & Syracusana mensa transit in prouerbiū: *Sarracenorū* mores sic describit Ammianus Marcellinus: Oēs, inquit, pari sorte sunt bellatores, seminudi, coloratis sagulis pubes tenuis amicti, equorum adiumento perniciosum, graciliūmq; camelorum per diuersa reptantes in tranquillis vel turbidis rebus. Nec eorum quisquā stiuiam apprehendit, vel arborem colit, aut arua subigendo quarritat victū: sed errant semper sine lare sine sedibus fixis, aut legibus. Vita est illis semper in fuga. vxoresque mercenariæ, cōductæ ad tēpus ex pacto. Atque vt sit species matrimonij, dotis nomine futura communis hæstā & tabernaculū offert marito: Ita autē quoad vixerint, late vagantur, vt alio loco mulier nubat, alio pariat, liberōsque procul ducat, nulla copia quiescendi permittit. Victus vniuersis caro ferina est, lactis abundas copia, herbe multiplices, & quæ per aucupium capi possunt volucres.

Scriptonini perpetuis fere niuibis rigent, crudisque ferarum carnibus vescuntur, quarū pellibus indumenta sibi conficiunt. Autor Paulus Diaconus.

Olim *Spartani* sustulerunt omnem vsum auri & argenti ex Lycurgi instituto, ferrūmq; prætulerunt nummo ex eadem materia percusso.

Sigimæ populi Scythiæ equos habēt toto corpore hirsutos, pusillos tamen & gestandis viris inualidos, sed qui iuncti curru pernicissimi sunt.

Sami gymnasium Amori nuncuparunt, institutis sacris, quæ vocantur Eleutheria.

Apud *Socianos*, Gallorum populos, rex sexcetos apud se habebat ex prudentioribus, qui regi ipsi cōiuebant, & cōmoriebatur volentes adeo, vt non sit inuentus, qui periculum subterfugeret.

Troglodite populi specus excavant, quas habēt pro domibus. Victus illis serpentū carnes, stridor non vox adeo sermonis cōmercio carent. Assidui sunt in venationibus, & mira clarent velocitate: nam super Æthiopiam velociores sunt equis.

Incolæ *Taprobanes* insulæ ædificia habēt modicè ab humo exfata. Item aurū, & argentū, & marmor testudinis simile. Præterea gēmas, & margaritas præcipua bonitatis. Apud eos annona nunquā augetur. Neque sunt fora, neque lites. Hercule colūt. Populus regem eligit, senectā, clementiāque venerandum, & liberos nō habetem. Et si postea gignat, abdicant, ne fiat hæreditarium regnū.

Rectores ei dant xxx. nec nisi multorum sententia quisquam datur capite. Apellatio est ad populum. Rex si delinquit, morte multatur, nullo interimere, sed auerſantibus cunctis & comerca etiam sermonis negantibus. Agros diligenter colunt. Pomis abundant. Voluptas est in piscatu testudinum maximè, quarum superficie domos integunt. Vita hominum centum annis modica.

Tonemphoa canè habent pro rege, motu eius imperia augurates. *Thracæ* calculos colore distinctos pro experimèto cuiuscumque diei in vrna condit, ac supremo die separatos dinumerant, atque ita de vnoquoque pronuntiant. Ferunt esse tā fragilis memoriam, vt quaternarium numerando non possint excedere. Vtuntur acie cuneata. Bellicosi sunt. Vnde & Martem natum apud eos fabulantur poëta. Vino se largius ingurgitant. Liberos in mercato vendunt. Virgines non asseruant, sed quibus libuit viris concumbere permittunt. Vxores seruant vehementer, easque à parètibz cõmunt. Punctas notis esse frontes nobile iudicatur: non esse notatas punctis ignobile. Otiosum esse habetur pro honestissimo: agricolatorem, pro contemptissimo. Spoliis bellicis & rapto viuere pulcherimum. E diis colunt Martem, Liberum, Dianam. Regem etiam Mercurium, per quem solum iurant, & à quo progenitos se aiunt. Ad magnatum cadauera maectatis prius hostiis conuiuantibus priusque desilent, deinde combusta sepeliunt, aut aliter humo cõtegunt. Aggesto insuper tumulo varij generis certamina proponunt præcipuè monomachiam id est, singulare certamen.

Tentyrita, seu *Tentyri*, solo aspectu & olfactu fugat crocodillos. *Tapiri* populi sunt in Parthia, qui vxores suas aliis viris concedunt, quum ex eis duos aut tres liberos susceperunt. Vino perinde ac vnguento oblinuntur. Iustitiam obseruant. Strabo lib. II.

Tybareni, populi Scythiæ in Asia, quos amat, senio confectos suspendit in paribulis. Iustissimi sunt, nec prius bello cõgrediuntur cum aliquo, quàm diem, locum, horam, hosti ex fide denuntiauerint. Si quando inibi pepererint mulieres, viri velut agritudine simulata in lectulis decumbunt, vt puerperæ, hisque iacetibus præministrant vxores. Lusum amplexantur ac risus, quod in iis maximam felicitatis partem arbitrentur esse constitutam.

Templarij hæretici fuerunt in Solymis ciuitate anno M. CCC. post imperium Augusti. Frequentes, & assidui versabantur in templis, vnde tractum nomen simulachri habebant summo fictum artificio, cui hominis cutem superinduxerāt, & binos præfulgentes carbunculos sub ipsa fronte collocauerant, qui proiniciabant oculorum vice. Huic autem simulachro sacra faciebāt. Morientiu præterea cadauer in cineres ad lectum cæteris in pontum conferebant.

bant, quæ porione firmiores & constantiores se futuros putabant. Eos verò qui ex Templarij virginisq; coniugio fuissent nati, subiecto igne torrebant, simulq; ex humore deliquato suum perungebant simulachrum, quò maiorem probarent religionem. Tenentur amore masculorum foedissimo. Damnati sunt tandè in Viennensi concilio, & concremati, quotquot reperti sunt.

Apud *Trasos* populos Thraciæ edito puero propingu: assidentes lugent, miserias huius vitæ recententes, quas passurus sit infans ille. Hominem factò functam per lusum & lætitiã terræ mandant, referentes quot malis liberatus sit ille: Multas habent vxores, quæ si contingat viro hominum exuere, certatim contendunt eius mortem sequi.

ARGUMENTA AB IMPOSSIBILI, EX DIVERSIS POETIS:

Vergilius *Ægloga* prima.

Antè leues ergo pascuntur in æthere cerui,
Et freta destituent nudos in litore pisces,
Ante pererratis amborum finibus exul,
Aut aram Parthus biber, aut Germania Tigrim.

Idem *Ægloga* 8.

Iungentur iam Gryphes equis, ænòque sequenti
Cum canibus timidi venient ad pocula dama.

Idem in *Battarum*.

Antè lupos rapiens hædi, vituli antè leones,
Delphini fugient pisces, aequilæ antè columbas,
Et conuersa retro rerum discordia gliscet.

Idem ibidem.

Pallida fluescant æstu sitientia prata,
Immatura cadant ramis pendentia mala,
Desint & syluis frondes, & fontibus humor.

Idem ibidem.

Flectite currentes nymphas vaga flumina, retro
Flectite, & aduersi rursus diffundite campis,
Incurrant amnes passim remeantibus vndis.

Idem ibidem.

Dulcia amara prius fient, & mollia dura,
Candida nigra oculi cernent & dextera læua,
Migrabunt casus aliena in corpora rerum.

Ouidius lib. 13. *Metamor.*

Antè retro Simois fluat, & sine frondibus Ida
Stabit, & auxilium promittet Achaia Troiæ.

Idem libro 14.

Prius inquit in æquore frondes
 Glaucus, & in summis nascuntur montibus algæ.

Idem libro 15.

Desinet antè dies, & in alto Phœbus anhelos
 Æquore tinget equos. Idem libro 1. de Ponto.

Nam prius incipient turres vitare columbæ,
 Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas.

Ouidius lib. 2. de Ponto.

Longa dies citior brumali tempore, nôxque
 Tardior hybernia solstitialis erit.

Nec Babylon æstum, nec frigora Pontus habebit,
 Calthaque Pæstana vincet odore rosas:

Quàm tibi nostrarum veniant obliuia rerum.

Idem in eodem.

Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas,
 Altaque quàm multis floreat Hybla thymis,

Et quot aues motis nitantur in aëre pennis,

Quorūque narent pisces æquore, certus cris.

Idem in eodem.

Nam caput è nostra citius ceruice recedet,
 Et patiar fossis lumen abire genis.

Idem in eodem.

Nominis antè mei venient obliuia nobis.

Idem lib. 4. de Ponto.

Nam prius vmbrosa carituros arbore montes,

Et frera veliuolas non habitura rates,

Flumináque in fontes cursu reditura supino,

Gratia quàm meriti possit abire tui.

Idem in eodem.

Et prius hinc nobis nimum conterminus Ister,

In caput Euxino de mare vertet iter.

Vtque Thyestæ redeant si tempora mensæ,

Solis ad Eoas curtus agetur aquas.

Idem in eodem.

Sed prius huic desint & bellum & frigora terræ,

Inuisus nobis quæ duo Pontus habet.

Et tepidus Boreas, nec sit præfrigidus Ister.

Idem in epistola Oenones ad Paridem.

Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.

Idem in epistola Helena.

Terra precor vultus obruat antè meos.

Idem

Idem lib. 1. Elegiarum.

Antè vel à membris ditidar ipse meis.

Idem lib. 1. de Arte.

Vere prius volucres taceant, astate cicadæ,

Mænalius lepori det sua terga canis.

Idem in Ibin.

Desinet esse prius contrarius ignibus humor

Iunctaque cum Luna lumina Solis erunt,

Parsque eadem cœli Zephyros emittet & Euros,

Et tepidus gelido flabit ab axe Notus,

Et noua fraterno veniet concordia finnos

Quam vetus accensa separat ira pyra,

Et ver Autumnio, Bruma miscebitur Æstas,

Atque eadem regio vesper & ortus erit.

Idem lib. 1. Tristium.

Spiritus hic vacuas prius extenuandus in auras

Ibit, & in tepido deseret ossa rogo.

Idem lib. 4. Tristium.

Vere prius flores, æstu numerabis aristas,

Poma per autumnum, frigoribusque niues.

Idem lib. 5. Tristium.

Cana prius gelido desint absynthia Ponto,

Et careat dulci Trinacris Hybla thymo,

Immemorem quàm te quisquam conuincat amici.

Lucanus lib. 1.

-Omnia mixtis.

Sydera syderibus concurrent, ignea pontum

Altra petent, tellus extendere littora nolet,

Excutièrque fretum, Fratri contraria Phœbe

Ibit, & obliquum bigas agitare per orbem

Indignata, diem poscet, sibi, totaque disors

Machina, diuulsis turbabit fœdera mundi.

Horatius lib. 1. Carminum.

-Sed prius Appulis

Iungentur capræ lupis. Idem in Epodo.

Priusque cœlum sider inferius mari

Tellure porrecta super. Idem ibidem.

Simul imis saxa renarint vadis regnata.

Propertius lib. 1.

Nulla prius vasto labentur flumina ponto,

Annus & inuerfas duxerit antè vices.

Idem lib. 2.

B 3

Nam citius paterer caput hoc diuicere collo.

Idem in eodem.

Terra prius falso partu deludet arantes,

Et citius nigros Sol agitabit equos.

Fluminâque ad caput incipient reuocare liquores,
Aridus & sicco gurgite piscis erit.

Idem lib. 3.

Flamma per incensas citius sedetur aristas,

Fluminâque ad fontis sunt reditura caput,

Et placidum Syrtis portum, & bona littoria nautis,

Præbeat hospitio læua Malea suo. Idem lib. 2.

Tu prius & fluctus poteris siccare marinos,

Altâque mortali deligere astra sono.

Perfius Saryra 5.

Sambucam citius caloni aptaueris alto.

Iuuenalis Saryra 10.

Prôptius expe diam, quot amauerit Hippia mœchos,

Quot Themison ægros Autumnio occiderit vno,

Quot Basilus socios, quot circumscripserit Hylus,

Pupillos, quot longa viros exorbeat vno

Maura die, quot discipulos inclinæ Amillus,

Percurram citius quot vltas possideat nunc,

Quot tondente granis iuueni mihi barba sonabat.

Statius lib. 13. Sylvarum.

Hybernos citius numeraueris imbres,

Syluarumque comas.

Idem lib. 15. Sylvarum.

-Potius fugientia ripas

Flumina deuincas, rapidis aut ignibus obstes,

Quàm miseros lugere vetes.

Statius lib. 17. Theb.

Antè hæc excusso frondescet lancea ferro,

Inachus antè retro nostrèque Achelous abiibunt.

Idem lib. 8.

-Citius me fulmina contra

(Infandum) ruere, & magno bellare parenti

Aspiciat.

Idem lib. 3. Achill.

Sed pater tantè igni, feròsque excisa iacebit

Scyros, & in tumidas ibunt hæc versa procellas Mœnia.

Claudius in Conf. Manlij Theodori.

Promptius imponam glaciali Pelion Ossa.

Idem

Idem de victoria Stiliconis in Alaricum.

Irriget Ægyptium Tanais, Maotida Nilus,

Eurus ab occasu, Zephyrus se promat ab Indis,

Caucaeisque iugis, calidòque nigrantibus Austro

Getulas Aquilo glacie constringat arenas.

Idem de Consulatu Probi.

Antè dabunt hyemes Nilum, per flumina damæ

Errabunt, glacièque niger damnabitur Indus.

Antè Thyestæis iterum conterrita mensis

Intercisa dies refugos vertetur in ortus.

Pamphilus Saxus Elegia 12.

Sydera quum radios spargent tellure sub ima,

Aëra quum piscis, quum colet æquor auis.

Quum ceruus pauidus Massylla per arua leones

Pellet, hyems tepidi tempore veris erit.

Stroza pater lib. 1. Eroticôn.

Ergo prius tellus alimenta negauerit orbi,

Et nouus Hesperio surget ab axe dies.

Antè Pado Tagus, atque Athesi miscebitur Ister.

Idem lib. 5. Eroticôn.

Ergo Scylla prius, Scyllæque aduersa Charybdis,

Præbuerint fessis puppibus hospitium,

Antè suo Nereus gelidas amiserit Arctos

Æquore, Terra polus fiet, & ignis aqua,

Mutata prius accipient noua corpora formæ.

Seneca in Hercule furente.

Prius extinguet ortus, referet occasus diem.

Pax ante fida niuibus & flammis erit,

Et Scylla Siculum iugget Ausonio latus,

Priusque & multò vicibus alterni fugax

Eurippus vnda stabit Euboica piger.

Idem in Thyeste.

-æthereas prius

Perfundet Arctos pontus, & Siculi rapax

Consistet æstus vnda, & Ionio seges

Marura pelago surget, & lucem dabit

Nox atra terris, Antè cum flammis aquæ,

Cum morte vita, cum mari ventus fidem

Frædusque iugget. Idem in Thebaide.

- Ipsa se in leges nouas.

Natura vertet, Regetet in fontem citas

Reuolutus vndas animis, Et noctem afferet

B 4

Phœbea lampas, Hesperus faciet diem.
Idem in Hippolyto.

Ignibus iunges aquas,
Et amicaratibus antè promitter vada
Incerta Syrtis, Antè ab extremo sinu
Hesperia Tethys lucidum attollet diem,
Et ora damis blanda præbebunt lupi.
Idem in Oetæo.

Iungentur antè sæua syderibus freta,
Et ignis vnde, tartaro tristi polus,
Lux alma tenebris, roscidæ nocti dies.
Idem in Hercule Oetæo.

- Antè ab occasu dies
Nascetur Indis, antè glaciale polum
Scythas vnde tepida Phœbus afficeret rota,
Idem.

Descendat astris Luna desertis licet,
Et bruma messes videat, & cantu fugax
Sit deprehensum fulmen, & versa vice
Medius coactis fugerit stellas dies.
Idem ibidem.

Antè nascetur seges in profundo,
Vel fretum dulci resonabit vnda,
Antè descendet glacialis vrsæ
Sydus, & ponto vetito fruatur.
Idem ibidem.

Muretur orbis, vallibus currat nouis
Ister, nouasque Tanais accipiat vias.
Erasinus in adagijs.

Acanthida vincet Cornix.
Calphurnius apud eundem.
Astyle credibile est, si vincat acanthida Cornix,
Vocalem superet si turpior ædona bubo.
Prius testudo leporem præuenterit.
Calentius lib. 2. Eleg.

Antè per ignotos errabunt sydera fluctus,
Pascunturque leues æquora lata boues.
Antè à squamiferis habitari piscibus æquor
Desinet, antè freto currere curua ratis.
Antè polo similis populus insidiabitur, antè
Proximus in vetitas corruet anguis aquas.
Pontanus lib. 1. de Stellis.

Sed

Sed prius Herculei torrentia sydera monstri
Solstitio vicina domus, locaque edita cœli
Diffundent terris hyemem glacialibus Euris,
Antè & conspicui summo de cardine mundi
Flana Lycaonio surget Palantias axe,
Atque diem auerso subteruchet auster olympto,
Stabunt & cœli septem labentia signa.
Baptista Pius.

Nam prius in colles rebor vaga flumina ferri,
Et Nilum hyberno diluere arua gelu. Idem.
Sed prius æquorei damis iungentur Echini,
Et mixto arapedi semine Gryphes equo.
Idem.

Stonio prius orbe tepescere credam
Memnonio, & tingi posse colore niues,
Excelsæque vagis vndabunt piscibus Alpes,
Nullaque Atlantæi gurgitis vnda fluat,
Hesperioque nitens Phœbus confurget ab axe
Atque pari Euphrates Tygris & ore ruent.
Idem.

Antè caput Nili depréndet, & ora Sefostis,
Deponer virus & Stygis vnda suum.
Idem.

Promptius expediam, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet. Idem.
Astra sagittiferum præcedent fulgida mitram,
Solis, & obscura nocte vehentur equi.
Magnaque nigrantem lux irradiabit Auernum,
Luror & æthereos cinget vbique polos.
Et superum iurare (licet metus vrgat illos)
Sancta cohors Stygiæ non dubitabit aquas.
Per syluas volitare canes, volucresque ferarum
Cernemus duri lustra habitare soli.
Committentque lupi damæ sua corpora rostro,
Et lepus Arcadico rostra habitata cani.
Et Phærontæi cygnus non immemor axis,
Fulmineas cupiet scandere posse domos.
Desinet æquoreis caput obiectare procellis
Ælacus, & rapidi non petet ima maris.
Turbæque Memnonidum canet exequialia mitis
Iusta, neque hæc tumuli tinget herilis humum.
Congeret æria nidum super arbore perdix.

B 5

Thysbæas linquet blanda columba pasas.
 Diliget immitem pia Dædaliona coturnix,
 Fida gemelliparæ quæ tulit auxilia.
 Cui volucris subito data versicoloris imago,
 Dum fugit omniuoli dulcia furta Iouis.
 Labilis audaci Congro murena relinques,
 Et cum squamigeris Barre feris odium.
 Nilicolamq; feram cautus Crocodilon Ichneumon
 Diliget, infidam rex Halictus auem.
 Palladius Soranus.

Definet ergo prius fragili mihi gutture lingua.
 Idem.

Mella prius fierent quæ sunt contraria dulci,
 Duræque spectares mollia saxa prius. Idem.
 Ergo mella prius sient contraria dulci,
 Mollia dura prius, sient & maxima parua.
 Aut freta poma dabunt semper redolentia flores.
 Pascua, rura domos, viuentia cuncta fouebunt.
 Et pisces quin terra feret, quam nauita prudens
 Sulcabit, tumidos fluctus quæ concita tollet.

Petrarcha.

Tum nostro Galatea tuum de pectore nomen
 Exhibet, fugient propriis dum sedibus astra.
 Mellis apes studium linquent nidôsique columbæ,
 Coniugium turtur, prædam lupus, arbura capræ
 Custodita dolos mulier, mendacia seruus. Idem
 -Validum prius ægra leonem
 Sternet ouis, prius armigerum philomela tonantis
 Vicerit.

DESCRIPTIO LONGI TEMPO-
 ris, qua diu aliquid futurum
 significamus.

Vergilius Ægloga 5.

Dum iuga montis aper fluuios dum piscis amabit,
 Dumque thymo pascuntur apes, dum rore cicadæ.
 Ouidius lib. 1. Eleg.

Viuet Mæonides, Tenedos dum stabit & Idæ,
 Dum rapidas Simois in mare voluet aquas,
 Viuet & Ascræus, dum mustis vua tumebit,
 Dum cadet incurua falce resecta Ceres.
 Donec erunt ignes, arcûsque Cupidinis arma,
 Dicentur numeri culte Tibulle tui.

Idem

Idem in Ibin.

Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iapyges arcu,
 Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit,
 Robora dum montes, dum mollia pabula campi,
 Dum Tyberis liquidas Thufcus habebit aquas.
 Lucanus lib. 1.

-Dum terra fretum, terramque leuabit,
 Aër, & longi voluent Titana labores,
 Noxque diem cælo totidem per signa sequetur.
 Syllius lib. 6.

-Dum cæli sedem, terræque tenebit
 Casta fides, dum virtutis venerabile nomen Viues.
 Idem lib. 7.

Dum Cete innabunt ponto, dum sydera cælo
 Lucebunt, dum Sol inde se littore, tollet,
 Politianus.

-Dumque in tacito vaga sydera cælo
 Fulgebunt, dum Sol nigris orietur ab Indis,
 Præuia luciferis aderit dum curribus Eos,
 Dum ver tristis hyems, Autumnum proferet æstas
 Dumque suet spirans, refluétque reciproca Tethys,
 Dum mixta alternas cupient elementa figuras,
 Semper erit magni decus immortalæ Maronis.
 Sabellicus.

Dum mundis Solisque vices variabilis annus
 Sentiet, & solitos seruabunt sydera cursus.
 Horatius in Epodo.

Dum pecori lupus & nautis infestus Orion
 Turbarit hybernum mare,
 In tonôsque agitarit Apollinis aura capillos.
 Seneca in Medea.

Dum terra cælum media libratum feret,
 Nitidusque certas mundus euoluet vices,
 Numerusque arenis decrit, & solem dies,
 Noctem sequentur astra, dum siccus polus
 Versabit arctos, flumina in pontum cadent,
 Nunquam meus cessabit in pœnas furor.
 Idem in Oedipo.

Lucida dum current annosi sydera mundi,
 Oceanus clausum dum fluctibus ambiet orbem,
 Lunæque demissos dum plena recolliget ignes,
 Dum matutinos prædicet lucifer ortus,

Altraque

Altâque caruleum dum Nerea nesciet arctos,
Candida formosi venerabimur ora Lyæi.

Tibullus libro 1.

Quem referant Musæ, viuet dum robora tellus,
Dum cœlum stellas, dum vehet amnis aquas.

Stroza pater.

-Erunt donec vaga sydera cœlo,
Donec erit tellus æquora donec erunt.

Stroza filius.

-Phœbeia donec
Laurus & orbita erit, noménque Helyeonidis vmbra.

Idem.

Dumque polus vertet Pegasæ signa carinæ,
Flacce tuæ dabitur palma secunda lyræ. Idem.

Dum fuer Eridanus patriæ prope mœnia nostræ,
Dum fluet & refluet Venetam maris vnda per vrbein,
Tinctile dum Scythicas armabit missile dextras.

POËTICA DESCRIPTIO,

qua docemus aliquid longè lateque fieri.

-Lucanus lib. 1.

Vnde venit Titan, & nox vbi sydera condit,
Quâque dies medius flagrantibus æstuat horis,
Et quâ bruma rigens, ac nescia vere remittit,
Astringit Scythicum glaciali frigore pontum.

Ouidius in sine Meta.

Quâque patet domitis Romana potentia terris.

Horatius lib. 3. Car.

Dicar, quâ violens obstrepit Aufidus,
Et qua pauper aquæ Daunus agrestium
Regnator populorum.

Stattius lib. 4. Syl.

Ibis, quâ vagus Hercules & Euen
Vltra sydera, flammæumque Solem,
Et Nili caput, & niues Atlantis.

Tibullus lib. 2.

Qua sua de cœlo prospicit arua Ceres,
Quâque parent ortus, & qua fluitantibus vndis
Solis anhelantes abluir amnis equos.

Seneca in Hercule furente.

-Quâ lucem promit
Aperitque Tethys, qua ferens Titan diem.

Binos propinqua tingit Æthiopes face.

Idem.

Et quot Occasus videt, & quot Ortus,

Idem.

Auroram inter & Hesperum,

Et quâ Sol medium tenens,

Vmbra corporibus negat.

Quodcunque abluir cœlum,

Longo Tethyos ambitu.

Idem in Thebaid.

Quâ lata terris spatia frugiferis iacent,

Et quâ trahens opulenta Pactolus vada

Inundat auro rura.

Idem in Hippolyto.

Quæque nascentem videt ora Solem,

Quæque ad occasus iacet ora seros.

Si qua feruenti subiecta Cancro est.

Si qua maioris glacialis Vrsæ,

Semper errantes patitur colonos.

Idem ibidem.

Quâ terra mari cingitur arto, quâque ætherea

Candida mundo sydera currunt.

Idem ibidem.

Quidquid Oceanus vagis

Complexus vndis, vltimo fluctu regit.

Idem in Troade.

Quidquid Sol oriens, quidquid occidens

Nouit, caruleis Oceanus fretis.

Quidquid vel veniens, vel fugiens lauat,

Ætas Pegasæo corripit gradu.

Idem in Medea.

Quodcunque placidis flexibus Phasis rigat,

Pontusque quidquid Scythicus à tergo videt,

Palustribus quâ maria dulcescunt aquis.

DESCRIPTIO MAGNI ET

frequentis numeri, per similitudines,

& comparationes.

Vergilius lib. 4. Georgicorum.

Quâm multa in foliis auum se millia condunt,
Vesper vbi aut hybernus agit de montibus imber.

Idem lib. 6. Æneid.

Quàm multa in syluis Autumni frigore primo
Lapso cadunt folia, aut terram gurgite ab alto
Quàm multæ glomerantur aues, vbi frigidus annus
Trans pontum fugat, & terris immittit apricis.

Idem lib. 7. Æn.

Quàm multi Libycæ voluntur marmore fluctus,
Sæuus vbi Orion hybernis conditur vndis.
Vel quum Sole nouo densæ torrentur aristæ,
Aut Hermi campo, aut Lyciæ flauentibus aruis.

Idem lib. 6. Æne. d.

Quantus ab occasu veniens pluuijalibus hædis,
Verberat imber humum, quàm multa grandine nymbi
In vada præcipitant, quum Iuppiter horridus austris
Torque aquosam hyemem, & cælo caua nubilarumpit.

Ouidius lib. 11. Meta.

Somnia vana iacent, totidem quot messis aristas,
Sylua gerit frondes, eiectat littus arenas.

Idem lib. 4. Tristium.

Méque tot aduersis cumulat, quot littus arenas,
Quòtque fretum pisces, ouaque piscis habet.

Idem lib. 4. Trist.

Quot frutices syluæ quot flauas Tybris arenas,
Molna quot Martis gramina campus habet,
Tot mala pertulimus. Idem ibidem.
Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores,
Quòtve iopori ferum grana papauer habet.
Sylua feras quot alit, quot piscibus vnda natatur.
Et tenerum pennis aëra pulsat auis:
Tot premor aduersis, quæ si comprehendere coner,
Icaria numerum dicere coner aquæ.

Idem ibidem.

Quàm multa madidæ celantur arundine fossæ,
Florida quàm multas Hybla tuetur apes:
Quàm multæ gracili terrena sub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta solent.

Tam me circumstat densorum turba maiorum.

Idem lib. 4. de Ponto.

Quæ numero tot sunt, quot in horto fertillis arui
Punica sub lento cortice grana rubent.
Africa quot segetes, quot Tmolia terra racemos,
Quot Scion baccas, quot parit Hybla fauos.

Idem lib. 1. de Arte.

Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos,
Æquore quot pisces fronde teguntur aues.

Quot cælum stellas tot habet tua Roma puellas.

Idem lib. 2. de Arte.

Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,

Carula quot baccas Palladis arbor habet,
Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores,

Idem lib. 3.

Sed neque ramosa numerabilis in Ilice frondes,

Nec quot apes Hyble, nec quot in Alpe feræ.

Idem.

Quot noua terra parit flores, quum vere repenti

Vitis agit gemmas pigraque fugit hycms.

Stattius lib. 5. Syluarum.

Hybernos citius numeraueris umbres,

Syluarumque comas.

Syllius lib. 7.

Quàm multa affixus cælo sub nocte serena
Fluctibus è mediis sulcator nauita ponti
Astra videt, quàm multa videt feruoribus atris,
Quum Calabros vrunt ad pinguia pabula saltus
Vertice Gargani residens, incendia pastor.

Marullus.

Non tot Attica mella, littus algas,
Montes robora, vel habet colores,
Non tot tristis hyems riget pruinis,
Autumnus grauidis tumet racemis,
Non tot spicula Mædici pharetris,
Non tot signa micant tacente nocte,
Non tot æquora piscibus natantur,
Non aër tot aues habet serenus,
Non tot Oceano mouentur vnda,
Non tantus numerus Lybicæ arenæ
Quot suspiria, quot Neæra pro te
Velanos patior die dolores.

Catullus.

Quàm magnus numerus Libycæ arenæ,

Læserpiceris iacere Cyrenis.

Propertius lib. 2.

Non tot Achemeniis armantur Sosa sagittis,

Spicula quot nostro pectore fixit amor.

Seneca in Hercule furente.

Quantus incedit populus per vrbes
Ad noui ludos audis theatri,
Qualis Elæum ruit ad tonantem,
Quinta quum ludos reuocauit æstas.

Idem in OEdipod.

Non tot caducas educat frondes OËta.
Nec vere flores Hybla tot medio creat,
Quum examen alto niritur densum globo,
Fluctûsque non tot frangit Ionium mare,
Nec tanta gelidi Strimonis fugiens minas
Permutat hyemes ales, & cœlum secans,
Torpente Nilo pensat Arctœas niues.

Baptista Pius.

Cærula quot pisces, quod Lesbïa terra racemos,
Mascula quot tellus tura Sabea parit.
Plumiferas quot habet volucres agitabilis ær,
Gargara quot messes, vna Phalernus ager,
Idem.

Promptius expediã, quot fulgeat ignibus æther,
Et quota in Oceani bellua mole natet.

DESCRIPTIO CVRSVS LE-
uiffimi, & miræ celeritatis.

Vergilius lib. 10. Æneid.

FVgit illa per vndas
Ocyor, & iaculo, & ventos æquante sagitta.
Lucanus lib. 1.

Et torto Balearis verbere fundæ
Ocyor, & missa Parthi post terga sagitta. Idem lib. 5.
Ocyor & cœli flammis & tygride foeta Idem lib. 9.
- Calido non ocys austro Nix resoluta tepes.
Horatius lib. 2. Car.

Ocyor ceruis, & agente nimbos Ocyor Euro.
Stattius lib. 6. Thebaid.

Quæ bello sic tela volant, quæ nubila cœlo
Annibus hybernis minor est Iouis impetus igni.
Tardius astra cadunt glomerantur tardius imbres,
Tardius in summos decurrunt flumina montes.
Idem ibidem.

Credas è plebe Cydonum
Parthorumque fuga rotidem exilisse sagittas.
Non aliter celeres Hircana per auia cerui.
Quum procul impacti fremitum acceperet leonis,

Sive putant, rapit atronitos fuga cæca, metûsque
Congregat, & longum dant cornua mixta fragorem.
Sidonius.

Non sic fulminis impetus trifulci,
Non pulsa Scythico sagitta nervo,
Non fulcus rapide cadentis austri,
Non fundis Balearibus rotata
Vnquam sic liquidos poli meatus
Rumpit plumbea glandium procella.
Seneca in Thebaide.

Sagitta qualis Parthica velox manu
Excussa fertur, qualis insano ratis
Premente vento rapitur, aut qualis cadi
Delapsa cœlo stella, quum stringens polum
Rectam citatis ignibus rumpit viam.
Idem in Hippolyto.

Fugit insanæ similis procella,
Ocyor nubes glomerante cauro,
Ocyor cursum rapiente flamma,
Stella quum ventis agitata longos Corripit ignes.

CVRSORES VELOCISSIMI.

In ludis exæqualibus (quos in Sicilia ad Anchisæ tumulum cœ-
lebrauit Æneas) stadiodromi, seu decurfores in stadio fuerunt
Euryalus, Nysus, Diore, Salus, Patron, Helymus, & Panopes.
Camilla rogina fuit Volseorum, cuius celeritatē describit Ver-
gilius in fine 7. libri, dicens:

Illam vel intactæ legetis per summa volaret
Gramina nec teneras cursu læsisset aristas,
Vel mare per medium fluctu suspensa tumentis
Feret iter, celeres nec tingeret æquore plantas.

De *Achille*, Catullus: Nascetur nobis expertis terroris Achilles,
Qui per sæpe vago victor certamine cursus Flammea præuertet
celeris vestigia ceruæ.

Bellerophon in expeditione cōtra Chimæram vsus est equo Pe-
gaso, sanguine Medusæ nato.

Perseus verò in Medusam certaturus, accepit à Mercurio talaria
& ensem quibus admniculis ambo per ærem ferebatur. Prope-
rius lib. 2. Non si Pegaseo vertaris in aëra dorso: Nec tibi si Persei
mouerit ala pedes. Sidonius: Ac iuuenem Stenobæa tuum, cui ter-
ga verusta Pennati largitur equi.

Poëta fabulatur *Dadalum* inclusum labyrintho, propter libera-
tum Theseum, quam iudicium capitis expauesceret, alas sibi con-

finxisse, eoque remigio periculum euasisse. Verg. lib. 6. *Aeneid.* Dædalus (vt fama est) fugiens Minoia regna. Præpetibus pennis auratus se credere cælo, insuetum per iter gelidas enauit ad Arctos.

De *Atalanta* venatrice Arcadica. Ouid. lib. 10. *Metam.* Forfitan audieras aliqué certamine cursus Veloces superasse viros, non fabula rumor ille fuit: superabat enim nec dicere possis, Laude pedum, formæne bono præstantior esset. Stat. lib. 6. *Theb.* Quis Mænalix Atalantæ Nesciat egregium decus, & vestigia cunctis Indeprensâ procis. Hanc enim dicunt certasse cursu in Hyppomenædum ab eo in vxorem peteretur. Vnde idem Ouid. Dû talia secum Exigit Hippomenes, cursu volat alite virgo: Quæ quanquã Scythica non legnius ire sagitta Aonio visa est iuueni, tamen ille decoris Mirator magis est, cursus facit ipse decoré, Aura refert abla ta citis talaria plâis. Hanc cursus concertatione Sidonius describit dicens, Emicuit pernix populo trepidante virago, Nil toto tæctura gradu, quum pallidus ille Respiceret medium post se decrescere campum, Et longas ad signa vias statûq; propinquo Pressus in hostili iam curreret anxius vmbra. Donec ad anfractum metæ, iam iamque relictus Concita ter sparsa fregit vestigia pomo.

Mermeros, centaurus fuit pedum leuitate præstantissimus. Ouid. lib. 12. Quiq; pedum nuper certamine vicerat omnes *Mermeros*, accepto tum vulnere tardior ibat.

De *Phedimo* & *Dimante*. Stat. lib. 6. *Theb.* Et bis in Isthmiaca victor clamatus arena Phædimus, alipedumque fugam prægressus equorum Ante Dimos.

Claruit *Opheltes* nauta cursu velocissimo. Sidonius: Qui vigor in pedibus frustra tibi natus Ophelte Sicaniam tribuit palmam, plantasque superbas.

Thalus fuit quispiam quem Iupiter æreis pedibus finxisse dicitur, custodemque Europæ adhibuisse, ac celeritate ter quotidie Crætam obuiisse. De quo nonnulli volunt Catullum intellexisse illo carmine: Non custos si ego fingar ille Crætum, quamuis alij ad Dædalum referant.

Philippides c. l. x. stadia ab Athenis Lacedæmonê biduo cucurrit. *Canietius* cursor Lacedæmonius & *Philonides* Alexandri magni à Sicyone Elin vno die m. c. stadia cucurrerunt.

Tiberius Nero vehiculis tribus ad Drusum fratrem in Germania egrotantem festinaus, ducenta passuum millia emensus est. Iuba apud Plinium testis est *Trogodytarum* gentem miræ velocitatis esse.

Ladas cursor fuit Alexandri velocissimus. Mart. lib. 2. Quid si pergraciles vias petauri Inuitum iubeas subire Ladam. Petauri autem dicitur

dicuntur homines agiles, qui se per circulos immittunt, nascunturque sub Delphicæ. Idem Mar. lib. 11. Habeas licebit alterum pedem Ladæ, Inepte frustra cure ligneo curres.

Atas puer Viplano consule à meridie ad vesperum lxxv. millia passuum cucurrit, magna omnium admiratione. Mar. lib. 4. Siue leuam cursu vincere quæris Atan.

Philippus Lysimachi frater, regem per ducenta stadia vectum pedes imitatus est, quum etiam lorica indutus arma gestaret, Autor Curtius lib. 7.

Philiclus Philaci & Climenes filius tanta fuit corporis agilitate & pedum celeritate, vt curreret super triticeas aristas, nec oblaederet. Demaratus verò etiam per mare incessisse prodidit. Autor Curtius lib. 5.

Orion Neptuni filius ex Euryale Minois filia natus fuit, cui concessum est, vt super fluctus curreret perinde ac in terra super aristas ferretur, nec eas comminueret. Autor Higinus.

Mithridates, rex Ponti, ad vltimum vitæ tæpus equitabat, iaculabatque: & per mille stadia, dispositis per interualla equis vna die discurrebat. Currus sex & decem equis agitauit.

Haraldus quidam nonnulla inusitata agilitatis spectacula exhibuit: nam duobus equis in stadium admissis vtroque metâ prior tenuit. Geminis siquidem bacillis inter currendum innixus crebris saltibus corpus concitabat. Autor Saxo.

Echion Ouidius lib. 8. *Meta.* Impiger Eurytion cursuq; inuictus Echion.

De *Licaste*, Dianæ comite, Claudianus: Et cursu Zephyris nonquam cessura Lycaste.

DESCRIPTIO ORTVS DIEI.

Vergilius libro 2. *Aeneid.*

Iamque iugis summx surgebat Lucifer Idæ,

Ducebatque diem. Idem libro 3.

Iamque rubescebat stellis Aurora fugatis.

Idem lib. 4. & lib. 9.

Et iam prima noua spargebat lumine terras

Tithoni croceum linquens Aurora cubile.

Idem libro 7.

Iamque rubescebat radiis mare, & æthere ab alto

Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.

Idem libro 11.

Oceanum interea surgens Aurora reliquit.

Idem libro 11.

Aurora interea miseris mortalibus animam

Extulerat lucem, referens opera atque labores.
Idem libro 12.

Postera vix summos spargebat lumine montes
Orta dies, quum primum alto se gurgite tollunt
Solis equi, lucemque elatis naribus effitant.
Ouidius lib. 2. Meta.

-Fulget tenebris Aurora fugatis.
Idem libro 4.

Postea nocturnos Aurora remouerat ignes,
Sólque pruinosas radius siccauerat herbas.
Idem libro 7.

Postera depulerant Auroræ lumina noctem:
Idem lib. 9.

Postera lux radiis totum patefecerat orbem.
Idem lib. 15.

Postera sydereos Aurora fugauerat ignes.
Idem lib. 3. Fastorum.

Ortus erat summo tantummodo margine Phœbus.
Idem lib. 4. Fast.

Nox abiit, oriturque Aurora.
Idem lib. 6. Fast.

Iam Phryx à nupta quereris Tithone relinqui,
Et vigil Eois lucifer exit equis.
Idem lib. 1. de Trist.

Cælo nitidissimus alto
Stella grauis nobis Lucifer ortus erat.
Idem lib. 1. Eleg.

Iamque pruinosos molitur Lucifer axes,
Inque luum miseros excitat ales opus.
Idem

Iam super Oceanum venit à seniore marito.
Flaua pruinoso quæ velit axe diem.
Lucanus lib. 1.

-Et ignes Solis lucifero fugiebant astra relicto.
Lucretius lib. 2.

Primum Aurora nouo quum sparfit lumine terras.
Idem lib. 5.

Aurea quum primum gemmantes rore per herbas
Maturina rubent radiati lumina folijs.
Statius lib. 2. Theb.

Et iam Mygdonijs elata cubilibus alto
Impulerat cælo gelidas Aurora tenebras,

Rorantes

Rorantes excussa comas, multumque sequenti.
Solet rubens. Illi roseus per nubila feras
Aduertit flammæ, alienumque æthera tardo
Lucifer exit equo, donec pater igneus orbem
Impleat, & radios ipsi veter esse forori.
Idem lib. 3.

Septima iam nitidum terris Aurora, deis que
Purpurea vehit ore diem.
Idem lib. 6.

Clara laboriferos cælo Titania currus.
Extulerat. Idem lib. 2. Achill.
Iam premit astra dies, humilis que ex æquore Titan
Rorantes euoluit equos, & ab æthere magno
Sublatum curru pelagus cadit.
Idem lib. 5.

Exiit implicitum tenebris humentibus orbem
Oceano prolata dies, genitæque coruscæ
Lucis adhuc hebetem vicina nocte leuabat,
Et nondum excusso rorantem lampada ponto.
Syllius lib. 1.

Pellebat somnos Tithoni rosida coniunx.
Idem lib. 5.

Donec flammiferum tollentes æquore currum,
Solis equi sparsere diem, iamque orbe renato
Diluerat nebulas Titan, sensimque fluebat
Caligo in terras nitido resoluta sereno.
Idem lib. 6.

Iam Tartessiacos quos soluerat æquore Titan,
In noctem diffusus equos iungebat Eois Littoribus.
Idem lib. 10.

Post vbi fulserunt primis Phæthontia fraza
Ignibus, atque sui terræ redire colores.
Idem lib. 11.

Postera lux Phæthontis equos proferre parabat,
Iam rapidos omni curru splendente sub vndis.
Idem lib. 15.

Aurora ingrediens terris exegerat umbras.
Sidonius.

Iam Sol adultus rosida noctis humore radio crescente sorbuerat,
Stroza pater.

Verum vbi iam cælo stellas Aurora fugauit,
Et redit exorto lucida sole dies. Idem.

C 3

Aureis æquoreis ubi Sol caput exerit vndis,
Oceanique Aurora torum formosa reliquit.

Idem

Deferuit solito formosior æquora Titan.
Sabellicus.

Igneus interea Phœbus prodibat ab Indis.

Idem.

-Tenebris aurora fugatis

Tertia iam torum veniens referauerat orbem.
Pamphilus Saxus.

Tithoni croceum senis cubile
Aurora aurigeris comis refulgens

Iam surgit, roseisque clara vultus

Ostendit, Phaëthontis & citatis

Currunt flammigeri rotis Iugales.

Politianus in Nutricia.

Aurea quum radios Hyperionis exeruit fax.

Idem.

Extulerat roseo Cynthius ore diem.

Lactantius de Phœnice.

Lutea quum primum surgens Aurora rubescit,

Quum primum rosea sydera luce fugat.

Catullus.

Sed ubi horis aureis Sol radiantibus oculis

Lustravit æthera album, sola dura mare ferum

Reppulitque noctis umbras vegetis sonipedibus.

Seneca in Hercule furente.

Iam rara micant sydera prono

Languida mundo, mox victa vagos

Contrahit ignes, Luce nouata.

Idem in Troade.

Summa iam Titan iuga

Stringebat, ortus vicerat noctem dies.

Idem in Octauia.

Iam vaga cælo sydera fulgens

Aurora fugat, surgit Titan

Radiante coma, mundoque diem Reddit clarum.

DESCRIPTIO MERIDIEI

Vergilius lib. 8. Æneid.

Sol medium cæli conscenderat igneus orbem.

Ouidius lib. 2. Metam.

Iamque

Iamque dies medius rerum contraxerat umbras,
Et sol ex æquo meta distabat vtraque.

Idem in Arte.

Iamque dies medius tenues contraxerat umbras.

Stattius lib. 4. The.

Tempus erat, medij quum Solem in culmine mundi

Tollit anhela dies. Idem lib. 5.

Sol operum mediis summo librabat olympo

Lucentes ceu staret equos.

Marullus.

Et iam lampade torrida

Fulgebat medio Sol pater æthero.

Val. Flac. lib. 3.

Iam summas cæli Phœbus candentior arces

Vicerat, & longas medius reuocauerat umbras.

Pontanus.

Et iam Sol medium clarus peragrabat olympum.

DESCRIPTIO NOCTIS,

seu aduentus eius,

Vergilius 1. Æneid.

Et iam summa procul villarum culmina fumant,

Maioreisque cadunt altis de montibus umbræ.

Idem Æg. 1.

Et Sol crescentes decedens duplicat umbras.

Idem in Culice.

Iam quatit, & biugis oriens Erebo cit equos nox,

Et piger aurato vesper procedit ab Oëta.

Idem lib. 2. Æn.

Vertitur interea cælum, & ruit Oceano nox,

Inuoluens umbra magna terramque polūque.

Idem in eodem.

Tempus erat, quo prima quies mortalibus agris

Incidit, & dono diuum gratissima serpit.

Idem lib. 3.

Nox erat & terris animalia somnus habebat.

Idem in eodem.

Sol ruit interea, & montes umbrantur opaci.

Idem lib. 4.

Nox erat, & placidum carpebant fessi soporem

Corpora per terras, syluzque & sæua quierant

A equora quum medio voluuntur sydera lapsu,

Quum tacet omnis ager, pecudes, pictæque volucres.

C 4

- Quæque lacus late liquidos, quæque aspera dumis,
Rura tenent, somno positæ sub nocte silenti
Lenibant curas & corda oblita laborum.
Idem lib. 8.
- Nox erat, & terras animalia fessa per omnes,
Alituum pecudumque genus sopor altus habebat.
Idem in eodem.
- Nox ruit, & fuscis tellurem amplectitur alis.
Ovidius lib. 8. Meta.
- Iam labor exiguus Phœbo restabat, equisque
Pulsabant pedibus spatium declivis Olympi.
Idem lib. 10.
- Tempus erat quo cuncta silent.
Idem lib. 11.
- Pronus erat Titan, inclinatusque petebat
Hesperium temone fretum. Idem in eodem.
-Nox cælum sparserat astris:
Idem lib. 14.
- Prefferat occiduis Tartessia litora Phœbus.
Idem lib. 15.
- Candidus Oceano nitidum caput abdiderat Sol,
Et caput extulerat densissima siderum nox,
Idem libro 1. Fast.
- Nox erat, & vino somnum faciente iacebant
Corpora diuersis victa sopore locis.
Idem libro 2.
- Nox erat, & tota lumina nulla domo.
Idem lib. 4.
- Interea placidam redimita papauere frontem
Nox venit, & secum somnia nigra trahit.
Idem in eodem.
- Dempserat emeritis iam iuga Phœbus equis.
Idem libro 6.
- Nox erat, & vinis oculisque animique natabant.
Idem libro 1. Tristium.
- Iamque quiescebant voces hominumque canumque,
Lunæque nocturnos alta regebat equos,
Idem in eodem.
- Tingitur Oceano custos Erymanthidos vrsæ.
Idem lib. 3. de Ponto.
- Nox erat, & bifores intrabat Luna fenestras.
Lucanus libro 3.

- Titan iam pronus in vndas
ibat, & igniferi tantum demerserat orbis,
Quantum deesse solet Lunæ.
Idem in eodem.
- Nox subit, atque oculos vastæ obduxere tenebræ.
Stadius lib. 1. Syl.
- Nox filet, & nigros imitantia murmura somnos.
Idem lib. 1. Theb.
- Iam que per emeriti surgens confinia Phœbi
Titanis latè mundo subuecta silenti,
Rorifera gelidum tenuauerat aëre biga.
Iam pecudes volucresque tacent, iam somnus auaris
Inserpit curis pronisque per aëra nutat,
Grata laboratæ referens obliuia vitæ.
Idem lib. 3.
- Soluerat Hesperij deuexo in margine ponti
Flagrantes Sol pronus equos, rutilamque lauabat
Oceani sub fonte comam.
Idem.
- Nox subit, curasque hominum, motusque ferarum
Composuit, nigroque polos inuoluit amictu.
Idem lib. 8.
- Tempus erat, iunctos, quum iam soror ignea Phœbi
Senti equos.
Idem lib. 12.
- Iam pater Hesperio flagrantem gurgite curram
Abdiderat Titan, alius rediturus ab vndis.
Idem lib. 4. Achillei.
- Frangebat radios humilis iam pronus Olympo
Phœbus, & Oceani penetrabile littus anhelis
Promittebat equis.
Syllius lib. 10.
- Donec anhelantes stagna in Tartessia Phœbus
Merfit equos, fugientique polo Titania cæcam
Orbita nigranti traxit caligine noctem.
Idem lib. 11.
- Iamque dies ad metas defessis Phœbus Olympo
Impellebat equis, fuscabat & Hesperus umbra.
Paulatim infusa properantem ad littora curram.
Idem lib. 15.
- Nox somni genitrix mortalia pectora curis
Purgarat, tenebræque horrenda silentia habebant.

Aufonius.

Condiderat iam Solis equos Tartessia Calpe,
Stridebátque freto Titan insignis Ibero.

Stroza pater.

-Quum sol Antipodum populos illata luce reuifit
Sabellicus.

Iam fuscis prouecta rotis nox atra ruebat
Oceano, vallésque umbris complexa cruentas.
Pamphilus.

-Oceani piceis incincta tenebris,
Nox caput ex vndis tollebat. Idem.

Oceani tumidis iam nox caput extulit vndis.

Iam vibrat tremulum candida Luna iubar.
Cleophilus.

Nox erat, & pleno lucebat Cynthia cornu.

Ibat & Arctoo tardior vrsa polo.
Val. Flac.

Et iam prona leues spargebant sydera somnos.
Idem.

Lumque sopor mediis tellurem prefferat oris,
Et circum tacito volitabant somnia mundo.
Idem.

Nox hominum genus & duros miserata labores,
Rettulerat fessis optata silentia terris.
Martianus Capella.

Sed purum astrificis cœlum scandeat habenis
Nox reuocans mersa fulgentia sydera Phœbo.
Sabellicus.

Iam cœlo propulsa dies concesserat umbris,
Perdideratque suos tellus obducta colores.
Idem.

Cœperat hesperio Titan se mergere fluctu.
Versus in Antipodas, iam serus lumina Vesper
Compositura diem prono spargebat Olympo.
Idem.

Phœbus ad Hesperiam Tethym iam flectere cursum
Cœperat.
Pontanus.

Nec color vllus erat rebus, tenebrisque malignis
Et cœlum & terras nox circumfusa tenebat.
Idem.

Nox cœlum tenet, & fuscis iuga versat habenis.

Tibullus

Tibullus lib. 2.

Ludite, iam nox iungit equos, currumque sequantur
Martis lasciuo sydera fulua choro.

Seneca.

Nox prima cœlum sparserat stellis.

DESCRIPTIO MEDIÆ NOCTIS.

OVIDIUS LIB. IX.

NOctis erat medium, curâque corpora somnus
Soluerat.

Horatius lib. 2. Ser.

-Iamque tenebat Nox medium cœli spatium.

Statius lib. 3. Achill.

Scandeat roscæ medij fastigia cœli

Luna iugo, totis vbi somnus inertior alis

Defluit in terras, mutumque amplectitur orbem.

DESCRIPTIO ÆQUINOCTII.

SENECA.

LIBra Phœbeos tenet æqua currus.

Lucanus lib. 8.

Tempus erat, quo Libra pares examinat horas

Non vno plus æqua die.

Ouidius.

Impositamque sibi qui non bene pertulit Hellen,

Tempora nocturnis æqua diurna facit.

FIGVLI.

DIbutades Sicyonius primus fuit sigulus Corinthi, qui ex creta docuit fingere: primusque personas tegularum extremis imbricibus imposuit. Vide Plinium lib. 35. ca. 11. Sunt qui in Samo primos omnium plasticem inuenisse Ideochum, Rhetum & Theodorum tradant. Autor idem Plinius.

Encirapus & Egrammus Italiae plasticem tradiderunt. Hominis imaginem gypso ex ipsa facie primus omnium expressit, cerâque in eam formam gypsi infusa emendare instituit Lylistratus Sicyonius frater Lytippi. Hic & similitudinem reddere instituit, & de signis effigiem exprimere inuenit.

Plastæ laudatissimi fuerunt, Dimophilus & Gorgasus. Calcothenes cruda opera fecit Athenis.

M. Varro tradit sibi cognitum Romæ Possunium, qui tubas, & pisces fecerit, quos aspectu discernere à veris non potuisses.

Idem magnificat Arceflaum, Luculi familiarem, cuius pro plasticæ pluris venibat ab artificibus ipsis, quàm aliorum opera. Idem fecit Venerem genitricem in foro Cæsaris.

Praxi-

Praxitales plastice matrem statuaræ, sculptræq; & cælaturæ esse dixit. Neque vnquam aliquid fecit, antequam finxit.

Turianus Iouis effigiem fictilem in Capitolio dicauit. Fecit & Herculem eadem materia. Tales enim effigies deum tunc erant laudatissimæ. Hæc omnia habet Plinius lib. 35.

Vatinius Beneuentanus calices vitreos faciebat. Hinc vasa Vatini dicuntur vitrea. Mart. li. 10. Vatiniorum proxeneta fractorum. Idem in Distichis: Vilia futoris calices monumenta Vatini Accipe. Thericles figulus fuit Corinthius, à cuius nomine fictilia quædam vasa Thericlea dicta sunt.

SACCULORVM NOMINA.

Saccus in primis dicitur Culle, seu maius marsupium, in quo frumentum, aut quid aliud reconditur. Diminutiua sunt Sacculus & Saccellus. Iuue. 11. Sacculus è cælo descendit. Saccus niuiarius dicebatur pannus lineus, quo niues attenuabatur, vnde refrigerabatur vna. De hoc Martialis. Attenuare niues norunt, & lintea nostra.

Saccularij dicuntur latrones & incisores marsupiorum. Plautus appellat zonarios sectores. Græci Balantiotomos. Æschines apud Cælium: Adducent (inquit) illum veneticum, Balantiotomum, qui temp. incidit.

Loculus, seu Loculamentum dicitur capsula in qua seruatur pecunia. Martialis: Hos nisi de staua loculos implere moneta. Non decet, argentum villa ligna ferent. Oui. li. 6. Fast. Gramina continuo loculis depromit eburnis.

Marsupium, Cato: Maiorem curam habere marsupij nostri quam vitæ.

Mantica dicitur pera viatoria.

Pera capitur pro sacculo. Erat autem peculiaris Cynicis. Mart. lib. 4. Cum baculo peraque senem. Idem in Dist. Dormiat & tetrico cum cane pera rogar. Compositum est Hippopera equestris capsula. Et Sacciperium, ex pera & sacco.

Fisci, Fiscinæ & Fiscellæ dicuntur marsupia, in quibus receduntur pecuniæ publicæ. Vnde confiscare verbum. Iuuen. Satyr. 3. Res fisci est vbicunq; natat.

De Pasceolo Plautus in Rudente: Nummi (inquit) octingenti auri in marsupio inferunt, præterea cætum denaria Phil. pæa in pasceolo seorsum. Idem de Sacciperio & Vidulo. Quænam balæna, inquit, meum vorauit vidulum, aurum atq; argentum vbi omne compactum fuit? Eadem illa credo quæ meum marsupium, quod plenum argenti fuit in Sacciperio.

De Hippoperis Anneus Seneca in Epistolis: Cantherio (inquit) vebatur, impositis quidem hippoperis, vt secum vtilia portarent.

LOCO

LOCORVM INSIGNIYM

INDEX TOMI PRIMI.

A	Chillis equi	pag. 320	ctoriis	256
	Aetores	283	Bellorum instrumenta varia	301
	Adulteri & Adulteræ	214	Bibliothecæ memorabiles	170
	Æquinoctij descriptio	411	Bruta status & sepulchris honorata	94
	Aloidæ	275		
	Amazones	244	C	
	Ancillæ quædam	208	Cæci, & excæcati	113
	Animalium & aliarum rerum amatores	224	Canum quorundam nomina	315
	Ab Animalib. diuersis amati	225	à Canibus occisi	58
	Animalia honorata sepulchris	94	in Carceribus mortui	81
	de Annis, Diebus, & Tèpore	155	Casibus diuersis mortui	86
	ab Apris occisi	57	Castissimi	226
	Appellationes eorum, qui variis laborant morbis	110	Chirurgi	124
	Apoplexia mortui	85	Cibo, & Potu nimio mortui	77
	Aquis submersi	49	Cinædi	194
	Armorum varia genera & bellorum instrumenta	301	Claudi	117
	Artium variarum denominationes	135	Coronæ diuersæ	172
	Argumenta ab impossibili ex diuersis poetis	387	Combusti	67
	Argonautarum nomina	329	Cruce, & suspensio mortui	62
	Articulari morbo mortui	85	Curetes	276
	Artium variarum periti	170	Currus deorum quibus animalibus trahuntur	323
	Artificum officinæ	149	Cursus leuissimi descriptio	400
	Athletæ, Pugiles & Palastritæ	276	Cursus velocissimi	401
	Atridæ	ibidem	Cyclopes	276
	Aurigæ & equorum domitores	321	D	
			Decollati	83
	B		Deformes	186
	Balbi	118	Denominationes à naturalibus seu accidentariis casibus	145
	Bella, & alia quædam mala, à mulieribus orta	245	Denominationes à variis Artium professionibus	135
	Bella in quibus multum cruoris effusum est	254	Denominationes à genere	148
	Bellicosi viri, cum illustribus viri		Deorum curus quibus animalibus trahuntur	323
			Deorum scepra & tela	298
			Deorum amansij	188
			Deorum & hominum amansia	191
			De die-	

Locorum insignium.

De Diebus, Annis, & Tēpore	155	Gentium insignia	151
Diei ortus	403	Gigantum quorundam nomina	
Diei ortus descriptio	403	& aliorum inusitata magni-	
Dysenteria mortui	86	tudinis hominum	272
Docti viri habitati in magno pre-		Gladiatores	282
tio	160	Gladiatorum nomina	294
E			
Effeminati, & molles	175	Gratiae tres	239
Equi Achillis	320	Gymnasia	253
Equi Martis	ibidem	H	
Equi Solis	321	Histriones & Actores	283
Equi Plutonis	ibidem	Hominum amafij	189
Equorum domitores	ibidem	Homines male olentes	112
Equorum & equarū celeberrimorum nomina	317	Hominum vota diuersa	151
Equorum lapsū mortui	55	I	
Ab Equis occisi & discerpti	54	Indocti & qui literas oderunt	
Eunuchi Spadones	209	incestuos	210
Exercitus numerosi	250	Intercutis morbo extincti	85
Excoriati	82	Inuentis suis qui perierunt	96
F			
Fame & siti mortui	66	Impossibilia factu	298
Febre mortui	84	Insipientes & stulti	123
Ferarum morsu extincti	59	Inhumandi varij ritus	91
Figuli	411	Iugulati & strangulati	79
Feminarum quarundā illustriū nomina	240	L	
Formosi & formosae ex Historicis, Oratoribus, & Poëtis	177	Laboriosi & Artium variarum periti	170
Fortissimi fortitudine corpora	285	Lapidibus obruti	77
Fratrum & sororum interfectores	41	Laterum dolore mortui	86
Fratres vterini	156	In Latrimis mortui	82
Fulmine percussi	60	Lenones & Lenae	203
Fulminati	ibidem	A Leonibus discerpti, & occisi	58
Fumo suffocati	83	Liberi parentu interfectores	36
Furia tres	122	Liberos q̄ multos habuerūt	155
Furiosi & Manaici	119	Libidinosi & Lasciuī	217
G			
Gaudio mortui	75	Literarum & literatorū qui faciunt amantissimi	165
Gentium propria epitheta	150	Lippi	112
		Ludi & Spectacula	287
		Lusci	113
		M	
		Machinae quaedam bellicae & tormenta	198
		Manaici	

Index.

Manaici	119	Nouerca quaedam	149
Martis equi	320	Numeri magni & frequentis descriptio per similitudines & comparationes	397
Medici	124	Nutrices diuersorū hominū	207
Meretrices quaedam	199	O	
Meridiei descriptio	406	Officinae artificum	149
Militiae nomina diuersa	302	de Oleo	134
Molles, Effeminati, & Elegantes	195	Ortus dici descriptio	403
Monoculi	113	Otiōsi	172
Morbi diuersi	97	P	
Morborum auctarium	109	Pædicones	194
Morbis qui aliquibus infecti & affecti fuerunt	110	Palæstritæ & Pugiles	276
Mortui qui reuixerunt	99	Parentes liberorum interfectores	35
in Mortuos qui saeuierunt	90	Parricidae diuersi.	47
Morte subita mortui	73	Pathici	194
Mortem qui sibi variis modis conscuerūt aut se aliis commiserunt occidendos	13	Patria & locus natalium multorum illustrium virorum	175
Mulieres quæ maritos occiderunt	45	Pediculari morbo mortui	80
Mulieres partus dolore mortuae	83	Pericula marina	331
Mulieres habitum virilem metitæ	199	Peste mortui	85
Mulieres bellicosae & masculae virtutis	241	Pestilentiae memorabiles	95
Mulieres doctæ	233	Pharmaca	129
Murorum ruina extincti	77	Pharmacopolæ	124
Musæ nouem	138	Piscatores & vrinatores	330
Muti	112	Pisces diuersi	ibidem
N			
Nani & Pumilliones	275	Plutonis equi	321
Nauigiorū diuersa genera	324	Podagra mortui	86
Nauium nomina quaedam propria	328	Poëtica descriptio, qua docemur aliquid longe lateq; fieri	396
Nautæ nonnulli	329	Populorum diuersi mores & ritus	351
Noctis descriptio	407	Populi & homines re aliqua insignes & clari	149
Noctis medice descriptio	411	Portitores	330
Nomina diuersa ad militiam spectantia	302	Potiones diuersae	154
Nothi & spuri	156	Poru & cibo nimio mortui	77
		Priscinarij	332
		Præceptores & Pædagogi	174
		Præcipitati	69
		Proci mulierum diuersarū Pugiles	204

Locorum infig. Index.

Pugiles & Palæstritzæ	276	secundum Poëtas	98
		Suspensio & Cruce mortui	62
Q			
Qui diu vixerunt	152		
Qui senes genuerunt	156	Tela propria Gentium	297
Qui de regibus & populis triu-		Tela & Sceptra deorum	298
phauerunt	173	Telorum bellicorum & Gla-	
Qui multa scripserunt	170	diorum nomina	294
R			
Raptores diuersarum puella-		de Tempore, annis, & diebus	151
rum	205	temporis longi descriptio, qua	
Reges diuersarū gentiū quibus		diu aliquid futurum signifi-	
nominiibus appellantur	151	camus	394
Repositoria diuersarū rerū	149	Terra absorpti	70
Riuales seu eiusdem puellæ ama-		Textrices & Lanificæ	249
tiores.	205	Triumphatores qui de diuersis	
S			
Sacculorum nomina	412	regibus & populis triumphato-	
Sagittis confossi	80	uerunt	173
Sagittarij & iaculatores peritif-		Tyndaridæ	278
limi.		V	
Sanguinis fluxu mortui	86	Vaporibus suffocati	83
Scalarum ruina mortui	70	Venatores	313
à Serpentibus occisi	56	Veneno extincti	70
Sibyllæ decem	239	in Venereo actu mortui	76
Siti & fame mortui	66	Ventris profluuium mortui	84
Solis equi	321	Vestales quædam virgines	250
Sororum interfectores	41	Viri bellicosi cum illustribus	
Spadones & Eunuchi	209	victoriis	256
Speâacula & Ludi	287	Viri mulierum habitum menti-	
Spurij & nothi	156	ti	197
Stadia diuersa	294	Viri vxorum interfectores	46
Statuas qui meruerunt	156	de Virtutum & Doctrinæ præ-	
Strabones, Lufci, Monoculi	113	miis historia	156
Strangulati & Iugulati	79	Vnguenta quædam	129
Stulti & Insipientes	123	Vota hominum diuersa	151
Suppliciiis apud inferos damnati		Vrinatores	330
		Z	
		Zelotypi	220

F I N I S.

